

Fugleåret 2007

Dansk Ornitologisk Forening

©2008 Dansk Ornitologisk Forening

Fotografisk, mekanisk eller anden gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne rapport eller dele heraf er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Udgivet af: Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 København V

Pris: 150 DKK (inkl. moms)

Omslag:

Forsidefoto: Stor Korsnøb, Melby Overdrev, 25. oktober 2007. Foto: Lars Halkjær.

Bagsidefoto: Tårnfalk, Langstrup Mose, 24. januar 2007. Foto: Helge Sørensen.

Citering:

Generelt: Christensen, Jørgen S. & Peter Lange (red.) 2008: *Fugleåret 2007*. DOF

Specifik rapport: *Eksempelvis S-rapporten:* Kristensen, Andreas, B., Alex S. Frich, Troels E. Ortvad, Michael Schwalbe 2008: Sjældne Fugle i Danmark og Grønland i 2007. *Fugleåret 2007*, 117-135. DOF.

FUGLEÅRET 2007

Ansv. redaktion: Jørgen Staarup Christensen og Peter Lange

Årgang 2

Sortstrubet Bynkefugl, Vesterlyng, 24. april 2007. Tegning: Jens Gregersen

Dansk Ornitologisk Forening

FUGLEÅRET 2007, Årgang 2

ISSN 1903-3109

Redaktion

Ansvarshavende redaktion: Jørgen Staarup Christensen (jsc@plougsvej.dk)
Peter Lange (peterlan@mail.tele.dk)

Afsnit

Punktælling: Henning Heldbjerg og Anne Eskildsen

Årsrapporten 2007: Jørgen Staarup Christensen og Peter Lange
Medforfattere: Thorkild Brandt, Ursula Burmann, Jørgen S. Christensen, René Christensen, Henning Ettrup, Ole Jensen, Peter Lange, Arne Bo Larsen, Rasmus Bøgeskov Larsen, Peter Lyngs, Leif Novrup, Palle A.F. Rasmussen, Hans Skov, Jan Smidt, Egon Østergaard

SU-rapporten 2007: Andreas Bruun Kristensen, Alex Sand Frich, Troels Eske Ortvad, Michael Schwalbe

Nye arter for Danmark i 2007: Andreas Bruun Kristensen

DATSY-rapporten 2007: Timme Nyegaard og Michael Borch Grell
Medforfattere/artskoordinatore: Henrik Haaning Nielsen, Jørgen Jensen, Hans Skov, Jan Skriver, Bjarke Laubek, Christian Ebbe Mortensen, Hans Erik Jørgensen, Johannes Bang, Jan Blichert-Hansen, Gert Hjembæk, Erik Ehmsen, Keld Bakken, Lars Malthé Rasmussen, Tscherning Clausen, Leif Novrup, Jesper Tofft, Niels Peter Andreassen, Susanne Bruun, Mark Pedersen, Palle A.F. Rasmussen, Ole Thorup, Egon Østergaard, Lars Hansen, Poul Hald Mortensen, Jens Overgaard Christensen, Knud N. Flensted, Klaus Dichmann, Hans Pinstrup, Lars Holm Hansen, Niels Knudsen, Hanne Tøttrup, Magnus Bang Hansen, Anders Østerby, Knud Pedersen, Erik Dylmer, John Frikke, Niels Peter Brøgger

Fuglestationer: Peter Lyngs, Bent Jacobsen, Jacob Sterup, Hans Lind, Morten Rasmussen, Anders P. Tøttrup, Knud Pedersen, Ole Amstrup, Ole Thorup, Mogens Bak, Janus Ethelberg, Alexander Lee, Arne Volf

Fugleværnsfonden: Helle Hjorth og Søren F. Hansen

Projekter, Grupper og Udvalg: Thomas Vikstrøm, Arne Olesen, Michael Mosebo Jensen, Hans Schou Frederiksen, Klaus Dichmann, Hans Skov, Johannes Bang, Jan Durinck, Peter Lange

Ornitologisk Forskning: Jesper J. Madsen, Jan Bolding, Kjeld T. Pedersen, Gert Christensen, Peter S. Jørgensen, Rune Tjørnløv, Kasper Thorup, Henning Ettrup, Anders P. Tøttrup, Carsten Rahbek, Stefan Pihl

Illustrationer

Fotografer: Erik Agertoft, Henrik Brandt, Søren Brinch, Peter Dam, Klaus Dichmann, Erik Ehmsen, Niels Fabæk, Hans Frederiksen, Lars Gabrielsen, Carsten Gadgaard, Ole Zoltan Göller, Peter Halkier, Lars Halkjær, Mogens Hansen, Per Schiermacher-Hansen, Albert Steen-Hansen, Eva Foss Henriksen, Mikkel Holck, Steen E. Jensen, Jørgen Kabel, Jens Kirkeby, Jens Kristian Kjærgaard, Benny Kristensen, Mikkel Willemoes Kristensen, Søren Kristoffersen, Ole Krogh, John Kyed, Hans Lind, Johnny Madsen, Gerner Majlandt, Brian Maar, Åge M. Matthiesen, Axel Mortensen, Henrik F. Nielsen, Leif Nielsen, Peter Nielsen, Allan Gudio Nielsen, Martin Søgaard Nielsen, Silas K. K. Olofson, Klaus Malling Olsen, Dorthe Pedersen, Per Ekberg Pedersen, Knud Pedersen, Mikkel Høgh Post, Dubbeld Samplonius, Hans Skov, Jan Skriver, Lars Smit, Helge Sørensen

Tegninger: Jens Gregersen

Korrektur: Connie Møller Christensen

Layout og trykning: Bettina Thorup Laursen, Sats & Tegn • Skive Offset

Oplag: 550 stk.

Fugleåret 2007

Indholdsfortegnelse

<i>Indledning</i>	5
<i>Faunistiske rapporter</i>	
<i>Punktælling 2007</i>	7-22
<i>Årsrapporten 2007</i>	23-116
<i>Sjældne Fugle i Danmark og Grønland i 2007</i>	117-135
<i>Nye arter for Danmark i 2007</i>	136-138
<i>Projekt Sjældne Ynglefugle (DATSY) 2007</i>	139-168
<i>Fuglestationer</i>	
<i>Indledning</i>	169
<i>Christiansø Feltstation</i>	170-171
<i>Gedser Fuglestation</i>	172-173
<i>Gilbjerg Fuglestation</i>	174
<i>Rørvig Fuglestation</i>	175-176
<i>Keldsnor Fuglestation</i>	176-177
<i>Blåvand Fuglestation</i>	178-179
<i>Skagen Fuglestation</i>	180-183
<i>Tippernes Feltbiologiske Station</i>	184-188
<i>Fugleværnsfondens reservater – status 2007</i>	189-198
<i>Projekter, Grupper & Udvalg</i>	
<i>Caretakerprojektet</i>	199-203
<i>Gribskovgruppen</i>	204-206
<i>Feltornitologisk Udvalg</i>	207
<i>Ungdomsudvalget</i>	208-209
<i>Storkegruppen</i>	210-212
<i>Uglegruppen</i>	213-214
<i>Rovfuglegruppen</i>	214
<i>Havfuglegruppen</i>	215-216
<i>DOFbasen – status 2007</i>	217-218
<i>Ornitologisk Forskning</i>	
<i>Zoologisk Museum Ringmærkning</i>	220-228
<i>Ringmærkerforeningen (CES-ringmærkning)</i>	230-231
<i>Center for Makro-økologi og Evolution</i>	232-236
<i>Danmarks Miljøundersøgelser (NOVANA)</i>	237-239

Øverst: Rødstrubet Lom, Grenen, 9. september 2007. Foto: Knud Pedersen.

Nederst: Rødstrubet Lom, Agger Tange, 6. september 2007. Foto: Henrik F. Nielsen.

Indledning

FUGLEÅRET 2007 er foreløbigt 2. årgang af forhåbentlig mange årgange af FUGLEÅRET fremover.

Målsætningen med FUGLEÅRET er fortsat at skabe en stærk redaktionel platform til formidling af årlige bearbejdnings- og resultater på tryk. Målgruppen er danske feltornitologer i bred forstand, som samtidig selv er med til skabe selve grundlaget for FUGLEÅRET ved indrapportering til DOFbasen, til Sjældenhedsudvalget og deltagelse i diverse projekter og grupper. Indholdet i FUGLEÅRET er stadig under udvikling, og vi har med 2. årgang taget endnu et nyt skridt, idet vi i år redaktionelt nu opdeler publikationen i 5 afsnit i form af de faunistiske rapporter, fuglestationer, Fugleværnsfondens reserver, projekter/grupper/udvalg og ornitologisk forskning.

De faunistiske rapporter er fortsat selve ryggraden og indholdsmæssigt det mest omfattende stofområde i FUGLEÅRET. I år er vi meget glade for at kunne tilføje en årsrapport fra DOFs Punkttællingsprojekt, således at FUGLEÅRET nu inddrager årlig udvikling i forekomst af både de almindelige arter (punkttælling), fåtallige arter (Årsrapporten) og sjældne arter (SU-rapporten) og ikke mindst udvikling i yngleforekomst for sjældne/fåtallige arter (DATSY). Artikler om nye arter for landet, som typisk forfattes af SU, vil også være at finde her.

De danske fuglestationer har i mange år levet lidt i ubemærkethed. Vi har derfor modtaget meget positiv respons på, at der nu findes en samlet formidling af det store, primært frivillige arbejde, som foregår her. Vi har valgt at fastholde den forholdsvis brede definition af, hvad der er en fuglestation, men der lægges vægt på, at der foretages en systematisk overvågning/ringmærkning af enten træk- og/eller ynglefugle, og at der findes en form for formaliseret organisation og/eller organisering af aktiviteten over en årrække. I år kan vi tilføje Skagen til deltagerkredsen, og endvidere landets eneste tilbageværende statsdrevne feltstation, Tipperne. Desværre mangler i år Kongelunden, da der endnu ikke er udpeget en ny leder efter Preben Berg, som er fraflyttet København. Også Vørsø Feltstation har valgt at stå over i år.

Fugleværnsfondens har igen i år et selvstændigt afsnit. I bidrag til FUGLEÅRET er der, ud over en årlig beretning om det store frivillige arbejde i forbindelse med naturpleje og formidling, især lagt vægt på en sammenstilling af fuglenes forekomst i fondens reserver, såvel rastende fugle som yngle- og trækfugle.

I afsnittet om Projekter, Grupper og Udvalg har vi i år modtaget en rapport fra et af DOFs helt store projekter i disse år, nemlig Caretaker-projektet. Desuden har vi kunnet overtale Gribskov-gruppen til sende et

bidrag. Vi håber, at denne rapport kan være til inspiration for andre lokalgrupper med henblik på formidling af de årlige kortlægninger af fuglelivet på vigtige lokaliteter, som måtte finde sted. Og gerne i FUGLEÅRET fremover. Fra faste grupper/udvalg i DOF kan vi i år tilføje Ungdomsudvalget i feltet af bidragsydere. Indlæg vedrørende DOFbasen er flyttet til dette afsnit.

På forskningsområdet har vi i år, ud over Ringmærkningscentralen på Zoologisk Museum og Ringmærkerforeningen, modtaget bidrag fra Danmarks Miljøundersøgelser, Kalø og Center for Makroøkologi og Evolution, Københavns Universitet. Vi er desværre ikke nået hele vejen rundt i år, men vil forhåbentlig i de kommende år kunne udvide antallet af bidrag fra forskningsfronten og den overvågning af fugle, som finder sted i statslig regi.

Vi har selv flere ideer til udvidelse af det redaktionelle felt og vil aktivt tage kontakt til nye potentielle bidragsydere. Men vi vil opfordre alle læsere til at kontakte redaktionen, hvis man har nye ideer til emneområder eller forslag til forbedringer af eksisterende indhold.

Vi vil gerne her i indledningen sende en stor og varm tak til alle, som har bidraget med indlæg til FUGLEÅRET. Ikke mindst vil vi også gerne takke de mange dygtige fuglefotografer, som igen i år vederlagsfrit har stillet en perlerække af årsaktuelle billeder til rådighed for os. Også tak til Jens Gregersen for tegninger.

FUGLEÅRET udkommer igen i år efter samme model som sidste år, hvor antallet af forudbestillinger bruges til at fastlægge oplagsstørrelse samt en vis brugerbetaling med en salgspris på DKK 150 (inkl. moms). Årgang 1 blev trykt i 700 eksemplarer, og vi har måttet konstatere, at antal forudbestilte eksemplarer og løssalg via Naturbutikken endnu ikke berettiger til at argumentere for en anden økonomisk model end den nuværende.

Det er naturligvis vores håb, at FUGLEÅRET med tiden vil nå en stærkere placering blandt DOFs publikationer via et væsentligt større oplag. Det er vores opfattelse, at FUGLEÅRET vil kunne medvirke til at stimulere og fastholde interessen for indrapportering til DOFbasen, SU, samt deltagelse i diverse projekter og aktiviteter med feltornitologisk tilsnit, og ikke mindst stimulere interessen for at sammenstille og formidle resultater af aktiviteterne.

Oktober 2008

Peter Lange & Jørgen Staarup Christensen

Husrodstjert, 1K, Vester Vandet, Thy, 7. august 2007. Foto: Peter Halkier.

Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark

Punktællingsprojektet 2007

Af Henning Heldbjerg og Anne Eskildsen

Broget Fluesnapper, Teglstrup Hegn, Nordsjælland, 12. maj 2007. Foto: Axel Mortensen.

Indledning

Punktællingerne, hvis primære formål er at opnå viden om den langsigtede bestandsudvikling for de almindelige danske fugle, startede i 1975/76 og er blandt de ældste fugleovervågningsprojekter i Europa.

Punktællingerne udgør derved et vigtigt element i DOFs fugleovervågningsstrategi, der søger at sikre en systematisk og bredt dækkende dataindsamling med fokus på de tre grundelementer: arter, lokaliteter og levesteder.

Der udarbejdes hvert år en rapport, der præsenterer de grundlæggende data fra punktællingerne, som fx indeks på alle arter og oversigter over deltagere og ruter.

Indhold og form af rapporten varierer fra år til år. Her præsenteres naturtypespecifikke indikatorer

udarbejdet på baggrund af bestandsindeks. Indikatorerne kan anvendes til at beskrive den generelle tilstand for fuglelivet i en given naturtype. Desuden præsenteres og diskuteres udviklingen hos agerlandsarterne i Nordvesteuropa særskilt, da fuglene i agerlandet generelt er i tilbagegang, hvilket der også er megen fokus på i europæiske sammenhænge.

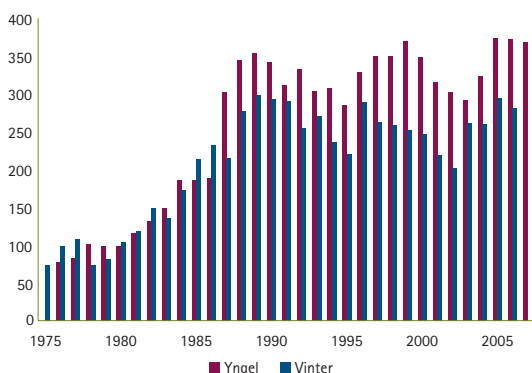
Punktællingsprojektet er den eneste langtidsundersøgelse af sin art i Danmark, og for langt hovedparten af de almindelige fuglearter tilvejebringer det den eneste viden, vi har om bestandsudviklingen. Resultaterne indgår tillige i et europæisk samarbejde om at overvåge fuglelivet og derved få indsigt i fuglearternes bestandsudviklinger og levestedernes tilstand.

Punkttælling 2007

Teksten om Punkttællingsprojektet i Fugleåret 2007 udgør de væsentligste passager fra projektets 2008-rapport: *Heldbjerg, H. & A. Eskildsen (2008): Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2007. Årsrapport for Punkttællingsprojektet. Dansk Ornitologisk Forening.* Rapporten og alt andet relevant fra Punkttællingsprojektet kan findes på www.dof.dk/punkt.

Rapporten beskriver bestandsudviklingen for de almindelige danske ynglefugle og vinterfugle i form af indeks baseret på punkttællingsdata fra en 32-årig periode, for vinterfuglene dækkende 1975/76-2006/07 og for ynglefuglene 1976-2007. Rapporten beskriver bestandsudviklingen for 104 arter af ynglefugle og 76 arter af vinterfugle.

Denne årsrapport er den første i en femårig periode med økonomisk støtte fra Miljøministeriet. I perioden 2002-2006 var overvågningen af Danmarks almindelige fugle støttet økonomisk af Aage V. Jensens Fonde, men fra 2007 og til og med 2011 indgår finansieringen af denne overvågning i en aftale mellem DOF og Miljøministeriet.

Figur 1. Antallet af punkttællingsruter i henholdsvis vinteren 1975/76-2006/07 (åbne søjler) og ynglesæsonen 1976-2007 (udfyldte søjler).

Fugleovervågningen udføres af frivillige deltagere blandt DOFs medlemmer, der således sikrer gennemførelse af overvågningen af Danmarks fugle for relativt begrænsede midler. En stor tak skal derfor lyde til alle deltagere gennem årene.

Fugleovervågningen kan kun gennemføres takket være den store frivillige indsats fra disse mange deltagere. Kontakt DOF, hvis du vil være med.

Metoder

Dataindsamling

Punkttællingsmetoden anvendes i både vinter- og ynglesæsonen. Hver optæller fordeler 10-20 punkter på en selvvalgt rute i landskabet og markerer dem på et kort, så de kan genfindes de følgende år. På hvert punkt registreres alle sette og hørte fugle inden for en periode af 5 minutter, uanset registreringsafstanden. Optællin-

Tabel 1. Antallet af optalte punkttællingsruter fordelt på amter i ynglesæsonerne 2006 og 2007

Amt County	Ynglesæson Breeding season	
	2006	2007
København	19	20
Frederiksborg	32	30
Roskilde	11	10
Vestsjælland	37	37
Storstrøm	31	36
Bornholm	12	13
Fyn	21	19
Sønderjylland	24	21
Ribe	12	12
Vejle	43	43
Ringkøbing	23	26
Århus	56	52
Viborg	27	29
Nordjylland	24	20

gen foretages i godt vejr mellem 20. december og 20. januar (vintertællinger) og mellem 1. maj og 15. juni (ynglefugletællinger), helst i de tidlige morgentimer, hvor fuglene er mest aktive og lettest at opdage.

På hvert punkt beskriver optælleren naturtypeforholdene ved punktet i fjerdedele vha. en fire-cifret kode: et punkt placeret i en ensartet naturtype vil således blive beskrevet med fire ens cifre, mens et punkt midt imellem forskellige naturtyper vil blive beskrevet med 2-4 forskellige cifre. Dette muliggør analyser af registreringerne af fuglene i specifikke naturtyper. De ni definerede koder er: 1 nåleskov, 2 løvskov, 3 agerland,

Tabel 2. Antallet af optalte punkttællingsruter fordelt på amter i vintersæsonerne 2005/2006 og 2006/2007

Amt County	Vintersæson Winter season	
	2005/2006	2006/2007
København	16	18
Frederiksborg	31	29
Roskilde	14	10
Vestsjælland	22	21
Storstrøm	19	24
Bornholm	9	7
Fyn	20	16
Sønderjylland	14	16
Ribe	12	12
Vejle	32	35
Ringkøbing	24	22
Århus	44	40
Viborg	23	18
Nordjylland	14	13

*Vibe, Ulvoedybet, 19. maj 2007. Foto: Søren Kristoffersen.
Viben går tilbage i hele Europa, hvor den samlede bestand er halveret.*

4 mose/kær, 5 hede, 6 klit/strand, 7 bymæssig bebyggelse, 8 sø og 9 eng.

Optællerne afrapporterer antallet af fugle, de har registreret på deres rutes punkter, og beskriver tillige vejrforholdene under tællingen. Dette kan ske ved anvendelse af DOFbasens punkttællingsmodul (www.dofbasen.dk) eller ved indsendelse af skema.

Antallet af henholdsvis ynglefugleruter og vinterfugleruter er vist i fig. 1.

Indeks

De bestandsindeks, der er anvendt i denne rapport, er de såkaldte TRIM-indeks (TRends and Indices for Monitoring data), der er udviklet af Statistics Netherlands (Pannekoek & van Strien 2001) til lange tidsseriestudier.

TRIM benytter såkaldte log-lineære modeller og er baseret på en maksimum likelihood-metode, der forudsætter, at data er Poisson-fordelt. TRIM kan tage højde for to almindelige problemer i monitoringsdata, nemlig at fuglene ikke er ensartet fordelt i landskabet, og at

data ikke er uafhængige af data fra det foregående år, men at der tværtimod ofte vil være stor korrelation mellem en bestandsstørrelse i to på hinanden følgende år (Pannekoek & van Strien 2001 – en manual, som også kan konsulteres for andre oplysninger).

Indeks er udarbejdet for alle arter registreret på mindst 30 aktive ruter. Indeks sættes til 100 det første år, hvor dette krav opfyldes, og fremtidige ændringer beregnes i forhold til basisåret. Inden beregning af indeks er alle observerede værdier over 99 ændret til 99, da det som følge af en databasebegrænsning i en tidligere anvendt database kun var muligt at anvende to cifre for antallet af individer på et givet punkt. Dette er et nødvendigt tiltag, der næppe spiller nogen større rolle i forhold til beregningen af bestandsudvikling for de enkelte arter.

Alle værdier, fra første til sidste år i perioden, genberegnes efter hver ny sæson. Dette medfører, at selv de tidligste indeks i tidsserien i princippet kan ændres ved tilføjelse af endnu et år.

Indekset er en relativ størrelse, og et indeks på 200 betyder således en fordobling af bestanden i forhold til basisåret, og et indeks på 50 en halvering, uanset

bestandens absolutte størrelse. For en nogenlunde stabil bestand kan indeks variere omkring et niveau enten højere eller lavere end 100, afhængigt af om udgangsåret tilfældigvis var godt eller dårligt for arten.

TRIM beregner en usikkerhed i form af en standardfejl og et konfidensinterval for hvert indeks. Ligger intervallets nedre grænse et givet år over 100, er artens bestand signifikant større, end den var i udgangsåret. Ligger intervallets øvre grænse under 100, er bestanden signifikant mindre end i udgangsåret. Signifikansniveauer på henholdsvis 5 % og 1 % er vist.

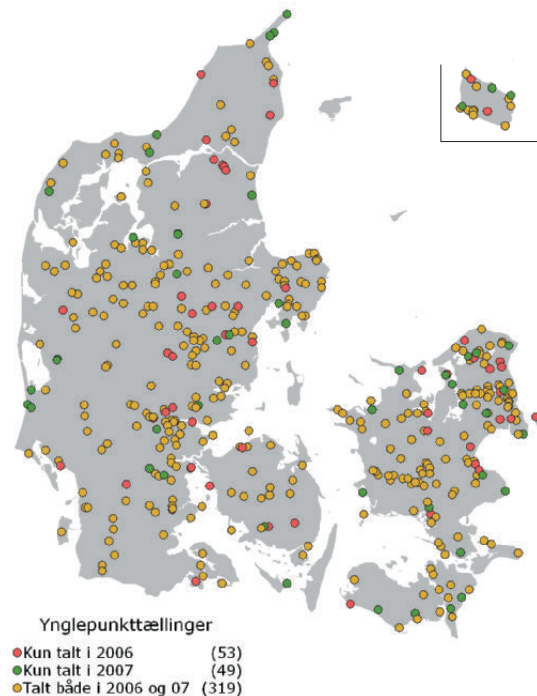
For hver art beregner TRIM desuden tendensen i form af den gennemsnitlige relative bestandsændring per år med angivelse af signifikansniveau. Denne beregning viser den gennemsnitlige udvikling set over hele perioden, hvilket er anvendeligt for at kunne sammenligne arter eller forskellige bestande af samme art. Det er dog sjældent, at en fuglearart har en lineær bestandsudvikling over tre årtier, idet mange fuglearter har gennemgået en udvikling med skiftende tendenser over tid. Til sidst præsenteres derfor også en samlet oversigt over de seneste 10 års udvikling for alle fuglearter (se appendiks).

Resultater og diskussion

Ruter og deltagere

I vintertællingerne 2005/06 har 249 personer optalt fugle på 294 ruter, og i 2006/07 har 235 personer optalt fugle på 281 ruter. I ynglesæsonen 2006 har 292 personer optalt fugle på 372 ruter, og i 2007 har 281 personer optalt fugle på 368 ruter (tabel 1-2).

Figur 2. Geografisk fordeling af ynglefugle-ruter i 2006 og 2007.

Antallet af deltagere i tællingerne har således været nogenlunde stabilt i de senere år og tillige højere end tidligere.

Den geografiske fordeling af ruterne er forbedret inden for de seneste par år, både hvad angår ynglefugletællinger og vintrefugletællinger. Der er relativt god dækning i alle landsdele og næsten lige mange ruter i landets østlige og vestlige del (fig. 2-3).

Set over hele tidsperioden har antallet af ruter i begge sæsoner, efter en gradvis stigning i undersøgelsens første 10-15 år, været på et nogenlunde stabilt niveau de sidste 2 årtier (fig. 1).

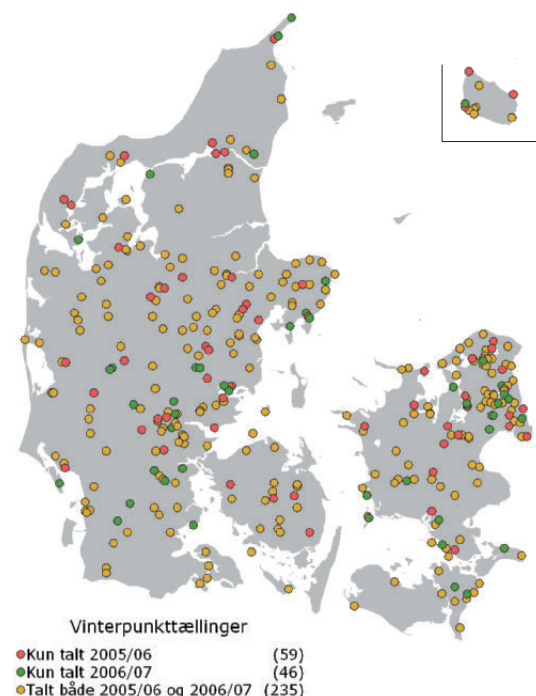
Indikatorer

Miljøministeriet har efterspurgt muligheden for at anvende Dansk Ornitologisk Forenings punkttællingsdata til at udarbejde indikatorer, der kan bidrage til at vurdere, om Danmark kan opfylde målsætningen om at standse tabet af biodiversitet inden 2010.

Miljøministeriet skal anvende disse data i forbindelse med et projekt, der kaldes SEBI2010. Dette står for Streamlining European Biodiversity Indicators for 2010 og er en europæisk pendant til den globale målsætning om at udvikle indikatorer, så man kan måle, om man opfylder Biodiversitetskonventionens mål for 2010 om ikke at miste flere arter, økosystemer eller genetiske ressourcer.

Andre lande som fx Storbritannien (Anon. 2007) og Sverige (Naturvårdsverket 2007) anvender i forvejen indikatorer til at vurdere udviklingen i fuglelivet i de

Figur 3. Geografisk fordeling af vintrefugle-ruter i 2005/06 og 2006/07.

Grågås, Vejlerne, 19. august 2007. Foto: Jens Kristian Kjærgaard. Grågås er i fremgang i Danmark, både som ynglefugl og om vinteren.

Bogfinke, Karensby, Møn, 7. september 2007. Foto: Per Schienschmager-Hansen. Bogfinken er en af Danmarks mest almindelige fugle og udviklingen er stabil.

overordnede naturtyper som skov og agerland.

På baggrund af overvågningen af de almindelige danske ynglefugle udarbejder DOF hvert år bestandsindeks for cirka 100 ynglefugle til European Bird Census Council (EBCC), et samarbejdsorgan for ornitologiske eksperter, der arbejder med fugleovervågning, forvaltning og beskyttelse af europæiske fuglebestande.

EBCC har startet et projekt, der kaldes Pan-European Common Bird Monitoring Scheme (PECBMS), hvis formål er at udarbejde indikatorer for karakteristiske fuglearter i agerland og skov samt øvrige almindelige fuglearter på europæisk niveau (PECBMS 2007). Disse indikatorer indgår i EU's såkaldte strukturelle indikator, "Population trends of farmland birds", som er et af EU's få direkte mål for den biologiske mangfoldighed.

Agerhøne, Biersted, Nordjylland, 25. april 2007. Foto: Søren Kristoffersen. Agerhønen er ligesom andre fuglearter, der er tilknyttet agerlandet, gået kraftigt tilbage.

På europæisk plan er de i alt 124 almindeligt forekommende ynglefugle blevet kategoriseret inden for tre overordnede kategorier: *Almindelige agerlandsfugle* (common farmland birds), *almindelige skovfugle* (common woodland birds) samt *øvrige almindelige fugle* (all other common birds). Sidstnævnte kategori rummer de arter, der enten har deres primære forekomst i en anden naturtype end de to nævnte, eller som er udbredt i flere forskellige naturtyper.

På baggrund af indeks for alle ynglefugle er der udarbejdet en indikator inden for hver kategori, baseret på henholdsvis 33, 28 og 63 arter.

Tre europæiske, men fire danske kategorier

I denne rapport anvendes de samme kategorier til at udarbejde tilsvarende indikatorer for Danmark. Artsantallet er selvfølgelig mindre, da en lang række fuglearter enten slet ikke findes i Danmark eller er for fåtallige til at lave indeks for, og således indgår henholdsvis 22, 22 og 32 arter i de tre tilsvarende danske indikatorssæt.

Da DOF udarbejder indeks på en del fuglearter, der ikke anvendes ved udarbejdelse af indikatorer på europæisk plan, præsenteres yderligere en indikator i denne rapport. Denne indikator rummer samtlige ynglefugle i punkttællingsdatamaterialet.

Følgende arter indgår i de fire danske indikatorer:

PECBMS-agerlandsfugle (22 arter):

Tårnfalk, Agerhøne, Vibe, Dobbeltbekkasin, Sanglærke, Landsvale, Engpiber, Gul Vipstjert, Hvid Vipstjert, Bynkefugl, Stenpikker, Sjagger, Gærdesanger, Tornsang, Rødrygget Tornskade, Råge, Krage, Skovspurv, Stillits, Tornirisk, Gulspurv, Bomlærke.

PECBMS-skovfugle (22 arter):

Spurvehøg, Huldue, Sortspætte, Stor Flagspætte, Rødhals, Rødstjert, Misteldrossel, Havesanger, Skovsanger, Gransanger, Fuglekonge, Broget Fluesnapper, Sump-

Grønirisk, Rørvig, 21. oktober 2007. Foto: Klaus Bjerre.
Grønirisk er gået kraftigt frem.

mejse, Topmejse, Sortmejse, Spætmejse, Træløber, Skovskade, Ravn, Bogfinke, Dompap, Kernebider.

PECBMS-øvrige almindelige arter (32 arter):

Musvåge, Ringdue, Tyrkerdue, Gøg, Mursejler, Grønspætte, Bysvale, Skovpiber, Gærdesmutte, Jernspurv, Nattergal, Husrødstjert, Solsort, Sangdrossel, Græshoppesanger, Sivsanger, Kærsanger, Rørsanger, Gulbug, Munk, Løvsanger, Grå Fluesnapper, Halemejse, Blåmejse, Musvit, Husskade, Allike, Stær, Gråspurv, Grønirisk, Gråsisken, Rørspurv.

Danske ynglefugle, der ikke er inkluderet i de tre foregående kategorier, men som indgår i "alle almindelige ynglefugle" (28 arter):

Lille Lappedykker, Toppet Lappedykker, Gråstrubet Lappedykker, Skarv, Fiskehejre, Knopsvane, Grågåås, Gravand, Gråand, Taffeland, Troldand, Ederfugl, Toppet Skallesluger, Rørhøg, Duehøg, Fasan, Grønbenet Rørhøne, Blishøne, Strandskade, Storspove, Rødben, Hættemåge, Stormmåge, Sølvmåge, Svartbag, Natugle, Digesvale, Lille Korsnæb.

Da antallet af optalte ynglefugleruter var færre i de første år af undersøgelsesperioden, var der færre arter, der levede op til de fastsatte krav i starten af perioden, og følgelig er der færre arter inkluderet i indikatorerne i de første år end i de følgende år.

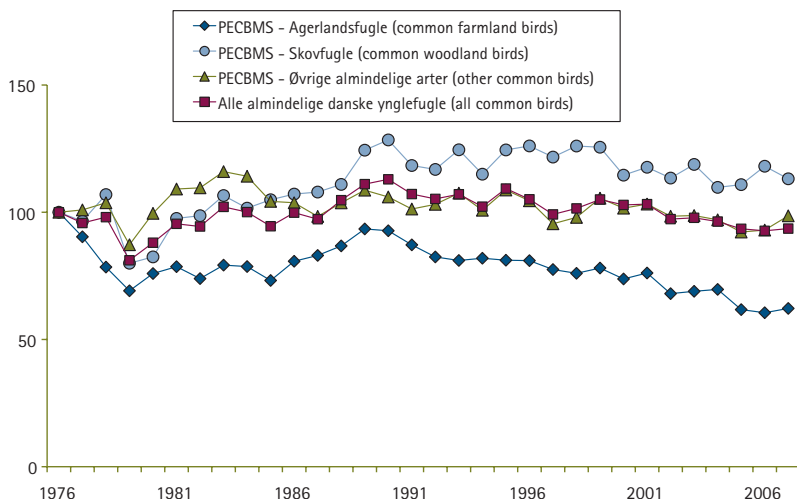
Arter i indikatorerne

DOF har i samråd med Miljøministeriet og Danmarks Miljøundersøgelser valgt at lade de enkelte arters kategorisering følge beslutninger taget i Pan-European Common Bird Monitoring Scheme (PECBMS).

PECBMS har defineret artssammensætningen til disse kategorier inden for forskellige europæiske regioner, der tilnærmelsesvis svarer til biogeografiske regioner, hvor Danmark hører til den "atlantiske region" med samme sammensætning af fuglearter som de øvrige vesteuropæiske lande.

Fiskehejre, Værnengene, 27. april 2007. Foto: Gerner Majlandt.
Fiskehejren er gået markant frem i de sidste 32 år, men lidt tilbage i det seneste årti.

Figur 4. Udviklingen for indikatorerne for fuglearter i samme habitat/kategori for henholdsvis "agerlandsfugle" (22 arter), "skovfugle" (22 arter), "øvrige almindelige arter" (32 arter) samt "alle almindelige danske ynglefugle" (104 arter).

Alternativt kunne man have valgt at anvende en artssammensætning, baseret udelukkende på arternes habitatvalg i Danmark.

Den enkelte indikator udviklingstendens er selvfølgelig betinget af de arter, der indgår i den, og det er svært at vurdere, hvor bred definitionen skal være. Skal man kun anvende de meget få arter, som er helt og aldeles afhængige af den pågældende naturtype, eller skal man anvende alle de arter, der forekommer almindeligt i naturtypen?

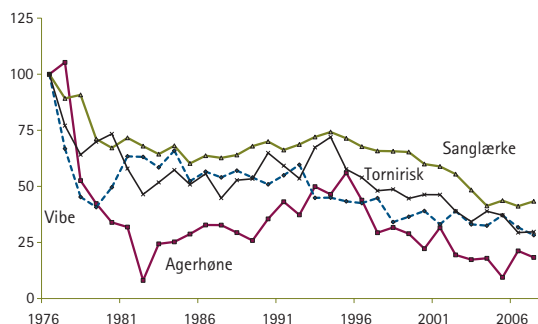
Diskussionen om, hvilke fuglearter der skal med, og hvilke der skal udelades, kan derfor være nærmest uendelig, og det er derfor blevet besluttet at udarbejde indikatorerne på baggrund af den eksterne vurdering i PECBMS, hvilket også muliggør sammenligninger med tilsvarende indikatorer i andre lande.

Derudover har vi i denne publikation valgt at udarbejde en indikator på baggrund af "alle almindelige danske ynglefugle", der foruden arterne i de tre førnævnte kategorier rummer yderligere 28 arter, og dermed alle de 104 almindelige ynglefugle, som der udarbejdes bestandsindeks for på baggrund af DOFs punktællinger.

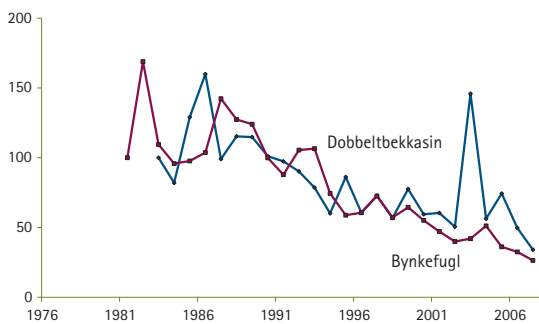

Sanglærke, Værnengene, 10. marts 2007. Foto: Gerner Majlandt. Sanglærken er stadig en karakterfugl i det danske agerland.

Inden for hver kategori er det gennemsnitlige indeks beregnet. Dette er beregnet som et såkaldt geometrisk gennemsnit, hvilket betyder, at en fordobling af et indeks for en art har samme betydning for det endelige indeks, som en halvering af en anden arts indeks har. Forskellige varianter af "mange-arts-

Figur 5. De fire agerlandsfugle Vibe, Agerhøne, Sanglærke og Tornirisk er i tilbagegang i Danmark.

Figur 6. Engfugle som Dobbeltbekkasin og Bynkefugl er i tilbagegang i Danmark.

Bynkefugl, Ulvedybet, 27. april 2007. Foto: Søren Kristoffersen.
Bynkefugl er som andre engfugle i tilbagegang.

Gransanger, Møns Fyr, 1. september 2007. Foto: Per Schiemacher-Hansen. Gransanger er blandt de skovfugle, der de seneste årtier er gået kraftigt frem.

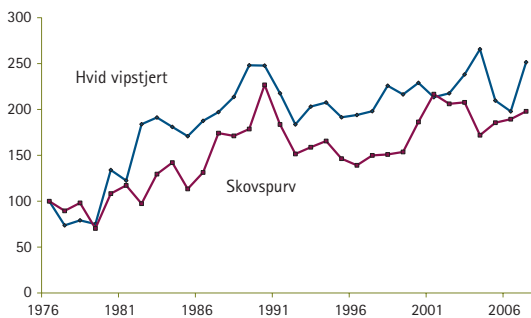
indeks" har også tidligere været anvendt i Danmark (senest af Jacobsen 2002), uden at termen, indikator, dog har været almindeligt anvendt. I stedet er de fx blevet benævnt samleindeks. I de senere år har der bl.a. i BirdLife og i EU-kommissionens miljøagentur været fornyet interesse for at anvende "indikatorer" til at udtrykke, hvordan fuglelivet trives i de forskellige naturtyper.

I forbindelse med aftalen mellem DOF og Miljøministeriet om økonomisk støtte til den danske overvågning har DOF lovet hvert år (2007-2011) at anvende

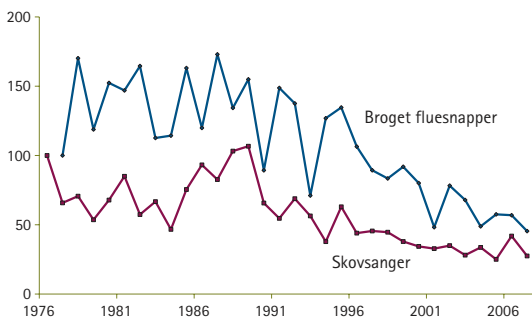
punkttællingernes ynglefugledata til at levere "baggrundsindikatorer" til Miljøministeriet.

Indeks er her udarbejdet for perioden 1976-2007. Set over hele den 32-årige periode er agerlandsfuglene gået 38 % tilbage, skovfuglene er gået 13 % frem, mens den samlede generelle bestandsudvikling for de almindelige fugle stort set er status quo (fig. 4).

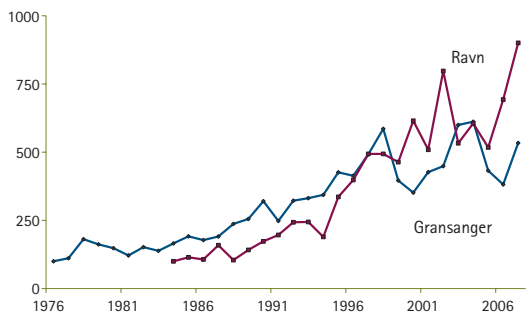
De danske bestande af typiske agerlandsfugle som Vibe, Agerhøne, Sanglærke og Tornirisk er mere end halveret i perioden (fig. 5). Samme udvikling ses for

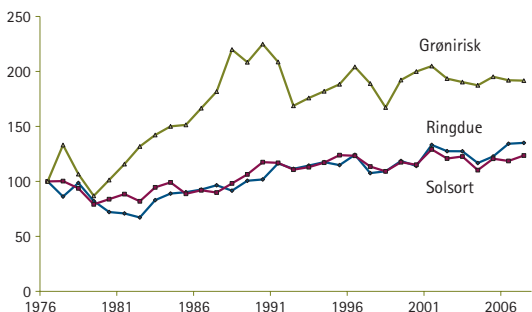
Figur 7. Nogle agerlandsfugle som Hvid Vipstjert og Skovspurv er i fremgang i Danmark.

Figur 9. Skovsanger og Broget Fluesnapper fra kategorien "skovfugle" er i tilbagegang i Danmark.

Figur 8. Ravn og Gransanger fra kategorien "skovfugle" er i fremgang i Danmark.

Figur 10. Mange af de arter, der kan leve i flere forskellige naturtyper, fx. Ringdue, Solsort og Grønirisk, er i fremgang i Danmark.

Skovsanger, Hovborg, 25. maj 2007. Foto: Carsten Gadgaard.
Skovsanger og flere andre tropiske trækfugle er i tilbagegang.

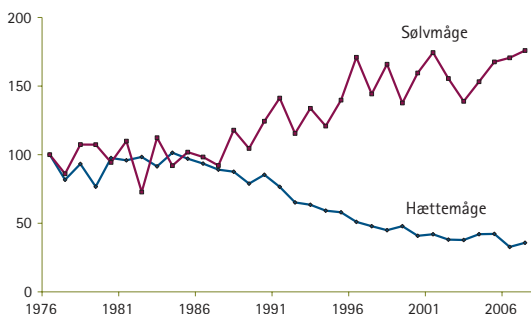
Ringdue, Bjergby, 16. maj 2007. Foto: Jens Kristian Kjærgaard.
Ringduen yngler i mange naturtyper og har det fint.

arter som Dobbeltbekkasin og Bynkefugl, der forekommer i enge (fig. 6). Gruppen rummer dog også arterne Hvid Vipstjert og Skovspurv, hvis bestande begge er fordoblet (fig. 7). Begge disse arter er især knyttet til bebyggelse og tekniske anlæg i det åbne land.

Bestandsudviklingen for de forskellige skovfugle varierer noget mere. Skovfuglene rummer fx arter som Ravn og Gransanger, der har mangedoblet deres bestande i Danmark i de sidste årtier (fig. 8), men også de tropiske trækfugle Skovsanger og Broget Fluesnapper, hvis bestande begge er halveret (fig. 9).

Blandt "øvrige almindelige arter" ses markant fremgang for vidt udbredte arter som Ringdue, Solsort og Grønirisk, der alle er udbredt i hele landet og er naturtypegeneralister (fig. 11).

I kategorien "alle almindelige arter" findes en række fugle, som ikke indgår i PECBMS's kategorier. Dette udgør primært fugle, der yngler i kystnære egne og/eller i vådområder i indlandet. Der ses ikke noget entydigt mønster i bestandsudviklingen for disse fuglearter, og kategorien rummer fx Sølvmåge, der er gået markant frem i perioden, og Hættemåge, hvis bestand er halveret (fig. 11).

Figur 11. Hættemåge er i tilbagegang og Sølvmåge i fremgang i Danmark.

Hvis man betragter udviklingen udelukkende i den sidste halvdel af perioden, vil man se, at agerlandsfuglene er gået 25 % tilbage i Danmark, hvorimod de øvrige kategorier er stort set uændrede over perioden (fig. 4).

Fugle som indikatorer

- Fugle anses som værende anvendelige som indikatorer for naturens tilstand i bred forstand (Gregory m.fl. 2005):
- Fugle er lette at finde, bestemme og optælle.
- Fuglernes taksonomi, populationsbiologi og adfærd er velkendt.
- De findes i moderate antal i alle naturtyper og har moderate størrelser og moderate livslængder, hvilket indebærer, at de responderer på miljøændringer inden for moderate tidlige og rumlige skalaer.

Gærdesmutte, Ulvedybet, 28. april 2007. Foto: Søren Kristoffersen.
Gærdesmutton trives fint i den danske natur.

- Fugle er generelt på eller tæt på toppen af fødekæden og reagerer derfor på de stoffer, der akkumuleres gennem fødekæden.
- Fugle reflekterer ændringer i anden biodiversitet og derfor ændringer i miljøet.
- Fugle er desuden velkendte af alle mennesker og har derfor en større symbolværdi end de fleste andre organismegrupper.

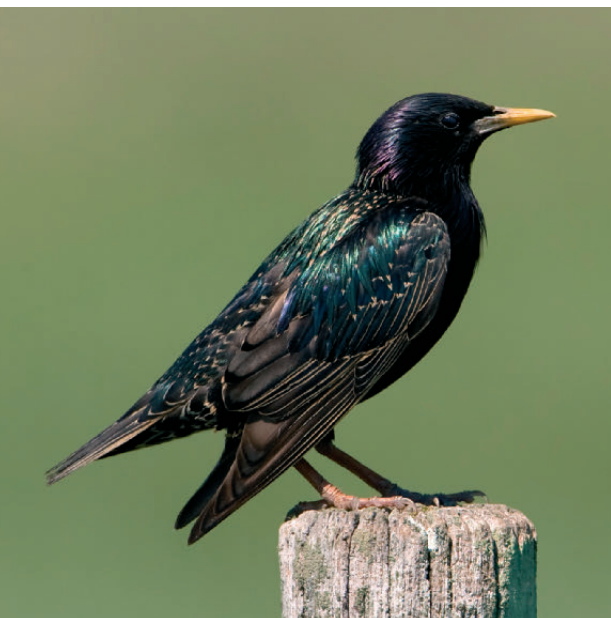
Indikatorerne giver dog kun et overordnet billede af fuglelivets generelle udvikling i den enkelte naturtype, mens mere detaljerede studier som oftest vil kræve fokus på de enkelte fuglearter, hver for sig.

Indikatorer i udvikling

De indikatorer, der præsenteres her, er en første version, der kan opdateres hvert år, så udviklingen i de forskellige naturtyper kan følges. Indikatorerne vil desuden blive udviklet og tilpasset, hvis det viser sig at være hensigtsmæssigt. De her præsenterede indikatorer kan derfor blive anvendt som afsæt for senere forbedrede versioner. Dette vil ske i samarbejde med relevante fagfolk.

Vi ved allerede nu, at vi kan forfine artsudvalget ved at fokusere på de enkelte arters valg af naturtype i Danmark og på baggrund heraf udarbejde bedre indikatorer, og dette for flere forskellige habitattyper.

Dette kan vi anvende punkttællingerne til, men det kræver en hel del arbejde. Derfor har DOF udarbejdet et forslag til de tiltag, der er nødvendige for at kunne gennemføre de nødvendige analyser. Ud fra disse kan der udarbejdes flere naturtypespecifikke indikatorer, der mere præcist kan beskrive udviklingen i de enkelte naturtyper.

Stær, Værnengene, 11. juni 2007. Foto: Gerner Majlandt. Hvert år bliver der cirka 2% færre Stære i Danmark.

Fuglene i agerlandet

Agerlandsfuglene har det generelt skidt i Europa. Den gennemsnitlige ændring for alle agerlandsarter i Europa viser en bestandsnedgang på 44 % fra 1980 til 2005 (PECBMS 2007). Den sidste tredjedel af perioden har indikatoren dog været stabil. Nedgangen i de nye EU-lande har, set over hele perioden, været mindre end i de gamle EU-lande, men er til gengæld stadig for nedadgående. Danmark er en del af den vesteuropæiske region, hvor bestandsnedgangen med 50 % er mest massiv.

Agerlandsfuglene i Nordvesteuropa

Den generelle nedgang hos agerlandsfuglene tilskrives det intensiverede landbrug og er et mønster, der ses i alle nordvesteuropæiske lande (fx Fox 2004, Gregory m.fl. 2005, Wretenberg m.fl. 2006).

Det største kendskab til, hvilke konsekvenser de sidste 30-40 års intensiverede landbrug har haft for agerlandets fugle, stammer fra Storbritannien, men der findes dog også forskellige danske undersøgelser baseret på de hjemlige punkttællingsdata (fx Petersen 1998, Fox 2004).

Der er bred enighed om, at det intensiverede landbrug i Europa har resulteret i en tilbagegang hos agerlandsfuglene, uden at der dog kan peges på én afgørende faktor, der kan forklare hovedparten af tilbagegangen. Her følger en kort gennemgang af nogle af de vigtigste resultater i de senere års artikler om emnet.

Chamberlain m.fl. (2000)

De forskellige arter har forskellig økologi og påvirkes følgelig på forskellig måde af de ændringer, der er sket. Forfatterne undersøgte 31 agerlandsvariable (dyrkningsareal med forskellige afgrøder, antal husdyr af forskellig art, pesticidforbrug osv.) i perioden 1962-95 og sammenlignede med bestandsudviklingen for 29 arter, der forekommer almindeligt i agerlandet i England og Wales.

Der peges på tre væsentlige, overordnede faktorer, der forklarer ændringerne i fuglefaunaen:

- Øget forbrug af pesticider har haft en indirekte effekt via påvirkningen af føderessourcerne.
- Øget anvendelse af uorganiske næringsstoffer har skabt øget plantevækst, men mindsket variationen i planternes diversitet, struktur og mosaik.
- Ændringen fra vårafgrøder til vinterafgrøder har ændret de dyrkede områder markant, især ved at arealet med stubmarker, der er en vigtig fourageringsbiotop om vinteren, er minimeret.

Donald m.fl. (2001)

Ud over ændringerne i geografisk afgrænsede områder (lande) er det interessant at se på udviklingen inden for et større område (kontinent), ikke mindst forskellige tendenser inden for forskellige regioner i et større område. Forfatterne sammenlignede udviklingen for 52 forskellige arter af agerlandsfugle i 30 europæiske

*Bomlærke, Ulvedybet, 19. maj 2007. Foto: Søren Kristoffersen.
Bomlærken har det bedre i Danmark end i de fleste andre lande.*

lande og fandt, at tilbagegangen i bestande og udbredelsesområder var større i de vesteuropæiske EU-lande med meget intensivt landbrug end i de tidligere kommunistiske lande med et mere ekstensivt landbrug. Forfatterne vurderer, at man vil se samme udvikling med store nedgange hos agerlandsfuglene i de østeuropæiske lande efter disses optagelse i EU.

Fox (2004)

Med inspiration fra Chamberlain m.fl. gennemførte Fox en undersøgelse af de danske agerlandsfugles bestandsudvikling i perioden 1983-2001, sat i relation til landbrugsmæssige ændringer i Danmark og med særlig fokus på at sammenligne udviklingen i England/Wales med Danmark. Resultaterne viser, at den generelle bestandsnedgang for agerlandsfuglene har været mindre i Danmark end i England/Wales. Endvidere ses der ikke nogen effekt af skiftet fra vårsæd til vintersæd. Endelig falder en generel stabilisering af bestandene efter midtfirserne sammen med en aftagen i anvendelse af pesticider og kunstgødning.

Af hensyn til at kunne foretage en direkte sammenligning med de britiske undersøgelser anvendes samme artsudvalg, på trods af at denne sammensætning ikke matcher, hvad vi traditionelt forstår ved danske agerlandsfugle.

Wretenberg m.fl. (2006)

En undersøgelse af tilsvarende forhold i Sverige fra omtrent samme periode (1976-2001) viste, at man her

oplevede samme udvikling hos agerlandets fugle som i England/Wales, til trods for at der er sket meget færre ændringer i agerlandet. Der kunne ikke påvises nogen sammenhæng mellem brugen af pesticider og kunstgødning og udviklingen for agerlandsfuglene.

Der ses større tilbagegang hos agerlandsspecialisterne end hos generalisterne, og den største tilbagegang ses i første halvdel af perioden.

Wretenberg m.fl. (2007)

De svenske forskere gennemførte endvidere en mere detaljeret undersøgelse af syv almindelige agerlandsarters udvikling i Sverige. Man opdelte landet i tre forskellige agerlandstyper og sammenlignede udviklingen i disse typer fordelt på tre tidsperioder med forskellig landbrugspolitik.

Her påvises det, at fuglene reagerer forskelligt afhængigt af agerlandstypen, og endvidere, at de af arterne, der er trækfugle, er mest negativt påvirket af perioderne med intensivt landbrug.

Undersøgelsen viser også, at den midterste periode (1987-95) med relativt ekstensivt landbrug, bl.a. med en høj andel af brak i landskabet, har en generel god effekt på agerlandsfuglene, især i de meget intensivt dyrkede områder, men der er dog næppe nogen enkelt habitætændring, der påvirker alle agerlandsarter ens.

PECBMS (2007)

I slutningen af 2007 udkom rapporten *Birds 2007* (PECBMS 2007) med fokus på at beskrive trends for de

enkelte arter og på at udvikle europæiske indikatorer for naturtyper i de europæiske regioner samt for Europa som helhed. Rapporten viser, at nogle af de største bestandsnedgange ses hos agerlandsarter, samt at nedgangen hos agerlandsfuglene ses i hele Europa, men dog i mindre grad i Østeuropa end i Vesteuropa.

Arterne

Sammenligningen mellem de forskellige relevante undersøgelser (tabel 3) viser, at begrebet agerlandsfugle varierer fra land til land, samt at det er vanskeligt at afgøre, hvilke arter der er relevante at inkludere. Den eneste art med samme trend i alle fire inkluderede undersøgelser er Viben, der går signifikant tilbage i hele Europa. Hele 51 % af den europæiske bestand er forsvundet (PECBMS 2007).

Sanglærken har udvist en tilsvarende tilbagegang, dog med en midlertidig stabilisering efter stor tilbagegang i starten af perioden og nu igen i det seneste årti. Dette mønster genfindes også hos Tornirisk og til dels hos Stær.

Arter som Skovspurv og Stillits har vist stigende bestande i Danmark i de seneste årtier, hvilket står i modsætning til både Sverige og England/Wales. Skovspurven er gået ikke mindre end 97 % tilbage i England/Wales, så for en englænder er det meget overraskende, at arten er i fremgang i Danmark.

Bomlærken er ligeledes en fugl, der tilsyneladende klarer sig bedre i Danmark end i de øvrige vesteuropæiske lande. Efter årtiers tilbagegang har vi de seneste ca. 15 år oplevet først en stigning og dernæst en stabilisering af bestanden på nationalt plan, hvilket er næsten

Tabel 3. Udviklingen i bestande af danske indikatorarter for agerland 1976-2007. Til sammenligning er vist udviklingen i en anden dansk undersøgelse (Fox 2004) samt i tilsvarende britiske (Chamberlain 2001) og svenske undersøgelser (Wretenberg m.fl. 2006). ▲, ▼ og ● viser henholdsvis signifikante opgange og nedgange samt stabil udvikling. () indikerer, at arten ikke indgår i pågældende undersøgelse, og tomme felter, at der ikke er oplysninger om en art.

Trends for Danish farmland species in 1976-2007, compared to corresponding trends from other studies in Denmark (Fox 2004), England/Wales (Chamberlain 2001) and Sweden (Wretenberg m.fl. 2006). ▲, ▼ og ● indicate significant increases, decreases and stable trends respectively. () indicate that the species is not included in the study in question and blank areas that there is no information on a species.

Art	DK 1976-2007	DK 1983-2001	UK 1969-1995	Sv 1976-2001
Tårnfalk <i>Falco tinnunculus</i>	●	●	▼	
Agerhøne <i>Perdix perdix</i>	▼	●	▼	
Vibe <i>Vanellus vanellus</i>	▼	▼	▼	▼
Dobbeltbekkasin <i>Gallinago gallinago</i>	▼			
Storspove <i>Numenius arquata</i>	●			▼
Huldue <i>Columba oenas</i>	(▲)	▲	▲	▼
Vendehals <i>Jynx torquilla</i>				▼
Sanglærke <i>Alauda arvensis</i>	▼	●	▼	▼
Landsvale <i>Hirundo rustica</i>	▼			●
Engpiber <i>Anthus pratensis</i>	▼			
Gul Vipstjert <i>Motacilla flava</i>	▼			
Hvid Vipstjert <i>Motacilla alba</i>	▲			▼
Bynkefugl <i>Saxicola rubetra</i>	▼			▼
Stenpikker <i>Oenanthe oenanthe</i>	▼			▼
Gærdesanger <i>Sylvia curruca</i>	▼	▼	●	
Tornsanger <i>Sylvia communis</i>	●	●	●	●
Rødrygget Tornskade <i>Lanius collurio</i>	▼			●
Allike <i>Corvus monedula</i>	(●)	▲	▲	●
Råge <i>Corvus frugilegus</i>	▲	▲	▲	
Krage <i>Corvus corone/cornix</i>	▲			▼
Stær <i>Sturnus vulgaris</i>	(▼)	●	▼	▼
Gråspurv <i>Passer domesticus</i>	(▼)			▼
Skovspurv <i>Passer montanus</i>	▲	▲	▼	▼
Grønirisk <i>Carduelis chloris</i>	(▲)	▲	▼	▲
Stillits <i>Carduelis carduelis</i>	▲	▲	▼	
Tornirisk <i>Carduelis cannabina</i>	▼	●	▼	▼
Gulspurv <i>Emberiza citrinella</i>	▼	▼	●	▼
Rørspurv <i>Emberiza schoeniclus</i>	(▼)	●	▼	
Bomlærke <i>Emberiza calandra</i>	●	●	▼	

Halemejs, Krabbesholm Skov, 16. maj 2007. Foto: Gerner Majlandt.
Den kortsigtede tendens for Halemejs er lidt usikker.

enestående i Europa. I Sverige er arten på randen til at uddø, og i Storbritannien er den i stærk tilbagegang.

Visse af de arter, der i dag forekommer almindeligt i agerlandet, fx Ringdue, Solsort og Grønirisk, er naturtypegeneralister og er således ikke specialiserede agerlandsfugle i modsætning til arter som Vibe, Agerhøne og Sanglærke. Som nævnt ovenfor er det vanskeligt at afgøre, præcis hvilke arter der er agerlandsspecialister. Petersen (1998) har tidligere beskrevet, hvilke agerlandsarter der er knyttet til det åbne land, og hvilke der er knyttet til levende hegn, haver og lignende højere vegetation.

Referencer

- Anon. (2007). Sustainable development indicators in your pocket 2007. Department for Environment, Food and Rural Affairs. London. www.defra.gov.uk
- Chamberlain, D.E., Fuller, R.J., Bunce, R.G.H., Duckworth, J.C. & Shrubbs, M. (2000). Changes in the abundance of farmland birds in relation to the timing of agricultural intensification in England and Wales. *Journal of Applied Ecology*, 37, 771–788.
- Donald, P.F., Green, R.E. & Heath, M.F. (2001). Agricultural intensification and the collapse of Europe's farmland bird populations. *Proceedings of the Royal Society of London, Series B, Biological Sciences*, 268, 25–29.
- Fox, A.D. (2004). Has Danish agriculture maintained farmland bird populations? *Journal of Applied Ecology*, 41, 427–439.
- Gregory, R.D., van Strien, A., Vorisek, P., Meyling, A.W.G., Noble, D.G., Foppen, R.P.B. & Gibbons, D.W. (2005). Developing indicators for European birds. *Philosophical Transactions of the Royal Society B, Biological Sciences*, 360, 269–288.
- Jacobsen, E.M. (2002). Punkttælling af ynglefugle i 2001 i eng, by og skov. *Naturovervågning, Danmarks Miljøundersøgelser*. 17 s. – Arbejdsrapport fra DMU nr. 169.
- Naturvårdsverket (2007). Miljömålen – i ett internationellt perspektiv, de Facto 2007. Naturvårdsverket, Miljömålsrådet.
- PECBMS (2007). State of Europe's Common Birds, 2007. CSO/RSPB, Prague, Czech Republic.
- Petersen, B.P. (1998). The distribution of Danish farmland birds in relation to habitat characteristics. *Ornis Fennica* 75:105-118.
- Wretenberg, J., Lindström, Å, Svensson, S. Thierfelder, T. and Pärt, T. (2006). Population trends of farmland birds in Sweden and England: similar trends but different patterns of agricultural intensification. *Journal of Applied Ecology*, 43, 1110–1120.
- Wretenberg, J, Lindström, Å, Svensson, S. and Pärt, T. (2007). Linking agricultural policies to population trends of Swedish farmland birds in different agricultural regions. *Journal of Applied Ecology* 44, 933–941.

Oversigt over trenden for ynglefugle og vinterfugle

Appendiks. Oversigt over trenden for ynglefugle og vinterfugle. For hver art er vist en langtidstendens dækkende alle de år, hvor der er udarbejdet indeks for, mens korttidstendensen dækker de seneste 10 år. ▲, ▼ og ● viser henholdsvis signifikante opgange og nedgange (med to niveauer for henholdsvis >5%/år og <5%/år) samt stabil udvikling.

Trends for breeding birds and wintering birds in Denmark. For each species the long term trend and short term trend (last 10 years) is shown. ▲, ▼ and ● indicate significant increases, decreases (two levels for >5%/year and <5%/year) and stable trends respectively.

Art	Yngle Breeding		Vinter Winter	
	long term	short term	long term	short term
Lille Lappedykker (Tachybaptus ruficollis)	●	▲	▲	?
Toppet Lappedykker (Podiceps cristatus)	▼	▲		
Gråstrubet Lappedykker (Podiceps grisegena)	▲	▲		
Skarv (Phalacrocorax carbo)	▲▲	●	▲▲	▲▲
Fiskehejre (Ardea cinerea)	▲	▼	▲	●
Knopsvane (Cygnus olor)	●	●	●	●
Sangsvane (Cygnus cygnus)			▲▲	▲
Grågås (Anser anser)	▲	▲	▲▲	▲▲
Canadagås (Branta canadensis)			▲▲	▲▲
Gravand (Tadorna tadorna)	▼	●	▼	?
Gråand (Anas platyrhynchos)	▲	●	▲	●
Taffeland (Aythya ferina)	▼	▼	●	▼
Troldand (Aythya fuligula)	●	●	●	●
Ederfugl (Somateria mollissima)	●	●	●	?
Hvinand (Bucephala clangula)			▲	▼
Toppet Skallesluger (Mergus serrator)	▼	?	●	▼
Stor Skallesluger (Mergus merganser)			●	▼
Rørhøg (Circus aeruginosus)	▲	●		
Blå Kærhøg (Circus cyaneus)			●	?
Duehøg (Accipiter gentilis)	▼	▼	?	?
Spurvehøg (Accipiter nisus)	●	▼	▼	●
Musvåge (Buteo buteo)	▲	●	▲	●
Fjeldvåge (Buteo lagopus)			▼	?
Tårnfalk (Falco tinnunculus)	●	●	●	●
Agerhøne (Perdix perdix)	▼	▼	▼	?
Fasan (Phasianus colchicus)	▼	▲	●	▲
Grønbenet Rørhøne (Gallinula chloropus)	▼	▼	▲	▲▲
Blishøne (Fulica atra)	▲	▼	▲	●
Strandskade (Haematopus ostralegus)	●	●		
Vibe (Vanellus vanellus)	▼	▼		
Dobbeltbekkasin (Gallinago gallinago)	▼	?		
Storspove (Numenius arquata)	●	?		
Rødben (Tringa totanus)	▼	▼		
Hættemåge (Chroicocephalus ridibundus)	▼	▼	▼	▼
Stormmåge (Larus canus)	●	▲	▲	▲
Sølvmåge (Larus argentatus)	▲	●	▼	●
Svartbag (Larus marinus)	▲	●	●	●
Huldue (Columba oenas)	▲	?		
Ringdue (Columba palumbus)	▲	▲	▲	▲
Tyrkerdue (Streptopelia decaocto)	●	●	●	?
Gøg (Cuculus canorus)	▼	▼		
Natugle (Strix aluco)	●	?		

Art	Yngle Breeding		Vinter Winter	
	long term	short term	long term	short term
Mursejler (<i>Apus apus</i>)	●	▼		
Isfugl (<i>Alcedo atthis</i>)			▲	?
Grønspætte (<i>Picus viridis</i>)	▼	?	●	?
Sortspætte (<i>Dryocopus martius</i>)	●	?		
Stor Flagspætte (<i>Dendrocopos major</i>)	▲	●	▲	●
Sanglærke (<i>Alauda arvensis</i>)	▼	▼	?	?
Digesvale (<i>Riparia riparia</i>)	▼	▼		
Landsvale (<i>Hirundo rustica</i>)	▼	▲		
Bysvale (<i>Delichon urbicum</i>)	▲	●		
Skovpiber (<i>Anthus trivialis</i>)	▼	●		
Engpiber (<i>Anthus pratensis</i>)	▼	▼	▲	▲
Gul Vipstjert (<i>Motacilla flava</i>)	▼	?		
Hvid Vipstjert (<i>Motacilla alba</i>)	▲	●		
Silkehale (<i>Bombycilla garrulus</i>)			?	▲▲
Vandstær (<i>Cinclus cinclus</i>)			●	▼
Gærdesmutte (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	▲	●	▲	▲
Jernspurv (<i>Prunella modularis</i>)	▼	●	▼	▲
Rødhals (<i>Erithacus rubecula</i>)	●	▼	▲	▲
Nattergal (<i>Luscinia luscinia</i>)	▼	▼		
Husrødstjert (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	▼	▼		
Rødstjert (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	▲	●		
Bynkefugl (<i>Saxicola rubetra</i>)	▼	▼		
Stenpikker (<i>Oenanthe oenanthe</i>)	▼	?		
Solsort (<i>Turdus merula</i>)	▲	▲	▲	▲
Sjagger (<i>Turdus pilaris</i>)	▼	▼▼	▼	▲
Sangdrossel (<i>Turdus philomelos</i>)	▼	▲		
Vindrossel (<i>Turdus iliacus</i>)			▲	▲▲
Misteldrossel (<i>Turdus viscivorus</i>)	▲	●		
Græshoppesanger (<i>Locustella naevia</i>)	▼	?		
Sivsanger (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)	●	▼		
Kærsanger (<i>Acrocephalus palustris</i>)	▲	▲		
Rørsanger (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)	▼	▼		
Gulbug (<i>Hippolais icterina</i>)	▼	●		
Gærdesanger (<i>Sylvia curruca</i>)	▼	●		
Tornsanger (<i>Sylvia communis</i>)	●	●		
Havesanger (<i>Sylvia borin</i>)	▼	●		
Munk (<i>Sylvia atricapilla</i>)	▲	▲		
Skovsanger (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)	▼	▼		
Gransanger (<i>Phylloscopus collybita</i>)	▲	●		
Løvsanger (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	▼	▼		
Fuglekonge (<i>Regulus regulus</i>)	▼	●	▼	▼
Grå Fluesnapper (<i>Muscicapa striata</i>)	●	▼		

Art	Yngle Breeding		Vinter Winter	
	long term	short term	long term	short term
Broget Fluesnapper (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	▼	▼		
Halemejse (<i>Aegithalos caudatus</i>)	●	?	▼	?
Sumpmejse (<i>Poecile palustris</i>)	▼	?	▼	▲
Topmejse (<i>Lophophanes cristatus</i>)	▼	?	▼	●
Sortmejse (<i>Periparus ater</i>)	▼	▼	▲	▼
Blåmejse (<i>Cyanistes caeruleus</i>)	▲	●	▲	▲
Musvit (<i>Parus major</i>)	▼	▲	●	▲
Spætmejse (<i>Sitta europaea</i>)	▲	▲	▲	▲
Træløber (<i>Certhia familiaris</i>)	▲	●	●	●
Rødrygget Tornskade (<i>Lanius collurio</i>)	▼	▼		
Stor Tornskade (<i>Lanius excubitor</i>)			●	▲
Skovskade (<i>Garrulus glandarius</i>)	●	▲	●	●
Husskade (<i>Pica pica</i>)	▲	●	●	▼
Allike (<i>Corvus monedula</i>)	●	●	▲	▲
Råge (<i>Corvus frugilegus</i>)	▲	▼	●	●
Krage (<i>Corvus corone/cornix</i>)	▲	●	▼	▼
Ravn (<i>Corvus corax</i>)	▲▲	?	▲▲	▲▲
Stær (<i>Sturnus vulgaris</i>)	▼	▼	●	▲
Gråspurv (<i>Passer domesticus</i>)	▼	●	▼	●
Skovspurv (<i>Passer montanus</i>)	▲	▲	●	●
Bogfinke (<i>Fringilla coelebs</i>)	▲	●	●	▲
Kvækerfinke (<i>Fringilla montifringilla</i>)			●	▲
Grønirisk (<i>Carduelis chloris</i>)	▲	●	●	●
Stillits (<i>Carduelis carduelis</i>)	▲▲	▼	▲	▼
Grønsisken (<i>Carduelis spinus</i>)			▼	▲
Tornirisk (<i>Carduelis cannabina</i>)	▼	▼		
Bjergirisk (<i>Carduelis flavirostris</i>)			?	?
Gråsirken (<i>Carduelis flammea/cabaret</i>)	●	▼▼	●	▲
Lille Korsnæb (<i>Loxia curvirostra</i>)	▼	▼▼	●	?
Dompap (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	●	▼	●	▼
Kernebider (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	▲	▼	●	?
Gulspurv (<i>Emberiza citrinella</i>)	▼	▼	▼	▼
Rørspurv (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	▼	●	▲	?
Bomlærke (<i>Emberiza calandra</i>)	●	▼	▲	?

Fugle i Danmark 2007

Årsrapport over observationer – meddelelse nr. 35 fra Rapportgruppen

Redigeret af Peter Lange og Jørgen Staarup Christensen

Indledning

Årsrapporten kan med denne udgivelse fejre jubilæum, idet dette er den 30. Årsrapport fra Rapportgruppen. Teksten præsenterer en samlet oversigt over forekomsten af en række udvalgte fuglearter- og racer i Danmark. I alt omtales 149 arter/underarter, hvilket er lidt flere end i den seneste udkomne Årsrapport (Lange & Christensen 2007).

Mængden af data til rådighed for bearbejdningen fortsætter med at stige, hvilket skyldes en fortsat øget interesse for at indtaste observationer via DOFbasen (www.dofbasen.dk). DOFbasen udgør sammen med data fra DOFs punkttaellingsprojekt, DOFs arbejdsgruppe for truede og sjældne ynglefugle samt caretakerprojektet et vægtigt grundlag for en stor del af indholdet i Årsrapporten.

For 2007 findes der 911.109 observationer i DOFbasen, som er den altdominerende kilde til Årsrapporten. Hertil kommer i alt 3489 poster med ynglepar. Samlet bidrager de store datamængder i DOFbasen til et ganske overvældende stort datagrundlag for Årsrapporten, et datagrundlag, som aldrig har været større og bedre igennem tiderne.

Nye regioner

Med gennemførelsen af kommunalreformen pr. 1. januar 2007 blev der også ændret på DOFs lokalafdelinger, og dermed bliver det nødvendigt at ændre på både navne og grænser for de rapportregioner, som Rapportgruppen benytter. Rapportgruppen har valgt at fortsætte den hidtil anvendte inddeling af landet i rapportregioner og har kun foretaget de nødvendige justeringer af navne og regionsgrænser som konsekvens af de ændrede kommunegrænser. Navne og forkortelser på de af Rapportgruppen anvendte rapportregioner fremgår af kortet side 28.

Fugleåret 2007

I 2007 er der registreret i alt 368 fuglearter i Danmark ifølge DOFbasen. Heraf er 62 arter på SUs liste, og 12 er arter, der med sikkerhed er undsluppet fra fangenskab, eller efterkommere efter fugle der er udsatte eller udslupne, fx Indisk Gås, Moskusand, Alexanderparakit og Undulat.

Thorshane, Roshage, 3. november 2007. Foto: Gerner Majlandt.

2007 er rekordår for Nordisk Lappedykker, Sølvhejre, Skestork, Nilgås, Havørn, Vagtel, Sorthovedet Måge, Middelhavsmåge, Natravn, Rødrygget Svale og Kort-tået Træløber. Yderligere 15 arter, heriblandt en række stormfugle samt Tundrasædgås, Sort Glente, Steppehøg, Kærløber, Thorshane, Sabinemåge, Hvidvinget Terne, Lille Flagspætte, Sortrygget Hvid Vipstjert, Hvidbrynet Løvsanger samt Savisanger har også forekomster langt over gennemsnittet og tæt på rekord.

Der er også en række arter, for hvem 2007 er et decideret bundår. Det gælder Rovterne, Markpiber, Rødstrubet Piber, Høgesanger, Nøddekrige, Hvidvinget Korsnæb og Hortulan, mens Hvidnæbbet Lom, Stor Stormsvale, Aftenfalk, Pungmejse, Hvidsiskan og Kar-mindompap ligeledes forekommer i antal langt under middel.

Vejret 2007

2007 er både et meget varmt og meget vådt år i Danmark: Det er med 9,5 C i gennemsnit det varmeste år, siden landsdækkende målinger startede i 1872. Det er samtidig det tredje mest våde år med 867 mm nedbør. På trods af den megen nedbør kommer 2007 ind på en 14. plads mht. antallet af solskinstimer med 1709 timer. Året byder på en del vejrrrekorder, der allerede starter med en både rekordvarm og rekordvåd januar 2007, og samlet set bliver vinteren 2006/2007 både den varmeste og vådeste hidtil. Januars gennemsnitstemperatur er på 5 C, hvilket er det hidtil varmeste siden 1872. I februar 2007 falder der 80 mm nedbør, eller mere end det dobbelte af det normale. En god del af nedbøren

falder som sne, ikke mindst under snestormen omkring den 22. februar over de nordøstlige egne af landet.

Foråret starter mildt, og marts og april bliver rekordvarme måneder. Også antallet af solskinstimer sætter rekord. Apriils højeste temperatur på 25,6 C registreres i Midtjylland den 26., og månedens laveste temperatur på -5,4 C, ligeledes i Midtjylland, natten til den 4. Nedbøren bliver på beskedne 9 mm, hvilket kun er 22 procent af normalgennemsnittet. Maj starter varmt, men præges i midten af måneden af vestenvind og regn. Sidst i maj og de første to uger af juni er det varmt igen, men vejret præges fra midten af juni af vestenvind og lavtrykspassager, og juni bliver således usædvanlig regnfuld med nedbørsrekord. Det våde sommervejr med vestenvind fortsætter ind i juli og delvist ind i august. Vejret i august bliver dog meget omskifteligt med flere sommerdage og knap så meget regn som juni og juli. Samlet bliver det den tredje mest våde sommer hidtil i Danmark.

Også september bliver en omskiftelig affære med perioder med både østen- og vestenvind, samt såvel flere solskinstimer som nedbørsmængder end normalt. Septembers højeste temperatur på 23,2 C registreres den 24. på Lolland, og laveste temperatur på 1,4 C den 5. i Midtjylland. Oktober og november bliver usædvanligt varme og solrige med væsentligt mindre nedbør end sædvanligt, dog med store regionale forskelle. Og det – for årstiden – varme vejr fortsætter året ud, dog uden varmere rekord. Den højeste temperatur i december er 12,3 C (den 5. december), og koldeste -7,3 C den 17. i Midtjylland. I december er nedbørsmængden tæt på normalen.

Sortstrubet Lom, Nivå Bugt, 30. januar 2007. Foto: Helge Sørensen.

Artsliste

Samlet omfatter Rapportgruppens artsliste 181 arter/racer (ekskl. træktabeller) fordelt på de følgende 5 kategorier. Arter/racer omfattet af DATSY er markeret med (D) og af Punkttællingsprogrammet med (P). Arter/racer, hvor kun yngleføremønstre behandles i Årsrapporten, er markeret med (Y).

1. Sjældnere yngle-/træk-/vintergæster (< 100 fugle årligt – seneste 10 års gennemsnit): Islom, Hvidnæbbet Lom, Almindelig Skråpe, Lille Stormsval, Silkehejre, Sølvhejre, Sort Stork (D), Grønlandsk Blisgås, Dværgegås, Sortbuget Knortegås, Rødhals Gås, Rustand, Amerikansk Krikand, Rødhovedet And (D), Kongeederfugl, Stellersand, Amerikansk Skarveand, Sort Glente, Steppehøg, Kongeørn (D), Aftenfalk, Stribet Ryle, Kærløber, Tredækker, Islandsk Stor Kobbersnepe, Damklire, Thorshane, Lille Kjøve, Sorthovedet Måge (D), Sabinemåge, Middelhavssølvmåge, Hvidvinget Måge, Gråmåge, Sandterne (D), Rovterne, Hvidvinget Terne (ekskl. invasioner), Lunde, Turteldue, Stor Hornugle (D), Kirkeugle (D), Perleugle (D), Biæder, Hærfugl, Toplærke, Rødrygget Svale, Storpiber, Markpiber (D), Rødstrubet Piber, Gulhovedet Gulvipstjert, Sortrygget Hvidvipstjert, Sydlig Nattergal, Sydlig Blåhals (D), Nordlig Blåhals, Sortstrubet Bynkefugl, Grønlandsk Stenpikker, Flodsanger, Savisanger, Drosselrørsanger, Høgesanger, Lundsanger, Fuglekongesanger, Hvidbrynet Løvsanger, Sibirisk Gransanger, Rødtoppet Fuglekonge, Hvidhals Fluesnapper, Fyrremejse, Pirol, Nøddekrige, Rosenstær, Gulirisk, Hvidsiskan.

2. Fåtalige yngle-/træk-/vintergæster (< 1000 fugle årligt – seneste 10 års gennemsnit): Sortstrubet Lom, Nordisk Lappedykker, Sorthalset Lappedykker, Sodfarvet Skråpe, Stor Stormsval, Rørdrum (P), Hvid Stork (D), Skestork (D), Nilgås, Atlingand (P), Havørn (D), Hedehøg (D), Lærkefalk, Vandrefalk (D), Vagtel, Plettet Rørvagtel (D), Engsnarre (D), Lille Præstekrave, Hvidbrystet Præstekrave (D), Pomeransfugl, Sortgrå Ryle, Enkeltbekkasin, Odinsbane, Mellemkjøve, Storkjøve, Kaspisk Måge, Sortterne (D), Slørugle (D), Mosehornugle (D), Natravn, Isfugl, Vende-hals, Sortspætte (P), Grønspætte (P), Lille Flagspætte, Bjergpiber, Vandstær (D, P), Lille Fluesnapper, Pungmejse, Sort Tornskade (D, P), Hvidvinget Korsnæb, Stor Korsnæb, Karmin-dompap, Laplandsværting, Hortulan.

3. Regelmæssige, ret almindelige arter/racer (> 1000 fugle årligt – seneste 10 års gennemsnit): Rødstrubet Lom, Gråstrubet Lappedykker (P, Y), Mallemuk (D), Sule, Pibesvane, Skovsædgås, Tundrasædgås, Kortnæbbet Gås, Blisgås, Canadagås (Y), Bramgås (D), Lysbuget Knortegås, Mørkbuget Knortegås, Pibeand (Y), Knarand (Y), Spidsand (Y), Bjergand (Y), Havlit, Sortand, Fløjsand, Lille Skallesluger (P), Rød Glente (D, P), Fjeldvåge (P), Fiskeørn (D), Trane (D), Hjejle (D), Strandhjejle, Islandsk Ryle, Sandløber, Dværgryle, Temmincks Ryle, Krumnæbbet Ryle, Almindelig Ryle (Y), Brushane (Y), Skovsnepe, Stor Kobbersnepe (Y),

Lille Kobbersnepe, Stor Spove (Y), Lille Spove, Sortklire, Hvidklire, Svaleklire (D), Tinksmid (D), Mudderklire (Y), Stenvender (D), Almindelig Kjøve, Sildemåge, Dværgmåge (D), Ride (Y), Splitterne (D), Dværgerterne, Sortterne (D), Lomvie (Y), Alk (Y), Tejst (Y), Søkonge, Hedelærke, Bjerglærke, Skærpiber (Y), Ringdrossel (Y), Vinddrossel (P, Y), Skægmejse (P), Korttået Træløber (P), Sortkrage, Kvækerfinke (P).

4. D/E-arter

Alle D/E arter, som ikke behandles af SU. Det vil sige Flamingo, Sort Svane, Indisk Gås, Snegås og Mandarinnand. For definitioner af D/E-arter henvises til Rapport fra Sjældenhedsudvalget.

5. Tabeller

Rovfugletræk.

Kategori 1 og 2 omfatter i alt 116 arter/racer, hvor den årlige gennemsnitlige forekomst er under 1000 fugle (inkl. ynglefugle) set over de seneste 10 år. Få store eller små år kan hurtigt ændre det samlede forekomstbillede i Danmark, hvorfor det som minimum er målsætningen, at alle disse arter/racer er omfattet af årlige bearbejdninger i Årsrapporten.

Alle kategori 1 og 2 arter/racer, på nær Sortstrubet Lom, Sortgrå Ryle, Enkeltbekkasin og Grønspætte, er i år med i Årsrapporten. Herudover er Stor Hornugle, Kirkeugle og Slørugle, som alle er omfattet af DATSY, ikke behandlet, da Rapportgruppen ikke har adgang til alle observationer. Ny i forhold til sidste Årsrapport er Grønlandsk Stenpikker. Desuden er Tundrasædgås nu flyttet til Kategori 3 som følge af de seneste års meget store fremgang i forekomst.

Kategori 3 omfatter 65 regelmæssige arter/racer, hvor alle arter/racer principielt burde være omfattet af årlige opsummeringer, hvilket dog ikke er realistisk set i forhold til de nuværende redaktionelle ressourcer. Behandlede arter/racer vil blive udvalgt ud fra en faunistisk vurdering i form af

- tilfældige, fåtalige/sårbare ynglefugle
- væsentlige ændringer i forekomstbillede (hyppighed, geografisk)
- danske forekomster er væsentlige for vurderingen af den samlede bestand og/eller udvikling/ynglesucces.

I de årlige bearbejdninger vil arter/racer, som er omfattet af DATSY og Punkttælling, generelt ikke blive prioriteret. På Rapportgruppens liste er følgende arter udgået i forhold til sidste år: Sangsvane, Hvinand og Stor Skallesluger. Alle yngleføremønstre af disse arter behandles af DATSY, og arterne indgår samtidig i Punkttællingsprogrammet. Modsat er Storspove genoptaget med hensyn til yngleføremønstre.

For gruppen af tilfældige, fåtalige/sårbare ynglefugle behandler Årsrapporten yngleføremønstre (og evt. sommerfund) af Gråstrubet Lappedykker, Canadagås, Knarand, Pibeand, Spidsand, Bjergand, Almindelig Ryle, Brushane, Stor Kobbersnepe, Storspove, Tinksmid, Mudderklire, Ride, Dværgerterne, Lomvie, Alk,

Temmincksryle, Værnengene, 17. maj 2007. Foto: Gerner Majlandt.

Tejst, Skærpiber, Ringdrossel, Vindrossel og Kvækerfinke, som ikke overvåges af DATSY.

Arter/racer, hvor det samlede forekomstbillede skønnes at være under forandring, vil også blive prioriteret. Det gælder p.t. Mallebuk, Sule, Dværghmåge og punktællingsarter såsom Knarand, Rød Glente, Fjeldvåge, Skægmeje og Korttået Træløber.

For alle øvrige arter/racer vil en bearbejdning kun finde sted med års mellemrum under hensyntagen til de redaktionelle ressourcer, som er til rådighed. Således er det glædeligt, at der i år efter flere års fravær er fundet redaktører til Pibesvane, Kortnæbbet Gås, Blågåse, Mørkbuget og Lysbuget Knortegås og Lille Skallesluger. Og Sortkrage er nu for første gang med i Årsrapporten.

Kategori 4 omfatter kun D/E arter, som enten kan tænkes at forekomme spontant, eller hvor der i nærgeografier findes C-bestande (fritlevende bestande), som muligvis vil brede sig til Danmark i fremtiden.

Kategori 5 omfatter indtil videre alene tabel over Rovfugletrækket på de vigtigste lokaliteter. Ud over arter allerede nævnt ovenfor er det Hvepsevåge, Rørhøg, Blå Kærhøg, Duehøg, Spurvehøg, Musvåge, Tårnfalk og Dværghfalk. SU-arter medtages ikke i tabellen, her henvises til SU-rapporten.

Baggrundsstatistikker

Baggrundsstatistikker blev introduceret med sidste års Årsrapport. Som hovedregel er artstotalen opgjort fra 1970-2006, og der findes kun for enkelte arter/racer en komplet artstotal. Det er målet, at der etableres baggrundsstatistikker for alle arter/racer omfattet af Årsrapporten, og i de kommende år vil disse løbende blive opdateret i takt med genbehandling af og sammenstilling af ældre materiale.

Årstotalen skal udtrykke det samlede antal fugle set pr. år i Danmark rensset for gengangere. For visse arter/racer er der usikkerhed omkring opgørelse af årstotaler fra år til år, hvorfor baggrundsstatistikker for visse arter/racer ikke er medtaget.

Ved læsning skal følgende bemærkes:

- En parentes omkring et tal betyder, at ikke alle år i 10-års intervaller indgår. Det vil være anført i kommentarfelt, hvilke år der mangler i statistikken. Gennemsnit er alene udregnet for det antal år, hvor årstotal er til rådighed.
- < 1 betyder, at der er færre end ét fund pr. år i et 10-års interval (samlet 0-9 fund). > 1 betyder, at der er mellem 10-14 fund i et 10-års interval, mens 15-20 fund er rundet op til 20 fund. Det samme gælder ynglefund.
- For år, hvor årstotal er angivet i interval, fx 70-74 fugle, er maksimumantal anvendt.

- Hvis det samlede antal fund overstiger 100.000 fugle, opsummeres artstotalen ikke.
- For tidligere SU-arter/racer medtages kun fund godkendt af SU.

Usædvanlige forekomster og svært bestemmelige arter/racer

Kvalitetskontrol af data i DOFbasen varetages af DKU. Med hensyn til svært bestemmelige arter/racer, fænologi og usædvanlige antal har Årsrapportens redaktører ligeledes foretaget en kritisk gennemgang i forbindelse med udarbejdelsen af manuskripter, da DKU ikke har nået at behandle alle forekomster. Især for sjældnere arter/racer (Kategori 1 < 100 fugle årligt i Danmark) er alle fund kritisk vurderet, og alle opfordres til ved fund af disse arter/racer at tilføje kommentarer i DOFbasens kommentarfelt. Fund, der er under behandling af DKU, medtages som hovedregel ikke i Årsrapporten.

Vi skal i den forbindelse gøre opmærksom på, at for Islom, Hvidnæbbet Lom, Kongeederfugl, Stellersand, Steppehøg, Aftenfalk, Kjøver (ekskl. Almindelig Kjøve), Hvidvinget Måge, Gråmåge og Hvidvinget Terne medtages kun observationer med køns-, alders- og/eller dragtangivelse, da disse med rimelighed må kunne forventes noteret, før en sikker bestemmelse har kunnet finde sted.

Årsrapportens forfattere

Forfattere og bearbejdere af artsgennemgangene er, i alfabetisk rækkefølge: Thorkil Brandt (sædgæs, svaner), Ursula Burmann (sangere), Jørgen S. Christensen (stormfugle, rovfugle, lærker, pibere, vipstjerter, fluesnapper), René Christensen (nogle ryler, måger, terner, alkefugle, Gulirisk), Henning Ettrup (gæs), Ole Jensen (kragefugle, Rosenstær, Kvækerfinke), Palle A. F. Rasmussen (lommer), Peter Lange (Rørdrum, Sort Stork og Skestork, flamingoer, hønsefugle, nogle vadefugle, kjøver, finker-værlinger), Arne Bo Larsen (drosler), Rasmus Bøgeskov Larsen (hejrer, Tredækker-Thorshane, mejser, Pirol), Peter Lyngs (Alk og Lomvie yngel), Leif Novrup (Fiskeørn, Vendehals), Hans Skov (Hvid Stork), Jan Smidt (lappedykkere, ænder), Egon Østergaard (brokfugle).

Materiale

Rapportgruppen har udarbejdet Årsrapporter siden 1970. Fra og med 1978 er rapporterne udarbejdet efter stort set samme retningslinjer, og hovedsageligt baseret på samme kilder som nærværende rapport. Grundlaget for rapporten er fortrinsvis DOFs lokalrapporter samt fuglestationsvirksomheden og de rutinemæssige trækobservationer ved en række træksteder.

Ved udarbejdelsen af artsoversigterne drager Årsrapportens skribenter stor fordel af og sætter stor pris på de lokale bearbejdninger af det store materiale i DOFbasen, som foretages af de lokale rapportgrupper, og publiceres i lokalrapporterne. Det er et savn for Års-

rapporten, at denne lokale bearbejdning desværre kun foregår i et mindretal af landets rapportregioner, og herfra skal der lyde en opfordring til de faunistisk interesserede feltornitologer ude i regionerne om at melde sig til dette arbejde. Det er både lærerigt og gavnligt at deltage i den proces, det er at skabe et overblik over fuglenes forekomst på baggrund af de mange indtastede observationer i DOFbasen. Redaktionen vil opfordre til, at publikationen af lokalrapporterne foregår på internettet, således at teksterne bliver tilgængelige for offentligheden så hurtigt som muligt.

Der er ved redaktionens slutning i september 2008 udgivet følgende lokalrapporter for 2007: *Fugle og Dyr i Nordjylland 2007* samt *Rørvig Fuglestation 2007*. Lokalrapporterne fra Vestjylland (*Årsrapporten 2007*, publiceret i *Sandeviften*), Østjylland (*Fugle i Østjylland 2007*), Fyn (*Årsrapport Fyn 2007*, publiceret i *Havrevimpempen*) og Bornholm (*Fugle på Bornholm 2007*) er under udarbejdelse, men nåede ikke at udkomme tidnok til at blive anvendt under udfærdigelsen af Årsrapporten 2007. Rådata om udvalgte arter fra øgruppen Ertholmene, herunder Christiansø, er modtaget fra *Christiansos Naturvidenskabelige Feltstation* (www.chnf.dk) ved Peter Lyngs.

Det skal her præciseres, at det *ikke* er muligt for Årsrapportens medarbejdere at gennemgå de mange hjemmesider på internettet, hvor der offentliggøres aktuelle observationer. Oplysninger herfra er for det meste kun medtaget i det omfang, de lokale rapportgrupper har indsamlet dem, eller hvor observatøren også har indsendt sine iagttagelser direkte til den lokale rapportgruppe eller har brugt DOFbasen. Det er overladt til Årsrapportens skribenter selv at afgøre, om de vil eftersøge observationer af deres arter på andre hjemmesider end www.dofbasen.dk.

Fuglestationsvirksomhed og rutinemæssige trækobservationer på en række lokaliteter har bidraget med et stort materiale, i de fleste tilfælde via de lokale rapporter. Der henvises til afsnittet om årets fuglestationsvirksomhed i *Fugleåret 2007*.

Det skal påpeges, at regionsforkortelserne (eksempelvis (NJ) for Nordjylland) i artsgennemgangen ikke skal opfattes som henvisninger til lokalrapporter, men kun som geografiske oplysninger.

Tak

Tak til Timme Nyegaard for stor hjælp med udfærdigelse af kort. Tak til Bent Jacobsen, Dennis Langholz, Hans Christophersen, Jacob Sterup, Ole Thorup, Peter Lyngs, Sten Asbirk, Steen Søgaard, Thomas Vikstrøm og Tim Andersen for hjælp med sammenstilling af data for udvalgte lokaliteter og arter. Tak til Hans Christophersen og Palle A. F. Rasmussen for at have brugt meget tid på korrekturlæsning. En *stor* tak til de mange, der har indsendt deres oplysninger via www.dofbasen.dk, til medarbejderne i de lokale rapportgrupper samt til observatørerne på fuglestationer o.lign. Uden dem var denne rapport ikke blevet til.

Forkortelser

Følgende forkortelser anvendes i rapporten.

ad.	adult, voksendragt
imm.	immature, dragter mellem juv. og ad.
juv.	juvenil, den første fulde fjerdragt
pull.	pullus, dunungedragt
2K	aldersangivelse i kalenderår Fuglen "fylder år" ved årsskiftet.
3K+	Fuglen er mindst i sit 3. kalenderår.
pri.	Primo, de første 10 dage i måneden
med.	Medio, den 11.-20. dag i måneden
ult.	Ultimo, fra den 21. og måneden ud
NNØ	Trækretning, verdenshjørne (også S, Ø, SV osv.)
SU	Dansk Ornitologisk Forenings Sjældenhedsudvalg
DKU	DOFbasens Kvalitets Udvalg
sdr.	sommerdragt
odr.	overgangsdragt
vdr.	vinterdragt
h	hørt
R	rast
fou.	fouragerende
sy.	syngende
T	trækkende
TF	trækforsøg

Regionsfordeling anvendt
i denne rapport

Enkeltbekkasin, Aalborg, 24. januar 2007. Foto: Ole Krogh.

Artsgennemgang

Islom *Gavia immer*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2003	2004	2007	
59	NA	3	13	34	50	49	74	62	59	904

Med en årstotal på 59 fugle fordelt på 23 lokaliteter er 2007 det tredjebedste år nogensinde og er kun overgået af 2003 og 2004 med henholdsvis 74 og 62 fugle. Blandt årets forekomster skal især fremhæves ny dansk dagsrekord ved Skagen (NJ) 17/5 og ny dansk dagsrekord for efteråret ved Syrodde på Læsø (NJ) 30/10. Desuden skal bemærkes 2/11, hvor der ved Skagen (NJ) ses to trækkende fugle sammen (ad. i odr. og 1K+). Det er ikke set før herhjemme. Det bør også bemærkes, at der i efteråret noget overraskende kun ses to fugle langs den jyske vestkyst.

Fra årets tre første måneder er der kun få fund, heriblandt et fund fra Bornholm og et indlandsfund: 19/1 1 2K+ i vdr. V Hammerodde (B) og 27/1 1 3K+ i vdr. R Sølager Strandeng, Roskilde Fjord (S).

Under forårstrækket ses i alt 24 fugle mellem pri. april og pri. juni. Bedste lokalitet er Skagen (NJ) med i alt 14 ad. i sdr. NV og 1 2K NV i perioden 5-24/5, hvor de største dage er 13/5 2 ad. i sdr. og 1 2K NV, 17/5 6 ad. i sdr. NV og 22/5 2 ad. i sdr. NV. Næstbedste lokalitet er Blåvands Huk (SVJ) med 4 nordtrækkende fugle i perioden 19/4-19/5 fordelt med 2 2K og 2 ad. i sdr. De øvrige forårsfund er 4/4 1 2K+ R Klint (S), 23/4 1 ad. i sdr. R Læsø Rende (NJ), 26/4 1 ad. i sdr. Ø Tontoft

Nakke, Als (SJ), 29/4 1 ad. i sdr. Ø Kongelunden (S), 17/5 1 ad. i sdr. R Gjerrild Nordstrand (ØJ), 19/5 1 3K+ i sdr. R Kongelunden (S) og 2/6 1 ad. i sdr. SV Gedser Odde (LFM).

Alle efterårets 28 fugle ses i oktober-november. Heraf ses de 19 på fem lokaliteter i Nordjylland, heriblandt 5 T og 1 R ved Skagen i perioden 21/10-24/11 (3 1K+, 2 ad. i odr. og 2 ad. i sdr.) og ved Lild Strand 6 V i perioden 6-26/11 (3 1K og 3 2K+). Desuden ses ved Syrodde på Læsø 29/10 1 SØ (ad. i sdr.) og 30/10 5 SØ (3 ad. i sdr., 1 ad. i odr. og 1 2K) samt 19/11 1 ad. i odr. N Stensnæs og 30/11 1 ad. i vdr. R Tranestederne. De øvrige efterårsfund er 12/10 1 ad. i sdr. SV Kongelunden (S), 17/10 1 ad. i sdr. R Blåvands Huk (SVJ), 25/10 1 ad. i odr. R Gedser Odde (LFM), 3/11 2 1K V Gilbjerg Hoved/Børstrup Strand (S), 3/11 1 1K+ V Rosenvold, Vejle Fjord (SØJ), 4/11 1 ad. i sdr. SV Kikhavn (S) – trækkende ind i Isefjorden, 10/11 1 2K+ V Smidstrup Strand og Børstrup Strand (S) og 16/11 1 ad. i sdr. N Husby Klit (VJ).

Det eneste decemberfund er 2/12 1 1K R Vejle Havn (SØJ).

(Palle A. F. Rasmussen)

Hvidnæbbet Lom *Gavia adamsii*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2006	1991	2004	
13	21	4	10	17	18	18	37	35	26	450

Med kun 13 fugle er 2007 meget langt fra rekordåret 2006 med 37 fugle. Skagen (NJ) er traditionen tro bedste lokalitet, dog kun med 5 østtrækkende forårsfugle i perioden 30/4-19/5 fordelt med 4 ad. i sdr. og 1 2K og desuden en østtrækkende 2K 30/9. Årets øvrige fund er fordelt med ét vinterfund, 3 forårsfund og 3 efterårsfund: 7/1 1 ad. i vdr. R Husby Klit (VJ), 30/4 1 2K N

Thorsminde (VJ), 16/5 1 2K Ø Hammerodde (B), 21/5 1 ad. i sdr. R Galløkken (B), 7/10 1 1K S Lyngvig (VJ), 12/10 1 1K VSV Hammerodde (B) og 20/10 1 1K S Blåvands Huk (SVJ). Det er overraskende med hele fire fund langs den jyske vestkyst, mens det er mere forventet med tre fund fra Bornholm.

(Palle A. F. Rasmussen)

Regional fordeling af Islom og Hvidnæbbet Lom 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
Islom	35	1	5	1	2	1	-	11	2	1	59
Hvidnæbbet Lom	6	3	1	-	-	-	-	-	-	3	13

Månedsfordeling af Islom og Hvidnæbbet Lom 2007

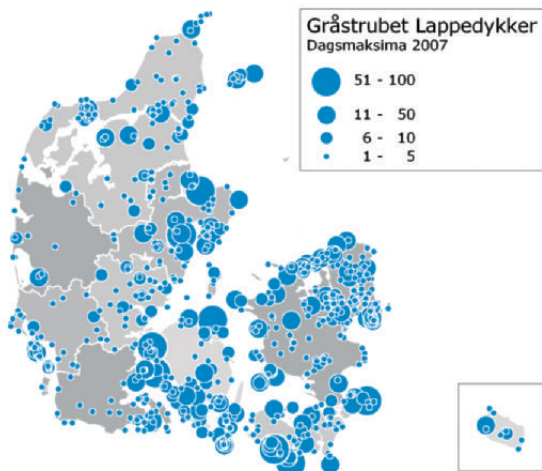
	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUNI	JULI	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Islom	4	1	0	5	19	1	0	0	0	10	18	1
Hvidnæbbet Lom	1	0	0	2	6	0	0	0	1	3	0	0

Gråstrubet Lappedykker *Podiceps grisegena* (yngleforekomst)

Et forsøg på at estimere ynglebestanden ud fra de tilgængelige data i DOFbasen giver 489-537 par. I Atlasperioden 1993-96 var bestanden estimeret til at være på 1500-2000 par (Grell 1998). Den tilsyneladende tilbagegang skyldes formentlig mangelfuld dækning. Lokaltiteterne med flest indrapporterede par er Egå Engsø (ØJ) 27 par, Føns Vang (F) 15 par og Sundet Faaborg (F) 10 par. Herudover foreligger en lang række indtastninger i DOFbasen, hvor det er angivet, at der er tale om ynglefugle, men der er ikke indtastet ynglepar. Vi vil opfordre kraftigt til, at man får det gjort, da disse

ynglelokaliteter ellers risikerer at mangle i fremtidige oversigter over artens yngleforekomst. Som eksempel på nogle af de meget velbesøgte lokaliteter, med masser af observationer af mange ynglefugle (adfærdskode YF), men ingen data i ynglepar-tabellen kan nævnes Vejlerne (NJ), Vilsted Sø (NJ), Råbjerg Milesøer (NJ), Stege sukkerfabriks jordbassiner (LFM) og Vestamager (S). Fx er der fra Vilsted Sø indtastet op til 40 ynglefugle.

(Jan Smidt)

Regional fordeling af ynglepar af Gråstrubet Lappedykker 2007

	Min. YP	Max. YP	YF (=par)*	Samlet antal YP
NJ	30	51	105	135-156
VJ	0	0	1	1
SVJ	2	2	15	17
ØJ	41	46	39	80-85
SØJ	13	15	8	21-23
SJ	9	13	13	22-26
F	22	22	42	64
S	9	22	87	96-109
LFM	11	14	40	51-54
B	1	1	1	2
Sum	138	186	351	489-537

* De to første kolonner summerer indtastningerne af ynglepar (kode YP) i DOFbasen. Den 3. kolonne summerer andre indtastninger af ynglefugle (bl.a. kode YF i DOFbasen) omsat til ynglepar ud fra oplysningerne i kommentarfeltet og redaktørens skøn.

Gråstrubet Lappedykker, Nivå, 25. marts 2007. Foto: Helge Sørensen.

Nordisk Lappedykker *Podiceps auritus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2007	2006	1979	
2007	NA	(64)	79	134	220	214	379	307	281	4338

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Der noteres ny rekord med 379 fugle fordelt på 92 lokaliteter, hvilket er lidt færre lokaliteter end de seneste 2 år. I perioden 2/1-13/5 bliver der set 218 fugle, som er første halvårs observationer. Fra 10/7-30/12 er der i alt 165 fugle, som er andet halvårs observationer. De største forekomster er i perioden 14/1-6/4: op til 24 R Ålebæk Strand (LFM) med max. 15/1 10 R, 20/2 15 R og 20/3 24 R. Ud over denne store forekomst kan følgende nævnes: 13/1 15 R Flensborg Yderfjord (SJ) og 20/2 19 R

Maderne (S). Sommerfundene er: 10/7 1 ad. V Sønderkoven (SJ), 28/7 1 Ø-R Gilbjerg Hoved (S) samt 28/7 1 T Udsholt Strand (S), hvilket er flere end sædvanligt. Der er ingen oplysninger om ynglefund. De næste fugle ses til normal tid fra ult. august. De største forekomster i andet halvår bliver: 31/10 13 V Hyllekrog (LFM) og 20/10 10 R havet ud for Saksfjed Inddæmning (LFM).

(Jan Smidt)

Regional fordeling af Nordisk Lappedykker 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	29	3	23	3	12	46	14	98	136	15	379

Nordisk Lappedykker, Kammerlusen, Ribe, 17. februar 2007.
Foto: Carsten Gadgaard.

Sorthalset Lappedykker, Egå Engso, 18. maj 2007.
Foto: Søren Kristoffersen.

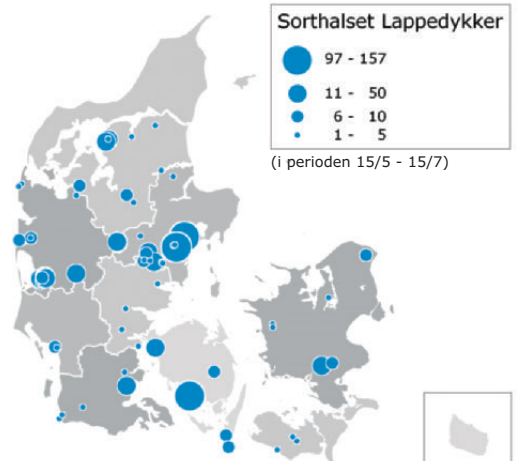
Sorthalset Lappedykker *Podiceps nigricollis*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2003	1983	1995+'07	
Ca. 300	NA	NA	(217)	268	268	265	321	311	300	NA

Kommentar: Tabel omhandler antal ynglepar. Disse er først opgjort i Årsrapporterne fra 1980 og frem, dog mangler årstotal fra 1984-86. Ynglepar er oftest angivet i interval, hvor max. tal er anvendt i tabellen.

Der noteres fugle på i alt 120 lokaliteter, heraf er der ynglefugle eller fugle i yngletiden på omkring 40 lokaliteter. Samlet noteres en ynglebestand på næsten 600 fugle, hvilket er lidt mere end de senere års opgørelser. Bestandsopgørelsen er desværre ikke foretaget ens fra år til år, og de nævnte tal er ikke umiddelbart sammenlignelige.

Årets første iagttagelser: 11/3 2 Vesterenge (VJ), 2 Vest Stadil Fjord (VJ) og 14/3 1 R Nørrestrand (SØJ), 3 Årslev Engso (ØJ), hvilket er lidt tidligere end de seneste par år. Fuglene ved Emborg Odde reservatet i Mossø (ØJ) indfinder sig i stort antal igen i år, men opgiver alle ynglen, hvilket kan ses i sammenhæng med, at Hættemågerne opgiver ynglen på stedet, muligvis pga. tilstedeværelsen af mink i området (H. Garner pers. medd.). De største koncentrationer uden for ynglelokaliteterne er meldt fra Horsens Fjord (ØJ/SØJ), hvor der i sensom-

meren og efteråret noteres en række store antal i området mellem Vorskø og Borre. Fuglene begynder at dukke op i området allerede i sidste halvdel af juli (21/7 28 ad.), flest er der 5/8 64 og 14/8 84. Formentlig er der tale om fældende fugle, som samles i området efter mislykket yngel. Ynglefuglene med succes ligger på det tidspunkt stadig i søerne med deres unger.

Årets sidste fugle bliver 4/11 3 Borre (SØJ), 10/11 2 Kysing Næs (ØJ) samt 11/11 2 Lindholm Hoved (ØJ).

Det er usædvanligt at se arten så sent på ynglelokaliteterne, og der bør iagttages stor forsigtighed ved artsbestemmelsen, idet Nordisk Lappedykker er næsten lige så hyppig på søerne på det tidspunkt.

Endnu en gang ses det, at sørestaeringsprojekter tiltrækker arten. Både Vilsted Sø, Egå Engsø og Gødstrup Sø er således nye ynglelokaliteter for arten.

(Jan Smidt/Peter Lange)

Ynglelokaliteter for Sorthalset Lappedykker 2007

Lokalitet	Region	Min. YP	Max. YP	Unger	Max. YF*
Rødding Sø	NJ	1	5	x	5
Vang søerne Thy*	NJ	0	2		
Østerådalen Nord	NJ	1	1		2
Vilsted Sø	NJ				31**
Bølling Sø	VJ	25	30	x	29
Lønborggård, Dige ved	VJ			x	7
Skjern Rensningsanlæg	VJ	7	7	x	13
Ganer Å grødeopsamlingsplads	VJ				26
Skjern enge	VJ	0	2		15
Læhegn ved præstholm	VJ				7
Vesterenge	VJ	0	3		6
Tim Enge	VJ	2	2	x	7
Veserne	VJ	1	2	x	3
Brabrand Sø	ØJ			x	97
Egå Engsø	ØJ	62	62	x	141***
Skanderborg Lillesø	ØJ	1	1		2
Årslev Engsø	ØJ	0	5	x	5
Knudsø	ØJ			x	44
Mossø	ØJ				115****
Sneum Engsø	SVJ	1	1	x	6
Slivso, Høptrup	SJ				15
Margrethe Kog klæggrave	SJ				5
Keldsnor	F	0	3	x	6
Nørreballe Nor	F				8
Nakkebølle Inddæmning	F	0	2		10
Sundet - Faaborg	F	30	40	x	111
Føns Vang	F				19
Lindkær ved Ravnholt	F				6
Gurre Sø	S	1	4		8
Gødstrup Engsø	S				6
Nielstrup Sø	S				4
Søndersø	LFM	0	1	x	3
Sum		132	173		590
Antal lokaliteter	32			14	

For at en lokalitet medtages i oversigten, skal der være gentagne (mere end 2 obs) indrapporteringer i yngletiden (her sat til 15/5-15/7), eller indrapporteret ynglefugle og/eller unger.

Min. YP og max. YP angiver antal ynglepar indtastet i DOFbasen. Unger angiver, om der foreligger observationer af dununger eller juv./1K-fugle i tiden 15/5-15/7. Max. YF angiver det maksimale antal fugle på lokaliteten i yngletiden.

* Fra søerne ved Vang i Thy er der indrapporteret 0-2 ynglepar, men ingen observationer i DOFbasen.

** Ved Vilsted Sø er der set op til 12 reder, men ingen observationer af unger eller ynglepar er indtastet.

***Tallet fra Egå Engsø er inkl. 30 1K fugle.

**** Mossø – alle opgav ynglen? Der er ikke indrapporteret juv. herfra.

Mallemuk *Fumarus glacialis*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1997	2007	1991	
65.213	NA	(4305)	15.885	(24.013)	(31.897)	NA	71.532	65.213	40.846	-

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1975-76 og 1999-2003. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Efter 2 jævne år med årstotaler omkring de 12.000 fugle er forekomsten i 2007 den næsthøjeste hidtil med 65.213 fugle. Der er foretaget en kraftig udrensning af formodede gengangere i årets materiale. Den høje årstotal kan tilskrives meget store forekomster ved Skagen i april og maj, hvor mere end 30.000 fugle trækker forbi, hvilket er en hidtil u hørt stor forårsforekomst for landet. Desuden ses der også i efteråret pænt med Mallemukker, og sædvanligvis ses hovedparten langs Nordjyllands kystlinje, men i særdeleshed ved Skagen, der de seneste år har placeret sig som mallemuk-lokalitet nr. 1 i Danmark. Samlet udgør Skagen med 60.488 fugle alene 93 % af årstotalen (se tabel), heraf er dominansen nærmest total i 1. halvår med 99 % af alle fugle, imens andelen falder til 84 % i 2. halvår.

I årets første måneder (januar/februar) ses Mallemukken primært langs Nordsjællands kystlinje og ved Skagen med 2/1 67 V og 3/1 74 V Gilbjerg Hoved (S), samt 16/1 48 NV + 81 R og 18/1 129 R Grenen (NJ). Første større tiltræk ses 17/3 287 NV Grenen, men især fra med. april registreres meget store tal ved Skagen. Trækket falder primært inden for 3 koncentrede perioder, hvor de første store dage er 11/4 3834 NV og 12/4 775 NV. Fra 17-24/4 ses 6253 fugle, hvor de største tal noteres 17/4 1055 NV, 18/4 1087 NV, 20/4 1616 NV og 23/4 1650 R. Trækket kulminerer i maj fra 9-19/5, hvor imponerende 22.640 nordvest-trækkende fugle registreres, alene 9-12/5 noteres 16.141 fugle med 9/5 4875 NV, 10/5 3048 NV, 11/5 3265 NV og 13/5 4953 N. Dette er helt u hørt forårstræktal for landet. De sidste større antal bliver set 15/5 1664 NV, 16/5 1389 NV, 18/5 1000 R og 19/5 1200 R/V. Det er formentlig vejrforholdene, som har presset nordtrækkende fugle tæt forbi Skagen. Vejret er præget af vind fra vest-nordvest i denne

periode. I juni ses der fortsat Mallemukker ved Skagen, dog i et langt mere behersket antal med 1-4/6 1-200 R, 8/6 100 R og 23/6 200 R. Eneste større forekomst uden for Skagen i foråret er 13/5 400 R Hirtshals (NJ).

Heller ikke i år registreres ynglende Mallemuk på Bulbjerg (NJ), hvor de første fugle ankommer lidt senere end normalt med 31/3 4 R. I yngleperioden er der 4 fugle på plads, dog ses 28/4 8 fugle. For nærmere omtale af forekomst på Bulbjerg henvises til DATSY-rapporten.

Efterårets forekomst er igen på et meget højt niveau, og som nævnt dominerer forekomsten ved Skagen også efterårets materiale. Allerede fra slutningen af juli ses der pæne antal ved Skagen med 29/7 362 NV, 30/7 474 NV og 31/7 779 NV. August bliver derimod en stille måned, hvad Mallemukker angår, men i september passerer et stort antal fugle igen Skagen, især først på måneden med 3/9 2176 NV, 250 SV, 5/9 683 NV, 8/9 1001 NV, 9/9 2172, men også 21/9 ses 1026 NV. Efterårets sidste store dage falder med. oktober og pri. november med 12/10 3730 NV, 18/10 1015 NV samt 3/11 1200 R og 4/11 1816 NV – alle fra Grenen. Fra slutningen af november skal 27/11 318 N Syrodde, Læsø (NJ) desuden bemærkes. Eneste større tal fra andre områder i efteråret er 22/9 200 S Nørre Lyngvig (VJ), 196 S Blåvands Huk (SVJ), 6/11 400 V Roshage (NJ), 360 V Lild Strand (NJ).

I 2007 observeres adskillige mørke typer, i alt 462-712 i Nordjylland (ref. NOK 2008), hvor de største antal ses 16/1 19 R, 18/1 48 R Skagen, og fra 9/5 anslås 250-500 fugle (ud af knap 5000 fugle samme dag) at være af mørk type. Fra efteråret ses flest 6/11 7 V Lild Strand (NJ).

(Jørgen Staarup Christensen)

Sodfarvet Skråpe *Puffinus griseus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1984	2002	2007	
384	17	(75)	170	168	189	187	446	403	384	(5414)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76. Samlet artstotal er rettet i forhold til Fugleåret 2006.

Forekomsten i 2007 bliver med 384 fugle den hidtil 3. største, også selvom de mest oplagte gengangere er sorteret fra. Der ses især mange fugle ved den nordjyske kystlinje, således kan også Nordjylland notere det 3. største år hidtil med 154 fugle.

Året indledes med et par sjældne vinterforekomster med 14/1 1 Røsnæs (S) og 5/2 1 Thorsminde (VJ). I juni finder en familie 28/6 en afkræftet fugl på gaden i Henne Stationsby. Fuglen tages i pleje, men dør senere samme dag. Skindet findes nu på Blåvand Fuglestation (pers. medd. Bent Jakobsen). Efterårets første mere nor-

male ankomst af fugle ses fra ult. juli med 27/7 1 S Stenbjerg (NJ), 1 S Nørre Lyngvig (VJ), samt 29/7 2 SV, 30/7 3 SV – begge fra Ørhage (NJ). Første større forekomst bliver noteret ult. august, især i Nordjylland med 25/8 11 NV Grenen (NJ), 6 SV Ørhage (NJ), 26/8 12 SV, 2 N Ørhage, og 27/8 ses de første efterårsfugle i indre farvande med 2 V Korshage (S). Pri. september observeres der igen pænt med fugle med 3/9 13 V Korshage (S), 12 NV Grenen, 5 V Flyvesandet (F), 5 V Lild Strand (NJ) og med. september 15/9 21 V Gilbjerg (S), og formentlig samme fugle ses 13 V Kikhavn (S) og

16 V Korshage (S), desuden fra samme dato 7 V Flyvesandet (F) og fra Nordjylland 9 V Roshage (NJ), 8 V Lild Strand (NJ) og igen 18/99 NV Grenen. De største antal bliver observeret 30/9 med 47 N Nørre Lyngvig (VJ) og 39 N Blåvands Huk (SVJ). Fra samme dag ses også 16 N Husby Klit og 18 N Fjand Strand, som er regnet for gengangere, hvilket også kunne gælde flere af fuglene fra Blåvands Huk og Nørre Lyngvig, men den store geografiske afstand taget i betragtning er begge medtaget i årstotalen. I oktober bliver der set enkelte fugle forskellige steder både i indre farvande og langs

Vestkysten, og sidste større dag er 12/10 med 11 V Hamborg (NJ), 5 V Børstrup Hage (S) og Korshage (S). Og der er endda blæst fugle helt ned i Østersøen, hvor der 28/10 bliver set 1 V Hyllekrog (LFM). Årets sidste fugle er 26/11 1 Børstrup Hage (S) og 27/11 1 Århus Bugt (ØJ) samt en vinterobservation 30/12 1 NØ Hirtshals (NJ). Lokaliteter med flest fugle i 2007 er Grenen (NJ) 31/7-5/11: 68 fugle, Blåvands Huk (SVJ) 14/9-18/10: 59 fugle, Lyngvig (VJ) 27/7-11/11: 59 fugle og Korshage (S) 27/8-7/11: 40 fugle.

(Jørgen Staurup Christensen)

Regional fordeling af Sodfarvet Skråpe 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	154	67	63	15	3	0	13	68	1	0	384

Almindelig Skråpe *Puffinus puffinus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1989	1998	1990		
2007	71	NA	6	40	48	54	56	99	94	81	1361

Kommentar: I forhold til Fugleåret 2006 er de tre største år ændret, således er 2006 oplyst som 3. største år (74 fugle), men er dog kun 4. største år sammen med 2004 med 71-74 fugle.

Et flot år med 71 fugle, hvilket er landets 6. største år hidtil. Der er kun fund fra 2. halvår med juli (29), august (4), september (30), oktober (7) og november (1),

og således mangler de sædvanlige fund fra maj og især juni. Den første fugl er fra indre farvande med 9/7 1 N Fornæs (ØJ), og de næste ses 17/7 1 R, 23/7 1 R-N Blå-

Almindelig Skråpe, Ørhage, 29. juli 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

vands Huk og 20/7 1 NV Grenen (NJ). En lille kulmination noteres 27/7-31/7 med i alt 25 fugle, flest 27/7 7 S (kl. 14.09-14.28 i forbindelse med regnbyger) Vejlbj Klit (VJ), 3 S Nørre Lyngvig (VJ), 29/7 5 SV Ørhage (NJ) og 30/7 3 S Ørhage/Roshage (NJ). Næste mindre kulmination er fra med. til ult. september med 19 fugle, hvor de største dage er 15/9, hvor der bliver set 4 fugle ved Nordsjællands kyst mellem Kikhavn (S) og Gil-

bjerg (S), samt 3 fugle i Nordvestjylland mellem Lild Strand (NJ) og Roshage (NJ) og igen 30/9 med 6 N ud for Thorsminde Havn (VJ). Fra oktober skal især 11/10 1 SØ Hyllekrog (LFM) og en stationær fugl 17-20/10 Grenen (NJ) bemærkes. Årets sidste fugl er fra 6/11 1 SV Rågeleje Strand (S).

(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af Almindelig Skråpe 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	25	19	14	1	1	0	1	9	1	0	71

Lille Stormsvalde *Hydrobates pelagicus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1990	1988	1985	
2007	8	NA	(10)	13	11	6	50	36	32	352

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Årstotalen bliver på 8 fugle, hvilket er det samme som i 2006 og lidt over gennemsnit for de seneste 10 år. December 2006 slutter med mildt vintervejr præget af en jævn sydvestenvind, hvilket betød, at året 2006 slutter med hele 6 fugle ved Vestkysten, især ved Fanø, og de første observationer i det nye år (2007) er også herfra med 1/1 1 R Næs Søjord, Fanø (SVJ) og senere samme dag 1 R Fanø Nordstrand (SVJ) og 1 N Esbjerg Havn (SVJ). Fuglene ved Fanø regnes som samme individ. Årets øvrige fund er alle fra Nordjylland og fra 2. halvår med 9/7 1 R-V Hirtshals (NJ) og 17/8 2 V Hirtshals (NJ). Året slutter med 3 fund: 9/11 1 fanget Boddum (NJ), 1 S Ørhage (NJ) og 10/11 1 V Lild Strand (NJ). Fuglen ved Boddum bliver fundet i en have og tages i pleje, hvor den kommer sig ret hurtigt og herefter slippes fri ved midnatstid (NOK 2008).

(Jørgen Staarup Christensen)

Lille Stormsvalde, Ørhage, 9. november 2007.

Foto: Jens Kristian Kjærgaard.

Stor Stormsvalde *Oceandromoa leucorhoa*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2004	1997	1988	
2007	31	NA	(16)	99	115	133	902	624	313	(3516)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Fravær af hård kuling fra sydvest i september og oktober betyder igen et år i den lave ende med kun 31 fugle fordelt med januar 5, september 15, oktober 5 og november 6. Regionalfordeling er NJ 3, VJ 8, SVJ 15 og S 7. Lidt usædvanligt indledes året med et par januarfund 1/1 2 R Esbjerg Havn (SVJ) og 1 R Fanø Nordspids (SVJ), samt 2/1 1 V, 3/1 1 V – begge ved Gilbjerg Hoved (S). Efterårets forekomst er meget sparsom og

falder mellem 14/9-22/9 (17 fugle), 12/10-17/10 (5 fugle) og 6/11-16/11 (6 fugle). De største dage er 14/9 3 S Lyngvig (VJ) og 3 S Blåvands Huk (SVJ), 16/9 4 S og 17/10 4 S Blåvands Huk (SVJ). Årets sidste fugle er fra 8/11 1 N Kronborg (S), 9/11 1 V Liseleje Plantage (S) og 16/11 1 S Husby Klit (VJ). Flest fugle er set ved Blåvands Huk med beskedne 9 fugle.

(Jørgen Staarup Christensen)

Sule *Morus bassanus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2006	2007	2005	
2007	NA	(3144)	9757	(16.678)	()	NA	39.044	32.087	30.419	33.850

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1976, samt 1999-2004. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Sule, 3K, Blåvands Huk, 21. juli 2007. Foto: Søren Kristoffersen

Selvom årstotalen ikke når sidste års rekordniveau, er der fortsat tale om et meget højt niveau og hidtil næsthøjeste årstotal. Modsat 2005 og 2006, som udmærker sig med rekordstore forårsforekomster især ved Grenen (NJ), falder kulmination i 2007 til normal tid i september og oktober. Månedsfordelingen er januar 1045, februar 264, marts 2536, april 1765, maj 1844, juni 285, juli 4497, august 1673, september 7003, oktober 9065, november 1837 og december 313. Året indledes med usædvanligt mange fugle i januar, hvor de største observationer er fra indre farvande med 2/1 102 V og 3/1 79 V Gilbjerg Hoved (S), 13/1 275 VNV Anholt (ØJ) og 14/1 53 VNV Helsingør (S). Antallet af fugle/observationer i februar er meget beskedent, og det er formentlig stadig overvintrende fugle, der ses 4/3 150 R Læsø Rende (NJ). Forårstrækket gør sig i øvrigt tidligt bemærket ved Grenen (NJ), hvor der allerede fra 16/3 observeres 129 NV og dagen efter 17/3 175 T. Indtil 31/3 noteres i alt knap 1500 fugle ved Grenen, hvilket er mange fugle i marts. April og maj er på et mere normalt niveau i forhold til de foregående år. Forsat ses de fleste fugle ved Skagen, hvor største dage bliver 13/4 140 NV Grenen og 14/5 150 R Skagens Rev (NJ), men også langs Vestkysten ses mange nordtrækkende fugle, flest 19/4 115 NV Fanø (SVJ) og 8/5 144 N Blåvands Huk (SVJ), og sidste større tal fra

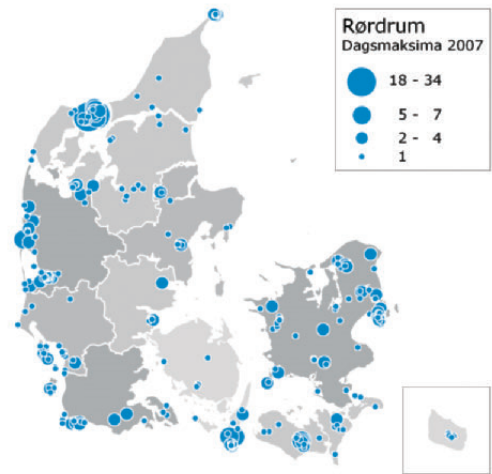
maj er også fra Blåvands Huk (SVJ) med 19/5 98 N og 20/5 52 N.

I juli observeres flere Suler end normalt, hvilket delvis kan tilskrives næsten daglige optællinger ved Blåvands Huk (SVJ), således registreres i alt 1076 fugle her i juli, og allerede pri./med. juli optælles mange fugle med 7/7 92 R/T, 8/7 118 R/T og 12/7 218 R/T. Fra juli skal især bemærkes 15/7 131 T Lyngvig (VJ) og særligt 27/7 200 N Nørre Lyngvig (VJ), 180 S Ørhage (NJ), 31/7 299 S Ørhage (NJ) og 172 V Lild Strand (NJ). Fra august er eneste større dag 26/8 235 T Lyngvig (VJ). Efterårets forekomst kulminerer fra med. september til med. oktober (44 % af årets forekomst) med flere større dage ved Nordjylland og Vestkysten. De største forekomster bliver 15/9 350 S Vejlbj Klit (VJ), 336 V Lild Strand (NJ), 251 V Roshage (NJ), 25/9 664 Ø-R Grenen (NJ), 12/10 335 V + 50 R Hamborg (NJ) samt 17/10 1201 NV og 18/10 806 NV – begge Grenen (NJ). Fra november kun én dag med mere end 100 fugle, nemlig 3/11 175 R/T Fornæs (ØJ) samt 150 V Lild Strand (NJ). I december træffes Sule spredt og fåtalligt langs den danske kystlinje, både i Østjylland, på Nordsjælland og særligt i Nordjylland, hvor også den største forekomst tælles 30/12 50 R Hirsholmene (NJ).

(Jørgen Staurup Christensen)

Rørdrum *Botaurus stellaris*

Igen et år med ganske mange observationer, og hertil bemærkes en meget tidlig start på paukesæsonen. Der er ingen tvivl om, at milde vintre begunstiger denne art. De første trut høres allerede 3-4/2 ved Maribosøerne (LFM), 5/2 i Vejlerne (NJ) og 6/2 ved Arreskov Sø (F). Her kan passende sammenlignes med 2006, hvor vintervejri i februar-marts udsatte paukestarten en hel måned. Artens danske kernelokalitet er fortsat Vejlerne, hvor der i løbet af april-maj kortlægges i alt 145 paukende fugle, hvilket er lidt flere end i 2006 (138), men færre end i 2005 (162). Byholm Nord rørskov rummer flest (48) efterfulgt af Selbjerg Vejle (34) og Tømmerby Fjord (30) (Kjeldsen & Nielsen 2008). Efter Vejlerne findes de største bestande ved Maribosøerne, samt ved en række vestjyske fjorde og på Sydlangeland. Paukesæsonen slutter som tidligere år pri. juli med en enkelt efternøler 20/7 Vitsø på Ærø (F). Uden for yngletiden ses der hyppigt Rørdrum enkeltvis eller nogle få sammen over hele landet, men ingen større koncentrationer (over 4) er rapporteret. (Peter Lange)

Regional fordeling af Rørdrum 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	154	62	34	14	7	41	38	99	34	4	487

Silkehejre *Egretta garzetta*

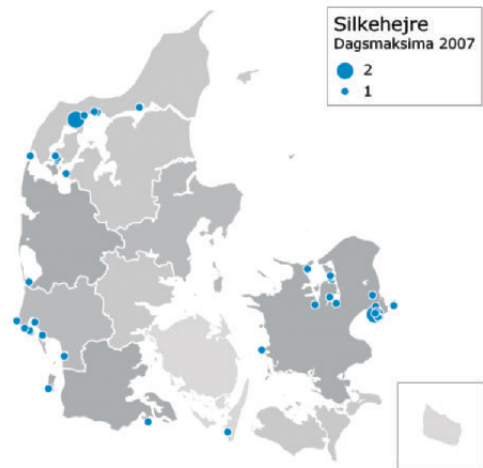
Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2002	2005	2006	
21	5	2	2	7	25	21	42	36	31	310

Silkehejre, Ulvedybet, 24. maj 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

Mellem 14 og 21 forskellige Silkehejrer er indrapporteret fra 2007, hvilket er lidt under middel for 2000'erne (21-26 ex.), men fortsat væsentligt over middel for 1990'erne (6-7 ex.). Bortset fra en enkelt observation af 2 individer 29/5 Lønnerup Fjord (NJ) er alle fund af enlige fugle, som til gengæld har besøgt mange lokaliteter (23). Disse lokaliteter fordeler sig først og fremmest over Nordjylland, Sydvestjylland og Sjælland med blot to observationer i resten af landet: 17/5 + 19/5 1 Værneengene (VJ) og 25/6 1 Dynt, Sønderborg (SJ). De første Silkehejrer noteres 9/4 1 klæggrav nord for Kammerslusen (SVJ), 28/4-2/5 1 Vænget Jægerspris (S) og 2/5 1 Agger Tange (NJ), mens de sidste bogføres 26/8 1 Bygholm Vejle (NJ), 3/9 1 Tempelkrog Holbæk (S) og 15/9, 17/9 samt 11/11 1 Agerø (NJ).

(Rasmus Bøgeskov Larsen)

Regional fordeling af Silkehejre 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	3-6	1	3-5	0	0	1	1	5-7	0	0	14-21

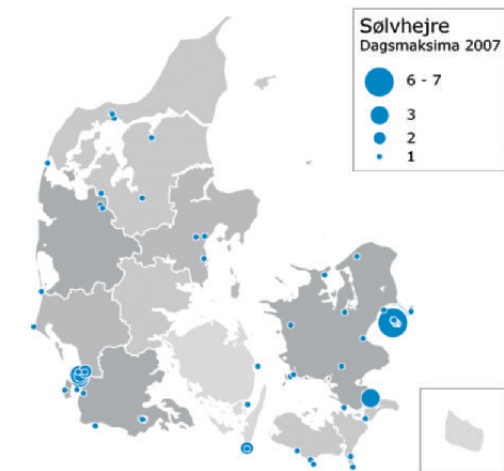
Sølvhejre *Egretta alba*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2007	2006	2004	
35	5	<1	3	4	21	18	35	31	23	238

Ligesom for Silkehejren markerede årtusindeskiftet for Sølvhejren en ekspansion nordpå til de danske vådområder. For den store, hvide hejre har fremgangen endda været endnu mere tydelig. Fra et gennemsnit på 4 fugle i 1990'erne er der i det nye årtusinde set 17-21 individer om året, og Sølvhejren ses nu lige så ofte som dens "lillesøster". 2007 står for den største forekomst hidtil

med et estimeret antal på 27-35 individer, og det er også året, hvor det første yngleforsøg bliver registreret. Hen over sommeren (26/5-30/8) ses 4 Sølvhejrer i Klydesøen (S), og to af fuglene vender i en periode konstant tilbage til det samme stykke rørskov, nogle gange med redemateriale i næbbet. 29/5 observeres et parringsforsøg, og de to fugle udviser til tider aggressiv adfærd over for de to andre Sølvhejrer, men i løbet af sommeren stopper aktiviteten omkring den mulige rede. Da der i starten af september står 7 Sølvhejrer i Klydesøen, formodes det derfor, at de tre nye fugle er kommet til udefra. Under alle omstændigheder er de 7 fugle, der ses sammen fra 1-17/9, Danmarksrekord. Fra 18/9-2/10 ses op til 6 Sølvhejrer samtidig og derefter 1-3 fugle frem til 23/10. Andre større observationer (>2) er 14/10-15/11 3 Gl. Hviding og Rejsby Forland (SVJ) og 6/5 3 Nyord Enge (LFM) – begge fund kan meget vel dreje sig om tre af Klydesø-fuglene. Årets første Sølvhejre ses om vinteren ved Loldrup (NJ), hvor den opholder sig fra 26/12 2006 til 10/1 2007. Det er formodentlig samme fugl, der to dage senere 12/1 bliver set ved Egå Engsø (ØJ). De første forårsfugle ses 15/3 1 Klydesøen (S) og 6/4 1 Gødstrup Enge (S). Året slutter også af med vinterfund: 1-19/11 1-2 Gulstav Mose (F), 4-9/12 og 29-30/12 1 Søgård Sø (SJ) samt 18-31/12 1 Stubbergård Sø (VJ).

(Rasmus Bøgeskov Larsen)

Regional fordeling af Sølvhejre 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	3-4	2	5	2	0	4	5	10-13	6-7	0	37-42*

*Tabel indeholder formodede gengangere på tværs af regioner.

Sort Stork, Øst-Møn, 17. april 2007. Foto: Per Schiermacher-Hansen.

Sort Stork, Skagen, 10. juni 2007. Foto: Jørgen Kabel.

Sort Stork *Ciconia nigra*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1995	2000	1996	
31	NA	(16)	29	32	34	31	61	58	48	(977)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972, 1975-76.

Årets forekomst omfatter mellem 23 og 31 eksemplarer, og der er iagttagelser fra alle rapportregioner på nær VJ og B.

Forårets forekomst indledes med to april-fund: 17/4 1 indtrækkende og senere R Østmøn (LFM) samt 26/4 1 ad. R Bjerregrav Mose (ØJ). I alt bliver der registreret 9-12 fugle frem til 12/6. Alle ses enkeltvis, og der er ingen tegn på yngel. Efterårets forekomst på sammenlagt 14-19 fugle indledes med nogle sommerfund i juli: 19/7 1 2K R Nyord (LFM), og måske samme fugl ses dagen efter trækkende over Stevns Klint (S). I øvrigt

skal nævnes 9/8 4 R Ubjerg Kog (SJ) samt 12/8 3 T Nørreballe Nor (F), som bliver årets største flokke. De sidste fund er som vanligt i starten af september i form af en 1K-fugl, der ses forskellige steder i Lille Vildmose (NJ) 1/9-9/9.

Det er efterhånden længe siden, at vi har hørt noget til ynglende Sort Stork i Danmark, og heller ikke i år foreligger der oplysninger herom (se DATSY-rapporten).

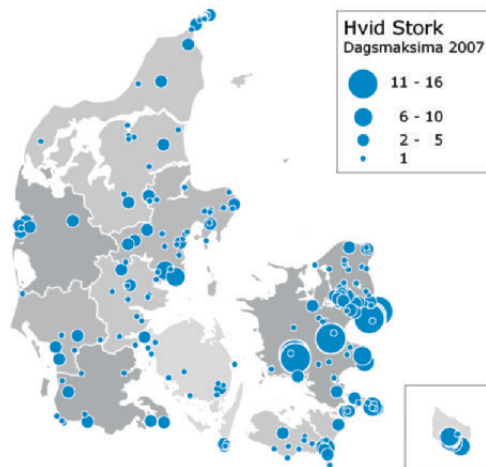
(Peter Lange)

Hvid Stork *Ciconia ciconia*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1981	1984	1983	
220	NA	(216)	(261)	(153)	198	171	454	362	316	(5635)
(1)	NA	40	17	6	1	2	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. For antal fugle mangler årstotal fra 1970-77, 1988-89, samt 1997-98. For antal ynglepar mangler der nøjagtige tal fra 1970-71. Tre største yngleår efter 1970 er 1971: > 60 par, 1972: 51 par og 1973: 38 par.

Et storkeår over middel med en sum på omkring 220 storke. I 2006 var tallet 140 og i 2005 blot 110. Storke sæsonen begynder med, at Rudbøls (SJ) hunstork dukker op så tidligt som 10/3. Den meget tidlige ankomst kan dog forklares ved, at denne stork har overvintret i Syd-slesvig og derfor ikke har ret langt "hjem". De næste ses 14/3 med 2 fugle ved Resenbro (ØJ). Enkelte andre storke ankommer i løbet af marts, men indtrækket af storke kommer først rigtigt i gang i løbet af april. Hovedparten af strejfstorkene viser sig i april og maj. De største flokke bliver dog set ved Åkirkeby (B) 5/9, hvor 9 storke fra det skånske storkeprojekt gæster øen på træsk. 13/10 flyver en flok på hele 16 fra Skåne til Sjælland. Flokken når helt til Tystrup-Bavelse 14/10. Flokken går herefter i opløsning, men 21/10 ses stadig

7 storke i området. 19/10 bliver 9 af storkene set i Højet på Falster. Mindst 6 af storkene returnerer til Skåne via Stevns, hvor de bliver set i dagene 2-4/11 ved Højerup, Sigerslev og St. Heddinge. En ungfugl fra Hvedstrup fra 2004 bliver hængende i lokalområdet sammen med de overvintrende forældreflugte fra det nærliggende

Gundsøllille. Først 27/12 tager denne stork sig sammen og påbegynder trækket sydpå. Den bliver samme dag set ved Mosebølle Strandhuse ved Præstø Fjord. 2/1 2008 er den nået til Lille Slemminge på Lolland. Dens videre færd kan man læse om i Storkegruppens afsnit. (Hans Skov)

Regional fordeling af Hvid Stork 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	15	8	12	36	19	17	20	77	39	10	253*

* Når tallet 253 reduceres til ca. 220 i teksten, så sker det efter en kritisk gennemgang af materialet, hvor gengangere er sorteret fra. Nogle storke/flokke har vist sig i flere regioner, men skal naturligvis kun tælles med en gang.

Skestork *Platalea leucorodia*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2007	2006	2005	
2007	NA	(3)	8	18	127	109	341	143	134	(1299)
46	NA	0	0	>1	21	17	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. For antal fugle mangler årstotal fra 1972 og 1976. Der er desuden usikkerhed om Nordjyllands tal indgår i Rapportgruppens materiale fra 1970-79. Første ynglefund efter 1970 er fra 1996.

Den danske ynglebestand af Skestork fortsætter fremgangen i 2007, hvor der er ynglekolonier både i Limfjorden (NJ) og ved Ringkøbing Fjord (VJ) samt for før-

ste gang yngleforsøg på Langli i Vadehavet. Traditionelt gøres langt de fleste observationer af Skestork i nærområderne til ynglekolonierne, og i 2007 er der kun

Regional fordeling af Skestork 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	167*	85	40	3	0	21	9	12	4	0	341*

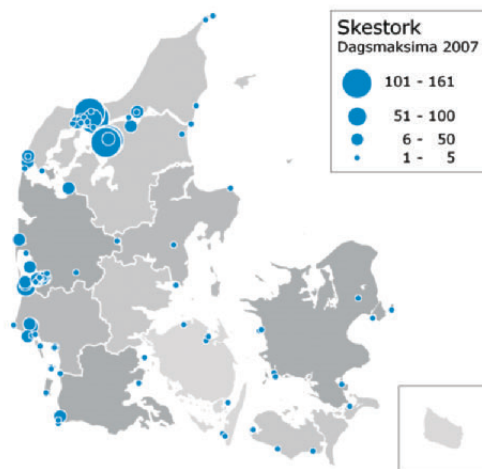
*For NJ er der anvendt max. fra Vejlerne som sum for hele Limfjordsområdet inkl. Vilsted Sø, da det formodes, at alle iagttagelser fra området hidrører fra fugle på vej til og fra ynglelokaliteten i Nibe Bredning og rastelokaliteten i Vejlerne.

Skestork, Vilsted Sø, 14. juni 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

få undtagelser herfra, idet der er enkelte strøfund i Østjylland, på Fyn, Sjælland og Lolland. Den nye Vilsted Sø i Vesthimmerland (NJ) gør sig bemærket som et populært fourageringsområde for fuglene fra Limfjord-skolonien med en maksimumforekomst på ikke mindre end 141 13/7. Maksimum og ny Danmarksrekord nås dog med 161 7/8 Bygholm Vejle (NJ). Forekomsten er grundigt beskrevet i DATSY-rapporten, som der henvises til.

(Peter Lange)

Stor Flamingo *Phoenicopterus ruber roseus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1985	1995	1996	
2007	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07	Sidste 10 års gns.	1985	1995	1996	Artstotal fra 1970-2007
2	NA	>1	2	2	1	1	7	5	4	53

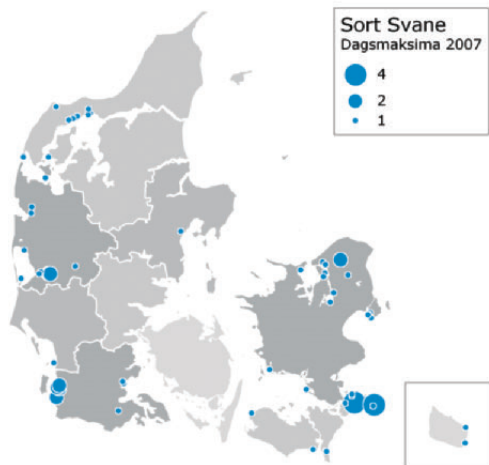
Kommentar: Der mangler årstotal fra 1971-72, 1974-76, samt 1990.

Der foreligger kun et enkelt fund af racebestemte flamingoer i 2007: 14/10 2 R Ballum Forland (SJ). Hertil er der yderligere to fund af ikke-racebestemte flamingoer: 6/7 2 R Margrethe Kog (SJ) samt 2/11 1 Ø Frederiksværk Lystbådehavn (S). Især sidstnævnte kan temmelig sikkert henføres til kategorien undslupne fangenskabsfugle,

hvorimod oprindelsen af de øvrige fugle er mere usikker. Artens nærmeste ynglelokaliteter ligger i Frankrig, hvor bestanden i 2001 var på 15.300 par (Birdlife International).

(Peter Lange)

Sort Svane *Cygnus atratus*

Renset for gengangere er årstotalen på 33. Gennemsnittet for 2003-07 er på 39. Årstotalen for 2007 ligger altså forholdsvis tæt på. Sort Svane er truffet i alle årets måneder og i alle regioner på nær SØJ og F. Med 10 fugle tegner S sig for de fleste. Der er ikke indberetninger om yngleforsøg. Hovedparten af forekomsterne drejer sig om enlige fugle. Mere end 1 fugl ses følgende steder: 3-17/2 2 Omme Å (VJ), 15/2-12/3 2 Ballum Enge (SJ), 12/5 4 Stege Nor (LFM) samt 16/7 2 Alsønderup Enge (S).

De Sorte Svaner, der ses i Danmark og Europa, er alle undslupne fra fangenskab eller efterkommere af undslupne fugle. Arten er naturligt hjemmehørende i Australien.

(Thorkil Brandt)

Regional fordeling af Sort Svane 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	4	5	1	1	0	4	0	10	7	1	33

Pibesvane *Cygnus columbianus*

Årstotalen af rastende fugle er på 5157. 1. halvår tegner sig for 3201, mens 2. halvår tegner sig for 1956. Langt de fleste rastende fugle ses i Jylland. Årstotalen af trækkende fugle er på 1139, fordelt med 696 i 1. halvår

og 443 i 2. halvår. Langt de fleste trækkende fugle ses på øerne. Der er efter bedste evne rensset for gengangere i de enkelte lokalområder. Det skønnes dog umuligt at tage højde for flytninger fra lokalområde til

Regional fordeling fordelt på halvår og opgjort for hhv. rastende og trækkende Pibesvane 2007.

Pibesvane rast			
Område	1. halvår	2. halvår	årssum
NJ	555	1127	1682
VJ	640	383	1023
ØJ	169	11	180
SØJ	42	3	45
SVJ	897	168	1065
SJ	609	174	783
F	58	14	72
S	129	43	172
LFM	102	33	135
B	0	0	0
Sum	3201	1956	5157

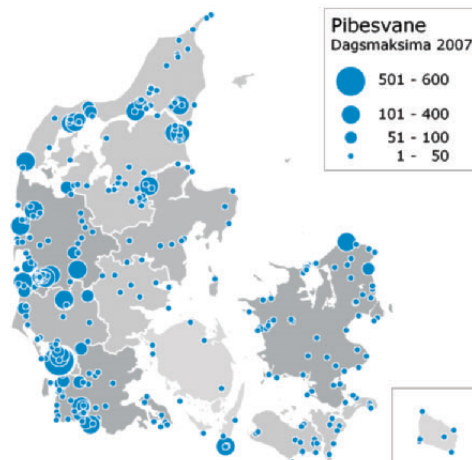
Pibesvane træk			
Område	1. halvår	2. halvår	årssum
NJ	20	46	66
VJ	0	22	22
ØJ	11	0	11
SØJ	31	2	33
SVJ	8	54	62
SJ	10	13	23
F	165	12	177
S	363	256	619
LFM	43	36	79
B	45	2	47
Sum	696	443	1139

Regional fordeling af aldersbestemte fugle og ungfugle opgjort på halvår af Pibesvane 2007.

Aldersfordeling 1. halvår			
Område	ad.	juv.	sum
NJ	331	38	369
VJ	750	102	852
ØJ	140	27	167
SØJ	25	13	38
SVJ	3046	378	3424
SJ	220	33	253
F	3	0	3
S	318	48	366
LFM	73	23	96
B	4	0	4
Hele landet	4912	662	5574

Aldersfordeling 2. halvår			
Område	ad.	juv.	sum
NJ	2624	37	2661
VJ	487	39	526
ØJ	10	0	10
SØJ	3	0	3
SVJ	144	5	149
SJ	68	12	80
F	7	0	7
S	95	3	98
LFM	49	2	51
B	0	0	0
Sum	3487	98	3585

Pibesvane, ungfugleprocent		
Område	1. halvår	2. halvår
NJ	10,3	1,4
VJ	12,0	7,4
ØJ	16,2	0,0
SØJ	34,2	0,0
SVJ	11,0	3,4
SJ	13,0	15,0
F	0,0	0,0
S	13,1	3,1
LFM	24,0	3,9
B	0,0	
Hele landet	11,9	2,7

Pibesvane, Østerild Fjord, 23. december 2007. Foto: Jens Kristian Kjærgaard.

lokalområde, hvilket bevirker, at årstotalen af rastende fugle for hele landet med stor sandsynlighed er højere end det reelle antal.

I forhold til de senere år er det værd at bemærke, at der igen er store efterårsforekomster i Vejlerne, især Lønne-rup Fjord (NJ).

I 1. halvår er det største rasttal 13/1 627 Nørre Farup Enge (SVJ). Desuden skal nævnes et par pæne forekomster uden for de velkendte rastområder, nemlig

16/3 123 Skalså Enge ved Fårup (ØJ) samt 17/3 191 Lille Vildmose (NJ). Et stort træktal er 18/3 165 NØ Bagenkop (F). Endelig ses de sidste 3/4 35 Oldenor (SJ), 4/4 1 Skagen (NJ) og 12/4 1 Årup ved Viborg (NJ). De første i 2. halvår er 30/9 2 Lille Vildmose (NJ), 8/10 3 Torup Made (SJ) samt 9/10 11 Keldsnor (F). Det største rasttal er 27/10 564 Vejlerne (NJ).

(Thorkil Brandt)

Tajgasædgås *Anser fabalis fabalis*

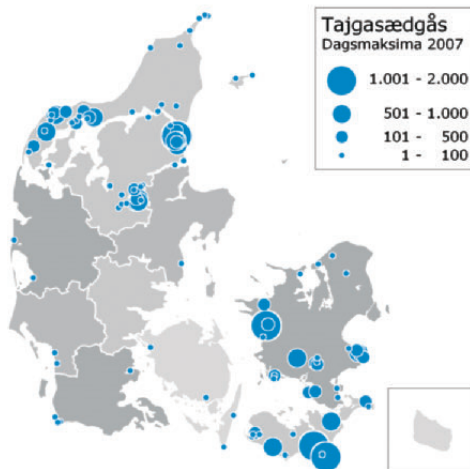
Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1981	1985	1987	
10.089	NA	(25.476)	(35.210)	(32.090)	(13.380)	NA	51.931	48.871	45.328	-

Kommentar: Tajgasædgåsen er kun inkluderet i Rapportgruppens Årsrapporter fra 1974, 1978-1987, samt 1991 og igen 2005-06. Ovenstående oversigt skal derfor kun anvendes med store forbehold. Samtidig er det usikkert, hvordan gengangere (rastende flokke) er behandlet fra år til år. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Årstotalen, renset for gengangere, udgør 10.089, hvoraf 1. halvår tegner sig for 7694, mens 2. halvår tegner sig for 2395. Disse tal ligger noget under normalen, hvilket sikkert i vid udstrækning skyldes mildt vintervejr i begge halvår.

Tallene omfatter racebestemte Tajgasædgæs og ikke racebestemte Sædgæs, der med sikkerhed kan henføres til Tajgasædgås. Betydelige forekomster ses kun i NJ, S og LFM.

I 1. halvår er de største forekomster 7/1 500 Holtug (S), 24/1 570 Bavelse Sø (S), 29/1 950 Nørreådalen (NJ), 6/2 1950 Bøtø Nor (LFM), 6/2 1610 Fuglsang Gods (LFM), 7/2 400 Borre Mose (LFM), 11/2 1200 Tissø (S),

15/2 265 Holmegårds Mose (S), 18/2 1050 Lille Vildmose (NJ) og 9/3 515 Kokkjær Vand (NJ). Største tal uden for kerneområderne er 7/2 75 Føns Vang (F). De sidste større tal i kerneområderne ses pri. marts. Afrejsen falder tidligt pga. den milde vinter. Enkelte efternølere ses dog til helt hen i maj, de sidste er 9/5 6 Rudbøl Kog og Sønderkog (SJ) og 19/5 1 Keldsnor (F). I 2. halvår ses de første allerede 3/9 85 Nors Sø (NJ). Men der er først regelmæssige meldinger fra omkring

1/10. Store tal i 2. halvår er 15/11 220 Lyngholm (NJ), 27/11 510 Rosvang (NJ), 27/11 171 Nørreådal (NJ), 16/12 800 Lille Vildmose (NJ), 16/12 110 Søholm (S), 4/12 260 Vesløs og Arup Vejler (NJ) samt 25/12 200 Fredsholm (LFM).

Det vil være meget fint, hvis man fremover så vidt muligt henfører observationer af Sædgås til race. Det vil forøge observationernes værdi væsentligt.

(Thorquil Brandt)

Regional fordeling af Tajgasædgås 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
1. halvår	2150	3	6	0	3	20	95	3362	1950	105	7694
2. halvår	1570	0	0	39	0	0	81	223	482	0	2395

Tundrasædgås *Anser fabalis rossicus*

Årstotal	Hypphighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2007	2006	2005	
18.384	2	<1	6	65	7111	5700	18.384	17.637	13.254	57.592

Med en "renset" årstotal på 18.384 fordelt med 9799 i 1. halvår og 8585 i 2. halvår fremviser 2007 tal, der minder om rekordforekomsterne i 2006. Fordelingen de to halvår imellem er dog mere ligelig end i 2006, hvor de tilsvarende halvårstotaler var på 6501 og 11.136. Som sædvanlig domineres materialet totalt af forekomsterne på Vestlolland (LFM).

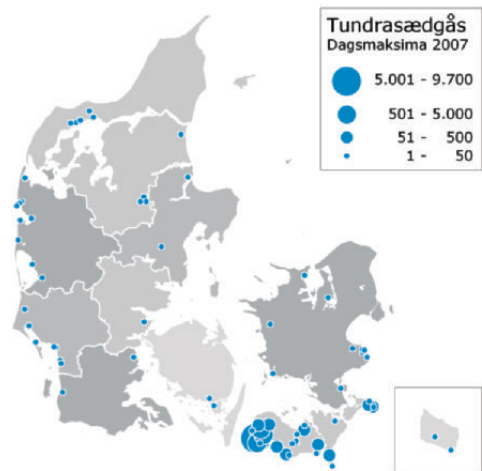
I 1. halvår kulminerer antallet allerede pri. januar, da der 9/1 tælles 9700 på overnatningsplads ved Smedeholm i Nakskov Fjord (LFM). Efter denne tidlige kulmination er de største tal på Vestlolland 27/1 1650 Holleby (LFM) og 11/2 650 Helgenæs (LFM).

Forekomsterne ebber helt ud i løbet af februar. De største forekomster uden for Vestlolland er 21/1 175 Bøtø Nor (LFM), 7/2 230 Busemarke (LFM), 19/2 35 Tissø (S), 19/2 8 Lille Vildmose (NJ) samt 23/2 7 Fanø (SVJ). De øvrige observationer drejer sig typisk om enkelte fugle i flok med andre gæs. De seneste meldinger er 27/4 1 Vest Stadil Fjord (VJ), 6/5 1 Bygholm Vejle (NJ) samt 10/5 1 Udkæret (B).

De første fugle i 2. halvår er 1/10 1 Filsø (VJ), 1/10 45 Strandmarken (B), 2/10 7 Ho Bugt (SVJ) og 3/10 22 Smedeholm (LFM). Opbygningen af bestanden på Vestlolland (LFM) illustreres af følgende række: 21/10 550, 4/11 955, 1/12 3600, 16/12 5200 og endelig 26/12

8500. De største tal uden for Vestlolland er 14/12 425 Bøtø Nor (LFM), 17/12 80 Råbymagle (LFM) og 31/12 340 Fuglbjerg Gods (LFM). I det øvrige Danmark ses kun enkelte fugle. Større trækforekomster ses ved Hyllekrog (LFM): 3/11 105, 5/11 99 samt 11/11 220.

(Thorquil Brandt)

Regional fordeling af Tundrasædgås 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
1. halvår	6	15	13	6	1	1	3	53	9700	1	9799
2. halvår	9	0	10	1	1	0	0	7	8500	57	8585

Kortnæbbet Gås, Ulvedybet, 18. september 2007. Foto: Albert Steen-Hansen.

Bestanden af Kortnæbbet Gås er steget fra ca. 30.000 til omkring 60.000 individer på 15 år (Madsen 2008). Hele bestanden trækker gennem det vestligste af Jylland mellem vinterkvartererne i Holland og ynglepladserne på Svalbard, og gæssene finder i udpræget grad deres føde i landbrugsafgrøder. For at undgå markskader er der derfor etableret foderpladser på statsejede arealer. Foderpladserne er dog ved at miste deres betydning for arten, fordi mildere klima får dem til at forlade landet stadig tidligere om foråret, hvorfor der ikke er samme fodringsbehov (Madsen 2008). Der foreligger knap 1500 indrapporteringer.

Allerede i årets første dage ses tiltræk sydfra, et træk der fortsætter gennem januar, hvor der i perioden 3/1 til 15/1 ses i alt 14.548 trækkende. Den største trækkedag er 6/1 8226 N, hvor flest 3504 N passerede Vester Vedsted (SJ) og 2300 NØ over Egvad (VJ). Derefter ses gennem hele foråret spredte mindre trækkende flokke, sikkert i forbindelse med fourageringstræk. De største tal er 28/3 1650 SØ Lyngø (NJ) og 31/3 1500 V Amholtbroen (VJ). Borttrækket sker i løbet af sidste halvdel af april, hvor småflokke ses trækkende nord gennem Nordjylland, flest 9/4 880 GI. Vesløs (NJ) og 12/4 350 N Blegso (NJ). Periodens sidste trækkende er 5/5 250 N Tømmerby Fjord (NJ) og 12/5 52 T Bygholm Vejle (NJ). I forårsperioden ses der rastende tusindtallige flokke på kystnære marker især nord for Ringkøbing Fjord. De største forårsrasteplasser er (lok.-max. > 5000): 19/3 10.000 Bygholm Vejle (NJ), 5/4 10.000 Vest Stadil Fjord (VJ) og 10/2 8200 Thorup-Klim Fjordholme

(NJ), 25/3 7150 Store Vildmose (NJ) og 24/3 5200 Velling Mærsk (VJ). Frem til borttrækket ses større ansamlinger på foderpladserne med 21/4 4000 R Vest Stadil Fjord (VJ), 22/4 1500 R Skjern Enge (VJ) og 17/4 1000 R Bøvling Klit (VJ) som de største. Derefter aftager antallet hurtigt, og i maj ses kun flokke i Vejlerne, hvor max. er 10/5 300 R Bygholm Vejle (NJ).

Derefter foreligger sommeren igennem enkelte observationer i perioden 22/5-22/7 i Vejlerne (NJ), Vest Stadil Fjord (VJ), og ved Bøvling Klit (VJ) ses 1-2 fugle samt 19/6 1 R Damhussøen (S) – sidstnævnte sikkert undsluppet fra Zoo.

Efterårets første tiltrækkende ses 15/9 med 496 fugle, flest 130 Roshage (NJ) og 120 S Ringkøbing (VJ), hvorefter efterårsbestanden langsomt opbygges gennem sidste halvdel af september, flest 17/9 1000 SØ Ulvedybet (NJ) og 911 SV Bygholm Vejle (NJ). Allerede i oktober ses et sydgående træk af småflokke mod vinterkvarter syd for Danmark.

Det generelle indtryk er, at efterårets rastelokaliteter ligger sydligere end forårets, og de største er Fiilsø og Tipperne (lok. max. > 5000): 2/10 32.500 til overnatning Fiilsø (VJ) og 21/10 5250 til overnatning Tipperne (VJ) samt 20/10 3100 Sdr. Vium (VJ). De første større tal på returtræk registreres i den milde vinter allerede i december, således 31/12 5000 NV Hjerting By (SJ).

(Henning Ettrup)

Blisgås *Anser albifrons*

Bestanden af vinterrastende fugle i Danmark er, som for de fleste andre gåsearter, øget voldsomt de senere år. Ved den seneste opgørelse i 1998 stod nogle få hundrede fugle i de sydøstlige dele af landet og de sydligste dele af Jylland (Christensen og Søby 2000), men med det stadig mildere vinterklima måtte spredning forventes. Gennemtrækket varierer meget fra år til år afhængigt af vind og vejr regionalt og i ynglekvartererne. Med ca. 1600 indrapporteringer er det vanskeligt at give et kvalificeret gæt på, hvor mange der reelt raster i Danmark.

De største ansamlinger ses i de sydøstlige dele af landet og Sønderjylland i det tidlige forår, således (lok.-max. > 1500): 25/3 2300 fou. Ubjerg Kog (SJ), 6/2 2149 R Bøtø Nor (LFM), 10/2 2000 R Søndersø (LFM) og 3/1 1750 R Søholt (LFM). De største antal rastende (> 100) i landets øvrige regioner er: 31/3 270 R Gyldensten (F), 26/3 254 Værnengene (VJ) og 11/3 242 R Gammellung (S). Arten forlader tidligt landet, og gennemtrækket mod ynglepladserne ses de sidste dage af marts, hvor der 29/3-31/3 ses 3223 fugle på træk mod NØ, flest 30/3 800 NØ Gedser Odde (LFM). Periodens sidste flokke ses 5/4 28 NØ Snogebæk (B) og 11/4 20 Ø Gilbjerg Hoved (S). Forårets sidste ses 19/5 1 R Holmesø (S), 22/5 1 Klydesøen (S) og 25/5 2 V Grenen (NJ) samt 30/5 1 Margrethe Kog (SJ). Derefter gøres der sommeren igennem enkeltobservationer af enlige fugle på flere forskellige lokaliteter i de sydlige og østlige egne af landet.

Efterårets første fugle ses 19/9 20 T Dueodde (B), 20/9 140 T Hasle (B) og 29/9 18 V Ølsemagle Revle (S) og 10 SV Faxeladeplads (S). Allerede dagene efter ses større antal, således periodens største antal 1/10 1458 S og

Blisgås, Værnengene, 10. marts 2007. Foto: Gerner Majlandt.

3/10 2782 S – begge Dueodde (B). Derefter ses småflokke trækkende gennem hele perioden, i alt 14.323 fugle, flest i oktober med i alt 12.156 fugle. De største antal rastende flokke ses i Maribo Sø området, flest (lok.-max. > 1000): 14/12 1700 Bøtø Nor (LFM) og 3/11 1100 fou. Bursø (LFM). De største observationer af mere end 100 fugle i landets øvrige regioner er 1/10 430 R Sandmarken (B), 9/12 300 R Margrethe Kog (SJ), 16/12 187 Mjang Dam (SJ), 12/12 170 R Gyldensten (F) og 22/11 140 R Egå Engso (ØJ).

(Henning Ettrup)

Grønlandsk Blisgås *Anser albifrons flavirostris*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2002	1995	1989	
4	2	2	3	7	5	5	22	16	14	159

Underarten, der har vinterkvarterer på De Britiske Øer, træffes med få undtagelser årligt om end sparsomt i

Danmark. I år er der således indsendt en enkelt observation: 13/1 4 Skjern Enge (VJ). (Henning Ettrup)

Dværgegås *Anser erythropus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2003	1999	2000	
14	41	<1	3	10	18	19	32	28	24	275

Forekomsten ligger en smule over de senere års med i alt 14 individer, hvoraf nogle kan være gengangere. Bemærk, at der ingen iagttagelser er fra Fyn. Alle fund nævnes. 14/3 1 R Maderne (S), 17/4 2 og 18/4 1 Mar-

grethe Kog (SJ), 17/6-18/6 1 R Sneum Engso/Sneum Sluse (SJ), 1/7 1 V Sønderskoven (SJ), 11/10 7 V Nyord Enge (LFM) og 4/11 2 R Albuen (LFM).

(Henning Ettrup)

Indisk Gås, Rødhus Strand, 25. august 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

Indisk Gås *Anser indicus*

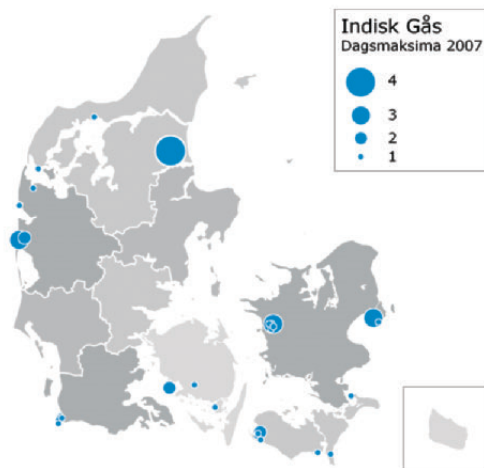
Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2003	2006	2005	
31	5	(1)	(9)	(15)	41	36	83	59	56	NA

Kommentar: Rapportgruppens materiale er særdeles mangelfuldt, hvor arten kun lejlighedsvis har været inkluderet i Årsrapporten. Der er kun oplysninger fra 1971, 1974, 1986, 1989, 1990, 1992, 1999-2006.

Der foreligger fund af ca. 31 individer fordelt over året, bortset fra januar. Der er fund fra det meste af landet, bortset fra B, ØJ og SØJ. Observationer af mere end et individ er: 2/4 4 Terndrup (NJ), 17/2 3 R Tissø (S), 13/5 3 R Klydesøreservatet Amager (S), 16/7-7/8 3 R Vest Stadil Fjord (VJ), 29/5 2 Helnæs Made (F) og 21/10 2 R Fredsholm Skov (LFM).

De Indiske Gæs, der ses i Danmark og Europa, er alle undslupne fra fangenskab eller efterkommere af undslupne fugle. Arten er naturligt hjemmehørende i Asien.

(Henning Ettrup)

Snegås *Anser caerulescens*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	2007	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99		2000-07	2000	2007	
30	1	(7)	(13)	(20)	26	27	46	30	29	(524)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1975-76, 1978-79, 1988-89 og 1996.

Med en årstotal på 28-30 observerede fugle ligger antallet på det normale niveau, men med en noget skæv fordeling, idet der blot foreligger observationer af 2 fugle fra efteråret. Langt de fleste observationer gøres i den vestligste del af landet. De første fugle ses 5/1 1 Gørding (SVJ) og samme dag 1 Bækmarksbro (VJ), der formentlig er samme fugl, som ses 17/1 1 R Indfjorden (VJ). I perioden 20/3-10/4 ses 2 samt 29/4-30/4 1 R Vest Stadil Fjord (VJ). Det er sikkert samme fugle, der er set 10/2 2 R Havsøre (VJ) og 4/3 2 R Harboøre (VJ). Fra det vestlige Jylland foreligger desuden følgende observationer: 30/3 1 N Værnengene (VJ), 3/4 1 R Tipperne (VJ) og 16/4 1 Ove Sø (NJ). Fra det sydvestjyske område foreligger følgende observationer, som godt kan være af samme fugl: 24/2 1 fou. Vilslev Enge (SVJ) og 25/2 1 fou. Hillerup Enge (SVJ), 6/4 1 N Gl. Hviding Enge (SVJ) og 15/4 1 Gl. Frederikskog (SJ). En blå

variant ses i perioden 9/4-12/5 1 fou. Margrethe Kog (SJ). Øvrige fugle fra perioden er 5/2 3 Rørsø, Nysted (LFM), 6/2-2/3 3 R Kettinge Sø (LFM) og 6/5 1 ØNØ Sildestrup Strand (LFM), og periodens sidste er 13/5 1 R Saltholm (S) og 3 R Klydereservatet Amager (S). 2. halvårs første fugle ses 22/8 4 Vest Stadil Fjord (VJ). Derefter flere observationer i perioden 16/9-24/11 1 "Blågås" *Anser c. caerulescens* Margrethe Kog (SJ), 18/10 1 1K Saltvandssøen (SJ) og (samme?) 28/10 1 1K Ny Frederikskog (SJ). Årets sidste er 25/12 1 fou. Eskildsø (S) og 30/12 1 R Søholt (LFM). De Snegæs, der ses i Danmark og Europa, er alle undslupne fra fangenskab eller efterkommere af undslupne fugle. Arten er naturligt hjemmehørende i Nordamerika.

(Henning Ettrup)

Canadagås *Anser canadensis*

Der er blot rapporteret et sikkert ynglefund: 1 par (6 pull.) tørvemose ved Lerbjerg (S). Hertil kommer et muligt par i Rø Plantage (B). De største observationer fra sommerperioden juni-juli er (lok. max. større end 15

fugle): 11/6 40 T Holløse Bredning (S), 12/6 25 N Bogense (F), 25/6 23 R Bøjden Nor (F) og 20/6 18 R Agger Tange (VJ).

(Henning Ettrup)

Bramgås *Branta leucopsis*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	2007	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99		2000-07	2007	2006	
903	0	0	0	13	376	309	903	675	504	-

Kommentar: Tabel omhandler kun antal ynglepar. Første ynglepar er registreret i 1992.

Yngleforekomsterne behandles af DATSY. Bestanden af vinterrastende fugle i Danmark er øget eksplosivt de senere år. Tidligere stod nogle få tusinde i de sydligste dele af Vadehavet, men med det stadig mildere vinterklima må yderligere spredning forventes

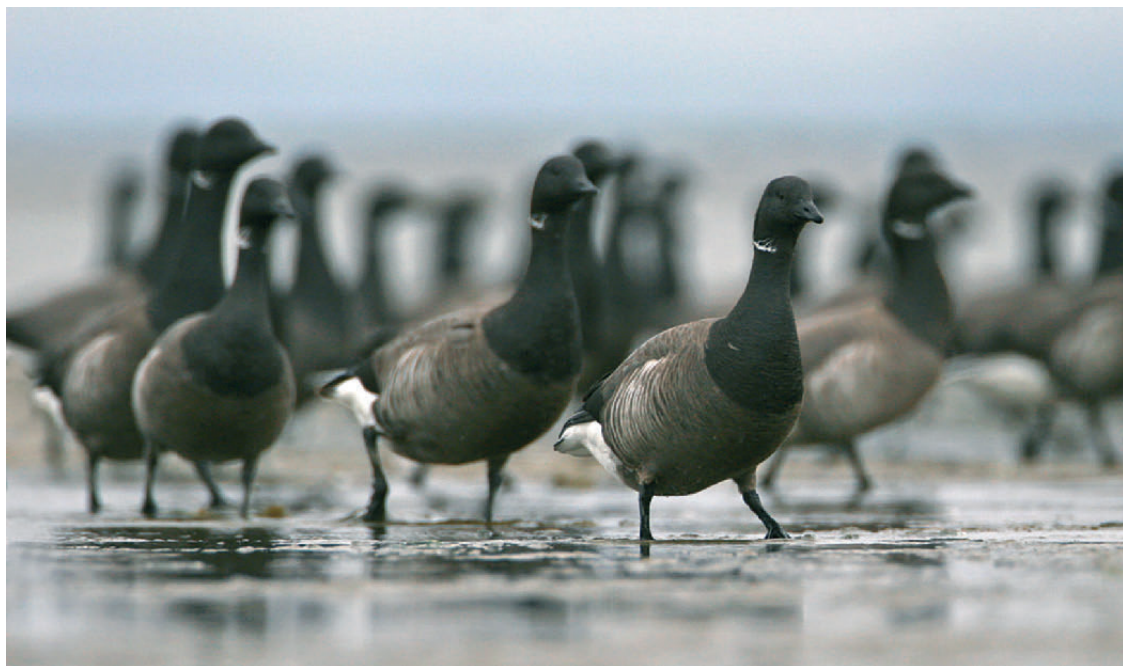
– og dermed også konflikter med landbruget, som kommer til at lægge marker til. I det vestjyske er de trukket af fodermarkerne til Kortnæbbet Gås (Madsen 2008).

(Henning Ettrup)

Mørkbuget Knortegås *Branta bernicla bernicla*

Racen, der yngler i det nordlige Sibirien, har været i kraftig fremgang, siden den blev jagtfredet. Den optræder i stadig større tal på gennemtræk gennem især de sydlige egne af landet, selvom antallet varierer meget afhængigt af vindforholdene. Årets gennemtræk kommer således ikke i nærheden af trækket ved den seneste opgørelse fra 1997, hvor der blev registreret over 50.000 trækkende over Sjælland (Søby og Christensen 1999). Ligeledes forekommer der, især i Vadehavsområdet, stadig større antal på rast kort inden afrejsen til det nordlige Sibirien. Der foreligger ca. 2000 indrap-

porteringer. De største antal er (lok. max. > 1300): 1/5 8000 R Ballum Forland (SJ), 18/5 4500 fou. Mandø (SJ), 22/5 4000 R Rømhøddammen (SJ), 1/4 2000 Kammerlusen (SJ), 4/5 1500 Bjerregård (VJ), 5/5 1384 R Langelandsbroen (F) og 22/4 1351 Masnedø (S). Forårstrækket forløber i sidste halvdel af maj, hvor der i perioden 18/5-31/5 registreres i alt 15.210 trækkende, kulminerende den 19/5 6650 NØ Glumsø (S) og 2630 Ø Keldsnor (F) samt 20/5 747 N Hov Strand (S) og 510 Ø Jyderup (S). Forårets sidste trækkende småflokke ses 6/6 90 Ø Svendborgsund (F) og 54 NØ Sneum Engsø (SJ) samt

Mørkbuget Knortegås, Dråby Vig, 4. maj 2007. Foto: Jens Kristian Kjærgaard.

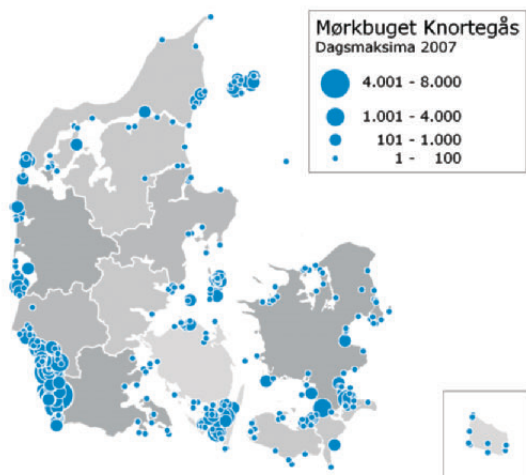
7/6 74 NØ Kongelunden (S). Sidste rastende flokke er 14/6 13 R Sneum Sluse (SJ) og 16/6 4 Gl. Hviding Forland (SJ), hvorefter der sommeren igennem træffes 1 til 2 fugle på forskellige lokaliteter landet over.

Efterårets første tiltrækkende registreres 9/9 29 V Ulvshale Nordstrand (LFM) og 10/9 121 V Dovns Klint (F), hvorefter der gennem september ses trækkende småflokke. Det egentlige tiltræk, der udelukkende berører den sydligste del af Danmark og Bornholm, foregår i første halvdel af oktober med 42.430 fugle i perioden 1/10-14/10, flest 3/10 5756 V Hammerodde (B), 9/10 4291 SV Hyllekrog (LFM) samt 2/10 3420 V og 3/10 3021 V – begge Dovns Klint (F). De fleste trækker gennem Danmark til overvintring i vadehavsregionen syd for Danmark. Enkelte større flokke ses dog flere steder (lok. max. > 1000): 16/12 1320 R Ristinge Hale (S), 3/10 1200 fou. Koldby kyst (SJ), 17/10 1155 R Kromose, Rømø (SJ) og 20/10 1000 fou. Hjørpsted (SJ).

Flere mindre delbestande har vinterkvarterer i Danmark, heriblandt 3 i Kattegatområdet. Omkring Voerså (NJ) overvintrer en lille afgrænset flok, hvor der i foråret er set max. 27/1 300 R Sorå (NJ) og efteråret 12/10 216 R Voerså (NJ). En anden mindre flok overvintrer på Læsø med max. 6/4 450 R Bovet Bugt (NJ) om foråret

og 25/9 219 Bovet Bugt (NJ) om efteråret. Endelig overvintrer en lille flok i Stavns Fjord, hvor der i foråret er set max. 6/4 240 R Barnekold (ØJ) og i efterårsperioden 12/11 180 fou. Yderste Holm (ØJ).

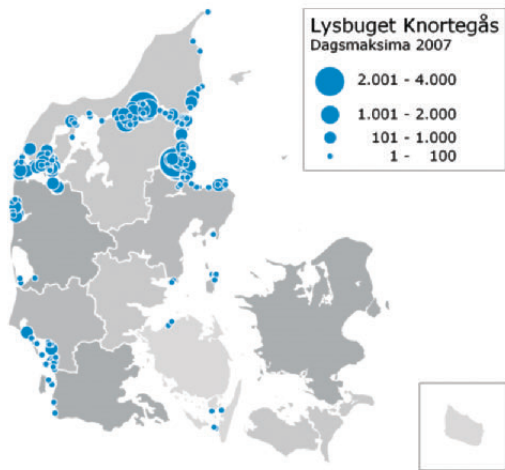
(Henning Ettrup)

Lysbuget Knortegås *Branta bernicla hrota*

Den Lysbuget Knortegås, der yngler på Svalbard og i NØ Grønland, består af en lille bestand på omkring 7000 individer, der er stabil eller i svag fremgang (Krag et al. 2006). Den optræder med næsten hele eller store dele af bestanden på vinterophold i de nordlige dele af Danmark i perioden september til maj. Vinterkvarteret i

Danmark er de senere år udvidet fra at være koncentreret omkring Mariager og Randers Fjorde (efterår og vinter) samt ved Agerø og Bøvling Fjord (forår) til også at omfatte Norddjurslands kyst, de centrale dele af Limfjorden samt nogle små bestande ved Nordfyn og Fanø/Mandø (efterår). Der foreligger ca. 1000 indrapporteringer.

1. halvårs største dagstotaler er 14/4 5406 fordelt på 20 lokaliteter og 5/5 4701 fordelt på 18 lokaliteter. Periodens største flokke er (lok. max > 1000): 14/4 1800 Staun/Barmer/Valsted Enge (NJ), 27/1 1600 fou. Havnø Hage (NJ), 14/4 1196 R Agerø (NJ), 13/1 1131 Treskelbakkeholm (NJ) og 14/4 1020 Lindholm Vejle

(NJ). Den sidste store dagtotal er 22/5 med 4376 fugle, flest 1000 Agerø og 1000 Kringsholmen (NJ), hvorefter borttrækket til ynglepladsen påbegyndes med 23/5 250 N Gudnæs (NJ) og 125 T Guderup Kær (NJ). Allerede efter den 28/5 er kun encifrede antal tilbage. Største antal ved Nordfyn er 7/2 72 Fogense (F). Forårets sidste er 6/6 4 R Fjandø (VJ), 7/6 1 NØ Kongelunden (S) og 11/6 1 R Bøvling Klit (VJ).

Efterårets første fugle er noteret 19/8 2 S Nordmandshage (NJ), 31/8 24 S Blåvands Huk (SVJ) og 26 S Grenen (NJ), mens den første større flok ses 6/9 230 R Als Odde (NJ). Det egentlige tiltræk sker gennem sidste halvdel af september og starten af oktober, og der er således registreret 830 trækkende i perioden 13/9-30/9. Periodens største antal ses 3/10 4000 fou. og 5/10 2580 R, begge Haldager Vejle (NJ), inden det faste vinterkvarter i Mariager Fjord indtages. Periodens største flokke er, foruden allerede nævnte, (lok.max > 1000): 2/12 3000 Ajstrup Bugt (NJ), 10/11 2480 Havnø Hage (NJ), 5/10 2084 Haldager Vejle (NJ), 25/10 1500 Nørredyb Limfjorden (NJ) og 1/11 1500 Egholm (NJ). Største antal ved Nordfyn er 20/12 45 R Mågeørne (F) og i det sønderjyske 15/10 350 R Mandø Låningsvej (SJ).

(Henning Ettrup)

Sortbuget Knortegås *Branta bernicla nigricans*

Årstotal	Hyppeghed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	2007	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99		2000-07	2006	2004	
11	0	0	<1	<1	9	7	15	11	11	80

Efter det første fund i 1983 og uregelmæssig forekomst i en årrække derefter optræder racen nu årligt og i stigende antal, og årets ca. 11 fugle er godt over gennemsnittet for de seneste 10 år. Som noget nyt ses de første på Fyn. Alle nævnes. Man fristes til at sige den sædvanlige fra Samsø i perioden 2/1-8/5 1 R Stavns Fjord området (ØJ), 6/1-11/2 1 R forskellige steder omkring Tåsinge (F), dog 7/1 2 R Ny Gesinge (F), 16/2 1 Havnø Hage (NJ), 7/3 1 R Thurø Rev (F) (samme som Tåsinge-fuglene?), 25/2 1 R Rømødæmningen (SJ), 8/4-4/5 1 R Agger Tange (NJ), 17/4 1 R Saltvandssøen (SJ) og 25/4 1 R Flyvesandet (F). Fra efterårsperioden: 5/10-27/12 1 R Stavns Fjord området (ØJ), 13/10 1 Flyvesandet (F), 20/10-22/10 1 R Mandø (SVJ) og 30/12 1 Rømødæmningen (SJ).

(Henning Ettrup)

Sortbuget Knortegås, Mandø, 21. oktober 2007. Foto: Mikkel Høgh Post.

Rødhalsset Gås *Branta ruficollis*

Årstotal	Hyppeghed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	2007	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99		2000-07	2001	2007	
12	10	<1	>1	3	10	9	18	12	9	127

Der er i 2007 gjort relativt mange observationer af fugle spredt i den sydøstlige del af landet og i Sønderjylland, hvor den optræder sporadisk i flokke af især Blis- og Bramgæs. Årstotalen er på højst 12 fugle, der flytter en

del rundt i forårsperioden. De 5 af fuglene er set i efteråret. Den første ses 4/1 1 R Bogø (LFM), måske på vej til Lolland, hvor der i perioden 27/1-12/2 ses 1 R Mari-bosøerne (LFM) på flere lokaliteter i området. I samme

periode 6/2-7/2 1 R Holtegård (LFM). Derefter ses 22/2-26/2 1 Krårup (LFM). I det sønderjyske dukker den første op 16/2 1 Ballum Enge (SJ), hvor der frem til 4/4 ses 1 fugl (samme?) på følgende lokaliteter: Kammerslusen (SJ), Indvindingen (SJ), Husum Enge (SJ) og Ribe Holme (SVJ). Hertil kommer 18/2 2 R Sloen, Fanø (SVJ). Periodens sidste er 6/5 3 ØNØ Masnedø (S) i flok med 600 Bramgæs.

Fra 2. halvår foreligger følgende observationer: 20/10 1 S Gedser Odde (LFM), 23/10 1 SV Kongelunden (S), 27/10 1 overflyvende Ballum Enge (SJ) og senere samme dag 2 R Margrethe Kog (SJ), hvoraf Ballum-fuglen kan være den ene. Årets sidste er 16/11 1 R Blåvands Huk (SVJ).

(Henning Ettrup)

Nilgås *Alopochen aegyptiacus*

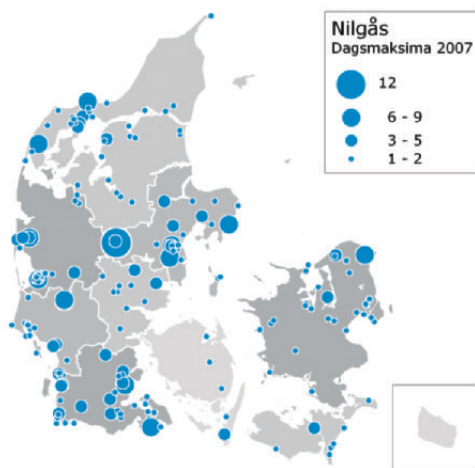
Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2007	2006	2005	
2007	1	0	0	(8)	168	136	400	354	255	(1374)
3	0	0	0	0	3	2	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Første gang arten omtales i Årsrapporten er 1996, men der er muligvis fund før 1996. Første ynglefund fra 2000. Flest par er registreret 2006: 6 par, 2003: 5 par og 2004: 4 par.

Fremgangen fortsætter med uformindsket styrke efter første fund i 1987 (Christensen & Søby 1998) trods officiel opfordring til bekæmpelse af denne invasive art. Der er således i år registreret 376-400 fugle fordelt på omkring 170 lokaliteter over hele året. Bornholm har stadig første iagttagelse til gode. Da arten optræder aggressivt, også over for artsfæller (Ettrup 2007), ses den oftest parvis eller i familieflokke. Der er registreret yngel på 3 lokaliteter (antal unger i parentes): Årslev Engsø (ØJ) (6 pull.), Bølling Sø (ØJ) (3 pull.) og ved Selsø (S) (3 pull.). Hertil kommer mulige ynglepar på Langli (SVJ) og på Bjerlev Hede (SØJ). I modsætning til 2006 bliver der kun set få større flokke, flest 3/3 12 fou. Bølling Sø (ØJ), 20/9 9 R Gurre (S) og 23/4 9 Tim Enge (VJ).

De Nilgæs, der ses i Danmark og Europa, er alle undslupne fra fangenskab eller efterkommere af undslupne fugle. Arten er naturligt hjemmehørende i Afrika.

(Henning Ettrup)

Nilgæs med unger, Årslev Engsø, 1. august 2007. Foto: Lars Gabrielsen.

Rustand *Tardorna ferruginea*

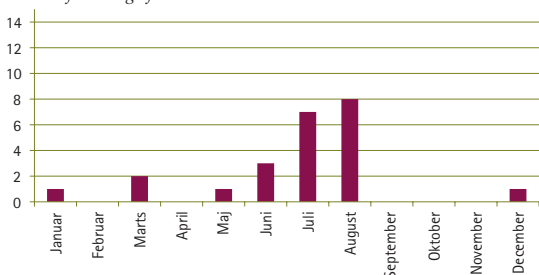
Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2007	2006	2005	
30	19	(5)	14	(28)	27	24	100	35	30	(640)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972, 1975-76, samt 1991. Årstotal fra invasionen i 1994 er kun opsummeret til ca. 100 fugle.

I alt 30 fugle er set, og der er ingen observationer, der tyder på yngleføremkomst. Året indledes med 30/1 1 R Vilslev Enge (SJ), 10/3-3/4 2 R Gl. Hviding Eng sø (SJ) og 29/5-31/5 1 R Østerkær Enge (NJ). De største obs er 14/7 7 S Blåvands Huk (SVJ) og 6/8-30/8 op til 7 ad. R Sneum Eng sø (SVJ), og der er måske tale om de samme fugle. Årets sidste er 13/12-16/12 1 R Noret-Tåsinge (F).

(Jan Smidt)

Månedfordeling af Rustand 2007

Regional fordeling af Rustand 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	1	1	14	0	2	1	2	2	1	0	23

Mandarinand *Aix galariculata*

Denne fangenskabsfugl er med i rapporten for første gang. Fra at være en københavnsk specialitet har den

udviklet sig til at være en fynsk specialitet. Som det ses af den månedsvise fordeling, observeres arten hovedsa-

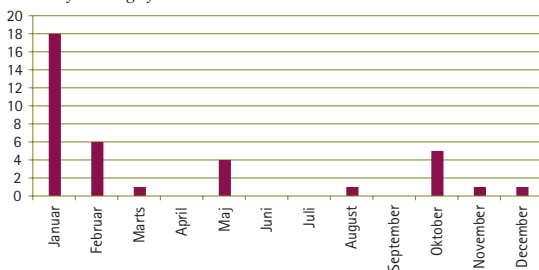
Mandarinand, Kongelunden, 19. februar 2007. Foto: Lars Halkjær.

geligt i vinterhalvåret. En enkelt observation er meldt som ynglefugle: 12/5 2 han ad. + 1 hun ad. Nørreballe Nor (F), næste melding fra denne lokalitet er dog 10/10 2 hanner R.

De Mandarinænder, der ses i Danmark og Europa, er alle undslupne fra fangenskab eller efterkommere af undslupne fugle. Arten er naturligt hjemmehørende i Asien.

(Jan Smidt)

Månedsfordeling af Mandarinand 2007

Regional fordeling af Mandarinand 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	1	3	0	2	0	1	30	0	0	0	37

Pibeand *Anas penelope* (yngleforekomst)

Der foreligger ingen sikre ynglefund af Pibeand i 2007. Men observatører angiver mulig yngel ved Avnø/Svinø Vig (S) og Gl. Hviding Engsø (SVJ) med et

par hvert sted, dog uden ynglebevis. Arten træffes almindeligt som oversomrende.

(Jan Smidt)

Knarand *Anas strepera* (yngleforekomst)

Indrapporteringen af ynglende Knarand er igen mangelfuld i 2007. Den rapporterede population omfatter i alt 90-108 ynglepar fordelt på 41 lokaliteter. I opgørelsen mangler data fra bl.a. Vejlerne (NJ) og Tøndermarsken (SJ), som sædvanligvis huser mange ynglepar, og yngledata fra Fyn er væsentligt lavere end i de sidste par år.

(Jan Smidt)

Regional fordeling af ynglepar af Knarand 2007.

	Ynglepar min.	Ynglepar max.
NJ	1	1
VJ	2	1
ØJ	2	3
SØJ	0	0
SJ	1	1
F	22	23
S	22	31
LFM	33	40
B	8	8
Sum	90	108

Amerikansk Krikand *Anas carolinensis*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år 1999, 2001, 2002, 2004 Alle år max. 9 fugle	Årstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07			
2007	0	0	<1	2	7	7	84	

Kommentar: Første fund er fra 1981. Årstotal i 2006 ændret fra 6 til 5 fugle. Desuden er tre største år ændret i forhold til Fugleåret 2006.

Rettelse: Fund fra 8/1 2006 Thorsminde Havn udgår. Beror på en misforståelse. Årstotalen for 2006 er hermed 5 fugle.

Årets forekomst er opgjort til 4 fugle, som alle nævnes: 14/3-15/3 1 han Bygholm Vejle (NJ) og en ny fugl 30/3-15/4 1 han Bygholm Vejle (NJ), 10/4-22/4 1 han Kogleakssøen, Bygholm Vejle (NJ) – antages at være samme som førnævnte. Desuden 12/5 1 han Ramsøen mellem Ramsø Søgård og Ramsømagle Sø (S) og et af de sjældne efterårsfund: 2/10 1 han Norsminde Fjord vestdel (ØJ).

(Jan Smidt)

Amerikansk Krikand, Vejlerne, 14. marts 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

Spidsand *Anas acuta* (yngleforekomst)

Arten er med i Årsrapporten for første gang. Den rapporterede population er ganske lille med blot 5 par. Disse er Kalløgrå (LFM) 1 par, Majbølle Nor (LFM) 1 par, Hyllekrog (LFM) 1 par og Fladet Vildtreservat ved Tårs (LFM) 2 par.

Oversomrende fugle ses på en række lokaliteter:

Avnsø/Svinø Vig (S) 20/5-26/8 max. 3 hanner R, Bygholm Vejle (NJ) 1/5-12/8 max. 13 R Feddet (S), 13/5-19/6 max. 2 hanner R, Ho Bugt (SJ) 13/6-30/8 max. 100 R, Kjelst Enge (SJ) 20/5-25/8 max. 6 R, Klydesøen (S)

6/5-28/8 max. 45 R, Margrethe Kog (SJ) 3/5-1/7 max. 18 R, Sneum Engsø (SJ) 2/5-28/8 max. 5 R, Tryggelev Nor & Salme Nor (F) 12/5-28/8 max. 2 R, Vesterenge (VJ) 22/5-23/8 1 R, Vilsted Sø (NJ) 5/5-13/7 max. 2, Ølundgårds Inddæmning (F) 19/5-27/8 max. 2 R. Der er langt op til tallene fra Atlasundersøgelsen (Grell 1998), som estimerer en ynglebestand på 150-175 par i 1993-96.

(Jan Smidt)

Atlingand *Anas querquedula* (yngleforekomst)

Atlingand, Vejlerne, 20. maj 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

Arten er registreret ynglende på 13 lokaliteter, hvilket er meget få. Oplysningerne fra især Vejlerne, Tipperne, Tøndermarsken og Fyn skønnes at være mangelfulde. Disse områder huser normalt landets største bestande, og der er kun indrapporteret få ynglepar derfra i 2007. Nedgangen er muligvis ikke reel, men kan skyldes manglende data.

(Jan Smidt)

Regional fordeling af ynglepar af Atlingand 2007.

	Ynglepar min.	Ynglepar max.
NJ	2	13
VJ	1	1
ØJ	0	2
SØJ	1	0
SJ	12	22
F	0	0
S	2	7
LFM	2	3
B	0	0
Sum	20	48

Rødhovedet And *Netta rufina*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2006	2005	2007	
2007	NA	(8)	12	12	25	21	50	40	34	(492)
34	NA	(8)	12	12	25	21	50	40	34	(492)
12	NA	(2)	<1	<1	6	5	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle, og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972 og 1974-76. For ynglefugle mangler oplysninger fra 1971-1972 og 1974-76. Tre største år gælder kun forekomst efter 1970.

Forekomsten kan gøres op til 10 fugle, når der ses bort fra ynglefuglene. Alle uden for yngleområdet nævnes: 14/1-18/2 1 2K han Sortesø Skanderborg (ØJ), 20/1 1 han Hvidkilde Sø (F), 1/3 1 ad. han Hindemaj (SJ), 11/3-26/4 1 hun R Stege sukkerfabriks jordbassiner (LFM), 5/5-14/5 1 hun Gødstrup Engsø (S), 16/5 1 han Søgård (S), 21/5-18/6 1 ad. han Sundet-Faaborg, 28/5 1 hun Arreskov Sø (F), 20/10-28/10 1 ad. han Nørreballe Nor (F), 6/11 1 han Tryggelev Nor (F) og den sidste 25/12 1 han Lindkær ved Ravnholt (F).

Den vigtigste ynglelokalitet er Maribosøerne (LFM), hvortil ynglefuglene ankommer allerede 5/1 1 han Søndersø (LFM), og den største observation herfra bliver 27/10 21 R Søndersø (LFM). Arten ses i området året ud, således 3/11 4 R Søndersø og allersidste 30/12 3 R Røgbølle Sø.

Der henvises til DATSY-rapporten, der opgør ynglebestanden til 10-12 sikre eller sandsynlige par.

(Jan Smidt)

Kongederfugl *Somateria spectabilis*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2003	1996	Flere år	
2007	NA	>1	4	11	13	12	20	19	16	261
9	NA	>1	4	11	13	12	20	19	16	261

Kommentar: Tre største år (årstal) er ændret i forhold til Fugleåret 2006.

Årets resultat er på i alt 9 fugle, som er omkring gennemsnittet. I perioden 13/1-2/4 ses 5 fugle: 13/1 1 3K han VSV Kikhavn (S), 21/1 1 ad. han SV Kikhavn (S), 16/2 1 ad. han S Fornæs (ØJ), 27/3 1 2K han NØ Spodsbjerg (S) og 2/4 1 ad. han S Kronborg (S). 2. halvårs forekomst ses i perioden 29/9-10/11. Her bli-

ver det til 4 fugle: 29/9 1 ad. han SSV Feddet (S), 3/11 1 2K han V Liseleje By (S), 6/11 1 ad. han SV Rågeleje Strand (S), 10/11 1 2K han NV Korshage (S). Alt i alt en helt normal optræden.

(Jan Smidt)

Stellersand *Polysticta stelleri*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1985	2006	Flere år	
2007	13	2	4	4	3	3	14	8	7	121
0	13	2	4	4	3	3	14	8	7	121

Kommentar: Der er set 7 fugle i 1993, 1994 og 2000.

Der er ingen observationer i 2007. Til sammenligning var der 8 i 2006, men 0 i både 2005 og 2004.

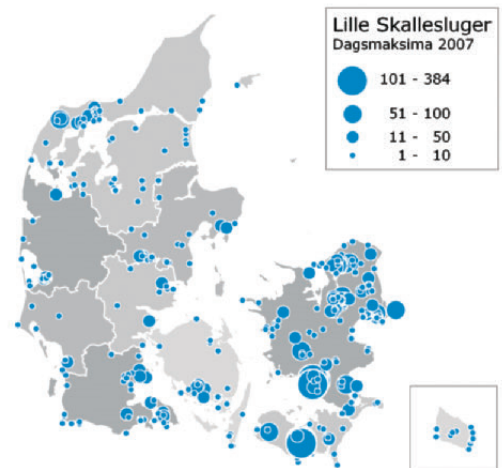
(Jan Smidt)

Lille Skallesluger *Mergus albellus*

Arten optræder noget ujævnt fordelt i landet med tyngdepunkt i de sydøstlige egne, hvor flokke på flere hundrede fugle kan ses i vintermånederne, hvorimod den er ret fåtallig i det meste af Jylland.

De sidste i foråret er 20/5 1 han Bogø (LFM) samt en lidt sen efternøler 8/6 1 Hejrede Sø (LFM). Efterårets første er lidt tidligt, således 16/9 1 Tissø (S) fulgt af 1/10 1 hun Maribo Søndersø (LFM).

De største koncentrationer er alle fra de sydøstlige egne af Danmark. Fra 1. halvår er de største tal (lok. max.): 5/2 159 Fladstrand (S), 1/1 87 Søndersø (LFM) samt 10/3 78 Tamosen (S). Fra Jylland er det største antal 4/1 61 Nors Sø (NJ).

Lille Skallesluger, Vejlerne, 14. januar 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

Efterårets største optællinger er (lok. max.): 16/12 384 R Søndersø (LFM), 25/11 110 talt fra Enø Overdrev (S)

samt 15/11 38 Sjælsø (S). Bedste jyske lokalitet i 2. halvår er igen Nors Sø (NJ) med 16/11 32. (Jan Smidt)

Regional fordeling af Lille Skallesluger 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
1. halvår	254	119	24	101	55	177	174	1589	306	16	2815
2. halvår	163	41	7	42	28	40	95	502	825	8	1751

Tallene er beregnet som summen af lokalitets max. fra henholdsvis 1. og 2. halvår.

Amerikansk Skarveand *Oxyura jamaicensis*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2007	2003	Flere år	
12	0	0	<1	<2	6	3	12	11	9	(77)

Kommentar Baggrundsstatistik er endnu mangelfuld, hvorfor tabel skal tages med nogen forbehold.

Årets fund er (kronologisk): 3/1 1 hun R Oldenor (SJ), 7/1-30/12 1 han R Hovvig, Odsherred (S), 27/1-5/8 op til 2 hanner og 2 hunner Søndersø (LFM), 26/4 1 han R Dybesø (S), 17/5-13/11 1 han og 1 hun samt 13/11 1 1K på Nørresø (LFM), 9/8 1 hun R Tryggelev Nor & Salmø Nor (F), 7/9 1 hun R Utterslev Mose (S), 23/9 1 usp. Brændegård Sø (F).

Det giver en mulig total på 10-12 fugle, som alle er set i

den sydlige del af landet. På to lokaliteter, Nørresø og Søndersø, er der set fugle af begge køn, så her har yngel været mulig, hvilket også underbygges af observationen af en 1K-fugl. De to hunner fra Søndersø er i enkelte rapporter angivet som 2K-fugle. Kerneområdet er i lighed med 2006 LFM-området.

(Jan Smidt)

Rovfugletrækket 2007

I det følgende præsenteres i tabelform en oversigt over Rovfugletrækket på en række udvalgte lokaliteter. Kun fugle rapporteret som trækkende er medtaget i oversigten, medmindre andet er oplyst. I de tilfælde, hvor træktotalerne er opgjort i lokalrapporter, af fuglestationsgrupper eller af tilsvarende lokale observatørgrupper, er disse tal anvendt i tabellen. Der skal knyttes følgende bemærkninger til de enkelte lokaliteter:

- Skagen (NJ): Tallene er sammenstillet af Hans Christophersen i Fugle og Dyr i Nordjylland 2007. Kun udtrækkende fugle medtages i Rapportgruppens sammenstilling, mens Skagen Fuglestation medtager antal fugle pr. dag i egen oversigt.
- Blåvands Huk (SVJ): Tallene er sammenstillet af Bent Jacobsen/Blåvand Fuglestation.
- Nordøstdjursland (ØJ): Betegnelsen omfatter data fra Grenå, Fornæs, Gjerrild Nordstrand og lokaliteter herimellem. Desuden er træktal fra Ålsrode (syd for Grenå) også inkluderet, da især et stort antal trækkende Musvåger og Rød Glenter er noteret herfra. Tallene er delvist sammenstillet af lokalrapportgruppen ved DOF Østjylland, samt ud fra DOFbasen. Antallet af Musvåger er usædvanlig højt og indeholder formentlig gengangere, selvom kun fugle angivet som trækkende er inkluderet.

- Als (Tontoft Nakke og Sydals) (SJ): Tallene er sammenstillet af Dennis Langholz. Tallene fra forårstrækket omfatter både tællinger ved Tontoft Nakke (Nordals) og Sydals (Sønderskoven m.m.), hvor der ved sammentællingen er taget højde for gengangere. Efterårstrækket gælder kun Sydals.
- Sydlangeland (F): Data er sammenstillet af Jacob Sterup.
- Rørvig (S): Data er hentet fra <http://rfst.dk/>, hvor Jørgen Hulbæk Christiansen har sammenstillet Rovfugletrækket. Fugle registreret på trækforsøg er medtaget i tallene fra Rørvig.
- Gilbjerg (S): Data er sammenstillet fra DOFbasen. Data omfatter Gilbjerg Hoved og de nærliggende lokaliteter Hesbjerg, Nakkehoved, Smidstrup Strand m.fl.
- Hellebæk (S): Data er samlet af Steen Søgaard. Antallet af observationsdage er uændret i forhold til 2006 med 81 dage mellem 1. marts og 18. juni og 46 dage mellem 8. august og 11. november.
- Kongelunden (S): Data er hentet fra DOFbasen og sammentalt af Peter Lange. Kun fugle indtastet med trækadfærd er medtaget.

Rovfugletræk 2007

Forår 2007	Skagen (NJ)	NØ Djursland (ÅH)	Als (SJ)	Rørvig (S)	Gilbjerg (S)	Hellebæk (S)
Hvæpsvåge	1082	163	97	722	176	1124
Sort Glente	8	7-9	1	5	2	1
Rød Glente	27	85	42	53	31-33	99
Havørn	8	4	9	28	12	24
Rørhøg	131	36	62	123	72	78
Blå Kærhøg	114	28	28	80	50	57
Steppehøg	1	0	0	0	1	0
Hedehøg	10	2	3	6	2	3
Duehøg	8	3	5	26	2	8
Spurvehøg	1911	751	588	1605	1636	906
Musvåge	836	7889	4057	4254	1206	8492
Fjeldvåge	163	16	4	142	74	47
Kongeørn	0	0	0	0	0	0
Fiskeørn	196	54	30	102	81	145
Tårnfalk	420	98	46	64	67	28
Aftenfalk	1	1	0	1	1	1
Dværgfalk	165	28	30	61	50	25
Lærkefalk	136	35	6	45	10	44
Vandrefalk	66-68	14	5	23	13	16

- Stevns (S): Data er sammenstillet af Tim Andersen. Antallet af obsdage er 46 dage, hvilket er på niveau med tidligere år.
- Gedser (LFM): Data er sammenstillet fra DOFbasen.

Her skal gentages sidste års opfordring til, at lokale observatørgrupper påtager sig ansvaret for sammen-

stilling af træktotalerne på deres lokalitet. Redaktionen af Fugleåret vil gerne medtage flere lokaliteter i oversigten, hvis man lokalt vil sammenstille tallene. I Årsrapporten 2005-2006 (se *Fugleåret 2006*) har vi nævnt en række potentielle lokaliteter, og der kan meget vel være flere. Publikation af data kan passende ske i enten DOFs lokalblade eller på websider.

Dværgfalk, Sønderø, Lolland, 16. september 2007. Foto: Mogens Hansen.

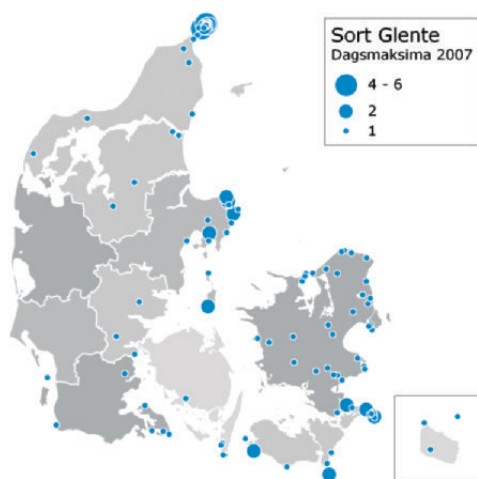
Efterår 2007	Blåvand (RB)	Sønder-skoven (SJ)	Sydlange-land (F)	Gedser (LFM)	Stevns (S)	Rørvig (S)	Hellebæk (S)	Konge-lunden (S)
Hvepsevåge	0	149	502	158	704	21	51	191
Sort Glente	0	1	2	2	7	0	0	0
Rød Glente	2	63	503	131	1614	17	40	66
Havørn	1	13	1	4	40	6	4	9
Rørhøg	21	19	141	113	274	20	19	83
Blå Kærhøg	29	30	52	30	147	33	40	51
Steppehøg	0	0	1	0	5	0	0	3
Hedehøg	1	0	1	0	5	0	0	0
Duehøg	1	6	2	0	1	7	0	0
Spurvehøg	363	1005	2673	2476	5918	549	763	972
Musvåge	119	14118	8981	668	7806	3816	20957	1463
Fjeldvåge	30	22	58	161	490	73	21	41
Kongeørn	0	0	0	0	2	1	0	0
Fiskeørn	2	15	34	22	73	19	14	13
Tårnfalk	72	38	186	151	119	33	17	19
Aftenfalk	0	0	2	1	0	0	1	0
Dværgfalk	59	36	63	113	95	7	33	38
Lærkefalk	1	17	11	10	14	0	4	3
Vandrefalk	16	11	12	1	20	4	7	4

Sort Glente *Milvus migrans*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2006	2007	2005	
132	NA	33	59	69	105	91	139	133	125	2455

Den stigende tendens fra de senere år fastholdes, og årets forekomst er med den næsthøjeste årstotal hidtil på et meget højt niveau og dette på trods af en relativ kold maj måned. Månedsfordelingen er april 31, maj 63, juni 18, juli 2, august 5, september 6 og oktober 6. Årets første fugl ankommer til normal tid med 10/4 1 VSV Stenlille (S) og 12/4 med fire fugle fordelt på 1 NNØ Arresø (S), 1 TF Nakke Nord (S), 1 R/T Aborrebjerg (LFM) og 1 fou. NØ Søholm (S). De største forekomster i april bliver registreret ved Skagen (NJ), hvor største dag er 26/4 1 T og 4 TF. I maj måned ses fortsat mange fugle ved Skagen, særligt pri. maj, hvor vejret endnu er varmt og præget af østenvind, således 1-7/5 2 T og 5 TF, og også Østjylland har et udmærket år med 15/4-24/5 i alt 18 fugle, primært på Djursland. Ellers flytter tyngdepunktet i løbet af maj til Østdanmark og særligt LFM, hvor der med.-ult. maj ses omkring 12 forskellige fugle.

Pri. juni stiger antallet af fugle igen lidt i forbindelse varmere vejr, særligt ved Skagen (NJ), hvor der 10/6 ses 1 T og 3 TF. Forårets sidste fugle ses returtrækkende på Sydlangeland med 12/6 1 S Keldsnor (F) og 13/6 1 TF Gulstav (F). I juli observeres kun 2 strejfgæster, begge på Sjælland, og efterårstrækket er som sædvan-

lig relativt beskedent. Af efterårets 18 fugle ses de 13 i Østdanmark, hovedparten ved Stevns Klint/Mandehoved (S) 14/8-3/10 med 7 fugle, mens kun 2 fugle noteres ved Gedser (LFM). Årets sidste bliver 20/10 1 Albuen (LFM) og samme dag 1 Gøngeherred (B). Et

fund 9/11 skal godkendes af SU, før det antages, idet det i givet fald er hidtil senest kendte observation fra landet. For forårs- og efterårstrækket i øvrigt henvises

til Rovfugletræktabelen og Fuglestationernes Årsrapporter.

(Jørgen Staarup Christensen)

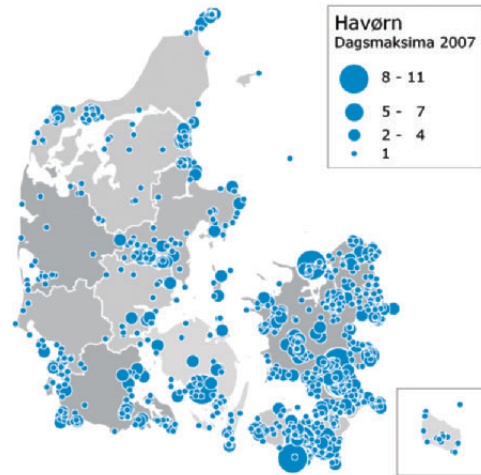
Regional fordeling af Sort Glente 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	30	0	1	19	3	7	10	30	29	3	132

Havørn *Haliaeetus albicilla*

Fremgangen i både vinter- træk- og yngleføremøst fortsætter. Der er indtastet 4300 observationer af Havørn (5880 fugle) fordelt på 894 forskellige lokaliteter spredt over hele landet. Det er efterhånden meget vanskeligt at give et sikkert bud på en årstotal. Dels opholder de danske ynglefugle sig i landet hele året og indgår både i ynglefugle- og vinterfugletællinger. Dels besøges Danmark også af fugle både fra Norge, Sverige og Nordtyskland, således er der registreret indtrækkende fugle fra Skagen i nord til Gedser i syd. Samtidig ses svenske fugle udtrækkende ved Falsterbo og indtrækkende ved Stevns. De seneste år er årstotalen opgjort til ca. 630 fugle. Denne indeholder utvivlsomt gengangere. Et mere realistisk niveau er nok omkring 200-250 forskellige fugle årligt. Der forestår derfor et større arbejde med at gennemarbejde årstotalerne, således at disse kan sammenlignes fra år til år.

Årets koordinerede ørneoptælling i februar (i år 11/2) giver 117 Havørne, hvilket er på niveau med 2006. 75 % er optalt på øerne, heraf de fleste på Lolland med ca. 33 Havørne (Ehmsen, E. & L. Pedersen 2007). De største observationer fra januar-februar er 19/1 8 til overnatning Feddet (S), 4/2 9 R (2 ad. og 7 imm.) Maribo-søerne (LFM) og 10/2 11 (4 2K, 5 3K, 1 6K, 1 ad.) Præstø Fjord (S). Forårstrækket er på et meget højt niveau, og på Sjælland har både Gilleleje (12 fugle), Hellebæk (24 fugle) og Rørvig (28 fugle) ny rekordforekomst, og også ved Skagen (NJ) ses mange fugle (18 T/TF), mens NØ Djursland ikke har noget bemærkelsesværdigt år. Antal ynglepår sætter igen ny rekord med i alt 17 par (26 unger) mod 15 par (23 unger) i 2006. For yderligere omtale henvises til DATSY-rapporten. Ud over de sikre ynglefund er der stedfaste fugle ved flere nye potentielle ynglelokaliteter, og desuden registreres i juni-juli 25-30 forskellige 2K-3K fugle, således opholder der sig min. 90 fugle (inkl. årsunger) i Danmark om somme-

ren. Efteråret bliver også på et meget højt niveau, hvor Havørnen (adulte og årsunger) fortsat registreres omkring ynglepladserne. Decideret træk registreres ikke uventet primært i Østdanmark, hvor de største antal noteres ved Stevns (S) med 31 fugle fra august til oktober. Desuden skal det bemærkes, at Falsterbo i Sverige har 58 udtrækkende fugle. Sidst på året registreres rastende Havørne over hele landet, især i Østdanmark og/eller nær ynglelokaliteter, men også i Vadehavet, på Tipperne og i Vejlerne m.v. Antallet af fugle i november og december synes dog at være noget lavere end først på året, og skønmæssigt ses der knap 70 forskellige fugle. Muligvis hænger dette sammen med det høje jagttryk, som får fuglene til at søge mod syd. De største antal registreres 26/11 8 imm. Sparresholm (S) og 27/12 5 Sønder sø (LFM).

(Jørgen Staarup Christensen)

Steppehøg *Circus macrourus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2006	2005	2002	
21	16	<1	3	4	20	16	42	22	22	234

Et meget flot år med i alt 21 fugle, heraf er de 6 fra forårstrækket og de 15 fra efteråret, hvilket også forklarer den høje andel af 1K-fugle (67 %). Det skal desuden bemærkes, at der er i DOFbasen er indtastet ca. 20 observationer af ubestemte Steppe-/Hede høg, hvor flertallet formodes at være Steppehøg, men sikker

bestemmelse har ikke været mulig. Det er rart at konstatere, at danske feltornitologer er meget selvkritiske ved bestemmelse af denne art. Månedfordeling er april 5, maj 1, august 2, september 8 og oktober 5. Årets første fugle ses til normal tid med 13/4 1 ad. han ØNØ Gilbjerg (S) og 16/4 1 2K Ø Bul-

Steppehøg, 2K, hun, Skagen, 4. maj 2007. Foto: Knud Pedersen.

Hedehøg, ad., han, Skagen, 4. maj 2007. Foto: Knud Pedersen.

bjerg (NJ). Fra april i øvrigt 23/4 1 ad. han NØ Brand Sø (ØJ), 24/4 1 ad. han Kongelunden (S) og 30/4 1 2K N Sneum Sluse (SVJ). En kold maj betyder kun en enkelt observation med 4/5 1 2K hun Skagen (NJ), hvilket i øvrigt er den eneste observation fra Skagen i år. Af efterårets fugle er de 12 (1 ad. og 11 1K) fra Sjælland, 2 (1K) fra Sydlangeland og 1 (1K) fra Vestjylland, hvor den første bliver set 19/8 1 ad. han V Stignæs (S). Efterårets øvrige fugle ses ved Stevns (S) 11/9-13/10 5 1K (heraf 2 4/10), Kongelunden (S) 29/8-18/9 3 1K, Gulstav/Dovns Klint (F) 25-26/9 2 1K, Vest Stadil Fjord (VJ) 22/9 1 1K N og samme ses 26-27/9 Bøvling Klit

(VJ). Desuden 24/9 1K S Holte (S), 1 1K SV Jægerspris (S) samt 1/10 1K S Madsnæsø (S). Årets forekomst kulminerer fra ult. september til pri. oktober med i alt 9 fugle, og efterårets sidste fugl er 13/10 1 S Stevns (S).

Aldersfordelingen er:

ad:	4	(19%)
2K:	3	(14%)
1K:	14	(67%)
Ialt:	21	

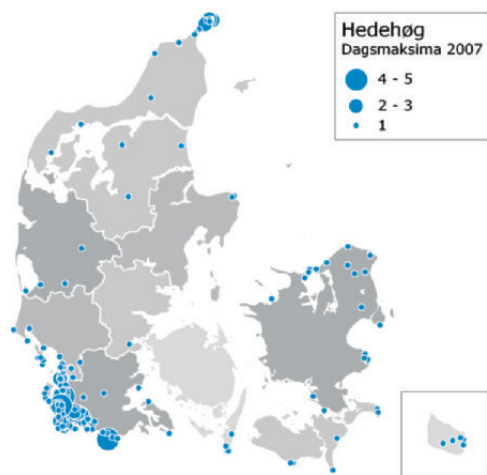
(Jørgen Staarup Christensen)

Hedehøg *Circus pygargus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1994	2000	1996	
168	NA	(69)	(75)	187	(216)	NA	374	300	277	(3895)

Kommentar: Første række angiver antal fugle, og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1970-73, 1975-76, 1988-89, 2000 og 2005-06.

Den danske ynglebestand bliver i 2007 anslået til 24-25 par, hvilket er på niveau med 26 par i 2006. Alle yngle-

par er, på nær et par ved Ribe Holme (SVJ), registreret i Sønderjylland. For yderligere omtale af årets yngleforekomst henvises til DATSY-rapporten.

Årstotalen på 168 fugle (inkl. ynglefugle) er et stykke under forekomsten de senere år, især ses færre fugle i foråret, hvilket muligvis kan tilskrives forholdsvis koldt vejr det meste af maj måned. De første fugle ses til normal tid med 24/4 1 ad. han Ballum Enge (SJ) og 1 ad. han Gilbjerg Hoved (S). I april træffes Hedehøg stort set udelukkende omkring ynglepladser i Sønderjylland samt på Sjælland, hvor der noteres i alt 9 trækende fugle indtil 30/4. Fra ult. april til pri. maj er det især Skagen (NJ), der dominerer med i alt 8 NØ og 5 TF i denne periode. Arten træffes ud over Nordjylland, Sjælland og Sønderjylland yderst sparsomt i de øvrige landsdele (se regionalfordeling).

Efterårstrækket er sædvanligvis særdeles sparsomt med kun 14 fugle uden for Sønderjylland, heraf de 10 øst for Storebælt. Flest fugle ses ved Stevns (S) med 5 fugle fra 20/7-1/9. Normalt forsvinder de sidste fugle fra landet ult. august/pri. september. I år foreligger 4

sene observationer med 24/9 1 hun S Svinø/Avnø (S), 30/9 1 1K R Bødkermosen (LFM), 5/10 1 1K S Rebæk

(SØJ) og 5/10 1 1K Lønborggård (VJ).

(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af Hedeheg 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	34	4	10	2	1	75	4	25	8	5	168

Kongeørn *Aquila chrysaetos*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1995	2005	2006	
2007	NA	(16)	30	28	31	30	62	58	35	(974)
2	0	0	0	0	2	1	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle, og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotal fra 1972.

Det mest bemærkelsesværdige i 2007 er, at landets to par af Kongeørn (Høstemark Skov og Hals Nørreskov, NJ) begge får en unge på vingerne. Det er første gang, at der er ynglesucces for mere end et par samme år. Desuden er der et nyt par under etablering omkring Mariager Fjord/Overgårds Marker (ØJ), og en immatur fugl har opholdt sig i Thy omkring Hanstholm Vildtreservat hele året. For nærmere omtale af årets yngleføremkomst henvises til DATSY-rapporten. Med en samlet forekomst i 2007 på 24-25 fugle er årstotalen lidt under gennemsnit. Ud over ynglefuglene ses først på året 28/1 1 2K Ejer Baunehøj (ØJ), samt 1/2 1 imm. Langstrup Mose (S) og formentlig samme fugl 13/3 ved Bjærup Mose (S). Højest usædvanligt registreres der ingen fugle i forbindelse med forårstrækket, hverken i Skagen, på Djursland eller i Nordsjælland. Det er første gang i Årsrapportens historie og første gang i den tid, at der er lavet Årsrapporter i Nordjylland, at der ikke er set Kongeørn i Skagen.

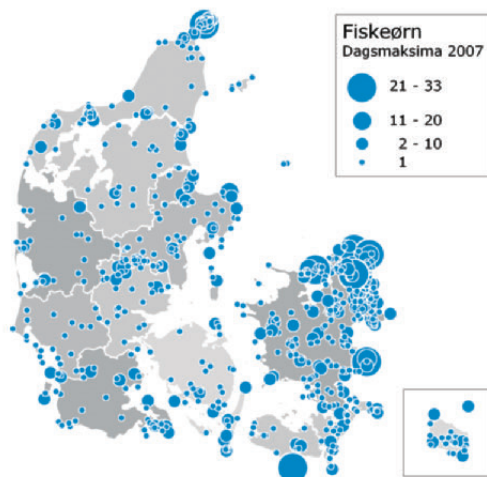
Først fra midten af oktober ankommer der træk-/vintergæster til landet. Med./ult. oktober noteres i alt min. 9 forskellige fugle – ud over ynglefuglene – primært 1K-fugle, heraf de 6 trækkende, med 13/10 1 1K SV Stevns/Bøgeskov Havn (S) og 1 imm. Ø Bagå (B), 19/10 1 2K+ S Eremitage Sletten (S) + 1 1K V Stevns (S) og 22/10 1 1K Klydesøen (S). Fra 13/10 til 31/12 ses op til 2 stationære 1K-fugle på Sjælland, første gang 13/10 1 ØNØ Kikhavn (S) og 1K Made Sø (S), og det er formentlig samme 2 fugle, som ses sammen 30/10 Basnæs/Lille Åmose (S). Det antages, at det er en af disse fugle, som senere tager ophold omkring Storskoven (S) fra 11-31/12. Stationære fugle ses desuden 18-19/10 1 imm. Ølene (B), 1 1K 12/11-26/12 Vesborg Fyr/Brattingsborg, Samsø (ØJ) og 26-30/12 1 2K Ydø-Jordbjerg-Fredsholm, Vestlolland (LFM).

(Jørgen Staarup Christensen)

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

Med en årstotal på ca. 2600 observationer af 2880 Fiskeørne er 2007 et pænt år på højde med sidste år. I årets første halvår ses ca. 700 flere fugle end i andet halvår. Inden det egentlige træk begynder 25/3 til normal tid, bliver der noteret 16/3 1 dambrug ved Karstoft (VJ) og 20/3 1 Enghaveparken (S). De bedste forårsdage i den østlige del af Danmark er 14/4-15/4 med 33 Hesbjerg (S), 24 Hellebæk (S) og 28 Spodsbjerg (LFM). Skagens (NJ) første er 1/4 1 T, hvilket er tidligt, og næste ses også først 9/4 1 T, mens første dag med pænt træk er 14/4 9 T. De største dage her er 25/4 11, 29/4 17, 1/5 14 og 4/5 10. Månedsskiftet maj/juni giver igen trækende Fiskeørn 31/5 10 og 3/6 10. Alt i alt noteres ved Skagen 196 T og 15 TF. Træktotaler for de enkelte trækesteder fremgår af Rovfugletræktabellen. I sommerperioden fra den 15/6-19/7 bliver der observeret 133 Fiskeørne fra Skagen (NJ) til Bornholm på 126 lokaliteter rensat fra gengangere på samme dag. Nogle få af iagttagelserne på Sjælland og i Jylland på egnede ynglesteder kunne tyde på yngel, men redefund mangler. Ud fra kriterier for ynglende Fiskeørn, hvor bestanden

defineres ved antallet af aktive reder (reder hvor mindst 1 æg er lagt), er bestanden igen i år på 1 par. Det er det sædvanlige par i Nordvestjylland. Her

ankommer fuglene tidligt og går straks i gang med at bygge på den gamle rede nær søen. Herfra kommer 3 unger på vingerne. Den ene forsvinder straks efter udflyvning (Se DATSY-rapporten). De første indtrækkende Fiskeørne fra Sverige ses 8/7 1 SV Kronborg (S) og 20/7 4 SV Stevns Klint (S) samt 5 indtrækkende ved Skagen (NJ) i perioden 25/7-1/9. Men vi skal helt hen til 18/8 6 SV Mandehoved (S), før

der rigtigt kommer gang i efterårstrækket. De bedste trækdage er 21/8 22 SV Skansebakken (S), 1/9 26 Stevns Klint (S) og 1/9 32 Hyllekrog (LFM). Årets sidste Fiskeørne er 27/10 1 Melby Overdrev (S), 1 Tisvilde Hegn (S), 1 Asserbo Strand (S), 1/11 2 Hinde-maj (SJ), 3/11 1 Kikhavn (S) og 4/11 1 Hostrup Sø (SJ).
(Leif Novrup)

Regional fordeling af Fiskeørn 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	416	70	37	223	80	92	151	1450	289	72	2880

Aftenfalk *Falco vespertinus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1992	1988	1975	
31	NA	(116)	160	163	69	81	599	385	338	(4710)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972-73.

Et umådeligt skuffende år med kun 31 fugle. Vi skal helt tilbage til 1974 med 20 fugle for finde en lavere årstotal. Forekomsten er stort set ligeligt fordelt mellem 1. og 2. halvår, og månedsfordelingen er: april 1, maj 8, juni 7, juli 2, august 7, september 4 og oktober 2. Første fugl iagttages 28/4 1 han N Sdr. Omme (SØJ). Pri. maj, som præges af varm østenvind, giver kun 4 fugle med 4/5 1 hun N Margrethe Kog (SJ) og 1 2K NØ Hellebæk (S), 5/5 1 2K han Ø Jydelejet (LFM) og formentlig samme 6/5 ved Nyord Enge (LFM). Med. maj er præget af vestenvind, og kun 2 fugle ses, begge i Østjylland, Egebjerg Enge (SØJ) og Gjerrild Nordstrand (ØJ). Et varmemfremstød ult. maj/pri. juni betyder igen lidt

flere fugle mellem 28/5 og 10/6, flest ved Skagen med i alt 5 fugle og på Sjælland 4 fugle ved Nørrevang, Højerup, Gribskov og Glim. Fra juli er der to usædvanlige forekomster med 15/7 1 2K hun R Fakkebjerg (F) og 28/7 1 2K hun Gels Å (SJ). Efterårets første fugle ses i øvrigt i løbet af august med 5 fugle ved Christiansø (B) (10/8 1, 12/8 3 og 20/8 1) foruden 25/8-1/9 1 1K R Eskeplet (ØJ) og 26/8 1 1K R Bøtø (LFM). Fra september findes 4 observationer af 1K-fugle, heraf de 2 fra Sjælland, samt 1 fra Møn og 1 fra Sneum Engsø (SVJ). Årets sidste observationer bliver 3/10 1 1K Gedser Odde (LFM) og 1 2K SV Vesteregn (F).

(Jørgen Staarup Christensen)

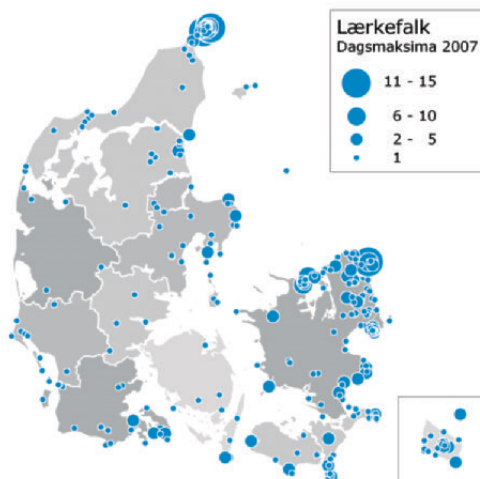
Lærkefalk *Falco subbuteo*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1999	2000	2001+04	
799	NA	(206)	(438)	588	(777)	(740)	885	855	850	(16.127)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1989 og 2005-06.

Årstotalen på 799 fugle er på samme høje niveau som de senere år. Yngleforekomsten er dog på et lidt skuffende niveau med kun 6 sikre par mod 10 par sidste år (se DATSY-rapporten).

Sædvanligvis registreres de fleste fugle i forbindelse med gennemtrækket i foråret. Månedsfordelingen er april 92, maj 294, juni 177, juli 11, august 28, september 199 og oktober 58. De første fugle ses 14/4, hvor der ses nordtrækkende fugle seks steder i landet, således 1 Hesbjerg (S), 1 Spodsbjerg (S), 1 Korshage (S), 1 Stevns Klint (S), 1 Nørrevang (S) og 3 Skagen (NJ). Forårstrækket kulminerer sædvanligvis i maj, men allerede i forbindelse med varmemfremstød ult. april/pri. maj ses mange fugle. De største dage bliver 29/4 11 T og 2/5 9 T Skagen (NJ) og 4/5 14 NØ Hellebæk (S). Ellers er maj præget af vestenvind, og først i forbindelse med fornyet østenvind og varme fra slutningen af maj og starten af juni ses igen større antal Lærkefalk, især ved

Skagen (NJ) med 31/5 10 T og 2 R samt 3/6 15 T. De første trækfugle i efteråret ses allerede i sensommeren: 21/7 2 S Grenå (ØJ). Ellers skal vi hen til midten af august, før der ses fugle ved træklokaliteterne med 12/8 1 TF Gedser Odde (LFM). Efterårstrækket registreres som sædvanlig primært i Østdanmark og på Fyn (se regionalfordeling) og med tydelig kulmination

i september. Flest fugle registreres ved Dueodde (B) 4/9-9/10: 24 T/R, Dovns Klint (F) 22/8-24/10: 13 T/R, Stevns Klint (S) 1/9-3/10: 12 T, Gedser Odde (LFM) 12/8-3/10: 10 T. Årets sidste fugle ses 19/10 1 T Sønderø (S), 23/10 1 1K R Porsemosen (S) og 19-24/10 1 1K R Dovns Klint (F).

(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af Lærkefalk 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	222	4	14	52	3	53	36	269	74	72	799

Vandrefalk *Falco peregrinus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2000	1999	2001	
2007	NA	(50)	154	519	(774)	NA	1090	860	850	(11.770)
620	NA	<1	0	0	>1	1	-	-	-	
2	NA	<1	0	0	>1	1	-	-	-	

Kommentar: Første række angiver antal fugle, og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1971-72 og 2005-06. Vandrefalken yngede i Danmark indtil 1972 og genetablerede sig i 2003. Evt. data om hemmeligholdte ynglefund er ikke tilgængelige for Årsrapporten. Der henvises til DATSY.

Vandrefalk. En af vinterens stationære Vandrefalke, Enø Overdrøv, 5. januar 2007. Foto: Steen E. Jensen.

I januar-februar registreres 64-70 stationære fugle på 58 lokaliteter over hele landet. Kun Bornholm har ingen stationære fugle. Lokaliteter med flest fugle er Mandø (SVJ) 2-4 fugle, Fanø (SVJ) 3-4 fugle, Saltholm (S) 3 fugle, Maribo Søerne (LFM) 2-3 fugle og Vejlerne (NJ) ca. 3 fugle. Det præcise antal i Vadehavet er lidt vanskeligt at opgøre, da fuglene formentlig flytter en del rundt, men det estimeres, at 12-16 Vandrefalke opholder sig her. På landsplan ses yderligere omkring 30 "løse fugle", således opholder der sig ca. 100 fugle i

landet om vinteren.

I løbet af foråret registreres i alt 198 trækkende Vandrefalke mellem 3/3 til 3/6 med en enkelt efternøler 22/6 1 2K N Nordmandshage (NJ). Trækket kulminerer fra ult. april til pri. maj med flere større dage med 26/4 5 T Skagen (NJ) og 4 T Gjerrild Nordstrand (ØJ), 27/4 5 T, 29/4 12 T og 2/5 8 T – alle ved Skagen (NJ). I 2007 er der igen 2 ynglepar (Møns Klint og Stevns Klint), mens parret på Bornholm ikke viser tegn på yngleaktivitet (se DATSY-rapporten).

I løbet af efteråret noteres 171 trækkende med første fugl 3/8 1 S Thorsminde (VJ). Trækket forløber uden tydelig kulmination fra august indtil pri. november. Største dage bliver 1/9 4 T Stevns Klint (S), 2/10 3 V Sønderskoven (SJ) og 6/10 4 T Dovns Klint (F). I løbet af efteråret raster en del fugle kortvarigt i landet. Van-

drefalken er fundet rastende på knap 80 forskellige kystnære lokaliteter, hvoraf omkring 40 fugle er stationære året ud. Samlet årstotal anslås til omkring 620 fugle.

(Jørgen Staarup Christensen)

Vagtel *Coturnix coturnix*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2007	2000	2003	
767	NA	(8)	37	85	552	474	767	654	638	(5689)

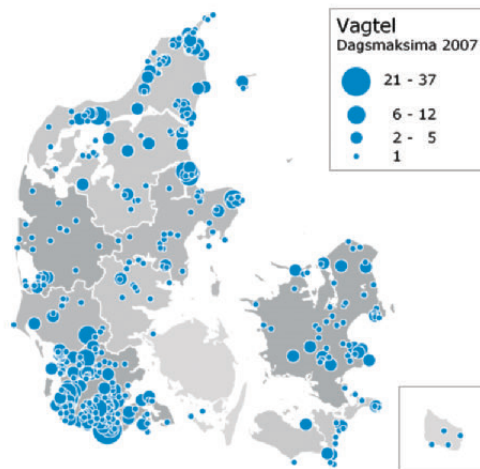
Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76.

Forekomsten i 2007 er mange steder rekordstor, især Sønderjylland og Nordjylland melder om antal langt over gennemsnittet. Opgjort som summen af lokalitetsmax. fås en årstotal på 767, hvilket er noget over den tidligere rekord fra 2000 (654).

Den første fugl høres rekordtidigt allerede 16/4 ved Rudbøl (SJ), den næste bliver ringmærket 23/4 Blåvand (SVJ). Begge observationer er tidligere end hidtil tidligste ankomst (25/4 1999), men arten viser en tydelig tendens til tidligere og tidligere ankomst. Hvor ankomstdatoen i 1993-1998 lå mellem 1/5 og 15/5, har den i perioden 1999-2006 ligget mellem 25/4 og 7/5 med ankomst før 1/5 i 5 af periodens 8 år.

De største koncentrationer er registreret i Sønderjylland, hvor der i området mellem Padborg og Tønder gøres rigtig mange observationer af syngende hanner. En observatør vurderer, at der i dette område sidder flere hundrede syngende Vagtler. På en 40 km strækning fra Kliplev til Frøslev Mose er der 4/8 registreret 37 syngende fugle. Andre områder med tætte koncentrationer er Nordøstdjursland (ØJ), fx 20/7 16 sy. i et område nord for Grenå, området mellem Randers og Mariager Fjord (ØJ) samt dele af Vendsyssel (NJ). På trods af de mange fugle er der ikke gjort sikre ynglefund af arten i 2007.

De sidste observationer gøres traditionelt i september-oktober, hvor der næsten altid er tale om sete fugle. I år

således 17/10, hvor 4 Vagtler trædes op ved Koldby Kyst (SJ). Observationen, som er sen, men ikke rekord sen, er gjort af flere observatører.

Også i Sverige er der de senere år registreret langt flere Vagtler end tidligere, således ny rekord i 2006 med ikke mindre end 1333 syngende (Strid 2007).

(Peter Lange)

Regional fordeling af Vagtel 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	123	29	70	96	14	328	3	70	27	7	767

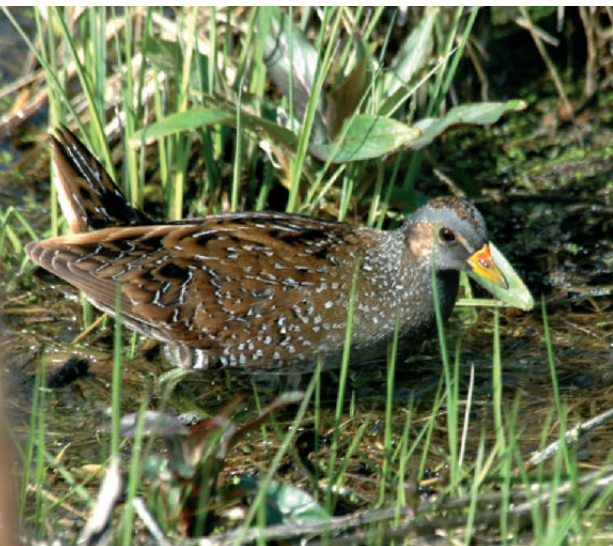
Plettet Rørvagtel *Porzana porzana*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1983	2002	2003	
66	NA	(27)	104	65	102	102	240	201	170	(2723)

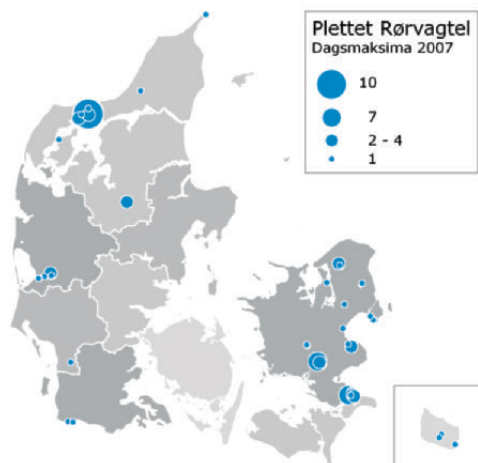
Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975.

Forekomsten af syngende/territoriehævdende fugle er beskrevet i DATSY-rapporten (se denne for regional fordeling). Her skal tilføjes lidt om artens fænologi. De første spillende fugle registreres som normalt omkring 1. april med den tidligste i år 31/3-1/4 1 sy. Skjernå neden for Lønborg (VJ). De næste dukker op 12/4 i Vej-

lerne (NJ) og 13/4 ved Frederikssund (S). Lokaliteten med flest fugle er Vejlerne (NJ), hvor den største enkeltforekomst er 1/6 10 sy. Selbjerg Vejle. Der foreligger også enkelte observationer fra andre dele af Vejlerne, men der foreligger desværre ikke en samlet bestandsopgørelse fra området i år. Andre lokaliteter

Plettet Rørvagtel, lille mose ved St. Rørbæk, Frederikssund, 13. april 2007. Foto: Leif Nielsen.

med flere spillende fugle er Holmegårds Mose (S) med op til 7 sy. 2/8, Nyord Enge (LFM) med max. 7 sy. 15-16/7 samt Tryggevælde Ådal (S) med op til 4 sy. Der var kun få observationer i efteråret, faktisk kun et fund efter 10/8: 15/9 1 Klydesøen, Vestmager (S).

(Peter Lange)

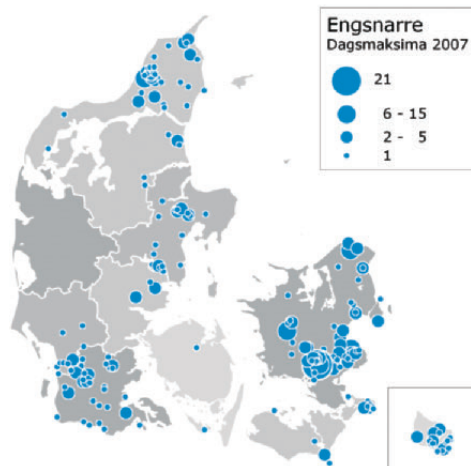
Engsnarre *Crex crex*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2004	2003	2007	
301	NA	(16)	21	44	249	229	508	312	301	(2734)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1974-76.

Forekomsten er beskrevet i DATSY-rapporten, som der henvises til. Første fugl er fra 11/5 1 Holmegaards Mose (S) og sidste fugl høres 23/8 Lille Lyngby Mose (S).

(Peter Lange)

Pomeransfugl *Charadrius morinellus*

Fra foråret er der observationer fra omkring 20 lokaliteter i tidsrummet 14/4-20/6 med et sammenlagt maksimum på 377 rastende fugle, hvilket er 17 % færre end sidste år. Omvendt er antallet af fugledage (adderede max./dag for samtlige rastelokaliteter) øget med 33 %, hvilket kan skyldes en øget interesse for at eftersøge arten på rasteplasserne. De fleste iagttagelser (90 % af fugledagene) er gjort på fire vestjyske lokaliteter: Pallisbjerg (VJ): 13/5-21/5 med 587 fugledage, max. 17/5 117 fugle og median 17/5, Vest Stadil Fjord (VJ) (nord og øst

for vådområderne): 28/4-22/5 med 439 fugledage, max. 19/5 52 fugle og median 11/5, Skjern Enge (VJ): 2/5-19/5 med 302 fugledage, max. 16/5 66 fugle og median 16/5 og Revlbuske (NJ): 17/4-23/5 med 270 fugledage, max. 16/5 54 fugle og median 16/5. Rasteplassen ved Pallisbjerg (syd for Nissum Fjord) (VJ) er ikke tidligere kendt rasteplass.

Fra øvrige mindre rasteplasser er følgende et sammendrag (første, sidste og maksimum): Filsø (SVJ) (1/5-12/5, 25), Thorup/Klim Fjordholme (NJ) (5/5-17/5, 12),

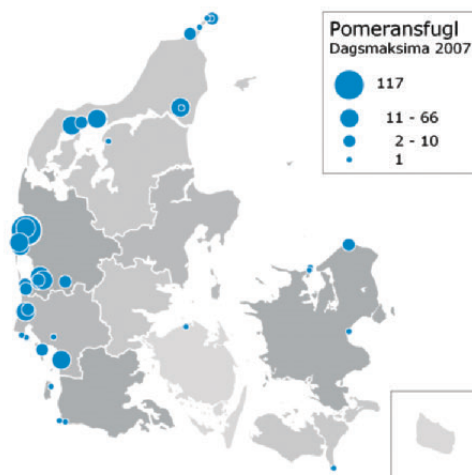
Pomeransfugl, adult, Skagen, 20. juni 2007. Foto: Knud Pedersen.

Hillerup Enge (SJ) (6/5-16/5, 17), Try (NJ) (16/5-16/5, 13). Herudover er der observationer af 1-3 fugle på følgende lokaliteter: Værnengene/Tipperne (VJ), Juvre (SJ), Halen (SVJ), Gedser Odde (LFM), Skallingen (SVJ), Højer (SJ), Korskro (SVJ), Vesløs Vejle (NJ), Vilsted Sø (NJ), Borris Hede (VJ), Bolle/Try Enge (NJ), Hulsig Hede (NJ), Råbjerg Stene (NJ) og Skagen/Grenen (NJ).

Desuden er der følgende trækobservationer: 14/4 2 Ø Gilbjerg Hoved (S), 15/4 1 Ø Korshage (S), 1/5 1 SØ Grenen (NJ), 3/5 2 NØ Skagen (NJ) og 17/5 1 N Skagen (NJ). Desuden skal en usædvanlig sommerobs. bemærkes: 20/6 1 ad. Skagen (NJ).

Fra efteråret er der iagttagelser af 8 fugle i tidsrummet 23/7-19/10: 23/7 1 Margrethe Kog (SJ), 16/8-20/8 1-2 1K-fugle og 1/9 1 1K – alle Grenen (NJ), 22/8 1 1K Stau-nings Ø (S), 24/8 1 ad. Tipperne/Værnengene (VJ), 4/10 1 Revlbuske (NJ) og 19/10 1 Jersore (F).

(Egon Østergaard)

Hvidbrystet Præstekrave *Charadrius alexandrinus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1981	1980	1978	
2007	NA	371	(483)	(87)	132	140	674	518	390	(4600)
64	NA	NA	(41)	(55)	71	73	-	-	-	

Kommentar: Første række angiver antal fugle, og anden række antal ynglepar. Arten er første gang med i Årsrapporten fra 1978. Der mangler årstotaler fra 1984-89 og 1990-92.

De 64 kendte danske ynglepar findes alle i Vadehavsområdet med Rømø som absolut vigtigste lokalitet. En grundig gennemgang af årets tællinger findes i DATSY-rapporten.

Den eneste observation uden for de kendte yngleområder er 23-31/7 1 hun Grenen (NJ).

(Egon Østergaard)

Lille Præstekrave *Charadrius dubius*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1995	2007	1997	
2007	NA	(20)	55	(76)	64	62	123	115	92	-

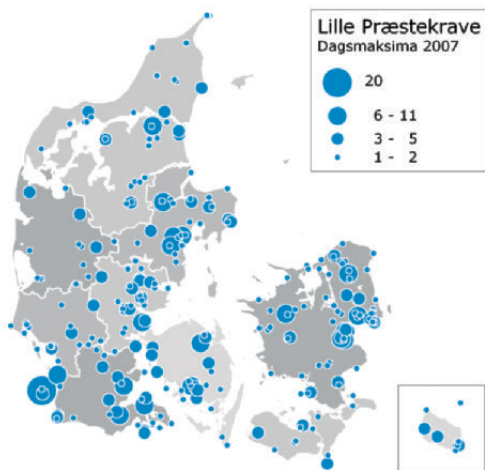
Kommentar: Tabel omhandler kun antal ynglepar. Disse er – på nær 1976 – først opgjort fra 1980 og frem, dog mangler årstotal fra 1991-94.

Indberetningerne til DOFbasen med ynglefugleangivelser giver et billede af forekomsten, men er ikke dækkende. I forhold til perioden 2001-2006, hvor maksimum var 80 par/år, er der tale om væsentligt flere indrapporterede ynglefund. De fleste ynglefund gøres i grusgrave med blottede sand- og grusarealer og vandhuller eller søer.

Den første iagttagelse er 19/3 1 i sangflugt Fuglsø Mose (ØJ), den sidste er 29/9 1 Ølseagle Revle (Ø),

og de største flokke er 5/7 20 Lakolk Strand (SJ) 6/7 11 R Arreskov Sø (F).

(Egon Østergaard)

Lille Præstekrave, Ræhr, 3. juni 2007. Foto: Jens Kristian Kjærgaard.

Regional fordeling af Lille Præstekrave 2007

Ynglepar	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	14-16	9-10	5-9	11-17	11-16	16-18	3-5	18	3	2-3	92-115

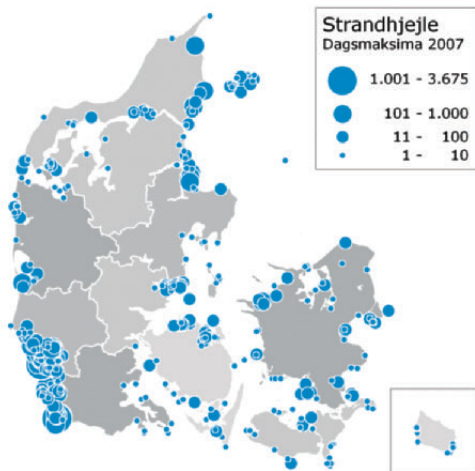
Hjejlje *Pluvialis apricaria*

En opgørelse over ynglebestanden findes i DATSY-rapporten. Ligesom sidste år uden bevis for ynglesucces trods optællinger på heder i Thy (NJ) og på Borris Hede (VJ). Det er således meget sandsynligt, at den heller ikke har ynglet i landet i år.

(Egon Østergaard)

Strandhjejlje *Pluvialis squatarola*

Arten ses gennem hele året, hvilket fremgår af tabellen, der også giver en oversigt over fordelingen på de 38 lokaliteter, hvor der i år er set over 100 fugle som maksimum. I perioden januar-april ses de fleste fugle i Vadehavsområdet (SJ/SVJ) med flere delokaliteter med adskillige hundrede overvintrende fugle. I maj ses fuglene i stigende omfang og antal, og maksimum er 19/5 3675 Øst Keldsand (SVJ). Også antallet af lokalite-

ter med over 150 fugle uden for Vadehavsområdet kulminerer i denne måned. I juni og juli ses mindre flokke. I løbet af august øges antallet af observationer og fugle

igen, og efterårsmaksimum er 11/8 700 Vidåslusen-Højer Sluse (SJ).

(Egon Østergaard)

Månedsvis fordeling af Strandhjejle 2007

	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Største observation (antal fugle)	275	475	800	1300	3675	104	114	700	200	140	151	75
Antal lokaliteter med > 150 fugle	6	3	4	9	12(4*)	1	0	7(4*)	1	0	1(1*)	0
Antal lokaliteter med 100-149 fugle	1	0	0	0	1(1*)	0	2(1*)	6(5*)	1(1*)	1	0	0
Antal observationer	69	31	30	59	438	62	295	585	311	358	132	56

*heraf uden for Vadehavsområdet.

Stribet Ryle *Calidris melanotos*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	2007	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99		2000-07	2001	2004	
4	3	<1	<1	2	6	5	7	7	7	75

Med observationer af 3-4 fugle er 2007 et år lidt under middel, idet de sidste 10 års gennemsnit er 5 fugle/år. Alle fund nævnes: 3/6 1 ad. R Nørreland, Rømø (SJ), 1-6/7 1 ad. R Rømø Vesterstrand (SJ), 21/7 1 R Indvin-

dingen (SVJ) og 9/9 1 K R Grenen (NJ). Observationerne 3/6 og 1-6/7 kan dreje sig om samme fugl.

(Rene Christensen)

Stribet Ryle, Rømø Vesterstrand, 4. juli 2007. Foto: Peter Nielsen.

Krumnæbbet Ryle *Calidris ferruginea*

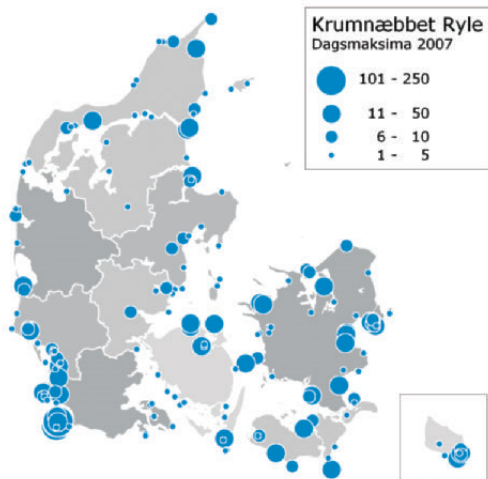
Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1998	1991	2007	
Ca. 5850	NA	(3700)	(2278)	(4010)	(5559)	NA	13.520	9741	5850	(82.820)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970-1974, 1976-77, 1988, 1993-94, 1999-2003 og 2005-06.

Arten har ikke været med i Årsrapporten siden 2004 (5267 fugle) og 1998 (13.520 fugle). Som de to tal viser, er det en art, der svinger meget i sin forekomst. Årets total er udregnet ved hjælp af DOFbasens data, som en sum af det maksimale antal rastende pr. lokalitet pr. dag henholdsvis forår og efterår. Hertil er lagt det totale antal trækkende fugle, der er registreret. Ved denne beregningsmetode fås en årstotal på omkring 5850 fugle, hvilket er noget over gennemsnittet for de år, hvor arten har været medtaget i Årsrapporten. Artens bestandsudvikling kendes ikke, men forekomsten i Danmark er normalt betinget af dels ynglesuccesen, dels vejret under efterårstrækket, hvor østenvind presser flere fugle hen over Danmark. Formentlig har den øgede brug af DOFbasen også en del af æren for den høje årstotal.

Krumnæbbet Ryle, Rødhus Strand, 26. august 2007.
Foto: Søren Kristoffersen.

Forårets forekomst ligger i perioden fra 6/5, hvor den første ses i Krik Vig (NJ), til 13/6 Margrethe Kog (SJ). I denne periode er der næsten daglige observationer i landet. Forårets største enkeltobservationer er alle fra Vadehavet (SVJ/SJ) eller Tipperne (VJ) med max. hhv. 25/5 50 Højer Vade (SJ) og 24/5 32 Tipperne (VJ). Der er 17/6 to observationer, som enten kan være forsinkede fugle på vej nordpå, oversomrende fugle eller de første fugle på returtræk. Herefter er der et lille spring i forekomsten til 22/6, hvorfra der er næsten daglige observationer frem til 8/10. Herefter er der en sjat sene fund i perioden 13-17/10 med den sidste 20/10, også i Vadehavet. Årets største enkeltobservationer er 2/8 248 Saltvandssøen (SJ), 11/8 175 Vidåslusen-Højer (SJ) samt 14/8 105 Margrethe Kog (SJ).

(Peter Lange)

Regional fordeling af Krumnæbbet Ryle 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
Forår	43	107	50	12	-	381	-	14	-	-	607
Efterår	392	146	379	163	61	1214	196	2038	297	364	5250

Almindelig Ryle *Calidris alpina shintzii* (yngleforekomst)

Yngleforekomsten af Almindelig Ryle i Danmark, den såkaldte Engryle, er i de senere år blevet overvåget næsten årligt på de fleste lokaliteter, og arten er udelukkende fundet ynglende inden for de såkaldte IBAs (Important Bird Areas), hvilket er de lokaliteter, der overvåges i Caretakerprojektet (www.dof.dk/IBA/). Da bestandsopgørelserne kun delvist indtastes på DOF-basen, og materialet derfor ikke er alment tilgængeligt, har vi valgt at medtage en oversigt over racens ynglefore-

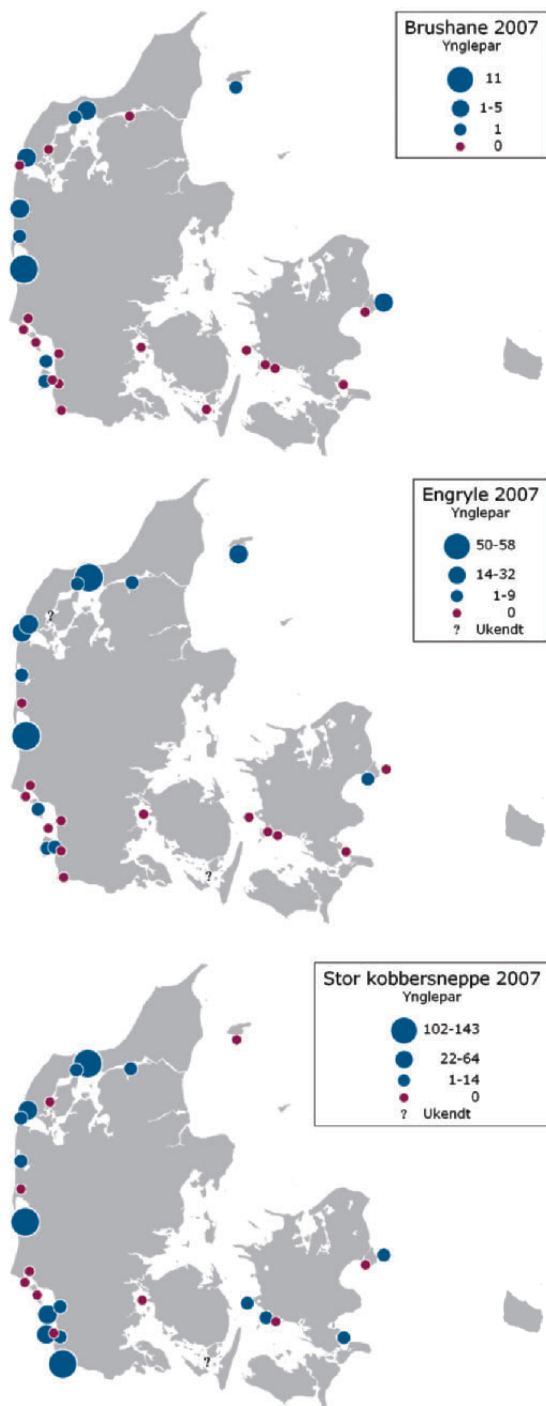
komst her i Årsrapporten. Oversigten er sammenstillet på grundlag af data fra DOFs Caretakerprojekt samt oplysninger fra DMU, statens miljøcentre, kommuner og Skov- og Naturstyrelsen. Ud fra det foreliggende materiale er nedenstående det bedste bud på antallet af ynglear i Danmark. "0" angiver, at lokaliteten er undersøgt, uden at arten er registreret som ynglende på lokaliteten. Manglende tal angiver, at der ikke foreligger data fra den pågældende lokalitet.

Med en samlet ynglebestand i Danmark på omkring 200 par, kan det konstateres, at ynglebestanden af denne fåtallige race fortsat mindskes. Bestanden blev omkring år 2000 vurderet til at være på 340-360 par, og den sam-

lede verdensbestand af racen blev anslået til at være på 1110-1360 par med Danmark, Estland og Sverige som de tre vigtigste lande (Kjeldsen 2008, Thorup 2004).

(Peter Lange)

Figur. Forekomsten af ynglepar af Engrylle, Brushane og Stor Kobbersnepe 2007. Kortillustrationer fra Nyegaard og Vikstrøm (2008).

Lokaliteter med ynglende Brushane, Engrylle og Stor Kobbersnepe 2007

IBA	Lokalitet	Brushane 2007	Engrylle 2007	Stor Kobber Kobbersn. 2007
43	Tipperne (VJ)	10	38	75
13	Bygholm Vejle (NJ)	1-5	50-51	143
23	Agger Tange (NJ)	1-4	32	35
39	Harbøre Tange (VJ)	0	14-15	14
43	Værnengene (VJ)	1	20	27
52	Mandø (SVJ)	1	0	64
110	Saltholm (S)	4	0	13
65	Rømø Nørreland (SJ)	1	4	5-8
60	Tøndermarskens ydre koge (SJ)	0	0	83
10	Læsø syd (NJ)	1	15-16	0
65	Rømø Sønderland (SJ)	0	2	0
60	Margrethekog (SJ)	0	0	41
38	Bøvling Fjord Et Holmen (VJ)	2	8	12-14
20	Vesløs Et Arup Vejler (NJ)	1	9	12
89	Nyord (LFM)	0	0	1-2
67	Ballummarsken (SJ)	0	0	8
1	Ulvedybet (NJ)	0	2-3	1
57	Astrup Et Ballum Forlande (SJ)	0**	0**	0**
53	Fanø Grønningen (SVJ)	0	1	0
47	Halk Nor Et Bankel Sø (SJ)	0	0	0
65	Juvre Et Toftum Enge (SJ)	0	0	17
51	Ribemarsken Et Vilslev Enge (SVJ)	0	0	3
55	Skallingen (SVJ)	0	0	0
49	Varde Ådal (SVJ)	0	0	0
111	Vestamager (S)	0	0-1	0
111	Aflandshage-Kofoeds Enge (S)	0	2	0
57	Råhede Vade (SVJ)	0	0	0
20	Østerild Fjord (NJ)	0	0	0
25	Mågerodde (NJ)	0	0	0
71	Monnet (F)	0	0-1	0
71	Store Egholm (F)	0	1	1
1	Nørholm Enge (NJ)	0	0	0
1	Vår Holm (NJ)			
98	Lejsø (S)	0	0	2-4
95	Borrebymose (S)	0	0	2-3
41	Vest Stadiil Fjord (VJ)	0	0	0
96	Omø (S)	0	0	0
57	Jedsted Forland (SVJ)	0	1	0
2	Egense østkyst (NJ)	0	0	0
71	Birkholm (F)	0	0	0-1
	Total	23-31	199-205	559-569

Manglende værdier angiver at lokaliteten ikke er optalt det pågældende år.**kun besøgt den nordlige halvdel, syd for Ballum Sluse

Kærløber *Limicola falcinellus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2005	2006	2007	
2007	NA	(32)	61	45	147	130	318	275	187	(2397)

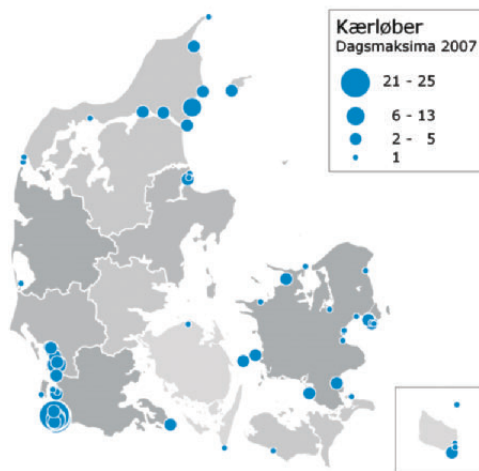
Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970, 1972-73 og 1975-76.

Der er set i alt 187 fugle fordelt med 109 i 1. halvår og 78 i 2. halvår. Det er usædvanligt, at der ses flere fugle på forårstrækket end i efteråret. I 1. halvår er de fleste fugle set i vadehavsregionen og i Nordjylland, mens det er Sjælland, der løber med æren i 2. halvår.

Forårstrækket starter 17/5 med fugle på tre lokaliteter, største obs er 13 R Margrethe Kog (SJ), sidste fugl er 10/6 1 R Bygholm Vejle (NJ). Trækket kulminerer ult. maj med 24/5 21 R og 28/5 25 R, begge Højer Vade (SJ). Herudover er der yderligere 4 obs af mere end 10 fugle fra fornævnte område.

Returtrækket indledes ganske få dage efter at trækket mod nord afsluttes med 16/6 1 SV Ishøj Strand (S), og afsluttes med 17/9 1 R Klydesøen (S). De største observationer fra efteråret er beskudne i forhold til de store flokke fra foråret, men kommer også fra Vadehavet (SJ): 21/7 9 R Margrethe Kog og 28/8 9 R Højer Vade.

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Kærløber 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
1. halvår	24	1	23	4	0	34	0	22	1	0	109
2. halvår	4	1	5	2	0	21	2	32	2	9	78

Brushane *Philomachus pugnax* (yngleforekomst)

Se indledende bemærkninger, tabel og kort under Almindelig Kyle.

Brushane er den mest fåtallige af de ynglende engfuglearter, og den danske bestand er koncentreret på meget få lokaliteter og er derfor meget sårbar. Tipperne udgør landets vigtigste ynglelokalitet, og bestanden her har været ret stabil de seneste 10 år, siden saltforholdene i Ringkøbing Fjord blev afgørende ændret. Det meget lave antal i 2007 skyldes en yderst tidlig udtørring af engene dette år (Ole Thorup pers. medd.). Årets resultat er således det laveste nogensinde. I 2004-2006 har bestanden på Tipperne ligget mellem 50 og 58 "par".

Arten optræder talrigt på gennemtræk i landet, yderdatoerne i 2007 er 1/1 og 11/12, den er dog meget fåtallig før med. marts og efter med. oktober. Tendensen med vinterfund af Brushane ser ud til at være stigende, og hvor arten

Brushane, Vejlerne, 11. maj 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

tidligere var usædvanlig i vintermånederne, ses nu den stadig oftere i landet om vinteren (DOFbasen).

(Peter Lange)

Stor Kobbersneppe *Limosa limosa* (yngleforekomst)

Se indledende bemærkninger, tabel og kort under Almindelig Ryle.

Den mest talrige af de tre intensivt overvågede engfuglearter med en landsbestand på omkring 610-620 par (Thorup & Laursen 2008) og den af de tre arter, hvor bestanden ser ud til at være mest stabil. Det skyldes formentlig, at denne art tolererer lidt højere vegetation på ynglestedet og derfor bedre tåler manglende afgræsning af engene (Thorup 2003). De vigtigste ynglelokaliteter er Vejlerne (NJ) efterfulgt af Tøndermarsken (SJ) (se tabel under Engryle).

I Vadehavsprogrammet laves der kun en total optælling af Stor Kobbersneppe hvert femte år, sidst i 2006. Nogle områder bliver i andre sammenhænge talt hvert år, men adskillige vigtige yngleområder bliver ikke optalt årligt. Det drejer sig bl.a. om Ballummarsken og Rømø Nørreland.

Arten forekommer kun fåtalligt uden for ynglelokaliteterne, hvor der formentlig er tale om fugle fra den lille svenske bestand, der var på mindst 130 par i 2006 (data angives at være mangelfulde) (Strid 2007). Yderdatoerne for den danske forekomst i 2007 er 7/3, hvor de lokale ynglefugle ankommer i Vejlerne, til nogle sene efterårsfund i november med den sidste 11/11

Stor Kobbersneppe, Vejlerne, 11. maj 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

Nøreballe Nør (F). Ved de sene fugle bør man være ekstra opmærksom på muligheden for, at der er tale om den islandske race af Stor Kobbersneppe (se denne). I en del tilfælde skyldes de sene forekomster desuden skadede fugle.

(Peter Lange)

Islandsk Stor Kobbersneppe *Limosa limosa islandica*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	2007	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99		2000-07	2002	2005	
70	0	0	0	<1	54	44	152	51	49	439

Kommentar: Første fund er fra 1995.

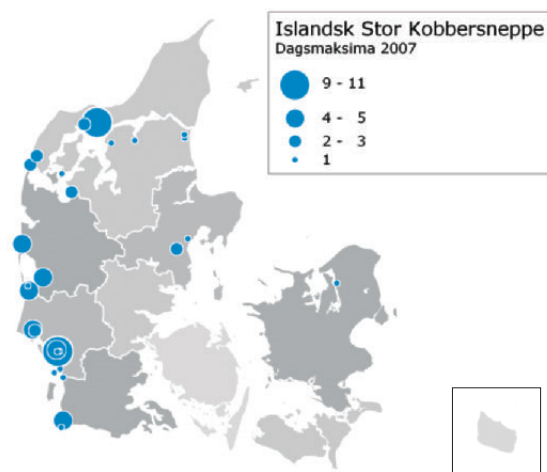
Med 70 Islandsk Stor Kobbersneppe er det lidt over gennemsnittet for de 8 år, fuglen ikke har været en SU-race. Fordelingen med 15 forårsfund og 55 efterårsfund, hvoraf 90 % ses langs Jyllands vestkyst, er ligeledes helt efter bogen. Racen bliver set på fem lokaliteter i resten af landet: Lille Vildmose (NJ), Halkær Sø og Ådal (NJ), Årslev Engsø (ØJ), Egå Engsø (ØJ) og Græse Strandenge (S).

De første observationer i foråret gøres 7/4 2 Bygholm Vejle (NJ), 18/4 3 Margrethe Kog (SJ) og 21/4 1 hun Halkær Sø og Ådal (NJ) samt 1 han Sneum Engsø (SVJ), mens den sidste ses 13/5 1 Vilsted Sø (NJ). I efteråret ankommer de første fugle 19/7 1 Bygholm Vejle (NJ) samt 22/7 og 1/8 1 Sneum Engsø (SJ), alle adulte fugle, mens den første ungfugl ses 3/8 1 Sneum Engsø (SJ). Ved Sneum rapporteres der ungfugle frem til 26/11, mens årets sidste observation gøres 30/12 1 1K Græse Strandenge (S). Årets største observationer (> 4) er: 5/9 8 1K Bygholm Vejle (NJ), 21/9 9 1K Bygholm Vejle (NJ), 8/10 og 21/10 5 Ho Bugt (SVJ) og 11/11 11 1K Sneum Engsø (SJ).

(Rasmus Bøgeskov Larsen)

Regional fordeling af Islandsk Stor Kobbersneppe 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	21	12	24	3	0	9	0	1	0	0	70

Spillende Tredækker, Vejlerne, 11. maj 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

Tredækker *Gallinago media*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1980	2002	1982	
2007	NA	(11)	(19)	12	14	15	32	31	30	(482)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972, 1975-1976 og 1988.

Med 15-16 fund af Tredækker placerer 2007 sig lidt over gennemsnittet for de seneste 20 år (12-13). De 6 af fuglene ses om foråret, mens efteråret præges af Grenen, Skagen (NJ), som står for 4-5 af de 10 fund. Flest ses her 5/9, hvor 3 forskellige fugle registreres. De første fugle ses 30/4 1 Brabrand Sø (ØJ), 3/5 1 Halen, Fanø (SVJ) og 10-11/5 1 spillende Vesløs/Arup Vejler

(NJ), mens de sidste noteres 11/9 1 Hals Mose (NJ), 16/10 1 Felsted Krog (VJ) og 5/11 1 1K ringmærket Fællesstrand/Tornen (F). Sidstnævnte er både et sjældent novemberfund og en sjælden ringmærkningsart i Danmark.

(Rasmus Bøgeskov Larsen)

Regional fordeling af Tredækker 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	8-9	1	1	2	0	0	1	2	0	0	15-16

Damklire *Tringa stagnatilis*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1994	2001	2000	
2007	0	<1	<1	3	7	6	10	10	9	101

Kommentar: Første fund er fra 1970.

Mens Damklire var SU-art, blev der i gennemsnit set 5 fugle om året de seneste år af SU-perioden. I de to år

der er gået, siden den blev taget af listen i 2005, er der set henholdsvis 6 og 7 Damklire. Årets fund fordeler sig

Damklire (til højre) mobbes af Hvidklire, Vilsted Sø, 13. maj 2007. Foto: Ole Krogh.

med et enkelt i Jylland og 6 på Sjælland og øerne. Alle fund nævnes: 8/5-20/5 1 ad. Vilsted Sø (NJ), 22/5 og 25/5 1 Klydesøen (S), 29/6 og 6/7 1 ad. Avnø/Svinø

Vig (S), 13-15/7 1 ad. Hegnede Bugt (LFM), 1/8 1 ad. Staunings Ø (S), 21/8 1 ad. Lejodde (S) og 5-11/9 1 1K Ulvshale Nordstrand (LFM). (Rasmus Bøgeskov Larsen)

Odinshane *Phalaropus lobatus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1988	1992	1998		
2007	65	NA	(51)	75	90	68	77	139	118	116	(2447)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970, 1972-73 og 1975-76.

Forekomsten af Odinshane i det nye årtusinde har været ganske jævn uden store spring fra år til år, som det sås tidligere. I 6 af de 8 år har antallet varieret

inden for et interval af blot 17 fugle (59-76 ex.), heriblandt år 2007 med 65 Odinshøns. Gennemsnittet for de seneste 20 år er 83 fugle per år, og i 2007 er det sær-

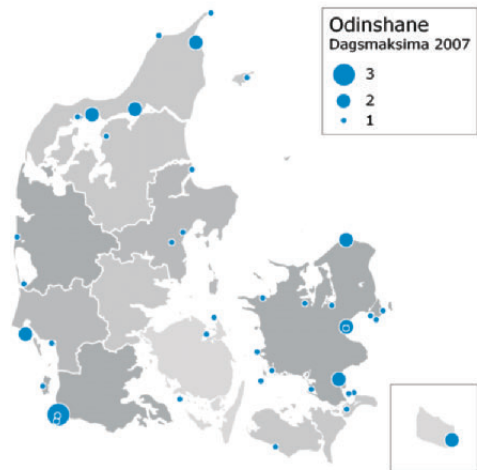
Odinshane, Ølseagle Revle, 22. august 2007. Foto: Lars Halkjær.

Odinshane, Jerup Strand, 15. juli 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

ligt efterårstrækket, som er moderat, mens foråret med 25 fugle faktisk står for det næsthøjeste antal forårsfugle i de seneste ti år. De første Odinshøns dukker op 3/5 1 hun Margrethe Kog (SJ), 13/5 1 Kalvemosen, Holbæk (S) og 15/5 1 hun Margrethe Kog (SJ), mens den sidste nordtrækker ses 12-17/6 1 hun Vesløs/Arup Vejler (NJ). To uger senere dukker den første sydtrækker op 4/7 1 hun Avnø/Svinø Vig (S), mens efteråret slutter af med 11/9 1 1K Grenen, Skagen (NJ) og 1 1K Bygholm Vejle (NJ), 13/9 1 1K Værnengene (NJ) samt 25/9 1 Hirtshals Havn (NJ). Eneste observation af flere end to fugle sammen er 14/8 3 1K Margrethe Kog (SJ).

(Rasmus Bøgeskov Larsen)

Regional fordeling af Odinshane 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	13	4	4	3	0	12	3	21	4	2	65

Thorshane *Phalaropus fulicarius*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1995	1997	2007	
2007	NA	(4)	7	(14)	17	14	40	32	29	(348)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972 og 1975-1976. Der er lidt usikkerhed om årstotal i 1990.

Thorshane, Helsingør Havn, 19. september 2007. Fotos: Helge Sørensen.

For andet år i træk byder efterårsstormene på over 20 Thorshøns, hvilket ellers blot er noget, der er sket fire gange de seneste 30 år (1988, 1995, 1997, 2006). De i alt 24-26 fugle ses primært langs de nordjyske kyster (7-8), Vestkysten (8-9) og den nordsjællandske kyst (8) i perioderne 20-24/9 (4), 12-13/10 (7) og 1-10/11 (12-13). Tre af fuglene er mere eller mindre stationære: 21-26/9 1 Thorsminde Havn (VJ), 8-15/11 1 olieramte Råhede Vade (SVJ) samt 28-31/12 1 Roshage og Hanstholm Havn (NJ). Hovedparten af fuglene ses enkeltvis, og

blot tre lokaliteter noterer to Thorshøns på samme dag: 12/10 2 S Blåvands Huk (SVJ), 7/11 2 1K V Kikhavn (S) og 9/11 2 1K V ved kysten ud for Liseleje Plantage (S). De første Thorshøns ses 16/9 1 1K Hvide Sande (VJ), 20/9 1 1K Helsingør Lystbådehavn (S) og 1 1K Husby Klit (VJ), mens de sidste – bortset fra den stationære nytårsfugl – er 10/11 1 V Hyllekrog (LFM) og 1 V Roshage (NJ) samt 15/11 1 fou. Råhede Vade (SVJ).

(Rasmus Bøgeskov Larsen)

Regional fordeling af Thorshane 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	7-8	4-5	4	0	0	0	0	8	1	0	24-26

Mellemkjøve *Stercorarius pomarinus*

Årstotal 2007	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970- 2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1985	1989	1988	
135	NA	(52)	403	(193)	104	127	1361	648	647	(6857)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972, 1975-1976 og 1993.

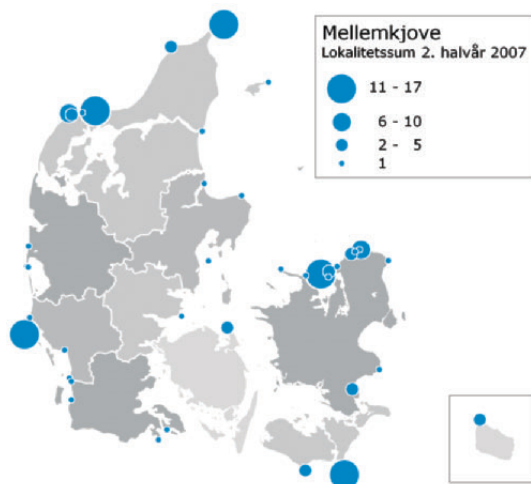
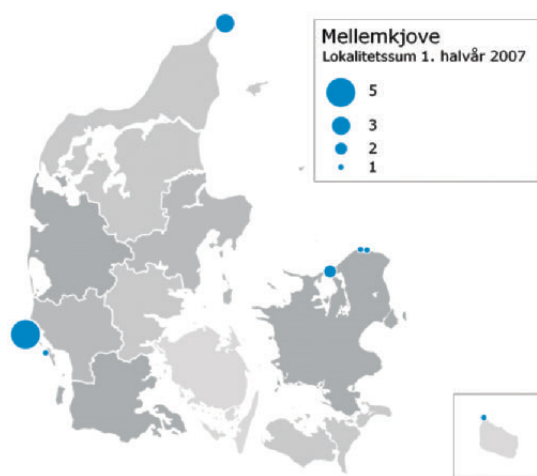
Forekomsten er ret gennemsnitlig både med hensyn til antal og fænologi med nogle få fund vinter og forår, få fund i juli og hovedforekomst i løbet af efteråret. Mellemkjøve er sammen med Almindelig Kjøve den hyppigste af de fire kjøvearter i de indre farvande.

Borset fra 2 vinterfund i januar ligger alle forårets fund i perioden 30/4-19/5, i alt 8 fugle. Der er 2 fund i juli, hvorefter efterårets forekomst indledes 18/8 ved Lyngvig (VJ) og 25/8 ved Grenen (NJ), og fra pri. september og frem til 9/12 er der næsten dagligt observationer. De bedste lokaliteter er Grenen (NJ) (10 fugle), Lild Strand (NJ) (14), Blåvands Huk (SVJ) (12), Korshage (S) (12) samt Gedser Odde (LFM) med 16 fugle. Kulminationen falder i alle tilfælde pri. november, men der er ingen større dage. Bedste dag er 3/11, hvor der bl.a. ses 5 ved Blåvands Huk (SVJ) og 4 ved Kikhavn (S). Den første 1K-fugl ses 16/9 ved Blåvands Huk (SVJ). Året slutter med 2 vinterfund: 23/12 1 1K Gedser Odde (LFM) og 29/12 1 1K Roshage (NJ).

(Peter Lange)

Mellemkjøve, 1K, Ørhage, 25. november 2007. ►
Fotos: Jens Kristian Kjærgaard.

Regional fordeling af Mellemkjøve 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	50	3	20	3	1	2	2	35	19	-	135

Lille Kjove *Stercorarius longicaudus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1988	1992	2007	
2007	NA	3	98	93	84	80	719	367	307	2606

Kommentar: Artstotal 1970-2007 er ændret i forhold til Fugleåret 2006.

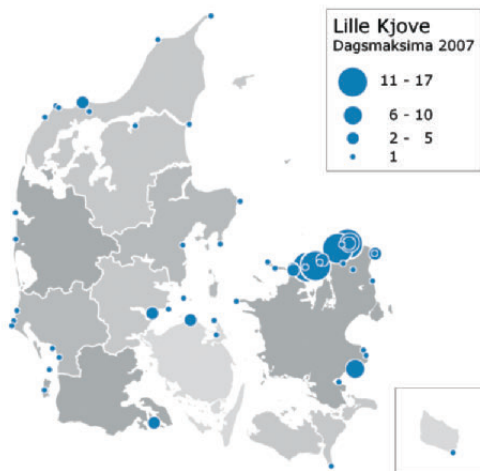
Årets forekomst er ganske stor, takket være rigtigt mange observationer fra de indre farvande, især Nordsjælland. Der er dog ganske givet en del gengangere i form af fugle, der registreres flere steder langs kysten den samme dag. Forekomsten langs den jyske vestkyst og i Nordjylland er derimod mere behersket, men dog over gennemsnittet (NOK 2008).

Forekomsten bliver indledt med to af de sjældne sommerfund: 18/6 1 ad. N Blåvands Huk (SVJ) samt 9/7 1 2K R Nordmandshage (NJ).

Lille Kjove, Thorsminde, 23. september 2007.

Foto: Martin Søgaard Nielsen.

Regional fordeling af Lille Kjove 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	20*	3	9	3	4	3	6	255	3	1	307

*NOK (2008) opgør tallet til 25.

Efterårets forekomst ligger i tidsrummet 3/8-9/11, begge de to yderdatoer er dog enestående, idet hovedparten af forekomsten er i perioden 28/8-18/10. Den bedste lokalitet er Korshage (S) med i alt 73, de bedste dage her er 3/9 23 1K V, 8/9 14 1K V og 9/9 17 1K NV. Gilbjerg Hoved (S) 8/9-15/9 i alt 26, Rågeleje Strand (S) 4/9-12/10 i alt 30, Kikhavn (S) 3/9-9/9 i alt 36. Bedste vstdanske lokalitet er Lild Strand (NJ) med i alt 9 fugle i dagene 3/9-7/9.

(Peter Lange)

Storkjove *Stercorarius skua*

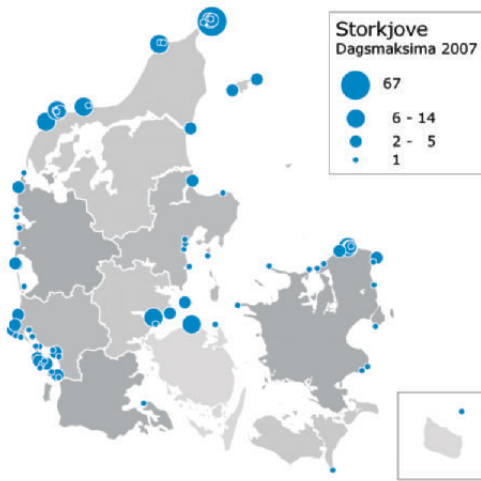
Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2003	2004	2001	
2007	NA	(80)	285	301	905	778	2077	1879	1134	(13.666)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972 og 1975-1976.

Forekomsten i 2007 må betegnes som gennemsnitlig, om end det må erindres, at gennemsnittet dækker over store årlige udsving, fra sølle 97 fugle i 2005 til over 2000 fugle i 2003 for blot at nævne marginalerne fra de senere år. Hvis der er noget at bemærke til årets forekomst, skal det være, at der er forholdsvis mange vinterfund samt ret mange fund fra de indre farvande. I januar og frem til starten af februar bliver der set over 60 fugle, hvilket er flere end normalt i vintermånederne. Især bemærkes de mange fund fra Fanø (SVJ), hvor der i januar gøres ikke mindre end 20 observationer af ca. lige så mange fugle (med mulighed for gen-

gangere). Fra 17/2 1 Grenen (NJ), som må være vinterens sidste, og frem til forårets første 4/4 1 Kronborg (S) er der et slip uden fund. Forårets fund ligger i perioden 4/4-1/6 med i alt 16 fugle, hvoraf hovedparten er fra Skagensområdet (NJ). I sommerperioden er der enkelte spredte fund pri. juli, men fra omkring 25/7 er der stort set daglige registreringer resten af efteråret frem til med. november.

De bedste lokaliteter er: Grenen/Skagen (NJ) 1/7-23/11 i alt ca. 200, max. 3/9 67 NV. Roshage (NJ) 30/7-10/11 i alt 30, max. 6/11 8 V. Ørhage (NJ) 27/7-22/9 i alt 24, max. 26/8 10 S. Lild Strand (NJ) 25/7-8/12 i alt

Storkjove, Gilleleje, 23. januar 2007. Foto: Helge Sørensen.

39, max. 3/9 14 V. Blåvands Huk (SVJ) 23/7-17/10 i alt 27, max. 15/9 5 S.

Herudover skal nævnes 3/9 12 SV Hirtshals (NJ). Fra de indre farvande foreligger der flere usædvanlige fund. Fx 16/9 8 V Rosenvold (SØJ), hvilket er ny dagsrekord herfra, 2/11 1 V Hopsø, Als (SJ), 23/9 1 T Ged-

ser Odde (LFM) samt 15/10 1 Christiansø (B). Fundet fra Christiansø er det sjette fra Ertholmene (4 af disse er set i perioden 11-21/10, derudover 1 i august og 1 i september).

Årets forekomst afsluttes med yderligere et par vinterfund ult. december.

(Peter Lange)

Regional fordeling af Storkjove 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	362	23	84	9	17	1	10	52	1	1	560

Sorthovedet Måge *Larus melanocephalus*

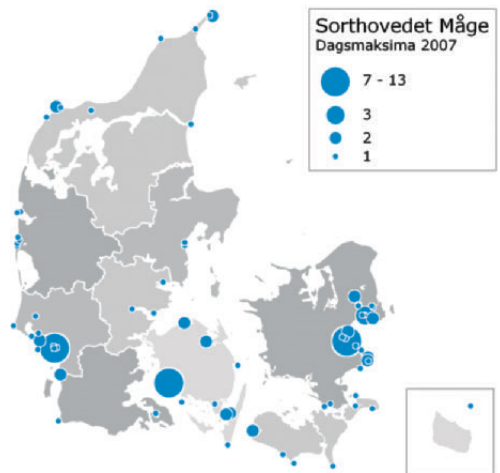
Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2007	2006	2005	
2007	133	5	10	31	75	68	133	128	83	1029
11	NA	<1	0	0	7	6	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle, og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotal fra 1991. Første ynglefund er fra 1970. Max.-antal ynglefund er fra 2006: 19 par.

Med min. 133 fugle er 2007 endnu et rekordår, om end et beskedent sådant, da der kun er set 5 fugle flere end i 2006. Der er ingen generel tendens til, hvor der ses mange fugle, men det kan dog fastslåes, at arten har svært ved at få "fodfæste" i Syd- og Østjylland samt på Bornholm. Der er set fugle i alle årets måneder, med klart flest fugle i månederne marts-juni (ynglefugle) og i september-oktober (se tabel).

Der er oplysninger om min. 10 par på 3-4 lokaliteter. Antallet af fugle på de enkelte lokaliteter er: 2/3-5/6 max. 3 Holmesø (S), 8/3-13/6 max. 13 Fiskeholm (F), 18/5-18/6 max. 2 Siø (F) og 7/4-26/7 max. 8 Sneum Engsø (SVJ). For yderligere oplysninger og kommentarer angående ynglefund henvises til DATSY-rapporten. På 14 lokaliteter er der observationer af 2 eller flere

Fortsættes på næste side

Månedsfordeling (%) af de indrapporterede observationer af Sorthovedet Måge 2007 (x = 386)

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUNI	JULI	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2007	1	1	17	26	12	8	4	5	13	7	4	2

fugle. Største er 8/9 7 1K til overnatning Køge Sydstrand (S). Skagen (NJ) har i alt 4 fugle i årets løb, bl.a. 8/5 2 ad. V, og både Hirtshals og Hanstholm præsterer mindst 3 forskellige fugle. Der ses 22/12 og 24/12 en ad. fugl i Enghaveparken i København (S), som kan være den fugl, der gennem flere år sås på lokaliteten, men som ikke blev iagttaget i vinteren 2006/07.

(Rene Christensen)

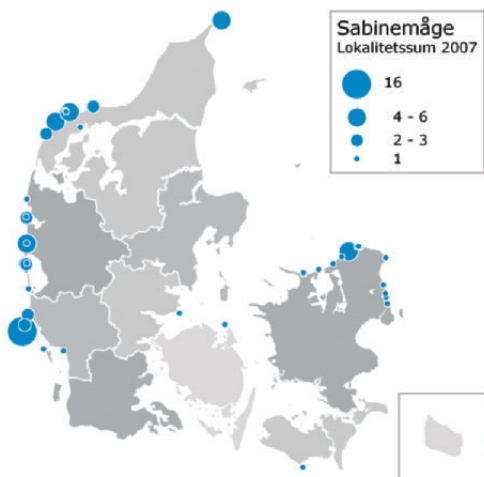
◀ Sorthovedet Måge, Hanstholm Havn, 1. september 2007.
Foto: Søren Kristoffersen.

Regional fordeling af Sorthovedet Måge 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	15	8	19	1	4	2	25	45	8	1	133

Sabinemåge *Larus sabini*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1997	1988	2004	
2007	47	5	42	76	43	41	440	189	145	1572

Sabinemåge, 1K, Thorsminde, 22. september 2007.
Foto: Gerner Majlandt.

Der er set min. 74 fugle, hvilket er det 5. bedste år nogensinde. Af disse er de 16 set uden for Vestkysten, hvilket er væsentligt flere end normalt. Der ses sjældent mere end 5 fugle/år i de indre farvande. To af disse fund skal nævnes: 9/9 ses den samme fugl formentlig flere steder i Øresund (S), først kl. 08.30 ved

Vedbæk, dernæst kl. 12.00 1 V Stubben, kl. 13.07 1 N Tårnbæk Havn, kl. 14.50 1 N Skovshoved og endelig kl. 15.15 1 N Bellevue, i alle tilfælde en 1K-fugl. Den anden fugl ses helt nede i Østersøen, 9/10 1 1K V Hyllekrog (LFM).

Årets første fund er et noget usædvanligt sommerfund,

Regional fordeling af Sabinemåge 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	19	17	22	0	1	0	1	13	1	0	74

8/7 1 2K V Gilleleje (S). Næste fund er mere almindeligt, 28/8 1 1K R Sneum Engsø (SVJ). Fuglen findes dog død dagen efter. Sidste fugl er også fra Sjælland, 9/11 1 1K R Klint.

Bedste lokalitet er Blåvands Huk (SVJ) 1/9-22/10 i alt 16, flest 16/9 4 1K N og 22/9 4 1K S.

Obs af mere end 1 fugl nævnes: 15/9 4 1K V Ørhage (NJ), 17/9 3 1K S Nr. Vorupør (NJ), 20/9 2 1K S Børsnøse Strand (SVJ), 21/9 2 1K R Thorsminde Havn (VJ), 22/9 3 S Husby Klit (NJ) og 12/10 4 1K V Hamborg/Hanstholm (NJ).

(Rene Christensen)

Sabinemåge, 1K, Sneum Engsø, 28. august 2007. ▶
Fuglen findes død dagen efter. Foto: Henrik Brandt.

Middelhavssølvmåge *Larus michaellis*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
2007	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2007	2006	2003	
155	0	0	0	(17)	75	62	155	129	87	620

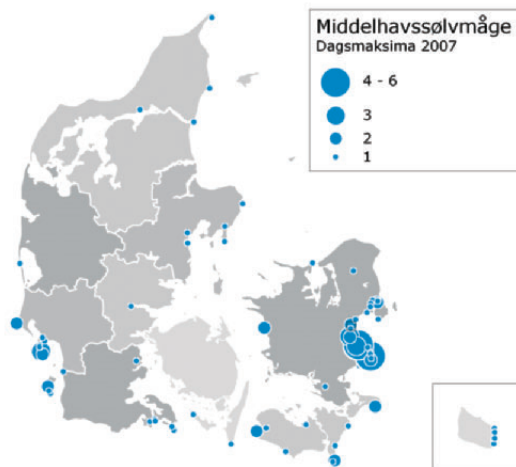
Kommentar: Første gang artens forekomst opsummeres er i 1999, hvor SU anerkender arten som regelmæssig gæst i danske farvande,

Der er set min. 155 fugle, fordelt med 53 fugle i 1. halvår og 102 fugle i 2. halvår. I 2005 sås 67 fugle og i 2006 129, og forekomsten er således endnu en ny årsrekord. Næsten halvdelen af fuglene er set på Sjælland med min. 77 fugle, langt hovedparten af dem er set på Stevns.

I Vestdanmark er det specielt i området omkring Blåvand (SVJ), Esbjerg Havn (SVJ) og Fanø (SVJ), at arten ses. Det er stadig overraskende, så få fugle der ses i det øvrige Jylland.

Der er 18 obs af mere end 3 fugle og følgende obs af mere end 5 fugle, alle fra Stevns Klit (S): 17/8 3 1K R + 4 2K R + 3 ad. R, 23/8 6 1K R + 5 2K R og 28/8 5 1K R + 5 2K R. Observationerne illustrerer også tydeligt, hvor stor udskiftning der er af fugle, og hvor svært det er at komme med et præcist antal fugle, set i Danmark. Fra Stevns er der observation af en fugl med italiensk ring, hvilket muligvis kan indikere oprindelsen af de østdanske fugle.

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Middelhavssølvmåge 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	6	2	23	6	2	9	4	77	19	7	155

Kaspisk Måge *Larus cachinans*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
2007	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2006	2007	2005	
375	3?	0	0	(42)	196	161	391	375	280	1609

Kommentar: Første gang racens forekomst opsummeres, er i 1999, hvor SU anerkender racen som regelmæssig gæst i danske farvande.

Der er set 114 fugle i 1. halvår og 261 fugle i 2. halvår, i alt min. 375 fugle. For første gang siden 2000 er der ikke fremgang, tilbagegangen er dog beskeden på kun 16 fugle. Igen er de fleste fugle set i det østlige Danmark, specielt på Sjælland med næsten halvdelen af

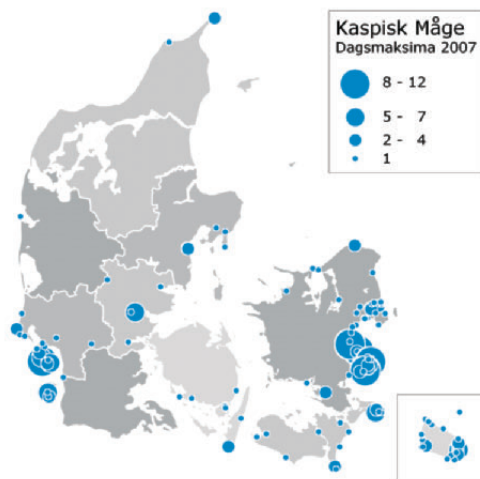
alle fugle. I Østdanmark ses hovedparten af fuglene i 2. halvår, mens de fleste ses i 1. halvår i Vestdanmark. Noget kunne tyde på, at fuglene ankommer til Østdanmark i løbet af sensommeren/efteråret for derefter at søge mod vest i løbet af efteråret/tidlig vinter.

De bedste lokaliteter i Danmark er som hos Middelhavssølvmåge beliggende på Stevns (S) og området ved Fanø, Esbjerg samt Blåvands Huk (SVJ). Også for Kaspisk Måge ses der overraskende få fugle i de vest- og nordjyske havne.

De bedste lokaliteter i Østdanmark er Stevns Klint (S) med 6/7 min. 25 (11 1K + 8 2K + 2 2K + 4 ad.) og Strøby Ladeplads (S) 23/8 11 (1K + 8 2K + 1 3K), 29/7-14/12 min. 23 (12 1K + 4 2K + 2 3K + 4 4K + 1 ad.) og 30/9 12 (1K + 4 2K + 1 ad.). Herudover er der 3 andre lokaliteter med over 10 fugle.

I Vestdanmark er de bedste lokaliteter Fanø Strand syd (SVJ) med 4/1-3/2 min. 11 (1 2K + 1 3K + 1 4K + 8 ad.) med max. 20/1 (1 2K + 1 3K + 8 ad.), Fanø Vesterstrand (SVJ) 2/1-19/4 min. 10 (1 2K + 2 3K + 7 ad.) med max. 22/1 (2 2K + 1 3K + 4 ad.) og Blåvands Huk (SVJ) 23/1 (1 2K + 7 ad.) og 2/9- 4/11 min. 8 (3 1K + 2 2K + 3 ad.) med max. 3/11 (3 1K + 2 2K + 3 ad.).

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Kaspisk Måge 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	4	1	57	5	10	11	13	177	40	67	375

Hvidvinget Måge *Larus glaucoides*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Arttotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1983	1993	1997	
2007	13	2	9	16	11	12	27	24	24	350

Med 7 fugle i 1. halvår og 6 i 2. halvår er forekomsten i 2007 lig med gennemsnittet for de seneste 10 år. Alle fund er fra den jyske vestkyst. Der er ingen sommerfund, og de øvrige obs er inden for de normale tidsrammer.

Alle fund nævnes: 2-30/1 1 2K Thorsminde Havn (VJ), 9/1 1 3K Grønningen (SVJ), 10/1-16/2 1 ad. Skagen (NJ), 21/1-17/2 1 2K Blåvand (SVJ), 22-23/1 1 2K Fjal-

tring (VJ), 7/2-26/3 1 2K Hanstholm Havn (NJ), 9/2-6/5 1 2K Hvide Sande Havn (VJ), 6-10/11 1 1K Blåvand, 11/11 1 1K Lild Strand (NJ), 14/11-16/12 1 1K Skagen (NJ), 26-30/12 1 1K Havneby (SJ), 28-30/12 1 ad. Thyborøn Havn (VJ) og 31/12 1 1K Hirtshals Havn (NJ).

(Rene Christensen)

Hvidvinget Måge, Hvide Sande, 25. februar 2007.
Foto: Martin Søgaard Nielsen.

Hvidvinget Måge, Havneby, Rømø, 29. december 2007.
Foto: Klaus Malling Olsen.

Gråmåge *Larus hyperboreus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	2007	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99		2000-07	1976	1983	
46	NA	(103)	129	71	40	46	287	189	170	(3071)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972, 1974-75 og 1991.

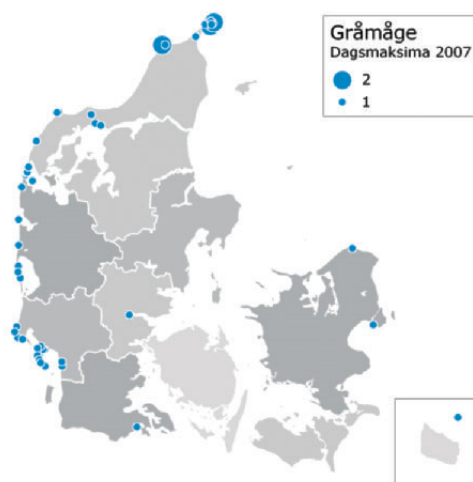
Der er set min. 46 fugle, 39 i 1. halvår og 7 i 2. halvår. Gennemsnittet de seneste 10 år er 47 fugle, og derfor kan 2007 betegnes som et normalt år. Der er set 6 fugle uden for Vestkysten, og de nævnes alle: 27/1 1 2K Gilleleje Havn (S), 6-17/3 1 2K Gråsten (SJ), 11-20/3 1 2K Kongens Kær (SØJ), 24/3 1 2K Klydesøen (S), og 11-30/5 1 2K og 24/6 1 ad. – begge Ertholmene (B). Som mange andre år er bedste lokalitet/område Ska-

gen (NJ) med 7 fugle. De sidste fugle ses ult. maj med 27/5 1 2K og 1 4K Skagen (NJ) som de sidste fugle. Første fugl i efteråret er 14/10 1 1K Skagen (NJ). Følgende fund må betragtes som oversomrende fugle: 15/6 1 2K Fjordholmene (NJ), 8/7 og 22/7 1 ad. Hirtshals (NJ) og 5/8 1 5K Råbjerg Mile (NJ).

(Rene Christensen)

Gråmåge, Ertholmene, 16. maj 2007. Foto: Johnny Madsen.

Regional fordeling af Gråmåge 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	17	14	9	0	1	1	0	2	0	2	46

Ride *Rissa tridactyla*

Der er kun indkommet to oplysninger om ynglende Ride. Begge lokaliteter er gengangere fra 2006: Bulbjerg (NJ) 325 par og Hirtshals Havn (NJ) 45-55 par. Begge steder er der tale om fremgang, om end den er beskedent.

(Rene Christensen)

Ride, Bulbjerg, 18. juni 2007. ▶
Foto: Albert Steen-Hansen.

Sandterne *Gelochelidon nilotica*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1970	1983	1984	
2007	NA	(113)	44	35	7	10	Ca. 400	76	60	(1295)
5	NA	(113)	44	35	7	10	Ca. 400	76	60	
0	+500	NA	(9-11)	(11)	2	3	-	-	-	

Kommentar: Første række angiver antal fugle, og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotal fra 1971-77. Den danske ynglebestand angives i 1970 til 200 par.

Der er 2 fund fra Vadehavet af 2 fugle, begge fra Fanø (SVJ): 4/5 1 Sønderho, og 21/8 1 ad. Sønderho Gamle Fuglekøje. Der er således heller ikke i år tegn på, at Sandterne yngler i Danmark. Herudover er der 3 fund

uden for Vadehavet, hvor SU har godkendt 25/7 3 ad. T Sødringsholm Strand (ØJ).

(Rene Christensen)

Rovterne *Sterna caspia*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1980	1997	1988	
2007	NA	(60)	79	75	58	61	138	137	100	(2361)
31	NA	(60)	79	75	58	61	138	137	100	

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972 og 1975-77.

Rovterne, Bygholm Vejle, 17. juli 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

Med kun 31 fugle er 2007 det absolut dårligste år for Rovterne i Årsrapportens historie. Der er set 21 fugle øst for Storebælt og 10 vest for. Den tidligere bundrekord er på 36 fugle i 1990.

De første fugle ankommer planmæssigt ult. april med 25/4 1 ad. Ølseagle Revle (S) som den første. De forlader også landet planmæssigt i slutningen af sommeren med 1/9 1 T Christiansø (B) som den sidste. Største obs er 3/7 3 ad. Margrethe Kog (SJ). Bedste lokalitet er Christiansø (B) 11/6-1/9 i alt 9 fugle. Noget overraskende er der ikke set Rovterne på selve Bornholm i 2007.

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Rovterne 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	3	4	0	0	0	3	0	11	1	9	31

Dværgterne *Sterna albifrons*

Der er indkommet oplysninger om 34-38 ynglepar fordelt på 8 lokaliteter i DOFbasen. Der mangler helt oplysninger fra Vadehavsområdet (SVJ/SJ), hvor størsteparten af den danske bestand yngler. Flest par er

registreret ved Saltholm (S) og Peberholm (S) med hhv. 8-10 par og 10 par.

Herudover er oplysninger fra LFM hentet fra Malm-borg (2007).

(Rene Christensen)

Regional fordeling (antal par) af ynglende Dværgterne 2007

Ynglepar	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	?	?	2-3	6	?	?	2	26-31	17	?	53-69

Sortterne *Chlidonias niger*

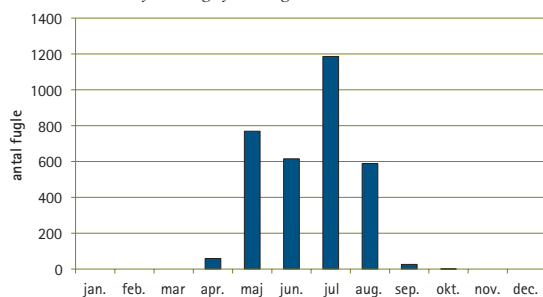
Med frasortering af de mest oplagte gengangere foreligger der 273 observationer af i alt 937 fugle. Første fugl er 23/4 1 ad. R Slivso (SJ), mens sidste fugl

er 2/10 1 R Arreskov Sø (F), hvilket for begge fugle er inden for det normale. For en oversigt over ynglefund, se DATSY-rapporten.

Uden for ynglelokaliteterne er de bedste lokaliteter: Gedser Odde (LFM) 3/6-16/8 22 T, max. 23/7 13 V, Blåvands Huk (SVJ) 16/6-25/9 38 T og 2 R, max. 21/7 21 S, Feddet (S) 17/7-21/8 40 R, max. 17/7 32 R, Ølsemagle Revle (S) 21/7-26/8 26 T og 15 R, max. 8/8 13 S, samt Kragesand (SJ) 15/7-23/9 62 T, max. 22/7 20 V. Herudover skal nævnes 27/7 59 V Udsholt Strand (S). Som det fremgår, er der trukket mange Sortterner gennem Danmark i sidste halvdel af juli. Juli er også den måned, der er set flest fugle i. Det er overraskende, så få fugle der ses i Østdanmark, når der årligt kan ses op til 2000 rastende fugle ved Usedom i Mecklenburg (Müller 2004) blot 150 km fra Danmark.

(Rene Christensen)

Sortterne, månedsfordeling af samtlige observationer.

Regional fordeling af Sortterne 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	233	101	86	16	6	154	40	253	36	12	937

Hvidvinget Terne *Sterna leucopterus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1997	2005	2007	
72	5	2	2	196	52	42	1926	286	72	2416

Kommentar: Uden invasion i 1997 udgør gennemsnit 1990-99: 4 fugle.

Årets første fugl er 12/5 1 ad. Sønder sø (LFM). Samme sted er der 15/5 16, som også er årets største observation. De øvrige fund er af 1-4 fugle. Der er set min. 72 fugle, hvilket betyder, at 2007 er det 3. største år, men dog langt fra de 1926 fugle i 1997 og 286 fugle i 2005. Sidste fugl er 23/9 1 1K Vejlerne (NJ). Som andre år er

de fleste fugle set i de sydlige og østlige dele af landet med 58 ud af 72 fugle.

Der er ingen tegn på, at arten har ynglet i Danmark, da hovedparten af observationerne er fra med. maj-pri. juni.

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Hvidvinget Terne 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	2	3	3	3	3	10	7	14	23	4	72

Lomvie *Uria lomvie* (yngleforekomst)

Lomvien yngler i Danmark kun på Græsholmen (B). Der er ikke foretaget nogen præcis optælling i 2007, men bestanden vurderes til at være på niveau med 2006, dvs. 2500-3000 par (medd. Peter Lyngs, Christiansø Feltstation).

Alk *Alca torda* (yngleforekomst)

Bestanden på Græsholmen (B) er vurderet til ca. 1000 par, hvilket nogenlunde svarer til 2006 (965 par). På Nordbornholm vurderes bestanden til ca. 35 par (medd. Peter Lyngs, Christiansø Feltstation). I 2005 gav en optælling 27 par, mens der ikke var nogen optælling i 2006. Det ser således ud til, at den nordbornholmske bestand er stigende.

(Rene Christensen)

Alk, Hammeren, Bornholm, 11. juli 2007.
Foto: Steen E. Jensen.

Tejst, Hirsholmene, 6. august 2007.
Foto: Søren Kristoffersen.

Tejst *Cephus grylle* (yngleforekomst)

Den udarbejdede oversigt bygger på materiale indsamlet og bearbejdet af Sten Asbirk, Skov- og Naturstyrelsen. Selvom en del af de større ynglelokaliteter ikke er optalt i 2007, tyder det indsamlede materiale på, at den danske ynglebestand er i fremgang, da de lokaliteter, som er optalt i 2007, alle viser større eller mindre fremgang i forhold til 2005 og 2006. Den største fremgang er

fra Hirsholmene (NJ), hvor antallet af ynglepar er steget fra min. 561 par til min. 800 par. I forhold til 2006 er data fra de ikke-optalte lokaliteter denne gang anført i kommentarer, hvilket må tjene som opfordring til at optælle områderne og indtaste yngletal i DOFbasen.

(Rene Christensen)

Lokaliteter med ynglende Tejst i 2007, samt øvrige kendte ynglelokaliteter med angivelse af seneste kendte bestandstal.

Lokalitet	Antal par	Trend	Kilde/optæller/Kommentarer
Hirsholmene (NJ)	800 - 825	+	Jens Gregersen
Deget (NJ)	-		ikke optalt, 141-150 i 2005
Ndr. Rønner	-		ikke optalt, 45 par*
Østerbyhavn	-		ikke optalt, 0-4 par*
Sangstrup Klint (ÅH)	21	+	Hans Christophersen
Hjelm (ÅH)	5	?	Arne Bo Larsen
Vandstedet, Samsø (ÅH)	-		ikke optalt, 2 par*
Lindholm (ÅH)	3		Johnny Kahlert
Kyholm (ÅH)	1		Johnny Kahlert
Vejrø (ÅH)	54	+	Johnny Kahlert
Anholt (ÅH)	-		ikke optalt, 2-4 par*
Tunø (ÅH)	52	+	Søren Højager
Endelave (VE)	10	+	Søren Højager/Hans Ulrik Skotte Møller
Hjarnø (VE)	0		Jens Gregersen
Mejlø (F)	5-7	+	Lars Hansen
Romsø (F)	1 - 2		Lars Hansen/Jens Gram
Sejerø (S)	94	+	Hans Frederiksen
Nekselø (S)	-		ikke optalt
Musholm (S)	27	+	Pia Ahrenst
Reersø (S)	0		Pia Ahrenst
Omø (S)	-		ikke optalt
Hesselø (S)	-		ikke optalt, 115 par*
Sprogø (S)	10-12	-	Lars Hansen

*Fra ikke-optalte lokaliteter er senest kendte ynglebestand angivet.

Søkonge *Alle alle*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1996	1995	1990	
2007	NA	(12)	898	(4074)	NA	NA	13.909	9257	2808	(42.997)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1975-76, 1993 og 1999-2006. Baggrundsstatistik skal tages med nogen forbehold, da senere større år (især rekordåret 2005) ikke indgår i opsummeringen.

Søkonge, Gilleleje, 22. januar 2007. Foto: Helge Sørensen.

Der er set min. 1335 fugle, heraf 66 fugle i 1. halvår. Der er fundet 4 døde i 1. halvår og 11 i 2. halvår. Første halvårs sidste fugl er 10/4 1 R Vejle Havn (SØJ). På en sejltur mellem Frederikshavn (NJ) og Oslo 26/1 ses 31 fugle, hvilket er halvårets største observation. De øvrige obs er af 1-2 fugle.

Efteråret første er 15/9 1 N Lyngvig (VJ). Frem til udgangen af oktober ses kun 57 fugle, flest langs den jyske vestkyst. Hovedtrækket falder i november med over 1000 fugle. De bedste lokaliteter er 2/10-4/12 i alt 248 T Blåvands Huk (SVJ) med max. 10/11 130 T,

Regional fordeling af Søkonge 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	849	165	267	7	5	2	12	27	1	0	1.335

Lunde *Fratercula arctica*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2002	1990	1995	
72	NA	(22)	41	65	63	54	101	100	85	(1638)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1974-76.

Der er set/fundet 32 fugle (heraf 26 døde) i 1. halvår og 40 fugle (heraf 2 døde) i 2. halvår. 2007 er hermed det 5. bedste år siden 1978. 22 af de døde fugle blev fundet ved Skagen (NJ) 5-22/2.

I 1. halvår er der en langtids stationær fugl 3-22/1 1 2K Studstrup (ØJ), mens sidste fugl er 31/3 1 2K Ø Gilleleje (S).

Der er 4 sommerfund af 3 levende og 1 død fugl: 7/7 1 ad. V Kragesand (SJ), 27/7 1 S Nr. Lyngvig (VJ), 28/7 1 N Vejlbj Klit (VJ) og 2/8 1 død Skagen (NJ). Fundet ved

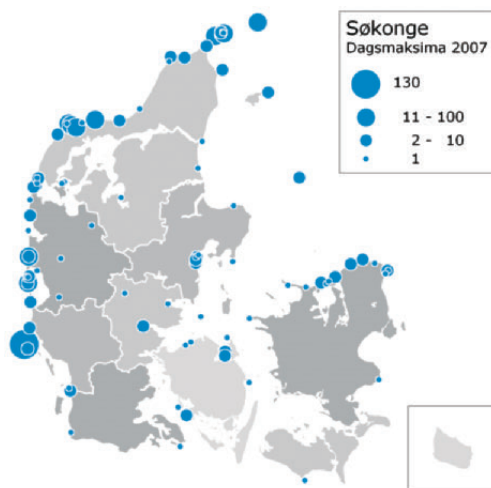
Regional fordeling af Lunde 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	38	4	1	2	0	1	0	25	0	0	72

12/10-31/12 i alt 273 T Hanstholm (NJ) med max. 9/11 96 T, 3-26/11 i alt 258 T Lild Strand (NJ) med max. 6/11 61 T og 14/10-25/11 i alt 164 Skagen (NJ) med max. 9/11 90 T.

Der er to observationer fra Østersøen: 5/1-5/3 1 R Keg-næs Drej (SJ), hvor formentlig samme fugl er set på 5 dage, og 16/11 1 Ø Hyllekrog (LFM).

(Rene Christensen)

Kragesand er 3. år i træk med sommerfund ved Als. Efterårets første fugl er 25/8 1 1K NV Skagen (NJ), og allerede de næste dage ses der fugle flere steder. Der er set flest fugle med. september, i alt 13, flest 16/9 3 N, 1 R Kronborg (S) og 18/9 3 V Rågeleje Strand (S). Ingen andre steder er der set mere end 2 fugle. Som andre år er der set flest fugle langs Nordsjællands kyster: 26/8-7/12 i alt 25 fugle. Fuglen den 7/12 er også årets sidste og ses ved Tisvildeleje (S).

(Rene Christensen)

Turteldue *Streptopelia turtur*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1983	1993	1982	
2007	NA	(70)	133	102	51	57	297	219	180	(3106)
21	NA	>2	NA	30	17	-	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle, og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1971-74 og 1975-76. Ynglefugleoplysninger er meget ujævne, max.-antal ynglepar er 1993: 47 par, 1992: 38-44 par og 1999: 29-31 par.

Med 56-57 fugle er 2007 et gennemsnitligt år. De 42 af fuglene er set i SJ, hvilket er normalt. Der er anslået 20 par i Frøslev Plantage (SJ) og 1 par i Hønning Plantage (SJ). Det er overraskende få fugle, der ses i Østdanmark, når man tager i betragtning, at bestanden i Mecklenburg vurderes til at være på 3500-5000 par

(Eichstädt, Scheller, Sellin, Starke & Stegemann 2006). Første observation er 26/4 1 R Høgsbro Plantage (SVJ), mens den sidste er 1/10 1 V Sønderskoven (SJ). Begge datoer ligger inden for det normale. Største obs er 28/5 13 sy. Frøslev Plantage (SJ).

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Turteldue 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	2	0	7	2	0	42	0	1	1-2	1	56-57

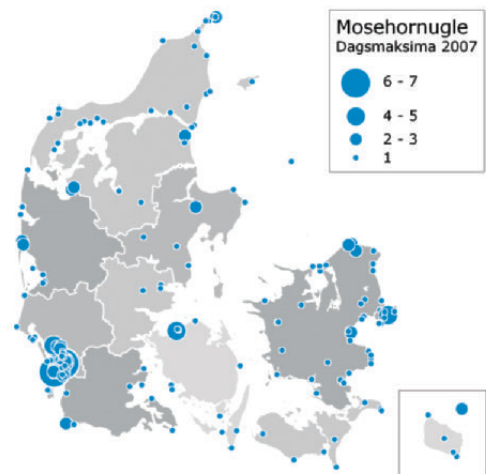
Mosehornugle *Asio flammeus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1983	1982	1979	
2007	NA	(298)	(308)	(214)	296	292	527	380	379	(7745)

Kommentar: Første række angiver antal fugle, og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1970-73, 1974-77, 1988 og 1991-92. Ynglefugleoplysninger er meget ujævne, max.-antal ynglepar er 1979: 12-16 par, 1990: 10-12 par og 1993: 11 par.

Med en total på 274 bliver 2007 et år med en forekomst omkring gennemsnittet. Især forekomsten i 2. halvår er sparsom. Der er således slet ingen tocifrede antal i år. De største enkeltforekomster i 1. halvår er: 16/1 i alt 7 fou. langs diget vest for Ribe (SVJ), 13/3 6 Mandø (SVJ), 28/1 og 3/3 5 Kystvejsområdet, Amager (S) samt 17/2 5 klæggrav nord for Kammerslusen (SVJ). Fra Gilbjerg Hoved (S) rapporteres i alt 10 trækkende i perioden 25/3-16/4. Forårets sidste sikre trækfugl (der foreligger en række senere fund med usikker adfærd) er 18/5 1 TF Gjerrild Nordstrand (ØJ), og fra efteråret er den første trækkende 29/9 1 SV Feddet (S). Fra 2. halvår foreligger der kun få iagttagelser af flokke med 9/12 4 R Måde Enge (SVJ), 18/11 3 Kystvejsområdet, Amager (S) samt 17/10 3 Mandø (SVJ), som eneste fund af mere end to fugle sammen. Den meget fåtallige yngleforekomst er beskrevet i DATSY-rapporten, som der henvises til.

(Peter Lange)

Regional fordeling af Mosehornugle 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
Rastende 1. halvår	28	16	56	4	3	14	10	31	2	2	166*
Rastende 2. halvår	11	-	17	1	-	1	3	16	2	-	51*
Trækkende hele året	11	1	2	4	-	1	2	26	4	6	57
Total	50	17	75	9	3	16	15	73	8	8	274

*Beregnet som sum af lokalitetsmax.

Perleugle, Skagen, 19. oktober 2007. Foto: Ole Krogh

Perleugle *Aegolius funereus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1989	1986	1987+07	
2007	NA	(3)	8	7	5	5	15	14	13	(213)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-76. Ynglefugleoplysninger er meget ujævne og derfor undladt. Max. er 1996: 7 sy., 2007: 2-6 y-par, 2000: 3-4 par og 1991: 3 par.

Et meget flot år med i alt 13 fugle. Årets forekomst inkl. fund uden for yngletiden er beskrevet i DATSY-rapporten, som der henvises til.

(Peter Lange)

Natravn *Caprimulgus europaeus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2007	1994	2001	
2007	NA	(59)	(138)	191	197	194	323	304	291	(4761)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1970-76, 1988-89 og 2004. Forekomst gælder typisk syngende fugle (>95 %) og kun få rastende/trækkfugle.

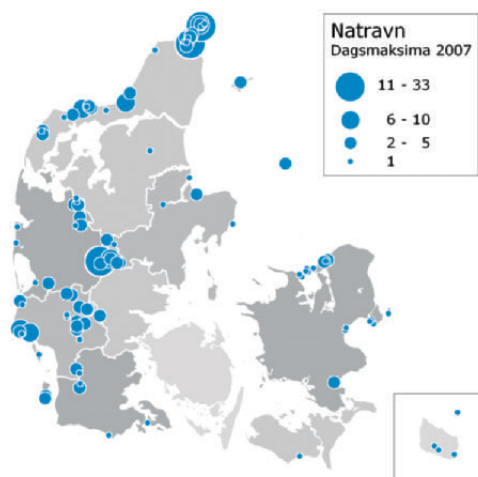
Der er indberettet min. 323 fugle (sum af højeste antal fugle (set eller hørt) på en lokalitet). Der er obs fra alle regioner undtagen Fyn. Årets resultat er det højeste i Årsrapportens historie. Det er specielt målrettede optællinger i SVJ, VJ og NJ, der resulterer i det gode

resultat, således står de tre regioner for 255 af de 323 fugle.

Første fugl er 4/5 1 sy. Vråby Plantage (SJ), mens de næste ses/høres en uge senere. De sidste fugle ses i løbet af september, dog med undtagelse af 2 oktober-

Regional fordeling af Natravn 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	127	67	61	24	6	12	0	23	1	2	323

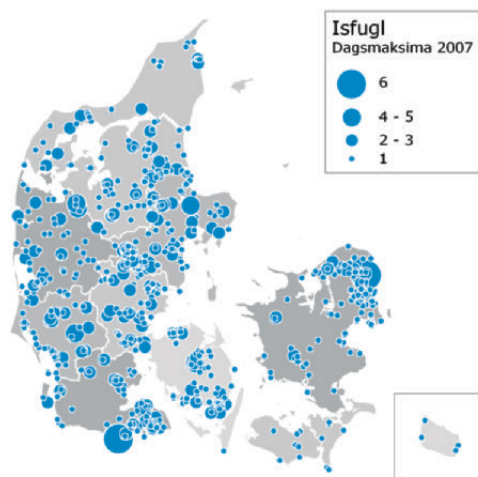
fund, 2/10 1 R Vest Stadil Fjord (VJ) og 5/10 1 Åkirkeby (B). Sidstnævnte fugl bliver afkræftet indleveret på den lokale dyreklinik, hvor den efter nogle timers rekreation kommer sig og slippes fri. Tre lokaliteter har observationer af mere end 10 fugle: Ålbæk Klitplantage (NJ) 1/8 25 sy., Skagen Klitplantage (NJ) min. 15 sy. med max. 8-9/6 10 sy. og Nørlund Plantage (VJ) min. 35 forskellige sy. med max. 10/6 26 sy. Bedste lokalitet uden for Jylland er Tisvilde Hegn/Asserbo Plantage (S) 24/5 5 sy.

(Rene Christensen)

Isfugl *Alcedo atthis*

Der er indberettet 7 sikre og 11 mulige ynglepar. Der er desuden set fugle på en række andre lokaliteter i løbet af sommeren, som tyder på, at arten har ynglet der. På DOFbasen findes indtastninger med adfærd ynglefugle fra yderligere mindst 12 lokaliteter, men der er desværre ikke indtastet ynglepar. Husk det nu! Antallet af indrapporterede ynglefund varierer stærkt fra år til år, og årets resultat er ikke dækkende for, hvor stor den danske ynglebestand er. Grell (1998) vurderede i 1990'erne bestanden til ca. 300 par.

(Rene Christensen)

Regional fordeling af ynglepar af Isfugl 2007

Ynglepar	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	1-3	0	0	0-2	1	0-2	1-2	3-6	1-2	0	7-18

*Isfugl, Lønnerup Fjord, 27. juli 2007.
Foto: Henrik F. Nielsen.*

Biæder *Merops apiaster*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1999	2000	1992	
2007	NA	(4)	19	29	39	42	72	83	61	(815)
0	NA	<1	<1	>1	3	3	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle, og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-76. Flest par er registreret 1998: 3-7 par, 2000: 4-6 par og 2003: 4-6 par.

Der er i 2007 set min. 26 fugle, og med min. 12 fugle i Skagensområdet (NJ) er næsten halvdelen af fuglene set her. Der er ingen sikre ynglefund.

Første obs er 26/4 2 T Gjerrild Nordstrand (ØJ), mens

sidste fugl er 4/7 1 S Nordmandshage (NJ).

Ud over ovennævnte obs er der yderligere tre obs af flere end to fugle: 5/5 2 N Lemvig Sødal (VJ), 5/5 2-3 Skagen (NJ) og 31/5 4 TF Skagen (NJ).

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Biæder 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	14	2	1	2	1	1	0	4	1	0	26

Hærfugl *Upupa epops*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1997	1996	2003	
2007	NA	(16)	23	27	22	21	43	41	41	(789)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-76.

Der er fund af i alt 22-23 fugle, og der er observationer fra alle regioner undtagen SØJ. Årets antal svarer til de sidste 10 års gennemsnit.

Der er et decideret vinterfund, 7/1 1 R Rønne (B).

Muligvis er det samme fugl, der er hørt igen 24/4 samme sted. De øvrige fund er gjort fra april til november med 9/4 1 R Nordby, Fanø (SVJ) som den første og 20/11 1 R Rønnebjerg Havn (NJ) som den sidste. Begge

datoer ligger inden for det normale. De 12-13 af fuglene er set i perioden 9/4-3/5.

Der er 2 sommerfund: 14/6 1 R Hillerslev (F) og 17/7 1 R Sulbæk (NJ). De resterende 7 fugle er fra 20/8-20/11. Kun en fugl er set over flere dage: 9-12/4 1 R Nordby, Fanø (SVJ).

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Hærfugl 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	4	1	2	2	0	1	4	2	2	4-5	22-23

Vendehals *Jynx torquilla*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1981	1980	1982	
2007	NA	(193)	(370)	(143)	169	166	533	517	467	(7077)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-73, 1975-76, 1988 og 1991. Ynglefugleoplysninger er meget mangelfulde og derfor undladt. Max.-antal ynglepar er fra 1974: 25-30 par, 1988: 23-29 par og 2003: 7-25 par.

Der er indrapporteret 189 Vendehalse i 2007 mod 251 i 2006 og 218 i 2005. Den første ses fouragerende 10/4 Nørhede (VJ). De fleste fugle observeres i forårssperioden, i alt 139, når ynglefuglene fratrækkes.

Der er indrapporteret 14-27 ynglepar fordelt med NJ 0-1 par, ØJ 0-1, VJ 8-12, SJ 1-3, SVJ 4-7, F 1-1, S 0-1, B 0-1. De sandsynlige par dækker over par set i yngletiden samt syngende hanner på egnede steder. I 2007 har arten den bedste ynglesæson på Borris Hede (VJ) i 20

år. Hele 8 kuld med 61 klækkede unger (0, 7, 8, 8, 8, 9, 10, 11 unger/kasse), og kun et kuld er opgivet, efter at der er lagt æg. Hele 60 unger bliver 22/6 ringmærket her. Der er nu ringmærket 144 unger og 2 voksne i perioden 2005-2007 på Borris Hede.

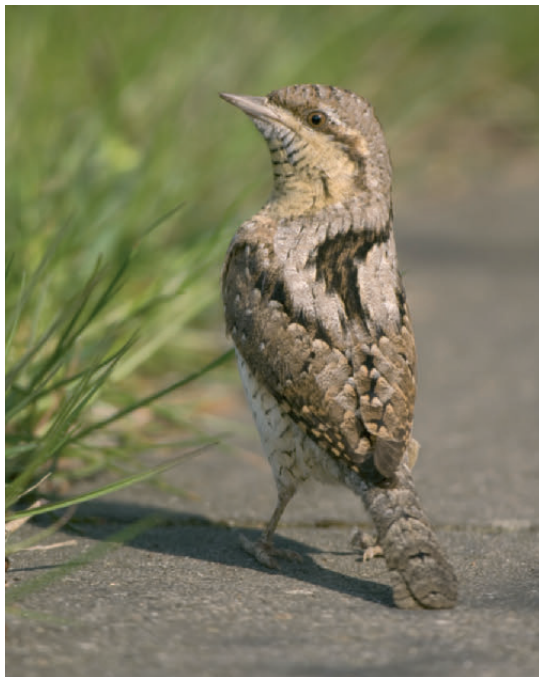
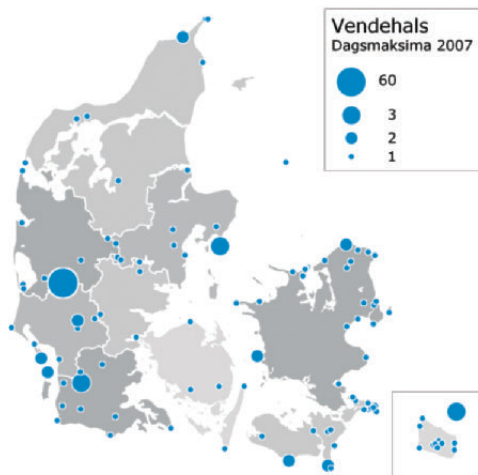
Efterårstrækket indledes 10-11/8 over hele landet fra Blåvands Huk (SVJ) til Møn og varer ved med daglige obs til 5/9, hvorefter trækket aftager. De to sidste fund er 22/9 1 Batterivej, Skagen (NJ) og 2/10 1 Anholt (ØJ).

Regional fordeling af Vendehals (excl. ynglefuglene) 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	15	18	18	14	5	13	19	43	32	12	189

Forekomsten i efteråret ligger på i alt 50 fugle. Der er ringmærket i alt 18 fugle på trækstederne med de største antal ved Gulstav (F), Gedser (LFM) og Blåvands Huk (SVJ).

(Leif Novrup)

Vendehals, Østerklit Camping, Skagen, 25. april 2007.
Foto: Carsten Gadgaard.

Sortspætte *Dryocopus martius*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1988	1983	2007	
2007	NA	(62)	97	(65)	NA	NA	133-163	102-111	67-108	-

Kommentar: Omhandler kun antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1970-73, 1975-76, 1978, 1990, 1998, 2000, 2002-03, 2004 og 2006.

Sortspætte i sit rette element, Grib Skov, 3. juni 2007.
Foto: Per Ekberg Pedersen.

Rettelse til Årsrapporten 2005-2006: Bearbejdede ynglefugletal fra Palsgård Skov (2-3 par i 2006) og Gribskov (17 par i 2005, 15-20 par i 2006) er desværre ikke medtaget i oversigten over ynglepar. Fra 2005 er der på DOFbasen indtastet i alt 40-49 ynglepar fra ca. 21 lokaliteter, og i 2006 er der på DOFbasen kun indtastet ynglepar fra 5 lokaliteter, i alt 21-27 par.

Der er registreret min. 67-108 ynglepar fordelt på i alt ca. 25 lokaliteter. Det er en pæn stigning i forhold til 2005 og 2006.

Her skal nævnes Gribskov (S), hvor Gribskovgruppen igen i år har optalt ynglebestanden, denne gang til 14-18 ynglepar. Næstbedste lokalitet er Silkeborg Vester-skov (ØJ) med 2-3 par. I det gamle Sønderjyllands Amt er der kortlagt 14 sikre ynglepar, hvoraf de 10 par får unger.

Der er desværre fortsat mange observationer af sikre ynglepar, der ikke indtastes i ynglefugletabellen i DOF-basen. Et hurtigt kig afslører mindst 20 lokaliteter, hvorfra der foreligger observationer med adfærd TH eller YF, og i mange tilfælde fremgår det tilmed af noter, at der er fundet redehul med unger. Det ser stadig ud til, at der er tilbagegang i områderne uden for artens kerneområder (Sønderjylland og Nordsjælland).

For tredje år i træk er der ikke registreret sikre ynglepar på Bornholm. Der er set og hørt fugle flere steder på øen og også en enkelt trommende fugl, så enkelte par kan have undgået opmærksomhed. Der kan dog nu

være så langt mellem fuglene, at de ikke når at finde hinanden i yngletiden.

(Rene Christensen)

Regional fordeling af ynglende Sortspætte 2007

Ynglepar	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	3-5	5-6	1-2	24-28	0-3	14-22	0	20-31	0	0-1	67-108

Lille Flagspætte *Dendrocopos minor*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1998	2007	2006	
2007	NA	(31)	(57)	83	79	87	167	121	102	(2200)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1988-89 og 2002. Ynglefugleoplysninger er meget ujævne fra år til år og derfor undladt. Max.-antal ynglepar er 1998: 64-74 par.

Rettelse til Årsrapporten 2005-2006: Data om ynglende Lille Flagspætte er mangelfulde, idet data fra Gribskov mangler i oversigten. Gribskovgruppen har i 2005 kortlagt 2-3 ynglepar og i 2006 4-6 par.

Med min. 121 fugle er 2007 det næstbedste år i Årsrapportens historie. Det bedste var 1998, hvor der blev set 167 fugle. Halvdelen af fuglene er set på Sjælland, hvilket er normalt. I det hele taget er Lille Flagspætte en art med en østlig udbredelse i landet.

Der er indberettet 13-16 ynglepar, fordelt med 10-13 par på Sjælland, 2 par på Bornholm og 1 par i Sønderjylland. Bedste lokalitet er Gribskov (S) med 4-6 ynglepar, vurderet på baggrund af territoriehævdende fugle, idet der kun er et redefund.

Antallet af ynglepar varierer fra år til år, men årets antal er på linje med, hvad der er indberettet de senere år. Det kunne dog være ønskeligt med en målrettet eftersøgning på nuværende og tidligere ynglelokaliteter for at få et billede af artens nuværende ynglestatus. Der er set meget få trækkende fugle, og uden for ynglelokaliteterne er der ikke obs af mere end en fugl.

(Rene Christensen)

◀ Lille Flagspætte, Skagen, 21. oktober 2007. Foto: Jørgen Kabel.

Regional fordeling af Lille Flagspætte 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	5	0	1	1	0	5	0	62	5	42	121

Toplærke *Galerida cristata*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1978-2007
	Før 1970	1978-79	1980-89	1990-99	2000-07		1981	1980	1978	
2007	NA	562	(390)	(84)	13	23	715	705	676	(5015)
2	NA	85	(117)	(28)	5	10	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle, og anden række antal ynglepar. Toplærke er første gang med i Årsrapporten i 1978. Der mangler årstotaler fra 1988-90 og 1992. Største yngleførekomster er indrapporeret fra 1984: 119 par, 1986: 109 par og 1985: 107 par.

Årets yngleførekomst ved Hirtshals er opgjort til 2 par, og op til 5 fugle er set på lokaliteten i maj. Der foreligger overraskende mange observationer fra resten af landet. Ved Hejlsminde Bugt (SØJ) bliver en enkelt fugl

set 27/5, og i Holbæk (S) ses en fugl omkring havnekiosken 24/6. Ved Sjællandsbroen i København (S) bliver en fugl med dårligt ben set af mange lokale ornitologer 30/6-4/7, og en ny fugl med raske ben ses ved

Topplærke, Sydhavnen, København, 4. juli 2007. Foto: Helge Sørensen.

Køge Havn (S) 29-30/7. Endnu en fugl uden bemærkninger om benskader ses i Tårnby på Amager (S) 14-

28/10. Samlet årstotal bliver dog stadig den 3. laveste hidtil med kun 10 fugle.

(Anders Østerby/Jørgen Staarup Christensen)

Rødrygget Svale *Cecropis daurica*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2003	2007	2006	
2007	3	<1	>1	3	8	6	16	16	12	106

Tilføjelse: For 2006 tilføjes 2 fund fra Skagen med 5/5 1 Ø Skagen (NJ) og 6/5 1 hørt trækkende (NJ). Samlet årstotal for 2006 er derfor oppe på 12 fugle.

Med en årstotal i 2007 på min. 16 fugle er der tale om en tangering af rekordforekomsten i 2003. Alle fund på nær et er fra 1. halvår. Årets første fugl er tidligt på færde med 24/4 1 TF Grenen (NJ), og de næste observationer følger næsten dagligt med 26/4 1 T Gjerrild Nordstrand (ØJ), 27/4 1 R Dovns Klint (F), 28/4 2 R Blåvands Huk (SVJ) + 1 N Barmhjertigheden (S) og 29/4 1 fou. Korshage (S). Herefter skal vi lidt ind i maj, før de næste dukker op med 3/5 1 T Gilbjerg Hoved (S) + 1 R Sydvestpynten, Kongelunden (S), 7/5 1 R Keldsnor (F) og 8/5 1 fou. Nørresundby (NJ). Fra 9/5-15/5 tager en Rødrygget Svale – til glæde for mange tilreisende ornitologer – ophold ved Årlev Engsø (ØJ). Dette er landets hidtil mest stationære fugl. De sidste fugle fra foråret bliver 15/5 1 fou. Klinteskoven (LFM), 18/5 1 fou. Lidsø-Tjørnebjerg (LFM) og 3/6 1 SØ Kikhavn (S). Fra efteråret foreligger et enkelt fund med 6/9 1 fou. Strødamområdet (S). I alt foreligger nu 8 fund fra efteråret, heraf 2 fra september.

(Jørgen Staarup Christensen)

◀ Rødrygget Svale, Årlev Engsø, 11. maj 2007. Foto: Jens Kirkeby.

Storpiber *Anthus richardi*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1994	2003	1988	
2007	12	>1	12	28	28	26	65	51	50	638

Et flot år med i alt 36 fugle, hvilket er 6. største årstotal hidtil. Forekomsten kulminerer i oktober med 32 fugle. Månedsfordelingen er april 1, september 1, oktober 32, november 1 og december 1.

Årets eneste forårsfund er tidligt, 21/4 1 V Tontoft Nakke (SJ). Samlet er der nu registreret 30 fugle på forårstræk herhjemme. Efterårets første fugl ses 20/9 Christiansø (B). Fra 8-19/10 registreres Storpiber stort set dagligt – i alt 28 fugle – især langs Vestkysten. Flest fugle er set ved Blåvands Huk (SVJ) 12-19/10 6 R/T,

Hanstholm (NJ) 8-14/10 3 R/T og Grenen (NJ) 6/10-4/11 3 R/T. I øvrigt skal 10/10 2 R Bøvling Klit (VJ) bemærkes. Lidt usædvanligt er der ingen fund fra Fanø i år.

Efterårets sidste fugle er 28/10 1 overflyvende Sandflugtsplantage (S), 30/10 1 udtrækkende Grenen (NJ) og 3-4/11 1 R/T Grenen (NJ). Året slutter med en usædvanlig vinterforekomst med 16/12 1 R Dråby Vig, Limfjorden (NJ). Dette er det første vinterfund siden 2000.

(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af Storpiber 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	7	4	11	1	0	4	0	5	1	3	36

Markpiber *Anthus campestris*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1985	1983	1981	
2007	NA	(39)	76	(36)	19	22	115	110	90	(1451)
0-1	NA	NA	(16)	14	7	11	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle, og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972-76 og 1997. 10-års gennemsnit er beregnet på de seneste 9 år, da 1997 mangler. De tre største år for yngleforekomst er 1982: 26-33 par, 1989: 29-31 par, 1998-99: 18-24 par.

Den hidtil laveste årstotal med kun 8 fugle. I yngletiden er der kun set 1 syngende fugl på Anholt 13/5-8/6. Fra forårstrækket foreligger kun 2 observationer i maj med 4/5 1 TF Nakkehoved (S) og 12/5 1 NNØ Nørre Vorupør (NJ). Fra efterårstrækket er der 5 fund, alle fra den østlige del af landet i perioden 18/8-22/9: 18-21/8

1 R Staunings Ø (S), 19/8 1 SØ Hyllekrog (LFM), 21/8 1 T Dueodde (B), 5/9 1 N Gedser Odde (LFM) og 22/9 1 T Kongelunden (S). Alle drejer sig formodentlig om fugle fra den svenske bestand i Halland og Skåne, hvor der i 2006 var 36-41 par/territorier (Strid 2007).

(Knud Pedersen/Jørgen Staarup Christensen)

Markpiber, Stauningsø, 20. august 2007.

Foto: Peter Dam.

Rødstrubet Piber *Anthus cervinus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1991	1992	1994	
2007	NA	(79)	137	184	69	81	355	307	260	(4079)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1970-73 og 1975-76. Årstotal for 2006 er rettet til fra 81 til 80 fugle.

2006-rettelser: Fund 12/6 1 R Grenen (NJ) udgår, da det drejer sig om en fejlindtastning (NOK 2007).

Et decideret bundår med kun 32-33 fugle, hvilket er det hidtil laveste i Årsrapportens historie. Især er efterårets forekomst på et meget lavt niveau med kun 19-20 fugle. Også ved Falsterbo i Sverige bliver der registreret meget få fugle i efteråret med kun 14 mod normalt omkring 40 fugle. Månedsfordelingen er maj 11, juni 2, september 13 og oktober 7.

Forårets forekomst er på et rimeligt niveau med 13 fugle ligesom i 2006. Første fugle ses 3/5 1 R-V, 4/5 1 V

Tontoft Nakke (SJ) og 4/5 2 R Gjerrild Nordstrand (ØJ). Flest fugle registreres ved Skagen (NJ) med i alt 5 fugle, heraf 13/5 3 T. Forårets sidste ses 2/6 1 R Christiansø (B) og 11/6 1 TF Grenen (NJ). Ankomst i efteråret til normal tid med 1/9 1 S Gedser Odde (LFM) og 1 T Kongelunden (S). Ellers registreres Rødstrubet Piber meget spredt i september, primært i Østdanmark. Fra 30/9-5/10 registreres 4-5 fugle R/T ved Stubben (S), og desuden 30/9 2 R Saltholm (S). Årets sidste fugle bliver 7/10 1 T Kongelunden (S) samt 16/10 1 T Blåvands Huk (SVJ) og 1 T Dueodde (B).

(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af Rødstrubet Piber 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	5	0	1	4	0	3	0	14	2	4	33

Skærpipiber *Anthus petrosus* (yngleforekomst)

Igen en ganske mager forekomst, hvor der mangler indrapportering fra flere af de nordjyske kernelokaliteter (Nordre Rønner og Deget). Dog er det glædeligt med en optælling på Hirsholmene igen i år, hvor der er indrapporteret 1/5 14-15 par Græsholm (NJ) og 30/4 2 par Hirsholm (NJ). Seneste optælling fra Hirsholmene

er fra 2005, hvor 16-20 par blev registreret. Fra yngletiden er der desuden indrapporteret fugle fra 16/6 2 R Danzigmand, Læsø (NJ) samt 2 fugle fra Vestsjælland med 5-6/5 1 sy. Gisseløre (S) og 31/7 1 R Ordrup Næs (S).

(Jørgen Staarup Christensen)

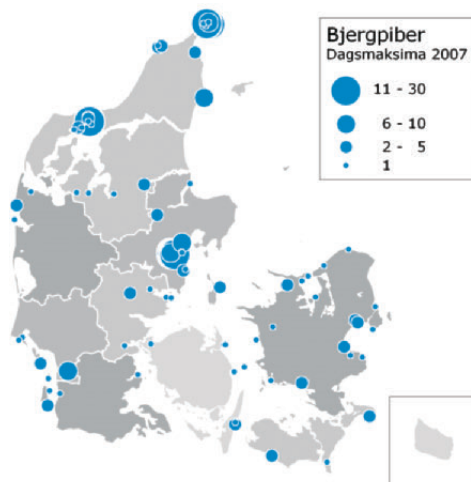
Bjergpipiber *Anthus spinoletta*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2003	2001	2004	
2007	0	0	<1	52	337	289	672	415	395	3213

Kommentar: Første fund er fra 1989.

Et år i den lavere ende af skalaen med kun 201 fugle, heraf de 51 i 1. halvår og de 150 i 2. halvår. De største forekomster først på året er fra Brabrand Sø/Årslev Engso (ØJ) 24/1-19/2 op til 15 R. Desuden 21/1-25/2 3 R Køge Sydstrand (S), 4/2 4 R Uldum Kær (SØJ) og 7/2 4 R og 27/2 4 R Grenen (NJ). Fra marts foreligger kun 3 observationer, og forårets sidste fugle ses 10/3 1 R Vesløs Vejle (NJ), 13/3 1 R Ørby Hage (SJ) og 1/4 1 R Uldum Kær (SØJ).

De første fugle fra 2. halvår er 6/10 2 vdr. R Kramnitte (LFM), og fra midten af oktober øges antallet af observationer, men ankomst i større antal ses ult. oktober med 20/10 13 R og 27/10 30 R Nordstrand ved Grenen (NJ) samt 24/10 18 R Bygholm Vejle (NJ). Det er sædvanligvis lidt svært at vurdere, hvor mange forskellige fugle der registreres ved Skagen (NJ), men der synes minimum at være tale om tiltræk i to omgange, først fra med./ult. oktober og igen med. november. I løbet af november dukker Bjergpipiber op mange steder, især

ved kystnære lokaliteter, men de største antal ses fortsat i Nordjylland med 11/11 24 R Bygholms Vejle (NJ) og 18/11 17 R Nordstrand ved Grenen (NJ). Desuden skal 18/11 6 R Egå Engsø (ØJ) og 5 R Køge Sydstrand (S) samt 24/11 5 R Tranegilde Mose (S) bemærkes. I

december noteres de største antal 3/12 6 R Stensnæs (NJ), 10/12 11 R og 11/12 10 R Nordstrand ved Grenen (NJ) samt 31/12 8 R Ribe Østerå (SVJ).

(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af Bjergpiber 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
1. halvår	14	0	2	1	6	23	0	5	0	0	51
2. halvår	80	6	11	4	2	16	7	19	5	0	150
Total	94	6	13	5	8	39	7	24	5	0	201

Sortrygget Hvid Vipstjert *Motacilla alba yarrelli*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2001	2004	2007	
79	NA	(2)	15	31	85	62	106	90	79	(974)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1973-1979.

Med en årstotal på 79 fugle er 2007 det hidtil 3. største år herhjemme. 90 % af alle fuglene er registreret langs Vestkysten fra Magrethe Kog (SJ) i syd til Skagen (NJ) i nord. Sædvanligvis ses hovedparten i forbindelse med forårstrækket, og månedsfordelingen er januar 2, februar 1, marts 21, april 37, maj 12, juni 4, august 1 (genganger) og oktober 1.

Året indledes med et par usædvanlige vinterforekomster langs Vestkysten med 13/1 1 R Thyborøn Havn (VJ), 16/1 1 Inder Bjerrum (SVJ) og 18/2 1 ad. han R Rindby, Fanø (SVJ). Forårets første fugle ses 7/3 1 2K han Værnengene (VJ) og samme dag 3 R Sønderho, Fanø (SVJ). I løbet af marts stiger antallet af observatio-

ner, og forekomsten kulminerer med./ult. april med i alt 27 fugle, hvor største antal ses 11/4 5 R Rindby Sø, Fanø (SVJ) og 3 R Sloen, Fanø (SVJ). I løbet af foråret registreres imponerende 22 fugle på Fanø (SVJ). I maj ses fortsat mange fugle, især ved Skagen (NJ) med 30/4-25/5 5 fugle. Der er registreret 2 sikre ynglepar (blandingspar *yarrelli/alba*) 3/6 1 han (*yarrelli*) med hun (*alba*) Ebeltoft Færgehavn (ØJ) og 1 han (*yarrelli*) med hun (*alba*) Kærgårdsmølle (VJ). Desuden 28/5 1 hun (*yarrelli*) med føde Kongelunden (S). Årets eneste fugle fra efteråret bliver 11/8 1 han Ebeltoft Havn (ØJ) og 1 han vdr. 1/10 Nordmandshage (NJ).

(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af Sortrygget Hvid Vipstjert 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	13	12	38	5	1	7	1	2	0	0	79

Gulhovedet Gul Vipstjert *Motacilla flava flavissima/lutea*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1995	1986	1987	
7	NA	(2)	8	6	6	6	13	12	12	(190)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1974-1979.

Et pænt år lidt over gennemsnit med i alt 7 fugle, alle i perioden 26/4-19/5 og sædvanligvis primært langs Vestkysten. Alle nævnes: 26/4 1 han fou. Kammer-slusen (SVJ), 29/4 1 han R Sødringkær (ØJ), 1/5 1 fou.

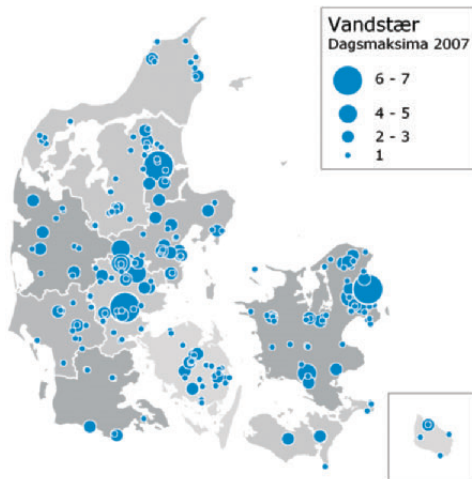
Tontoft Nakke (SJ), 8/5 1 han R Sønderho, Fanø (SVJ), 16/5 1 ad. hun R Gl. Hviding Engsø (SVJ) + 1 han R Tipperne (VJ) og 1 han R Stege Sukkerfabrik (LFM).

(Jørgen Staarup Christensen)

Vandstær *Cinclus cinclus*

Vandstæren er atter med i Årsrapporten efter nogle år ude. Arten flukturerer tilsyneladende en del, formentlig under påvirkning af dels ynglesuccesen i Skandinavien, dels vejret i Syd norge og Mellemseverige, hvor hård frost kan tvinge fuglene sydpå. Forekomsten i 1. halvår er noget under vanlig standard, flere steder angives meget høj vandstand i åerne,

og dermed vanskelige optællingsforhold, som årsagen. De største tal bliver 10/3 6 Grejsdalen (SØJ) og 13/1 5 Funder Ådal (ØJ). Forårets sidste er, når der ses bort fra ynglefugle, 28/3 1 Bruunshåb (NJ) og efterårets første 7/10 1 Kongsdal (NJ). Det er lidt usædvanligt, at der ikke foreligger fund i april, og ankomst i efteråret før 15/10 er også lidt tidligt. Kun i 1992, 2004 og 2005 er

Vandstær, Nørresø/Hunså, Lolland, 6. november 2007.
Foto: Mogens Hansen.

der tidligere ankomstdatoer i DOFbasens data om Vandstær.

Forekomsten i 2. halvår ser, hvad angår antal fugle, mere normal ud. Der mangler dog de helt store antal, hvilket måske skyldes manglende indsats fra de få

aktive vandstære-entusiaster? De største tal er 20/12 7 Villestrup Å (NJ) samt 11/11 6 Mølleåen (S). Yngleforekomsten beskrives i DATSY-rapporten, som der henvises til.

(Peter Lange)

Regional fordeling af Vandstær 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
1. halvår*	28	13	7	26	31	5	9	27	1	2	149
2. halvår*	44	5	13	46	32	8	35	77	8	4	272

*udregnet som sum af lokalitetsmax. Ynglefugle er ikke medtaget i tabellen.

Sydlig Nattergal *Luscinia megarhynchos*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2006	2004	2007	
9	7	1	2	2	7	6	11	10	9	105

Sydlig Nattergal er under udbredelse i den østlige del af Slesvig-Holsten. Alene i et område ved Lübeck er der meldinger om 26 territorier (Koop 2007). På sigt må vi forvente en udbredelse mod nord over grænsen.

Der er registreret 9 fugle (sum af lok. max.) på 8 lokaliteter i perioden 25/4-29/6 og hertil 1-2 ynglepar på det militære område ved Kær (SJ).

Alle fund nævnes i regionalgruppering: 23/6 1 Havdrup

(S), 20/5-27/5 1 sy. Stevns Fyr (S), 15/5 1 sy. Rudbøl Kog/Sønderkog (SJ), 25/4-29/6 1 sy. og 21/5 2 sy. på det militære område ved Kær (SJ), 29/4 1 ringmærket Blåvands Huk (SVJ), 4/5-13/5 1 sy. Blåvand (SVJ), 25/5-6/6 1 sy. Ilskov (VJ).

Det første fund er 25/4 1 sy., og det sidste fund er 29/6 1 kaldende – begge på det militære område ved Kær (SJ).

(Arne Larsen)

Sydlig Blåhals *Luscinia svecica cyanecula*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2006	2005	2004/05	
105	NA	0	<1	3	(87)	(81)	186	148	134	(758)

Kommentar: Tidligere ynglefugl i 1800-tallet, første ynglefund efter 1970 er fra 1992. Der mangler årstotal fra 2003.

Ubestemte Blåhalse inden for de kendte yngleområder for Sydlig Blåhals i Sønderjylland og Vestjylland er behandlet som Sydlig Blåhalse. Der opfordres til at

indtaste fund af race-bestemte Blåhalse under det korrekte navn i DOFbasen, herved bliver data langt nemmere at arbejde med.

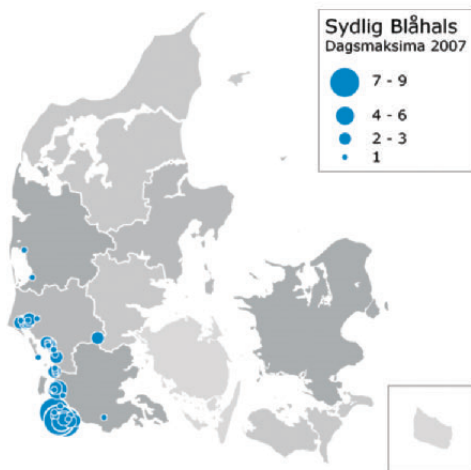
Regional fordeling af Sydlig Blåhals 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	-	2	36	-	-	67	-	-	-	-	105

Udbredelsen af Sydlig Blåhals i Slesvig-Holsten fortsætter, og der er meldinger om en del nye lokaliteter, hvor arten er fundet (Jeromin 2007).

Der er blevet registreret 105 fugle (sum af lok. max.) i perioden 5/3-3/9 på 45 lokaliteter. Flest er der (lok. max. >4) 11/4 6 sy. han Rudbøl Sø (SJ), 12/4 8 sy. han Rudbøl Kog & Sønderkog (SJ) og 15/4 9 sy. han Magisterkogen (SJ). De første fund er 5/3 1 han ad. syngende Ballum Sluse (SJ), og det sidste fund er 3/9 1 Sneum Eng sø (SVJ).

(Arne Larsen)

Sydlig Blåhals, Tøndermarsken, 29. april 2007. Foto: Helge Sørensen.

Nordlig Blåhals *Luscinia svecica svecica*

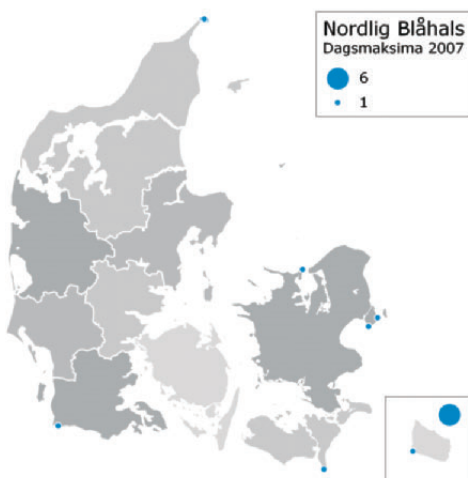
Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1980	1997	1995	
34	NA	(73)	166	(136)	85	83	300	265	244	(4072)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76 og 1991.

Ubestemte Blåhalse uden for de kendte yngleområder for Sydlig Blåhals i Sønderjylland og Vestjylland er behandlet som Nordlig Blåhals.

Der er registreret 34 Nordlig Blåhals fordelt med 28 fugle i foråret (14/5-17/6) og 6 fugle i efteråret (24/8-14/10). 2007 er hermed et år langt under gennemsnittet. Der er foretaget en frasertering af oplagte og mulige gengangere. Hovedparten er fra Grenen (NJ) med i alt 8 fugle 19/5-17/6 og Christiansø (B) med 11 fugle 14/5-25/5. Forårets første er 14/5 1 R Christiansø (B), og forårets sidste er 17/6 1 hun R Grenen (NJ). Sidstnævnte kan teknisk set godt være en sydlig race, da hunnerne af de to racer ikke kan adskilles i felten. Efterårets fund er 24/8 1 Kystvejsområdet, Drogden Amager (S), 27/8-30/8 2 R og 2 ringmærket Grenen (NJ) samt 14/10 1 1K han R Kongelundsstranden (S).

(Arne Larsen)

Regional fordeling af Nordlig Blåhals 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	14	-	1	-	-	1		5	1	12	34

Sortstrubet Bynkefugl *Saxicola torquata*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1998	2007	1996		
2007	70	NA	(10)	22	(54)	53	56	80	70	69	(1201)
	25	NA	0-2	NA	(9)	25	24	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle, og anden række antal ynglepar. Årstotaler mangler fra 1972-73, 1976 og 1997. Flest par er registreret 2000: 31 par, 2003: 30 par og 1999 & 2007: 25 par.

Sortstrubet Bynkefugl, Blåvand, 1. oktober 2007.
Foto: Per Schiermacher-Hansen.

I vores sydlige naboland fortsætter udbredelse af Sortstrubet Bynkefugl. Der er meldinger om 9 nye lokaliteter i den vestlige del og om 12 syngende fugle samt 2 ynglepar i den østlige del af Slesvig-Holsten (Jeromin 2007, Koop 2007).

Der er indberettet 30-35 ynglepar (diverse indtastninger af observationer med YF-koder og par med unger er omregnet til antal par) fordelt på ca. 30 lokaliteter

Regional fordeling af Sortstrubet Bynkefugl 2007

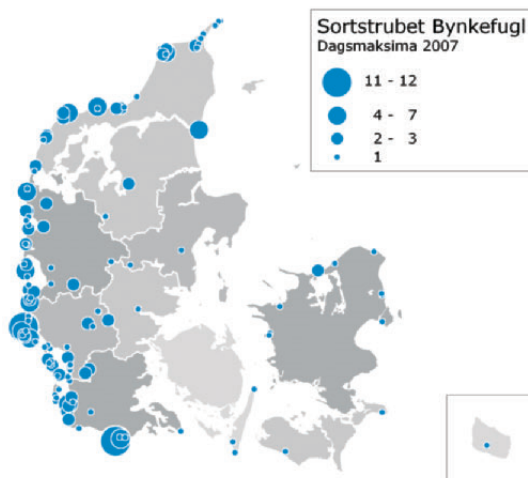
	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	66	41	95	2	4	37	2	10	2	1	261

*Regional fordeling er ikke fraserteret gengangere (ynglefugle).

fordelt med 10-11 par NJ, 2-3 par VJ, 7-8 par SVJ, 0-1 par ØJ, 1 par SØJ, 9-10 par SJ og 1 par S. Sørgeligt få af disse er indtastet korrekt på DOFbasen. Den bedste lokalitet er Frøslev Mose (SJ) og Frøslev Plantage (SJ) med hver 3 par.

Forårets første større forekomster (>2) indledes med 9/3 3 R Blåvands Huk (SVJ) og 3 Hvide Sande (VJ). Den største observation er 19/8 12 ynglefugle Vejers Strand (SVJ). Efterårets sidste større forekomst (>3) er 30/10 4 fou. Ferring Sø (VJ). Der er kun få vinterfugle.

(Arne Larsen)

Grønlandsk Stenpikker *Oenanthe oenanthe leucorhoa*

Racen er genoptaget som Rapportgruppeart. Kun fugle bestemt i hånden medtages i Årsrapporten.

(Arne Larsen)

Ringdrossel *Turdus torquatus* (sommerfund)

Forårstrækket slutter 27/5 med 1 R ved Nordstrand på Batterivej, og umiddelbart herefter gør fuglen trækfor-

søg på Grenen (NJ). Efterårets første observation er 16/9 1 R Øer/Hassensøre (ØJ).

(Arne Larsen)

Vindrossel *Turdus iliacus* (sommerfund)

Forårstrækket slutter 24/5 med 1 sy. Skagen (NJ). Den næste observation er 10/9 1 S Nordmandshage (NJ).

(Arne Larsen)

Flodsanger *Locustella fluviatilis*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1995	1992	2003	
2007	11	2	(6)	15	12	12	34	25	21	(327)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1989.

Mens der i vores sydlige naboland meldes om stor fremgang med 66 syngende fugle i den østlige del af Slesvig-Holsten (Koop 2008), ligger antallet i Danmark med 11 fugle lidt under gennemsnittet fra de sidste 10 år.

Alle nævnes: 21/5 1 ringmærket Christiansø (B), 21/5-27/6 2 sy. Sengeløse (S), 25/5 1 sy. Hove Ådal (S), 25/5-

30/6 1 sy. Langstrup Mose (S), 31/5-10/7 1 sy. Lekkende Gods (S), 2/6 1 ringmærket Gedser Odde (LFM), 6/6-9/6 1 sy. Lindenberg-Gravlev Ådal (NJ), 9/6 1 sy. Skarresø (ØJ), 12/6 1 sy. Snogebæk (B) og 9/7-11/7 1 sy. Vesterskov, Haderslev (SJ).

(Ursula Burmann)

Savisanger *Locustella luscinioides*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1989	1988	1991+'07	
2007	26	(7)	26	26	22	21	50	40	38	(742)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1973 og 1975-76.

Året byder på 38 fugle efter frasortering af dobbeltobservationer og gengangere. Kun 1989 med 50 fugle og 1988 med 40 fugle overgår 2007.

Der indberettes 2 ynglefund, 1 par ved Maribo (LFM) og 1 par Henninge Nor (F). På yderlige 4 lokaliteter høres der syngende fugle i længere perioder: 14/4-9/7 1-2 Brabrand Sø (ØJ), 15/4-12/6 1-2 Magisterkogen (SJ),

23/5-29/7 1-2 Tryggelvælde Ådal (S) og 25/5-12/7 1-3 Kongemose (S). De første observationer er 14/4 1 sy. Brabrand Sø (ØJ) og 15/4 1 sy. Magisterkogen (SJ). De sidste observationer er 20/7 1 Søndersø (LFM) og 12/8 1 Strødamområdet (S).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af Savisanger 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	2	1	1	5	2	6	5	10	6	0	38

Savisanger, Margrethe Kog, 13. maj 2007. Foto: Carsten Gadgaard.

Drosselrørsanger, Holløse Bredning, 18. maj 2007. Foto: Helge Sørensen.

Drosselrørsanger *Acrocephalus arundinaceus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1979	1984	1977-78	
2007	NA	(19)	17	13	16	15	35	24	22	(538)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972-73 og 1975-76.

I perioden 13/5-8/8 observeres 14 forskellige fugle på 13 lokaliteter. Dermed ligger antallet lidt under gen-

nemsnittet fra de sidste 10 år og en del under antallet fra 2005 og 2006. Fra landets eneste sikre ynglested,

Søndersø ved Maribo (LFM) indberettes igen et ynglepar. På yderlige 9 lokaliteter høres der syngende fugle, deraf en i en længere periode: 14/5-23/5 1 Ellemosen-Holløse Bredning (S). Den første observation er 13/5 1

sy. Anholt (ØJ). Den sidste observation er 8/8 1 Han Vejle (NJ).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af Drosselrørsanger 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	1	2	2	1	1	1	1	1	3	1	14

Høgesanger *Sylvia nisoria*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1998	2007	1996	
2007	13	(29)	38	28	20	18	58	56	50	(1028)
0	NA	NA	10	3	<1	1	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle, og anden række antal ynglepar. Årstotaler mangler fra 1972 og 1975-76.

I 1. halvår indberettes 2 observationer, som også er niveauet fra de seneste år: 2/6 og 3/6 1 sy. på en hemmeligholdt potentiel ynglelokalitet og 3/6 1 ringmærket Christiansø (B).

Efteråret byder med 11 fund på væsentligt færre end i 2005 (18) og 2006 (24). Alle nævnes: 7/8 og 8/8 1 Blåvands Huk (SVJ), 10/8 1 ringmærket Christiansø (B), 14/8 1 1K Højerup, Stevns (S), 14/8 1 1K ringmærket

Grenen (NJ), 15/8 1 2K+ hun ringmærket Gedser Odde (LFM), 18/8 1 1K ringmærket Blåvands Huk (SVJ), 19/8 1 1K og 21/8 2 1K ringmærket Christiansø (B), 22/8 1 Blåvands Huk (SVJ), som muligvis er samme fugl som den 18/8, samt to sene observationer 11/9 1 1K Gerå Enge (NJ) og 21/9 1 Høgsbro Plantage (SJ).

(Ursula Burmann)

Lundsanger *Phylloscopus trochiloides*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1992	1988	1993	
2007	10	7	13	28	13	16	57	53	42	586
	6									

Kommentar: Første ynglefund er fra 1985 og fortsat uregelmæssig. Max.-antal ynglepar er 1997: 4 par, 2002: 3 par og 2004: 1-2 par.

Ifølge DOFbasen er der ingen observationer af ynglepar. Mens de fleste fund af Lundsanger i 2006 var fra Bornholm og Ertholmene, er fordelingen i år mere spredt. Alle nævnes: 20/5 1 sy. Hammersø (B), 24/5 1 sy. Skærsø Plantage (ØJ), 25/5 1 sy. Korshage (S), 26/5 1 sy. Gilbjerg Hoved (S), 27/5 1 Rønne (B) og muligvis den samme fugl 5/6 1 sy. Galløkken (B), 10/6 og 11/6 1 sy. Hillerød (S), 10/6 1 sy. Rønde (ØJ) og 18/6 1 ringmærket Christiansø (B). Den eneste efterårsobservation er 14/8 1 1K ringmærket Grenen (NJ).

(Ursula Burmann)

Lundsanger, 1K, Grenen, 14. august 2007. Foto: Knud Pedersen.

Fuglekongesanger *Phylloscopus proregulus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1996	2000	1999	
2007	17	<1	6	16	11	11	84	30	20	310
	1									

Der observeres 17 fugle, mere end dobbelt så mange som sidste år. De fleste indberettes fra den sydlige del

af Jylland. De første observationer er 1/10 1 ringmærket Christiansø (B), 1/10 1 Værløse Vest (S) og 2/10 1

Regional fordeling af Fuglekongesanger 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	1	1	4	1	0	3	0	3	1	3	17

Fuglekongesanger, Blåvand, 13. oktober 2007. Foto: Benny Kristensen.

Vestamager (S). De sidste efterårsobservationer er 19/10 1 Skagen (NJ), 19/10 3 Rømø (SJ) og 20/10 1 Svaneke (B). Der indberettes vinterobservationer fra Gedser Odde (LFM), hvor en ringmærket fugl opholder sig

i perioden 10/12-31/12. Der er så vidt vides tale om det første danske vinterfund af arten. I Sverige kendes tre fund i december, det seneste i 2006 (Strid 2007).

(Ursula Burmann)

Hvidbrynet Løvsanger *Phylloscopus inornatus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
2007	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2005	2007	1986	
57	17	2	18	12	28	24	60	57	52	576

Med 133 observationer af omkring 57 fugle er 2007 et rekordår. Blåvands Huk-området (VJ) med 12 fugle i perioden 25/9-17/10 står for de fleste observationer, efterfulgt af Rømø (SJ) med 5-6 fugle i perioden 6/10-20/10 og Mandsø (SVJ) med 5 fugle i perioden 5/10-15/10. Der indberettes en af de meget sjældne forårsobservationer: 28/4 1 Pinseskoven, Vestamager (S). De første fugle i efteråret indberettes 25/9 1 Nyeng (SVJ), 30/9 1 Vestamager (S) og 30/9 1 Tømmerby Fjord (NJ). De sidste observeres 21/10 2 Blåvand-/Hvidbjerg Strand (SVJ), 25/10 1 Rønne (B) og 4/11 1 Nørre Lyngvig (VJ).

(Ursula Burmann)

Hvidbrynet Løvsanger, Vestamager, 2. oktober 2007. Foto: Mikkel Holck.

Regional fordeling af Hvidbrynet Løvsanger 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	7	5	21	0	0	7	2	9	3	3	57

Sibirisk Gransanger *Phylloscopus collybita tristis*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	2007	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99		2000-07	1987	1984	
1	0	<1	3	<1	<1	<1	9	6	5	45

Kommentar: Første fund er fra 1975.

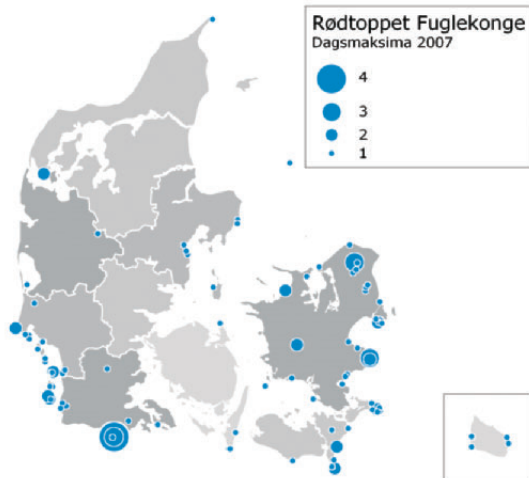
Kun fugle, der er bestemt i hånden (ringmærket), medtages i Årsrapporten. Årets eneste fund er således 10/11 1 ringmærket Grenen (NJ).

(Ursula Burmann)

Rødtoppet Fuglekonge *Regulus ignicapillus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal
	2007	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99		2000-07	2003	2004	
124	0	(42)	36	60	(99)	(98)	136	135	131	(2043)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-76. Ynglefugleoplysninger er meget ujævne og derfor undladt. Max. yngleforekomst er 1999: 27-36 par. Årstotal for 2002 er mangelfuld.

Rødtoppet Fuglekonge, Stubben, København, 27. marts 2007.
Foto: Mikkel Willemoes Kristensen.

Året byder på 212 observationer af 124 fugle på 91 forskellige lokaliteter efter frasortering af dobbeltobservationer og gengangere. Det er en tydelig stigning i forhold til de sidste to år, men antallet ligger dog lidt under rekordåret 2003 (136). Den efterhånden faste bestand af ynglepar i Gribskov (S) vurderes til 9-10 par. Desuden indberettes 38 syngende fugle på yderligere 33 lokaliteter, flest 3/6 4 Frøslev Plantage (SJ) og 31/3 3 Kongelunden (S).

Regional fordeling af Rødtoppet Fuglekonge 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	1	5	27	7	-	18	9	35	18	4	124

Arten observeres i alle årets måneder. Der er to vinterobservationer med mere end 1 fugl: 11/2 2 fou. Sorø Kommune (S) og 11/12 2 fou. Draget, Thyholm (VJ). På sidstnævnte lokalitet opholder sig mindst en fugl i en længere periode fra 25/11 til 31/12.

(Ursula Burmann)

Lille Fluesnapper, Christiansø, 19. maj 2007. Foto: Eva Foss Henriksen.

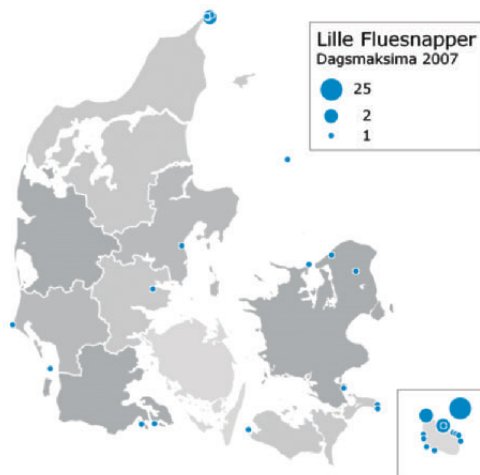
Lille Fluesnapper *Ficedula parva*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
2007	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1981	1989	1980	
128	NA	(93)	261	144	120	110	572	349	330	(5569)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-77.

Et meget normalt år med en forekomst tæt på gennemsnittet. Som sædvanlig dominerer Christiansø (B) årstotalen med 89 ud af 128 fugle (70 %). Som vanligt ses flest fugle i foråret med 93 fugle (14/5-20/6) og 34 fugle i løbet af efteråret (26/8-14/10). Månedsfordelingen er maj 85, juni 8, august 1, september 21 og oktober 13. De første fugle ankommer til normal tid med 14/5 5 R Christiansø (B), 1 R Hammeren (B), 1 sy. Svaneke (B), 1 sy. Horsens (SØJ), 1 sy. Korshage (S). Trækket kulminerer få dage senere med 18/5 25 R Christiansø (B). Der er ikke konstateret ynglepar/forsøg, men uden for Christiansø observeres sædvanligvis flere syngende endagsfugle, i alt 20 ex. – især i Østdanmark, fordelt med Sjælland 3 (Korshage 2, Tisvilde, Store Dyrehave), Møn 2 (Møns Fyr, Klinteskov), Bornholm 10 (Svaneke 3, Gudhjem 2, Listed, Gråmyr, Blykobbe Plantage, Stampen, Hasle), Sønderjylland 1 (Broager), Øst-Syddøstjylland 3 (Horsens, Anholt, Forstbotanisk Have i Århus) og Nordjylland (Skagen 2). Skagen har i øvrigt et pænt år

med i alt 7 fugle. Forårets sidste bliver 20/6 1 sy. Klinteskov (LFM).
Fortsættes på næste side

Regional fordeling af Lille Fluesnapper 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	7	0	3	2	1	2	0	5	3	105	128

Efteråret første fugl ses 26/8 1 R Nexø (B), og ud af efterårets i alt 34 fugle ses de 29 på Christiansø (B) i perioden 1/9-4/10, flest 16/9 3 R, 24/9 3 R, 2/10 6 R og 3/10 3 R. I øvrigt 3 fugle fra Sydvestjylland med 22/9 1

1K R Mandø (SVJ) og 25-27/9 1 ringmærket og 14/10 1 brun Blåvands Huk (SVJ). Sidstnævnte er også årets sidste observation.

(Jørgen Staurup Christensen)

Hvidhalset Fluesnapper *Ficedula albicollis*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1996	1991	1999	
2007	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07	Sidste 10 års gns.	1996	1991	1999	Artstotal fra 1970-2007
3	NA	3	4	9	5	6	21	13	12	196

Igen et skuffende år med kun 3 fugle. Alle nævnes: 29/4 1 han Mygdal (NJ), 5/5 1 2K han ringmærket Salt-holm (S) og 15/5 1 2K han R Christiansø (B). Fuglen fra Nordjylland er det 12. fund fra NJ og det første fund i regionen siden 1999.

(Jørgen Staurup Christensen)

Hvidhalset Fluesnapper, 2K han, Christiansø, 15. maj 2007. ►
Foto: Eva Foss Henriksen.

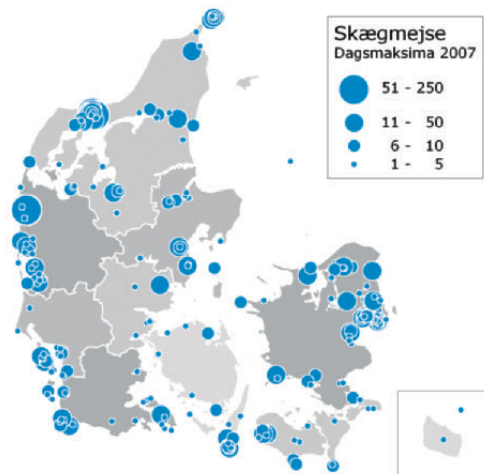
Skægmejse *Panurus biarmicus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1991	2000	2004	
2007	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07	Sidste 10 års gns.	1991	2000	2004	Artstotal fra 1970-2007
6905	NA	(43)	95	4409	7875	7191	10.000	9273	9141	(90.706)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76, 1992-95.

Det er et ganske typisk år for Skægmejse. Totalen på 6905 fugle er omtrent lig gennemsnittet for de sidste ti år (7000), og landsfordelingen er også som tidligere år med flest fugle i Nordjylland og på Sjælland, hvor især lokaliteter som Vejlerne (NJ) og Vestamager (S) tæller op. Mest bemærkelsesværdigt er det, at Skægmejserne ser ud til at gå frem på Lolland, Falster og Møn, hvor der de sidste 10 år typisk er set 50-100 fugle årligt, mens totalen de seneste to år har været henholdsvis 214 og 368. De største observationer (lok. max.) gøres 9/9 250 i Vejlerne (NJ), 23/9 52 ringmærket ved Nissum Fjord (VJ), 16/10 45 Grenen (NJ) samt 31/10 45 ved Brabrand Sø (ØJ).

(Rasmus Bøgeskov Larsen)

Regional fordeling af Skægmejse 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	2339	445	428	269	146	213	480	2211	368	6	6905

Fyrremejse *Parus montanus*

Der er i 2007 holdt godt øje med Fyrremejserne. I Sønderjylland rapporteres der om fugle fra 26 lokaliteter, hvilket stemmer overens med det billede, som DOFs Arbejdsgruppe for Truede og Sjældne Ynglefugle (DATSY) tegnede i deres sidste rapport om arten i 2004 (Grell m.fl. 2004), og der er væsentlig flere end i 2005 og 2006, hvor arten var underrapporteret. En mere reel fremgang er derimod synlig i Sydvestjylland, hvor der foreligger fund fra 14 lokaliteter i 2007 mod 7 i 2006 og

6 i 2005. Her må Høgsbro og Tradsborg Plantager hver formodes at huse 2-3 ynglepar, mens der blot foreligger en enkelt observation fra den tidligere ynglelokalitet, Filsø. I Sydøstjylland er forekomsten helt lig 2006, og der kan være et ynglepar ved Uldum Kær, mens Vestjylland oplever sit 5. og 6. fund med observationerne 2/8 2 Borris og 27/9 2 Bjålum Klit.

(Rasmus Bøgeskov Larsen)

Regional fordeling af Fyrremejse 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
Antal fugle	0	4	108	0	22	216	0	0	0	0	350
Antal lokaliteter	0	2	14	0	5	26	0	0	0	0	47

Korttået Træløber *Certhia brachydactyla*

Korttået Træløber fortsætter langsomt sin ekspansion. I næsten alle regioner, hvor arten ikke for længst er vel-etableret, bliver der i 2007 noteret fugle på flere lokaliteter end nogensinde før – den eneste undtagelse er Nordjylland. I det vestjyske rapporteres arten fra 5 lokaliteter, hvoraf de tre er nye, og ved den ene ses et ynglepar fodre to nyudføjne unger, hvilket er den før-

ste sikre ynglefremkomst for regionen. På Sjælland sker udbredelsen fortsat mest i Københavns-området, som nu alene har registreringer fra 40 lokaliteter. De største observationer gøres 5/9 min. 13 Knuthenborg Park (LFM), 16/3 og 1/5 12 sy. Jægersborg Dyrehave (S) samt 25/3 7 sy. Hald Hovedgård (NJ).

(Rasmus Bøgeskov Larsen)

Regional fordeling af Korttået Træløber 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
Antal fugle	53	21	29	alm.	alm.	alm.	alm.	543	51	0	-
Antal lokaliteter	7	5	12	-	-	-	-	54	16	0	-

Korttået Træløber, Gentofte, 3. februar 2007. Foto: Helge Sørensen.

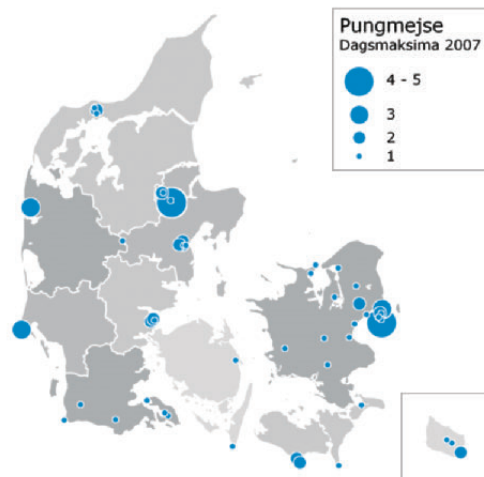
Pungmejse *Remiz pendulinus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1990	1993	1992	
2007	1	>1	(27)	39	16	16	62-68	55-57	55	-

Kommentar: Tabel behandler kun ynglefund. Der mangler oplysninger fra 1978, 1984-87, 1992 og 1997.

Der foreligger ingen fund af Pungmejse-yngelepar med succes i Danmark i 2007, hvilket vist ikke er sket siden engang i 1970'erne. Efter at bestanden toppede i slutningen af firserne og starten af halvfemserne med mellem 50-70 ynglepar, har forekomsten de sidste 10 år svinget mellem 5 og 20 par. Der registreres 7 yngleforsøg, men der hvor der findes reder under konstruktion, bliver de forladt igen, og blot ved Han Vejle (NJ) registreres ungfugle, men her så sent (16/9), at der kan være tale om trægæster. Flest Pungmejses ses omkring kerneområderne på Amager (S), ved Århus (ØJ) og Randers (ØJ), men langt færre end tidligere år. De første Pungmejses ankommer 1/4 1 Brabrand Sø (ØJ), 7/4 1 Gødstrup Enge (S) og 13/4 1 Århus Å (ØJ), mens de sidste registreres 3/10 3 Blåvand (VJ) og 1 Hyllekrog (LFM), 19/10 1 Saltvandssøen (SJ) samt 27/10 2 Han Vejle (NJ).

(Rasmus Bøgeskov Larsen)

Regional fordeling af Pungmejse 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
Antal fugle	10	3	3	56	14	8	1	68	7	4	174
Ynglepar	0-1	0	0	0-3	0-2	0	0	0-1	0	0	0-7

Pirol *Oriolus oriolus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1982	1983	1992	
2007	NA	(65)	131	100	70	75	179	171	150	(3060)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-77. Ynglefugleoplysninger er meget uregelmæssige og derfor undladt.

Med 59 Piroler ligger år 2007 knap 20 fugle under gennemsnittet for de sidste 10 år, og året byder da også på meget lidt yngleaktivitet. Ved tre lokaliteter, Æbelø (F), Konabbe Skov (F) og Klinteskov (LFM), høres gennem længere perioder i foråret syngende hanner, mens det eneste sikre ynglefund registreres ved Klejsskov

(SØJ), ikke langt i fugleflugt fra Æbelø (F). De første Piroler ses 25/4 1 ad. han Skagen (NJ), 26/4 1 sy. Klinteskov (LFM) og 27/4 1 han sy. Højris (NJ), mens de sidste noteres 13/7 1 ad. han og 1 1K Klejsskov (SØJ) samt 15/7 og 6/8 1 Æbelø (F).

(Rasmus Bøgeskov Larsen)

Regional fordeling af Pirol 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	10	0	0	2	3	4	13	12	8	7	59

Stor Tornskade *Lanius excubitor*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1982	1974	2007	
2007	NA	(429)	(461)	(305)	(600)	NA	869	814	720	(7014)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1970-73, 1975-76, 1978-79, 1988, 1991-95 og 2001-2006. Baggrundstabel skal derfor tages med nogen forbehold.

Stor Tornskade har ikke været medtaget i Årsrapporten fra 2001-2006. I de sidste tre år den blev dækket, var totalerne på 370, 405 og 480 fugle, hvilket var højere

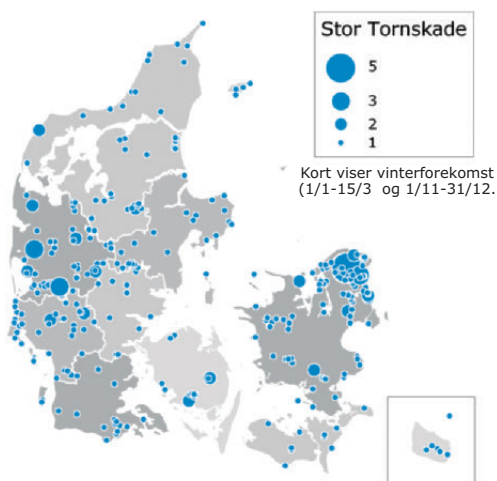
end normalt, mens opgørelsen for 2007 giver 720 fugle, når oplagte gengangere er frasorteret. Forklaringen på den store stigning skal formodentlig blandt andet fin-

des i den øgede brug af DOFbasen. Der er 1256 indtastede observationer af Stor Tornskade i 2007 mod 365 i år 2000. Den danske ynglebestand har været konstant over hele perioden, med 10-25 sikre ynglepar, primært i det vestjyske (Nyegård & Grell 2008).

Fra 1. halvår er der rapporteret i alt 250 fugle, hvoraf de sidste – uden for yngleområderne – ses 28/4 1 Gilbjerg Hoved (S), 20/5 1 Fanø Klitplantage (SVJ) og 26/5 1 Bløden Hale, Læsø (NJ). Stor Tornskade, der ses i slutningen af april eller ind i maj måned, drejer sig formodentlig om fugle fra mislykkede yngleforsøg (Nyegård & Grell 2008). I efteråret noteres 446 fugle, fra de første ankommer 14/9 1 Kærene, Læsø (NJ), 16/9 1 Gyllingnæs (ØJ) samt 22/9 1 Røsnæs spidsen (S) og til 31/12.

Uden for yngleområderne er de største observationer (>3): 2/10 6 Dueodde (B) og 24/11 5 Grib Skov (S).

(Rasmus Bøgeskov Larsen)

Regional fordeling af Stor Tornskade 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	115	120	85	58	24	31	22	208	30	27	720

Nøddekrige *Nucifraga caryocatactes*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1985	1995	1977	
22	NA	(289)	(542)	554	70	75	3676	1493	1297	(13.054)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76 og 1988. Der var tilsyneladende invasion i 1988, men der mangler opsummering. Ynglefugleoplysninger er uregelmæssige, men max.-antal er 1989: 2-5 par.

Efter de senere års tilbagegang i observationer af Nøddekrige er vi nu nede på et niveau, der ikke er set lavere siden 1990. Året er desuden præget af, at alle observationer ligger i 2. halvår, og som sædvanligt med Sjælland som det altdominerende område. At 2 af efterårets 3 første observationer er fra Midtjylland, kan dog tyde på, at disse er oversomrende og måske ynglefugle, som blot har været overset forår og sommer. Der er

herudover ingen tegn på yngleaktivitet.

Efterårets og dermed årets første observation er 31/8 1 Store Hjøllund Plantage (ØJ) efterfulgt af 24/9 1 Dueodde (B) og 30/9 1 Bryrup (ØJ).

Årets eneste observation af mere end 1 individ er 14/10 2 Gurre Sø (S).

Ingen af årets fugle er racebestemt.

(Ole Jensen)

Regional fordeling af Nøddekrige 2007, fordelt på halvår

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
1. halvår	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. halvår	1	0	0	2	0	2	0	14	1	2	22

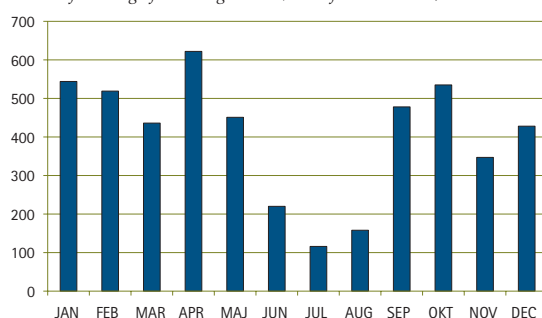
Sortkrage *Corvus corone*

Sortkrage er ny i Årsrapporten, idet Rapportgruppen har et ønske om at dokumentere artens forekomst i landet. Ikke overraskende tegner den sydlige del af landet sig for den langt overvejende del af de observerede fugle, Sønderjylland alene bidrager med et stykke over halvdelen.

For at undgå gengangere er der anvendt månedsmaksimum fra de enkelte lokaliteter, dog således at alle observationer fra de deciderede træklokaliteter er medregnet i tallene.

Der er ikke det store udsving i antallet af observerede Sortkrage i løbet af året, og variationen kan meget vel

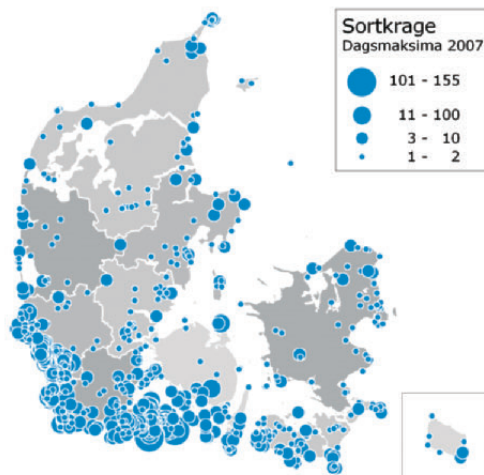
Månedsfordeling af Sortkrage 2007 (sum af månedsmaks.)

være præget af den ornitologiske aktivitet. Der er indrapporteret 4-5 ynglepar uden for SJ, alle fra de sydlige egne af landet.

Ud over de nedenfor nævnte er der følgende lokaliteter med trækobservationer af mere end 10 fugle (kun største obs nævnt): 12/3 18 NV Hørseklint (F), 24/4 18 V Tontoft Nakke (SJ) og 18/9 12 V Sønderskoven (SJ). Årets største observationer er alle fra SJ (lokaliteter kun nævnt med største obs): 5/1 75 fou. Kær (SJ), 5/9 153 S Kragesand (SJ) og 8/12 125 R Birkepøl (SJ). Uden for Sønderjylland er de største antal: 20/1 72 R Rindby (SVJ), 7/2 50 Fovrfelt Bækken (SVJ) og 15/7 20 R Karlsmosen (F).

(Ole Jensen)

Regional fordeling af Sortkrage 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
Antal fugle (1)	114	55	1187	59	57	2709	217	93	341	22	4854
Antal lokalitet (2)	52	32	110	33	31	223	55	51	84	8	679

1: Månedsmax, 2: Antal lokaliteter med obs.

Rosenstær *Sturnus roseus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2002	2005	2003		
2007	1	NA	<1	2	2	9	7	31	8	7	104

Kun et fund må efter nutidens målestok betegnes som usædvanligt lidt, 22/5 1 ad. han Sæby Havn (NJ).

(Ole Jensen)

Kvækerfinke *Fringilla montifringilla* (yngle- og sommerforekomster)

Der er i løbet af maj og begyndelsen af juni observeret en del enkeltindivider under træk eller trækforsøg. Fra midten af maj er langt hovedparten fra Grenen (NJ) med sidste observation 14/6 1 han TF. Der er dog også nogle få fra andre lokaliteter: 22/5 8 NV Hammerodde (B), 23/5 1 han R Rusland (S), 25/5 1 han sy. Korshage (S), 28/5 1 sy. Spodsbjerg (S) og 11/6 1 han R Funderholme (ØJ). Sidstnævnte beskrives at være meget tæt på at være i yngledragt.

Der er som de sidste mange år ingen tegn på ynglepar. Fuglen fra Funderholme (ØJ) kan dog være en ynglefugl, men dette er ikke bekræftet, og der kan meget vel være tale om en enlig han.

Efterårets første dukker op 28/8 1 TF Grenen (NJ) efterfulgt af 5/9 2 T Vestskoven (S), hvorefter der følger regelmæssige observationer af trækkende fugle.

Der er ikke siden 1993 indrapporteret sikre ynglefund, og i det hele taget må Kvækerfinke betegnes som værende en meget sjælden ynglefugl i Danmark. Hald-Mortensen (1971) angiver således, at første ynglefund er fra 1878, samt at der i perioden derefter og indtil 1931 kun er 6 ynglefund. Dybbro (1976) anfører, at der

siden 1931 først er ynglefund igen fra slutningen af 1960'erne, samt at der i Atlasperioden 1971-74 er 2 sikre ynglefund. Under det 2. Atlasprojekt 1993-96 blev der ifølge Grell (1998) kun gjort et enkelt sikkert ynglefund, og det oplyses desuden, at der ikke i perioden 1976-1991 er gjort nye ynglefund. En søgning i DOFbasen giver kun et enkelt sikkert ynglefund i 1986 i Silkeborg (ØJ). En total opgørelse over sikre ynglefund i landet ser derefter således ud:

Sikre ynglepar af Kvækerfinke i Danmark:

1878: 1
1879-1931: 5
1969: 1 Kongelunden (S)
1970: 1 Århus (ØJ)
1973: 1 Als (SJ)
1974: 1 Bornholm (B)
1986: 1 Silkeborg (ØJ)
1993: 1 Bratten Strand (NJ)

(Ole Jensen)

Gulirisk *Serinus serinus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007	
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1996	1997	1998		
2007	78	NA	(40)	46	79	75	77	131	126	103	(2089)

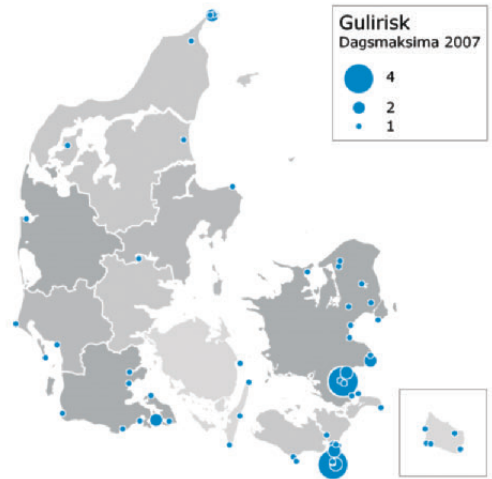
Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-77, 1988, 1990-91 og 1993-94. Oplysninger om ynglepar er lidt usikre og derfor ikke opgjort.

Årets resultat er med i alt 78 fugle lidt under de sidste ti års gennemsnit på 82 fugle. Over halvdelen af fuglene er set i Østdanmark. Igen i år er det Feddet (S) og Sydfalster (LFM), hvor der ses flest fugle. Første fugl er 12/3 2 Feddet, hvilket er tidligt, men allerede dagen efter er der yderligere 1 NV og 1 R Gedser Odde (LFM), så noget tyder på, at arten er tidligt på færde. Sidste fugl er sen: 2/11 1 NV Hyllekrog (LFM).

Fra de følgende lokaliteter er der ikke sikre ynglefund, men arten har formodentligt ynglet eller forsøgt at yngle på en eller flere af lokaliteterne: 12/3-28/7 2 han + 2 hun Feddet (S), 13/3-9/6 3 han + 1 hun Gedser By/Odde (LFM), 7/4-8/6 2 han + 1 hun Skagen (NJ), 22/4 9 han + 1 hun Marielyst Strand (LFM) og 29/4-24/5 1 han + 1 hun set med redemateriale Højerup/Stevns (S).

Herudover bør 13/4-5/5 5 T Blåvand (SVJ) nævnes. Ingen andre lokaliteter har flere end 2 fugle.

(Rene Christensen)

Regional fordeling af Gulirisk 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	5	1	7	2	2	9	6	17	25	5	78

Gulirisk, Skagen, 4. maj 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

Bjergirisk *Carduelis flavirostris*

Forårets sidste fugl gør trækforsøg 10/5 ved Grenen (NJ), og efterårets første er 23/9 ved Amholmbroen, Skjern (VJ). Der er således ingen sommerfund i år. Den største flok i 1. halvår er 22/3 410 Ketting Enge (SJ), og

fra 2. halvår er de største flokke på 350 fugle (flere observationer).

(Peter Lange)

Hvidsiskan *Carduelis hornemanni*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1995	2005	1985	
2007	NA	(14)	55	(61)	60	49	221	168	142	(1560)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1978-79 og 1990. Der var tilsyneladende invasion i 1990, men der mangler opsummering.

Årets forekomst er meget fåtallig med 9 fund i 1. halvår og kun 5 fund i 2. halvår. Forekomsten i 1. halvår ligger spredt over både land og tid: 5/1 1 Rødovre (S), 21/1 1 Helsingør Lystbådehavn (S) og 1 Skagen (NJ), 27/1 1 Nexø Havn (B), 1/2 1 Skagen (NJ), 4/2 2 Mølleåen (S), 3/3 1 Brønshøj (S) og 12 /3 1 NØ Vestskoven (S).

Fra efteråret kun 1/12 1 SV og 2 Ø – begge Grenen (NJ), 11/12 1 R Grenen (NJ) samt 13/12 1 R Amtøft Vig (NJ). Med kun i alt 14 fugle hører årets forekomst til i den lave ende, gennemsnittet for 2000-2006 er på 66.

(Peter Lange)

Hvidvinget Korsnæb *Loxia leucoptera*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		2002	2003	1998	
2007	NA	(18)	36	134	155	165	670	590	394	(3110)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1975-76.

Der foreligger ingen sikre fund i 2007. Et fund fra (LFM) i oktober er ikke tilstrækkeligt dokumenteret. Vi

skal tilbage til 2002 (670) og 2003 (590) for at finde de store invasionsår.

(Peter Lange)

Stor Korsnæb *Loxia pytyopsittacus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1983	1990	1982	
2007	NA	(40)	1668	(1222)	802	970	7893	5632	5034	(34.289)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-73, 1975-76 og 1991.

Stor Korsnæb, Melby Overdrev, 25. oktober 2007. Foto: Lars Halkjær.

I 1. halvår er arten nærmest fraværende i landet, men i efteråret sætter en mindre invasion ind ult. september, og herefter ses der en del rundt omkring. Samlet set bliver forekomsten i 2007 dermed langt større end i de to foregående bundår.

Der foreligger 5 fund af i alt 11 fugle i tidsrummet 19/1-18/3 med flest 19/1 4 Grev Moltkes Plantage (VJ).

To sommerfund skal dokumenteres, før de medtages her. Forekomsten i efteråret registreres fra ult. september med de første trækkende 23/9 8 T Blåvands Huk (SVJ), og 27/9 er der trækkende fugle over både Grenen (NJ), Sønderskoven (SJ) og Faxe Ladeplads (S). Sjælland dominerer klart efterårets forekomst med 70 % af årets fugle. De største flokke er 23/10 65 Melby Overdrev (S) og 27/10 58 Asserbo

Stor Korsnæb, Melby Overdrev, 27. oktober 2007. Foto: Helge Sørensen.

Plantage (S). I det hele taget ses der mange i hele Nordsjælland og Odsherred. Fra den øvrige del af landet er de største tal 21/10 25 Ellekrattet, Skagen (NJ) samt 29/11 24 R Bunken Klitplantage (NJ). Her skal lyde en opfordring til stor påpasselighed med

bestemmelsen, idet arten kan være svær. Især fundene i 1. halvår lider af udpræget mangel på ledsagende beskrivelser og noter.

(Peter Lange)

Regional fordeling af Stor Korsnæb 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	289	22	75	13	22	8	45	1414	74	47	2009

Karmindompap *Carpodacus erythrinus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1996	1992	1987	
2007	181	(45)	(256)	(729)	(225)	(220)	1200	1000	976	(8536)
?	NA	NA	(27)	(55)	NA	NA	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle, og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-77, 1988-90, 1993, 1995, 1998 og 2001-02. Oplysninger om ynglepar er meget uregelmæssige. Første ynglefund var i 1972. Max. antal ynglepar er fra 1998: 86-109 par, 2001: 80 par og 1991: ca. 62 par.

Årstotalen er lav, og tilsyneladende fortsætter arten tilbagegangen. Højest usædvanligt bliver der i 2007 registreret det første kendte tilfælde af en overvintrende Karmindompap i landet, da en brun fugl dukker op ved et foderbræt i Rødovre (S) 20/2 og derefter bliver set i området frem til

21/4. Fuglen bærer ikke ringe, og dens oprindelse er ukendt. Muligheden for en undsluppet fugl er vel til stede?

Førårets første dukker op til normal tid med 10/5 1 Gulstav (F), og 13/5 er der syngende fugle både ved Gilbjerg Hoved (S) og på Anholt (ØJ).

Regional fordeling af Karmindompap 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	24	6	7	17	-	-	5	51	45	92*	247*

* Totalerne er udregnet som sum af lok. max. med tillæg for evt. trækkende eller ringmærkede fugle. Fra Christiansø (B) er dog anvendt sum af dagsmax., selvom der ganske givet er tale om mange gengangere i materialet herfra. Anvendes i stedet sum af forårs- og efterårsmax. fra Christiansø (=12), fås en total på kun 181.

Karmindompap, Harboøre Tange, 20. juni 2007. Foto: Gerner Majlandt.

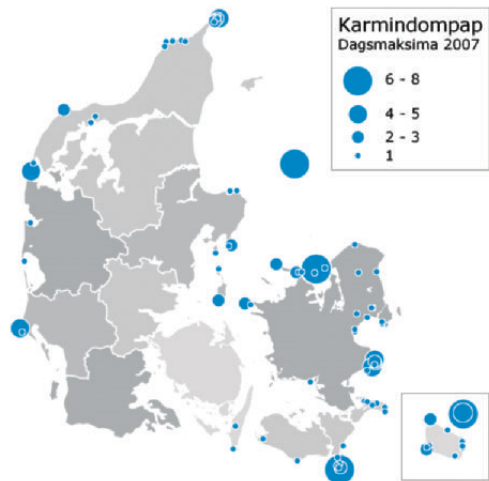
Syngende fugle bliver hørt på omkring 70 lokaliteter, men det er formentlig langt fra alle steder, at arten yngler. Der er ikke indtastet et eneste ynglepar i DOFbasen. Ynglefugle og/eller par er dog angivet fra Stevns Klint (S), Griben (S), Vestlolland (LFM), Christiansø (B) og Blåvand (SVJ). Der skal her lyde en kraftig opfordring til at få registreret disse ynglepar ved indtastning i DOFbasen. Arten er ifølge NOK (2008) nu forsvundet som ynglefugl i Skagensområdet.

De største tal (sy. fugle) er fra Anholt (ØJ) med 7 sy. samt Stevns Klint (S), Ertholmene (B) og Harboøre Tange (VJ), alle med 4 sy.

Gedser Fuglestation ringmærker i alt 23 i perioden 23/5-13/8. Skagen Fuglestation mærker i alt 6 22/5-1/7.

Arten forsvinder tidligt fra landet (endnu et tegn på manglende yngleforekomster?), idet der kun er et fund efter 13/8, 7/9 1 brun Stainings Ø (S).

(Peter Lange)

Lapværling *Calcarius lapponicus*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2007
2007	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1987	1993	1986	
425	NA	(113)	(644)	(453)	(380)	NA	1790	1146	809	(11.307)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972-73, 1975-76, 1988, 1999-2003 og 2005-06.

Lapværling var sidst med i Årsrapporten i 2004, hvor der blev set 335 fugle. Gennemsnittet for perioden 1990-98 er på 453 fugle, men med store årlige udsving.

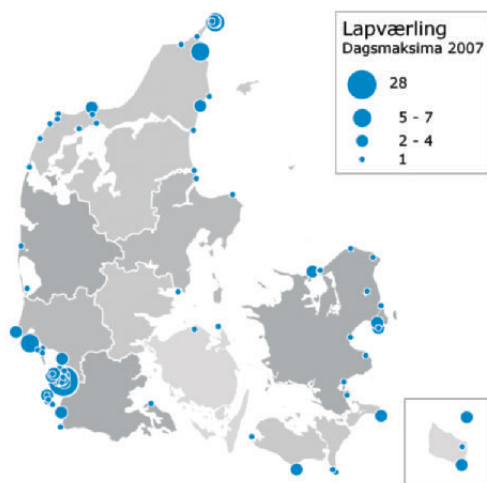
Med en forekomst i 2007 på omkring 425 fugle, lægger året sig noget under gennemsnittet. Arten er i Danmark uhyre kystbunden og ses kun

meget sjældent inde i landet.

Forekomsten i 1. halvår er meget sparsom med kun ca. 75 fugle i tidsrummet 20/1-15/5. Der bliver overhovedet ikke observeret flokke i landet i foråret, og største dagsmax. er på 4 (fire!) fugle. Skagensområdet (NJ) tager i al beskedenhed hovedparten af fuglene, i alt ca. 35 T/TF i tidsrummet 26/3-15/5. Der er ingen dage over 2! Herefter følger Bulbjerg (NJ), 25/3-29/4 8 fugle med max. 16/4 4 Ø.

Efterårets forekomst er lidt mere talrig med sammenlagt omkring 450 fugle i tidsrummet 4/9-31/12, hvis man blot summerer dagsmax. fra lokaliteterne. Et lidt mere realistisk bud på en halvårstotal bliver omkring 350, men da tallene i alle tilfælde svinger meget fra dag til dag, er det svært at vurdere, om der er tale om de samme stationære fugle.

De første dukker op 4/9 1 Grenen (NJ), 5/9 1 Grenen og 8/9 1 Dueodde (B). Nordjylland og Vadehavsområdet dominerer med langt hovedparten af både observationer og fugle. De bedste lokaliteter er igen Skagen (NJ), hvor der 4/9-18/11 meldes i alt 89 fugle med mulighed for gengangere, samt Gl. Hviding Enge og Engsø (SVJ), hvor der november-december gøres en

række iagttagelser af op til 28 (max. 10/11 28 og 6/12 27). Eneste lokalitet herudover med dagsmax. over 5 fugle er Råhede Vade (SVJ): 24/11 6 overflyvende.

(Peter Lange)

Regional fordeling af Lapværling 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
1. halvår	47	3	6	2	0	3	0	16	3	1	81
2. halvår	119*	2	283*	2	0	22	2	11	6	16	463*

*Tallene fra NJ og SVJ er summeret dagsmax. og indeholder formentlig gengangere. Årstotalen er justeret til 425 fugle.

Hortulan *Emberiza hortulana*

Årstotal	Hyppighed					Sidste 10 års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2007
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-07		1986	1978	1983	
56	NA	(228)	(357)	(281)	(78)	NA	572	552	449	(7429)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972-73, 1975-76, 1988 og 1999-2003.

Arten optræder, bortset fra på Christiansø (B), meget fåtalligt i landet i 2007, og de i alt kun 56 fugle er en tangering af bundrekorden.

Forårets forekomst på i alt 45 fugle ses i tidsrummet fra 3/5 Klintholm Gods (LFM) til 22/5 Hammerødde (B) med en efternøler i juni (se nedenfor). To lokaliteter dominerer, Christiansø (B) med i alt 14 fugle og Skagen (NJ) med i alt 8 fugle. Max. er 14/5 6 Christiansø. Der foreligger et enkelt junifund, som vel blot er en lidt sen trækfugl: 7/6 1 R og sy. Grenen (NJ).

Efterårets meget sparsomme forekomst er på kun 11 fugle. Første er 14/8 1 SØ Hyllekrog (LFM) og sidste 19/9 1 T Dueodde (B). Max. er 21/8 5 Christiansø (B).

(Peter Lange)

Hortulan, Christiansø, 12. maj 2007. Foto: Johnny Madsen.

Regional fordeling af Hortulan 2007

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	S	LFM	B	Total
2007	8	0	1	1	0	1	0	16	3	26	56

Kilder

- Christensen, Jørgen S. & Peter Lange (red.) 2007: Fugleåret 2006. Dansk Ornitologisk Forening.
- Christensen, K. & E. Søby, 1998: Fugle i Danmark 1996. DOFT 92: 201-248.
- Christensen, K. & E. Søby, 1998: Fugle i Danmark 1998. DOFT 94: 101-144.
- Dybbro, T. 1978: Oversigt over Danmarks fugle 1978, DOF, København.
- Dybbro, T. 1976: De danske ynglefugles udbredelse, DOF, København.
- Ehmsen, E. & L. Pedersen (2007): Årsrapport for Projekt Ørn 2007. Dansk Ornitologisk Forening.
- Etrup, H. 2007: Nilgås – indvandring og udbredelse i Østjylland. Søravnen 3: 12-15.
- Grell, M. B. 1998: Fuglenes Danmark, DOF og Gads Forlag, København.
- Grell, M. B., Heldbjerg H., Rasmussen B., Stabell M., Tofft J. & T. Vikstrøm 2004: Truede og Sjældne Ynglefugle i Danmark 1998-2003. DOFT 98: 45-100.
- Hald-Mortensen, P. 1971: Feltornithologen 13: 174-177, DOF.
- Jeromin 2007: Westküstenmitteilung 106, Ornithologische Arbeitsgemeinschaft für Schleswig-Holstein und Hamburg.
- Kjeldsen, J. P. 2008: Ynglefugle i Vejlerne. DOFT 102: 1-238.
- Koop 2007: Ostküstenmitteilung 101 und 102, Ornithologische Arbeitsgemeinschaft für Schleswig-Holstein und Hamburg.
- Madsen, J. 2008: Fodring af kortnæbbede gæs om foråret i vestjylland. Biologiske fakta til understøttelse af fremtidig forvaltningsstrategi. Faglig rapport fra DMU nr. 676 20 pp.
- Malmborg, Lars (red.) 2007: Overvågning af ynglende fugle på øer og holme i Miljøcenter Nykøbings landsdel 2007 (web-rapport).
- NOK 2008: Fugle og Dyr i Nordjylland 2007. Rapport nr. 44 fra Nordjysk Ornitologisk Kartotek. Foreningen Fugle og Dyr i Nordjylland
- Müller, Sigmar 2004: Bemerkenswerte avifaunistische Beobachtungen aus Mecklenburg-Vorpommern - Jahresbericht für 2001. Orn. Rundbrief Meckl.-Vorp. Bd. 45 H. 1, 62-102, 2004.
- Nyegaard, T. & M.B. Grell (red.) 2008: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2007. Dansk Ornitologisk Forening. (web-udgave).
- Nyegaard, T. og T. Vikstrøm 2008: Caretaker-nyhedsbrev nr. 14, maj 2008. Findes på http://www.dof.dk/sider/index.php?option=com_content&task=view&id=224&Itemid=254
- Petersen, I. K., S. Pihl, J.P. Hounisen, T.E. Holm, P. Clausen, O. Therkildsen & T.K Christensen 2006: Landsdækkende optælling af vandfugle i januar-februar 2004. Faglig rapport fra DMU nr. 606. 71 pp.
- Strid, Thomas 2007: Fågelrapport 2006 i: Fågelåret 2006, SOF 2007, Stockholm.
- Søby, E. & K. Christensen 1999: Fugle i Danmark 1997. DOFT 93: 9-56.
- Thorup, Ole 2003: Truede engfugle – Status for bestande og forvaltning i Danmark. DOF.
- Thorup, Ole 2004: Status of populations and management of Dunlin *Calidris alpina*, Ruff *Philomachus pugnax* and Black-tailed Godwit *Limosa limosa* in Denmark. DOFT 98: 7-20.
- Thorup, O. & K. Laursen 2008: Status of breeding Oystercatcher *Haematopus ostralegus*, Lapwing *Vanellus vanellus*, Black-tailed Godwit *Limosa limosa*, and Redshank *Tringa totanus* in the Danish Wadden Sea in 2006. DOFT 102: 255-267.
- W. Eichstädt, W. Scheller, D. Sellin, W. Starke & K.-D. Stegemann 2006: Atlas der Brutvögel in Mecklenburg-Vorpommern. Steffen Verlag, Friedland.

Alle kort er udarbejdet på grundlag af DOFbasen.

Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2007

Andreas Bruun Kristensen, Alex Sand Frich, Troels Eske Ortoad og Michael Schwalbe

Rapport nr. 38 fra Sjældenhedsudvalget

(With a summary in English: Rare birds in Denmark and Greenland in 2007)

Ørkenstenpikker, 1K hun, Rørvig, 27. oktober 2007. Foto: Klaus Bjerre.

Indledning

Denne rapport omhandler 148 færdigbehandlede sager fra Danmark, heraf 117 fra 2007. Heri indgår 8 sager, som SU har behandlet på opfordring fra lokalrapporternes redaktioner vedrørende arter, som er udgået af SU-listen, men som skønnes at være sjældne lokalt eller er truffet på usædvanlige tidspunkter af året. Disse fund publiceres (siden Rasmussen 1997) i den landsdækkende Årsrapport i Fugleåret, men er tillige nævnt sidst i denne rapport. 117 (79 %) af de færdigbehandlede sager (heraf 93 (79 %) af sagerne fra 2007) blev godkendt, hvilket kan sammenlignes med en godkendelsesprocent på mellem 70 og 83 de seneste 10 år. 91 (78 %) af de godkendte sager er dokumenteret ved hjælp af foto, video eller bånd. For Grønland færdigbehandlede 5 sager, hvoraf en blev forkastet.

Til og med denne rapport henligger der 16 sager, som af forskellige årsager endnu ikke er færdigbehand-

let. En liste over disse sager samt en liste over forkastede fund findes bagest i rapporten.

Den systematiske gennemgang og den regionale inddeling er som i den foregående rapport (Kristensen et al. 2007). Hvis intet andet er nævnt, er der tale om ét rastende individ. Betegnelserne 1K og 2K står for henholdsvis første og andet kalenderår; 2K+ (3K+) betyder, at fuglen mindst er i sit andet (tredje) kalenderår, men kan være ældre. Ad. = adult (gammel, udfarvet fugl), imm. = immature (dragter mellem juvenil og adult), juv. = juvenil (første egentlige fjerdragt), pull. = pullus (dununge), rst. = rastende, sdr. = sommerdragt, vdr. = vinterdragt, odr. = overgangsdragt, trkf. = trækforsøgende, trk. = trækkende, syng. = syngende, og ringm. = ringmærket.

Efter artsnavnet er i parentes angivet 1) antal anerkendte fund og individer (adskilt af en skråstreg) før

1.1 1950; 2) antal godkendte fund og individer fra og med 1.1 1950 til og med 2006; 3) antal godkendte fund og individer i 2007. Denne opdeling er i overensstemmelse med den standard, der anbefales af AERC (Association of European Rarities Committees). Bemærk i øvrigt, at antal fund ikke altid er identisk med antal individer, idet flokke og par regnes som enkeltfund, mens fx fem enkeltindivider på én dag regnes som 5 fund. I lighed med europæisk standard regnes ynglefund (inkl. unger) som ét fund. Mht. returnerende individer fra år til år, har SU valgt at ændre praksis, således at observationer fra flere år kun opsummeres som ét fund.

Efter observatørnavnet er det oplyst, om de enkelte fund er dokumenteret med foto (Foto), videofilm (Video), lydoptagelse (Bånd) eller dødfunden fugl (Død). Desuden er findere(n) ved hvert fund markeret med en asterisk (*) foran observatørnavnet. Som finder(e) regnes den(de), der har været til stede, da fuglen blev opdaget/bestemt. Imidlertid fremgår det ikke altid tydeligt af beskrivelserne, hvem finderen er, og der kan derfor mangle enkelte markeringer. I beskrivelser til SU bør det angives, hvem finderen er.

I bemærkningerne til de enkelte arter/racer er artens/racens normale yngle- og vinterudbredelse eller udbredelsen, hvorfra danske forekomster vurderes at komme, tilføjet i parentes.

Sjældne fugle i 2007

Året starter fint med et par langtidsholdbare fugle i januar. Først bliver en Østlig Turteldue "opdaget" på internettet, og efter et døgn's detektivarbejde viser det sig, at den opholder sig i Bække i det sydlige Jylland. Dernæst bliver en Sortstrubet Drossel fundet ved Københavns Universitet, og da februar blot er få dage gammel, bliver endnu en fundet ved Nivå på Sjælland.

I slutningen af april ses Høgeørn i Skagen, og medio maj gæster Plettet Mudderklire Egå Engsø i Østjylland og Sumpvibe Møn. Skagen har mere at byde på i første halvår, og inden udgangen af maj er både en rekordstor flok Topskarver, Hætteværling og Lille Rørsanger bogført på lokaliteten. Mange troede nok, at Skagen havde sat punktum for første halvår, men ikke i Blåvand, for her kan andre flittige folk fiske en Sorthovedet Sanger ud af nettene medio juni.

Da sommeren er godt i gang, slår Blåvand til igen; denne gang med en Brilleterne medio juli, der for mange tilreisende folk desværre kun bliver til en "drilleterne". Østdanmark holder sig dog ikke tilbage for jyderne, og knap har meldingen om Brilleternen lydt, før der meldes om spillende Dværgrørvagtel på Møn. Slutningen af juli giver fine havfugledage med Kuhls og Balearskråper i de danske farvande. I starten af august bliver der spottet en længe ventet Ørkendompap på Agger Tange, og i midten af august dukker en Storskråpe op i Grådyb mellem Esbjerg og Fanø.

Efteråret byder på Tynknæbbet Dværgryle i september ved Rødhus i det Nordjyske, og i starten af oktober er Skagen igen på banen med ringmærkning af en Tretået Spætte. Årets "Mega-bombe" kommer fra Skallin-

gen i Ho Bugt, hvor der medio oktober bliver fundet en Langhalet Tornskade til stor glæde for mange tilreisende folk. Østdanmark kvitterer med Ørkenstenpikker ved Rørvig inden udgangen af oktober.

Året slutter ret fredeligt, og mange folk vælger at tage til Monnet på Tåsinge for at nyde synet af en langtidsholdbar Jagtfalk.

SU-listen

Listen over arter og racer, som skal godkendes af SU, er senest publiceret i Rasmussen (1997), med ændringer i Rasmussen (1998, 1999), Thorup & Nielsen (2000), Nielsen & Thorup (2001), Ortvad et al. (2002), Amstrup et al. (2004), Amstrup et al. (2005 og 2006) og Kristensen et al. (2007). SU-listen kan desuden findes på http://www.dof.dk/01_organisation/Udvalg/SU_list_en.html. En generel vejledning i indsendelse af sager findes på http://www.dof.dk/01_organisation/Udvalg/SU.html#indsend.

Det er nu blevet muligt for indsendere at uploade deres SU-beskrivelser direkte til SU's database. Hvis man vil uploade en beskrivelse til SU, kan man gå ind på adressen: <http://www.netfugl.dk/su-upload/index.php>. Her bliver man vejledt. SU modtager naturligvis fortsat beskrivelser pr. post og e-mail, men vi anmoder om, at folk uplader beskrivelserne selv.

SU behandler fund af arter fra alle kategorier (se nedenfor), og for at få så fyldestgørende et billede som muligt af de forskellige arters og racers optræden herhjemme, er det i princippet vigtigt, at alt bliver rapporteret. Der vil dog forekomme tilfælde, hvor det må skønnes, at en SU-godkendelse ikke er nødvendig, fx fund af almindelige burfugle (Undulat m.fl.). Er man i tvivl om, hvorvidt et fund bør behandles af SU, kan man kontakte udvalget.

Kategorier

I henhold til AERC-standard inddeles de i Danmark trufne fuglearter i 5 kategorier, defineret som følger:

- A** Arter der betragtes som spontant optrædende og er truffet mindst én gang siden 1.1 1950; fx Vibe og Amerikansk Pibeand. Som spontant optrædende regnes ligeledes skibs- eller på anden måde assisterede forekomster, når fuglen ikke har været fodret eller tilbageholdt.
- B** Arter der betragtes som spontant optrædende, men kun er truffet før 1.1 1950; fx Kravetrappe og Bartramsklire.
- C** Udsatte og undslupne arter som har etableret en fritlevende og selvsupplerende bestand, enten herhjemme eller i andre lande; fx Nilgås og Fasan.
- D** Arter som ville være placeret i A eller B, hvis ikke der var rimelig tvivl om, hvorvidt de nogensinde havde optrådt spontant i landet; fx Flamingo og Almindelig Pelikan.

Kuhls Skråpe, Ørhage, 25. juli 2007. Fotos: Mikkel Høgh Post.

E Arter der betragtes som undsluppet fra fangenskab eller på anden måde kun unaturligt har optrådt i landet, eller hvis fritlevende bestande – hvis eksisterende – formentlig ikke er selvsupplerende; fx Rødrygget Pelikan, Steppeørn med stropper og ynglefund af Mandarinand.

Den officielle danske liste udgøres af arterne i kategori A, B og C. Fund af arter i kategori D og E behandles også af SU, men publiceres særskilt bagest i SU-rapporten.

Sjældenhedsudvalgets medlemmer

Sjældenhedsudvalget bestod frem til udgangen af 2007 af følgende medlemmer: Ole Amstrup, Alex Sand Frich, Tim Hesselballe Hansen, Sebastian Klein, Andreas Bruun Kristensen, Peter H. Kristensen, Kent Olsen, Troels Eske Ortvad, Michael Schwalbe og Kasper Thorup.

Sjældenhedsudvalgets adresse: Sjældenhedsudvalget, DOF, Vesterbrogade 138-140, 1620 København V. E-mail: su@dof.dk.

For kritik og kommentarer til denne rapport takkes Morten Bentzon Hansen. Takkes skal også Anders Blomdahl for informationer om sjældne fugleforekomster i Sverige i 2007 og David Boertmann for kommentarer vedrørende observationer fra Grønland. Ole

Amstrup og Kasper Thorup takkes for ti år i udvalget. Den største tak rettes dog til de mange, der rapporterede deres observationer til SU og dermed skabte grundlaget for denne rapport.

Jens Søgaard Hansen og Henrik Haaning Nielsen er indtrådt i Sjældenhedsudvalget fra og med 2008.

Kategori A (Spontane forekomster)

Category A (Species recorded in an apparently wild state)

Kuhls Skråpe

Calonectris diomedea (0, 49/50, 2/2)

2007: 25/7, Ørhage (NJ), trk., *Morten Kofoed-Hansen, Mikkel Høgh Post, Anders Bojesen (Foto). – 16/9, Vedbæk Havn (S), trk., *Morten Kofoed-Hansen og Svend-Erik Larsen. – 16/9, Snekkersten og Helsingør (S), rst. derefter trk., *Connie Grubbe Jensen, Ove Højstrøm Jensen, Jørgen Munck, John Falborg, Lars Paaby m.fl. (Foto & Video).

Fuglen fra 25/7 viser dragt karakterer svarende til ssp. borealis, som yngler i Atlanterhavet, men fundet er indtil videre godkendt som *C. diomedea* ssp., idet variationen hos ssp. *diomedea*, som yngler i Middelhavet, endnu ikke er tilstrækkelig dokumenteret. Begge underarter forekommer i Nordøstatlanten, dog med en stor overvægt af ssp. borealis (Fisher & Flood 2004). Observationerne fra Vedbæk, Snekkersten og Helsingør regnes som samme individ. (Middelhavet og Middeltatlanten; overvintrer Sydatlanten)

Storskråpe *Puffinus gravis* (1/1, 12/12, 1/1)

2007: 18/8, Grådyb mellem Fanø og Skallingen (RB), rst. derefter trk., *Joakim Engel, Søren Brinch (Foto). Usædvanligt med et rastende individ, der tilmed kan beskues på få meters afstand! Fundet er det første fra august måned. Månedsfordelingen er som følger: januar 4, august 1, september 5 og oktober 4 (Amstrup et al. 2006). (Sydatlanten; overvintrer i den nordvestlige del af Nordatlanten)

Storskråpe, Grådyb, 18. august 2007. Foto: Søren Brinch.

Balearskråpe, Grenen, 2. august 2007. Foto: Jørgen Kabel.

Balearskråpe

Puffinus mauretanicus (1/1, 49/53, 4/4)

2007: 27/7, Ørhage (NJ), trk. *Morten Kofoed-Hansen m.fl. – 27/7, Stenbjerg Strand, Thy (NJ), trk. *John Kyed, Danni Kyed. – 28/7, Blåvands Huk (RB), trk., *Henrik Knudsen, Thomas Bundgaard Rasmussen, Lasse Strandgaard. – 29/7, Gilleleje, Liseleje, Kikhavn, Rørvig, Klint, Griben (S), trk., *Andreas Bruun Kristensen, Lars Paaby m.fl. (Foto). – 1-4/8, Grenen, Skagen (NJ), *Jørgen Kabel, Lennart Pedersen (Foto). Efter udeblivelse i 2005 og 2006 bliver 2007 et godt år for arten i Danmark med fire fugle, kun overgået af 1997 og 2003; begge år med otte fund (Rasmussen 1998 & Amstrup et al. 2004). Der er vanen tro flest observationer i det nordjyske. Observationerne fra 27/7 regnes som samme individ. (Vestlige Middelhav; overvintrer i Middelhavet og tilstødende Atlanterhav)

Topskarv *Phalacrocorax aristotelis* (-, fra og med 1984: 40/40, 3/10)

2007: 22/3, Hanstholm Havn (NJ), 3K, *Søren Kristoffersen m.fl. (Foto). – 18/5, Grenen, Skagen (NJ), 6 3K+ rst. derefter trk., *Jakob Engelhard m.fl. – 24/8-4/9, Skagen Havn (NJ), op til 3 1K, (3 24/8, 2 frem til 28/8, 1 frem til 4/9), *Andreas Bruun Kristensen, *Rolf Christensen, *Knud Pedersen m.fl. (Foto). Observationen den 18/5 af seks fugle er den hidtil største flok af Topskarv set i Danmark. (Britiske Øer, Norge og Sverige)

Nathejre *Nycticorax nycticorax* (3/3, 21/21, 1/1)

2005: 2-24/12, Rudbøl (SJ), 3K+, *Gitte Nielsen, *Jens Nielsen og Alex Sand Frich (Foto).

2007: 24/5, Reservatet, Skagen (NJ), 3K+ rst. derefter trk., *Anders Prehn, Jakob Engelhard, Jimmy Skat Hansen m.fl. (Bånd).

Topskarv, Hanstholm Havn, 22. marts 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

Amerikansk Pibeand, han, Agger Tange, 26. marts 2007.
Foto: Ole Krogh.

Fundet fra 2005 har tidligere været placeret i kategori E (Amstrup et al. 2006). Fuglen manglede en tå, havde slidte håndsvingfjer og var desuden første vinterfund af en udfarvet fugl. Derfor blev muligheden for, at fuglen kunne være undsluppet fra fangenskab, undersøgt. Her fremkom oplysninger om en fritflyvende bestand i en nordtysk zoologisk have, hvilket førte til, at fundet på daværende tidspunkt blev placeret i kategori E. Disse oplysninger har dog efterfølgende vist sig at være forkerte. Billedstudier har vist, at vilde Nathejrer om vinteren kan have slidte håndsvingfjer. Sjældenhedsudvalget har derfor flyttet fundet til kategori A. Fundet er det tredje fra vinterperioden; tidligere vinterfund er fra januar 1988 og januar/februar 2004 (Amstrup et al. 2005 & Olsen 1989). (Mellem- og Sydeuropa; overvintrer tropisk Afrika)

Tophejre *Ardeola ralloides* (2/2, 6/6, 0)

1987: 16-18/5, Vorsø (VE).

Fundet har tidligere været godkendt fra 16-17/5 (Olsen 1988). (Sydeuropa og det sydlige Rusland)

Sort Ibis *Plegadis falcinellus* (14/21, 21/23, 0)

1939: 19/10, Skarø (F), skudt, Svendborg Museum via Jørgen Staarup Christensen (Foto). (Syd og Østeuropa; overvintrer i Afrika)

Sortbuget Knortegås *Branta bernicla*

Med karakterer svarende til **Sortbuget Knortegås** ssp. *nigricans* (0, 38/38, -)

2000: 26/11, mellem Rødvig og Fællesskov (S), *Thomas W. Johansen, Anita Pedersen, Jørgen Hulbæk Christian- sen, Allan Haagensen.

Sortbuget Knortegås udgik af SU-listen i 2004, hvor forekomsten i Danmark blev analyseret (Amstrup 2004). (Østsibirien og nordvestlige Nordamerika; overvintrer langs Stillehavskysten af Asien og Nordamerika)

Amerikansk Pibeand *Anas americana* (0, 27/27, 4/4)

2007: 7-11/1, Ulvedybet (NJ), han, *Peter H. Kristensen, Søren Kristoffersen, Jørgen Kabel (Foto). – 17/3-13/4, Agger Tange (NJ), han, *Jens Kristian Kjærgård m.fl. (Foto). – 31/5, Tipperne (RK), 2K+ han, *Ole Amstrup (Foto). – 1/6, Skjern Enge (RK), 2K+ han, *Hanne Kapala, Ole Amstrup m.fl. (Foto). – 30/11-28/12, Geddal Strandenge (RK), han, *Leif Novrup, Peder J. Pedersen (Foto).

Som vanligt ses langt hovedparten af Amerikanske Pibeænder i Nord- og Vestjylland. Fundene ved Skjern Enge og Tipperne er samme fugl. (Nordamerika)

Halsbåndstroidand *Aythya collaris* (0, 9/9, 1/1)

2007: 9-25/11, Stubbe Sø, Djursland (ÅH), ad. han, *Kent Olsen m.fl. (Foto).

Fundene ved Christianshavns Voldgrav 6/11 1976 og ved Søvang 2/3 1977 (Pedersen 1980) regnes nu som samme individ, og opsummeringen er derfor ændret. Tredje novemberfund og tredje fund i Østjylland. (Nordamerika)

Hvidøjet And *Aythya nyroca* (4/4, 33/36, 3/3)

2004: 31/10, Røgbølle Sø, Maribosøerne (LF), ad. han, Rasmus Strack (Foto).

2007: 25/3-7/4, Nielstrup Sø (S), han, *Torben Sebros, *Lars Rudfeld m.fl. (Foto). – 17-25/8 Majbølle Nor (LF), ad. han, *Jørgen Munck m.fl. (Foto). – 2-18/11, Egå Engsø (ÅH), ad. han, *Henning Lykke Larsen m.fl. (Foto).

Fundet i 2004 er tidligere godkendt som en 2K+ hun (Amstrup et al. 2005). (Øst- og Sydøsteuropa; overvintrer Middelhavet, Sortehavet og Nordafrika)

Hvidøjet And, han (bagerst), Egå Engsø, 16. november 2007.
Foto: Peter Nielsen.

Lille Skrikeørn, 3K+, Skagen, 26. maj 2007. Foto: Jørgen Kabel.

Lille Bjergand *Aythya affinis* (0, 4/4, 0)

2003: 18-24/4, Tvorup Hul (NJ), han, Allan Haagenzen (Foto).

Fundet er tidligere kun godkendt for perioden 18-20/4 (Amstrup et al. 2004). (Nordamerika)

Amerikansk Sortand *Melanitta americana* (0, 3/3, 0)

2007: 30/6-1/7, Blåvands Huk (RB), han, *Thomas Bundgaard Rasmussen.

Fuglen regnes som samme individ, der blev set på den nærliggende lokalitet, Grønningen, 3/2 2005 (Amstrup et al. 2006) samt ved Blåvands Huk 18/3-26/5 2006 (Kristensen et al. 2007). (Nordamerika og nordlige Østasien)

Brilleand *Melanitta perspicillata* (0, 30/32, 2/2)

2007: 11-27/9, Husby Klit (RK), ad. han, *Jens Ballegaard. – 2/11, Bjerregård Strand (RK), ad. han, *Ole Amstrup, Jens Friis Nielsen, Mogens Bak.

De to fugle regnes som to forskellige individer, selv om det ikke kan udelukkes, at det drejer sig om samme fugl. (Nordamerika)

Dværgørn, Skagen, 15. maj 2007. Foto: Benny Kristensen.

Slangeørn *Circaetus gallicus* (Uddød 1882. Herefter 1/1, 32/32, 3/3)

2007: 3/5, Skagen (NJ), trkf., *Jan Eske Schmidt m.fl. (Foto). – 7/5, Gurre Sø, Helsingør (S), *Rune Thyge Johansen (Foto). – 5/9, Mandehoved, Stevns (S), 2K+ indtrk., *Rune Palmqvist, *Hanne Kapala, *Willy Nicolaisen, *Torben Sebros (Foto). – 6/9, Gedser Odde (LF), trk., *Michael Grell, Ole Jensen.

Fundene fra 5/9 på Stevns og 6/9 i Gedser regnes for samme individ. (Syd- og Østeuropa; overvintrer nordligt i tropisk Afrika)

Lille Skrigeørn *Aquila pomarina* (??, 100/104, 2/2)

2005: 6/5, Lundegård, Præstø (S), 3K trk., *Lars Paaby. 2007: 26+30-31/5, Skagen (NJ), 3K+ trkf., *Martin Kviesgaard m.fl. (Foto). – 10/9, Mandehoved, Stevns (S), 3K+ trk., *Lars Paaby, Andreas Bruun Kristensen, Silas K.K. Olofson m.fl. (Foto).

Fuglen fra 2005 er tidligere godkendt fra Aborrebjerget (M) 30/4 og 5-6/5 2005 (Amstrup et al. 2006). (Østeuropa; overvintrer sydlige og sydøstlige Afrika)

Stor Skrigeørn, 2K, Rømø, 15. februar 2007. Foto: Carsten Gadgaard.

Stor Skrigeørn *Aquila clanga* (??, 56/57, 3/3)

1887: 21/3, Kalundborg (S), hun skudt, Svendborg Museum via Jørgen Staarup Christensen (Foto).

2007: 13/1-16/2, Søholt, Maribosøerne (LF), ad., *Jørgen Hulbæk Christiansen m.fl. – 13-15/2, Vråby Plantage, Rømø (SJ), 2K, John Rønnenfelt m.fl. (Foto). – 8/3-2/5, Rugård, Stubbe Sø, Gjerrild, Ålsrode, Feldballe (ÅH), 2K, Tove Skødt Hansen, Steen Kjærland Hansen,

Høgeørn, 2K, Skagen, 30. april 2007. Foto: Knud Pedersen.

Morten DD Hansen, Kent Olsen m.fl. (Foto). – 22-23/4, Rørvig, Hundested, Gilleleje, Hellebæk (S), ad. trkf., *Anders Fischer, Michael Trasborg, Per E. Pedersen, Jan Hjort Christensen m.fl. (Foto). – 3-12/5, Skagen (NJ), 2K, Erik Christophersen, Rolf Christensen, Knud Pedersen m.fl. (Foto). – 13/10, Mandehoved, Stevns (S), 2K, *Jørgen Hulbæk Christiansen m.fl. (Foto). – 13-18/10, Hyllekrog (LF), 2K trkf., *Preben Berg, Lars Michael Stenholt Nielsen m.fl. (Foto). – 20/10, Højerup, Stevns Klint (S), 2K trkf., *Jørgen Hulbæk Christiansen, Lars Adler Krogh, Lars Norman Jørgensen, Henrik Køje Poulsen, Svend Petterson.

Fundene fra Rømø, Djursland og Skagen drejer sig om samme individ. Ørnen var ringmærket i Finland. Fuglen, der ses 22-23/4 i Nordsjælland, regnes som samme fugl, der overvintrede ved Maribosøerne. Denne fugl blev opdaget ved Maribosøerne 25/11 2006 (Kristensen et al. 2007) og tæller således ikke som et nyt fund i opsummeringen. Fuglen ved Hyllekrog er samme individ, der tidligere samme dag trak ind ved Stevns. (Rusland og østlige Baltikum; overvintrer Sydøsteuropa, Lilleasien og Nordøstafrika)

Jagtfalk, 1K, Rødhus Strand, 11. september 2007. Foto: Lars Smit.

Kejserørn *Aquila heliaca* (0, 18/18, 1/1)

2007: 13/10, Mandehoved, Stevns (S), subad. (sandsynligvis 5K) trkf., *Thomas W. Johansen, *Tim Andersen, Jørgen Hulbæk Christiansen, Erik Kramshøj, Jan Eske Schmidt m.fl. (Foto).

Første fund siden 26/4 2005 i Skagen (Amstrup et al. 2006). (Sydøsteuropa og Sydrusland; overvintrer Sydøuropa, Mellemøsten og Nordøstafrika)

Dværgørn *Hieraetus pennatus* (0, 10/10, 1/1)

2007: 15/5, Skagen (NJ), lys fase trkf., *Jens Ballegaard m.fl. (Foto).

Hermed sjette fund af en lys fase. Der findes fem fund af mørk fase. (Sydeuropa; overvintrer i Afrika)

Høgeørn *Hieraetus fasciatus* (1/1, 1/1, 1/1)

2007: 30/4, Skagen (NJ), 2K trkf., *Finn Enemark, *Palle A. F. Rasmussen, John Pedersen, Knud Pedersen m.fl. (Foto).

Blot tredje fund for landet og det første siden 1995, hvor en 2K ligeledes gjorde trækforsøg over Skagen 2/5 (Rasmussen 1997). (Sydeuropa, Nordafrika og Mellemøsten)

Lille Tårnfalk *Falco naumanni* (3/3, 8/8, 0)

2006: 6/5, Grenen, Skagen (NJ), 3K+ han trkf., *Rolf Christensen, Henrik Korsbæk m.fl. (Foto).

Første fund siden 2003 (Amstrup et al. 2004). Alle danske fund har drejet sig om éndags-, dødfundne eller skudte fugle. (Sydeuropa og Asien; overvintrer i Afrika)

Jagtfalk *Falco rusticolus* (39/39, 79/79, 4/4)

2007: 14-18/1, Nivå Bugt (S), 2K, *Simon Berg Pedersen, Jørgen Hulbæk Christiansen m.fl. (Foto). – 11/9, Rødhus Strand (NJ), 1K trkf., *Kenneth Bach Christensen

Jagtfalk, 2K, Nivå Bugt, 16. januar 2007. Foto: Helge Sørensen:

Stylteløber (og Silkehejre), Ulvedyb, 24. maj 2007. Foto: Ole Krogh.

Rødhus Strand (NJ), 1K trk., *Kenneth Bach Christensen, *Lars Smith m.fl. (Foto). – 14/10, Låningsvejen til Mandø (RB), 1K, *Ole Zoltan Göller, Michael Mosebo Jensen (Foto). – 14/10-3/11, Ballum Enge (SJ), 1K, Dennis Langholz m.fl. (Foto). – 11/11-31/12, Monnet, Tåsinge (F), 1K, *Ella Maria Bisschop-Larsen, Leif Bisschop-Larsen m.fl. (Foto).

Endnu et flot år med fire fund. Der var også fire fund i 2004 og 2005 (Amstrup et al. 2005 & Amstrup et al. 2006). Fuglen ved Mandø og Ballum Enge er det samme individ. (Nordskandinavien)

Dværgrørvagtel *Pozana pusilla* (3/3, 6/6, 2/2)

2007: 13-20/7, Veddelen (M), syng., *Klaus K. Nielsen, Henrik Korsbæk, Lars Adler Krogh m.fl. (Bånd). – 22-23/7, Tryggevejle Ådal (S), syng., *Lars Adler Krogh (Bånd).

Triel, Skagen, 16. juli 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

Første fund siden 1998. (Syd- og Østeuropa; overvintrer i Afrika)

Stylteløber

***Himantopus himantopus* (13/16, 31/46, 4/4)**

1998: 16/5, Borreby Mose (S), 3 eks., *Peter J. Petersen, Jan Kiel, m.fl.

2007: 22-26/5, Perlen, Ulvedyb (NJ), 2K, Kent Olsen (Foto). – 27-28/5, Lidsø, Rødby (LF), 2K/hun, *Sebastian Klein. – 28/5, Skjern Enge (RK), *Verner Højgaard, *Mogens Bak, Anders Myrtue. – 22/10, Tipperne (RK), 1K, *Jens Friis Nielsen, *Ole Amstrup, *Mogens Bak.

Arten har været årlig i maj siden 2003. Arten forekommer kun undtagelsesvis uden for maj måned, og fundet fra Tipperne er det første i oktober. (Mellem- og Sydeuropa; overvintrer tropisk Afrika)

Triel *Burhinus oedicephalus* (17/22, 23/23, 3/3)

2007: 14/7, Lakolk Strand, Rømø (SJ), *Thomas W. Johansen, Henrik Brandt m.fl. (Foto). – 16/7, Grenen, Skagen (NJ), *Knud Pedersen, Jørgen Kabel (Foto). – 28/7-1/8, Brund, Thisted (NJ), *Ebbe Hvelplund m.fl. (Foto).

(Mellem- og Sydeuropa; overvintrer Sydeuropa og Nordafrika)

Mongolsk Præstekrave/Ørkenpræstekrave *Charadrius mongolus/C. leschenaultii* (0, 0, 1/1)

2007: 25/6, Tipperne (RK), hun, *Ole Amstrup. Fuglen blev af observatøren bestemt til Ørkenpræstekrave. Sjældenhedsudvalget vurderer dog, at kort observationstid i kombination med artens sjældenhed og lighed med den nærtbeslægtede Mongolsk Præstekrave betyder, at sidstnævnte ikke helt kan udelukkes. Der foreligger to tidligere fund af Mongolsk Præstekrave; juli 1988 og juni/august 2004 (Olsen 1989 & Amstrup et al. 2005) og to fund af Ørkenpræstekrave; august 1994 og juli 2000 (Rasmussen 1996 og Nielsen & Thorup 2001). (Mongolsk Præstekrave: Central- og

Triel, Brund, Thisted, 31. juli 2007. Foto: Gerner Majlandt.

Tyknæbbet Dværgryle med Sandløber, Rødhus Strand, 10. september 2007. Foto: Ole Krogh.

Østasien; overvintrer Østafrika og Østasien. Ørkenpræstekrave: Tyrkiet til Centralasien; overvintrer kyster fra Østafrika til Sydøstasien og Australien)

Sumpvibe *Vanellus leucurus* (0, 5/5, 1/1)

2007: 19/5, Busemarke Mose (M), *Jens Ballegaard m.fl. (Foto).

Første fund siden 2000, hvor der var influx til NV-Europa med bl.a. tre fund i Danmark (Nielsen & Thorup 2001). Sverige har sit 10. fund den 24/5 2007 (Anders Blomdahl i brev), og Storbritannien har sit 5. fund i juni 2007 (Nightingale & Dempsey 2007). (Kaspiske Hav til Balkhash-søen samt sjældent i Tyrkiet og Syrien; overvintrer i Sudan, Irak, Pakistan og Indien)

Tyknæbbet Dværgryle *Calidris pusilla* (0, 1/1, 1/1)

2007: 8-11/9, Rødhus Strand (NJ), 1K, *Søren Kristoffersen m.fl. (Foto).

Første efterårsfund. Landets første fund er 30/5-1/6 2005 Sneum Forland (RB) (Amstrup et al. 2006). I Sverige er det ét fund (Cederroth 2004), og til og med 2006 er der 82 fund i Storbritannien (Fraser and the Rarities Committee 2007). (Nordamerika; overvintrer Sydamerika)

Hvidrygget Ryle *Calidris fuscicollis* (0, 18/18, 1/1)

2007: 5/7, Lakolk Strand, Rømø (SJ), 2K+ sdr., *Henrik Knudsen m.fl. (Foto).

Andet fund fra Rømø. Fuglen ses bl.a. i selskab med en Stribet Ryle *C. melanotos*. (Arktisk Canada; overvintrer i Sydamerika)

Hvidrygget Ryle, Lakolk, Rømø, 5. juli 2007. Foto: Carsten Gadgaard.

Prærieløber, 1K, Grenen, 25. september 2007. Foto: Knud Pedersen.

Prærieløber

Tryngites subruficollis (1/1, 26/26, 1/1)

2007: 22-25/9, Grenen, Skagen (NJ), 1K, *Knud Pedersen, *Rolf Christensen, *Christian Andersen Jensen m.fl. (Foto).

(Arktisk Nordamerika; overvintrer sydlige Sydamerika)

Terekklire *Xenus cinereus* (2/2, 37/37, 3/3)

2007: 28-30/5, Kongeåslusen og Sneum Eng sø (RB), 2K+, *Henrik Brandt m.fl. (Foto). - 3/7, Tipperne (RK), 2K+, *Ole Amstrup (Foto). - 5/8, Sydvestpynten, Amager (S), *Steffen Nielsen.

Majfuglen ses først ved Kongeåslusen 28/5, og senere samme dag ses den indflyvende til Sneum Eng sø, hvor den opholder sig til 30/5. Arten har været årlig siden 1998. (Finland og Nordrusland; overvintrer tropisk Afrika og Det Indiske Ocean)

Plettet Mudderklire *Actitis macularia* (0, 1/1, 1/1)

2007: 18/5, Egå Eng sø (ÅH), 3K+ sdr., *Henning Lykke Larsen m.fl. (Foto).

Første forårsfund. Landets første fund er 10/8 2005 Øsemagle Revle (S) (Amstrup et al. 2006). I Sverige er der 4 fund (Blomdahl & Stridh 2007), og til og med 2006 er der 137 fund i Storbritannien (Fraser and the Rarities Committee 2007). (Nordamerika; overvintrer Sydamerika)

Brilleterne *Onychoprion anaethetus* (0, 2/2, 1/1)

2007: 21-22/7, Blåvands Huk (RB), ad., *Henrik Mikkelsen, Pia Mikkelsen, Thomas Bundgaard Rasmussen m.fl. (Foto).

Første fund af arten siden 1999, og første fund af en fugl med karakterer som *ssp. antarctica*, der yngler fra Rødehavet og østpå (Snow & Perris 1998). Landets to første fund af arten er 16-17/7 1987 Køge Havn (S) (Olsen 1988) og 28/7-4/8 1999 Langli (RB) (Thorup & Nielsen 2000). Landets to første fund viser karakterer som *ssp. melanoptera* fra Caribien og Vestafrikas kyster. I Sverige er der ét fund (Cederroth 2000), og til og med 2006 er der 22 fund i Storbritannien (Fraser and the Rarities Committee 2007). (Tropiske have)

Hvidskægget Terne

Chlidonias hybridus (0,19/23,1/1)

2007: 17/5, Bastemosen (B), ad. sdr., *Kristoffer Eliassen m.fl. (Foto).

(Sydeuropa; overvintrer tropisk Afrika)

Østlig Turteldue

Streptopelia orientalis (7/7, 3/3, 0)

1984: 23/1-17/3 og 22-31/12, Tårnbæk (S). If. Fugle på Sjælland.

1985: 1/1-11/2, Tårnbæk (S). If. Fugle på Sjælland.

1986: 9/2.-14/3, Tårnbæk (S). If. Fugle på Sjælland.

1987: Januar-9/3, Tårnbæk (S). If. Fugle på Sjælland.

2006: December-10/2 2007, Bække (RB), 2K, *Bertil Friis Oxlund, *Brian Østergård m.fl. (Foto).

Hvidskægget Terne, Bastemosen, Bornholm, 17. maj 2007.
Foto: Steen E. Jensen.

Fuglen fra Bække ankommer ifølge lokale beboere ca. 13/12 2006, men bliver først offentligt kendt, da Mikkel Lausten bliver opmærksom på et foto af fuglen på internettet i januar 2007. Fuglen har karakterer af racen *ssp. meena*. Fundet fra Tårnbæk er tidligere kun godkendt fra 4+12/2 1984; 28/1 1985 (Olsen 1987), samt 20+24/2 1987 (Olsen 1988). Det er imidlertid almindeligt kendt, at fuglen hver vinter fra 1984 til 1987 opholder sig i Tårnbæk, og derfor er det besluttet at godkende ovenstående baseret på oplysninger i årsrapporterne Fugle på Sjælland. Med den foreliggende dokumentation har det ikke været muligt med sikkerhed at fastslå racen. Derfor skal der hermed opfordres til at indsende foto af fuglen, der kan medvirke til at belyse dette. (Centrale Sibirien og Uzbekistan østpå til Stillehavet; overvintrer i Sydasiens)

Østlig Turteldue, *ssp. meena*, Bække, 15. januar 2007. Foto: Ole Krogh.

Sneugle *Bubo scandiaca* (-, 56/56, 0)

1890-1900: ukendt dato, indleveret til Ørslevkloster N for Viborg (NJ), skudt, Lund Skole, nu i privat samling via Jan Speiermann (Foto). (Nordskandinavien og arktisk Rusland)

Høgeugle *Surnia ulula* (ca. 30/30, 40/40 ud over invasionen i 1983/84, 0)

1990: 17/2-8/3, Søttrup Plantage (NJ), Henrik Møller Thomsen.

Fundet er tidligere godkendt fra 17/2 1990 (Frich & Nordbjærg 1992). (Skandinavien, Finland og Rusland)

Alpesejler *Apus melba* (3/3, 26/27, 0)

1915: Ukendt dato, Falster (LF), død, Svendborg Museum via Jørgen Staarup Christensen (Foto).

Arten er ikke set i landet siden 24/10 2002 Skagen (NJ) (Klein et al. 2003). (Alperne og Sydeuropa; overvintrer i østlige og sydlige Afrika)

Tretået Spætte *Picoides tridactylus* (3/3, 6/6, 1/1)

1952: Sept./okt., Hamborg ved Hanstholm (NJ), skudt, privat samling, Svend Erik Simonsen via John Kyed (Foto).

Tretået Spætte, 1K han, Grenen, 2. oktober 2007. Foto: Jørgen Kabel.

2007: 2+12-18/10, Grenen og Reservatet, Skagen (NJ), 1K han ringm., *Rolf Christensen m.fl. (Foto).

Fuglen fra 1952 er ikke tidligere behandlet af SU, men har muligvis tidligere været publiceret andet sted som april 1959 (John Kyed i brev). Årets fund fra Skagen er første fund i Danmark, siden en fugl blev set sporadisk gennem en lang periode fra 5/11 1987 til 8/12 1988, ligeledes i Skagen (NJ) (Olsen 1989; Olsen 1991). Efteråret 2007 byder på en stor invasion af Tretået Spætte i Syd Norge og Sverige; bl.a. bliver 11 ringmærket, og i alt ca. 50 ses ved Hammarö Fågelstation ved Väneren, hvilket gør det til et af de bedste år nogensinde for arten her (Björn Ehrenroth i brev). (Skandinavien og Rusland samt i Syd- og Østeuropa)

Sibirisk Sortstrubet Bynkefugl, Blåvands Huk, 17. oktober 2007.
Foto: Jørgen Kabel.

Citronvipstjert *Motacilla citreola* (0, 29/30, 1/1)

2006: 6-7/9, Grenen, Skagen (NJ), 1K, *Rolf Christensen, Knud Pedersen, Freddy S. Hansen m.fl. (Foto).
2007: 3/6, Grenen, Skagen (NJ), hun trkf., *Rolf Christensen, Andreas Bruun Kristensen, Silas K.K. Olofson m.fl. (Foto).

Hermed femte fund fra 2006, hvilket gør 2006 til rekordår. Arten har været årlig siden 1999. (Rusland mod vest til Baltikum og Polen; overvintrer Indien og fåtalligt Arabien)

Sortstrubet Bynkefugl *Saxicola torquata*

Med karakterer svarende til Sibirisk Sortstrubet Bynkefugl, ssp. *maura/stejnegeri* (0, 31/31, 2/2)
2007: 16-17/4, Blåvands Huk (RB), hun, *Bent Jakobsen, Henrik Knudsen m.fl. (Foto). – 14-17/10, Blåvands Huk (RB), hunfarvet, *Henrik Kristensen, Jimmy Skat Hansen, Henrik Knudsen, Bent Jakobsen m.fl. (Foto).
Forårsfund er meget sjældne, og er det første siden 1996 (Rasmussen 1998). (Rusland; overvintrer fra Mellemøsten til Sydøstasien)

Ørkenstenpikker *Oenanthe deserti* (0, 9/9, 1/1)

2007: 27/10, Dybesø, Rørvig (S), 1K hun, *Jørgen Hulbæk Christiansen m.fl. (Foto).
Et typisk fund fra det sene efterår. Månedsfordelingen er marts: 1, oktober: 4, november: 3, december: 2. (Nordafrika, Mellemøsten og Centralasien; overvintrer Sahara, Arabien og Indien)

Sortstrubet Drossel *Turdus ruficollis*

Med karakterer svarende til ssp. *atrigrularis* (2/2, 5/5, 2/2)
2007: 26/1-28/2, Universitetsparken, København (S), 2K hun, *Mikkel Høegh Post m.fl. (Foto). – 3/2-12/4 og 8/11-31/12, Nivå (S), 2K hun, *Bo Svensmark, Jørgen Dam m.fl. (Foto).
2007 er første år med mere end ét fund. Det er bemærkelsesværdigt, at fuglen ved Nivå bliver genopdaget den efterfølgende vinter. (Sibirien; overvintrer Arabien til Indien)

Savisanger *Locustella luscinioides* (?, -, -)

1934: 30/8, Ringkøbing (RK), død, skind på Svendborg Museum via Jørgen Staarup Christensen (Foto).
Første fund i Danmark. Fuglen er tidligere fejlagtigt bestemt til Flodsanger *L. fluviatilis*. Arten udgik af SUI-listen i 1972. (Europa mod nord til Baltikum; overvintrer Afrika syd for Sahara)

▲ Sortstrubet Drossel, 2K hun, Nivå, 31. december 2007.
Foto: Helge Sørensen.

◀ Sortstrubet Drossel, 2K hun, Universitetsparken, København, 30. januar 2007. Foto: Lars Halkjær.

Lille Rørsanger, 2K+, Grenen, 31. maj 2007. Foto: Knud Pedersen.

Lille Rørsanger *Acrocephalus agricola* (0, 5/5, 1/1)

2007: 31/5, Grenen, Skagen (NJ), 2K+ ringm., *Rolf Christensen, Andreas Bruun Kristensen m.fl. (Foto). Andet fund i Skagen; det første er fra juni 1991 (Frich & Nordbjærg 1992). Alle danske fund er gjort i forbindelse med ringmærkning. 2007 er rekordår for arten i Sverige, hvor der registreres fire fugle – alle ultimo maj/ primo juni (Anders Blomdahl i brev). (Sortehavet til Kaspiske Hav; overvintrer Sydasiens)

Buskrørsanger

Acrocephalus dumetorum (0, 33/33, 1/1)

2003: 20/9, Gedser (LF), 1K, ringm., *Thomas Hilkjær, Jens W. Christoffersen m.fl. (Foto).

2007: 24/6-3/7, Vallø Slotspark, Køge (S), syng., *Sanne T. Busk, *Stig Kjærgaard Rasmussen m.fl. (Bånd og Foto).

Fundet ved Gedser er fjerde godkendte iagttagelse fra 2003 (og blot andet efterårsfund nogensinde). Det er en tangering af rekordåret 1992 (Frich og Nordbjærg 1994). (Finland og Rusland; overvintrer Indien og Burma).

Buskrørsanger, Vallø Slotspark, Køge, 24. juni 2007. Foto: Klaus Malling Olsen.

Hvidskægget Sanger

Sylvia cantillans (0, 52/52, 3/3)

2007: 11/5, Blåvands Huk (RB), han med karakterer svarende til *ssp. cantillans*, ringm., *Henrik Knudsen, Bent Jakobsen (Foto). – 7/6, Blåvands Huk (RB), han med karakterer svarende til *ssp. cantillans*, *Henrik Knudsen, Bent Jakobsen m.fl. (Foto). – 17/6, Grenen, Skagen (NJ), han, ringm., *Jens Hjerrild Hansen, *John Kyed m.fl. (Foto).

Hvidskægget Sanger, *ssp. cantillans*, Blåvands Huk, 7. juni 2007. Foto: Carsten Gadgaard.

Hvidskægget Sanger, [♂] han, Grenen, 17. juni 2007. Foto: John Kyed.

Det 14. og 15. fund for Blåvands Huk, og 5. for Skagen. Christiansø er dog stadig topscorer med 17 fund. (Sydeuropa; overvintrer nordlige tropisk Afrika samt Arabien)

Sorthovedet Sanger

Sylvia melanocephala (0, 5/5, 1/1)

2007: 20/6, Blåvands Huk (RB), hun, ringm., *Henrik Knudsen, Bent Jakobsen m.fl. (Foto).

Hermed sjette fund af denne sydeuropæiske kortdistance-trækker. Fire af de seks fund er gjort i forbindelse med ringmærkning. Månedsfordelingen er maj: 3, juni: 2, september: 1. (Sydeuropa; overvintrer Sydeuropa og Nordafrika)

Schwarz Løvsanger

Phylloscopus schwarzi (0, 18/18, 1/1)

2007: 10/10, Nr. Lyngvig Fyr (RK), *Lennart Pedersen, Ulf Eschou Møller, Alex Sand Frich m.fl.

Første fund siden 2004 (Amstrup et al. 2005). Alle danske fund er fra perioden 21/9-19/10. (Sydlige Østsibirien; overvintrer Sydøstasien)

Sorthovedet Sanger, Blåvands Huk, 20. juni 2007.
Foto: Carsten Gadgaard.

Iberisk Gransanger

Phylloscopus brehmii (0/0, 4/4, 1/1)

2002: 19/4-24/5, Tane Sø (RB), syng., Tim Andersen, Thomas W. Johansen m.fl. (Bånd og Foto).

2007: 28/4-9/6, Gråmyr, Gudhjem (B), syng., *Per Ketil, *Erik Sand, Sune Riis Sørensen m.fl. (Bånd og Foto).
Fundet fra 2002 er tidligere godkendt fra 19/4-20/5

Langhalet Tornskade, Skallingen, 16. oktober 2007. Foto: Ole Krogh.

(Klein & Thorup 2003). Første fund af arten på Bornholm. (Iberiske halvø; overvintrer Afrika)

Langhalet Tornskade *Lanius schach* (0/0, 0/0, 1/1)

2007: 15-17/10, Skallingen (RB), 1K, *Jimmy Skat Hansen, *Henrik Kristensen, Sebastian Klein m.fl. (Foto).
Første fund i Danmark. Fuglen tilhører sandsynligvis racen *ssp. erythronotus*. Læs om iagttagelsen andetsteds i Fugleåret 2007. (Kazakhstan, Turkmenistan mod øst til Kina og Indonesien; overvintrer Sydasiens inkl. Nordindien)

Hvidsiskan *Carduelis hornemanni* (?, -, -)

1963: Efterår, Linå, Sunds, Holstebro (RK), død, skind på Valdemar Slot via Erik Ehmsen (Foto).
Arten udgik af SU-listen i 1974. (Nordskandinavien)

Ørkendompap

Bucanetes githagineus (0/0, 2/2, 1/1)

2007: 5-9/8, Agger Tange (NJ) og Thyborøn Havn (RK), han, *Svend-Erik Petersen m.fl. (Foto).

Fuglen har meget slidt dragt. Fuglen bærer dog ingen ringe og har ingen deformiteter på ben eller næb, hvorfor fundet betragtes som spontant. De to tidligere danske fund stammer fra Christiansø i juni/juli 1982 og Amager juni 1997 (Boertmann et al. 1986 & Rasmussen 1998). De fleste nord- og vesteuropæiske fund gøres i maj og juni, men der er fund af arten i Tyskland i juli

Ørkendompap, Agger Tange, 6. august 2007. Foto: Ole Krogh.

og Storbritannien i august (Lewington et al. 1991). (Nordafrika og Mellemøsten)

Pileværling *Emberiza rustica* (0, 43/43, 2/2)

2007: 27/3, Sortkær, Frederikshavn (NJ), han, *Kirsten Jæger (Foto). – 5/10, Ho Klitplantage (RB), *Ole Jensen, Ann Jensen, Henrik Knudsen m.fl. (Foto).

Første fund siden 2004, og første år siden 1996 med mere end én iagttagelse (Rasmussen 1997). Der har blot været to tidligere fund fra henholdsvis marts og okto-

Pileværling, Ho Klitplantage, 5. oktober 2007. Foto: Carsten Gadgaard

ber. 21 af de danske fund er fra september. (Nordlige Skandinavien, Finland og Rusland; overvintrer Kina og Sydøstasien)

Dværgværling *Emberiza pusilla* (0, 69/69, 2/2)

1969: 4/1, Amager Fælled (S), han trafikdræbt, skind i Johannes Erritzøvs private samling via Kenneth Rude Nielsen (Foto).

Dværgværling, Landsende, Rømø, 20. oktober 2007. Foto: Henrik Brandt.

2007: 19-21/10, Landsende, Rømø (SJ), *Allan Lauritzen, Henrik Brandt m.fl. (Foto). – 22/11, Sønderho Gamle Fuglekøje, Fanø (RB), *Joakim Engel. Fundet fra 1969 er Danmarks første. Bortset fra 1998 og 2003 har arten været årlig siden 1990. (Nordfinland og Nordrusland; overvintrer Kina og Sydøstasien)

Hætteværling, han, Grenen, 28. maj 2007.
Foto: Knud Pedersen.

Hætteværling

Emberiza melanocephala (0, 19/19, 1/1)

2007: 28/5-3/6, Grenen, Skagen (NJ), han, ringm.,
*Andreas Egelund Christensen, Andreas Bruun Kristensen, Rolf Christensen m.fl. (Foto).
Tredje fund i Skagen; seneste var i 1987 (Olsen 1988). 16 af de 20 danske fund er gjort i maj og juni. (Sydøsteuropa og Lilleasien; overvintrer Pakistan og vestlige Indien)

Kategori D:

Mulige undslupne fangenskabsfugle

Category D: Possible escapes

Almindelig Pelikan *Pelecanus onocrotalus*

2007: 18-19/7, Hegnede Bugt (M) ad., Bo Netterström m.fl. (Foto) – 19/7, Marielyst Strand (LF), ad., Erik Karlsen (Foto). – 1/8, Hyllekrog (LF), ad., Jakob Strand. Hakker i venstre vinge viser, at alle iagttagelser drejer sig om samme fugl. Samme fugl ses desuden i Bayern, Sydtykland, 1-8/7 2007 (Gantlett 2007). Fuglen lander på badestranden ved Marielyst og lader sig fotografere på kort afstand. Sjældenhedsudvalget vurderer derfor, at der er begrundet tvivl om fuglens oprindelse, og har valgt at placere iagttagelserne i kategori D. I Polen, hvor arten betragtes som spontant forekommende, foreligger ca. 67 fund bl.a. af en flok på tolv fugle i april 1991 (T. Stawarczyk i brev), og det er derfor ikke utænkeligt, at arten en dag vil optræde spontant i Danmark. De tre tidligere danske fund af Hvid Pelikan fra 1977, 1986 og 1987 regnes for undslupne fangenskabsfugle (Olsen 1992). (Sydøsteuropa og Lilleasien; overvintrer Mellemøsten og Afrika)

Hætteværling, han, Grenen, 3. juni 2007. Foto: Silas K.K. Olofson.

Grønland – Kategori A

Greenland – Category A

Amerikansk Pibeand *Anas americana* (–, 3, 1/2)

2007: 24/6-2/7, Sisimiut Kommune:
Kangerlussuaq/Søndre Strømfjord, sø ca. 15 km vest for lufthavnen, han og hun, *Henrik Korning Pedersen (Foto).
Fjerde fund fra Grønland, som afviger fra de forrige, der alle er fra Sydgrønland (kommunerne Nanortalik og Qaqortoq), ved at være fra det centrale Vestgrønland. De gamle fund er fra foråret og tidlig sommer.

Engsnarre *Crex crex* (–, 25, 1/1)

2007: 28/9, Aasiaat Kommune, Akunaq, Angutiviaq Joelsen m.fl. (Foto).
Det er bemærkelsesværdigt, at denne sjældne art er truffet så mange gange i Grønland. Den er hyppigst om efteråret i månederne september og oktober, og er truffet i Vestgrønland så langt mod nord som Ilulissat og i Østgrønland i Tasiilaq. Et endnu ikke fremsendt fund er dog fra Nordøstgrønland.

Dværgmåge *Larus minutus* (–, 2, 1/1)

2007: 5/8, Nuuk Kommune, Hundeø, ad., Lars Witting (Foto).
De to tidligere fund er fra Nuuk Kommune, april 1929 (2K hun) og Maniitsoq Kommune, juni 1932 (2K han).

Ringnæbbet Måge *Larus delawarensis* (–, 3, 2/3)

2007: 6/6, Nuuk Kommune, Qeqertanguit, Godthåbsfjorden, 2 ad., *Martin Kviesgaard m.fl. (Foto). – 10/7,

Nuuk Kommune, Qarajat Qeqertait, ad., Lars Witting (Foto).

Ringnæbbet Måge er siden 2001 set næsten årligt i Nuuk Kommune. Her godkendes to af fundene. De to første fund er begge ungfugle (Nuuk Kommune og Qaanaaq Kommune), men de senere fund har drejet sig om adulte fugle, der endog har optrådt parvist i en mågekoloni i Godthåbfjorden.

Årsrapporten

Species considered for regional reports

Sandterne *Gelochelidon nilotica*

2007: 25/7, Sødringholm Strand (NJ), 3 ad. sdr., trk., *Lars Tom-Petersen.

Stor Hornugle *Bubo bubo*

2004: 27/12, Systofte Skov (LF), nyligt dræbt af tog, *Jakob Strand, *Svend Thorsen (Foto).

2007: 21/12, Nørre Vedby (LF), frisk død, *Morten Jensen, *Regitze Lassen (Foto).

Fuglen fra 2007 er med stor sikkerhed et lokalt kendt individ, som har opholdt sig og er hørt tude på en hemmeligholdt lokalitet på Lolland-Falster siden vinteren 2004/2005.

Grønspætte *Picus viridis*

2003: 21/4-1/5, Bødkermosen (M), *Thomas W. Johansen, Tim Andersen. – 5/5, Korshage, Rørvig (S), *Lasse Braae. – 13/11, Tisvilde Hegn (S), *Jens Hjerrild Hansen.

Fuglen fra Møn er tidligere godkendt fra den 30/4 (Amstrup et al. 2004). Fra og med 2008 skal fund øst for Storebælt ikke forelægges SU.

Endnu ikke færdigbehandlede sager

Records still under consideration

- Topskarv *Phalacrocorax aristotelis* 2007: 10/1, Veddinge Bakker, Fårevjle, Sejerøbugten (S), død.
- Lille Canadagås *Branta hutchinsii* 2004: Maj, Borreby Mose (S). – 2005: 21-22/3 og 25/4-12/5, Margrethe Kog (SJ). – 2006: 11/3, Ribe Holme (RB).
- Sibirisk Krikand *Anas formosa* 2005: 24/11, Skælskør (S), 1K hun skudt.
- Halsbåndstrolcand *Aythya collaris* 2006: 1/10, Søndersø, Maribosøerne (LF), ad. han.
- Hvidøjet And *Aythya nyroca* 2004: 6-20/3, Gavnø (S).
- Dværgørn *Hieraaetus pennatus* 2007: 17/5, Bunken, Skagen (NJ), lys fase trk.
- Eleonorafalk *Falco eleonorae* 2007: 25/7, Kragesand, Broagerland (SJ), ad. trk.
- Sibirisk Hjejle *Pluvialis fulva* 2007: 13/8 Vejlerne (NJ), ad. sdr.
- Audoinmåge *Larus audouinii* 2007: 14/8 Kjul Strand (NJ), imm.

- Tretået Spætte *Picoides tridactylus* 1968: november, Byrum, Læsø (NJ), rudedræbt.
- Gul Vipstjert *Motacilla flava*, ssp. *feldegg* 2002: 20/5, Gilleleje (S), han. – 2007: 14/5, Gyvelmarkerne, Skagen (NJ), han.
- Vestlig Bjergløvsanger *Phylloscopus bonelli* 2005: 31/5, Skagens Gren (NJ), ringm., (Foto).
- Ensfarvet Stær *Sturnus unicolor* 2003: 15/4-31/5, Tane Sø (RB), han.

Forkastede sager

Records not accepted

- Kuhls Skråpe *Calonectris diomedea* 2007: 28/7, Nørre Lyngvig (RK), trk.
- Storskråpe *Puffinus gravis* 1973: 17/11, Nordsøen, udstoppet fugl på Valdemar Slot.
- Topskarv *Phalacrocorax aristotelis* 2007: 1/9, Hanstholm Havn (NJ).
- Halsbåndstrolcand *Aythya collaris* 2007: 1/10, Søndersø, Maribosøerne (LF), han.
- Hvidøjet And *Aythya nyroca* 2007: 9/8, Skjern Enge (RK), hun.
- Ådselgrib *Neophron percnopterus* 2007: 28/4, Århus (ÅH), 2K+.
- Steppevåge *Buteo buteo vulpinus* 2007: 12/5, Langstrup Mose (S).
- Ørnevåge *Buteo rufinus* 2006: 1.-18/8, Blåvands Huk (RB), 2K. – 2007: 6/9, Fruerskov (S).
- Lille Skrigeørn *Aquila pomarina* 2007: 22/9, Allerød (S), trk.
- Stor Skrigeørn *Aquila clanga* 2007: 27/2, Feddet, Præstø (S), rst.
- Kejsrerørn *Aquila heliaca* 2005: 13/5, Borreby Mose (S), trk.
- Lille Tårnfalk *Falco naumanni* 2007: 18/4, Juvre, Rømmø (SJ), 3K+ han trk.
- Jagtfalk *Falco rusticolus* 2007: 7/5, Rørvig (S), 2K trk.
- Trappe sp. *Otididae* sp. 2007: 2/1, Baldersbrønde (S), trk.
- Rødvinget Braksvale *Clareola pratincola* 2006: 13/6, Store Stege, Fåborg (F), trk.
- Ørkenpræstekrave *Charadrius leschenaultii* 2007: 25/6, Tipperne (RK).
- Sibirisk Hjejle *Pluvialis fulva* 2007: 21/5, Harboøre Tange (RK), ad. odr.
- Amerikansk Hjejle *Pluvialis dominica* 2007: 8/7, Aflandshage, Amager (S), ad.
- Alaskaryle *Calidris mauri* 2007: 16/5, Margrethe Kog (SJ), 2K+ hun.
- Spidshalet Ryle *Calidris acuminata* 2007: 28/7, Køge Sydstrand (S), ad. sdr.
- Amerikansk Sølvmåge *Larus smithsonianus* 2006: 29/11-3/12, Grærup Strand (RB).
- Sandterne *Gelochelidon nilotica* 2007: 19/8, Nexø Sydstrand (B), ad. trk.
- Hvidskægget Terne *Chlidonias hybridus* 2007: 26/6, Vesløs Vejle (NJ), ad. sdr. trk.
- Perleugle *Aegolius funereus* vinteren 1967/68: Kongelunden (S), 3 eks.

- Gråsejler *Apus pallidus* 2007: 20/8, Bunddragerne, Lolland (LF).
- Gråspætte *Picus canus* 2007: 2/5, Flagbakken, Skagen (NJ).
- Grønspætte *Picus viridis* 2007: 20/10, Ubbetød Dam (S).
- Citronvipstjert *Motacilla citreola* 2007: 7/9, Sønderløse, Værløse (S), 1K, trk. – 1/10, Hvide Sande Havn (RK).
- Rosenbrystet Tornskade *Lanius minor* 2006: 6/8, Borris Hede (RK).

Forkastede sager (Grønland)

Records not accepted (Greenland)

- Hvidrygget Ryle *Calidris fuscicollis* 2005: 25/6, Zackenberg.

Summary

In 2007, the Danish Rarities Committee (Sjældenhedsudvalget, SU) processed 148 Danish records (including eight records on behalf of the regional reports) of which about 80 % were accepted. Five records from Greenland were processed of which four were accepted. The main section of the report, Accepted records, includes species on the Danish list belonging to categories A, B and C according to the AERC standard. Species belonging to category D and E and records involving hybrids are treated after the main section, as are records from Greenland, and species considered for the regional reports. Records still under consideration and records not accepted are also mentioned.

For each record the following details are included: (1) year and date, (2) location (see map for regions), (3) number of individuals if more than one, (4) other details if known: sdr. = summer plumage, vdr. = winter plumage, odr. = transitional plumage, K = calendar year, ringm. = ringed, and (5) name of observer(s), with finders marked by asterisk(s). Where applicable, documentation by photo (Foto), video (Video), audiotape (Bånd) or corpse (Død) is indicated. The numbers in brackets after the species name refer to the total number of records and individuals (separated by a slash) in Denmark (1) before 1950, (2) from 1950 to 2006 incl. and (3) in 2007, respectively.

A Great Shearwater *Puffinus gravis* roosted in shallow waters in the northern Wadden Sea in August. Shag *Phalacrocorax aristotelis* showed up in record high numbers including a flock of six birds at Skagen in May. Two Greater Spotted Eagles *Aquila clanga* was the first ever to winter in Denmark. The one was ringed as a nestling in Finland in 2006. A juvenile Bonelli's Eagle *Aquila fasciata* at Skagen late April was the 3rd for Denmark and closely matched the latest record from May 1995 where another juvenile also paid Skagen a one day visit. The first ever Lesser Kestrel *Falco naumanni* in Skagen seen in May 2006 was also accepted. In the summertime two Baillon's Crakes *Porzana pusilla* sang

at Zealand. Among the shorebirds, 2007 brought the 6th record of White-tailed Plover *Vanellus leucurus* (May) and the 2nd record of Semipalmated Sandpiper *Calidris pusilla* (September) as well as Spotted Sandpiper *Actitis macularia* (May). A Bridled Tern *Sterna anaethetus* at Blåvand, southwest Jutland, in July constituted the 3rd record and the first of the race *antarctica*. In December 2006, a Rufous Turtle Dove *Streptopelia orientalis* was found in a residential area in Jutland where it showed until February 2007. A juvenile Three-toed Woodpecker *Picoides tridactylus* made it to Skagen in October as a part of an influx to southern Scandinavia. Two Black-throated Thrushes *Turdus ruficollis* wintered at Zealand during early 2007. Remarkably, the one at Nivå was rediscovered in November. The 6th record of Paddyfield Warbler *Acrocephalus agricola* and Sardinian Warbler *Sylvia melanocephala* respectively were spring over-shooters to Jutland and the 5th Iberian Chiffchaff *Phylloscopus ibericus* sang at Bornholm in the spring. The single new species to Denmark in 2007, was an unexpected Long-tailed Shrike *Lanius schach* in October at Skallingen, southwestern Jutland. The bird probably belonged to the subspecies *erythronotus*. A Trumpeter Finch *Bucanetes githagineus* in northwestern Jutland during early August was the 3rd Danish record. Moving on to category D, a Great White Pelican *Pelecanus onocrotalus* frequented various sites in southeastern Denmark in July and August. The bird showed no clear signs of captivity but the rather un-shy behaviour raised concerns about its origin. In Greenland, Corncrake *Crex crex*, three Ring-billed Gulls *Larus delewarensis* and Little Gull *Larus minutus* were recorded during 2007.

Referencer

- Amstrup, O. 2004: Sortbuget Knortegås *Branta bernicla nigricans*. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 98: 188-189.
- Amstrup, O., A.S. Frich, K. Pedersen, K. Thorup 2004: Sjældne fugle i Danmark og Grønland 2003. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 98: 174-188.
- Amstrup, O., A.S. Frich, T.H. Hansen, H.H. Nielsen, K. Pedersen, K. Thorup 2006: Sjældne Fugle i Danmark og Grønland 2005. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 100: 359-371.
- Amstrup, O., A.S. Frich, T.H. Hansen, K. Pedersen, K. Thorup 2005: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2004. Dansk Orn. Foren. Tidsskrift 99: 169-181.
- Blomdahl, A. & T. Stridh 2007: Sällsynta fåglar i Sverige i 2006. I SOF: Fågelåret 2006. – Stockholm: 57-151.
- Boertmann, D., K.M. Olsen & B.B. Pedersen 1986: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i årene 1982, 1983 og 1984. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 80: 35-57.
- Cederroth, C. 2000: Sällsynta fåglar i Sverige i 1999. I SOF: Fågelåret 1999. – Stockholm: 137-163.
- Cederroth, C. 2004: Sällsynta fåglar i Sverige i 2003. I SOF: Fågelåret 2003. – Stockholm: 171-193.
- Fisher, A. & B. Flood 2004: A Scopoli's Shearwater off the Isles of Scilly. Birding World vol. 17: 334-336.

- Fraser, P.A. and the Rarities Committee 2007: Report on rare Birds in Great Britain in 2006. – British Birds Vol. 100: 694-754.
- Frich, A.S. & L. Nordbjærg 1992: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1990. Dansk Orn. Foren. Tidsskrift 86: 107-122.
- Frich, A.S. & L. Nordbjærg 1993: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1991. Dansk Orn. Foren. Tidsskrift 87: 231-241.
- Frich, A.S. & L. Nordbjærg 1994: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1992. Dansk Orn. Foren. Tidsskrift 88: 99-110.
- Gantlett, S. 2007: Western Palearctic News, Birding World, vol. 20, s. 274-278.
- Klein, S., K. Pedersen & K. Thorup 2003: Sjældne fugle i Danmark og Grønland 2002. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 97: 289-302.
- Kristensen, A.B., O. Amstrup & T.E. Ortvad 2007: Sjældne fugle i Danmark og Grønland 2006. Fugleåret nr. 1 2007: 99-113.
- Lewington, I., P. Alström & P. Colston 1991: A field guide to the rare birds of Britain and Europe, Harper Collins, England.
- Nielsen, H.H. & K. Thorup 2001: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2000. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 95: 153-166.
- Nightingale B. & E. Dempsey 2007: Recent reports – British Birds Vol. 100: 451-454.
- Olsen, K.M. 1987: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1985. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 81: 109-120.
- Olsen, K.M. 1988: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1986 og 1987. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 82: 81-100.
- Olsen, K.M. 1989: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1988. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 83: 131-149.
- Olsen, K.M. 1991: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1989. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 85: 20-34.
- Olsen, K.M. 1992: Danmarks fugle – en oversigt. Dansk Ornitologisk Forening.
- Pedersen, B.B. 1980: Rapport fra Sjældenhedsudvalget for 1977 og 1978. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 74: 127-140.
- Rasmussen, P.A.F. 1996: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1994. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 90: 141-152.
- Rasmussen, P.A.F. 1997: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1995 og 1996. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 91: 133-150.
- Rasmussen, P.A.F. 1998: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1997. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 92: 253-267.
- Snow, D.W. & C.M. Perris (red.) 1998: The birds of the Western Palearctic. Concise edition. – Oxford University Press, Oxford.
- Thorup, K. & H.H. Nielsen 2000: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1999. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 94: 157-170.

Rettelse til SU-rapport nr 37 Fugleåret 2006 årgang 1 2007: 99-113

Kategori A: Spontane forekomster

S. 101 Amerikansk Pibeand *Anas americana* 2002: 9-16/4, Nexø Sydstrand (B), han, Oluf Lou m.fl. (Foto) skal være 2004. *Fundet er tidligere godkendt fra 9.4.*

S. 102 Brilleand *Melanitta perspicillata* 2006: 1/1-28/3 Blåvands Huk (RB), 2 ad. hanner, *Henrik Knudsen, Bent Jakobsen m.fl. (Foto) skal være 30/12 2005 til 28/3 2006 1 han og 18/2-28/3 1 han.

Alex Sand Frich (alex@jellingnet.dk)
Mejerivænget 20
7160 Tørring

Andreas Bruun Kristensen (anbrkr@yahoo.dk)
Æbeløgade 46, 2
2100 København Ø

Troels Eske Ortvad (teortvad@gmail.com)
Arkonagade 19, st.tv.
1726 København V

Michael Schwalbe (m.schwalbe@mail.dk)
Hygumvej 7, Fole
6510 Gram

Langhalet Tornskade, Skallingen, 16. oktober 2007. Foto: Ole Krogh.

Langhalet Tornskade (*Lanius schach*) på Skallingen – ny art for Danmark

Af Andreas Bruun Kristensen.

Midten af oktober er altid en god periode for sjældne fugle, og 2007 var ingen undtagelse. Vestjylland lægger for med en Schwarz Løvsanger ved Nørre Lyngvig Fyr 10/10. En Tretået Spætte huserer i Skagen og giver mange twitchere grå hår i hovedet, mens 13/10 bliver en af de bedste dage på Stevns nogensinde med Kejsørørn, Stor Skrigeørn, Steppehøg, Kongeørn og 6 Havørne!

Sjællandsduoen Jimmy Skat Hansen (JSH) og Henrik Kristensen (HKR) har som sædvanligt valgt at tilbringe uge 42 ved Blåvands Huk og har grund til at være tilfredse. De twitcher succesfuldt spættten i Skagen og ser Fuglekongesanger og Sibirisk Sortstrubet Bynkefugl; de to sidstnævnte raster i mosen bag Blåvand Fyr. Vinden i midten af oktober kommer fra vestlige retninger, hvilket på Vestkysten er en udmærket vindretning for østlige trækgæster, idet fugle, der trækker ud fra den norske og danske vestkyst, møder modvind, og derfor tvinges en del til at vende om og lande på Vestkysten (igen) for at tanke op.

Sidst på eftermiddagen 15/10 vælger JSH og HKR at køre til Skallingen. Skallingen er med sine åbne vidder og få isolerede krat et godt sted at lede efter sjældne småfugle, da fuglene koncentrerer sig i de få bevoksninger. Klokkeren ca. 17.15 ser JSH ganske kortvarigt – uden kikkert – en Tornskade komme flyvende og lande ude af syne ved et hybenkrat langs betonvejen ud mod Vogterhuset. HKR hidkaldes og får set den ganske kortvarigt i kikkert. En lille klokke ringer i begge observatørers hoved. Fuglen vækker mindelser om noget, de begge har set tidligere i Indien. Klokkeren 17.35 ringer min telefon. Jeg har netop set den Sibirisk Sortstrubede Bynkefugl og Fuglekongesangeren i mosen bag Blåvand Fyr. Det er HKR, der ringer. Der sidder en mystisk Tornskade på Skallingen, og vi skal komme nu! Jeg råber til Ib Jensen og Andreas Egelund Christensen, at vi skal tilbage til bilen, der holder parkeret ved Blåvand Fyr. Vi diskuterer, hvad det kan være for én, og vi håber alle, at vi endelig skal bogføre Isabellatornskade på DK-listen. Efter rask tempo- og konvojkørsel det sidste stykke over Skallingen med Jens Hjerild Hansen (JHH) helt oppe i kofangeren ankommer vi til Skallingen, hvor Henrik Knudsen holder en hybenbusk under skarp observation sammen med JSH og HKR. HKR fortæller, at han tror, at det er en Langhalet Tornskade.

Nu er vi for alvor spændte. En Isabellatornskade er sjælden, men en Langhalet Tornskade er helt vildt. Klokkeren er ved at være 18, og vi frygter, at fuglen ikke vil vise sig mere og fortsætter sit træk i løbet af natten. Så vi beslutter at nærme os hybenbusken. Vi går lang-

Langhalet Tornskade, Skallingen, 16. oktober 2007. Foto: Ole Krogh.

somt frem, og pludselig letter den lige foran mig. Som en helikopter tager den et par meters højde, før den flyver videre til en anden busk. Langhalet Tornskade! Den sorte maske, rustfarvede overgump og ikke mindst den meget lange hale efterlader ingen tvivl. Men hvem vil tro os? Der skal tages fotos af fuglen, og JHH og hans telelinse kommer nu på hårdt arbejde. Solen er ved at gå ned, men det lykkes alligevel JHH at få hæderlige fotos. Imens strømmer folk til, og hen ved 40 når at se fuglen til langt efter solnedgang. Fuglen ses desuden æde en mus.

Fuglen er på plads på lokaliteten frem til 17/10, men 18/10 kan fuglen ikke genfindes på trods af eftersøgning. Det anslås, at 3-400 ser fuglen inklusiv folk fra Tyskland og Holland. Skallingen bliver i disse år genemsøgt på kryds og tværs efter miner fra 2. verdenskrig, og de mange parkerede biler langs den smalle betonvej giver anledning til gnidninger mellem twitcherne og minepersonellet, men heldigvis slipper alle levende fra Skallingen, og der meldes heller ikke om tilskadekomne efter nærkontakt med de gamle miner.

Bestemmelse

Fuglen er på størrelse med en Stor Tornskade og derfor væsentlig større end Rødrygget Tornskade, Brun Torn-

skade, Isabellatornskade og Bay-backed Shrike (*Lanius vittatus*); sidstnævnte er aldrig truffet i Europa, men minder i farvetegningerne om Langhalet Tornskade. Halen er lang og vifteformet og proportionelt længere end Stor Tornskades. Alene størrelsen og proportionerne er meget karakteriske. Den sorte maske når op over næbfæstet og er skarpt afsat til den grå isse og lyse strube. Flanken er svagt ferskenfarvet, mens resten af undersiden er hvidlig. Nakken er grå, mens øverste del af ryggen er grålig. Der er en flydende overgang til nedre del af ryggen og overgumpen, der er smukt rustfarvede. De midterste halefjer er mørke, mens de to yderste halefjer er lyse. Skulderen er rustfarvet, og dækfjer og svingfjer er meget mørke. Spidserne på de store dækfjer er lyse, hvorfor Skallingfuglen bestemmes til en unggfugl. Et lille lyst felt ses ved basis af håndsvingfjerene. Håndsvingfjerenes spidser er lyse. Seks håndsvingfjer stikker ud bag tertialerne på den sammenfoldede vinge, hvilket sammen med det lille lyse felt ved basis af håndsvingfjerene indikerer, at fuglen tilhører racen *erythronotus*.

Forekomst

Langhalet Tornskade yngler i Kazakhstan, Turkmenistan og mod sydøst gennem Afghanistan til sydlige Kina, Indien, Indonesien og New Guinea, mens fugle i den sydøstlige del af udbredelsesområdet er standfugle.

Fund i Europa

1999: 11/6, Stora Karlsö, Gotland, Sverige, 2K han ssp. *erythronotus* (Gantlett 1999).

2000: 3-4/11, South Ouisht, Ydre Hebrider, Storbritannien, 1K (Stevenson 2000).

En iagttagelse fra Ungarn i april 1979 regnes nu for en hybrid Rosenbrystet / Rødhovedet Tornskade.

Fund i Mellemøsten

1982: november 1982 til februar 1983, Sede Boqer, Israel, ad. han (Snow & Perrins 1998).

1987: 24/9, Birecik, Tyrkiet, indsamlet, 1K (Snow & Perrins, 1998).

2004: 11-13/4, Aqaba, Jordan (Gantlett 2004).

Desuden er arten truffet ca. 5 gange i de Forenede Arabiske Emirater, ligesom der er ca. 3 fund i Kuwait.

Med blot 2 tidligere europæiske fund er den Langhaledede Tornskade en af de sjældneste og mest uventede arter, der er truffet i Danmark. Der er nu registreret syv tornskadearter i Danmark, men der mangler stadig én. Hvem finder den første Masketornskade?

Referencer

- Gantlett, S. (1999): Western Palearctic news, Birding World, vol.12, s. 225-230.
- Gantlett, S. (2004): Western Palearctic news, Birding World, vol.17, s. 192-199.
- Snow, D.W., Perrins, C.M. (1998): The Birds of the Western Palearctic, concise edition. Volume 2, Passerines. Oxford.
- Stevenson, A. (2000): The Long-tailed Shrike on the Outer Hebrides – a new British bird. Birding World, vol.13, s. 454-457.

Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2007

Sammenskrævet og redigeret af Timme Nyegaard og Michael Borch Grell.

Rapport nr. 10 fra DOF's Arbejdsgruppe for Truede og Sjældne Ynglefugle (DATSY)

Indledning

Nærværende rapport er arbejdsgruppens tiende årsstatus for Danmarks truede og sjældne ynglefugle. Rapporten er sammensat af bidrag fra en række frivillige artscoordinatorer, sammenskrævet og fagligt kvalitetssikret under redaktion af Timme Nyegaard og Michael Grell.

Årsrapporten 2007 er publiceret på DOFs hjemmeside (www.dof.dk/datsy) og forventes sidst på året desuden publiceret i værket *Fugleåret 2007*, ligesom det også var tilfældet med årsrapporten for 2006, se Christensen & Lange (2008).

Alle artscoordinatorer takkes varmt for et godt samarbejde omkring dataindsamlingen; de er alle nævnt i Tabel 1. Gert Hjembæk tiltrådte i starten af 2007 som ny artscoordinator for Rød Glente, og Per Bomholt takkes som afgående artscoordinator for den store indsats, han har ydet i projektet gennem årene. Ligeledes takkes alle observatører, der efter mange timers feltarbejde har leveret deres registreringer af ynglefugle til projek-

tet eller gennem DOFbasen. Preben Clausen og Thomas Nordby takkes for hhv. faglig og sproglig korrekturen på rapporten. Endelig skal der rettes en stor tak til Aage V. Jensens Fonde for den økonomiske støtte til projektet, som har muliggjort DOFs indsamling af data om de sjældne og truede ynglefugle samt udgivelsen af nærværende rapport.

Særlige resultater af overvågningen i 2007

De 38 artscoordinatorer i DATSY overvågede i 2007 sammenlagt 40 forskellige arter af truede og sjældne ynglefugle (Tabel 1).

For den nyindvandrede danske bestand af Kongeørn blev 2007 et skelsættende år, idet det for første gang lykkedes for to par at opfostre hver en unge, den ene i en rede uden for Lille Vildmose-området. Siden 1999 er der nu sammenlagt fløjet mindst 11 kongeørneunger fra danske reder. Udsigterne for denne imponerende

Havørn, Møjbølle Nor, 13. december 2007. Foto: Mogens Hansen.

Table 1. Sammenfatning af resultaterne af overvågningen af de truede og sjældne ynglefugle i 2007. Under dækning angiver +++, at arten vurderes godt dækket (alle ynglepar er formodentlig registreret), ++ angiver en middeldg dækning (alle ynglepar kunne ikke registreres, men tilfredsstillende nok til at vurdere bestandsstørrelsen) og + angiver en dårlig dækning (kun tilfældige yngleforekomster er kendt), der ikke er tilstrækkelig til at foretage en bestandsvurdering ud fra.

Art	Ynglepar	Lokaliteter	Dækning	Artkoordinator
Mallemuk <i>Fulmarus glacialis</i>	0	0	+++	Henrik Haaning Nielsen
Sort Stork <i>Ciconia nigra</i>	0	0	++	Jørgen Jensen
Hvid Stork <i>Ciconia ciconia</i>	1*	1*	+++	Hans Skov
Skestork <i>Platalea leucorodia</i>	46	3	+++	Jan Skriver
Sangsvane <i>Cygnus cygnus</i>	3	3	+++	Bjarke Laubek
Bramgås <i>Branta bernicla</i>	902-903	3	++	Christian Ebbe Mortensen
Rødhovedet And <i>Netta rufina</i>	10-12	2	++	Hans Erik Jørgensen
Hvinand <i>Bucephala clangula</i>	98-112	15-17	++	Johannes Bang
Stor Skallesluger <i>Mergus merganser</i>	51-65	27-45	++	Jan Blichert-Hansen
Rød Glente <i>Milvus milvus</i>	47-56	47-56	++	Gert Hjembæk
Havørn <i>Haliaeetus albicilla</i>	17	17	+++	Erik Ehmsen
Blå Kærhøg <i>Circus cyaneus</i>	0	0	++	Keld Bakken
Hedehøg <i>Circus pygargus</i>	23-25	23-25	+++	Lars Maltha Rasmussen
Kongeørn <i>Aquila chrysaetos</i>	2	2	+++	Tscherning Clausen
Fiskeørn <i>Pandion haliaetus</i>	1	1	+++	Leif Novrup
Lærkefalk <i>Falco subbuteo</i>	6-11	6-11	++	Jesper Tofft
Vandrefalk <i>Falco peregrinus</i>	3-4	3-4	+++	Niels Peter Andreasen
Plettet Rørvagtel <i>Porzana porzana</i>	64	32	++	Susanne Bruun
Engsnarre <i>Crex crex</i>	301	?	++	Mark Pedersen
Trane <i>Grus grus</i>	71-73	43	++	Palle A. F. Rasmussen
Hvidbr. Præstekrave <i>Charadrius alexandrinus</i>	64	8	+++	Ole Thorup
Hjejl <i>Pluvialis apricaria</i>	0-3	0-3	++	Egon Østergaard
Svaleklire <i>Tringa ochropus</i>	-	-	+	Ingen artskoordinator
Tinksmed <i>Tringa glareola</i>	120-126	8-12	++	Egon Østergaard
Stenvender <i>Arenaria interpres</i>	48-49	5-6	+++	Palle A. F. Rasmussen
Sorthovedet Måge <i>Larus melanocephalus</i>	10-11	3-4	+++	Lars Hansen
Dværgmåge <i>Larus minutus</i>	2-4	1	+++	Poul Hald Mortensen
Sandterne <i>Gelochelidon nilotica</i> **				Ole Thorup
Splitterne <i>Sterna sandvicensis</i>	5000	9-11	++	Jens Overgaard Christensen
Sortterne <i>Chlidonias niger</i>	44	2	+++	Knud N. Flensted
Slørugle <i>Tyto alba</i>	326	326	++	Klaus Dichmann
Stor Hornugle <i>Bubo bubo</i>	33-34	33-34	++	Hans Pinstrup
Kirkeugle <i>Athene noctua</i>	60-70	60-70	++	Lars Holm Hansen
Mosehornugle <i>Asio flammeus</i>	0-1	0-1	++	Niels Knudsen
Perleugle <i>Aegolius funereus</i>	2-6	2-4	++	Hanne Tøttrup
Biæder <i>Merops apiaster</i>	0	0	++	Magnus Bang Hansen
Toplærke <i>Galerida cristata</i>	2	1	++	Anders Østerby
Markpiber <i>Anthus campestris</i>	0-1	0-1	++	Knud Pedersen
Vandstær <i>Cinclus cinclus</i>	2	2	++	Erik Dylmer
Blåhals <i>Luscinia svecica cyaneola</i>	105	28	++	John Frikke
Stor Tornskade <i>Lanius excubitor</i>	12-15	7	++	Niels Peter Brøgger

*Herudover et forvildet ynglepar bestående af tamfugle

**Der er ikke modtaget bestandsopgørelse for Sandterne.

Sydlig Blåhals, Tjæreborg Enge, 2. april 2007. Foto: Carsten Gadgaard.

ørnearts fortsatte spredning i det danske landskab synes lyse, og et tredje kongeørnepar er formentlig på vej til at etablere sig i Østjylland.

Også Vandrefalken genindtager nu sine klassiske lokaliteter. De 3 par i 2007, heraf 2 med udflyjende unger, fordeler sig på Stevns og Møns klinger samt på Hammerknuden på Bornholm. Derudover var der et muligt par i Vadehavet, hvor det inden for de nærmeste år må forventes, at arten etablerer sig, da der allerede yngler adskillige par i både den hollandske og tyske del af Vadehavet.

Fundet af et par Perleugler med udflyjende unger i et sortspættehul i en midtjysk plantage kandiderer til at være årets mest overraskende ynglefund. Den lille isolerede ynglebestand på Bornholm har i en årrække fluktueret betydeligt; visse år har formentlig været helt uden ynglende ugler. Det var derfor en stor, men kærkommen overraskelse, da lokale feltornitologer i foråret registrerede syngende Perleugle på en midtjysk lokalitet. Senere blev redehullet også lokaliseret og parret holdt under observation, til de to unger var fløjet fra reden. Det bliver nu ganske spændende at se, om der var tale om en enlig svale, eller om Perleuglen skulle være undervejs til at etablere sig i det jyske.

Meget værre ser udsigterne ud for en anden jysk ugle, nemlig Kirkeuglen. For få årtier siden var denne ugle udbredt over hele den jyske halvø. Nu findes der kun en egentlig bestand i Himmerland samt få isolerede ynglepar andre steder. DATSY samarbejder med Zoologisk Museum i et forskningsprojekt, der søger at kaste lys over de konkrete årsager til kirkeuglens problemer. I 2007 registreredes sammenlagt ca. 60 par, men bestanden skønnes at være en smule højere. De foreløbige resultater tyder på, at det er det intensivt dyrkede agerlands mangelfulde biodiversitet og dermed ringe naturlige fødemuligheder for uglerne, der er hovedårsagen til artens langsigtede tilbagegang.

Tilbagegangen fortsætter desuden for de åbne, næringsfattige eller sparsomt bevoksede naturtypers specialister såsom Sandterne, Hjejle, Mosehornugle og Markpiber. Deres kritiske status er uændret eller forværret i 2007. Hedehøgen er i vedvarende tilbagegang og havde i 2007 den laveste bestand siden projektets start i 1998. For Stor Tornskade blev 2007 det dårligste år siden år 2000. De omtalte fuglearter reagerer på ændrede betingelser på deres levesteder og kan forudsiges at blive ofre for en kombination af langsigtede strukturændringer i landbruget og en mangelfuld offentlig naturforvaltning. Med disse fugles forsvinden vil der være tale om et markant tab af biodiversitet knyttet til klassiske danske naturtyper, der er stik imod den tiltrådte politiske målsætning om, at tabet af biodiversitet skal standses senest i 2010.

Sidst i juni blev landet ramt af kraftig regn og blæst, hvilket havde konsekvenser for ynglesuccesen hos en lang række arter, bl.a. Hvidbrystet Præstekrave, Splitterne, Dværgmåge og Skestork, fra Vadehavet i syd til Vejlerne i nord.

Der er fortsat ikke fundet en artskoordinator for Svaleklire, men takket være den meget aktive caretakergruppe for Gribskov er den nordsjællandske kernebestand dog som sædvanlig godt dækket.

Projektets baggrund og formål

2007 var den 10. sæson, hvor Dansk Ornitologisk Forenings Arbejdsgruppe for Truede og Sjældne Ynglefugle (DATSY) indsamlede data om en række af Danmarks mest truede og sjældne ynglefugle. Planen er, at projektet i sin nuværende form løber frem til og med ynglesæsonen 2008. Herefter vil DATSY blive integreret i Caretakerprojektet (der overvåger Danmarks vigtigste fuglelokaliteter), se nærmere herom nedenfor. DATSY påbegyndtes som et landsdækkende projekt i 1998 med det formål at opnå den bedst mulige registrering af en række fåtallige ynglefugle. Fra 2004 er det primært EF-fuglebeskyttelsesdirektivets liste 1, der er udgangspunkt for de arter, der overvåges i projektet. Dog opretholdes ligeledes en overvågning af udvalgte fugle, som er sjældne eller truede på nationalt plan. Som der er redegjort for i årsrapporten for 2004 (Nye-gaard & Grell 2005), prioriterer DATSY også en mere stringent registrering og tolkning af data gennem udarbejdelse af monitoringsvejledninger, en forøget elektronisk afrapportering via DOFbasen og en styrket formidling via foreningens hjemmeside.

Projektets formål er:

- at indsamle kvalificerede data om de truede og sjældne ynglefugle, der muliggør en årlig eller næsten årlig statusopgørelse.
- at øge offentlighedens opmærksomhed på vort fælles ansvar for at sikre dansk natur af tilstrækkelig kvalitet som levested for sjældne fuglearter.
- at udgive en årlig, illustreret rapport om resultaterne af dataindsamlingen.
- at aktivere de fagligt interesserede amatørornitologer i et vigtigt landsdækkende projekt.

Statsligt samarbejde

Gennem samarbejdsaftalen mellem Miljøministeriet og DOF (påbegyndt i 2004 og videreført 2007-09) er der også i 2007 sikret midler til overvågning af Hedehog og til afværgelse af høst af reder i risikozonen. Herudover følges implementeringen af den nationale handlingsplan for truede engfugle tæt gennem en særlig engfuglearbejdsgruppe. Med støtte fra Skov- og Naturstyrelsen er der i januar 2007 trykt en informationspjece om Rød Glente målrettet til lodsejere og landmænd. Endelig skal DOF og Thy statsskovdistrikt samarbejde om at afrapportere den aktuelle status for den udryddelsestruede ynglebestand af Hjejle og herunder vurdere registreringsmetode og iværksætte forvaltningstiltag.

Den fremtidige projektorganisering

Det var oprindeligt planen, at DATSY-projektet skulle ophøre med udgangen af 2008. Hermed ville projektet være videreført med økonomisk støtte fra Aage V. Jensens Fonde i 2 perioder (1999-2003 og 2004-2008). DOF havde forestillet sig, at staten gennem miljøministeriet ville overtage finansieringen, fordi det statslige miljøovervågningsprogram NOVANA i høj grad behøver de resultater, overvågningen skaber. Denne strategi er dog ikke lykket.

Da Danmarks mest truede og sjældne ynglefugle er hjerteblood for foreningen, og ikke mange kan forestille sig, at DOF fuldstændig skulle nedlægge denne overvågning, var gode råd dyre. Løsningen blev, at DOF over for projekternes hovedsponsor foreslog at integrere DATSY i Caretakerprojektet. Med denne løsning ville begge projekter blive fagligt og organisatorisk styrket og resultere i forbedrede overvågningsresultater.

Aage V. Jensens Fonde tiltrådte ved årsskiftet 2007/08 glædeligvis den fremlagte model, således at der nu er sikret økonomisk støtte til at videreføre projekterne i integreret form for yderligere en femårig periode. I det nye projekt vil der fremover både være frivillige lokalitets- og artscaretakere. Desuden er der mulighed for at udpege artscaretakere for de vigtigste danske trækfuglearter, ligesom flere nye ynglefugle-

arter vil få en caretaker. DOF er meget taknemmelig for den økonomiske støtte, der sikrer foreningen mulighed for at fastholde den samlede frivillige indsats for overvågning og beskyttelse af Danmarks bedste fuglelokaliteter og de mest truede arter.

Bedre overvågning og rekruttering

Integrationsløsningen vil tilføre Caretakerprojektet erfaring og kompetence om optælling og beskyttelse af DATSY-arterne, som de eksisterende caretakere i høj grad efterspørger. De fuglearter, der skal overvåges på de vigtige fuglelokaliteter i Caretakerprojektet, er nemlig i høj grad sammenfaldende med de arter, der overvåges i DATSY-projektet. Hertil kommer andre fordele som forbedrede muligheder for vidensdeling, indbyrdes koordinering og samarbejde de frivillige imellem samt tværgående formidling. For DATSY-netværket vil den nye struktur indebære, at indsatsen fremover i højere grad skal bero på en gruppeindsats end på enkeltpersoner, hvor opgaverne deles mellem gruppens deltagere alt efter tid, evner og interesser. Denne organisationsform har vist sig særdeles effektiv i lokalitetsovervågningen og har bl.a. medført rekruttering af mange nye frivillige i foreningens faglige arbejde. Den nye model indføres gradvis fra sommeren 2008 og vil efter planen være fuldt implementeret januar 2009.

Ny geografisk struktur

I forlængelse af kommunalreformen og amternes nedlæggelse per 1. januar 2007 er der ligeledes gennemført en strukturændring i DOF. Det er sket ved at omdøbe DOFs lokalafdelinger, der førhen fulgte amtsgrænserne, efter deres geografiske placering (DOF-Ringkøbing har skiftet navn til DOF Vestjylland, DOF-Århus til DOF Østjylland osv.) og tilpasse afgrænsningen til de nye kommuner. Den største nyskabelse er etableringen af en ny lokalafdeling i Nordsjælland. I forbindelse med opgørelser af ynglebestande i regionale områder anvendes i nærværende rapport DOFs nye lokalafdelingsområder, der altså svarer næsten fuldstændig til de tidligere amts-afgrænsninger. Tidligere amtsopgørelser er blevet konverteret direkte til DOF-afdelinger.

Artsgennemgang

Mallemuk *Fulmarus glacialis*

Afartskoordinator Henrik Haaning Nielsen

Der blev set Mallemuk på Bulbjerg første gang i år den 31/3, hvilket er ret sent. Den egentlige ankomst kan dog meget vel være sket tidligere. I april måned ses kurmageri og afledningsadfærd, ligesom op til 8 fugle ligger parvis på hver deres redehylde. Rede"bygning" ses tillige. Imidlertid ses heller ikke denne sæson hverken æg eller unger, og den danske ynglebestand er fortsat på 0 par.

Der blev ikke gjort nogen observationer i juli, men 6/8 ses 2 fugle komme tilflyvende og lægge sig på havet neden for klinten. Dette blev årets sidste observation fra Bulbjerg.

Tabel 2. Maksimumantallet af Mallemukker (*Fulmarus glacialis*) observeret på Bulbjerg i 2007 fordelt på måneder.

Måned	Max. antal fugle
Marts	4
April	8
Maj	4
Juni	4

Sort Stork *Ciconia nigra*

Afartskoordinator Jørgen Jensen

Der er ingen tegn på, at Sort Stork har ynglet i Danmark i 2007, da der ikke foreligger observationer af

hverken stationære par eller enlige fugle i yngletiden. Det er dog værd at bemærke, at der i området Sydøstsjælland/Møn er gjort flere iagttagelser af Sort Stork i perioden april-august. I dette område kan der være potentielle ynglebiotoper.

I Slesvig-Holsten er bestanden fortsat stabil med 7-8 par, der har en god ungeproduktion. Det nordligste par er desværre stadig langt fra den danske grænse (Gerd Janssen, pers. medd.). Bestanden i Mecklenburg-Vorpommern er på 16-18 par og svagt stigende, men her var ungeproduktionen i 2007 lav pga. usædvanligt dårligt vejr i juni/juli. Således blev enkelte kuld ødelagt af hagl (Carsten Rohde, pers. medd.). Den samlede bestand i Tyskland er stadig stigende. Særligt i Mittelgebirge stiger bestanden kraftigt. I 1990 havde Tyskland ca. 250 par, og i dag har de 525-550 par (Sudfeldt et al. 2007). I Sverige er der ingen indikationer på, at Sort Stork har ynglet i 2007.

Hvid Stork *Ciconia ciconia*

Afartskoordinator Hans Skov

Storkesæsonen begynder i 2007 den 10/3 med, at hunstorken dukker op i Rudbøl nær grænsen. Den meget tidlige ankomst kan forklares ved, at denne stork har overvintret i Sydslesvig. Det drejer sig om samme hunstork, som holdt til her i 2006, men da magen udeblev, forlod storken området efter en måned. Den blev siden aflæst som ynglestork i Königshügel nordvest for Rendsburg i Sydslesvig. Fuglen stammer fra storkeopdræt på den tyske ø Föhr.

Den 20/4 ankommer den første trækkende ynglestork til Vegger. Kun hunstorken er i år til stede på

Mallemuk, Bulbjerg, 27. april 2007. Foto: Albert Steen-Hansen.

Tabel 3. Ankomst og afrejse datoer samt ynglesucces for Hvid Stork (*Ciconia ciconia*) i 2007.

Par	Ankomst han	Ankomst hun	Afrejse	Æg	Flyvefærdige unger
Vegger		20/4	31/8	-	-
Rudbøl*		10/3	Ca. 14/4	-	-
Nr. Broby*		24/4	28/5	-	-
Hvedstrup**	13/5	15/4	Ca. 28/7	0	-
Gundsøllille***	Overvintrer	Overvintrer	Overvintrer	4	3

*Stammer fra storkeopdræt på øen Föhr.

**Begge storke er udruget i samme rede i 2005.

***Begge storke er tamfugle fra det skånske storkeprojekt og medregnes ikke i den danske storkebestand. Ynglede i Hvedstrup 2004-2006.

reden. Den lagde æg, men de var selvfølgelig gølge. Denne stork er den sidste i Danmark, som man kan sige er en stork med ægte vild proveniens. Fuglen er ikke ringmærket.

Nr. Broby på Fyn har ret så sensationelt en enlig stork boende på en ny rede på en gård lidt uden for byen. Storke dukker op på en traditionelt drevet gård med kreaturer og vedvarende græsmarker. En rede bliver hurtigt sat op på tagryggen, og storke holder her efter til på denne rede i 5 uger, før den flyver videre. Den var ringmærket, og den usædvanlige hændelse må nok tilskrives, at fuglen stammer fra storkeopdræt på Vadehavsoen Föhr. Sidste gang der var fastboende storke på Fyn, er helt tilbage i 1966 (enlig stork på Solbakkegård, Næsby).

Det tamme storkepar i Hvedstrup på Sjælland, der stammer fra det svenske udsætningsprojekt, overvintrer som vanligt, men vælger sidst i marts at flytte 1,5 km bort til Gundsøllille. Først har fuglene dog i nogle dage forsøgt at bygge en rede på Hvedstrup Kirke, men grenene falder ned fra kamtagavlen, og storke-

må opgive deres forehavende. I Gundsøllille vælger parret at bygge en ny rede på en 12 m høj skorsten ved et gartneri uden nogen form for hjælp. De lægger 4 æg og får udruget dem alle, men en unge dør et par uger gammel. De 3 tilbageblevne storkeunger ringmærkes 20/6. Ungerne trækker bort fra området 22/8 og er i dagene 24-27/8 ved Marrebæk på Falster, hvor ringene bliver aflæst. De trækker senere over Østersøen til Tyskland – ganske som den oprindelige sjællandske storkebestand gjorde det. Storkeparret i Gundsøllille finder på naturlig vis selv al den føde, de behøver til dem og deres unger. De første år i Hvedstrup blev parret fodret, men de kender nu området så godt, at de ikke længere har behov for fodring i sommerhalvåret.

Efter parret har forladt reden i Hvedstrup sidst i marts, står den tom indtil 15/4, hvor en hunstork udruget i samme rede i 2005 ankommer fra trækket. Den 13/5 får denne stork oven i købet en mage, en søskende fra samme kuld. Indimellem er der også to storke fra 2004-kuldet, der indtager reden i Hvedstrup. Der bliver ikke lagt æg, og efterhånden som sommeren

Hvid Stork, Gundsøllille, 29. april 2007. Foto: Hans Skov.

skrider frem, opholder storkene sig mere og mere i Veksø længere mod nord. Her er betydeligt bedre foderingsmuligheder for dem. Storkene bliver ikke fodret, men klarer sig med, hvad de kan finde af naturlig føde i de våde enge i området ved Veksø og Østrup. Et par storke ses ved Storebælt nær broen på Fynssiden 29/7, og meget tyder på, at det er det unge par fra Hvedstrup på vej sydpå.

Hele 5 af Hvedstrupparrets unger fra 2004-2006 ses i sommerens løb i området mellem Hvedstrup og Veksø i nord. Der er vel at mærke tale om trækkende og vildtlevende storke. 2-3 af disse er endvidere blevet aflæst i Skåne, 2 i Schleswig-Holstein, 2 i Niedersachsen og 2 i Elbdalen, Østtyskland; alle aflæsninger er gjort i 2007. Nogle individer er set flere af de omtalte steder. 16/11 2006 bliver en af de Hvedstrupungfugle, som denne sommer opholder sig på Sjælland, aflæst lidt syd for Madrid. Flere og flere europæiske storke trækker nu kun til Spanien for at overvintre.

Det tamme overvintrende storkepar, der er afhængig af vinterfodring, medtages ikke i den samlede bestandsopgørelse. Deres unger, som er begyndt at yngle, er derimod medtaget, da de trækker på normal vis og ikke er afhængige af fodring. Den samlede bestand kan derfor opgøres til 1 par og 3 enlige fugle i 2007.

Antallet af strejffugle har i Jylland og på Fyn været en del under middel i år. Det var som om storke-trækket gik i stå med det ustadige vejr, der kom en uge ind i maj. På Sjælland og Lolland-Falster har der derimod været pænt med storke i år, både vilde tyske og polske storke, Hvedstrupungfugle fra kuldene i 2004-2006, samt nogle af de skånske projektstorke. Største storkeflok på hele 14 storke ses over Vestamager og siden i Fuglebjerg på Sydsjælland i dagene 13-17/10. Der er tale om ungfugle fra det skånske storkeprojekt på meget sent træk sydpå. 5/9 ses der 9 sydtrækkende storke på Bornholm.

2007 synes at have været en god storkesæson i de fleste europæiske lande. I Schleswig-Holstein steg bestanden en smule i forhold til 2006, så bestanden nu er på 247 par storke. I Storkelandsbyen Bergenhusen i Sydslesvig steg bestanden fra 14 til 16 par. Der kom 29 unger på vingerne, hvilket er det bedste resultat i mange år for denne storkekoloni, der kun befinder sig 48 km syd for den dansk-tyske grænse (Jörg Heyna, pers. medd.).

Skestork *Platalea leucorodia*

Af arts koordinatør Jan Skriver

Skestorken fortsætter sin fremgang i Danmark. Sådan har budskabet nu lydt 12 år i træk. 2007 blev med 46 ynglepar endnu et dansk rekordår for skestorken, der grundlagde en helt ny koloni i den danske del af Vadehavet.

På den statsejede ø Langli, der er et vildtreservat, bliver der fundet to reder, men desværre oversvømmet og højvande i dagene efter Skt. Hans den vordende skestorkkoloni.

Det er dog overvejende sandsynligt, at Skestorken

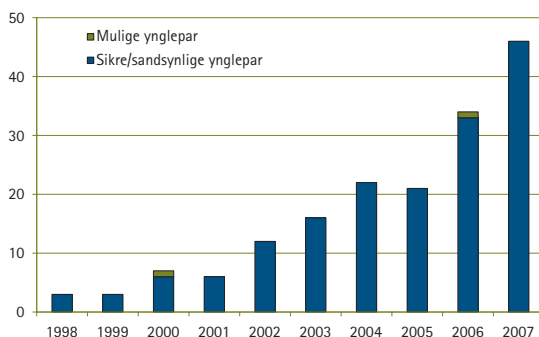

Skestork med Sølvmåger, Gjøl Bredning, Limfjorden, xx. xxxx 2007. Foto: Jan Skriver

igen vil forsøge sig på Langli i Ho Bugt, hvor op mod et dusin Skestorker holder til i en lang periode af 2007. Lokaltiteten kan minde om flere af de ynglesteder, der findes i den hollandske del af Vadehavet, der med sine omkring 1.500 par Skestorker udgør artens absolut vigtigste yngleområde i Europa.

I den tyske del af Vadehavet er der de seneste ti år grundlagt en bestand på over 100 par, og blot en snes kilometer syd for den dansk-tyske grænse yngler 30 par Skestorker på Hallig Oland (Lars Maltha Rasmussen, pers. medd.).

Danmarks ældste koloni af Skestorker i Nibe-Gjøl Bredning Vildtreservat nær Vejlerne ved Limfjorden har for længst fået et solidt fodfæste. Det begyndte skrøbeligt med bare et par i juli 1996. I 2007 er der 27 par i en veletableret koloni, der er verdens nordligste. Det er 12. år i træk, at Skestorken yngler i det nordjyske vildtreservat.

Figur 1. Bestandsudviklingen af Skestork (*Platalea leucorodia*) i Danmark i perioden 1998-2007

I Ringkøbing Fjord bliver der på Høje Sande nær Skjern Ås udløb talt 17 skestorkereder i kolonien, der i 2007 har sin sjette ynglesæson på lokaliteten.

2007 byder på bemærkelsesværdige antal af Skestørke efter yngletiden. Ved den genetablerede Vilsted Sø i Vesthimmerland bliver der 13/7 talt 141 Skestørke. Den nye sø, der er Nordjyllands største, tiltrækker hele maj og juni større eller mindre flokke af Skestørke, der har perfekte fourageringsbetingelser med vandinsekter og snegle i den lavvandede og næringsrige sø. Det er ikke usandsynligt, at søen kan blive ynglelokalitet for arten.

Mod slutningen af juli forlader Skestørkene Vilsted Sø og trækker til Bygholm Vejle, der i højsommeren er Danmarks absolut vigtigste område for arten. 7/8 noteres Danmarks hidtil største antal af Skestørke på Bygholmengen, da 161 fugle tælles.

I løbet af september trækker Skestørkene sydpå, og årets sidste observation finder sted 26/9. Årets ankomst finder i øvrigt sted 17/2, så Skestørken kan siges at være blevet en slags forårsbebuder i Danmark.

Sangsvane *Cygnus cygnus*

Af artskoordinator Bjarke Laubek

Efter i en årrække kun at have ynglet med et enkelt par, synes arten i 2007 at have taget sit første skridt mod en egentlig ynglebestand.

Der bliver noteret 3 ungeførende par, heraf et par i Midtjylland og 2 par i det nordjyske. De to nyetablerede par får en ganske imponerende start med hhv. 3 og 2-3 flyvefærdige unger. Det gamle par har også en rekordsæson og får hele 8 unger. Med en samlet ungeproduktion på 13-14 unger er antallet af hjemlige udføjne unger fordoblet i 2007, hvilket forhåbentlig vil give sig udtryk i den hjemlige sangsvanebestand om 3-4 år.

I lighed med 2006 er der atter i 2007 noteret oversomrende enlige fugle på såvel Vestamager som ved Gundsomagle Sø. Ingen af stederne er der dog noget, som antyder yngel eller yngleforsøg.

Bramgås *Branta leucopsis*

Af artskoordinator Christian Ebbe Mortensen

Der bliver i 2007 registreret ynglepar flere steder i Danmark, men Saltholm er fortsat Bramgåsens vigtigste ynglelokalitet. Miljøcenter Roskilde har i forbindelse med statens NOVANA-overvågning foretaget kortlægning af ynglende Brushane og Engryle på Saltholm. I den forbindelse er Bramgåsens yngleområde gennemgået ekstensivt, og der er foretaget en mere summarisk optælling og blot kvalificeret vurdering af ynglebestanden, bl.a. ved sammenligning af yngletæthed og fordelingen af ynglepar på øen med tidligere års grundigere optællinger. Bestanden er således i 2007 vurderet til 900 par.

Efter Øresundsforbindelsens etablering er der i regi af Øresundsbrokonsortiet gennemført fugleovervågning på Peberholm. 8/6 bliver der her for første gang observeret ynglende Bramgås i form af et par med 5

dununger. Der er uden tvivl tale om en udløber af Saltholmbestanden. Det må forventes, at bestanden også her vil kunne ekspandere de kommende år, men også her under forudsætning af, at øen kan holdes fri for ræve, mink og rotter.

31/5 2007 bliver der i forbindelse med yngleoptylling af Terner mv. på småøer og holme i Storstrømsområdet set 3 adulte fugle samt fundet en rede med 5 æg på øen Tjørneholm nær Hyllekrog på Lolland. Dette tolkes som, at 1-2 par Bramgæs har ynglet på stedet. Der ynglede allerede Bramgås i dette område i 2006, da et par blev observeret på den nærliggende ø Lindholm. En lokal fisker så senere samme år et kuld unger her.

Ifølge oplysninger fra Wiedingharder Naturschutzverein ynglede der i 2006 hele 113 par Bramgæs i en kolonidannelse i Rickelsbüller Koog. Området ligger umiddelbart syd for den danske grænse, hvorfor det er sandsynligt, at Bramgæs herfra på et tidspunkt vil kunne slå sig ned i Tøndermarsken på den danske side af grænsen. Der foreligger ingen oplysninger fra kolonien i 2007.

Saltholms ynglefugle er siden 1987 blevet overvåget som led i Københavns Amts fredningstilsyn på øen. Optællinger er gennemført af 3 personer over en uge midt i maj måned med supplerende optællinger for vurdering af ynglesucces i begyndelsen af juni. De første år var udbredelsen af de ynglende Bramgæs veldefineret og bestandsopgørelsen derfor meget præcis, men i 2000 blev yngleområdet udvidet, og flere fugle begyndte at yngle spredt inde på øen. Flere par er givetvis blevet overset, og den angivne bestandsnedgang dette år er næppe reel. De efterfølgende år er undersøgelsesområdet for optælling af Bramgæs blevet udvidet i takt med artens ekspansion. Fra år 2000 er ynglebestanden angivet som minimumstal, dvs. registrerede sikre ynglepar.

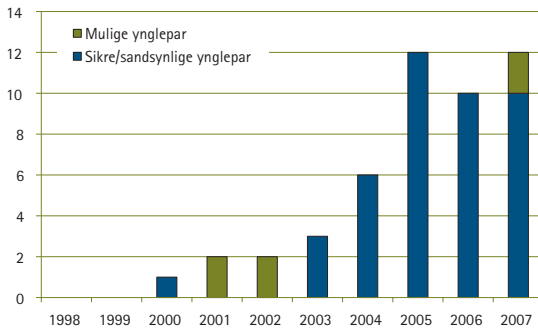
I 2007 er fredningstilsynet efter amternes nedlæggelse overgået til Tårnby Kommune, som ikke har videreført overvågningen. Medmindre kommunen fremover iværksætter en naturovervågning på Saltholm, vil det næppe være muligt i fremtiden at følge bestandsudviklingen hos Bramgås (og øens øvrige vandfugle) systematisk, da der ikke er offentlig adgang til yngleområdet i fuglenes yngletid.

Rødhovedet And *Netta rufina*

Af artskoordinator Hans Erik Jørgensen

Der bliver i 2007 registreret 10-12 ynglepar af Rødhovedet And i Danmark, alle fundet i Maribosøerne. Dette svarer til bestandsniveauet i de foregående år.

De fleste par ankommer til søerne i anden halvdel af april. Ved registreringen i Maribo Sønder sø 10-31/5 lokaliseres 9-11 stationære par fordelt på lige så mange lokaliteter i søen. I løbet af juni bliver der på hovedparten af stederne iagttaget enlige hanner, og det antages, at æglægning og rugning er indledt på det tidspunkt, hvilket også er det sædvanlige mønster. Der blev i år ikke foretaget registrering af andefuglenes ynglesucces i Maribo Sønder sø, således heller ikke med hensyn til Rødhovedet And.

Figur 2. Bestandsudviklingen for Rødhovedet And (*Netta rufina*) i Danmark i perioden 1998-2007

I Hejrede Sø, nabolokalitet til Maribo Søundersø, bliver et par flere gange i løbet af ynglesæsonen iagttaget. Det vides ikke med sikkerhed, om parret har gjort yngleforsøg.

Hvinand *Bucephala clangula*

Af artskoordinator Johannes Bang

Med en samlet bestand på 96-110 par i 2007 er der igen registreret en fremgang i antallet af ynglende Hvinand i Danmark. Kerneområdet er fortsat i Nordsjælland, hvor 61 ynglepar er optalt på arealerne ejet af Skov- og Naturstyrelsen, Nordsjælland (det tidligere Frederiksborg Statsskovdistrikt).

Fra resten af Sjælland er der optalt 32-44 par. På Fyn er bestanden vokset til 3-5 ynglepar i Tarup Grusgrav. Fra Jylland foreligger der stadig ingen sikre oplysninger om ynglende Hvinænder, selv om der er hængt kasser op ved flere søer.

Tabel 4. Fordelingen af ynglende Hvinand (*Bucephala clangula*) i Danmark i 2007.

DOF-afdeling	Lokalitet	Ynglepar
Nordsjælland	Statsskovene	61
	Gadevang	2
	Favrholm, Hillerød	0-1
	Fredensborg	1
	Nødebo	2
	Gurre Sø	0-3
København	Holte	2
	Virum	1
	Sjælsø	1
	Rude Skov	1
	Frederiksdal Skov	1
	Frederiksdal	1-2
	Furesø	11-17
	Bagsværd Sø	1-2
	Nydam, Bagsværd	4
	Køge	1
Vestsjælland	Skarre Sø	3
Fyn	Tarup Grusgrav	3-5
I alt		96-110

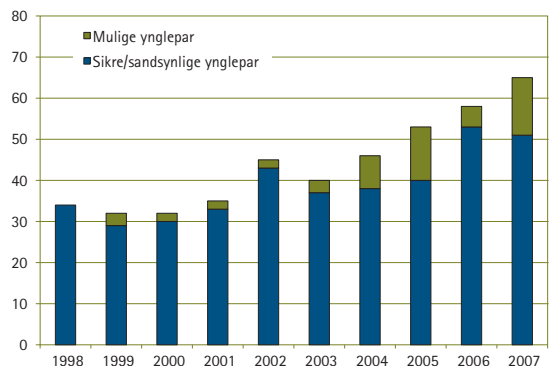
Hvinand, hun med unger, i lille skovsø, Gribskov, 25. maj 2008. Foto: Per Ekberg Pedersen.

Stor Skallesluger *Mergus merganser*

Af artskoordinator Jan Blichert-Hansen

Stor Skallesluger har med 51-65 ynglepar også i 2007 haft en fin ynglesæson i Danmark. Bestanden ser ud til at være i fremgang de senere år. Der bliver således på Bornholm registreret 6 ynglepar, heraf et på en ny lokalitet, mod normalt 2-4 par de senere år. I Storstrømmen ved Sortsø, hvor der i 2006 for første gang i nyere tid blev fundet et par, har der i 2007 ynglet 4-5 par. Dette endda i et område, hvor der ikke er ophængt redekasser. I Vestjylland ses 30/7 en hun med 6 store unger i Nissum Fjord, hvilket er et meget uventet ynglested for arten. Der har desuden opholdt sig et par i Årslev Engsø hele sommeren, som vurderes at være et muligt ynglepar. Det er ikke normalt med oversomrende Stor Skallesluger i Jylland.

For Møn og Sjælland vurderes bestanden samlet set at være stabil. Der har dog ikke i 2007 været meldt om større samlinger af ungfugle ved Fakse-Rødvig, som der har været de foregående år. Sønderborg-området har også haft en stabil bestand. Et ynglepar har dog på særlig måde gjort opmærksom på sig selv, idet en hun, måske i mangel på gamle hule træer, har ynglet i et hul i en husmur i 2. eller 3. sals højde i en baggård i Sønderborg. Den fik 11 unger, der alle blev hjulpet til havnen af Falck, hvor der var en gammel hun, som efter-

Figur 3. Bestandsudviklingen for Stor Skallesluger (*Mergus merganser*) i Danmark i perioden 1998-2007

Stor Skallesluger, hun ved yngleplads, Salthammer Odde, Bornholm, 14. juli 2007. Foto: Steen E. Jensen.

Tabel 5. Fordelingen af ynglende Stor Skallesluger (*Mergus merganser*) i perioden 1998-2007.

DOF-afdeling	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Storstrøm	30	23	23	24	35	29	30-35	37-46	44-48	38-50
Sønderjylland	3	5-7	5-7	5-7	5-7	5-7	5-7	3-5	4-5	5
Bornholm	1	1-2	2	4	3	2-3	2-3	1-2	4	6
Østjylland						1	1	1	1	1-2
Vestjylland										1
Nordvestjylland										0-1
I alt	34	29-32	30-32	33-35	43-45	37-40	38-46	42-54	53-58	51-65

følgende tog sig af dem.

Det vurderes, at ca. 30 % af de danske ynglefugle yngler på naturlige redesteder, hvor især gamle poppel- og piletræer langs fjorde synes at tiltrække arten.

Bestanden blev i årsrapporten for 2006 angivet til 42-55 par. Der er dog senere indkommet flere oplysninger om ynglepar, særligt i DOF-Storstrøm, således at bestanden i 2006 nu kan opgøres til 53-58 ynglepar.

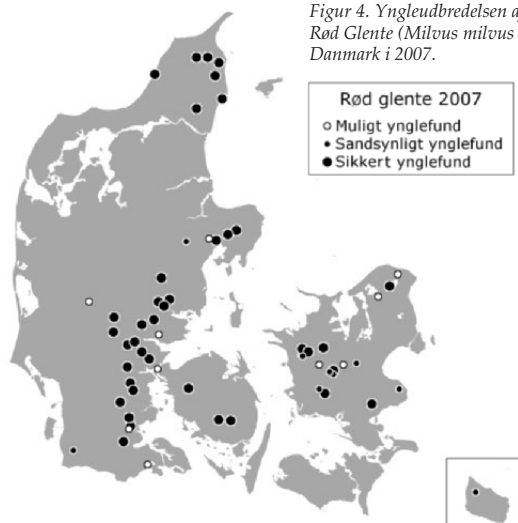
Rød Glente *Milvus milvus*

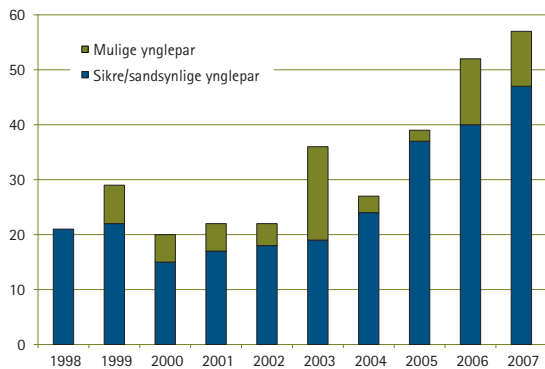
Af artskoordinatoren Gert Hjembæk

Der er markant fremgang i bestanden af Rød Glente i 2007 med hele 47-57 par.

Specielt på Sjælland er fremgangen tydelig med en stigning fra 10 par i 2006 til 13-17 par i år. I Jylland er der 30 par, med størsteparten omkring Kolding og Vejle. Nordjylland huser 7 par, og på Fyn registreres 3 par. Der kan være overset enkelte ynglepar, særligt hvor territorierne ligger tæt.

Figur 4. Yngleudbredelsen af Rød Glente (*Milvus milvus*) i Danmark i 2007.

Figur 5. Bestandsudviklingen for Rød Glente (*Milvus milvus*) i Danmark i perioden 1998-2007

Havørn, juvenil, Hejrede Sø, 7. juli 2007. Foto: Mogens Hansen.

Antallet af enlige Rød Glente i yngletiden har også været forbavsende højt. Nogle af disse kan dog have opgivne eller fejlslagne yngleforsøg bag sig.

I Nordjylland bliver ungerne fra et af de meget ungeproducerende par taget af en Stor Hornugle. På Sjælland findes en død Rød Glente, en hun med store æg i sig. Den formodes trafikdræbt. I Sydøstjylland bliver der også fundet en død Rød Glente, hvor obduktionen afslører tre hagl i kroppen. Den er dog ikke anskudt for nylig, og dødsårsagen formodes at være en stofskiftesygdom (www.dof-sydostjylland.dk).

Havørn *Haliaeetus albicilla*

Af artskoordinator Erik Ehmsen

Bestanden af Havørn er fortsat i vækst, og der registreres i år 3 nye reder: På Midtfalster, Nordvestlolland og i det sydlige Jylland. En enkelt rede er forladt, og den samlede bestand bliver i år på 17 sikre ynglepar med rede. Antallet af ørne i Danmark er altså fortsat stigende, og andelen af yngledygtige ørne blandt disse er ligeledes voksende. Der er således meldinger om mulige ynglepar fra næsten overalt i landet. Endvidere ser det ud til, at Havørnene bliver mere og mere tillids-

Tabel 6. Havørnepar med rede i perioden 1995-2007 samt antallet af flyvefærdige unger produceret. 0 indikerer reder med rugning, men uden flyvefærdige unger. Redepar, hvor der ikke er registreret æglægning, er markeret med -.

Redeterritorium	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Maribosøerne	0	-	1	1	2	2	2	1	3	2	2	2	2
Bankel Sø		1	1	2	2	1	1	1	0	2	2	2	1
Hostrup Sø		1	0	1	1	2	1	2	2	2	2	3	2
Arreskov				2	1	0	2	2	2	1	2	2	3
Præstø Fjord				-	1	0	2	0	2	2	2	3	0
Gavnø					-	-	-	0	2	2	1	2	2
Roden Skov							1	-	1	2	1	0	1
Tystrup Sø							2	-	1	2	3	3	2
Østlolland							1	1	0	1	0	1	2
Skarresø									-	0	1	2	1
Skast									0				
Langeland										0			
Enehøje										-	0	-	
Haderslev										-	0	1	2
Nakskov Fjord											2	2	1
Bognæs												-	2
Tærø												0	2
Nordvestlolland													-
Midtfalster													1
Sydlige Jylland													2
Unger i alt	0	2	2	6	7	5	12	7	13	16	18	23	26
Par i alt	1	3	3	5	6	6	9	9	11	13	13	15	17

fulde, så muligheden for ynglepar i mere forstyrrede områder er til stede. Sidste års nye par på Bognæs 6 km fra centrum af Roskilde viser, at vi kan forvente ynglende Havørne mange steder i landet fremover. Det valgte redested er dog forholdsvis uforstyrret med ca. 4 km til skovens nærmeste offentlige parkeringsplads.

15 par har ynglesucces, og de får i alt 26 unger på vingerne, igen en succesrate, der ligger langt over gennemsnittet i områder med tætte bestande. Kun parret ved Arreskov Sø får 3 unger på vingerne, som også bliver de første, og indtil videre eneste, ringmærkede havørneunger fra en dansk rede. Siden genindvandringen i 1995 til og med 2007 er der fløjet 137 unger ud fra danske havørnereder.

Sidste års opgørelse til 16 par er siden blevet revurderet til 15 par, da der alligevel ikke var en rede i Lille Vildmose. Der er dog store forhåbninger til, at det stedfaste par vil begynde på at yngle i den nærmeste fremtid.

Uddybning af årets resultater kan læses i Årsrapport fra Projekt Ørn 2007 (Ehmsen & Pedersen 2008).

Blå Kærhøg *Circus cyaneus*

Af artskoordinator Keld Bakken

2007 blev heller ikke året, hvor Blå Kærhøg skulle få comeback som ynglefugl i Danmark. Der er stor aktivitet af mange enlige fugle i både maj og juni, men ingen meldinger om ynglepar. Der var et vedvarende rygte fra Husby-området, men trods flere eftersøgninger bliver der ikke fundet nogen ynglefugle.

Der er en hel del enlige fugle i Danmark hele sommeren, hvoraf syv observationer bliver gjort i juli måned. En enkelt af disse er særlig interessant, da der ses både han og hun i samme område, men fuglene ses kun denne ene gang. Det vil blive spændende at se, om de vil gøre noget mere alvorligt ved det i den kommende ynglesæson. De øvrige observationer i juli måned er alle af enlige hanner.

Hedehøg *Circus pygargus*

Af artskoordinator Lars Matha Rasmussen

Projekt Hedehøg blev i 2004 indgået som en aftale mellem Skov- og Naturstyrelsen, Dansk Landbrug, Ribe Amt, Sønderjyllands Amt og Dansk Ornitologisk Forening. Aftalen er efter kommunalreformen fortsat i 2007 med Tønder Kommune og Esbjerg Kommune, der har afløst de to tidligere amter. Aftalen har til formål at levere relevante data om arten i dens hovedudbredelsesområde i Sydvestjylland. Samarbejdet mellem aftalparterne har fungeret godt i 2007.

Det samlede antal ynglende Hedehøge i Sydvestjylland i 2007 vurderes at være 23-25 par fordelt med 14 sikre, 9 sandsynlige og 2 mulige par. Da der ikke er oplysninger om ynglepar uden for undersøgelsesområdet i Sydvestjylland, er der samtidig tale om den samlede bestand i Danmark i 2007. Af de 21 par, hvor redestedet kendes, yngler 20 par i afgrøder, og et par i tagrør. De 20 par i afgrøder fordeler sig med 11 par i vinterhvede, 3 par i vinterbyg, 2 i raps, 2 par i lucerne

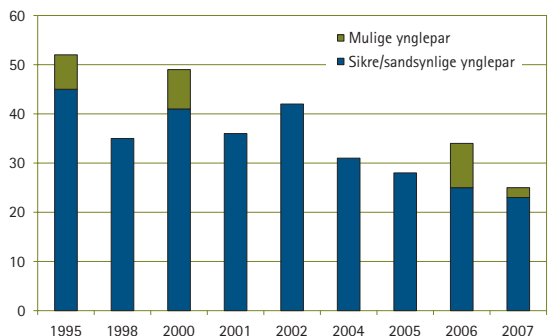
Hedehøg, han, Sønderjylland, 29. april 2007. Foto: Helge Sørensen.

og 2 par i græs.

For 12 par kan tidspunktet for udflyvningen af første unge beregnes. Halvdelen af ungerne bliver flyvefærdige i dagene lige op til 22/7, hvilket er en uge senere end i 2006. De øvrige kuld bliver flyvefærdige i løbet af sidste uge af juli, og to kuld først flyvefærdige efter midten af august. Høsten af vinterbyg påbegyndes omkring 5/7, dvs. en uge tidligere end i de foregående to sæsoner. Høsten forløber dog betydeligt langsommere pga. regnfuldt og ustadigt vejr.

I alt 7 reder bliver hegnet med elnet. Der flyver unger fra alle disse reder på nær én, hvor hunnen forlader reden i forbindelse med voldsom regn natten til 28/6. Fire af rederne bliver hegnet allerede under æglægningen, da de er placeret i græs eller lucerne. Selvom tre af disse hegn står i mere end to måneder, er foranstaltningerne uden problemer og giver en god beskyttelse.

En rede med unger i en rapsmark bliver præderet natten efter skårlægning, da der ikke blev hegnet samme dag. Yderligere 12 par opgiver at yngle af ukendte årsager. Det antages, at prædation og vedvarende regn og blæst omkring 27/6 er de vigtigste årsager.

Figur 6. Bestandsudviklingen for Hedehøg (*Circus pygargus*) i Danmark i perioden 1998-2007. Bemærk, at der mangler data fra nogle af årene.

ger. Den gennemsnitlige kuldstørrelse er på 3,31 æg pr. kuld (12 kuld i alt), og der flyver 22 unger fra 9 reder. Af disse 22 unger vokser de 16 op bag hegn. Beskyttelsesindsatsen er derfor helt afgørende for den samlede succes. Der har i øvrigt været meget gode erfaringer med at hegne rederne inden høst. Dette nedsætter risikoen for prædation eller ødelæggelse i forbindelse med høsten og gør samtidig beskyttelsesarbejdet betydeligt nemmere at udføre.

Der er i 2007 blevet ringmærket og farvemærket 21 unger af Hedehøg fra 9 kuld. Mærkningen sker som et led i et internationalt projekt med tilsvarende farvemærkning i Holland, Niedersachsen og Polen.

Det vurderes, at Hedehøgens danske bestand er i fortsat tilbagegang, og at artens bevaringsstatus er ugunstig. For at ændre situationen og sikre en gunstig bevaringsstatus vil det kræve en fortsat sikring af reder mod ødelæggelse, forstyrrelse og prædation. Et bedre kendskab til og stigende accept af projektet som følge af en flerårig indsats og positiv omtale i flere medier, især i Radio Syd, betød, at der kom flere vigtige oplysninger om ynglende Hedehøge fra landmænd og andre interesserede.

Læs mere i arbejdsrapporten fra Projekt Hedehøg 2007 (Rasmussen 2007).

Kongeørn *Aquila chrysaetos*

Af artskoordinatør Tscherning Clausen

Der har i ynglesæsonen 2007 været 2 ynglepar af Kongeørn i Danmark, og for første gang fik mere end 1 par unger på vingerne. Der bliver desuden registreret et stationært par uden yngleaktivitet, og på en anden lokalitet ses der regelmæssigt en 2-3K Kongeørn. En tidligere ynglelokalitet er nu forladt af begge ørne.

Kongeørneparret i Høstemark Skov har for femte år i træk fået en unge på vingerne. Ungen ses flyvende for første gang over skoven 1/7, hvilket er det hidtil tidligste. I modsætning til tidligere år ses ungen ikke særlig ofte. Der går således tre uger mellem den første og den anden iagttagelse. Den har dog vist sig at være mere "forfløjen" end dens ældre søskende. Den ses fx flere gange ved Toftesø og senere i flere perioder sammen med ørnene i Hals Nørreskov.

Det nye succesfulde ynglepar er parret i det sydøstlige Vendsyssel, Hals Nørreskov, hvor der sidste år var

et yngleforsøg. I år lykkes det altså. Ved en kontrol af reden ses der to unger omkring to uger gamle, men ved en senere kontrol er der kun én unge i reden. Den ses flyve første gang 20/8. En måned senere, og ved flere lejligheder derefter, bliver de to gamle ørne og deres unge set med endnu en 1K Kongeørn. Det giver anledning til nogen forvirring og diskussion, men alt tyder altså på, at det er den unge kongeørn fra Høstemark, der er på besøg.

I et område syd for Mariager Fjord ses der fortsat 2 4-5K Kongeørne. Der er fortsat ingen oplysninger om sikkert yngleforsøg her.

I Hanstholm Vildtreservat i Thy ses, efter et års udeblivelse, igen i 2007 regelmæssigt en 2-3K Kongeørn.

Tofte Skov, hvor det første danske ynglepar ynglende fra 1999-2002, ser nu ud til at være helt forladt. Hunnen blev sidst set i april 2003, og selvom der siden har været flere yngre Kongeørne i kortere eller længere perioder i området, så er der ikke dannet et nyt par. Hannen er ikke set i området siden 1/4 2007. I stedet har Tofte-området haft besøg af ungen og mindst en af de gamle ørne fra Høstemark.

Definitionerne på et ynglepar af Kongeørn er blevet revideret, således at et nyt par ikke længere medtages i bestandsvurderingen, før der er registreret redebygning. Dette medfører, at vurderingerne for 2005 og 2006 nu er nedjusteret til 2 par, se desuden tabel.

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

Af artskoordinatør Leif Novrup

Der er i sommerens løb blevet iagttaget flere Fiskeørne på Sjælland og i Jylland på egnede ynglesteder, men redefund eller andet ynglebevis mangler.

Der er altså også i 2007 kun det sædvanlige ynglepar i Nordvestjylland, hvor parret ligesom sidste år ankommer tidligt, nemlig 31/3.

Fiskeørnene går snart i gang med at udbedre reden, der ellers har holdt sig godt gennem vinteren. Allerede 23/4 begynder hunnen rugningen. Det er godt en uge tidligere end året før. Begge fugle opholder sig ved reden det meste af tiden, og hannen kan således ofte ses stå i en halv time ad gangen på reden sammen med hunnen.

Da rugetiden for Fiskeørn er ca. 38 dage, formodes den første unge at være kommet ud af ægget omkring

Tabel 7. Forekomster af Kongeørn på egnede ynglelokaliteter i Danmark i yngletiden fra 1996-2007 samt antallet af flyvefærdige unger produceret. 0 indikerer reder med rugning, men uden flyvefærdige unger. Redepar, hvor der ikke er registreret æglægning, er markeret med -.

Lokalitet	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Unger i alt
Tofte Skov	**	**	**	2	1	1	1	-	-	**	**	*	5
Høstemark Skov						**	**	1	1	1	1	1	5
Borris Hede/Nørlund Plantage							*	*	*				
Hanstholm Vildtreservatet								*	**	**	*	*	
Hals Nørreskov									**	-	0	1	1
Overgård, Mariager Fjord											**	**	
Unger i alt	0	0	0	2	1	1	1	1	1	1	1	2	11
Redepar i alt	0	0	0	1	1	1	1	2	2	2	2	2	

*Enlig fugl i yngletiden.

**To fugle i yngletiden.

Fiskeørn, Hejrede Sø, Lolland, 17. juli 2007. Foto: Mogens Hansen.

30/5. Den 4/6 bliver der for første gang set noget bevæge sig under hunnen i reden, den 12/6 ses hovederne af to små unger, og først 22/6 ses den tredje unge. Reden holdes under opsyn fra søens modsatte side gennem teleskop for ikke at forstyrre fuglene.

Den 2/7 er ungerne så store, at hunnen det meste af tiden foretrækker at sidde i en grantop til højre for reden. Det er også først nu, at hun tillader sig at være borte fra reden i mere end et par minutter ad gangen. Det er også tiden, hvor den største af ungerne så småt begynder at øve vingerne, men først fra 14/7 går den rigtigt i gang sammen med den næststørste unge.

Sidste gang, der med sikkerhed ses tre unger i reden, er 20/7 – altså næsten en måned efter, at der første gang er registreret tre unger i reden. Den 21/7 ses den første unge flyve rundt i bugten, men siden ses kun 2 unger ved reden. Noget tyder derfor på, at den første unge er omkommet efter udflyvningen. Et besøg under reden viser ingenting.

Den gamle hun ses for sidste gang 26/7, og 29/7 kan den mindste unge flyve. Hannen og de to tilbageblevne unger ses i området frem til 21/8. Resten af måneden ses hannen kun med en unge, sidste gang 30/8.

Lærkefalk *Falco subbuteo*

Af artskoordinatør Jesper Tofft

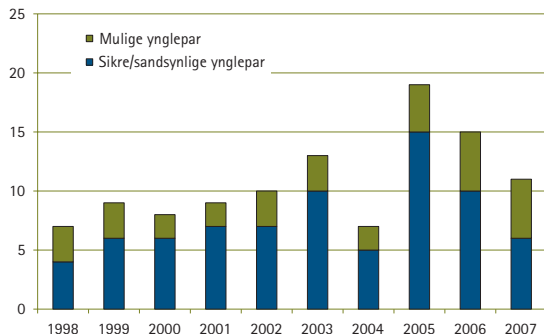
2007 blev et ret svagt år for Lærkefalken i Danmark med kun 6 sikre par mod 10 i 2006 og 15 i 2005. Heraf kan dog ikke udledes nogen tilbagegang, idet bestanden i DATSY-perioden fra 1998 har svinget en del. I 2004 blev der således kun fundet 5 par i hele lan-

det. Desuden blev der registreret 5 mulige par i 2007 (dvs. adulte fugle set flere gange på egnede ynglelokaliteter, men uden konkrete tegn på ynglevirksomhed). Med tanke på det meget fine og solrige vejr i etableringsperioden i maj viser det endnu en gang, at der med baggrund i DATSY-materialet ikke kan findes nogen sammenhæng mellem vejret og antallet af ynglepar.

I det særligt intensivt overvågede sønderjyske område bliver der fundet 3 ynglepar, heraf to succes-

Lærkefalk, 2 1K, ved rede i elmast, Bøjskov, Sønderjylland. Foto: Klaus Dichmann.

Figur 7. Bestandsudviklingen for Lærkefalk (*Falco subbuteo*) i Danmark i perioden 1998-2007.

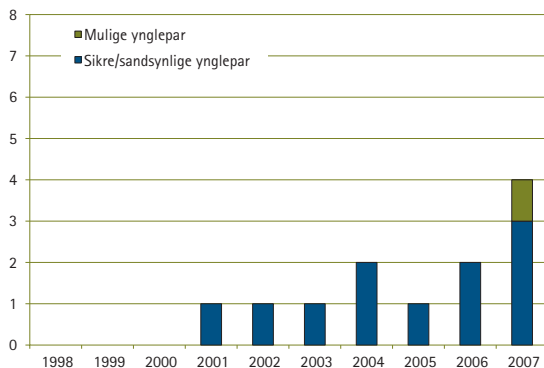
fulde – det ene i en ravnerede med 2 unger og det andet i en kragerede i en elmast med 3 unger. De to unger i ravnereden forlader denne allerede 3/8, hvilket er det tidligst registrerede i hele DATSY-perioden (mere sædvanligt er 8-20/8). I det østjyske område samt på Fyn og Langeland er der i år slet ingen observationer, som tyder på ynglevirksomhed. Fra Sjælland er der rapporteret om et muligt par på Midtsjælland samt for andet år i træk et sikkert og et muligt par i Nordsjælland, som ellers i mange år forud ikke har været kendt som yngleområde for Lærkefalk. Noget helt nyt er konstateringen af et par på Møn. Fra Lolland-Falster er der kun registreret et enkelt muligt par. På Bornholm er der som vanligt set 1-2 par omkring mosen i Almindingen.

Vandrefalk *Falco peregrinus*

Af artskoordinatør Niels Peter Andreasen

Der er i 2007 registreret to sikre ynglepar, der har gennemført ynglecyklus, et sandsynligt samt et muligt ynglepar. På Møns Klint får parret 4 unger, hvoraf 1 dør og 3 kommer på vingerne (1 han og 2 hunner). På Stevns Klint har parret for første gang fået unger; det bliver til 2 udflyjende hanner.

I Vadehavet er der registreret et muligt ynglepar. En han og hun ses foråret igennem i et område med en mindre ø. Det kan muligvis dreje sig om et jordrugende

Figur 8. Bestandsudviklingen for Vandrefalk (*Falco peregrinus*) i Danmark i perioden 1998-2007.

par, sådan som det kendes fra både den tyske og hollandske del af Vadehavet, men sikre beviser for rugning eller ungfugle haves ikke.

På Bornholm ses et par fra sidst i marts og gennem april på sidste års ynglelokalitet, men uden sikre tegn på rugning. Senere ses hannen med en anden hun (2K) ved ynglestedet, hvilket måske er årsagen til den manglende ynglesucces denne sæson.

To steder er der tegn på etablering af nye ynglepar: På den sydlige del af Møns Klint bliver et par set på en egnet redevilde, hvor hannen afleverer bytte til hunnen. De er dog antagelig jaget bort af det faste ynglepar på Møns Klint. Desuden har et par holdt til ved den opsatte redekasse på Mønbroen, men hunnen forsvinder i begyndelsen af april.

Enlige Vandrefalke er set i yngletiden på velegnede ynglelokaliteter på Stevns Klint og andre steder på Bornholm end den kendte ynglelokalitet. Følgende lokaliteter med mindre egnede ynglesteder har haft flere observationer af enlige fugle i maj-juni: Ulvshale-Nyord, Avnø, Odsherred, Amager, Fredensborg, Frederiksværk-Hundested, Tøndermarsken, Esbjerg, Tipperne, Skjern, Holstebro, Vejlerne, Skagen. Der er ingen oplysninger om revirhævende Vandrefalke ved de opsatte redekasser i Jylland.

Der er siden 2001 udflyet 21 juvenile Vandrefalke fra danske reder (17 Møns Klint, 2 Bornholm, 2 Stevns Klint).

Plettet Rørvagtel *Porzana porzana*

Af artskoordinatør Susanne Bruun og Helge Røjle Christensen

Der foreligger observationer af 64 syngende/territoriehævende fugle, 31 under første influx i april/primojuni og 33 under det karakteristiske højsommerinflux i juli.

Det lyder næsten profetisk, men forekomsten følger faktisk forudsigelserne fra de senere år. Plettet Rørvagtel

Table 8. Regional fordeling af territoriehævende Plettet Rørvagtel (*Porzana porzana*) i 2007 opdelt på sæson.

DOF-afdeling	Forår	Højsommer
Nordvestjylland	15	4
København	6	3
Vestjylland	4	2
Bornholm	2	0
Sønderjylland	2	0
Vestsjælland	1	0
Nordjylland	1	0
Storstrøm	0	20
Nordsjælland	0	3
Sydvestjylland	0	1
Fyn	0	0
Sydøstjylland	0	0
Østjylland	0	0
I alt	31	33

tel fortsætter en svag fremgang år for år, og hvis teorien holder, så vil vi i de kommende år se en ny pludselig og markant kulmination (se kommentarer i tidligere årsrapporter fra DATSY). Bare vi dog kendte til en forklaring på dette tilbagevendende mønster, som tilsyneladende foregår ret uafhængigt af vejrlig, vandstand o.lign.

Et markant træk ved forekomsten i år er, at højsommerinfluxet i langt overvejende grad registreres i den sydøstlige del af Danmark, især i Storstrømsområdet, hvor der til gengæld kun bliver registreret Plettet Rørvagtel i juli og august.

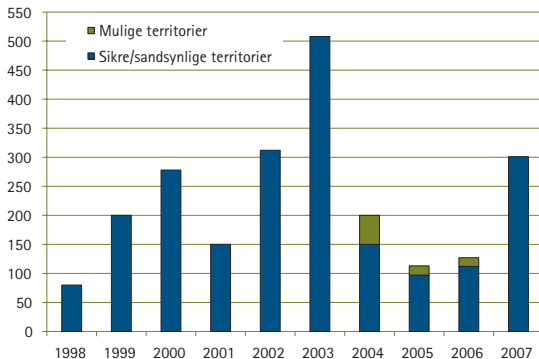
Engsnarre *Crex crex*

Af artskoordinatoren Mark Pedersen

Der er i 2007 rapporteret 301 forskellige syngende fugle, hvilket er ca. 2½ gange flere end de sidste 2 år, men dog et stykke fra rekordåret 2003, hvor 508 forskellige crexende hanner blev registreret. Stort set alle fuglene høres i Jylland og på Sjælland med hhv. 46 % og 43 % af totalen.

De første Engsnarrer registreres medio maj, med første iagttagelse 12/5, hvor to fugle crexer i Holmegårds Mose.

I Københavnsområdet er det især Tryggevejle Ådal, der tiltrækker Engsnarrerne; her er der hørt op til 13 forskellige syngende hanner. Ved Tranegilde Mose er op til 3 fugle registreret.

Figur 9. Bestandsudviklingen for Engsnarre (*Crex crex*) i Danmark i perioden 1998-2007.

I Storstrømsområdet er der i alt registreret 63 crexende hanner. Vanen tro er det området ved Holmegårds Mose, der huser de fleste Engsnarrer. Maksimum er 21 fugle 23/6.

I det sønderjyske vurderes der at have optrådt 30-35 forskellige fugle, fordelt over det meste af Sønderjylland.

I det nordjyske område er der hørt 66 forskellige Engsnarrer. Her er det især i områder omkring Brønderslev og Løkken/Vrå, at de største koncentrationer findes. I Ryå Enge er der i år kun registreret 5 fugle. Området er i store dele af sommeren oversvømmet

Engsnarre, Fæsted Mose, Ribe, 24. juni 2007. Foto: Aage M. Matthiesen.

Trane på yngleplads i Thy, 7. april 2007. Foto: Jens Kristian Kjærgaard.

pga. kraftigt nedbør.

Bornholm har haft 19 syngende hanner fordelt over hele øen. I Dianalund Kommune i Vestsjælland er der hørt 8 fugle 26/5, og i Østjylland er der registreret 22 syngende fugle.

Der er i 2007 hørt et stort antal fugle i hele Vesteuropa, bl.a. fine antal i Tyskland og Schweiz samt ca. 285 i Holland (Kees Koffijberg, pers. medd.).

Trane *Grus grus*

Afartskoordinator *Palle A.F. Rasmussen*

Det er i år lykket at få indsamlet et materiale, som må betegnes som dækkende for forekomsten. Det omfattende materiale fra Nordjylland, Sønderjylland og på Bornholm skyldes primært en stor indsats af lokale fuglekiggere med speciel interesse for bestandsudviklingen af Trane. Desuden er materialet i Nordjylland og på Bornholm suppleret med data fra statens naturovervågningsprogram NOVANA, hvor Trane var optællingsart i år. I alt foreligger der oplysninger om 61-67 par i 2007, men korrigeret for kendte ynglelokaliteter uden dækning i 2007 skønnes landsbestanden at være på 71-73 par.

I Nordjylland er der indsamlet oplysninger om i alt 39-41 par fordelt på 19 lokaliteter. Det er en lille fremgang fra en vurderet bestand på 36-39 par i 2006. Bestanden i Nordjylland er fordelt med 11-13 par i Vendsyssel, 1 par i Himmerland, 3 par i Hanherred, 20 par i Thy og 4 par på Læsø. De vigtigste yngleområder i Nordjylland i 2007 er Hanstholm Vildtreservat med 8

par, Ålvand Klithede med 6 par og Råbjerg Mose med 5 par. Desuden huser Stenbjerg Klithede 3 par samt Hulsig Hede, Råbjerg Mile og Kærene på Læsø hver 2 par. Der er kun registreret sikker og mulig ynglefremkomst på to nye lokaliteter i forhold til 2006, og bestandsfremgangen skyldes primært en langt bedre dækning af yngleområderne på Skagens Odde og på Læsø. Det skønnes, at kun få par i Nordjylland er overset i 2007. På baggrund af manglende oplysninger fra nogle oplagte yngleområder mellem Bulbjerg og Hanstholm og i det vestlige Vendsyssel vurderes den samlede bestand i 2007 imidlertid til 45 par. I 2007 er ynglesuccesen generelt meget ringe i Nordjylland. De 11 par på Skagens Odde får således med sikkerhed kun 3 unger på vingerne, og på Læsø får 2 par hver 2 unger på vingerne, mens de øvrige 2 par på øen ikke har ynglesucces. I Hanherred kendes ynglesuccesen kun for 1 par, som får 1 unge på vingerne. Fra Thy er der kun kendskab til 6 par, som får klækket unger, mens antallet af flyvefærdige unger er ukendt. De øvrige par i landsdelen har ingen ynglesucces.

I Sønderjylland registreres 6-7 par fordelt på 6 lokaliteter. Det er en fremgang fra 5 par i 2006. Til gengæld er ynglesuccesen i år ringe, idet kun 2 par får unger på vingerne. Bestandsudviklingen i Sønderjylland følges med stor opmærksomhed af lokale fuglekiggere, og de 6-7 par er givetvis udtryk for den reelle bestand.

På Bornholm bliver der mod forventning ikke registreret bestandsfremgang. Der er modtaget oplysninger om 11-14 par fordelt på 13 lokaliteter, hvilket er på niveau med 2006. Der er dog registreret ynglepar på

nye lokaliteter i forhold til tidligere år. Omvendt er der imidlertid negative oplysninger fra enkelte tidligere besatte lokaliteter, og desuden mangler der oplysninger fra nogle få tidligere besatte lokaliteter. På den baggrund vurderes den samlede bestand på Bornholm til 15 par i 2007. Mindst 8 par får unger på Bornholm, men kun hos 5 par bliver de med sikkerhed flyvefærdige.

Uden for de ovennævnte landsdele er der kun indsamlet oplysninger om nogle få spredte par i 2007: bl.a. 1 par med ynglesucces (2 flyvefærdige unger) i et mindre moseområde nordvest for Kolding, og 1 par med klækningssucces (1 unge) i Bøtø Nor på Falster. Dette par mister dog ungen, idet parret ses uden unge flere gange i eftersommeren. Mere overraskende er det dog med hele 2 par på samme lokalitet på Djursland, som begge oven i købet har ynglesucces. Djursland er ikke tidligere kendt som yngleområde for Trane, men allerede i 2006 ynglede et par med succes på samme lokalitet. Desuden er der regelmæssigt set Trane i området i yngletiden siden 1987, men 2006 var første år med sikker yngleføremkomst. I 2007 bliver der endvidere set Trane regelmæssigt på yderligere en lokalitet i yngletiden, og det kan ikke udelukkes, at der i 2007 er 3 par på Djursland. Mindst lige så overraskende er det med et sikkert ynglefund på Sjælland i 2007, idet Trane ikke har ynglet på Sjælland i nyere tid. Parret registreres ved Holmegårds Mose fra ultimo marts, og den rugende fugl ses et par gange i maj. Parret har imidlertid ikke ynglesucces, da de ses flere gange i eftersommeren uden unger.

De spændende nye ynglefund fra Djursland og Sjælland understreger, at der stadig er potentiale for vækst i den danske tranebestand. Desuden viser disse ynglefund, sammenholdt med ynglefundene fra Falster og Midtjylland, at der i teorien er mulighed for at finde ynglende Trane i det meste af landet.

Hvidbrystet Præstekrave *Charadrius alexandrinus*

Af artskoordinatoren Ole Thorup

Der blev optalt 64 par i Danmark i 2007, alle i Vadehavet. Rømø er det vigtigste yngleområde med 55 par. De store yngleområder på strandene på Rømø bliver grundigt gennemgået, og dækningen her er væsentligt bedre end normalt.

Hvidbrystet Præstekrave er knyttet til sandstrande og klitter og til helt kortgræssede strandenge, der er nabo til sandstrande. Siden midt i 1990'erne har Vadehavet været det eneste område i Danmark med ynglende fugle.

Siden 1996 har Danmarks Miljøundersøgelser i samarbejde med DOF (indtil 2002) og Naturinform hvert år optalt de ynglende Hvidbrystede Præstekraver i Vadehavet, hvor de fleste tællinger er foretaget af DOF'ere. Resultaterne fra de årlige ynglefugletællinger i Vadehavet præsenteres i nyhedsbreve og arbejdsrapporter på www.dmu.dk. De fleste år har niveauet ligget på omkring 60 par, mens der 1999-2002 ynglede en del flere. I 2005 og 2006 var antallet dog noget lavere.

På Fanø ses på Søren Jessens Sand op til 3 ynglelekkede par i starten af juni. Der er ingen oplysninger om

fuglenes ynglesucces, men de har næppe haft nogen chance for at få unger på vingerne, da området bliver ramt af en stor oversvømmelse i slutningen af juni. På Grønningen lige øst for Søren Jessens Sand ses 3 par midt i maj. Heller ikke her kendes fuglenes videre skæbne. Endelig ses 1-4 hanner og 1 hun regelmæssigt på stranden ved Sønderho i første halvdel af maj. Disse fugle vurderes forsigtigt til 1 ynglepar. Fra 1969 til 2001 ynglede der normalt mellem 15 og 23 par på Fanø, men siden 2001 er antallet faldet voldsomt med kun 4 par i 2004 og 3 par i 2005 og 2006 som minimum. De 7 registrerede par i 2007 er det højeste antal i en årrække.

Rømø er med 55 ynglepar langt det vigtigste yngleområde for Hvidbrystet Præstekrave i Danmark. Af disse par er 50 ude på strandene, mens de kortgræssede enge på Rømø Sønderland, hvor der for få år siden kunne findes over 25 par, kun huser 5 par i 2007. Der findes 27 par på stranden nord for Lakolk mod 24 par i 2006, og det er på niveau med de bedste år for arten her.

På strandene syd for Lakolk svinger antallet af optalte par meget fra år til år. De Hvidbrystede Præstekraver yngler her spredt over et stort areal, og hvis hele området skal gås grundigt igennem, er det meget tidskrævende. De seneste år er der tillige sket en kraftig opvækst af vegetation på de store strandflader, og det har gjort optællingen af Hvidbrystet Præstekrave endnu mere uoverskuelig. I 2007 bliver der foretaget en særlig grundig gennemgang, hvor der anvendes næsten 30 timer til to gennemgange. Der findes i alt 23 par mod kun 4 par i 2006, hvor antallet utvivlsomt er blevet undervurderet. To andre sæsoner med mange optalte ynglepar falder også sammen med år, hvor der blev gjort en særlig indsats: 2000 med 20 par og 2002 med 33 par. Det kan under optællingerne konstateres, at ynglefuglene i dette område bliver udsat for en ganske betydelig forstyrrelse af strandgæster både i firehjulstrækkere og til fods.

På de kreaturgræssede enge på Rømø Sønderland ses dagjagende ræv regelmæssigt de senere år, og det kan være en årsag til, at antallet af ynglefugle er faldet markant her.

Årets ynglesucces på Rømø kendes ikke, men den formodes at være dårlig, især fordi der er en stor oversvømmelse i slutningen af juni, hvor kun få af ungerne forventes at være flyvefærdige. Efter yngletiden bliver der ude på stranden set op til 70 fugle i slutningen af juli og starten af august. Der er noteret enkelte årsunger, men fuglene i de større flokke bliver ikke aldersbestemt, og årets ynglesucces kan ikke vurderes heraf.

Der bliver fundet to par i Margrethe Kog i Tøndermarsken. Der er ingen oplysninger om fuglenes ynglesucces.

Hjejle *Pluvialis apricaria*

Af artskoordinatoren Egon Østergaard

På Skov- og Naturstyrelsens hedearealer i Thy er der i år foretaget målrettede optællinger, men med et meget beskedent resultat for Hjejle. Den 1/6 ses i Hanstholm Vildtreservat 2 fugle, som vurderes at være et muligt

yngepar. På en anden tidligere ynglelokalitet er der slet ingen fugle i år, selvom der netop af hensyn til Hjele har været etableret øget græsning på tidligere anvendte fourageringsmarker. På Borris Hede høres i det tidligere yngleområde kun en fugl kalde 29/5. Dette vurderes også som et muligt ynglepar. På en ø i Limfjorden bliver der 30/5 iagttaget en varslende fugl under omstændigheder, der tyder på yngleadfærd. Biotopen er atypisk i forhold til gammelkendte biotoper, men der er grund til skærpet opmærksomhed på mulige yngleforekomster på tørre strandoverdrev.

Bestanden opgøres til 0-3 par, og det er således meget usikkert, om Hjele overhovedet har ynglet i Danmark i 2007.

Svaleklire *Tringa ochropus*

Det er heller ikke i 2007 muligt at foretage en egentlig bestandsvurdering af Svaleklire i Danmark. Der er dog af caretakergruppen for Gribskovområdet rapporteret 17-20 par i Gribskov samt 2 par i Store Dyrehave, hvilket er på linje med optællingsresultaterne de to foregående år. Der har øjensynligt været god ynglesucces her, og det er utvivlsomt et af artens kerneområder i Danmark.

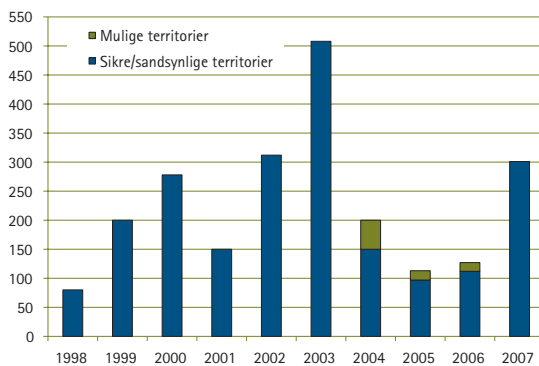

Svaleklire på yngleplads i Gribskov, 22. maj 2007.
Foto: Per Ekberg Pedersen.

Tinksmed *Tringa glareola*

Af artskoordinatør Egon Østergaard

Der kan i år laves en bestandsvurdering for Tinksmed, da der har været foretaget målrettede optællinger på statens arealer i Thy. Optimale vandstandsforhold i hedemoserne har givet gode yngleforhold på de store og vigtige hedearealer, og ynglebestanden har næppe

Figur 10. Bestandsudviklingen for Tinksmed (*Tringa glareola*) i Danmark i perioden 1950-2007. Ældre data er fra Grell (1998).

været større de seneste 40 år. I alt er talt 120-126 par, heraf 117 par i Thy. Fremgangen for bestanden vurderes ikke at skyldes biotoppleje, men alene vandstandsforholdene i Thy. Den langsigtede hedepleje, der holder områderne åbne, er en forudsætning for bestandens beståen.

I den øvrige del af landet er der kun ganske få par tilbage, men i år er der registreret enlige territoriehævdende fugle i Vendsyssel og på en tidligere kendt ynglelokalitet i Midtjylland. De vestjyske og sønderjyske bestande er fortsat meget små.

Stenvender *Arenaria interpres*

Af artskoordinatør Palle A.F. Rasmussen

Bestanden af Stenvender på Læsø blev i år optalt i perioden 6-10/6, hvor alle småøer og holme systematisk blev gennemgået efter samme metode som anvendt ved tidligere optællinger siden 1987. I alt bliver der registreret 47 varslende par, og bestanden holder dermed det samme høje niveau som på de seneste optællinger i 2000, 2003 og 2006. Fuglene fordeler sig med 11 par på småøer og holme omkring Hornfiskrøn, 9 par på Als Dyb Holme, 12 par på Als Dyb Revler samt ikke mindre end 15 par på Stokken. Her blev der i 2006 registreret 9 par, mens der tidligere år højest er registreret 3 par. Samlet set ser det umiddelbart godt ud for bestanden på Læsø. Det kan dog vække bekymring, at så stor en del af bestanden nu yngler på Stokken, da den, modsat de øvrige småøer og holme, ikke er beskyttet med adgangsforbud i yngletiden. Ynglefuglene på Stokken er derfor ret udsatte for forstyrrelser, hvilket potentielt kan få en negativ betydning for blandt andet ynglebestanden af Stenvender.

Ud over ynglebestanden på Læsø er der registreret et muligt par på Hirsholmene samt et sandsynligt par på Saltholm, hvor et varslende par registreres i tilknytning til en havternekoloni medio juni.

Sorthovedet Måge *Larus melanocephalus*

Af artskoordinatør Lars Hansen

Der var i 2007 store forventninger til Sorthovedet Måge, idet 19 par i 2006 var en fremgang på ikke min-

Sorthovedet Måge, Stensøen ved Glostrup, 31. marts 2007. Foto: Erik Agertoft.

dre end 170 %. Men sæsonen bliver meget skuffende, og trods en grundig eftersøgning er bestanden kun på 10-11 par. Dette er dog stadig det næsthøjeste antal ynglepar registreret i Danmark nogensinde. Antallet af flyvefærdige unger er 8-10 mod 23-24 i 2006.

I marts begynder ynglefuglene at dukke op i den sydlige del af landet, men kun på 3 lokaliteter bliver det til egentlige par. Sneum Engsø ved Esbjerg er således den eneste jyske yngleplads, men til gengæld med 3-4 par og et ganske godt yngleresultat i form af 3-5 unger produceret af 2-3 par.

På Fyn er Fiskeholm igen nøglelokalitet med hele 6 par og 5 flyvefærdige unger. Derudover bliver der fundet 1 par på Siø, og for første gang lykkes det at få afkom her. Uheldigvis går kuldet til i et voldsomt regnskyl. I det nordfynske område ses et par gennem nogle uger på tre forskellige potentielle ynglelokaliteter, men parret forsvinder desværre igen uden at etablere sig.

Øst for Storebælt bliver det kun til endnu et mislykket forsøg i Holmesø ved København. Tidligt på sæsonen ses her op til 3 fugle, men antallet svinder efterhånden ind til blot en enkelt fugl, som gennem ynglesæsonen gør kur til en Stormmåge.

Nedgangen i ynglebestanden kan tolkes på flere måder. Ser man bort fra 2006, som var et helt særligt år, så er der fortsat tale om en jævn stigning. Men udviklingen i den danske bestand er direkte afhængig af forekomsten af kolonier af Hætte- og Stormmåger, og disse arter er i fortsat tilbagegang. Det er derfor sandsynligt, at udviklingen går i retning af få, men måske voksende kolonier. For tiden synes især Sneum Engsø og Fiskeholm at være sådanne kernelokaliteter.

Der mangler fortsat oplysninger om, hvor ynglefuglene fouragerer. Man kan formode, at de i fx Vadehavet og Odense Fjord især fouragerer på blotlagte vadeblade. Fuglene fra Fiskeholm formodes især at fouragere på de talrige sukkerroemarker på Sydvestfyn, og fuglene fra Holmesø bl.a. i byens parker. Det er ønskeligt at få indsamlet konkrete oplysninger om fouragerende fugle, især i maj/juni.

Dværgmåge *Larus minutus*

Af Henrik Haaning Nielsen

Den samlede ynglebestand blev i 2007 vurderet til 2-4 par Dværgmåger. Som vanligt findes de alle i Vejlerne i Thy.

Tre par bliver set i en længere periode i Kogleakssøen, hvor et af parrene ses rugende fra den 4/6 og gennem det meste af juni måned mellem Fjordterne og Hættemåger. Reden er placeret vådt og lavt på en mudderbanke, og under kraftigt regn og blæst i den sidste uge af juni bliver reden opgivet.

Desuden bliver der en enkelt gang registreret et varslende par i kanten af en større hættemågekoloni i Bygholm Nord tæt på Selbjergdiget. På grund af stedets utilgængelighed og derfor tilsvarende få besøg i området regnes dette par som et sandsynligt par. De to andre par i Kogleakssøen regnes kun som mulige ynglepar.

Status for 2006 manglede i sidste års rapport og er derfor medtaget her: I alt 2 par registreres i Vejlerne. Ankomsten af Dværgmåge sker allerede 3/4, hvor en adult i vinterdragt ses i Kogleakssøen. Denne fugl ses også 16/4 og 20/4, hvor den holder til i rørsumpen nord for Krapdiget. Fra slutningen af april og indtil midten af maj får Danmark besøg af store flokke af Dværgmåger. I Vejlerne giver det sig til udtryk med bl.a. 31 fugle 5/5, og 32 fugle 11/5. Den 5/5 ses 3 adulte fugle i parringsflugt over Kogleakssøen, hvoraf en af fuglene er nede at sidde og inspicere øerne. Et par adulte fugle etablerer sig, og parring ses 18/5, 24/5 og 6/6, og fra 24/5 ses de bygge rede. Den 31/5 bygger de endda rede to steder. Et andet par bestående af en adult og en 3K fugl flyver rundt sammen gennem det meste af maj og juni, men først 20/6 parrer de sig og bygger rede. Ingen af parrene ses rugende på noget tidspunkt og har altså ikke haft succes med deres yngleforsøg. Samtidig med yngleaktiviteterne opholder der sig op til 17 2K fugle i Kogleakssøen.

Dværgmåge ynglede regelmæssigt i Vejlerne indtil omkring 1980. Siden 1997 har mindst et par årligt gjort yngleforsøg, skønt der sjældent har været ynglesucces (Kjeldsen, i trykken).

Sandterne *Gelochelidon nilotica*

Det har desværre ikke været muligt at afslutte det redaktionelle arbejde på afsnittet om Sandterne inden deadline for udgivelsen af nærværende rapport.

Splitterne *Sterna sandvicensis*

Af artskoordinator Jens Overgaard Christensen

Der er i 2007 optalt 4.894 ynglepar af Splitterne, og

Tabel 9. Antal ynglepar af Splitterne (*Sterna sandvicensis*) i perioden 2004-2007 fordelt på lokaliteter.

Lokalitet	2004	2005	2006	2007
Sydvestjylland				
Langli	1.200	1.183	3.300	2.660
Vestjylland				
Mellempoldene	0	?	0	0
Klægbanken	?	0	0	0
Djævlø	?	400	0	0
Nordjylland				
Hirsholmene	878	1.300	800	976
Nibe Bredning	0	?	1	?
Østjylland				
Treskelbakkeholm	?	?	?	170
Sydøstjylland				
Hjarnø	0	0	105	0
Fyn				
Vigelsø/Skalø	358	150	31	29
Fiskeholm	280	145	516	180
Sprogø	75	4	28	62
Siø	?	140	190	65
Vestsjælland				
Nekselø	100	500	685	367
København				
Holmesø	100	450	340	300
Omø	0	0	7	15
Storstrøm				
Maderne	0	0	30	?
Rødsandområdet	0	0	50	70
I alt optalt	2.991	4.272	6.083	4.894
Estimeret bestand	4.000-5.000	4.300-4.500	6.100	5.000

landsbestanden vurderes at være på 5.000 par. Dette er ikke et lavt tal sammenholdt med niveauet igennem en længere årrække siden 1980'erne. Ynglesuccesen i 2007 er dog dårlig flere steder som følge af det voldsomme regn- og stormvejr, som står på i anden halvdel af juni. Ydermere er det betænkeligt, at antallet af potentielle ynglelokaliteter er stærkt reduceret, især i Jylland, hvor en lang række af gamle, traditionelle splitternelokaliteter nu er domineret af store måger og Skarver eller påvirket af ræveforekomster.

På Langli er bestanden vurderet til 2.660 ynglepar. Fuglene er fordelt på to kolonier i hhv. Kogleaks og Nordmarsken. Vurderingen er baseret på en optælling af i alt 3.800 tilstedeværende voksne fugle, som derefter er omregnet til ynglepar ved at gange med faktor 0,7. Vurderingen understøttes af en redetælling foretaget 5/6, hvor i alt 2.434 reder registreres. Det er normalt, at der efter dette tidspunkt stadig indfinder sig nye ynglepar yderst i koloniområdet. 400 unger bliver ringmærket 12/6, og et forsigtigt skøn siger 2.000

unger i kolonien i Kogleaks, hvilket er højt. I kolonien i Nordmarsken er der på det tidspunkt kun reder med æg, som senere bliver helt overskyldt af et højvande. Derimod viser en stribe genfund af ringmærkede unger i Kogleaks, at denne koloni har succes med at få unger på vingerne.

Der er optalt 976 par på Hirsholmene i 2007. Der er ringmærket 700 unger, og ifølge senere optællinger af ringmærkede individer blandt flyvefærdige unger set i havnen svarer det til 2/3 af de klækkede unger. Ved sidste besøg 13/7 er der stadig mindst 80-100 flyvefærdige unger tilbage på øen. Ved gennemgang af kolonien findes 50 unger, som er døde af sult få dage inden. Efter 12/7 er kolonien plaget af kraftig og længerevarende regn. Ligeledes ses stadig enkelte større måger, som har specialiseret sig i at tage fisk fra de voksne Terner, der ellers er tiltænkt ungerne. Der er som et 5-årigt projekt nu påbegyndt en fjernelse af ynglende store måger på Hirsholmen, bl.a. med henblik på beskyttelse af Ternerne. Det har i år mindsket prædationen betydeligt og givet plads til en opgang i bestanden, både hos Ternerne og Hættemågerne. Der er aflæst både unger og voksne fugle fra Hirsholm ved Agger Tange, Kullen og Falsterbo primo august, hvilket indikerer, at de spreder sig over et større område kort efter koloniens ophør.

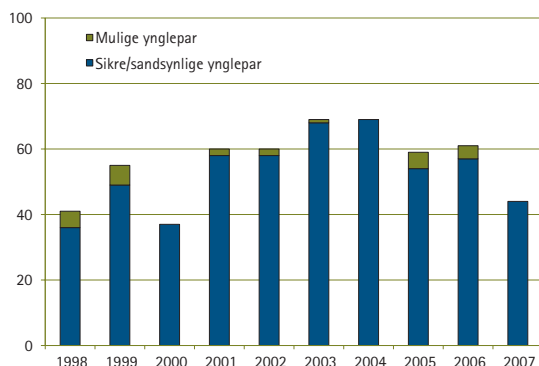
Den 2/6 bliver der på Nekselø fundet to adskilte kolonier på henholdsvis 265 par og 102 par. 173 unger mærkes. Mange reder indeholder stadig æg. Den 17/6 er det meste af koloniområderne vasket væk pga. de voldsomme regnstorme i juni måned. Der er en del store unger, men ingen æg eller små unger tilbage. Ynglesuccesen betegnes som dårlig. Det bemærkes, at kreaturerne har direkte adgang til koloniområderne, og der findes kospor i kolonien. Dette er ikke hensigtsmæssigt for koloniens bestæn.

Sortterne *Chlidonias niger*

Af artskoordinatør Knud N.Flensted

Den danske ynglebestand er i 2007 opgjort til 44 par fordelt på 2 hovedlokaliteter.

I Vejlerne yngler ca. 40 par (ca. 28 par i Kogleakssøen og ca. 12 par i Bygholm Nord). Ynglesuccesen er god,

Figur 11. Bestandudviklingen for Sortterne (*Chlidonias niger*) i Danmark i perioden 1998-2007.

Sortterne, Blåvands Huk, 21. juli 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

idet minimum 31 unger kommer på vingerne.

I Vest-Stadil Fjord yngler ca. 4 par, og der kommer minimum 5 unger på vingerne. Der er ikke gjort ynglefund i Husby Sø.

I den danske del af Tøndermarsken varsler 1-2 par kortvarigt ved mulig ynglelokalitet i Gl. Frederikskog, men mere bliver det ikke til her, hvorfor de ikke medregnes i landstotalen. I Hasberg Sø yngler ca. 15 par i den tyske del, hvorfor de heller ikke tælles med i årets danske total. I den tyske del af Hasberg Sø er ynglesuccessen oftest dårlig, idet den tyske del af søen tømmes for vand i forsommeren (Jan Steinbring Jensen, pers. medd.). I Hasberg Sø er det problematisk, at de bedste fourageringsmuligheder er i den tyske del, når redemulighederne ikke er gode. Der er ingen yngleforsøg i Magisterkogen.

I Ramsødalen på Sjælland registreres i starten af maj en Sortterne på ynglepladsen, der virkede stedkendt, og som dermed formodes at stamme fra den tidligere ynglebestand. Det bliver dog ikke til mere her.

Slørugle *Tyto alba*

Af artskoordinatoren Klaus Dichmann

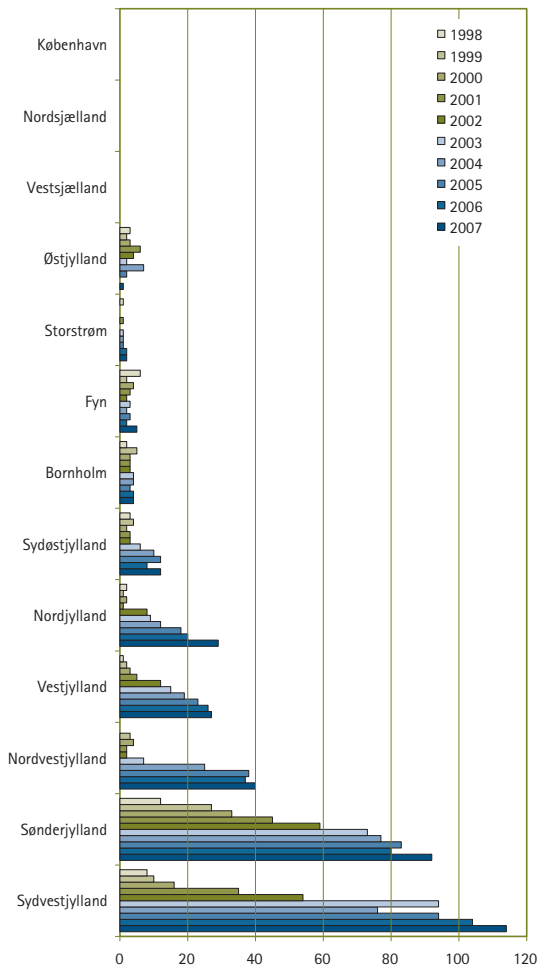
Lige siden slørugleprojektets start i efteråret 1996 med kasseopsætning og etableringen af det landsdækkende

sløruglenetværk har antallet af sløruglepar i Danmark været i god vækst. Således er 2007 ingen undtagelse. Igen er vinteren forholdsvis mild og skånsom over for Sløruglerne, hvilket resulterer i endnu en stor bestandsfremgang fra 285 par i 2006 til 326 kendte par i 2007. Den glædelige bestandsudvikling medfører dog, at det bliver sværere at holde styr på alle ynglepar, og bestanden må formodes reelt at være på omkring 350-400 par.

Den forventede fremgang øst for Lillebælt har længe ladet vente på sig, men flere nye ynglepar samt en del observationer af enlige Slørugler på Fyn i sommeren 2007 vidner om, at arten nu endelig er ved at etablere sig her.

Med 2 par på Lolland-Falster er antallet af ynglepar uændret her i forhold til sidste år, og det på trods af, at der her har været registreret 1-2 ynglepar siden 2003. Bornholm er med sine 4 par i samme situation som Lolland-Falster, hvor antallet af ynglepar er uændret i forhold til 2006.

Kun Sjælland mangler fortsat at noteres for sit første ynglepar i mange år, men også her ser fremtiden lovende ud, idet der i de senere år er sket en betydelig stigning i antallet af observationer af enlige Slørugler.

Figur 12. Antal ynglepar af Slørugle (*Tyto alba*) i Danmark i perioden 1998-2007 fordelt på DOF-afdelinger.

Stor Hornugle *Bubo bubo*

Af artskoordinatør Hans Pinstrup

Der blev ikke konstateret fremgang i bestanden af Stor Hornugle i 2007. I alt er 33-34 par registreret, heraf er imidlertid 5 par helt nye, hvilket kan være en indikation på, at arten fortsat er i fremgang og blot ikke dækket optimalt. Erfaringer fra vinteroptællinger i Schleswig-Holstein viser, at der er langt flere par/territorier, end man umiddelbart regner med (Kloose & Koop 2007). Den danske bestand tæller antageligt mindst 50 par/territorier, måske langt flere.

Arten bliver i 2007 iagttaget på flere end 50 lokaliteter, primært i Jylland. Det tyder på, at arten nu er etableret i det vestlige Danmark. På Lolland er der stadig en stationær fugl, og på Fyn registreres arten for første gang, idet der bliver iagttaget 1-2 fugle i løbet af sommeren.

Redestederne er også dette år traditionelle. Af de 20 kendte reder er 15 placeret på jorden: 11 i råstof/grusgrave, 2 i skov og 2 på andre steder. 2 par yngler i

gamle rovfuglereder, og 3 par har etableret sig i eller på bygninger.

Ungeproduktionen er meget fin hos de par, som yngler med succes. 13-14 par får mindst 31-35 unger på vingerne, hvilket svarer til minimum 2,2 unger pr. par. Samlet set er resultatet på 1,4 flyvefærdige unger pr. par, hvor ungetallet er kendt. Det er foruroligende, at ca. 40 % af parrene med kendt yngleresultat ikke får unger på vingerne. Dette tal er endda antageligt højere, da par med unger formodentlig er nemmere at registrere.

2007 blev året, hvor det med sikkerhed kan konstateres, at den Store Hornugle er efterstræbt i Danmark. I Sønderjylland bliver et par bevidst udsat for forfølgelse, idet reden med æg ødelægges af jægere. Det medfører omtale i forskellige medier, bl.a. i Jæger 9/2007. Yderligere 1-2 par er antageligt også udsat for hærværk. Man kan kun håbe, at større opmærksomhed på yngleparrene, bl.a. ved omtale i medierne, vil have en positiv virkning, således at lignende episoder kan undgås i fremtiden. Heldigvis ser det dog ud til, at den Store Hornugle er velkommen de fleste steder, og at skovejerne er glade for deres ugler.

En anden trussel, og måske den mest alvorlige, er de initiativer til at tilbageføre gamle råstofgrave til andre naturtyper, som pågår i mange af regionerne. Derved vil nogle af artens vigtigste ynglebiotoper forsvinde. Heldigvis er arten allerede begyndt at etablere sig i skove og plantager, hvor den dog er vanskeligere at registrere.

Der er i årets løb fundet adskillige døde Store Hornugler rundt omkring. I Midtjylland bliver en adult fugl, antageligt hannen fra et nærliggende ynglepar, fundet

Stor Hornugle, Ringkøbing, 5. maj 2007. Foto: Helge Sørensen.

Tabel 10. Fordeling af ynglende Stor Hornugle (*Bubo bubo*) i Danmark i 2006 og 2007 samt ynglesucces i 2007.

DOF-afdeling	Antal par i 2006	Antal par i 2007	Par med ynglesucces i 2007 (antal unger)	Par uden ynglesucces i 2007	Par med ukendt succes i 2007	Enlige fugle i 2007
Storstrøm						1
Fyn						1-2
Nordjylland	3	3	1 (2)	2		4
Nordvestjylland	3	1-2	1-2 (3-4)			
Vestjylland	3	6	3 (8-11)		3	2
Østjylland	10	4	3 (8)		1	5
Sydøstjylland	7	5	1 (2)	2	2	
Sydvestjylland	3	1		1		
Sønderjylland	6	13	4 (8)	4	5	5+
I alt	35	33-34	13-14 (31-35)	9	11	18-19+

trafikdræbt i begyndelsen af juli. Den tilbageværende hun præsterer trods de dårlige odds at opfostre 3 unger. I Østjylland bliver en flyvefærdig unge ligeledes trafikdræbt, da den forsøger at krydse en vej. Den anden af det østjyske pars 3 unger påkøres, men overlever og bliver efter et dyrlægetjek genudsat. Den tredje unge klarer sig uden problemer. Også i Vestjylland findes en trafikdræbt fugl. I Sønderjylland bliver der i april på en af de sædvanlige ynglelokaliteter fundet en død fugl. Flere knuste brystknogler tyder på, at den er blevet skudt. Den blev ringmærket som unge 7 år tidligere.

Kirkeugle *Athene noctua*

Af arts-koordinator Lars Holm Hansen

Der er i 2007 registreret 55-60 par Kirkeugler samt minimum 5 enlige fugle. Korrigeret for manglende oplysninger vurderes bestanden at være på 60-70 par.

Fra Sønderjylland er der kun en enkelt observation i februar. Det vides ikke, om det sædvanlige par har ynglet i 2007.

For første gang i flere år er der set en Kirkeugle i en stald i Sydøstjylland, antagelig en strejfer. Fra Fyn meldes der om en hørt Kirkeugle omkring årsskiftet 2006/07 og senere i oktober 2007. Observationerne er fra Kværndrup/Ryslinge og Gudbjerg, som ligger ret tæt på hinanden.

Med 3-4 par og 4 enlige fugle tynder det ud i bestanden i Sydvestjylland. Kun 1 par vides med sikkerhed at have haft ynglesucces, og her er det lige ved at ende galt. Parret yngler i en frithængende sløruglekasse, hvori der i 2006 yngledes Slørugle, mens Kirkeuglerne boede der i 2005. Den 25/5 bliver der konstateret 4 unger, men ved ringmærkning af dem 11/6 flyver en Slørugle ud af kassen, og det kan efterfølgende konstateres, at der mangler 2 kirkeugleunger. Hullet i kassen bliver formindsket, så Slørugler ikke kan komme ind. Hos de to øvrige par i Sydvestjylland er der golde æg i kasserne, hvilket ikke er første år, at dette er konstateret. Om dette er et tegn på indavl, vides ikke.

I en årrække har der været 2 sikre par i Vestjylland, men i 2007 er det ene par, som var i nærheden af Struer, helt væk. Det andet par får som vanligt 1-2 unger. Der-

udover er der gjort observationer af enlige fugle på to gamle ynglelokaliteter ved Herning, så måske er der enkelte par her endnu.

Med 5 sikre par og 2 enlige fugle i Østjylland er billedet det samme som i 2006. Antallet af par er formentlig i underkanten, da ikke alle kendte lokaliteter i nærheden af Randers er undersøgt, og det vurderes, at der skal lægges 2-3 par til. Et enkelt helt nyt par er konstateret ved Råsted, men ejerne har dog haft Kirkeuglerne ynglende i 2-3 år. På det nordøstlige Djursland holder det kendte par stadig stand.

I Nordvestjylland er 6 par registreret, heraf et på en ny lokalitet. 1 par ved Skive er den sidste rest i den vestlige del af området; dog ses en enkelt fugl i nærheden af en gammelkendt ynglelokalitet.

I Nordjylland er der i forbindelse med Kirkeugleprojektet under Zoologisk Museum registreret 40-45 par/territorier, heraf 36-41 par i Himmerland og 4 par i Vendsyssel. Der er 3 nye par i Himmerland, mens 2 af de 4 par i Vendsyssel er nye. Stederne blev fundet ved hjælp af playback, bl.a. ved Hjørring. Det bliver endnu et dårligt yngleår. Æglægning og klækning forløber planmæssigt, men ungeoverlevelsen er ringe, formentlig pga. fødemangel.

Der er grund til stor bekymring for Kirkeuglerne i Danmark, da der nu 2 år efter hinanden er konstateret

Tabel 11. Regional fordeling af ynglende Kirkeugle (*Athene noctua*) i 2007 samt ungeproduktion og enlige fugle.

DOF-afdeling	Ynglepar	Unger	Enlige fugle
Fyn			1*
Sønderjylland			1
Sydvestjylland	3-4	4	
Vestjylland	1	1-2	1
Sydøstjylland			1*
Østjylland	5	2+	2
Nordvestjylland	6	?	1
Nordjylland	40-45	15+	
I alt	55-60**	32+	5+

* Formodes at dreje sig om strejffugle og er ikke medregnet i totalen.

** Korrigeret for manglende oplysninger vurderes bestanden reelt at være på 60-70 par.

dårlig ynglesucces i kerneområderne, og det bliver mere og mere tydeligt, at der mangler føde i landskabet. Når undersøgelserne i Kirkeugleprojektet er færdige, foreligger der forhåbentlig nogle anbefalinger til et handlingsprogram. Ynglesuccesen skal øges, inden bestanden bliver for tynd med indavl til følge, da bestanden ellers formentlig vil krakelere, som det er sket i hele det øvrige land, og som det for alvor bliver tydeligt i den skrantende sydvestjyske population.

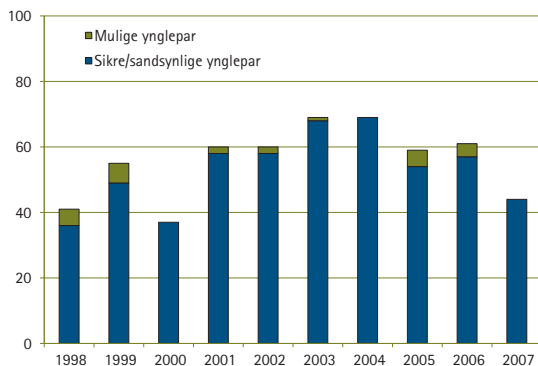
Mosehornugle *Asio flammeus*

Af artskoordinator Niels Knudsen

Blot 1 muligt ynglepar af Mosehornugle kunne det blive til i 2007, hvilket er historisk lavt.

Mandø var tidligere et af landets mest stabile ynglesteder for Mosehornugle, men i lighed med 2006 yngler der heller ikke Mosehornugle her i 2007. Dette skyldes højst sandsynligt, at der de senere år har været en mindre rævebestand på øen samt generelle problemer med vildkatte.

Mosehornugle har tidligere ynglet på øer i det syd-fynske, men der er ikke sikre data om yngel i år. Der er set to Mosehornugler sommeren igennem på en gammelkendt ynglelokalitet, men der er i modsætning til normalt ikke registreret yngleadfærd. Det er muligt, at fuglene har gjort et fejlsagent yngleforsøg; oversomrende Mosehornugler i par og stationært er ikke nor-

Figur 13. Bestandsudviklingen for Mosehornugle (*Asio flammeus*) i Danmark i perioden 1998-2007.

malt. Ifølge lokale kilder er der opstået et markant katteproblem på øen.

Perleugle *Aegolius funereus*

Af artskoordinator Hanne Tøttrup

I 2007 blev der sensationelt gjort et sikkert ynglefund af Perleugle i Midtjylland. Derudover er der fra yngletiden meldt om syngende individer på 3 andre jyske lokaliteter, 3 syngende på Bornholm og 1 på Amager.

Perleugle, en af årets to unger fra det sensationelle ynglepar i Midtjylland, 30. juni 2007. Foto: Gerner Majlandt.

Dette vurderes at dække over 1 sikkert og 1 muligt ynglepar i Jylland, 1 sandsynligt og 2 mulige ynglepar på Bornholm samt 1 muligt på Amager, og dermed en landsopgørelse på 2-6 par. Uden for yngletiden er der registreret 2 syngende fugle i Jylland i efteråret, 1 fugl på Sjælland, 1 trækfugl i Skagen samt 1 individ på Bornholm.

I en midtjysk plantage bliver der 13-14/4 opdaget et ynglende Perleuglepar i et sortspættehul i en ædelgran. Den 17/6 ses en stor unge i redehullet, og 19/6 og 21/6 hele 3 unger. Den 26/6 er hullet tomt, og forældrene og ungerne ses fra 29/6 først tæt på redestedet og derefter længere væk. Sidste observation gøres 4/7, da hannen høres ca. 750 meter fra redetræet. Der er tidligere kun gjort ét ynglefund af Perleugle i Danmark uden for Bornholm, da en ungfugl blev fundet død 18/7 1968 nordøst for Blokhus i Nordjylland. Vinteren inden var der en stor perleugleinvasion i Danmark, og ungen formodedes at stamme fra et lokalt ynglepar (Jørgen Terp Laursen 2006).

Øst for Silkeborg høres en Perleugle tre aftener i træ i marts måned samt en enkelt gang på en senere dato, og på Viborgkanten høres 1 Perleugle synge en lang sangserie 2/6. I Lille Vildmose-området høres 1 Perleugle tre gange midt på formiddagen 5/5. Der er desuden indkommet oplysninger om, at der her blev hørt Perleugle i juni 2005.

På Bornholm bliver der lyttet efter Perleugle i årets tre første måneder med negativt resultat. Især bliver Paradisbakkerne gået igennem, da der blev fundet 4 syngende hanner her i 2006. Først 29/3 høres 2 hanner i Pedersker Plantage syd for Ølene, og dagen efter høres 3 hanner samme sted. Den ene af disse hanner synger vedholdende fra 29/3-2/4 og derefter kun enkelte gange senere i april, hvilket vurderes som et sandsynligt ynglepar. Den anden synger mere eller mindre kontinuerligt i perioden 29/3-4/5, og den sidste høres 3 gange fra 30/3-2/4.

På Amager bliver 1 Perleugle hørt synge sporadisk fra 2-6/4 i Pineskov, og 14/5 findes en fugl trafikdræbt ved Knurrenborg Vang nordøst for Hillerød.

Fra efteråret foreligger der en række observationer. Der bliver hørt enlige fugle i Hvalskov Plantage på Midtdjursland 29/9, i Lille Vildmose-området 15/10 (på et andet sted end i maj måned) og i Nøkkentved sydvest for Holbæk 25/10. Det er ikke ukendt, at Perleuglen kan have en ny sangperiode i september og oktober i forbindelse med fjerskifte. En træt trækfugl iagttages af en stor skare ornitologer i Ellekrattet i Skagen 19/10, og en Perleugle ses siddende på vejen i Almindingen om eftermiddagen 15/11.

I Schleswig-Holstein er perleuglebestanden for opadgående (Hans Dieter Martens, pers. medd.). I 2006 var antallet af ynglepar 8, og dette tal er i 2007 steget markant til 15 ynglepar, hvoraf de 11 har ynglesucces. Gnaverbestanden har været høj i Schleswig-Holstein i 2007, hvilket ligger til grund for den gode perleuglesæson. Et kuld var så stort som på 8 unger, og det sidste kuld flyver ud så sent som primo august.

Eftersom der ikke har været nogen invasion af Perleugle i vinteren 2006/07 fra Skandinavien, er det ikke

utænkeligt, at ynglefundet i Midtjylland samt de øvrige mange observationer af Perleugler skal ses i sammenhæng med ekspansionen i Schleswig-Holstein. Bl.a. er 2 syngende hanner hørt umiddelbart syd for den dansk-tyske grænse (Hans Dieter Martens, pers. medd.). Fremtidige ringmærkningsfund samt ringmærkning af hunner og unger i Danmark kan forhåbentlig være med til at kortlægge sammenhængen mellem bestanden i Schleswig-Holstein og i Jylland.

Skov- og Naturstyrelsen i Feldborg opsætter i efteråret i samarbejde med DOF 15 perleuglekasser efter en model, som man med stor succes benytter i Schleswig-Holstein. På Skive-kanten er der på privat initiativ blevet opsat 5 kasser af samme type, og på Bornholm vil der ligeledes blive opsat 11 kasser af modellen fra Schleswig-Holstein.

Biæder *Merops apiaster*

Åfartskoordinator Magnus Bang Hansen

2007 kom til at ligne 2006 for Biæderens vedkommende, da der ikke er registreret nogen ynglefugle og udelukkende set forårstrækkende fugle. Det drejer sig næsten udelukkende om overflyvende enlige fugle på velkendte træksteder.

Et rygte om muligt yngleforsøg ved Jægerspris kunne desværre ikke bekræftes.

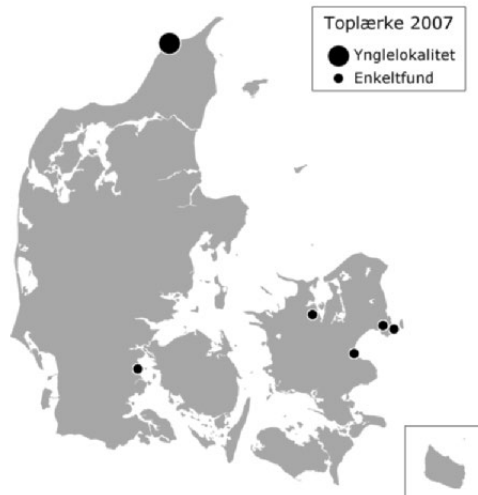
Toplærke *Galerida cristata*

Åfartskoordinator Anders Østerby

Der er i 2007 registreret blot 2 ynglepar af Toplærke i Danmark, begge i Hirtshals.

Forekomsten i vinterhalvåret følger det vanlige mønster, idet fuglene ses på spredte lokaliteter som Margretheparken og Østhavnen. Fra marts er observationerne koncentreret omkring Hirtshals Station, der har været den sikreste ynglelokalitet for arten de senere år. Her ses i maj op til 5 fugle på en gang. Der er ikke med

Figur 14. Forekomsten af Toplærke (*Galerida cristata*) i Danmark i 2007. Bemærk, at enkeltfundene ikke nødvendigvis er gjort i yngletiden.

sikkerhed konstateret ynglesucces, hvilket kan hænge sammen med, at der igennem hele året har været intensiv byggeaktivitet omkring stationen samt på rangerarealet nord herfor. I løbet af sensommeren og efteråret bliver der maksimalt set 2 fugle sammen, primært omkring Hirtshals Station og arealet nedenfor.

Området har været jævnlige besøgt af både lokale og tilrejsende ornitologer, og der er næppe overset udflyjne unger i Hirtshals. Af ovenstående fremgår hermed, at artens status som ynglefugl i Danmark efterhånden hænger i en særdeles tynd tråd.

Der er i år ikke indrapporteret fugle fra Nordjylland, heller ikke fra de sidste ynglesteder som Løkken, Frederikshavn og Hjørring.

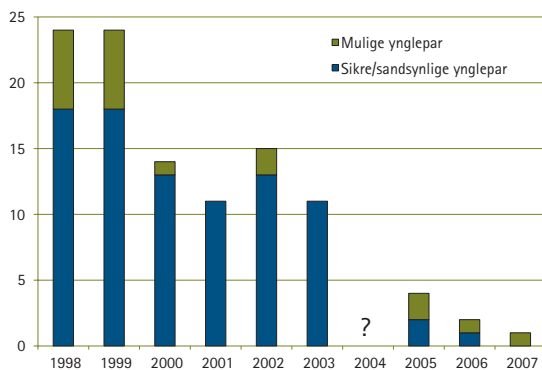
Markpiber *Anthus campestris*

Afartskoordinator Knud Pedersen

I 2007 blev der for første gang ikke observeret Markpiber på Skagens Odde. Dette triste faktum gælder for både ynglefugle og trækgæster. Arten er blevet eftersøgt på alle tidligere kendte ynglepladser på odden, bl.a. i forbindelse med NOVANA, men uden positivt resultat. Markpiber er ligeledes blevet eftersøgt i NOVANA-regi på Læsø uden held.

Anholt har i 2007, som eneste lokalitet i Danmark, kunnet fremvise en syngende Markpiber. Formodentlig samme individ er registreret 13/5, 27/5 og 8/6 af 3 forskellige observatører. Om der er tale om en ynglefugl eller blot en enlig territoriehævdende han, kan ikke afgøres ud fra det foreliggende materiale.

Ynglestatus for 2007 er altså 0-1 par. Situationen var forventet efter den kraftige tilbagegang i hele artens nordvestlige udbredelsesområde.

Figur 15. Bestandsudviklingen for Markpiber (*Anthus campestris*) i Danmark i perioden 1998-2007. Der kunne ikke foretages en bestandsvurdering for arten i 2004.

Vandstær *Cinclus cinclus*

Afartskoordinator Erik Dylmer

Vandstæren har i 2007 ynglet med 2 par, som begge har ynglesucces.

På den sædvanlige ynglelokalitet i Grejsdalen bliver der observeret 4 flyvefærdige unger 10/5. 2 unger

Vandstær, Solbjerg Engso, 8. december 2007. Foto: Lars Halkjær.

opholder sig umiddelbart nedstrøms reden, og de 2 andre ca. 150 meter opstrøms. Blot en enkelt forældre-fugl bliver noteret, og denne skifter mellem stederne, hvor ungerne opholder sig, med ca. et kvarters interval.

Det andet par benytter en gammel, ophængt kasse ved Randbøldal-Museet ved Vejle Å. Her bliver 2 unger filmet af TV SYD 7/5.

Sydlig Blåhals *Luscinia svecica cyaneola*

Afartskoordinator John Frikke

Den Sydlige Blåhals har ynglet i det sydlige Jylland siden 1992 efter omtrent 100 års fravær som dansk ynglefugl. Særligt inden for de seneste 5-7 år har arten tilsyneladende virkelig fået fodfæste, og den er nu fast ynglefugl i marskområderne ved Vadehavet fra Tøndermarsken i syd til Varde Ådal og Ho Bugt Enge i nord.

Registreringerne i 2006 og 2007 afslører henholdsvis 93 og 105 territoriale hanner/par, hvilket er noget færre end i de foregående to sæsoner. Denne tilbagegang vurderes dog ikke at være reel, idet den formodentligt alene afspejler en mindre indsats og registreringsaktivi-

Sydlig Blåhals, Tøndermarsken, 29. april 2007. Foto: Helge Sørensen.

Tabel 12. Antallet af territorier af Sydlig Blåhals (*Luscinia svecica cyaneola*) i perioden 2004-2007 fordelt på lokaliteter. Dækningen er ikke optimal i 2006 og 2007, hvilket formodes at være grunden til de lavere totaler for disse år.

DOF-afdeling og lokalitet	2004	2005	2006	2007
Sønderjylland				
Ubjerg Kog	3	4	4	3
Magisterkog	23	20	11	10
Rudbøl Kog	28	36	11	17
Gl. Frederikskog	1	1	3	1
Ny Frederikskog	1	2	1	2
Magrethekog Syd	0	0	1	1
Magrethekog N, m. Vidåen	14	18	4	10
Højer Kog	14	12	1	1
Sejersbæk Kog	?	3	1	?
Gammelenge	5	2	?	?
Møgeltønder Kog	?	2	4	5
Ballum Forland	2	5	2	5
Ballum Enge	3	14	4	7
Rømødæmningen	0	0	1	0
Astrup Enge	6	?	2	5
Brøns Enge	2	?	?	?
Rejsby Enge	?	?	1	?
Rejsby Forland	0	0	2	?
Helm Odde Marsk, Rømø	1	0	?	?
Tinglev Mose	0	0	1	0
Frøslev Mose	0	0	1	0
Sydvestjylland				
Gl. Hviding Enge	1	0	2	1
Råhede Enge	1	3	1	?
V. Vedsted Enge	0	0	3	?
Ribemarsken Syd	2	3	4	2
Ribemarsken Nord	0	0	1	4
Vilslev Enge	1	7	1	2
Darum Enge	0	0	3	5
Sneum-Tjæreborg Enge	8	2	1	5
Hostrup/Kokspang Enge	0	1	0	0
Kravnsvø Enge, Varde Ådal	1	2	2	1
Vibæk Enge, Varde Ådal	0	1	?	?
Alslev Marsk, Varde Ådal	0	3	1	?
Janderup Enge, Varde Ådal	4	2	2	2
Billum Enge, Varde Ådal	3	3	5	3
Tarphage Enge, Varde Ådal	3	3	4	3
Kjelst Enge	4	3	2	4
Skødstrup Enge	1	1	2	2
Mosevrå Enge	2	2	1	1
Sønderho, Fanø	0	0	1	1
Gamst Søenge	0	0	1	0
Vestjylland				
Vest Stadil Fjord	1	0	0	0
Skjern Enge	0	0	1	0
Rindom Enge	0	0	0	1
Tim Enge	0	0	0	1
I alt optalt	135	155	93	105

tet i de sønderjyske kerneområder. Registreringsaktiviteten synes at have været den samme i Sydvestjylland, og her spores en fortsat svag antalsmæssig fremgang, der især kan ses i det nordligste kerneområde ved Ho Bugt.

Blåhalsen kan være ganske vanskelig at registrere i det åbne, vidtstrakte og ofte ganske blæsende marsklandskab, men et særligt kendskab til bestanden i visse områder viser, at arten ikke er særlig stedtro, og at størrelsen af lokale bestande kan variere temmelig meget fra år til år. Dog tyder registreringerne i 2006 og 2007 på, at arten fortsat spreder sig mod nord, og med dens beskedne krav til levesteder kan den forventes at dukke op rigtigt mange steder i fremtiden.

De mest atypiske registreringer i 2006 er af syngende/territoriehævdende fugle i Frøslev Mose og Tinglev Mose i Sønderjylland samt ved Gamst Søenge nordøst for Vejen. Disse fund i moser og vådområder i indlandet er måske starten på en betydelig udvidelse af artens udbredelsesområde i Danmark og bør følges op med fremtidige eftersøgninger på lokaliteterne og i lignende moseområder i det sydlige Jylland.

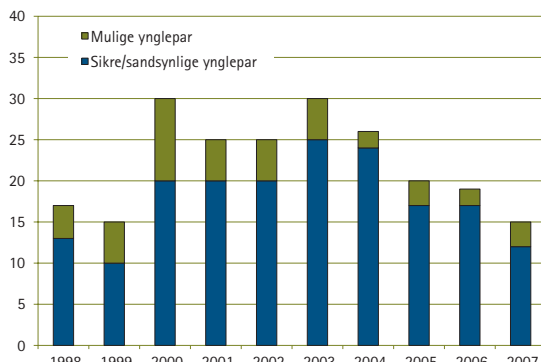
En fast syngende han ved Sønderho på Fanø i både 2006 og 2007 er også spændende registreringer, da Sydlig Blåhals kun i ganske få tilfælde tidligere har fundet vej til Vadehavsoerne. I 2006 blev der desuden registreret en syngende fugl i Skjern Enge, som sammen med tidligere fund ved Tipperne (ikke territoriehævdende), Stadil Fjord og så langt nordpå som i Vejlerne tyder på, at den Sydlige Blåhals måske også er på vej til lavbundsområderne ved de vestjyske fjorde og Limfjorden. Observationerne af syngende hanner ved Rindom Enge og Tim Enge i 2007 understøtter måske denne antagelse.

Stor Tornskade *Lanius excubitor*

Afartskoordinator Niels Peter Brøgger

Årets ynglepar opgøres til 7 sikre, 5 sandsynlige og 3 mulige par ud fra indberetninger af fugle i yngletiden. Landsbestanden kan derfor opgøres til 12-15 par. Der er registreret 11 unger fra 4 kuld.

Trods lige så mange observationsdage i 2007 som de seneste ca. 5 år er der ikke fundet sikre ynglepar i Oks-

Figur 16. Bestandudviklingen for Stor Tornskade (*Lanius excubitor*) i Danmark i perioden 1998-2007.

bøl-området, men kun 1 sandsynligt par. Her har tidligere været op til 6 par. Der bliver i september måned fundet 2 trafikdræbte fugle, som vurderes til at være 1K fugle, men om disse fugle er klækket i Oksbøl-området eller overhovedet i Danmark, er uvist.

Samme tendens er der på Lønborg Hede, som trods mindst 5 besøg i april, maj og juni ikke kan fremvise en eneste fugl. Denne lokalitet har tidligere haft helt op til 5 par.

Der er et nyt par på en lokalitet i Herning Kommune, idet der flere gange er set 2 fugle, og 1 rede er fundet. Dette område ligger tæt på Nørlund Plantage og Harild Hede, som igen er oppe på 3 sikre par.

Der er stadig ingen sikre ynglefund fra Sønderjylland, Nordjylland eller Øerne. Det østligste sikre par findes i Donsø Sande på Karup Flyvestation.

Flere lokaliteter har haft enlige fugle til langt hen i april måned, bl.a. nær Salten Langsø. Rugningen starter normalt i begyndelsen af april, så disse fugle er potentielle ynglefugle, men kan også nemt være fugle på forsinket træk eller blot uparrede fugle. Ved trækstederne, såsom Skagen og Gilbjerg Hoved, ses der jævnligt enlige fugle i april og maj måned. Disse kan også dreje sig om fugle fra mislykkede yngleforsøg.

Referencer og litteraturliste

- BirdLife International 2004: Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. – Cambridge, UK: BirdLife International (BirdLife Conservation Series No. 12).
- Christensen, J.S. & P. Lange (red.) 2007: Fugleåret 2006. – DOF.
- Clausen, P., Kahlert, J., Hounisen, J.P., Olsen, K., Bøgebjerg, E. & Kjeldsen, J.P. (2007): Tøndermarskens ynglefugle 2005-2006. Naturovervågning. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. – Arbejdsrapport fra DMU 238: 56 s. (elektronisk).
- Ehmsen, E. & L. Pedersen (red.) 2007: Årsrapport for Projekt Ørn 2007. – Dansk Ornitologisk Forening. Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/proj/oern/dokumenter/aarsrapport_oern_2007.pdf
- Grell, M.B. 1998: Fuglenes Danmark. – G.E.C. Gads Forlag, København.
- Grell, M.B. (red.) 1999: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 1998. – DOFT 93: 105-126. Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/doft/dokumenter/doft_1999_3_1.pdf
- Grell, M.B. (red.) 2000: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 1999. – DOFT 94: 55-72. Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/doft/dokumenter/doft_2000_2_1.pdf
- Grell, M.B. (red.) 2001: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2000. – DOFT 95: 51-68. Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/doft/dokumenter/doft_2001_2_2.pdf
- Grell, M.B. (red.) 2002: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2001. – DOFT 96: 43-67. Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/doft/dokumenter/doft_2002_2_1.pdf
- Grell, M.B. & B. Rasmussen (red.) 2003: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2002. – DOFT 97: 175-192. Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/doft/dokumenter/doft_2003_2_1.pdf
- Grell, M.B., Heldbjerg, H., Rasmussen, B., Stabell, M., Tofft, J. & T. Vikstrøm (red.) 2004: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2003. – DOFT 98: 45-100. Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/proj/datsy/dokumenter/Doft_08_2004_LOW.pdf
- Kjeldsen, J.P. (i trykken): Ynglefugle i Vejlerne. – DOFT 102(1).
- Kloose, O. & B. Koop 2007: Brutbestand, Verbrietung und Siedlungsdichte des Uhus (*Bubo bubo*) i Schleswig-Holstein. – Corvus 20.
- Laursen, J.T. 2006: Danmarks ugler. Danmarks Dyreliv, Bind 10. – Apollo Books, Stenstrup.
- Nyegaard, T. & M.B. Grell (red.) 2005: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2004. – DOFT 99: 88-106. Findes på: <http://www.dof.dk/sider/images/stories/proj/datsy/dokumenter/DATSY2004.pdf>

- Nyegaard, T. & M.B. Grell (red.) 2006: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2005. – DOFT 100: 11-28.
Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/proj/datsy/dokumenter/DATSY_DOFT_2_06Low.pdf
- Nyegaard, T. & M.B. Grell (red.) 2007: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2006. – Dansk Ornitologisk Forening.
Findes på: http://www.dof.dk/sider/images/stories/proj/datsy/dokumenter/DATSY_DOFT_2_06Low.pdf
- Rasmussen, L.M. 2007: Hedehøg i Danmark ynglesæsonen 2007 – arbejdsrapport fra Projekt Hedehøg.
– Dansk Ornitologisk Forening.
Findes på: <http://www.dof.dk/sider/images/stories/proj/hedehoeg/dokumenter/hedehoeg2007rap.pdf>
- SOF 2007: Fågelåret 2006. – Vår Fågelvärld, supplement nr. 47. Stockholm.
- Sudfeldt, C.R. et al. (2007): Vögel in Deutschland 2007. – DDA, BfN, LAG VSW, Münster.

Danske Fuglestationer – Anno 2007

Redigeret af Jørgen Staarup Christensen

Indledning

Til *Fugleåret 2007* har vi modtaget en årsberetning fra alle stationer, på nær Kongelunden og Vorsø. Den aktuelle dækning og aktivitet i 2007 vil fremgå af de enkelte afsnit.

Statsejede Fuglestationer:

Tipperne

Tipperne er i dag eneste tilbageværende statsdrevne feltstation. Tipperne hører under Miljø- og Energiministeriet og administreres af Skov- og Naturstyrelsen ved Oxbøl Statsskovdistrikt. Skovdistriktet står for opsyn og pleje samt publikumsinformation. Fuglelivet på Tipperne overvåges af ornitologer, der er ansat af Danmarks Miljøundersøgelser.

Dansk Ornitologisk Forenings Fuglestationer:

Gedser Fuglestation

Fuglestationen blev etableret 1995 og ledes nu af Hans Lind. Gedser Fuglestation har primært til formål at dække fugletrækket ved optællinger og ringmærkning. Dækning og aktivitetsniveau varierer fra år til år. Stationen har fast fysisk ramme nyopført bolig ved Gedser Fyr.

Kongelundens Fuglestation

Fuglestationen drives i regi af DOF København. Stedets mangeårige leder Preben Berg er fraflyttet København, hvorfor Kongelunden i dag står uden leder. Der er ikke modtaget en årsrapport fra Kongelunden i år.

Gilbjerg Fuglestation

Gilbjerg Fuglestation blev etableret i 1995 og ledes i dag af Morten Rasmussen i regi af DOF København. Der foretages årligt optællinger af forårstrækket i perioden 1. marts - 15. juni. Fuglestation har fast fysisk ramme i skurvogn i et samarbejde med Dansk Folkeferie.

Keldnør Fuglestation

Fuglestationen blev etableret 1995 og drives i regi af DOF Fyn under ledelse af Jacob Sterup. Keldnør Fuglestation har primært til formål at dække efterårstrækket ved optællinger og ringmærkning. Dækning og aktivitetsniveau varierer fra år og til år. Stationen har ingen fast fysisk ramme, men evt. fast personale bor i et sommerhus lejet til formålet.

Blåvand Fuglestation

Fuglestationen blev etableret i 1963 og med fast fysisk ramme i den gamle fyrbolig siden 1968. Fuglestationens daglige leder er Bent Jacobsen. Fugletrækket overvåges systematisk ved optællinger og ringmærkning både

forår og efterår. Fuglestationen indgår i et samarbejde med Ribe Amt om naturvejledning og formidling, som en del af Blåvand Naturcenter.

Frivillige/private fuglestationer:

Christiansø Feltstation

Christiansø Naturvidenskabelige Feltstation (CHNF) er en privat almennyttig forening. Peter Lyngs er feltstationens daglige leder. Formål med CHNF er at fremme kendskabet til og interessen for Ertholmenes natur, at støtte og foretage naturvidenskabelig forskning i og overvågning af naturen på Ertholmene, samt at arbejde for at beskytte og bevare Ertholmenes enestående natur.

Rørvig Fuglestation

Rørvig fuglestation er en lokal forening, hvis formål er at udforske fuglelivet på Rørvig-halvøen. Formand for foreningen er Anders Tøttrup. Foreningen udgiver hvert år en rapport over årets observationer.

Vorsø Feltstation

Øen Vorsø er i dag en del af Silkeborg Statsskovdistrikts naturskovsområde. Fungerer i dag på privat bases, hvor feltstationen tidligere leder Jens Gregersen foretager frivillige optællinger på øen, samt årlige kortlægninger af øens ynglefuglebestande. Der er ikke modtaget en årsrapport fra Vorsø i år.

Skagen Fuglestation

Frivillig og løst organiseret med lokale Knud Pedersen og Rolf Christensen som de bærende kræfter. Der foretages stort set daglige optællinger af trækket både forår og efterår, samt daglig ringmærkning enten forår eller efterår.

Christiansø Feltstation

Af Peter Lyngs

Nordlig Blåhals, Christiansø, 18. maj 2007. Foto: Mikkel Holck.

Indledning

Feltstationen var bemanded fra starten af april til slutningen af oktober, og de rutiner, som har været fulgt siden 1998, fortsatte: optællinger af rastende og trækende fugle forår og efterår, optællinger af og videnskabeligt arbejde med ynglefuglene forår og sommer, samt noget ringmærkning af trækfugle efterår. Desuden lavede Jørgen Rabøl orienteringsforsøg i august-september, og Mark Desholm fra DMU radarstudier af trækkende fugle i september-oktober.

Ynglefuglene

Det videnskabelige arbejde med ynglefuglene er som vanligt koncentreret omkring Ederfugl og Alk og består i detaljerede undersøgelser af bl.a. ynglesucces, ynglebiologi og demografi. Det samlede antal ynglefugle på Ertholmene ligger i 2007 på omkring 13.400 par fordelt på 30 arter.

Alkene har ikke deres bedste år på Græsholmen i 2007. Bestanden stiger lidt og når 1000 par (en firedobling på kun 20 år!), men først en kuling fra nordøst og derefter en storm fra vest skyller omkring 100 reder bort. Ynglesuccesen på de højereliggende dele af holmen er dog som vanligt god. Vores undersøgelser viser dog også, at op mod 10-20 % af ungerne ædes af svartbage, umiddelbart efter at de i en alder af tre uger har forladt reden for at drage til havs med deres fædre.

Havde Alkene et lidt blandet år, har Ederfuglene

derimod et rigtigt dårligt år. Bestanden falder lidt – fra 1780 rugende hunner til 1660 – men i midten af maj bliver det klart, at der er noget helt galt. Vi begynder at finde flere og flere døde og døende fugle, der er helt udmagrede. Frem til starten af juni finder vi 150 Ederfugle, alle døde af sult og stærkt belastede af parasitter. Allerede omkring 18/5 er alle hannerne trukket bort, flere uger tidligere end de plejer. Kort sagt synes der at have været noget galt med Ederfuglens vigtigste føde ved øerne, de små blåmuslinger.

Men Ederfuglens genvordigheder er ikke slut med det. Ud fra den ynglesucces, vi har fundet i 2007 (3,8 ælling pr. rede), kan vi beregne, at omkring 6000 ællinger har forladt øerne for at svømme til Bornholm. Men da vi i dagene 8-9/6 laver en optælling af Ederfugleællinger langs hele Bornholms kyst, finder vi kun 87 ællinger. Med andre ord er mere end 95 % af ællingerne forsvundet. En så høj ællingedødelighed er helt unormal. Havde det været normalt, var Ederfuglen uddød for mange år siden!

Ederfugle lever længe, og et enkelt års fejlslagen ynglen er ikke en katastrofe. Men sammenholdt med de mange døde voksne vi har fundet i år, det faktum at op mod 20% af Ederfuglens æg er golde, og at bestanden på Ertholmene er næsten halveret siden 1992, er der ingen tvivl om, at Ederfuglene på øerne går en svær fremtid i møde.

Trækfuglene

Foråret er som i 2006 præget af ret rolige vindforhold, god sigt og et generelt lille tiltræk af småfugle. Der er dog enkelte perioder med pænt tiltræk omkring slutningen af april (med bl.a. 200 rastende Gransangere, 900 Sangdrosler og 3000 Rødhalse 24/4) og i midten af maj (med bl.a. 1200 Løvsangere 13/5 og 100 rastende Stenpikkere samt 1.000 Løvsangere 14/5).

Sommeren er generelt ret atlantisk med en del blæst og regn.

Også efteråret er ret blæsende og præget af vestlige vinde. Med undtagelsen af slutningen af september og den første uge af oktober er trækket generelt beskedent og uden de store overraskelser. De største tiltræksdage med småfugle falder i dagene 29/9-7/10 med bl.a. 1500 rastende Rødhalse 2/10, 1.200 Sangdrosler 30/9, og 1100 Fuglekonger 3/10 og 6/10. Der er ingen invasionsartede bevægelser, men der ses dog i alt 105 træk-kende Fjeldvåger, det højeste antal siden 2001. Trækket af Traner og Gæs er moderat, og der bogføres "kun" 1583 Traner (heraf 520 3/10) og 25.000 Brantagæs (heraf 16.600 20/10; hovedsageligt Bramgæs). Som følge af den megen vestenvind ses der kun få sibiriske sangere: kun 2 Fuglekongesangere og 3 Hvidbrynede Løvsangere bliver det til.

På Christiansø Feltstations hjemmeside, www.chnf.dk, kan de daglige observationer fra 2007 og andre år findes på siden www.chnf.dk/obs/tidligereobs/.

	Forår	Efterår
Dækning	2/4-22/7	23/7-26/10
Ringmærkning, total	387	7.885
Tre talrigest mærkede arter	Alk 252 Ederfugl 58	Rødhals 1915 Fuglekonge 2490 Sangdrossel 696
Sjældneste ringmærkede arter		Fuglekongesanger 2 Hvidbrynnet Løvsanger 1
Observationer, almindeligste arter	Rødhals 6372 Løvsanger 5557 Sangdrossel 2253	Fuglekonge 9700 Rødhals 8755 Bramgås 8049 Sangdrossel 5036 Løvsanger 3690
Observationer, usædvanlige arter/antal	Blåhals 9 Lille Fluesnapper 60 Karmindompap 66 Hortulan 14	Fjeldvåge 105 Skovsanger 248 Lille Fluesnapper 29 Høgesanger 4
Observationer, sjældne arter	Flodsanger 1 21/5 Høgesanger 2 3/6 Lundsanger 1 8/6 Hvidh. Fluesna. 1 15/5 Rosenstær 1 3/6 Sorth. Måge 1 13/5	Storkjove 1 15/10 Storpiber 2 Hvidbrynnet Løvsanger 3 Fuglekongesanger 2 Hærfugl 1
Ynglefugle almindeligste (par)	Sølvmåge 8000 Lomvie 2500-3000 Ederfugl 1660 Alk 1000	
Ynglefugle sjældne (par)	Karmindompap 0-1 Baltisk Sildemåge 4 Knarand 1	

Hortulan, Christiansø, 12. maj 2007. Foto: Eva Foss Henriksen.

Gedser Fuglestation

Af Hans Lind

Indledning

Udover standardiseret ringmærkning som led i miljøovervågningen har vi som mål at formidle viden om ringmærkning og trækfugle til publikum.

En del af fuglestationens virksomhed er at formidle den indsamlede viden til publikum. Således har vi den sidste søndag i september afholdt et Åbent Hus-arrangement, hvor mere end 150 mennesker mødte op for at komme i nærkontakt med de ringmærkede fugle. Derudover har vi haft et par skoleklasser på besøg, ligesom der jævnligt er kommet turister og lokale folk til stationen for at høre om nyt på fuglefronten.

Vi har også fungeret som undervisningssted, idet Zoologisk Museum og Danmarks Ringmærkerforening i september har afholdt et weekendkursus for nye ringmærkere.

Meget af vores tid går med pleje af området, og særlig brombærrene er livskraftige og kræver en stor indsats – hele tiden. Vi arrangerede 11/11 "Store kratrydningsdag", hvor ca. 25 personer med leer, beskæresakse, ørne-næb, buskryddere og en motorsav gik i krig mod brombær og andet krat, der var blevet for stort og tæt.

I årets sidste måneder var vi involveret i fugleinfluenzaen sådan at forstå, at vi foretog svælg- og kloakprøver af særligt udvalgte fuglearter.

Trækfuglene

Nogle af de trækobservationer, der er nævnt nedenfor, er dels gjort af det tilstedeværende personale ved fuglestationen, dels af ornitologer, der på egen hånd har obs'et i Gedserområdet uden direkte tilknytning til stationen. Det har vist sig at være vanskeligt at få faste

Nordlig Blåhals, Gedser Fuglestation, 17. maj 2007. Foto: Hans Lind.

observatører til regelmæssigt at følge det ellers imponerende fugletræk over Gedser Odde.

Lommer: Trækket af specielt Rødstrubet Lom ved Gedser kan være stort, således flere dage med over 200 individer pr. dag. Bedste dag er 30/11 med 485 (samme dag trækker kun 4 Sortstrubet Lom). Det bliver også til 2 Islom i 2007, heraf et sommerfund 2/6, og 1 fugl 25/10.

Ederfugl er den art, som Gedser er mest kendt for, da der kan være et meget koncentreret og derfor stort træk forbi Odden. Dette gælder både forår (månedsskiftet marts/april) samt efteråret, men her synes trækket at være mere spredt og med to toppe (samt et fint sommertræk af udfarvede hanner, der har parret sig og forlader de "nære" yngleområder). Men foråret er ikke dækket nok, så her er ikke indrapporteret bemærkelsesværdige store tal. Efterårets bedste dag med Ederfugl er 5/10 med 28.800, hvilket ligger i kategorien pænt. Der ses 1 Kongeederfugl trækkende forbi odden 29/9.

Sortand kan også ses hele året ved Gedser, men er ikke en art, som mange synes at beskæftige sig med. Der er dog indrapporteret flere dage med over 1000 indivi-

Gedser Fuglestation.
Foto: Brian Maar.

der på træk, og bedste dag nævnt i DOFbasen er 23/12 med 6.770.

Den 15/12 trækker 154 Fløjslænder forbi odden, et højt antal set med Gedser-briller. Endelig skal Rødhalsed Gås nævnes; 1 fugl trækker 20/10.

En mere eksotisk art i form af en Hellig Ibis ses ved flere tilfælde 6/10.

Dværgmåge: Almindeligvis er der mange dage med over 100 individer på træk, og 15/12 er der indrapporteret en stor dag med 436 individer.

Sorthovedet Måge synes nu at være fast på årslisten for Gedser. Der er således indtastet en obs 6/5, da et 2K individ trækker øst.

Kjover er lunefulde arter, hvis træk korrelerer meget med mågefuglenes træk, specielt relationen Splitterne - Almindelig Kjøve. I alt er der rapporteret om ca. 65 Almindelige Kjøve, ca. 20 Mellemkjøve og 3 Lille Kjøve.

Rovfuglene er formentlig den gruppe, der er mest vindfølsom, og der er således store udsving i deres optræden ved Gedser. Slangeørn er nok den art, som mange husker fra 6/9, hvor et eksemplar trækker forbi. En almindelig art som Rørhøg markerer sig med hele 63 individer trækkende 1/9, hvilket er uhørt mange ved Gedser og også ny dagsrekord.

Ringdue: Bedste dag er 6/10, hvor 44.000 er indrapporteret. Drosler er ikke arter, der normalt ses ved Gedser i særlig store tal. Dog bør nævnes imponerende 1958 Misteldrosler fra 29/9. Finkefugle: Her er bedste dag med Bogfinke/Kvækerfinke skønnet til 90.000 29/9.

Ringmærkning

Hvor observationssiden kørte en smule på vågeblus, fik vi derimod mulighed for at gøre en ekstra indsats for ringmærkningen, idet Jesper Brinkmann tilbragte nogle måneder på Gedser Odde. Ovenpå 2006, hvor ringmærkningen var noget uregelmæssig, så vi i spænding frem til at få dækket det meste af foråret samt hele efteråret. Sammen med Jens W.Christoffersen gjorde Jesper en kæmpemæssig indsats, så hovedparten af foråret og hele efteråret blev dækket ind med ringmærkning.

Allerede forårets fangster (2228 fugle) overstiger den hidtidige sæsonrekord. Ikke de store hits i fangsterne, men 1 Gøg bliver fuglestationens nye mærkeart, og nævnes skal også 1 Ringdrossel, 3 Rødtoppet Fuglekonge, 1 Blåhals og 14 Karmindompap, som er lidt usædvanlige for Gedser Fuglestation.

Midt i juli starter vi ringmærkning op ved Vesterhave, et rørskovsområde i Gedsers nordlige udkant. Når bemanningen og fuglenes antal tillader det, bliver der mærket både her og på odden. Det giver naturligvis en del rørskovsfugle, og belønningen bliver fuglestationens 2. Buskrørsanger. På odden bliver det 1/9 til endnu en Buskrørsanger.

September er præget af regn og kraftige sydvestvinde, der normalt ikke er godt for småfuglemærkningen på Gedser Odde, men i den sidste uge af måneden kommer et omslag i vejret, hvilket får fuglene til at komme væltende! Den 29/9 vil især blive husket, da der denne dag på odden og ved Vesterhave tilsammen bliver mærket 963 fugle. Begyndelsen af oktober præges af et stort

	Forår	Efterår
Dækning	Delvis dækning fra medio marts til medio juni	1/7-15/12
Ringmærkning, total	2.228 (56 arter)	14.117 (83 arter)
Talrigest ringmærkede arter	Rødhals 457 Jernspurv 266 Grønirisk 196 Løvsanger 143	Rødhals 2284 Løvsanger 1346 Grønirisk 1206 Fuglekonge 1048
Sjældneste ringmærkede arter	Blåhals 1 Flodsanger 1 Rødtoppet Fuglekonge 3	Buskrørsanger 2 Høgesanger 1 Fuglekongesanger 1 Gulirisk 1
Observationer, usædvanlige arter/antal	Islom 1	Islom 1 Rødhalsed Gås 1 Hellig Ibis 1 Mellemkjøve ca. 20 Lille Kjøve 3 Slangeørn 1 Rørhøg 63 (dagsrekord) Finker (én dag) 90.000
Observationer, sjældne arter	Sort Stork 1 Sorthovedet Måge 1	Sølvhejre 1 Kongeederfugl 1

influx af både Musvit og Blåmejse, men også Grønsisken er ret talrig omkring månedsskiftet september/oktober.

Resten af oktober og november byder ikke på de store specialiteter, men mange Grønirisk lader sig indfange i stationshaven. Overraskelsen lader vente på sig helt til 10/12, da Danmarks første vinterfund af Fuglekongesanger lader sig ringmærke. Det viser sig, at den er langtidsstationær: Den kunne opleves på stedet i mindst et par dage ind i det nye år.

I alt bliver der ringmærket 16.345 fugle af 78 arter inden for Gedser Fuglestations område.

Genmeldinger og udenlandske ringe

Ud af det store antal fangne fugle er det forventeligt, at der kommer en del genmeldinger og kontroller af fremmede ringe. Her skal kun nævnes et udvalg. En Gransanger fundet død i Spanien, Jernspurv og Rørsanger, begge aflæst i Belgien, og Spurvehøg fundet i Slesvig-Holsten og en anden i Frankrig. En Rødhals, mærket allerede i 2003, bliver aflæst hele 2 gange i Minsk, Hviderusland, 10/5 og 12/9 2003!

Hele 28 kontroller af fugle fra udenlandske ringmærkningscentraler, næsten halvdelen er svenske Blåmejsere. Interessant er det, at der 27/10 bliver aflæst både Musvit og Blåmejse med polske ringe. En Sangdrossel fra den store dag 29/9 har Moskva-ring, og endnu en Sangdrossel fra samme dag med Stockholm-ring er mærket ved Ottenby, Öland, dagen i forvejen.

Den nok mest specielle aflæsning er en Munk med ring fra Malta. Grønirisk, Grønsisken, Gærdesanger, Kærsanger, Rørsanger, Broget Fluesnapper og Jernspurv udgør resten af kontrollerne, der også omfatter lande som Norge, Tyskland og Belgien.

Gilbjerg Fuglestation

Af Alexander Lee, Janus Ethelberg, Arne Volf og Morten Rasmussen

Indledning

I 2007 er vi igen heldige at have observatør i det meste af foråret. I marts dækker Peter Tangsgaard (Helsingør), Torben Ethelberg og Eilif Bendtsen (begge Bornholm) og Alexander Lee (Herlev) deler april, mens der kun er løst dækket i maj. Noget uventet gør efterlønerne Torben Ethelberg og Eilif Bendtsen det med stor iver og entusiasme, så en stor tak til dem for det fine arbejde, de har udført. Og æret være Torben Ethelbergs minde. Torben gik alt for tidligt bort i december 2007.

Samarbejdet med Dansk Folkeferie kører fortsat upåklageligt. De stiller faciliteter til rådighed mod, at vi guider nogle ture for dem. I år bliver det til 4 ture. Disse ture er en blandet succes, men alt i alt guides små 80 deltagere rundt i området. DRs program, Viden om, er på besøg i maj for at lave et indslag om ringmærkning med billeder fra nettene og et interview med Kasper Thorup fra ZM om fuglenes træk mønstre.

Gilbjerg Fuglestation har fortsat tæt kontakt til Skov- og Naturstyrelsen (SNS) angående en plejeplan for Gilbjerg Hoved. Som en del af plejen af Gilbjerg Hoved har SNS i sensommeren slået vegetationen på hele overdrevet, så der stort set kun er tjørn og ege tilbage på området.

Sidste års succes med internetadgang fra vores skurvogn har igen gjort det muligt for observatøren at lægge trækdata online hver dag.

Trækfuglene

Forårstrækket er på det jævne. 24.063 Ederfugle er fint, mens 12 Havørne er ny årsrekord, og hele 5 fugle

	Forår	Efterår
Dækning	1/3-15/6	Løst dækket
Ringmærkning, total	300	300
Tre talrigest mærkede arter	Løvsanger Blåmejse Musvit	Løvsanger Blåmejse Musvit
Observationer almindelige arter	Huldue 408 Bogfinke 434.069 Vendehals 6	
Observationer, usædvanlige arter/antal	Sort Glente 2 Hedehøge 2 Sorthalsed Lappedykker 4	
Observationer, sjældne arter	Stor Skrigeørn 1 Pomeransfugl 2 Steppehøg 1	
Ynglefugle, almindeligste (par)	Ingen optælling	
Ynglefugle, sjældne (par)	Ingen optælling	

Vendehals, Gilbjerg, 25. april 2007. Foto: Axel Mortensen.

16/4 er ny dagsrekord! Der trækker i foråret 1636 Spurvehøg, mens Lærkefalk kun repræsenteres med 10, hvilket er usædvanligt lidt for en art, der ellers er i fremgang. Det skyldes sandsynligvis det elendige majvejr sammen med den løse dækning i maj.

Tidligt på sæsonen er Huldue-totalen på 408 fugle. Der er pænt mange Bogfinker med 434.069, hvoraf 77% (ca. 330.000) kommer i marts, hvilket er uhørt tidligt og til dels skyldes højtryksvejr sidst i denne måned. Vendehals 6, hvor største dage er 2 dage med 2 fugle, første fund 24/4, sidste fund 13/5 med 2.

Og så er der de sjældne: Her bliver det til 2. fund nogensinde af Stor Skrigeørn 23/4 ved Hesbjerg (PEP), og en Sort Glente kommer forbi Hesbjerg 14/4 og 16/4 ved Gilbjerg. Den enlige Steppehøg kommer forbi Gilbjerg 13/4. To gamle Hedehøge ses hhv. 24/4 (han) og 25/4 (hun). Lidt usædvanligt ses 2 Pomeransfugle 14/4 (BJO), men knap så usædvanligt er der 1 Rødrygget Svale i starten af maj (3/5, KHC). Korttået træløber (31/03-01/04) er 3. fund nogensinde! Det er ikke meget for sæsonen med 1 Piro 13/5, og til sidst skal det nævnes, at der i år ikke er set Turteldue.

Ringmærkning

Eilif Bendtsen starter ringmærkningen ved Gilbjerg op i april sammen med lokale Jan Hjort Christensen. Jan fortsætter resten af foråret samt det meste af efteråret. Med en samlet fangst på omkring 600 fugle er udbyttet fint.

Rørvig Fuglestation

Af Anders P. Tøttrup

Indledning

Det 35. virksomhedsår for Rørvig Fuglestation (RF) blev et fint år med et stort aktivitetsniveau, udgivelse af stationens 34. årsrapport, der dækker 2006, og mange fine fugleoplevelser.

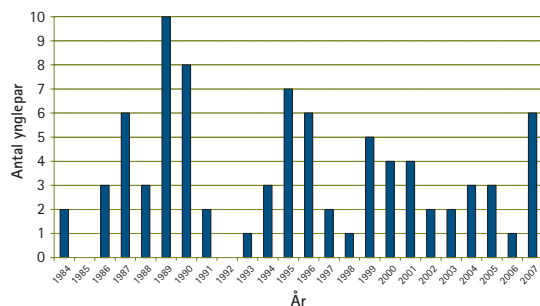
Der bliver registreret 4 nye arter for området i 2007: Middelhavsmåge, Kaspisk Måge, Nilgås og Ørkenstenpikker. Sidstnævnte er en af de sjældneste fugle, der til dato er observeret i Rørvig, og det bliver da også et stort tilløbsstykke, til dels fordi fuglen er kulminationen på vort lokale feltræf: Tigerjagten 2007. Med de nye arter er der nu registreret 307 forskellige fuglearter på Rørvighalvøen (se mere i årsrapporten fra Rørvig Fuglestation, som kan findes på stations hjemmeside: www.rfst.dk).

To ynglefugle i fokus

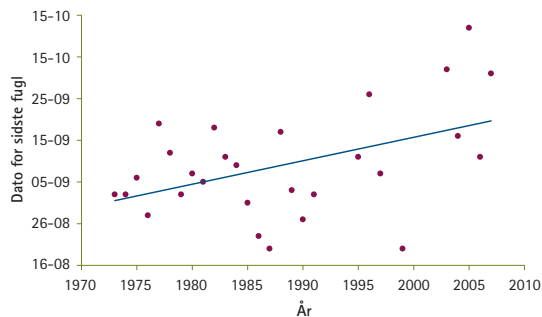
På ynglefuglefronten satte RF fokus på to arter i 2007: Rødrygget Tornskade og Nattergal.

Nattergal ser ved ankomsttidspunktet i midten af maj ud til at være særlig talrig, og der iværksættes derfor et miniprojekt for at få dækket alle potentielle lokaliteter over hele Rørvighalvøen. Resultatet af anstren-

Figur 1. Udviklingen i antallet af ynglende Rødrygget Tornskader på Rørvighalvøen i perioden 1984 til 2007.

Figur 2. Ændringen over tid i datoen for observation af den sidste Rødrygget Tornskade i perioden 1973 til 2006.

	Forår	Efterår
Dækning	1/1-30/6	1/7-31/12
Ringmærkning, total	-	-
Observationer, almindeligste arter	Bjergand 1.600 rst. (februar) Hvinand 3.000 rst. (marts) Havørn 34 rst og trk. Trane 1.091 trk. Ringdue 80.620 trk. (heraf 21.035 29/3)	Sodfarvet Skråpe 17 trk. (15/9) Knarand 127 rst. (5/11) Mellemkjøve 12 trk. Lille Kjøve 93 (heraf 24 3/9) Lunde 5 rst. og trk. Stor Korsnæb 35 rst.
Observationer, usædvanlige arter/antal	Hvidnæbbet Lom 1 Stor Skrigeørn 1 Pomeransfugl Hvidvinget Terne 2 Lundsanger 1	Balearisk Skråpe 1 Thorshane 1
Observationer, sjældne arter	Nilgås 1 trk. 25/3 og 30/3)	Middelhavssølvmåge 1 Kaspisk Måge 1 rst. Ørkenstenpikker 1 rst.
Ynglefugle almindeligste (par)	Skarv 1.132 Krikand 1 Skeand 2 Taffeland 1 Ederfugl 4 Nattergal 28 Rødryg. Tornsk. 6	

gelse er 28 par vurderet på basis af stationære syngende fugle. Parrene er spredt over hele halvøen og viser sig at forekomme i hidtil ukendte "smørhuller".

Rødrygget Tornskade er en art, som oftest tælles i træktiden, men den faktiske ynglestatus i området har tidligere været mere sporadisk dækket. På baggrund af den øgede fokus på arten bliver 6 par lokaliseret, samt to mulige ynglepar. Det er det højeste antal ynglepar siden 1996 (se figur 1). Om 2007 er et særlig godt år for arten, eller om der er tale om et reelt bud på ynglebestandens faktiske størrelse, vil fremtiden vise. Det er målsætningen at holde ekstra øje med netop denne art i endnu et par år.

Fænologi hos Rødrygget Tornskade

En fænologisk analyse af RFs 35 års data på Rødrygget Tornskade viser, at forårsankomsten af den første han ikke har ændret sig igennem perioden. Ankomsttidspunktet har varieret ganske betydeligt omkring 9/5, som er den gennemsnitlige ankomstdato. Det samme ses for hunnerne, hvor det gennemsnitlige ankomsttidspunkt er tre dage senere, nemlig 12/5. Til sammenligning er den gennemsnitlige ankomstdato for hanner

og hunner på Christiansø henholdsvis 10/5 og 13/5 (Tøttrup and Thorup 2008).

Hvis vi kigger på afrejsetidspunktet om efteråret, ser det ud til, at datoen for observationen af årets sidste Rødrygget Tornskade er forrykket mod en senere afrejse. Resultat er statistisk signifikant ($t = 2,67$, $p = 0,01$, $n = 28$) og tyder på, at afrejsetidspunktet i perioden er forrykket med $\frac{1}{2}$ dage per år eller knap 16 dage over de 35 års observationer (se figur 2). Det kan dog ikke udelukkes, at resultat er foranlediget af en øget aktivitet om efteråret. At aktivitetsniveauet muligvis spiller ind, underbygges af resultater fra Christiansø, hvor der ikke er fundet samme ændringer i efterårsfænologien hos Rødrygget Tornskade (Tøttrup m.fl. 2006). Den gennemsnitlige afrejse dato ved Rørvig er 8/9.

Litteratur

- Tøttrup, A.P. and Thorup, K. (2008): Sex-differentiated migration patterns, protandry and phenology in North European songbird populations. *Journal of Ornithology* 149:161-167.
- Tøttrup, A.P., Thorup, K. and Rahbek, C. (2006): Changes in timing of autumn migration in North European songbird populations. *Ardea* 94: 527-536.

Sortstrubet Bynkefugl, Rørvig, 4. marts 2007. Foto: Klaus Bjerre.

Keldsnor Fuglestation

Af Jacob Sterup

Indledning

Formålet med Keldsnor Fuglestation er først og fremmest at følge efterårstrækket på Sydlangeland i form af trækfugleobservationer, optællinger af rastende fugle og ringmærkning af småfugle nær sydspidsen. Der er en pæn dækning af trækket i efteråret 2007 med stort set daglige observationer, og ringmærkningen bliver dækket næsten fuldt ud i august, september og oktober. Der bliver gennemført ringmærkning på i alt 88 dage i perioden mellem 21/7 og 31/10.

Trækfuglene

Forårstrækket bliver som sædvanlig dækket mere eller mindre sporadisk af besøgende og lokale fuglekiggere. Blandt højdepunkterne kan nævnes Rødrygget Svale nær sydspidsen 27/4 og 7/5 (2. og 3. fund på Sydlangeland) og en Stor Skrigeørn på trækforsøg 6/5 (endnu ikke godkendt af SU). Forårets influx af Hvidvinget Terne giver 1 fugl i Nørreballe Nor 19/5 og 2 i Keldsnor 24/5, mens en Hvidskægget Terne ses kortvarigt i Keldsnor 19/5 (endnu ikke godkendt af SU). En Rov-

terne i Nørreballe Nor 15/6 bliver forårets ottende terneart på Sydlangeland. To Traner dukker op i slutningen af maj og giver forhåbninger om, at arten måske kan etablere sig som ynglefugl på Langeland. De ses frem til slutningen af august.

Efterårstrækket kommer så småt i gang i løbet af august, hvor højdepunkterne er 2 Skestorke i Tryggelev Nor 8/8 og 3 Sorte Storke over Nørreballe Nor 12/8. Hvepsevågetrækket er beskedent, og det kulminerer tidligt med i alt 389 trækkende i dagene 21-23/8. Dette er en af de få perioder med østenvind i efteråret, og de manglende østlige vinde betyder også et efterår langt under middel for bl.a. Rørhøg, Fiskeørn og Lærkefalk.

Trækket af Bogfinker er stort set klart 23-26/9, hvor der bliver bogført i alt 60.000. En ung Steppehøg raster ved Gulstav 25-26/9, inden den trækker sydpå, og der ses også en trækkende Sølvhejre 26/9. Den 29/9 er efterårets største trækdag for Pibeand og Ederfugl, idet hhv. 2100 og 7100 trækker forbi Dovns Klint.

De første dage af oktober byder på et stort gennemtræk af nattrækkende småfugle (se afsnittet om ringmærkning), men også dagtrækket er godt i gang. Den

3-7/10 trækker i alt 6600 Musvåger (heraf halvdelen 5/10) og 277 Røde Glenter. Brantagæssene kommer også godt i gang med trækket i denne periode med pæne træktal dagligt frem til midten af oktober. De første 14 dage af oktober noteres ca. 23.000 Bramgæs og 17.000 Knortegæs. Hele 270.000 Ringduer bliver bogført i løbet af efteråret med ca. 70.000 fugle både 13/10 og 19/10 som de største dage.

Også det sene efterår byder på interessante fugle. En Rødhovedet And holder til i Nørreballe og Tryggelev Nor fra 20/10 og nogle uger frem, mens 2 Sølvhejrer, der dukker op i Gulstav-området i starten af november, ligeledes er stationære et stykke tid. En rastende adult han Kongeederfugl 10/11 ses dog kun denne dag.

Ringmærkning

Efterårets ringmærkning bliver en blandet fornøjelse. De i alt 4474 ringmærkede fugle er hidtil næstbedste sæson for fuglestationen, men er vel nok også, hvad der kan forventes i et efterår med stort set fuld dækning.

Efteråret starter med beskedne fangsttal i slutningen af juli og starten af august. Den 8/8 bliver første større dag med 175 mærkede fugle, heraf 58 Havesangere. Resten af august og hele september er en skuffende affære. Den normalt så givtige rørskov ved Keldsnor er stort set fugletom, og for de fleste Afrikatrækkere er fangsten langt under sædvanligt niveau. Alene for Kærsanger, Rørsanger og Tornsanger bliver der mærket næsten 800 færre fugle end i efteråret 2006.

Ved udgangen af september ser sæsonen ud til at skulle ende et godt stykke under middel, men så starter oktober med et enormt gennemtræk af nattrækkende småfugle over Sydsandinavien. De første syv dage af oktober bliver der i alt mærket mere end 1200 fugle med først Rødhals og Gransanger og siden Fuglekonge som de dominerende arter. Den 1/10 bliver fuglestationens anden Hvidbrynet Løvsanger nogensinde ringmærket (kun 4. fund på Sydlangeland). Efter midten af oktober er der ved at være tomt ud i småfuglene for dette efterår, men det bliver fortsat til lidt rester af efterårets pænt store blåmejseinvasjon fra Sverige. Ca. 250 Blåmejsere bliver fanget i oktober, hvoraf de fire allerede er forsynet med svenske ringe.

	Forår	Efterår
Dækning	Ingen fast dækning	Trækobs.: Ca. 1/8-31/10 Ringmærkning: 21/7-31/10
Ringmærkning, total		4.474
Talrigest ringmærkede arter		Fuglekonge 832 Gransanger 474 Rødhals 423
Sjældnest ringmærkede arter		Hvidbrynet Løvsanger 1 Rødtoppet Fuglekonge 4 Vendehals 3
Observationer almindelige arter		
Observationer usædvanlige arter/antal		
Observationer sjældne arter	Sortbug. Knortegås 1 Rødrygget Svale 2 Savisanger 2 Stor Skrigeørn 1 2K* Hvidvinget Terne 3 Hvidskæg. Terne 1* Silkehejre 1 Rovterne 1	Skestork 2 Am. Skarveand 1 Sort Stork 3 Steppehøg 1 1K Sølvhejre 2 Sorthovedet Måge 1 1K Hvidbrynet Løvsanger 1 Rødhovedet And 1 han Kongeederfugl 1 han

*Endnu ikke godkendt af SU

Fuglekonge er efterårets hyppigste art i nettene med i alt 832 mærkninger. Hvidbrynet Løvsanger er den sjældneste fugl, men hele 4 Rødtoppet Fuglekonge skal også fremhæves; det er flere, end der er fanget under de foregående 13 års småfuglemærkning på Sydlangeland.

Aflæsninger og genmeldinger

I løbet af 2007 indrapporteres 10 genfund af stationens fugle, heraf 8 fra udlandet. Fremhæves skal efterårsfund af en Gransanger fra Spanien og en Munk fra Frankrig. I forbindelse med ringmærkningen i efteråret bliver der aflæst 26 fugle fra tidligere års mærkninger, blandt andet en syv år gammel Gulspruv. Desuden bliver 9 fugle med fremmede ringe aflæst (7 svenske, 2 danske), hvilket er et usædvanligt højt tal.

Blåvand Fuglestation

Af Bent Jakobsen

Indledning

Stationen er bemanded hele året. Om vinteren foretages rastoptællinger på stranden. Ringmærknings sæsonen begynder primo marts og sluttede i år først ultimo juni. Mange gæster besøgte stationen i foråret, hvorfor der også er foretaget mange træktællinger. Vadefugletrækket blev optalt fra 1/7, og der var træktællinger til ultimo november. Ringmærkningen pågik ultimo juli - ultimo november.

Ringmærkning

Med i alt 2256 ringmærkninger i foråret blev den tidligere rekord fra 1988 slået med 1 fugl. Der var ny rekord af Jernspurv med i alt 210 fugle. Største dage er 12/4 113 (80 Rødhalse) og 13/5 72 (44 Løvsangere). Også rekordmange Topmejsler med i alt 58 mærket i foråret, hvoraf 53 i juni måned med 6/6 10 og 11/6 9 som de største dage. Juni er også bemærkelsesværdig med i alt 513 ringmærkninger, hvilket er en fordobling af den tidligere junirekord.

Med 3897 ringmærkninger blev det et middel efterår. Højeste antal 6/10 344 (Fuglekonge 237). Fuglekonge er talrigest med 795, hvilket er det 4. bedste efterår. Grønirisk sætter ny rekord med 607, men også Solsort er talrig med 326, hvilket er næsthøjeste efterårstotal.

Af invasionsarter ringmærkes især Blåmejsle 376 og Musvit 182. En Musvit med Moskva-ring bliver aflæst.

Endnu et utroligt skuffende efterår for Afrikatrækkerne med kun 179 mærkede Løvsangere, hvorimod kortdistancetrækkerne endnu en gang fremviser store tal.

Drosselrørsanger, Blåvands Huk, 20. maj 2007.
Foto: Martin Sogaard Nielsen.

	Forår	Efterår
Dækning	1/1-30/6	1/7-31/12
Ringmærkning, total	2.256 Ny forårsrekord	3.897
Talrigest ringmærkede arter	Løvsanger 304 Rødhals 252 Jernspurv 210 - ny forårsrekord	Fuglekonge 795 Grønirisk 607 Blåmejsle 376
Sjældneste ringmærkede arter	Sorthov. Sanger 1 Hvidskæg. Sanger 1 Drosselrørsanger 1 Sydlig Nattergal 1 Vagtel 1	Høgesanger 1 Søkonge 1 Karmindompap 4 Lille Fluesnapper 1 Rødt. Fuglekonge 4
Observationer, almindeligste arter	Sortand 50.385	Sortand 60.243 Bog/Kvækerfinke 56.388
Observationer, usædvanlige arter/antal	Islom 4	Storpiber 8 Hvidbryn. Løvsanger >20
Observationer, sjældne arter	Hvidnæbbet Lom 1 Amerik. Sortand 1 Hvidvinget Måge 1 Biæder 1 Rødrygget Svale 2 Sib. Sortst. Bynkef. 1 Sydlig Nattergal 1 Hvidskæg. Sanger 3	Hvidnæbbet Lom 1 Balearskråpe 1 Sølvhejre 1 Jagtfalk 1 (Skallingen) Hvidvinget Måge 1 Brilleterne 1 Sib. Sortst. Bynkef. 1 Fuglekongesanger 1 Langhalet Tornskade 1 (Skallingen) Pileværting 1 (Nyeng)

Træktællinger og øvrige observationer

Der sættes 2/2 ny rekord af overvintrende Stenvender med 390. Der foretages adskillige træktællinger i foråret, hvilket giver meget overraskende tal. Således Rødstrubet Lom med i alt 3355 med maksimum dage 5/5 og 6/5 med hhv. 775 og 583. Desuden 4 Islom og 1 Hvidnæbbet Lom.

Primo/medio maj oplever vi lidt af det fantastiske skue, det er, når de Islandske Ryler drager af sted mod Grønland. I meget tætte flokke på flere hundrede kommer de piskende og fortsætter direkte ud over havet mod nordvest; således 2490 12/5.

Ikke mindre end 62 Almindelige Kjoever trækker forbi, og i løbet af foråret kan alle fire kjoeverarter notes. I en lang periode sidder en Sydlig Nattergal og synger i Blåvand by.

Efterårstrækket af vadefugle bliver meget moderat med i alt 9859 Strandskader, 4331 Islandske Ryler og 2858 Almindelige Ryler.

Lomtrækket er under middel med 844, og det gælder ligeledes havfugletrækket. Således 12 Almindelige Skråper og 59 Sodfarvede Skråper, heraf 39 30/9, i alt 9 Stormsvale og 13 Sabinemåger. Også kjoeverne har et ualmindeligt ringe efterår med under 100 Almindelige Kjoever, og kun 4 Lille Kjoever ses.

Med 4354 Skarver er der sket et kraftigt fald fra sid-

Sorthovedet Sanger, Blåvands Huk, 20. juni 2007. Foto: Ole Zoltan Göller.

ste år, men også de grå gæs er meget fåtallige med i alt 6320, heraf bestemmes 4614 Kortnæbbede Gæs og 574 Grågæs. Med 16 Vandrefalke holder vi normalen for efteråret, hvorimod Fjeldvåge med 23 ligger over middel.

Ud over Bog/Kvækerfinke med maksimum dag 23/9 23.800 er det af småfuglene som sædvanlig Engpiber, der er talrigest med i alt 14.764. Den 28/9 raster 2000 Landsvaler omkring fyret. Hvidbrynet Løvsanger fremviser det bedste år med mere end 20 iagttagelser. Dog ingen ringmærkede til trods for, at nogle stykker

sværmer lige omkring spejlnettene. I november er 40 Skærpibere på grund af ekstremt højvande presset sammen på Skallingen.

Årets tilløbsstykke er en Langhalet Tornskade, som raster på Skallingen 15-17/10. Det skønnes at mellem 3-400 tilrejsende ornitologer besøger Skallingen i disse dage. I det store hele forløber dette fint, men igen er der enkelte der ikke overholder gængse regler, og dette giver enkelte uheldige oplevelser, hvorfor der igen skal opfordres til at vise hensyn og besindighed i forbindelse med twiching.

Skagen Fuglestation

Af Knud Pedersen

Lundsanger og Erik Kramshøj, Grenen, 14. august 2007. Foto: Knud Pedersen.

Indledning

Skagen Fuglestation er en samlebetegnelse for den løst organiserede aktivitet, der foregår med henblik på at følge fuglenes forekomst året rundt ved Skagen. Virksomheden som fuglestation i Skagen har ikke siden 1976 haft udgangspunkt i faste fysiske rammer med ansatte observatører. En mindre gruppe af aktive lokale feltornitologer står for hovedparten af årets observationer. Rolf Christensen udfører her et særligt stort arbejde med daglige observationer fra Grenen og ringmærkning i de vigtigste trækperioder forår og efterår. Som Danmarks populæreste fuglelokalitet besøges Skagen endvidere af et meget stort antal feltornitologer fra hele landet og en del udlændinge, specielt i forårs månederne.

I Kristi Himmelfartsferien 17-20. maj 2007 blev der for anden gang afholdt Skagen Fuglefestival arrangeret af Dansk Ornitologisk Forening i Nordjylland. Festivalen havde deltagelse af over 100 personer, som kunne forlyste sig med guidede morgenobservationer og ringmærkning på Grenen, kunstudstilling i Det Hvide Fyr, Open Air fra Flagbakken, konkurrencen Skagens Fuglekonger, Birdrace m.m.

Observationsmaterialet fra Skagen i 2007, som er indtastet i DOFbasen, er publiceret i bearbejdet form i rapporten: FUGLE og DYR i Nordjylland 2007. Rapporten danner grundlaget for nedenstående sammenstilling af de vigtigste ornitologiske observationer fra Skagen Fuglestation i 2007. Sammentællingen af forårets rovfugletræk er for alle de mere regelmæssige arter angivet som en sum af fugle pr. dag. Dette betyder, at der ikke er taget forbehold for gengangere fra dag til dag af fugle på trækforsøg. Især for arter som Musvåge, Rød Glente, Sort Glente og Havørn er det reelle antal udtrækkende fugle betydeligt lavere end summen af fugle pr. dag. Alligevel afspejler tallene på bedre vis de trækbevægelser, som finder sted over Skagen, hvor der også blandt de trækforsøgende fugle sker en vis udskiftning fra dag til dag. Rovfugletallene fra 2007 er altså ikke direkte sammenlignelige med de tal, som tidligere er publiceret i Rapportgruppens årsrapporter, hvor der kun er medtaget udtrækkende fugle (se Fig 1).

Trækfuglene

Årets første måneder er ret stille på fuglefronten i Skagen. Fra Grenen ses dog altid bevægelser af havfugle, specielt efter dage med kraftige vestlige vinde. Største vinterdag for Rødstrubet Lom er 5/1 med 254 fugle. Artens egentlige forårstræk starter i marts, og i perioden 2/3-30/6 ses i alt 6212 med maksimum dag 1/5 721; begge tal er lidt under normalen for arten i Skagen. Hvidnæbbet Lom viser sig med 5 30/4-19/5, og Islom 15 5-24/5, hvilket er normalt. Hele 6 Islommer 17/5 er dog ny dagsrekord. Der er rekordstore forekomster af Mallemuk i foråret med i alt 36.273 i marts-juni. Kulminationen finder sted i dagene 9-12/5 med 16.641.

Igen i år er der store forekomster af Sule gennem hele foråret. I alt 4827 noteres med maksimum dag 5/5 195. En flok på hele 6 Topskarver ses ved Grenen 18/5 og udløser førsteprisen til finderens under Skagen Fuglefestival. Foråret byder også på 2 Sorte Storke, 4 Hvide Storke og 2 Skestørke. Et rekordstort antal Sangsvaner noteres med 2373 trækkende i perioden 4-29/3 med maksimum dag 12/3 306. Største forårstrækdag af Sortand er 9/4 med 9380 SØ Grenen.

Forårets rovfugletræk viser for 5 arter en total klart over gennemsnittet i forhold til perioden 1980-2006. Dette gør sig gældende for Havørn (45), Rød Glente (169), Sort Glente (35), Musvåge (5060) og Vandrefalk (83). En række arter ligger tæt på gennemsnittet, fx Hvepsevåge (1082), Rørhøg (248), Hedehøg (23), Spurvehøg (2549), Lærkefalk (182), Tårnfalk (487), mens der bliver konstateret totaler under gennemsnittet for Blå Kærhøg (143), Steppenhøg (1), Duehøg (21), Fjeldvåge (242), Fiskeørn (211), Aftenfalk (5) og Dværgfalk (198).

Figur 1. Rovfugletrækket ved Skagen, forår 2007.

Art	2007
Hvepsevåge	1082
Sort Glente	35
Rød Glente	169
Havørn	45
Rørhøg	248
Blå Kærhøg	143
Steppenhøg	1
Hedehøg	23
Duehøg	21
Spurvehøg	2549
Musvåge	5060
Fjeldvåge	242
Kongeørn	0
Fiskeørn	211
Tårnfalk	487
Aftenfalk	5
Dværgfalk	198
Lærkefalk	182
Vandrefalk	83

	Forår	Efterår
Dækning	1/1-30/6	1/7-31/12
Ringmærkning, total	2.181	5.144
Talrigest mærkede arter	Løvsanger 548 Havesanger 315 Tornsanger 197	Blåmejse 1.023 Rørspruv 594 Fuglekonge 515
Sjældneste ringmærkede arter	Lille Rørsanger 1 Hvidskægget Sanger 1 Hætteværlering 1	Tretået Spætte 1 Lille Rørsanger 1 Lundsanger 1 Hvidbrynet Løvsanger 2
Observationer, almindeligste arter	Bogfinke 101.718 Mallemuk 36.273 Allike 29.815 Gråkrage 21.782	Alk ca. 80.000 Mallemuk 23.906 Sule 11.093
Observationer, usædvanlige arter/antal	Hvidnæbbet Lom 5 Islom 15 Sort Stork 2 Hvid Stork 4 Skestork 2 Tredækker 1 Berleugle 16 Rødrygget Svale 1 Ringdrossel 304 (30/4)	Hvidnæbbet Lom 1 Islom 6 Sodfarvet Skråpe 68 Stribet Ryle 1 Tredækker 3-4 Hvidvinget Måge 1 Perleugle 1 Hvidbrynet Løvsanger 1 Fuglekongesanger 1
Observationer, sjældne arter	Topskarv 6 Blå Glente 1 Slangeørn 1 Lille Skrigeørn 1 Stor Skrigeørn 1 Høgeørn 1 Dværgørn 1 Citronvipstjert 1	Balearskråpe 1 Topskarv 3 Triel 1 Bairdsryle 1 Prærieløber 1
Ynglefugle sjældne (par)	Trane 11 Dværgterne 3 Natravn 45+ Markpiber 0 Rødrygget Tornskade 70-78	

Det er bemærkelsesværdigt, at Kongeørn for første gang siden 1988 ikke ses ved Skagen. Til gengæld kan man så glæde sig over observationer af følgende sjældne rovfugle godkendt af SU: Slangeørn 3/5, Lille Skrigeørn 26-31/5, Stor Skrigeørn 3-12/5 (2K) – en finskmærket ungfugl, som i november 2006 blev set ved Falsterbo i Skåne, i februar på Rømø og i perioden 8/3-2/5 forskellige steder på Djursland. Endvidere Danmarks tredje Høgeørn 30/4 (2K) og Skagens sjette fund af Dværgørn 15/5 (2K lys fase). En observation af Blå Glente fra april er desværre endnu ikke indsendt til SU, selvom den blev set godt af flere erfarne observatører.

Strandengene på Grenen byder i løbet af året på gunstige forhold med sjapvand og gode mudderflader. Dette tiltrækker en del rastende vadefugle og heriblandt flere usædvanlige arter. En Triel raster 16/7, men det helt store trækplaster er det tredje fund i Danmark af Bairdsryle: en ungfugl viser sig meget fint frem i dagene 1-13/9. Stribet Ryle (1K) raster kortvarigt 9/9, mens en Prærieløber (1K) har bedre tid i dagene 22-25/9. Nævnes skal også et usædvanligt sommerfund af Enkeltbekkasin 23/6, Tredækker ses 1/6, 18/8 og 5-

Prærieløber 1K, Grenen, 25. september 2007. Foto: Knud Pedersen.

10/9 (2-3), og Thorshane med 3 fugle ses i oktober-november. Endvidere trækkende Pomeransfugl 1/5 og rastende ungfugle 16-20/8 (2) og 1/9, Hvidbrystet Præstekrave hun 23-31/7. En farveringmærket Sandløber (1K) 22/9 viser sig at stamme fra Zackenberg i Nordøstgrønland. Fuglen er i området helt frem til marts 2008. Det er det første ringfund af en grønlandsk mærket Sandløber i Danmark.

Forårstrækket af Almindelig Kjove giver 361 fugle 9/4-17/6 med største dag 22/4 27 Ø Nordstrand. Efteråret er uden større forekomster. Mellemkjove viser sig med 3 fugle i maj og 14 fugle 25/8-5/11. Lille Kjove ses kun 8/9 (1K). Der er 2 vinterobservationer af Storkjove 1/2 og 17/2. Fra foråret noteres 21 fugle 4/5-1/6, og resten af året ses i perioden 1/7-23/11 224 fugle.

Mågerne har et ret normalt år i Skagen. Nævnes skal dog Sorthovedet Måge (3/5 og 1/11), Sabinemåge (4/9-oktober), Hvidvinget Måge 1 ad. 10/1-24/3 og 1K 14/11-16/12, Gråmåge 11-13 fugle i første halvår frem til 27/5 og i andet halvår 5-6 fund af 1K fugle.

Usædvanlige store forekomster af Alk bemærkes allerede i september med start 17/9 (3164), hvilket givet er resultatet af en miserabel ynglesæson i de skotske og norske fuglefjelde på grund af fødemangel. Flere afkræftede fugle findes døde på strandene i september. Normalt starter Alkenes overvintringstræk til Kattegat først i midten af oktober. I alt er der noteret ca. 80.000 Alke i perioden 17/9-11/11, hvilket er en klar rekord og tilsyneladende med hungerflugt som en

dyster årsag.

Efterårets havfugletræk giver ellers pæne forekomster af Malleuk fra slutningen af juli til november, hvor 23.906 noteres. Den største dag er 12/10 (3730). For Sodfarvet Skråpe er det også et godt efterår med 68 fugle 31/7-5/11. Almindelig Skråpe ses med 4 fugle 20/7-20/10, heraf en stationær rastende fugl 17-20/10, og Balearskråpe raster ud for Grenen og Nordstrand 1-4/8. Sule har også et godt efterår med i alt 11.093 fugle. Største dag er 12/10 (1201). Tre juvenile Topskarver opdages på havnemolerne 24/8, og frem til 4/9 ses dagligt 1-2 af fuglene her. Hvidnæbbet Lom trækker forbi Nordstrand 30/9 (2K), og Islom ses 21/10-24/11 med 6 fugle.

Af andre mere bemærkelsesværdige forekomster fra året skal nævnes følgende: Perleugle 19/10 Ellekrattet, Biæder 5/5-17/6 (16), Lille Flagspætte 1 hun 15/10-28/11 (ringmærket 21/10), Tretået Spætte 1K han ringmærket 2/10 og genfanget og set efterfølgende 12-18/10, Rødrygget Svale 24/4, Storpiber 6/10-4/11 (1-2), Bjergpiber op til 30 rst. på Grenen 27/10, Citronvipstjert 3/6 (hun), Ringdrossel 30/4 (304), Lille Rørsanger ringmærket 31/5 og 16/8, Hvidskægget Sanger (han) ringmærket 17/6, Høgesanger ringmærket 14/8, Fuglekongesanger 19/10, Hvidbrynet Løvsanger ringmærket 3/10 og 10/10 samt set i Ellekrattet 15/10, Sibirisk Gransanger ringmærket 10/11, Bogfinke 3/3-22/5 (101.718), hvilket er det største forårstræk i Skagen gennem de seneste 10 år, Hvidsiskan 2 i januar og 4 i

december, Hætteværling 1 han set og ringmærket Grenen 28/5-3/6.

Ynglefuglene

Der har i 2007 været målrettede ynglefugleoptællinger af Trane, Natravn, Markpiber og Rødrygget Tornskade. Trane er registreret med 11 par på Skagens Odde. De fordeler sig med 5 par i Råbjerg Mose, 2 par i henholdsvis Råbjerg Mile, Hulsig Hede og Tryn-Måstrup Mose. Årets ynglesucces er dog ringe med kun 3 flyvefærdige unger.

Klitplantagerne på Skagens Odde huser en af landets største bestande af Natravn. Kernelokaliteterne er Skagen og Ålbæk Klitplantager med en bestand på ca. 20 og 25 par i 2007. Bestanden i Skagen Klitplantage er dog klart mindre end i 2006, hvor der ynglede ca. 30 par (meddelt af Jens Andersen). Årsagen skal findes i det våde og kølige sommervejr i 2007.

For Markpiber bliver det første år uden ynglende fugle på Skagens Odde. Arten bliver ellers grundigt eftersøgt på alle potentielle ynglepladser i forbindelse med DATSY- og NOVANA-projekterne. Siden 2002 har en gruppe hollandske forskere undersøgt Rødrygget Tornskades ynglebologi på Hulsig Hede og ved Råbjerg Mile. Deres resultat for ynglesæsonen 2007 giver 49-55 par på Hulsig Hede og 21-23 par i Råbjerg Mile (begge Marten Geertsma), hvilket er

på niveau med tidligere års bestand. Årets ynglesucces er dog givetvis påvirket negativt af det ugunstige sommervejr, og der meldes om få og mindre kuld sammenlignet med 2006.

For første gang siden 1975 er der ynglende Dværgerterne på Grenen. Et par ruger i maj/juni, men det lykkes ikke at få unger på vingerne. Efterfølgende nyt yngleforsøg af 3 par senere i juni er ligeledes uden succes.

Ringmærkning

Der bliver i første halvår ringmærket næsten dagligt ved "Sylviastien" på Grenen i perioden 30/4-25/6. Ringmærkningen foretages af Rolf Christensen med periodevis assistance af Jens Hjerrild Hansen og Michael Højgård Hansen.

Der bliver i alt mærket 2073 fugle fordelt på 59 arter med Løvsanger (548), Havesanger (315) og Tornsanger (197) som de hyppigste arter. Største mærkningsdage er 8/6 (143), 30/5 (132) og 5/6 (118). I andet halvår ringmærker Rolf Christensen seks dage i juli samt dagligt i perioden 2/8-10/11 bortset fra 12 dage, hvor vejrforholdene forhindrer det. I alt 5147 fugle bliver mærket fordelt på 68 arter med Blåmejse (1023), Rørspurv (594) og Fuglekonge (515) som talrigeste arter. De største mærkningsdage er 2/10 (378), 30/9 (197) og 26/9 (173).

Tipperne

Af Ole Thorup, Ole Amstrup og Mogens Bak, Danmarks Miljøundersøgelser

Ynglefuglene

Tabel 1. Antal ynglepar på Tipperne af en række fugle der optælles systematisk hvert år. Gennemsnit for nogle perioder 1975-2006 og 2007.

Art	1975-1985	1986-1994	1995-2000	2001-2006	2007
Knarand - par	2	4	2	1	0
Gråand - par	30	46	51	52	51
Atlingand - par	5	7	4	3	0
Spidsand - par	17	19	9	1	0
Skeand - par	16	32	10	5	0
Rørhøg - par	1	2	3	2	1-2
Strandskade - par	9	19	16	10	8
Klyde - par	248	359	115	78	43
Vibe - par	115	198	137	125	131
Engryle - par	17	124	98	59	38
Brushane - ynglehunner	96	292	118	53	10
Brushane - dansehanner	57	78	37	23	12
Dobbeltbekkasin - par	16	15	4	6	3
Stor kobbersnepe - par	80	162	129	84	75
Stor regnspove - par	0	0	0	3	6
Rødben - par	101	548	621	342	236
Hættemåge - par	164	322	4	7	0
Stormmåge - par	5	4	3	2	3
Havterne - par	50	95	28	17	11
Landsvale - par	9	5	5	5	15
Gul vipstjert - par	53	91	47	33	41

Ekstremt tørt forår

Tipperne oplever i foråret 2007 den tidligste og kraftigste udtørring af engene, der er set i de 26 år, hvor grundvandsstanden er blevet målt. Allerede omkring 25/4 er engene ikke længere våde, og en uge efter er de meget tørre, og de fleste fordybninger i terrænet er uden vand. Engenes ynglefugle er afhængige af fugtighed, og forårets tørke har derfor en negativ indvirkning på de fleste af Tippeternes karakteristiske ynglefugle.

Der kommer dog vand allersidst i ynglesæsonen. Mellem 26/6 og 10/7 falder der over 100 mm nedbør, og vandet sætter en effektiv stopper for ynglen for de fleste af årets ynglefugle ved at sætte engene under vand. Det er for sent på året til, at engfuglene kan udnytte fugtigheden til at starte nyt yngleforsøg.

Brushane og Engryle har en skidt sæson

Den største koncentration af Brushane i Danmark findes på Tipperne. Antallet af ynglende Brushans bliver meget påvirket af, at engene er udtørrede, inden fuglene har fået sig etableret i starten af maj, og de fleste af

de normalt 50-60 ynglende hunner må være trukket videre for at forsøge sig et andet sted. Kun 10 høner bliver tilbage, og det er det laveste antal de seneste 35 år. Og ikke én Brushane klækker unger.

Engrylen er en anden art, hvor en stor del af de danske ynglefugle findes på Tipperne. Den er mere tro mod sit ynglested, og der er næsten det samme antal ynglepar som i 2006. De 38 par i 2007 er dog langt under niveau, da antallet toppede i slutningen af 1980'erne og starten af 1990'erne med op til 140-150 par. Kun 5 par klækker unger. De fleste æg fra de øvrige par bliver spist af andre fugle og rovdyr, men nogle bliver ødelagt af græssende kreaturer, og alle de sene reder oversvømmes under et skybrud 27/6, der sammen med høj vandstand i Ringkøbing Fjord ligger størstedelen af Tippeternes enge under vand.

Nogle Viber starter tidligt og klarer den

Mange Viber starter med at yngle i slutningen af marts og starten af april, og på dette tidspunkt er engene endnu fugtige. Da der samtidig næsten ikke er nogle jagende rovdyr og fugle på engene i april, klækker de

Stor Kobbersnepe, Værnengene, 28. april 2007. Foto: Gerner Majlandt.

fleste af de tidligst ynglende Viber unger, og anslået 10-20 % af ungekuldene når også at blive flyvefærdige. De Viber, der starter senere, deler skæbne med de andre vadefugle på engene, såsom Stor Kobbersnepe og Rødben, og får spist de fleste af deres æg.

Svømmeænderne opgiver, før de får startet

Tipperne er traditionelt ynglested for fire arter svømmeænder, der er tilknyttet enge og strandsump: Knarand, Atlingand, Spidsand og Skeand. De tørre enge i

2007 er dog tilsyneladende så ugæstfri for disse ænder, at de trækker videre, inden ynglesæsonen starter. Atlingand ses sidst i marts, Knarænder og Skeænder forsvinder midt i april, mens de sidste Spidsænder ses i starten af maj.

Kun Gråand, der yngler i mange forskellige typer vådområder, bliver og yngler på Tipperne. Den findes i et antal, der svarer til de foregående år.

Rovpattedyr tager mange reder

Æggene bliver spist i mange reder, men selve præda-

Tabel 2. Andel af reder (%) af undersøgte vadefugle, hvor æggene blev spist af andre fugle eller rovpattedyr. Beregnet ud fra kontrollerede reders gennemsnitlige daglige overlevelse i 1986-2007 - perioden hvor dette er undersøgt. - : for få data til beregning.

Art	1986-1994	1995-2000	2001-2006	2007
Strandskade	34	88	99	-
Vibe	44	77	75	53
Engryle	46	69	54	83
Brushane	40	87	85	-
Stor kobbersnepe	41	87	75	91
Rødben	33	85	78	95

Tabel 3. Antal registrerede ungefamilier (klyde: maksimum. antal unger pr. ynglepar) i 1998-2007 - perioden hvor dette er undersøgt.

Art	1998-2000	2001-2004	2005	2006	2007
Strandskade	1	0	0	0	0
Vibe	26	39	80	38	49
Engryle	26	18	23	13	5
Brushane	9	16	22	14	0
Stor kobbersnepe	29	21	23	18	5
Stor regnspove	0,3	0,3	0	0	1
Rødben	78	59	50	58	23
Klyde	0,16	0,16	0,14	0,06	0

tionen ses ikke ret tit. Når det skal vurderes, hvilke fugle eller rovpattedyr der står for hovedparten af prædationen, er man derfor afhængig af spor såsom skallerne fra de spiste æg, fodaftryk eller af iagttagelser af jagende fugle og dyr. Vurderet ud fra rester af spiste æg ved rederne og spredt på engene bliver langt færre

reder spist af fugle som Rørhøge, Stormmåger og Krager end i mange andre år. Den store prædation i 2007 må derfor primært skyldes rovpattedyr, og filmoptagelser af reder, der blev foretaget som en del af et pilotprojekt om prædation på vadefuglere, tyder på, at ræv står for en stor del af prædationen.

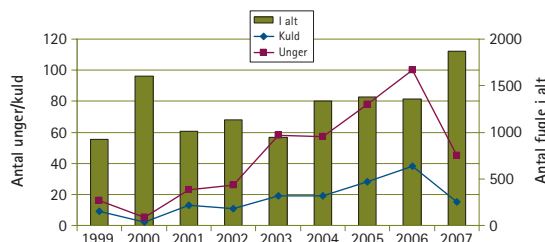

Brushane, Værnengene, 28. april 2007. Foto: Gerner Majlandt.

Knopsvane og Toppet Skallesluger i Ringkøbing Fjord

Af Ole Amstrup og Mogens Bak, Danmarks Miljøundersøgelser

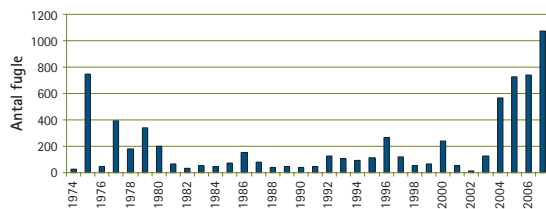
Som en del af overvågningsprogrammet NOVANA tælles Knopsvanerne i Ringkøbing Fjord hvert år i slutningen af juli eller starten af august. Tællingerne omfatter antallet af gamle fugle, unger og familiergrupper (kuld). Siden 2000 er såvel det samlede antal fugle, antallet af kuld og af unger steget år for år. Men i 2007 sker der en ændring. Det samlede antal fugle er det største i perioden, men antallet af unger og kuld går ned i forhold til 2006 (Figur 1). Det tyder på en dårlig ynglesæson for Knopsvanen i 2007 i Ringkøbing Fjord-

Figur 1. Antallet af Knopsvaner, unger og kuld i Ringkøbing Fjord i perioden 1999-2007.

området. Et gæt på en mulig årsag kan være den våde og kolde forsommer, som kan have influeret på yngleresultatet.

Om efteråret er der de seneste par år registreret store tal af Toppet Skallesluger på Tipperne (Figur 2). Fuglene søger føde i hele Ringkøbing Fjord, men om aftenen flyver de til overnatning på de lavvandede områder lige nord for Tipperhalvøen. Her ligger de inden mørkets frembrud i store flokke. I oktober er der som

Figur 2. Antallet (maksimum maj-dec) af Toppet Skallesluger i perioden 1974-2007.

Table 1. Antal (maksimum) for- og efterår af vandfuglearter på reservatet Tipperne.

Art	1. halvår			2. halvår		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Knopsvane	256	88	196	291	385	333
Pibesvane	51	70	137	63	9	71
Kortnæbbet Gås	2.500	1.220	1.500	1.108	2.250	5.180
Grågås	190	1.300	104	984	1.154	1.250
Bramgås	11.200	9.800	12.900	5.500	2.890	3.850
Mb. Knortegås	315	711	510	43	15	19
Pibeand	1.050	794	1.719	2.057	2.915	3.110
Krikand	1.549	784	1.692	1.600	3.000	3.092
Gråand	814	925	277	1.376	1.048	685
Spidsand	260	1.224	488	219	497	101
Skeand	49	28	16	15	143	131
Blishøne	3	130	10	1.150	580	1
Hjejle	4.090	1.080	3.604	1.730	2.850	1.500
Vibe	155	266	225	496	612	452
Krumnæb. Ryle	37	52	33	118	28	36
Almindelig Ryle	5.000	4.414	6.000	4.867	3.499	5.083
Brushane	62	680	46	33	30	15
Dobbeltbekkasin	29	8	35	135	405	95
L. Kobbersnepe	847	1.676	1.082	144	297	335
Lille Regnspove	38	25	59	115	693	119
Stor Regnspove	291	360	745	737	453	368
Rødben	455	301	410	675	717	314
Hvidklire	1.104	560	647	890	829	456

maksimum registreret 1.075 fugle, hvilket er det største tal nogen sinde på reservatet. Derimod ses der et færre antal af Stor Skallesluger på vintertællingerne i januar. Arten er en typisk vintergæst.

Mere eng på Tippetterne

Oksbøl Skovdistrikt har i 2005 indført en ny driftsplan for det såkaldte "Kontrolområde" på Tippetternes nordvestlige del. Ca. 40 ha af Kontrolområdet er blevet indtaget til fugtig eng i lighed med resten af Tippetterne.

Kontrolområdet har siden 1970'erne ligget uberørt hen med det formål, at man kan følge med i områdets naturlige udvikling, når der ikke foretages naturpleje.

Det nye område fremstår nu i en skikkelse, der er tæt på Tippetternes øvrige fugtige, kortgræssede enge. Ændringen er allerede blevet til stor glæde for Tippetternes fugle, som i stort tal benytter området. Også besøgende på Tippetterne har glæde af ændringerne, idet det nye engområde ligger ganske tæt på Tippetternes store fugletårn, og der er herfra et fint overblik ud over arealet.

Tabel 2. Antal (maksimum) for- og efterår for udvalgte vandfuglearter på Klægbanken/Stauning Grund, Ringkøbing Fjord, efterår 1998-2007.

Art	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Knopsvane	589	496	537	274	493	790	1.364	1.141	1.132	972
Pibesvane	28	23	18	44	0	690	93	471	210	62
Kortnæbbet Gås	4	20	770	1.133	1.910	2.085	1770	1.675	3.180	3.080
Grågås	610	325	615	560	972	1.125	1.069	1.165	965	491
Pibeand	709	1.337	935	2.153	6.205	3.732	5.214	10.720	13.609	3.683
Krikand	1.540	5.660	4.545	1.689	1.030	879	1.535	2.223	1.675	1.441
Gråand	2.668	2.858	2.182	2.203	1.805	1.487	1.849	1.337	1.159	1.654
Spidsand	1.730	1.020	1.012	966	401	362	713	284	686	1.185
Blishøne	0	172	83	106	100	1.160	1.495	2.045	2.810	600
Hjejle	2.500	2.440	7.100	1.500	4.500	4.700	7.600	8.500	2.365	9.250
Vibe	370	875	2.320	660	620	840	1.637	1.505	845	935
Dobbeltbekkasin	180	225	329	776	223	64	247	28	237	26

Tabel 3. Antal (maksimum) for- og efterår for udvalgte vandfuglearter på Haurvig Grund, Ringkøbing Fjord, efterår 1998-2007.

Art	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Knopsvane	466	509	658	609	479	65	375	564	549	129
Pibeand	288	335	113	529	1374	87	15	12	5	79

Brangæs, Værnengene, 10. marts 2007. Foto: Gerner Majlandt.

Fugleværnsfondens reservater - status 2007

Af Helle Hjorth og Søren F. Hansen

I Fugleværnsfondens reservater har naturplejen en høj prioritet. Den sikrer en varieret natur og et varieret fugleliv. Vi har derfor i år lagt vægt på at beskrive naturplejen i de enkelte reservater. Plejen sker efter en plejeplan, der er udarbejdet af et uafhængigt konsulentfirma. Fugleværnsfondens frivillige arbejdsgrupper går herefter i gang med at føre planerne ud i livet, og arbejdsgruppernes meget store indsats på dette område er af uvurderlig betydning for reservaterne og Fugleværnsfondens.

Projekt Fugle for Folket, der er sponsoreret af Aage V. Jensens Naturfond, løber til udgangen af 2008. Projek-

tet har givet publikum langt bedre muligheder for at oplevet fuglelivet i reservaterne. Nye børnevenlige observationsskjul, nye handicapfaciliteter og nye gangbroer er blevet opført – og bruges flittigt.

Fuglelivet i de 19 reservater belyses gennem data indsamlet af caretakere eller af Fugleværnsfondens egne optællere, der da nævnes ved navn. I andre tilfælde er der brugt data fra DOFbasen. For SU-arter omtales kun fund godkendt af SU. En stor tak til alle arbejdsgrupper, optællere, observatører m.fl. for deres uvurderlige indsats i reservaterne.

Lille Flagspætte i Vaserne i 2007. Foto: Allan Gudio Nielsen.

Vaserne, Nordsjælland (1)

14 hektar sø, ellesump, skov og krat, overdraget til Fugleværnsfonden af Aage V. Jensens Naturfond i 1999. Frivillig arbejdsgruppe: 20 personer.

I 2007 har Fugleværnsfonden udarbejdet en ny plejeplan for området. Plejeplanens formål er at bevare området som en mosaik af allerede eksisterende naturtyper i form af urørt skov, ellesump og søer. Desuden skal de rekreative og oplevelsesmæssige muligheder i reservatet forbedres. Mere konkret skal dele af bredzo-

Fællestræf ved Gundsømagle Sø – hele banden, 17. juni 2007. Foto: Allan Gudio Nielsen.

nen i den nordlige del af Olsens Sø åbnes, hængene skal udvides, bjørnekloen skal fortsat bekæmpes, og der skal etableres fællesgræsning på et areal ejet af Rudersdals Kommune.

Muligheden for at opføre et nyt observationsskjul med tilhørende gangbro ved Furesøen skal undersøges, ligesom der skal opsættes redekasser til særlige arter såsom Hvinand, Isfugl og Fiskeørn (platform). Fugleværnsfondens arbejdsgruppe i Vaserne bruger megen energi på at bekæmpe kæmpebjørneklo. Arbejdet varetages af "Bjørnebanden", der hver mandag i sæsonen hakker, slår og stikker den invasive plante. Derudover fortsættes arbejdet med den nye skoveng med høslæt og bekæmpelse af hindbærkrat.

Ynglefugle: En lang række fuglearter yngler i Vaserne. Her skal nævnes Grågå, Stor og Lille Flagspætte, Vandrikse, Musvåge, Rødhals, Gærdesmutte, Stær og Skovskade.

Andre udvalgte observationer: Stor Skallesluger 2/1 42, Halemejse 28/1 40, Troldand 24/2 750, Hvinand 25/3 110, Korttået Træløber 29/3 1, Plettet Rørvagtel 4/5 1, Lærkefalk 1/7 1, Sortspætte 13/7 4, Isfugl 20/7 1, Stor Tornskade 22/10 1, Rødtoppet Fuglekonge 16/12 1, Kærnebider 24/12 11.

Vaserne har lokalitetsnummer 205020 i www.dof-basen.dk

Gundsømagle Sø, Nordsjælland (2)

60 hektar, rørskov, krat, skov og enge. Erhvervet i 1984. Frivillig arbejdsgruppe: 20 personer.

En vigtig del af naturplejen ved Gundsømagle Sø er høslæt på engen ved Vesttårnet. Det velduftende græs hænges til tørre på et svensk trådhæs. Stien mellem de to fugletårne er blevet udbedret og består nu på store strækninger af en gangbro. De etablerede snogehøje er en stor succes. På varme forårsdage kan man på nært

Isfuglebyg ved Ravnstrup Sø, 31. marts 2007. Foto: Allan Gudio Nielsen.

hold se snogene samle varme i solen. Også de mange opsatte redekasser er en succes med over 200 unger på vingerne. Arbejdsgruppen ved Gundsømagle Sø har arrangeret mange guidede ture, hvor der både observeres og tælles fugle, det sidste som led i Caretakeraktiviteterne i reservatet. I forbindelse med Projekt Adopter et Reservat har en skoleklasse fra Gundsømagle Skole bygget skægmejsereder og studeret fugle, dyr og insekter.

I 2007 er der i perioden 4/4 til 3/8 30 observationer af Hvid Stork ved Gundsømagle Sø. Storkene, der oprindeligt stammer fra det svenske storkeprojekt, var flyttet fra Hvedstrup til en rede på en gartneriskorsten tæt på reservatet. En enlig Sangsvane holdt det meste af året til ved søen.

Ynglefugle: Toppet Lappedykker 3, Knopsvane 1, Grågås 5, Blishøne 4, Vibe 1, Natugle 1, Råge 112, Nattergal 4, Kærsanger 1, Skægmejse 4, Gråstrubet Lappedykker 4, Vandriks 2.

Andre udvalgte observationer: Knarand 5/1 7, Grågås 12/2 350, Canadagås 12/2 250, Sanglærke 3/3 80, Havørn 22/4 2, Natugle 19/5 4, Skægmejse 17/6 8, Dobbeltebekkasin 1/9 45.

Gundsømagle Sø har lokalitetsnummer 255031 i www.dofbasen.dk

Ravnstrup Sø, Sydsjælland (3)

9,5 hektar sø med mose og rørskov, eng, pilekrat og gammel løvskov. Erhvervet i 1983. Frivillig arbejdsgruppe: 22 personer.

I foråret 2007 bygger den tyske "isfuglemand", Horst Boedler, tre isfuglekasser ved Ravnstrup Sø. Der er siden flere gange set Isfugle ved kasserne, så chancen for, at denne smukke fugl etablerer sig som ynglefugl ved Ravnstrup Sø, er absolut til stede. I september kan

Henrik Weidling på arbejde, 31. marts 2007. Foto: Allan Gudio Nielsen.

Fugleværnsfonden, takket være Projekt Fugle for Folket, indvie et nyt flot fugleskjul, umiddelbart over vandspejlet i søen. En natursti med en tilhørende lang gangbro fører ud til skjulet. Desuden er der blevet opført et shelter til overnatning, ligesom der er opsat nye info-plancher ved P-pladsen.

Fuglelivet ved Ravnstrup Sø følges gennem CES ringmærkningsprogrammet (*Constant Effort Sites*). Der bliver i 2007 ringmærket 327 fugle (29 arter) mod 310 (25 arter) i 2006. Der er 43 genfangster af fugle ringmærket i 2006.

Data fra CES ringmærkningen: Gærdesmutte 20, Jernspurv 22, Rødhals 6, Nattergal 7, Sjagger 2, Sangdrossel 10, Solsort 18, Havesanger 23, Munk 45, Gærdesanger 1, Tornsanger 8, Rørsanger 45, Kærsanger 3, Løvsanger 15, Gransanger 19, Grå Fluesnapper 1, Musvit 27, Blåmejse 20, Sumpmejse 4, Halemejse 3, Spætmejse 1, Træløber 1, Stær 1, Skovspurv 2, Bogfinke 9, Grønirisk 5, Rørspruv 5, Gulspruv 3.

Andre udvalgte observationer: Rørdrum 21/3 1, Trane 25/3 105, Huldue 31/3 2, Rørhøg 9/4 5. I juli måned ses Isfugl raste nær de opsatte redekasser.

Ravnstrup Sø har lokalitetsnummer 393007 i www.dof-basen.dk

Ægholm ved Nyord, nord for Møn (4)

1,8 hektar kystfugleø. Erhvervet i 1969 som Fugleværnsfondens første ejendom. Der er ikke adgang til øen, som er en del af Ulvshale-Nyord Vildtreservat.

Nyord set fra fugletårnet, marts 2007. Foto: Allan Gudio Nielsen.

Ynglefugle: Skarv 381, Knopsvane 1, Ederfugl 117, Sølvmåge 66, Svartbag 32.

Ynglefuglene er optalt af Jan Blickert-Hansen, Leo Borch og Per Schiermacker Hansen.

Ægholm har lokalitetsnummer 365105 i www.dof-basen.dk

Nyord Enge ved Møn (5)

186 hektar afgræsset strandeng og strandrørsump. Erhvervet mellem 1971 og 2001. Frivillig arbejdsgruppe: 20 personer.

Muligheden for den store fugleoplevelse, samt ikke mindst Fugleværnsfondens og arbejdsgruppens Åbent Hus-arrangementer, tiltrækker et stort antal besøgende til fugletårnet.

For at lette adgangen for kørestolsbrugere er der i 2007, i forbindelse med Projekt Fugle for Folket, bygget en handicapplatform ved siden af fugletårnet. Ræve er stadig et stort problem for de jordrugende ynglefugle, og som led i Life Engfugle-projektet arbejdes der på at få etableret en rævespærre ved broen til øen. Fugleværnsfonden deltager med 2 personer i en arbejdsgruppe, som Skov- og Naturstyrelsen Storstrøm oprettede i 2007. Arbejdsgruppen skal komme med forslag til indretning af det formidlingscenter, som Skov- og Naturstyrelsen vil oprette på gården Hyldevang ved Nyords sydeng.

Ynglefugle: Strandskade 28, Vibe 40, Rødben 62, Blisshøne 14, Stormmåge 5, Grågås 8, Knarand 4, Spidsand 1, Skeand 5, Ederfugl 7, Gul Vipstjert 5.

Arbejdsgruppen på vej, 6. november 2007. Foto: Allan Gudio Nielsen.

Udvalgte observationer: Havørn 10/11, 3 ad. fou., Sort Glente 14/5 2 ad., Odinsbane 3-5/6 1, Plettet Rørvagtel 13-21/7 4-7, Sort Stork 19/7 1, Storpiber 10/10 1, Dværgegås 11/10 7.

De ynglende og rastende fugle er optalt af Niels Peter Andreasen.

Nyord har lokalitetsnummer 365101 i www.dofbasen.dk

Barup Sø, Nordfalster (6)

26 hektar sø med ellesump, rørskov og krat. Erhvervet i 1998 af Karen Krieger Fonden, for hvem Fugleværnsfonden forvalter området. Frivillig arbejdsgruppe: 13 personer.

Naturplejen i reservatet retter sig især mod genopretning og bevaring af de lysåbne enge. Samtidig fortsætter arbejdet med at bekæmpe den invasive kæmpebjørneklo. Bekæmpelsen udføres dels af den frivillige arbejdsgruppe, dels af en flok limousinekøer, der gennem afgræsning er med til at holde arten nede.

Ynglefugle: Gråstrubet Lappedykker 1, Blishøne 6-10, Grønbenet Rørhøne 1-2, Lille Lappedykker 0-1, Vandrikse 16-20, Gråand 2, Knopsvane 1, Skovsneppe 1, Rørdrum 1, Rørhøg 2, Stær 22, Nattergal 7-8.

Antal ynglepar er skønnet på baggrund af optællinger foretaget af Leif Jacobsen.

Andre udvalgte observationer: Lille Flagspætte 7/2 1, Isfugl 7/2 1.

Barup Sø har lokalitetsnummer 375004 i www.dofbasen.dk

Saksfjed/Hyllekrog, Sydlolland (7)

163 hektar strandeng, klit, rørskov, enge, overdrev og løvskov. Erhvervet i 1995 af Karen Krieger Fonden, for hvem Fugleværnsfonden forvalter området. På Hyllekrogtangen er der adgangsforbud i fuglenes yngletid fra 1/3 til 15/7. Tangen er en del af Hyllekrog Vildtreservat.

Frivillig arbejdsgruppe: 25 personer.

I 2007 har den frivillige arbejdsgruppe afsluttet opgaven med at genskabe 13 hektar eng. Tidligere var området skov med en ensartet plantage af hvidel. Efter rydningen er området efterfølgende blevet indhegnet og afgræsses nu af får.

Hyllekrog – ynglefugle: Gråstrubet Lappedykker 1, Gråvand 4, Knarand 3, Krikand 0-1, Gråand 8, Troldand 1, Ederfugl 21, Toppet Skallesluger 2, Blishøne 3, Strandskade 7, Klyde 1, Stor Præstekrave 9, Vibe 5, Rødben 11, Landsvale 5, Bynkefugl 1.

Hyllekrog – andre observationer: Hvid Pelikan 30/7-1/8 1, Markpiber 19/8 1, Gråsejler 20/8 1, Hvepsevåge 1/9 430, Sølvhejre 2/10 1, Sabinemåge 9/10 1, Havørn 13/10 3, Stor Skrigeørn 13/10-18/10 1, Rød Glente 13/10 52, Sorthovedet Måge 26/10 1, Hvidvinget Korsnæb 30/10 1, Thorshane 10/11 1. Ringdue 9 dage med mere end 10.000 trk. og 2 dage med over 100.000 henholdsvis 13/10 104.100 og 19/10 132.060.

Fjeldvåge ved Hyllekrog. Efter et par dårlige år bliver der endelig igen set en del Fjeldvåger ved Hyllekrog i 2007. Foto: Allan Gudio Nielsen.

Saksfjed Inddæmning – ynglefugle: Gråstrubet Lappedykker 5, Grågå 1, Gravand 1, Knarand 2, Gråand 8, Skeand 3, Taffeland 1, Rørhøg 0-1, Tårnfalk 1, Blishøne 10, Grønbenet Rørhøne 1, Vandrikse 2, Strandskade 1, Vibe 9, Dobbeltbekkasin 1, Skovsneppe 2, Rødben 10, Natugle 1, Rødrygget Tornskade 3, Gul Vipstjert 1, Stenpikker 1, Nattergal 1, Kærsanger 2.

Saksfjed – andre observationer: Hedehøg 31/5 1 hun, Rød Glente 7/10 11, Stor Tornskade 7/19 2.

For begge lokaliteters vedkommende er antal ynglepar skønnet på baggrund af optællinger foretaget af Uffe B. Nielsen.

Hyllekrog har lokalitetsnummer 355302 i www.dof-basen.dk

Saksfjed har lokalitetsnummer 355315 i www.dof-basen.dk

Nakskov Indrefjord, Vestlolland (8)

10 hektar rørskov og vandflade i den sydlige del af Indrefjorden. Erhvervet i 1987.

Reservat er en del af et meget besøgt, bynært naturområde. Fjordens miljøtilstand er forbedret de senere år, hvilket kan aflæses på antallet af ynglefugle.

Ynglefugle: Toppet Lappedykker 10-11, Knopsvane 4, Gravand 10-15, Knarand 1, Skeand 1, Taffeland 0-1, Troland 2-3, Rørhøg 1, Blishøne 10-15, Rørdrum 0-1.

Græssende Exmoorponyer ved Gulstav Mose. Foto: Allan Gudio Nielsen.

Gennem hele året er der set Skægmejse i området. Forhåbentlig vil denne smukke fugl snart kunne tælles blandt Indrefjordens ynglefugle.

Antal ynglepar er skønnet på baggrund af optællinger foretaget af Michael Thelander.

Andre udvalgte observationer: Taffeland 12/2 550, Lille Skallesluger 22/2 37, Havørn 27/5 1, Hættemåge 16/9 2500, Troland 13/12 3850.

Nakskov Indrefjord har lokalitetsnummer 367801 i www.dofbasen.dk

Gulstav Mose, Sydlangeland (9)

7 hektar kalkrig mose med udbredt rørsump, overdrev, eng samt krat. Erhvervet i 1971 og 1979. Frivillig arbejdsgruppe: 15 personer.

På trods af en lidt afsondret beliggenhed er reservatet velbesøgt hele året. Sammen med et 100 hektar stort område, ejet af Skov- og Naturstyrelsen, afgræsses Gulstav Mose af vilde heste, hvilket også er med til at øge besøgstallet. Endvidere er Dovns Klint, som mosen støder op til, kendt som et af Danmarks bedste træksteder om efteråret. DOF-Fyns fuglestation KNF har til huse tæt ved Gulstav Mose, og Fugleværnsfonden har et godt samarbejde med fuglestationen.

De græssende Exmoorponyer har endnu ikke nået et antal, der kan sikre et optimalt græsningstryk, og det har derfor været nødvendigt at rydde et botanisk

spændende, kalkrigt overdrev i mosen for tjørn, slåen og brombær. På trods af helårsgræsningen må en vis tilgroning af Gulstav Mose forventes i årene fremover, og en manuel rydning af delområder i mosen vil blive udført af den frivillige arbejdsgruppe og af entreprenører.

Toppet Lappedykker 2, Gråstrubet Lappedykker 5, Lille Lappedykker 5, Knopsvane 1, Rørdrum 2, Grågå 10, Gravand 2, Gråand 4, Atlingand 1, Knarand 2, Skeand 1, Taffeland 5, Troldand 2, Rørhøg 1, Vandrikse 3, Grønbenet Rørhøne 5, Blishøne 15, Strandskade 1, Vibe 3-4, Gøg 2, Sanglærke 2, Rørsanger 8, Kærsanger 2, Nattergal 1, Engpiber 2, Rørspurv 3, Rødrygget Tornskade 2.

Antal ynglepar er skønnet på baggrund af optællinger foretaget af Ole Goldschmidt og Nis Rattenborg.

Andre udvalgte observationer: Silkehale 13/1 970, Hvepsevåge 27/5 151, Græshoppesanger 2/6 1, Digesvale 15/7 460, Steppehøg 25/9 1, Sølvhejre 9/11-19/11 1.

Gulstav Mose har lokalitetsnummer 481490 i www.dof-basen.dk

Tryggelev-Nørreballe Nor, Sydlangeland (10)

170 hektar sø/brakvandslagune (3 lagunesøer Tryggelev Nor, Salme Nor og Nørreballe Nor), rørskov, klitter, overdrev og krat. Erhvervet i flere omgange fra 1975 til 2004. Frivillig arbejdsgruppe: 15 personer.

Reservatet er i 2007 stærkt præget af ødelæggelserne fra stormfloden 2. november 2006. Her blev 150 meter af adgangsvejen på diget skyllet væk, ligesom Fugleværnsfondens hytte blev oversvømmet. Mængder af affald fra havet bliver spredt på de lavtliggende enge, der langt hen på sommeren er dækket af et mørkt lag slam. Det meste af vinteren er vandstanden i Østersøen ekstraordinær høj, og da der samtidig kommer store mængder nedbør, opstår der problemer med at afvande de omkringliggende landbrugsjorder. Også sommeren er præget af den høje vandstand i norene, og det er umuligt for kreaturerne at afgræsse de oversvømmede områder. En gangbro etableres ved Nørreballe-stien for at sikre publikum adgang til den gamle pumpestation. Ved slutningen af 2007 har Fugleværnsfonden genetableret diger, adgangsvej og P-plads.

Nørreballe Nor viser igen i 2007 sit potentiale som fuglereservat. De store vandflader, de afgræssede enge og de fire kunstige øer tiltrækker året rundt store mængder af ynglende og rastende fugle. Der yngler 4 lappedykkerarter i noret, og på den kunstige ø nærmest P-pladsen giver de ynglende Klyder, Viber og Præstekraver de besøgende mange fine oplevelser. I september får reservatet besøg af to Havørne, der i lange perioder kan nydes siddende i et højt træ eller på en af øerne. Tiden vil vise, om Nørreballe Nors tiltrækning på denne imponerende rovfugl resulterer i ynglende Havørne på Sydlangeland.

Arbejdsgruppen ved Tryggelev Nor, oktober 2007. Foto: Helle Hjorth.

Ynglefugle Tryggelev/Salme Nor:

Toppet Lappedykker 12, Gråstrubet Lappedykker 37, Lille Lappedykker 15, Sorthalset Lappedykker 1, Knopsvane 6, Rørdrum 7, Grågå 18, Gravand 9, Gråand 28, Krikand 1, Atlingand 5, Knarand 34, Skeand 7, Taffeland 4, Troldand 9, Ederfugl 2, Rørhøg 1-2, Vandrikse 16, Grønbenet Rørhøne 9, Blishøne 66, Strandskade 4-6, Vibe 16, Stor Præstekrave 3, Rødben 6, Agerhøne 1, Gøg 7, Sanglærke 16, Skægmejse 15, Rørsanger 26, Kærsanger 2, Nattergal 3, Engpiber 1, Hvid Vipstjert 2, Gul Vipstjert 1, Tornirisk 12, Rørspurv 17, Rødrygget Tornskade 1.

Ynglefuglene er optalt af Ole Goldschmidt og Nis Rattenborg.

Andre udvalgte observationer Tryggelev/Salme Nor:

Dværgmåge 7/1 5, Troldand 13/1 1616, Silkehale 19/1 115, Bjergand 16/2 100, Silkehejre 2/6 1, Savisanger 16/6 1, Amerikansk Skarveand 9/8 1, Skeand 9/8 108, Krikand 25/9 485, Spidsand 25/8 33, Knarand 13/10 185, Rødhovedet And 6/11 1.

Tryggelev Nor har lokalitetsnummer 481280 i www.dof-basen.dk

Ynglefugle Nørreballe Nor:

Toppet Lappedykker 10, Gråstrubet Lappedykker 13-16, Lille Lappedykker 14, Sorthalset Lappedykker 0-1, Knopsvane 3, Grågå 5, Gråand 13, Atlingand 2, Knarand 11, Skeand 5, Taffeland 2, Troldand 4, Grønbenet Rørhøne 6, Blishøne 55, Strandskade 8, Vibe 25, Stor Præstekrave 11, Lille Præstekrave 1, Rødben 11, Klyde 31, Fjordterne 4, Gøg 2, Sanglærke 12, Rørsanger 5,

Kærsanger 1, Græshoppesanger 0-1, Nattergal 1, Engpiper 4, Hvid Vipstjert 4, Gul Vipstjert 4, Tornirisk 3, Rørspurv 3, Bomlærke 1.

Ynglefuglene er optalt af Ole Goldschmidt og Nis Rattenborg.

Andre udvalgte observationer Nørreballe Nor: Knarand 6/1 16, Troldand 6/1 10400, Bjergand 11/2 1750, Grågås 22/4 278, Klyde 29/4 54, Hvidvinget Terne 19/5 1, Mursejler 19/5 300, Digesvale 26/5 3800, Rovterne 15/6 1, Sort Stork 12/8 3, Havørn 3/9 2, Rødhovedet And 20/10 – 28/10 1, Stor Kobbersnepe 11/11 1, Pibeand 27/11 340,

Nørreballe Nor har lokalitetsnummer 481138 i www.dofbasen.dk

Roholm, Odense Fjord (11)

1 hektar kystfugleø. Erhvervet i 1978. Der er ikke adgang til øen, som er omfattet af bestemmelserne for Odense Fjord Vildtreservat. På Roholm raster adskillige fuglearter, herunder Ederfugl, Skarv, Stor Regnsprove, Alm. Ryle og Stenvender. Tæt på øen ses regelmæssigt spættet sæl.

Bøjden Nor, Sydvestfyn (12)

Cirka 22 hektar afgræsset strandeng og lagunesø. Ejers af Karen Krieger Fonden, men forvaltes siden 1982 af Fugleværnsfonden. Frivillig arbejdsgruppe: 12 personer.

Naturplejen ved Bøjden Nor fortsætter i 2007 til gavn for både fugle, dyr og planter. Der arbejdes på at udvide arealet med overdrev i reservatet, og der er derfor gennemført større rydninger på de tilgroede flader mellem de to fugletårne. I efteråret bliver genvæksten i området således knust for at lette kreaturerne arbejde med at holde vegetationshøjden nede. Erosion af kystskrænten betyder, at voksestedet for sjældne planter som tyndakset gøgeurt langsomt forsvinder. Formålet med plejen er derfor at skabe voksesteder længere inde i området. I 2007 er der med den ene kreaturholder i området indgået en ny aftale, som sikrer et godt græsningsstryk i en 5-årig periode.

Ynglefugle: Lille Lappedykker 3, Toppet Lappedykker 4, Gråstrubet Lappedykker 2, Knopsvane 3, Grågås 9, Gravand 2, Gråand 5, Skeand 3, Taffeland 4, Troldand 5, Toppet Skallesluger 10, Fasan 1, Vandrikske 1, Blis-høne 15, Strandskade 4, Klyde 2-4, Stor Præstekrave, Almindelig (hiaticula) 1-6, Rødben 5, Hættemåge 3-5, Stormmåge 2, Sølvmåge 7, Svartbag 1, Splitterne 1-2, Havterne 1.

Antal ynglepar er skønnet på baggrund af optællinger foretaget af Gunnar Jørgensen.

Andre udvalgte observationer: Sangdrossel 2/1 1, Gransanger 8/1 1, Bjergand 13/1 2800, Taffeland 4/11 325, Troldand 30/11 3400.

Bøjden Nor har lokalitetsnummer 431150 i www.dofbasen.dk

Søgård Mose, Sønderjylland (13)

16,7 hektar hedemose med kantskov af især birk. Skænket til Fugleværnsfonden i 1986 af Andelsselskabet Søgårdhus.

I 2007 er Søgård Mose blevet udvidet med ca. en hektar, da Fugleværnsfonden overtager en naboparcel. Opkøbet letter den fremtidige naturpleje med rydning af birk, bævreasp og pil. Den nye parcel ligger som en forlængelse af det eksisterende reservat og huser en stor bestand af den sjældne plante Hvid Næbfør. Også de tre danske lyngarter hedelyng, klokkelyg og rosmarinlyng trives i mosen.

Udvalgte observationer: Gulspurv 23/1 200, Grønspætte 25/2-11/4 1, Dobbeltbekkasin 7/3 15, Blå Kærhøg 7/3 1, Trane 12/5 1, Havørn 30/7 1, Grønsikken 1/9 125, Duehøg 5/10 1, Stor Tornskade 30/11 1.

Søgård Mose har lokalitetsnummer 519500 i www.dofbasen.dk

Sølsted Mose, Sønderjylland (14)

80 hektar hedemose med kratskov, tørvegrave og afgræsset eng. Erhvervet i 1993, 1994 og 1996.

De største trusler mod en hedemose som Sølsted Mose er tilgroning og for lav vandstand. Det sidste problem er i 2007 kommet et skridt nærmere sin løsning, idet et stort naturgenopretningsprojekt er ved at tage form. Projektet gennemføres inden for rammerne af EUs Interreg-samarbejde, og der foretages samtidigt undersøgelser i to tyske moser. Mange overvejelser og mange aktører indgår i projektet, som i 2007 endnu er i forundersøgsfasen.

Udvalgte observationer: Ravn 25/3 11, Fyrremejse 25/3 4, Løvsanger 22/4 23, Lille Flagspætte 22/4 1, Hedehøg 6/5 1, Trane 5/6 22, Isfugl 12/7 1.

Sølsted Mose har lokalitetsnummer 541100 i www.dofbasen.dk

Stormengene, Rømø (15)

35 hektar naturlig forlandsmarsk, klitter og hede. Erhvervet i 1991 og 1994.

Stormengene ligger som en oase i et landskab, hvor moderne turistfaciliteter i de senere år har fortrængt det sydlige Rømons naturområder. Wellnesscenter, golfbane og ferielejligheder trækker imidlertid mennesker til, og Fugleværnsfonden ønsker at give publikum mulighed for at nyde naturen og fuglene omkring Stormengene. Fugleværnsfonden har derfor i 2007 taget de første skridt til en bedre formidling i hele

området, og som bl.a. skal tydeliggøre adgangsforholdene for publikum.

Udvalgte observationer: Hedehøg 4/5 1, Alm. Ryle 5/5 600, Strandhjejle 5/5 23, Strandskade 2/6 134, Mørkbuget Knortegås 15/10 940, Gravand 15/10 180.

Stormengene har lokalitetsnummer 531310 i www.dof-basen.dk

Stubbe Sø, Djursland (16)

23 hektar rørskov, eng, sø, hede/overdrev, kratskov og nåleskov. Erhvervet i 2001. Frivillig arbejdsgruppe: 22 personer.

Arbejdsgruppen har i 2007 fældet træer, ryddet krat og fjernet opvækst af bjergfyr på et stort sydvendt overdrev. Til glæde for engfuglene har gruppen fjernet opvækst af rødæl og slået lysesiv på engen nede ved søen. Naboens kvier har gennem flere år afgræsset området med succes. Et aktiv for både arbejdsgruppen og DOFs medlemmer er det sommerhus, der fulgte med reservatet ved overtagelsen. Bogpeters Hytte, som sommerhuset kaldes, kan lejes af alle DOF-medlemmer, og overskuddet fra udlejningen går til Fugleværnsfondens hjemmeside. Se mere om udlejningen på Fugleværnsfondens hjemmeside.

Stubbe Sø er først og fremmest småfuglenes reservat. En lang række af de almindeligste spurvefugle yngler i eller ved reservatet. De mange redekasser, opsat af den frivillige arbejdsgruppe, har øget bestandene af flere hulrugende arter, herunder Broget Fluesnapper og Musvit.

Ynglefugle: Broget Fluesnapper 7, Sortmejse 1, Blåmejse 7, Musvit 32.

Andre udvalgte observationer: Misteldrossel 13/1 3, Stor Skrigeørn 18/3 1, Musvit 9/5 25, Græshoppesanger

Efterår ved Stubbe Sø, 27. oktober 2007. Foto: Dubbeld Samplonius.

9/5 1, Havørn 9/5 1, Sortmejse 26/5 8, Mudderklire 26/5 2, Rødrygget Tornskade 27/5 2, Gul Vipstjert 24/8 33, Topmejse 27/10 2, Dobbeltbekkasin 27/10 44, Enkeltbekkasin 27/10 4.

Stubbe Sø har lokalitetsnummer 701185 i www.dof-basen.dk

Bøvling Klit, Vestjylland (17)

6,5 hektar afgræsset strandeng. Erhvervet i 1979 og 1983.

Området ligger mellem havet og den lavvandede Nisum Fjord. Græsningslaugets kreaturer sørger for naturplejen på strandengene.

Udvalgte observationer: Støppehøg 26-27/9 1, Krikand 1/10 2000, Storpiber 9/10 2, Snespurv 4/11 175, Sortstrubet Bynkefugl 17/12 1, Hjejle 3/12 350.

Bøvling Klit har lokalitetsnummer 665064 i www.dof-basen.dk

Agerø, Mors (18)

27,5 hektar strandeng. Erhvervet i 1982 og 2002. Frivillig arbejdsgruppe: 6 personer.

På de sommerafgræsede enge hviler naturplejen i sig selv. Den mangeårige afgræsning har gjort engene til den perfekte rasteplass for Hjejler og Gæs, herunder Lysbuget Knortegås, der nærmest må betegnes som engenes karakteristiske fugl. Det høje naturhegn langs stien sørger for, at de besøgende kan komme ned til det lille observationsskjul, uden at de sky gæs skræmmes op.

Ynglefugle er optalt af Jes Graugaard og omfatter Agerø, Stenklipperne og enge ved dæmningen til Agerø (udenfor reservatet).

Ynglefugle: Gravand 2 par, Toppet Skallesluger 1 par, Strandskade 15 par, Klyde 10 par, Vibe 4 par, Stor Præstekrave 5 par, Dobbelt Bekkasin 1 par, Rødben 7 par, Svartbag 0-1 par, Sølvmåge 85-110 par, Stormmåge 14 par, Havterne 12 par, Sanglærke 8 par, Engpiber > 10 par, Gul Vipstjert 1 par, Bomlærke 6 par.

Andre udvalgte observationer: Sædgås 9/2 71, Lysbuget Knortegås 22/5 1000, Hjejle 11/8 2000, Skarv 26/8 500, Bjerglærke 6/10 30, Strandhjejle 6/10 20, Søkonge 10/11 1, Alm. Ryle 10/11 1430.

Agerø har lokalitetsnummer 773262 i www.dofbasen.dk

Råbjerg Mose, Nordjylland (19)

Fugleværnsfonden ejer 0,5 hektar i den vestlige del af Råbjerg Mose. Mosen er et stort, delvist skovbevokset hedemoselandskab med det for Skagen Odde karakteristiske Rimme Doppe strandvoldsystem. Mosen har i mange år været yngleplads for Trane, ligesom Krikand, Stor Regnspove og Dobbeltbekkasin yngler her.

Udvalgte observationer: Trane 20/4 2, Lærkefalk 8/5 1, Hvid Stork 8/5 2, Sort Stork 8/5 1, Pirol 15/5 1, Trane 20/7 4.

Råbjerg Mose har lokalitetsnummer 841075 i www.dofbasen.dk

Caretakerprojektet 2007

Af Thomas Vikstrøm, projektkoordinator

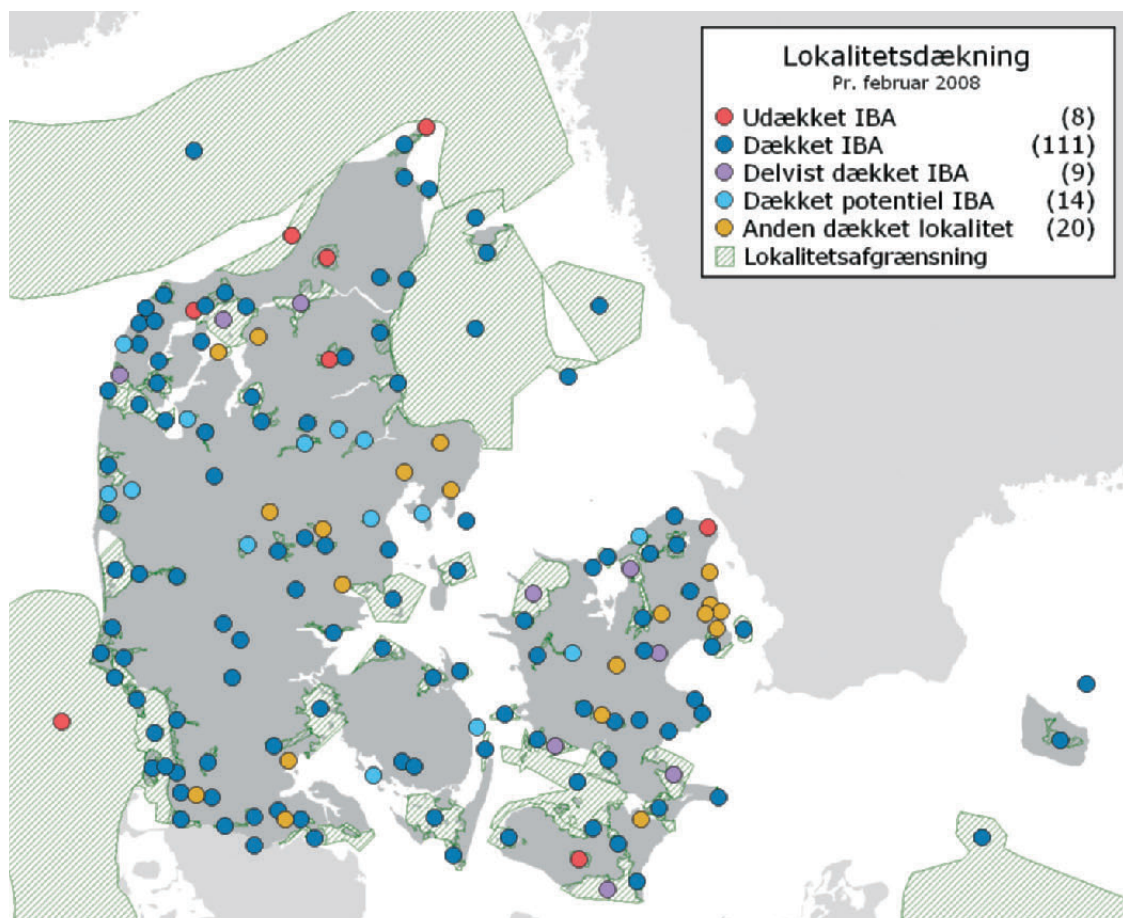
Formål

Caretakerprojektets ultimative mål er at skabe opmærksomhed omkring Danmarks betydning for fuglelivet samt at motivere såvel myndigheder som befolkningen til at arbejde for bevarelse af danske fuglelokaliteter og dermed væsentlige dele af Danmarks natur. Disse mål søges primært nået gennem øget engagement, viden og formidling.

Det mere konkrete mål med projektet er en intensiv overvågning og formidling af de 200 mest betydningsfulde danske fuglelokaliteter, dvs. primært Danmarks 128 internationalt vigtige fuglelokaliteter, også kaldet IBA'er (Important Bird Areas), men også et mindre antal nationalt og lokalt vigtige fuglelokaliteter. En målrettet anvendelse og formidling af resultater, historier og nyheder fra de enkelte lokaliteter skal sikre, at DOFs naturbevarende arbejde prioriteres på de lokaliteter og naturtyper, der har størst behov.

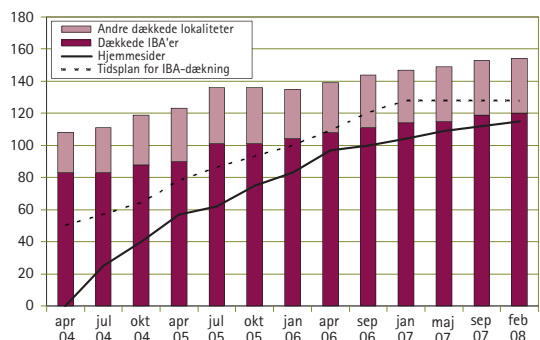
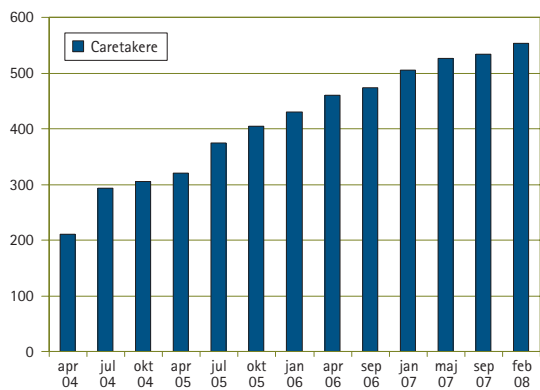

Islandsk Ryle, Grønhøj Strand, Nordjylland, 19. august 2007.
Foto: Peter Nielsen.

Tabel 1. Caretaker aktiviteter der i 2007 har været arrangeret fra centralt hold.

Aktivitet	Dato	Sted	Antal deltagere	Evt. lokale og eksterne medarrangører, oplægsholdere og undervisere
Sydvestjysk caretakermøde	9/1	Myrtuegård	12	Susanne Overgaard Petersen & Henrik Brandt
Nordjysk caretakermøde	11/1	Golfhuset, Aalborg	20	Albert Steen Hansen
Nordsjællandsk foredrag om Caretakerprojektet	16/1	Frederiksborg Byskole	65	Ole Brauer & John Hansen
Caretakermøde i det tidl. Roskilde Amt	6/2	Fjordmuseet, Jyllinge	7	Hans Harrestrup Andersen
Østdansk naturpolitisk kursus	10/2	Hotel Kobæk Strand, Skælskør	50	P. Debois, Vordingborg Kommune Dan Hjort, Miljøcenter Nykøbing F John Bang Jørgensen, caretaker Enø Kurt Rasmussen, fmd., DOF Nordjylland Hans Meltofte
Fagseminar	17-18/3	Hotel Svendborg & Vejen og Monnet på Tåsinge	62	12 caretakere: <ul style="list-style-type: none"> • Søren Harding, Skælskør Nor m.v. • Michael H. Hansen, Lillebælt • Lars Tom-Petersen, Randers Fjord m.v. • Peder J. Pedersen, Venø • Hans Henrik Larsen, Glomstrup Vig m.v. • Johannes Bang, Omø • Th. Lund & Fl. Ahlmann, Ll. Vildmose • E. Ecklon & P. Rasmussen, Sydfynske Øhav • Susanne Overgaard Petersen, Vadehavet • Kim Fischer, Fanø • Hans Meltofte • John Frikke, Miljøcenter Ribe
Københavnsk caretakerdag	10/5	Gentofte Sø & Fuglenes hus	6	Erik Agertoft
Caretakerdag i Thy	21/5	Hanstholmreservatet m.m. & Søholt, Thy Statsskovdistrikt	6	Anton Linnet, Thy Statsskovdistrikt, Jens Jørgen Andersen & Karsten Bjørnskov Christensen
Vestsjællandsk caretakerdag	26/5	Tystrup Sø & Kongskilde Friluftsgård	17	Søren Harding & Henrik Wejdling
Inventeringslejr mhp. Råbjerg Mile m.m. & Jerup Hede m.m.	1-3/6	Sundhedshøjskolen Diget, Bunken samt Råbjerg Mile, Jerup Hede m.v.	15	Albert Steen-Hansen, Svend Erik Mikkelsen & Torben Fisker-Rasmussen
Andebestemmelseskursus	17-18/8	Naturskolen ved Maribo Sønderø & Maribosøerne	36	Klaus Malling Olsen, Uffe B. Nielsen, Ulla Brandt & Lars Munk
Bornholmsk caretakerdag	30/8	Ølene & Rønne Østre Skole	15	Per Clausen Pedersen
Nordsjællandsk caretakerdag	6/9	Arresø & Kregme Skole	9	Ivan Abramowitz & Rune Bjerre
Sønderjysk caretakerdag	11/9	Pamhule Skov & Nørskovgård	32	Egon Iversen & Jørn Vinter Sørensen
Sydøstjysk caretakerdag	12/9	Randbøl Hede & DOMUS, Vejle	5	Tommy Kaae
Østjysk caretakerdag	13/9	Salten Langsø & Naturcenter Sølyst	15	Peter Lange
Vestjysk caretakerdag	2/10	Vest Stadil Fjord & Skærum Mølle	26	Jens Ballegaard, Leif Novrup, Lars Holm Hansen og Agner Svenstrup
Fynsk caretakerdag	3/10	Odense Fjord & Dalum Landbrugsskole	8	Michael Højgaard Hansen
Storstrømsk caretakerdag	4/10	Resle Skov & Vordingborg Medborgerhus	15	Lars Munk
Nordvestjysk caretakermøde	16/11	Ørding Friskole, Mors	16	Jan S. Kristensen og Jens J. Pedersen

Caretakerprojektet skal desuden medvirke til en styrkelse af det lokale engagement i DOF. Der lægges særlig vægt på inddragelse af ungdomsmedlemmer og nye DOF-aktive i det lokale arbejde med projektet, fx ved hjælp af fælledninger og kurser.

Aktivitetsniveau i forhold til tidligere år

Graferne herover viser blandt andet udviklingen i del-

Gravand, Rærup, 3. maj 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

tagerantallet og lokalitetsdækningen i projektet. I forhold til målsætningen mangler der ved udgangen af 2007 tilsagn om dækning af 8 IBA'er (6 %), heraf 1 decideret marin lokalitet, se kortet side 191. Desuden er der på 9 IBA'er kun tilsagn om delvis dækning.

Projekter og hovedaktiviteter

Tabel 1 (side 192) viser de caretakeraktiviteter, der i 2007 har været arrangeret fra centralt hold.

Optællinger

Bemærkelsesværdige resultater af Caretakerprojektet i 2007 findes blandt andet inden for projektets overvågningsdel, og her skal særligt fremhæves de overvågningsresultater, der har været igennem projektets dertil indrettede kvalitetssikring i form af såkaldt IBA-bearbejdning i DOFbasen.

Blandt disse overvågningsresultater er der især grund til at lægge mærke til de 43 optællinger af rastefugle, hvis antal overstiger 1 % af den såkaldte flyway-bestand hos den pågældende art, dvs. en bestand der ikke har kontakt med andre bestande hos arten. En jævnlig forekomst af mindst 1 % af en flyway-bestand er internationalt anerkendt som kriterium for, at en fuglelokalitet er af international betydning. Tabel 2 (side 194) viser de 43 optællingsresultater ordnet efter arter og underarter i systematisk rækkefølge.

Hvad angår ynglefuglebestande, som er blevet IBA-bearbejdet i DOFbasen, har caretakerne i 2007 blandt andet udført deres arbejde på de 11 IBA'er, som vises i tabel 3. Bemærk, at tabellen kun medtager IBA'er (ikke andre caretakerområder) og kun ynglefugle, der kvalificerer lokaliteten som IBA efter BirdLife's og EU's kriterier. Caretakerne har ganske vist registreret langt flere ynglefuglebestande, men det er resultaterne vedrørende de førnævnte lokaliteter og fugleforekomster,

Tabel 2: Caretakerprojektets 43 optællingsresultater i 2007 af rastfugle, hvis antal overstiger 1 % af den såkaldte flyway-bestand hos pågældende art. Tabellen er ordnet efter arter/racer i systematisk rækkefølge.

Art	IBA	Hoved ansvarlig lokalafdeling	Dato	Antal	1 %-kriterium	% af "flyway-bestanden"
Skarv	Saltholm	Kbh	30-09	9.827	3.900	2,5
	Saltholm	Kbh	07-10	10.437		2,7
Knopsvane	Karrebæk, Dybsø Et Avnø Fjorde	StS	28-10	3.006	2.500	1,2
	Karrebæk, Dybsø Et Avnø Fjorde	StS	25-11	3.885		1,6
Sangsvane	Lillebælt	F	13-01	785	590	1,3
	Skjern Å-dalen	VJ	13-01	1.037		1,8
	Hjarbæk Fjord Et Simested Ådal	NVJ	11-02	658		1,1
	Skjern Å-dalen	VJ	17-02	998		1,7
	Skjern Å-dalen	VJ	10-11	851		1,4
	Skjern Å-dalen	VJ	15-12	1.930		3,3
Kortnæbbet Gås	Skjern Å-dalen	VJ	13-01	1.117	420	2,7
	Nissum Fjord	VJ	15-01	1.100		2,6
	Skjern Å-dalen	VJ	17-02	2.054		4,9
	Glomstrup Vig, Agerø m.v.	VJ	10-03	421		1,0
	Skjern Å-dalen	VJ	17-03	489		1,2
	Stadil Et Vest Stadil Fjorde	VJ	18-03	800		1,9
	Nissum Fjord	VJ	18-03	2.149		5,1
	Skjern Å-dalen	VJ	14-04	1.715		4,1
	Skjern Å-dalen	VJ	13-10	977		2,3
Bramgås	Skjern Å-dalen	VJ	13-01	6.264	4.200	1,5
	Saltholm	Kbh	25-03	4.240		1,0
	Stadil Et Vest Stadil Fjorde	VJ	19-12	4.300		1,0
Lysbuget Knortegås	Glomstrup Vig, Agerø m.v.	VJ	13-01	405	70	5,8
	Nissum Fjord	VJ	15-01	226		3,2
	Glomstrup Vig, Agerø m.v.	VJ	10-02	498		7,1
	Venø Et Venø Sund	VJ	03-03	272		3,9
	Glomstrup Vig, Agerø m.v.	VJ	10-03	1.323		18,9
	Venø Et Venø Sund	VJ	31-03	446		6,4
	Glomstrup Vig, Agerø m.v.	VJ	14-04	3.526		50,4
	Venø Et Venø Sund	VJ	03-05	124		1,8
	Glomstrup Vig, Agerø m.v.	VJ	05-05	3.974		56,8
	Glomstrup Vig, Agerø m.v.	VJ	15-09	205		2,9
Mørkbuget Knortegås	Vadehavet	SVJ	01-05	15.620	2.000	7,8
Gravand	Vadehavet	SVJ	01-12	29.222	3.000	9,7
Spidsand	Vadehavet	SVJ	01-12	10.147	600	16,9
Ederfugl	Lillebælt	F	01-04	8.881	7.600	1,2
	Flensborg Fjord Et Nybøl Nor	SJ	14-12	12.680		1,7
Hjejle	Glomstrup Vig, Agerø m.v.	VJ	06-10	16.815	7.500	2,2
	Odense Fjord	F	27-10	10.675		1,4
Vestlig Islandsk Ryle	Vadehavet	SVJ	01-05	106.000	4.500	23,6
Østlig Islandsk Ryle	Vadehavet	SVJ	07-06	7.427	3.400	2,2
Nordlig Alm.Ryle	Vadehavet	SVJ	01-09	81.211	13.300	6,1
Lille Kobbersneppe	Vadehavet	SVJ	01-05	25.560	1.200	21,3

Lokalafdelinger: F = Fyn, Kbh = København, NVJ = Nordvestjylland, SJ = Sønderjylland, StS = Storstrøm, SVJ = Sydvestjylland, VJ = Vestjylland

Tabel 3: Ynglefuglebestanden som er blevet IBA-bearbejdet i DOFbasen af caretakere i 2007. Tabellen medtager kun IBA'er (ikke andre caretaker-områder) og ynglefugle der kvalificerer lokaliteten som IBA efter Birdlife's og EU's kriterier.

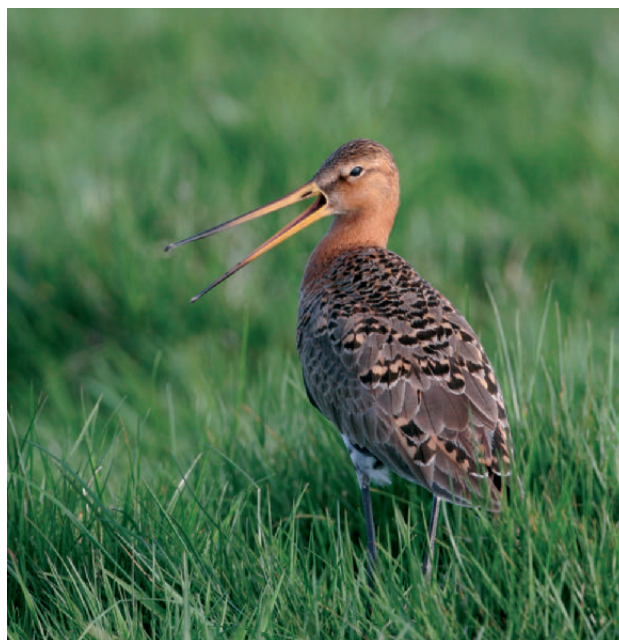
IBA	Hovedansvarlig lokalafdeling	Art	Antal ynglepar 2007	Langsigtet tendens
Arresø	Nordsjælland	Rørdrum	4-5	↑
		Rørhøg	3-5	↑
Glomstrup Vig, Agerø m.v.	Vestjylland	Klyde	22-24	-
		Havterne	24-25	↓
Gribskovområdet	Nordsjælland	Hvepsevåge	12-16	↑
		Plettet Rørvagtel	0	↓
		Sortspætte	14-18	-
		Rødrygget Tornskade	109-119	↑
Hjarbæk Fjord & Simsted Ådal	Nordvestjylland	Rørdrum	0-1	↑
Hjelm	Østjylland	Stormmåge	295-307	-
Karrebæk, Dybsø & Avnø Fjorde	Storstrøm	Havørn	1	↑
		Fjordterne	15-21	-
		Havterne	21-27	↓
		Dværgterne	0-3	↓
Randbøl Hede	Sydøstjylland	Tinksmed	0	↓
Sønder Ådal	Sønderjylland	Rørhøg	1	-
Tinglev Sø & Mose samt Ulvemose	Sønderjylland	Hedehøg	0	↓
		Rørhøg	1	↑
Tissø, Lille Åmose & Hallenslev Mose	Vestsjælland	Rørhøg	2	↑
		Havørn	0	-
		Fiskeørn	0	-
		Dværgterne	0	↓
		Brushane	0	↓
Venø & Venø Sund	Vestjylland	Klyde	1	↓
		Dværgterne	1	↓

der er hovedformålet med Caretakerprojektets overvågningskomponent, og – som det fremgår – er 0-registreringer lige så vigtige som positive registreringer.

Fremtid

2007 var i høj grad præget af forventningerne til en ansøgning, som blev udarbejdet i løbet af året, og som i efteråret blev sendt til Aage V. Jensens Fonde. Ansøgningen drejede sig om en femårig forlængelse af Caretakerprojektet, integreret med Projekt Truede & Sjældne Ynglefugle (DATSY), med start fra august 2008. Som bekendt modtog DOF midt i december fra fondene den glædelige besked om, at ansøgningen var imødekommet.

Siden 1. august 2008 er de to projekter således blevet til ét, og alle aktive i projekterne er nu caretakere for én eller flere lokaliteter, for én eller flere arter, eller for begge dele. Samtidig er listen over caretakerarter (tidl. DATSY-listen) ændret, således at den er i overensstemmelse med nationale og internationale lister over truede arter. Det betyder blandt andet, at de tre arter af stærkt truede engfugle – Brushane, Engryle og Stor Kobbersnepe – er kommet på listen og meget gerne vil have deres egne artscaretakere. Disse efterlyses hermed!

Stor Kobbersnepe, Mandø, 29. april 2007. Foto: Helge Sørensen.

Gribskovgruppen – caretakere i et kerneområde for danske ynglefugle

Af Arne Olesen

Da caretakerprojektet kom på bordet i 2003, fik jeg mulighed for at blive lokalitetsansvarlig for IBA (Important Bird Area) i Gribskovområdet. Jeg fik retableret Gribskovgruppen, som under Fuglenes Danmark 1993-95 stod for lokalitetsregistreringen af Gribskov. Dog var kun Peter Petersen og jeg selv gengangere fra denne gruppe, men vi fik hurtigt Per Ekberg Pedersen og Alexander Lee med.

Og vi fire har fra 2004 stået for registrering af ynglefugle i IBA Gribskovområdet, som er lig med EU-fuglebeskyttelsesområde nr. 108 Gribskov (inklusive Møllekrogen, Strødam reservatet, Strødam engsø og flere mindre områder) samt Stenholtsvang og Solbjerg engsø (som endnu ikke er med i EU-område nr. 108, men udgør en naturlig del af det samlede område). Tilsammen et areal på 6.483 hektar, hvoraf 5/6 er skov!

Arbejdet i felten

Vores hovedopgave er at følge og optælle de vigtigste ynglefugle i Gribskovområdet, og det er selvfølgelig i første række de arter, som indgår i udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet: Hvepsevåge, Sortspætte og Rødrygget Tornskade.

Disse arter optælles årligt, og det gør vi også med de truede rødlistearter Svaleklire og Lille Flagspætte samt Isfugl. Men hvert år vælger vi desuden nogle andre arter, som vi også gerne vil have tal på, ofte arter som blev optalt under Fuglenes Danmark, således at vi kan sammenligne tallene og vurdere tendensen.

Når projektets første del er afsluttet i 2008, vil vi have optalt i alt 30 arter, 2/3 af dem i mindst to år, det gælder arter som Krikand, Duehøg, Huldue, Skovsanger, Rødtoppet Fuglekonge og Ravn.

Sortspætte, han, ved redehul, Gribskov, 30. maj 2008. Foto: Per Ekberg Pedersen.

Lille Flagspætte, han, ved redehul, Gribskov, 9. juni 2008.
Foto: Per Ekberg Pedersen.

Vi er i området året rundt for at holde øje med, hvad der sker. Om efterår og vinter kigger vi efter forandringer, registrerer rovfuglereder og følger vinterens fugle som Havørn (lægger de an til at yngle?) og ugler (Høgeugle i 2006). Fra marts til august er det hårdt registreringsarbejde. De fleste ledige stunder tilbringes nu i felten. En sådan arbejdsindsats kræver både lyst og god disciplin.

Lysten har vi, og disciplinen styrkes af dels en fælles ansvarsfølelse, dels faste rammer for arbejdet. Vi har opdelt Gribskovområdet i en række overskuelige delområder. Alle observationsture noteres, og et skema holder caretakerne løbende orienteret om, hvor god dækningen er. Desuden lægges turdata ind på DOF-basen.

Uden disse retningslinjer ville vi ikke kunne dække et så omfattende skovområde ordentligt, med søerne er det en anden og meget lettere sag. Det er nok den store arbejdsindsats forår og sommer, som indtil nu har afholdt interesserede fra at gå fuldt og helt med i gruppen.

Flotte tal på ynglefugle

Vi har altså med udgangen af 2008 fem års optællinger af de seks primære fokusarter. For disse arter er der tale om flere ynglepar end registreret i 90'erne og tidligere. En del af fremgangen skyldes uden tvivl vores mere intensive arbejdsform og hele fire års tællinger, men noget skønnes også at være en reel fremgang.

Således har den øgede mængde af vådområder i skoven helt klart gavnligt Svaleklire. Med mindst 17 ynglepar hvert år de sidste tre år, er Gribskov et kerneområde for arten i Danmark.

Vores tal på Svaleklire viser, hvad der kan findes, når der arbejdes målrettet med at registrere ynglefugle. Det samme viser – om end i mindre omfang – Lille Flagspættes forekomst i Gribskov. Fire, måske seks ynglepar i 2007 og noget lignende de foregående år. Arten var tidligere med i DATSY-projektet, men gled ud, fordi næsten ingen sendte tal ind.

Rødrygget Tornskade omtales fortsat som værende i tilbagegang i det østlige Danmark, men i Gribskov har vi år for år noteret stadigt flere ynglepar, senest i 2007 kom vi over det magiske tal 100 med 109-119 par. Det hænger igen sammen med, at vi efterhånden har lært arten så godt at kende, at vi ved, hvornår vi skal sætte maksimalt ind med tid og kræfter, ikke mindst ventetid på ynglebiodoperne. Juli måned er afgørende, helst ingen sommerferie her!

Også Rødtoppet Fuglekonge er en truet rødlisteart. Vi så eller hørte ingen i 2004, men fra 2005 og frem optræder arten med fine tal på syngende fugle i Gribskov. Hvor mange der er regulære ynglefugle, er meget svært at sige, men med en population på omkring 10 syngende hanner de seneste to år, er ynglen trolig.

Rødtoppet Fuglekonge optræder ellers næsten ikke som ynglefugl i DOF-basen, men som med Svaleklire og Lille Flagspætte og mange andre arter: hvor mange tæller ynglefugle i skoven i Danmark? Derfor må mange skøn over bestandstørrelser og forekomster også ud fra vores erfaringer læses med nogen skepsis, når det drejer sig om skovfugle.

Man taler meget om de store vingefang i Gribskovområdet i forbindelse med Nationalpark Nordsjælland. Vi har i flere år ventet på, at Havørn eller Fiskeørn skulle slå sig ned, men det blev Rød Glente, som kom først. I en uforstyret del af skoven bragte et par 3 unger på vingerne i 2007, og det blev første ynglepar i Gribskov og Nordsjælland i mere end hundrede år.

Det lykkedes at holde reden skjult for andre hele vejen igennem, således at vi blev sparet for planer om overvågning eller afspærring. Fundet af dette ynglepar har skabt øget interesse og opmærksomhed omkring Rød Glente i Nordsjælland, og 2008 kan meget vel

Nogle fokusarter i Gribskovområdet i 2004-2007

Antal ynglepar	2004	2005	2006	2007
Hvepsevåge	12	15	10-11	12-16
Svaleklire	15-18	17-21	17-18	17-20
Isfugl	0-1	1-3	2	1-4
Lille Flagspætte	2-4	3-4	5-6	4-6
Sortspætte	15-18	17-21	15-20	14-18
Rødtoppet Fuglekonge	?	3-4	11-13	9-10
Rødrygget Tornskade	63-70	77-83	84-88	109-119

blive året med nye ynglepar i landsdelen, da der er flere indikationer på det.

Mødeborde og computer

Årets arbejdsplan aftales på et møde i gruppen i februar eller marts. Og efter ynglesæsonen gør vi status på to eller tre gruppemøder. Her plottes alle ynglefund og andre vigtige observationer ind på artskort, og antal ynglepar gøres op.

Den samlede status udarbejdes og lægges ind på vores hjemmeside. Desuden holder vi andre gruppe-møder efter behov. Og ellers opretholdes en livlig kontakt gennem telefon og mail. Hjemmesiden er et meget vigtigt led i vores kommunikation med andre. Her er løbende nyheder og billeder om feltarbejdet, skovdriften, miljø- og naturpolitiske tiltag, nationalparken og naturdebat i nærområdet.

På siden findes endvidere status over ynglefugle, tidligere tællinger, uddybende artikler om især fugle og meget mere. Og det er oftest over hjemmesiden, at vi hører fra folk, som gerne vil have oplysninger eller hjælp til studieopgaver og publikationer.

Caretakergruppen har et fast samarbejde med SNS Nordsjælland (indtil 1/1 2008 Frederiksborg statsskov-distrikt). Der afholdes mindst et årligt kontaktmøde, hvor skovrideren og flere skovfogeder samt hele Gribskovgruppen deltager.

Her diskuterer vi hugstplaner, naturpleje, publikumstiltag, trusler mod natur og fugle og andre aktuelle spørgsmål. Og der er løbende kontakt, når der er behov for det. Hvert år forsyner vi SNS Nordsjælland med ynglekort for især rovfugle og Sortspætter som hjælp til at undgå, at rede- og hultræer udvises til fældning. I 2007 fik lokalenheden ydermere et kort over alle kendte rovfuglere, omkring 100.

Naturpolitisk skal fremhæves to tiltag fra vores side i 2007. Vi udarbejdede en ganske grundig plejeplan for et af skovens kerneområder, Stenholt's Indelukke, som efterhånden ser ret forsømt ud, hvor vi har lagt vægt på hensyntagen til og bevarelse af særlige biotoper, fugle og planter.

SNS har endnu ikke forholdt sig til denne plan, men den indgår også som et bilag til det ganske omfattende høringssvar, som vi skrev til Natura 2000 i løbet af

Rødrygget Tornskade, han, med guldsmed, Gribskov, 31. juli 2008.
Foto: Per Ekberg Pedersen.

efteråret. Vi håber at se spor af vores synspunkter i den plan, som er under udarbejdelse på miljøcentret.

Fremtiden

I 2008 afsluttes den oprindelige femårsperiode i caretakerprojektet, som nu fortsætter med nye midler fra Aage V. Jensens fonde 2009-2013.

Vi arbejder i 2008 efter samme model som i de første fire år og har skærpet opmærksomhed på de store vingefang. Vi forventer at deltage i debatten om nationalparken, og der kommer sandsynligvis igen en henvendelse eller to om data eller hjælp til et projekt. Men derefter lægger vi arbejdet noget om – hvordan står endnu åbent.

Efter fem års intensive optællinger vil disse nok blive lagt til side i et par år for visse af arterne, så vi får lejlighed til at puste lidt ud og gå ind i andre tiltag som realiseringen af Nationalpark Nordsjælland og deltagelse i visse videnskabelige undersøgelser i området.

Du kan altid finde ud af, hvad der sker i Gribskovområdet, ved at gå ind på vores hjemmeside i caretakerprojektet:

www.dofbasen.dk/IBA/lokalitet.php?lokid=108.

Feltornitologisk Udvalg 2007

Af Michael Mosebo Jensen

Feltornitologisk Udvalg har i årets løb taget initiativ til en række aktiviteter, og årets nyskabelse er Projekt Færøerne.

Ørnens Dag

Som vanligt bliver Ørnens Dag afholdt i februar i samarbejde med lokalafdelingerne og Fuglenes Hus. Det er igen i år et delt arrangement over to weekender. Hvor det den første weekend drejer sig om at få talt ørne, er formidlingen i højsædet i den anden weekend. Der bliver optalt 120 Havørne og 9 Kongørne af 300 aktive, og også den egentlige Ørnens Dag bliver noget af en publikumsmagnet.

Sommerfeltræf

Sommerfeltræffet i Vadehavet er rykket til 19-22/7 for at kunne se flere vadefugle. Imidlertid er der ikke så stor tilslutning af fuglefolk, og da sjældenhedsværdien af feltræffets sjældneste fugl er for ringe, overgår præmien til efterårsfeltræffet. Indirekte er der dog en træffer, idet en Brilleterne bevæger sig lige i periferien ved Blåvand – set af folk på vej til feltræf. Det understreger feltræffets potentiale, men der skal også folk til. Vi holder derfor i 2008 en pause med dette tiltag.

Tårnenes Dag

Tårnenes Dag afholdes søndag 19/7 fra 5.00-14.00. Der deltager 16 tårne, hvilket er en lille nedgang i forhold til premiereåret, men der møder mange gæster op rundt omkring. Det er givet stadig et godt publikumsarrangement med denne blanding af konkurrence tårnene imellem og promovring af DOF i felten.

Projekt Færøerne

Så kom det længe ventede og i visse kredse meget omtalte Projekt Færøerne, hvor der var højt til loftet, og alt kunne ske. Det gør der så ikke, men de 20 gæve pionerer finder da nye arter for øerne i de 14 dage i septem-

ber, projektet står på, fornøjer sig med både amerikanske og islandske ænder samt underholder det øvrige fugledanmark med diverse vidtfavnende beretninger på Netfugl. Færøerne kom helt sikkert på feltlandkortet med dette projekt!

Efterårsfeltræf

For 9. gang afholdes feltræf i skolernes efterårsferie. Ballum Skole er således klar til rykind og danner en fin base for foredrag og andre sociale aktiviteter, der hører et feltræf til. Den ligger også centralt i feltræfområdet, Vadehavsregionen. En Langhalet Tornskade på Skallingen forskubber aktivitetsniveauet lidt mod nord en enkelt dag, men det ses kun som et ekstra pift på feltræffet. Det egentlige klimaks på feltaktiviteterne kommer, da finalen om kåringen af træffets sjældneste fugl står mellem en populær stationær Jagtfalk og en Dværgeværpling på det yderste Rømø, der ses af 5 deltagere, inden træffet slutter. Samtidig er en "dark horse" i spil, idet en Skrigeørn sp. er meldt for sydgående, også på Rømø. Ja, et feltræf er i sandhed et game med mange parametre!

Fuglestationerne

Jf. selvstændige beretninger fra fuglestationerne.

Fremtidige projekter

Alle projekter undtagen sommerfeltræf fortsætter i 2008. Fra november 2007 og fire måneder frem fokuseres der igen på Stor Tornskade som temaart. Det er en opfølgning fire år efter sidste landsdækkende vinterundersøgelse af arten. Desuden ser en ny aktivitet dagens lys, der skal få folk ud at mikrobirde hele året og samtidig deltage i en landsdækkende konkurrence: Landskampen.

Vi har som vanligt såvel i udførelsen som i markedsførelsen nydt stor glæde af samarbejdet med Naturbutikken og Netfugl – og en masse gode feltfolk landet over.

Jens-Kjeld Jensen gav en guidet tur ud i verdens største Lille Stormsvaler-koloni på Nolsoy, 24. september 2007. Foto: Jens Søgaard Hansen.

Ungdomsudvalget 2007

Af Hans Schou Frederiksen

Der kigges på fugle, sommerlejr på Rømø, august 2007. Foto: Jørn Lennart Larsen.

Indledning

2007 blev et år med et længe ventet tiltag på DOFs ungdomsfront. I april går ungdomsmedlemmernes helt egen hjemmeside med forum, aktivitetskalender, spændende læsning m.m. i luften (www.dofungdom.dk). Herudover har aktivitetsniveauet lignet tidligere års med to store landsdækkende lejre og en god håndfuld mindre tilbud såsom weekendture og endagsture. Side-løbende udkom de unge fuglekiggeres eget blad *Pullus* med fire numre i 2007. I *Pullus* kan bl.a. læses beretninger fra afholdte lejre, skrevet af de unge selv.

Aktiviteterne er fordelt over året som følger:

Rørviglejren 5-7/4

Traditionen tro går påskelejren til Rørvig, hvor DOF-Vestsjælland byder alle ungdomsmedlemmer på tre hyggelige dage i fuglenes tegn. Små 20 børn og unge deltager, og lejren byder bl.a. på nogle meget tidlige morgenobs på Korshage, hvor finker, rovfugle og andefugle stryger forbi i fine tal, ligesom enkelte suler også ses.

Christians Ø-lejren 17-20/5

I maj arrangerer Københavns Ungdomsudvalg ungdomslejr på Christians Ø. Otte børn og unge tilbringer

4 uforglemmelige dage i paradys og får så spændende fuglearter som Lille Fluesnapper, Blåhals, Lærkefalk, Karmindompap og Gråmåge i bogen. Ligeledes beundres de lokale Lomvier, Alke og Ederfugle. Desuden ringmærkes en masse småfugle, og deltagerne får bl.a. et lille kursus i alders- og kønsbestemmelse af diverse sangere.

Sommerlejren til Rømø 4-9/8

Den årligt tilbagevendende sommerlejr går i år til Rømø. Her danner en stor spejderhytte rammen om 6 dejlige sommerdage i fuglenes tegn. Lejren tæller 11 deltagere fra hele landet, som i samlet flok udforsker Rømø pr. cykel.

Tusindvis af vadefugle ses igennem – og krydret med nogle rigtig gode obs af de sjældne Hvidbrystet Præstekraver på Sønder Strand. Selvom varmen er streng, bliver der spillet fodbold hver aften, ligesom grillen næsten ikke kan nå at blive kold, før den er tændt op igen.

Ringmærkning og trækfugle i Blåvand 7-9/9

To deltagere fra Sjælland og fire fra Jylland deltager i Ungdomsudvalgets tilbud om at tilbringe en weekend på Blåvand Fuglestation og følge med i de daglige aktiviteter her. Småfugle som Rødstjert, Fluesnapper og

Munk bliver ringmærket, og trækkende havfugle notes – heriblandt en flot, ung Sabinemåge, flere Almindelig Kjøver og Suler.

Formålet med denne lejr er at give de unge fuglekiggere en følelse af, at fuglekigning rent faktisk kan være andet end blot en fritidshobby – i dette tilfælde et seriøst arbejde som dataindsamlere på en af nordeuropas vigtigste fuglestationer.

Efterårslejren til Gedser 13-17/10

I skolernes efterårsferie drager 14 unge fuglefolk til Danmarks sydligste by: Gedser. Folk kommer fra nær og fjern, men de fleste kendte alligevel hinanden fra tidligere ungdomslejre. Soveposerne rulles ud på gulvet i den lokale privatskoles musiklokale, som i øvrigt viser sig at rumme næsten uanede muligheder for musisk udfoldelse!

Fra skolen går turen hver eneste morgen ud til Gedser Odde. Med øjnene klæbet til teleskoperne bliver tusinder og atter tusinder af ederfugle registreret og bogført – kun afbrudt af forstyrrende meldinger om Mellemkjove, Fjeldvåge, Havørn, Rød Glente eller Dværgfalk. Om aftenen bliver der kigget billeder fra den forgangne dag, gættet gættefugl, spillet elektrisk orgel eller udøvet petanque.

Café-aften i Fuglenes Hus 8/12

En håndfuld unge fuglekiggere finder til Vesterbro denne eftermiddag, hvor turen først går til Vestre Kirkegård. Her bliver de overvintrende Skovhornugler fundet og betragtet i tusmørket, ligesom flokke af Silkehaler og Sjaggere har travlt med at fylde sig med bær. Fra kirkegården går turen til Fuglenes Hus, hvor der bliver spist pizza, hyggesnakket og lavet gættekonkurrence. Dette arrangement trådte i stedet for en busstur til Skåne, som desværre ikke kunne gennemføres grundet manglende tilmeldinger.

Fremtidige projekter

Vores mål for de kommende år er som minimum at opretholde det samme aktivitetsniveau som de senere år. Hertil kommer et stigende ønske om at arrangere flere lejre til udlandet – fx det østlige Polen, som er målet for sommerlejren i 2008.

Desuden skal hjemmesiden udbygges med et billedgalleri, ligesom det er vores mål at få et ungdomsudvalg op at køre i alle landets lokalafdelinger.

Storkegruppen 2007

Af artskoordinator Hans Skov

Storkesæsonen begynder 10/3 med, at hunstorken fra 2006 år dukker op i Rudbøl nær grænsen. Den meget tidlige ankomst kan dog forklares ved, at storken har overvintret i Sydslesvig og derfor ikke har ret langt "hjem", da den skal trække det sidste stykke. Vi skal dog frem til 20/4, før den første trækkende ynglestork når tilbage til Vegger. Forinden har Storkegruppen dog udbedret flere storkereder i løbet af februar-april måned.

Årets resultat er 2 par Storke og 3 udføjne unger, samt 3 enlige Storke. For ankomst og afrejse – se DATSY rapporten side 139.

Vegger har i år kun en enlig hunstork på reden. Den lægger æg, men de er selvfølgelig gølge. Denne stork er den sidste bofaste i Danmark, som man kan sige er en stork med ægte vild proveniens. Er ikke ringmærket. Storken trækker væk 31/8.

Rudbøl har i godt en måned den samme hunstork boende som i 2006, men da magen udebliver, forlader storken området. Den bliver siden aflæst som ynglestork i Königshügel NV for Rendsburg i Sydslesvig.

Nr. Broby på Fyn har ret så sensationelt en enlig stork boende på en ny rede på en gård lidt uden for byen. Storken dukker op på en rigtig gammeldags drevet

Den sidste fastboende stork af vild proveniens er hunstorken i Vegger, 17. maj 2007. Foto: Hans Skov.

gård med kreaturer og vedvarende græsmarker. En rede bliver hurtigt sat op på tagryggen, og storken holder herefter til på reden i 5 uger, før den flyver videre. Sidste gang der var fastboende storke på Fyn, er helt tilbage i 1966 (enlig stork på Solbakkegård, Næsby). Den usædvanlige hændelse må nok tilskrives, at storken stammer fra storkeopdræt på Vadehavsøen Föhr. Storken trækker væk 28/5.

Hvedstrup Storkeparret på Sjælland overvintrer som vanligt, men vælger sidst i marts at flytte 1,5 km bort til Gundsøllille. Først har de dog i nogle dage forsøgt at bygge en rede på Hvedstrup Kirke, men grenene falder ned fra kamtagavlen, og storkene må opgive deres forehavende. Herefter står reden i Hvedstrup tom indtil 15/4, hvor en hunstork fra 2005-kuldet samme sted kommer tilbage fra trækket sydpå. Den 13/5 får denne stork oven i købet en mage, som også er en søskende fra 2005-kuldet. Ind imellem er der også to storke fra 2004-kuldet, der indtager reden i Hvedstrup. Der bliver ikke lagt æg, og efterhånden som sommeren skrider frem, opholder storkene sig mere og mere i Veksø længere mod nord. Her er betydeligt bedre fouragemuligheder for dem. Storkene bliver ikke fodret, men klarer sig med, hvad de kunne finde af naturlig føde i de våde enge i området ved Veksø og Østrup. Et par storke ses ved Store Bælt nær broen på Fynssiden 29/7, og meget tyder på, at det er det unge Hvedstrup-par på trækket sydpå.

Hele 5 af Hvedstrup-ungerne fra 2004-2006 ses i sommerens løb i området mellem Hvedstrup og Veksø

I Hvedstrup på Sjælland bosætter et par unge Storke sig i "fødereden", hvor de blev udruget i 2005, 23. maj 2007. Foto: Hans Skov.

i nord. Der er vel at mærke tale om trækkende og vildtlevende storke. Hvedstrup-ungfugle er endvidere blevet aflæst i Skåne (2-3), Schleswig-Holstein (2), Niedersachsen (2), Østtyskland, Elbdalen (2). Nogle af storkene er set flere af de omtalte steder. Den 16/11 2006 blev en af de Hvedstrup-ungfugle, som denne sommer opholder sig på Sjælland, aflæst lidt syd for Madrid. Flere og flere storke trækker kun til Spanien for at overvintre. En ungfugl fra 2004, der ellers har været borte siden trækket det første år, dukker op midt på sommeren i området. Den bliver hængende i området i selskab med forældrefugle frem til lige før nytår, hvor kulden sætter ind. Da den trækker bort, er den nogle dage i Lille Slemminge på Lolland, før den via Ærø og Als når frem til Kollund på nordsiden af Flensborg Fjord. Her er den det meste af januar 2008. Den er i sommeren 2008 aflæst som ynglefugl i Holzacker ved Leck nær den dansk-tyske grænse.

Gundsøllille er en ny lokalitet, som det gamle Hvedstrup-storkepar tager i brug de sidste dage i marts. En 12 m høj skorsten ved et gartneri er stedet, hvor parret vælger at bygge en ny rede helt uden nogen form for hjælp. De lægger 4 æg og får udruget alle 4 æg, men en unge dør et par uger gammel. De 3 tilbageblevne storkeunger ringmærkes 20/6. Ungerne trækker bort fra Hvedstrup 22/8 og er i dagene 24-27/8 ved Marrebæk på Falster. Her bliver de aflæst af en tysk ornitolog på ferie. De trækker over Østersøen til Tyskland – ganske som den oprindelige sjællandske storkebestand gjorde det i gamle dage. Storkeparret i Gundsøllille finder på naturlig vis selv al den føde, de behøver til dem og

Årets sensation er, at der for første gang i 41 år er en fastboende Stork på en rede på Fyn. Nr. Broby, 15. maj 2007. Foto: Hans Skov.

deres unger. De første år i Hvedstrup blev parret fodret, men de kender nu området så godt, at de ikke længere har behov for fodring i sommerhalvåret.

Omkring d. 1. april 2007 flytter storkeparret fra Hvedstrup til denne gård i Gundsøllille - 1,5 km borte og bygger rede på en 12 mtr høj gartneriskorsten, 29. april 2007. Foto: Hans Skov.

i nord. Der er vel at mærke tale om trækkende og vildtlevende storke. Hvedstrup-ungfugle er endvidere blevet aflæst i Skåne (2-3), Schleswig-Holstein (2), Niedersachsen (2), Østtyskland, Elbdalen (2). Nogle af storkene er set flere af de omtalte steder. Den 16/11 2006 blev en af de Hvedstrup-ungfugle, som denne sommer opholder sig på Sjælland, aflæst lidt syd for Madrid. Flere og flere storke trækker kun til Spanien for at overvintre. En ungfugl fra 2004, der ellers har været borte siden trækket det første år, dukker op midt på sommeren i området. Den bliver hængende i området i selskab med forældrefugle frem til lige før nytår, hvor kulden sætter ind. Da den trækker bort, er den nogle dage i Lille Slemminge på Lolland, før den via Ærø og Als når frem til Kollund på nordsiden af Flensborg Fjord. Her er den det meste af januar 2008. Den er i sommeren 2008 aflæst som ynglefugl i Holzacker ved Leck nær den dansk-tyske grænse.

Gundsølle er en ny lokalitet, som det gamle Hvedstrup-storkepar tager i brug de sidste dage i marts. En 12 m høj skorsten ved et gartneri er stedet, hvor parret vælger at bygge en ny rede helt uden nogen form for hjælp. De lægger 4 æg og får udruget alle 4 æg, men en unge dør et par uger gammel. De 3 tilbageblevne storkeunger ringmærkes 20/6. Ungerne trækker bort fra Hvedstrup 22/8 og er i dagene 24-27/8 ved Marrebæk på Falster. Her bliver de aflæst af en tysk ornitolog på ferie. De trækker over Østersøen til Tyskland – ganske som den oprindelige sjællandske storkebestand gjorde det i gamle dage. Storkeparret i Gundsølle finder på naturlig vis selv al den føde, de behøver til dem og

Årets sensation er, at der for første gang i 41 år er en fastboende Stork på en rede på Fyn. Nr. Broby, 15. maj 2007. Foto: Hans Skov.

deres unger. De første år i Hvedstrup blev parret fodret, men de kender nu området så godt, at de ikke længere har behov for fodring i sommerhalvåret.

Omkring d. 1. april 2007 flytter storkeparret fra Hvedstrup til denne gård i Gundsølle - 1,5 km borte og bygger rede på en 12 mtr høj gartneriskorsten, 29. april 2007. Foto: Hans Skov.

De tre storkeunger i Gundsølleje skal ringmærkes, og det huer ikke den gamle stork, 20. juni 2007. Foto: Hans Skov.

Antallet af strejffugle er i Jylland og på Fyn en del under middel i år. Det er som om storketrækket går i stå med det ustadige vejr, der kommer en uge ind i maj. På Sjælland og Lolland-Falster er der derimod pænt med storke i år. Disse er både vilde tyske og polske storke, Hvedstrup-ungfugle fra kuldene i 2004-2006, samt nogle af de skånske projektstorke. Største storkeflok på hele 14 Storke ses over Vest-Amager og siden i Fuglebjerg på Sydsjælland i dagene 13-17/10. Der er tale om ungfugle fra det skånske storkeprojekt på trækket sydpå. Den 5/9 er 9 af storkene fra Skåne på træk via Bornholm til Tyskland.

Sjælland og især området mellem Hvedstrup i syd og Veksø i nord har ganske mange storkebesøg i år. Ikke færre end 5 Storke er mere eller mindre stationære i dette område i op til flere måneder.

Analysen af små 500 stk. storkegylp indsamlet i Danmark fra 1976-2003 er gået ind i sin afsluttende fase. De fleste bidrag er afleveret til Naturhistorisk Museum i Århus og vil i løbet af 2008 ligge klar som en form for rapport/artikel.

2007 synes at have været en god storkesæson i de fleste europæiske lande. I Schleswig-Holstein stiger bestanden en smule i forhold til 2006, så bestanden nu er på 247 par Storke. I storkelandsbyen Bergenhusen i Sydslesvig stiger bestanden fra 14 til 16 par. Der kommer 29 unger på vingerne. Det er det bedste resultat i mange år for denne storkekoloni, der kun befinder sig 48 km syd for den dansk-tyske grænse (<http://bergenhusen.nabu.de>).

Uglegruppen 2007

Af Klaus Dichmann

Uglesymposium

Uglegruppen afholdt traditionen tro også i 2007 sit årlige Uglesymposium. Men modsat de tidligere år, hvor symposiet er blevet afholdt på Myrthuegaard Natur- og Kulturcenter ved Varde, bliver symposiet denne gang afholdt 28/4 på Vildmosegaard i nordøstjylland. Ved at flytte mødet nordpå er der større mulighed for at få flere af de nordjyske uglefolk med, og samtidig indbyder Vildmosegaard med sin flotte beliggenhed og gode faciliteter til sådanne arrangementer.

Generelt aktivitetsniveau

Mediedækningen omkring uglegruppens arbejde, uglegruppens aktiviteter med opsætning af redekasser, registrering af arten samt andre ugerelaterede aktiviteter fortsætter også i 2007 i højeste gear.

Af eksempler på disse spændende aktiviteter kan nævnes:

- Foredrag om ugler på Naturhistorisk Museum i Århus i efterårsferien

- Tur langs den sønderjyske vestkyst med "fuglepigerne" med besøg på sløruglelokaliteter og ringmærkning af unger (TV-Syd deltager)
- Tur for natur- og fugleinteresserede i Varde-området ud til sløruglelokaliteter, samt ringmærkning af unger (Også her deltager TV-Syd)
- Besøg af SKOF, Skånes Ornitologiske Forening, og SYSAV, Skånes affaldshåndtering, som i den forbindelse forærer Projekt Slørugle 20 svenskbyggede sløruglekasser. SYSAV giver i Skåne en håndsrækning til fuglene ved at producere flere typer redekasser i stor stil.

Status for de enkelte uglearter

Slørugle: En endelig bestandsopgørelse for 2007 er først muligt meget sent på året, idet flere sløruglepar fortsat har små unger i redekasserne i oktober. Således ringmærker jeg 3 unger (ca. 3 uger gamle) i en redekasse ved Vojens 27/10. Den samlede opgørelse viser, at landsbestanden atter får et løft opad, fra 285 par i 2006

Skovhornugle, Ulkebøl Kirkegård, Sønderborg, 23. januar 2007. Foto: Klaus Dichmann.

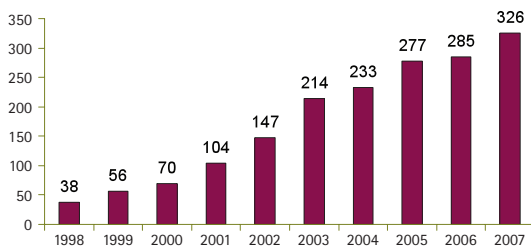
til 326 par i 2007, idet der i alt registreres 41 nye par. På nær nogle enkelte få par registreres alle nye par i Jylland. Lokalt bidrager øen Als flot til bestandsstigningen, idet antallet af ynglepar her stiger fra 13 par i 2006 til hele 18 par i 2007. Et flot resultat, og der er formentlig aldrig før i historisk tid blevet registreret så mange par på Als.

Stor Hornugle: Bestandsstørrelsen forbliver stort set uændret i forhold til 2006, hvor i alt 35 par blev registreret. En af flere årsager til den manglende fremgang skyldes nok, at det i Sønderjylland er påvist, at der her foregår en hvis efterstræbelse af arten fra lokale jægers side. Samtlige ynglepar bliver igen i år registreret i Jylland. Enkelte obs af fugle på henholdsvis Lolland og Fyn vidner dog om, at arten også her er under indvandring.

Kirkeugle: Bestanden er uændret i forhold til 2006, hvor den blev opgjort til 60-80 par med sit kerneområde i Nordjylland.

Perleugle: Som noget nyt får vi i 2007 et ynglepar i en midtjysk plantage. Parret, som yngler i et forladt sort-

Figur 1. Slørugler i Danmark 1998-2007.

spættehul, får min. 2 unger på vingerne. Det er ellers kun på Bornholm, at der i nyere tid er blevet registreret ynglende Perleugler.

Mosehornugle: Bestanden i Danmark er uændret i forhold til 2006, hvor den blev opgjort til 0-3 par.

For de øvrige uglearter, dvs. Natugle og Skovhornugle er der ikke foretaget en egentlig bestandsvurdering i 2007.

Rovfuglegruppen 2007

Af Johannes Bang

Indledning

Rovfuglegruppens aktivitetsniveau var på samme niveau med tidligere år. Gruppen tæller i dag 30 aktive medlemmer.

Årsmøde

Rovfuglegruppen lagde på årsmødet megen vægt på de enkelte rovfugles status i Danmark. For at kunne udnytte de indsamlede oplysninger bedre var Henning Heldbjerg fra DOF inviteret for at give en introduktion til DOFbasen og rovfuglegruppens muligheder for indtastning af deres iagttagelser og udnyttelse af DOFbasens oplysninger.

Lennart Pedersen fra Projekt Ørn gav en oversigt over de ynglende Havørne og Michael Borch Grell fra DOF gennemgik Glentehandlingsplanen. I begge projekter er mange af rovfuglegruppens medlemmer engageret.

Status over de enkelte rovfuglearter

Duehøg: Der foregår fortsat en bekæmpelse af Duehøgen i de private skove med fasanudsætning. I Vendsyssel har bestanden stabiliseret sig på et lavere niveau, mens nedgangen fortsætter i Koldingområdet. I de Nordsjællandske statsskove har duehøgebestanden det fint.

Spurvehøg: I Koldingområdet har der været en mindre fremgang for Spurvehøgen. Fra den øvrige del af landet foreligger der ingen oplysninger.

Kongeørn: Parret i Nordjylland fik 2 unger på vingerne, og parret i Høstermark Skov fik 1 unge på vingerne, mens der ikke længere ses Kongeørne i Tofte Skov.

Fiskeørn: Danmarks bestand består fortsat kun af 1 sikkert ynglepar i Nordjylland. Flere steder ses oversommende Fiskeørne på gode ynglelokaliteter, men redefund foreligger ikke.

Rød Glente: Rød Glente viser fortsat fremgang især i Vestsjælland. Fremgangen kan dog i nogen grad skyldes en meget stor indsats for at få registreret alle yngleparrene. Samtidig synes der at ske en ændring i dens adfærd, idet flere Røde Glenter overvintrer i Danmark.

Musvåge: Musvågebestanden er Danmarks mest almindelige rovfugl, og bestanden viser fortsat fremgang i hele landet.

Tårnfalk: Tårnfalkebestanden er gået stærkt tilbage i Nordsjælland, mens der er usikkerhed om bestandsudviklingen i Kolding- og Århusområdet. Årsagen til tilbagegangen kendes ikke.

Havfuglegruppen 2007

Af Jørn Lennart Jensen, Jan Durinck og Henrik Skov

Indledning

Der sker store ændringer i havmiljøet omkring os i disse år, nye arter indvandrer, og andre bliver mindre talrige. Arter som ansjos og sardin bliver mere talrige, mens torsk og tobis ser ud til at blive mere fåtallige. Muslingearter som amerikansk knivmusling ser også ud til stadig at brede sig.

Dette år er der også set mange døde, tilsyneladende udsultede Alke i vore farvande, og Alkene ankom usædvanlig tidligt. Forandringerne er måske betinget af klimaændringer, men det er vigtigt at følge disse forandringer i de kommende år og se, om de danske bestande af især overvintrende havfugle har det godt. Ikke siden 1988 har der været gennemført en samlet opgørelse af disse bestande, som Danmark har særlige internationale forpligtelser for, og det er på tide at få det gjort igen.

Aktiviteten i Havfuglegruppen har været relativt høj det forgangne år, især på grund af nye initiativer til optælling af havfuglepopulationer i marine IBA-områder og en videnskabelig bearbejdning af DOFs lange tidsserie af tællinger af ilanddrevne fugle.

Projekt Ilanddrevne Fugle (PIF)

Projekt Ilanddrevne Fugle, som nu er et af de længstvarende i DOF, startede i 1984. PIF blev i 2007 gennemført som planlagt og på linje med tidligere år med en landsdækkende tælling af ilanddrevne fugle i den sidste

weekend af februar. Store dele af vestkysten samt dele af de indre farvande blev dækket, men de fleste observatører fandt relativt få ilanddrevne fugle denne vinter.

En bearbejdning af 22 års data (1984-2005) er nu mundt ud i en videnskabelig artikel, som er publiceret i det internationale tidsskrift *Marine Pollution Bulletin*. Hovedkonklusionerne er, at niveauet af olieforurening i danske farvande generelt er faldet perioden igennem. Faldende tendenser er især gældende for Nordsøen og kystnære områder i Kattegat. I modsætning til det generelle billede ses dog en alarmerende stigning i olieforureningsniveauet i de åbne områder af Kattegat, hvilket vurderes at kunne have konsekvenser for de store overvintrende populationer af specielt Sortand, Fløjlsand og Alk.

Larsen J.L., J. Durinck & H. Skov (2007). Trends in chronic marine oil pollution in Danish waters assessed using 22 years of beached bird surveys. Marine Pollution Bulletin 54 (9): 1333-1340.

<http://dx.doi.org/10.1016/j.marpolbul.2007.06.002>

Artiklen kan fås ved henvendelse til Jørn Lennart Larsen (jornllarsen@get2net.dk).

Havfuglekongressen

The Seabird Group afholdt i september 2006 den 9. internationale havfuglekongressen med titlen "Seabird

Havlit, hun, Aså Havn, 19. januar 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

Populations Under Pressure" i Aberdeen, Skotland. Konferencen finder sted hvert andet år og er meget velbesøgt. Havfuglegruppen var her repræsenteret med to personer, heraf en person med støtte fra Videnskabeligt Udvalg, og de vigtigste resultater af PIF blev præsenteret med en poster (posteren kan downloades fra Havfuglegruppens hjemmeside). En beretning fra konferencen med uddrag fra nogle af de mange spændende præsentationer kan læses i det seneste nummer af DOFT (DOFT 101: s. 66).

Status for marine IBA-områder

Havfuglegruppen startede i 2007 optællinger i de tre marine IBA'er, Skagerrak & sydvestlige Norskerende, nordvestlige Kattegat og Lille Middelgrund i samarbejde med Caretakerprojektet. Områderne er internationalt vigtige overvintringsområder for en række havfugle, og en grundlæggende kortlægning har tidligere været udført. De væsentligste tidligere optællinger fandt sted i 1987-88 og fandt meget store bestande af bl.a. Alk, Lomvie og Søkonge. Data fra nye tællinger muliggør en vurdering af områdernes status ved en sammenligning med det eksisterende datamateriale. I praksis vil tællingerne blive udført fra færgeruter, som krydser områderne, samt fra forskningsskibe. De første tællinger er allerede gennemført fra ruten Hirtshals-Kristiansand og fra et tougers togt med det svenske forskningsskib Argos.

Galathea

Tre danske ornitologer, heraf en fra Havfuglegruppen, deltog i 2006 og 2007 på forskellige dele (togtben) af ekspeditionen med Galathea: fra Nuuk til Azorerne, fra Accra til Cape Town og fra Boston til København. Undervejs blev der observeret havfugle og havpattedyr, og der blev gjort spændende iagttagelser af bl.a. Rissos delfin, halvspækhugger samt mange Storskråper, Stor Stormsvale, Søkonge og mange andre. Alene fra Boston til København blev der set 125 hvaler og 3.516 fugle. En analyse af observationerne sammenholdt med ekspeditionens andre data er nu undervejs, og det er meningen, at dette skal munde ud i en videnskabelig artikel.

Havlit, han, Egense, 12. marts 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

Status for Østersøens vandfugle

Nordisk Ministerråd støtter et arbejde med at opgøre havfuglebestandene i Østersøen via optællinger med titlen "Status of wintering Water bird populations in the Baltic Sea" (SOWBAS). Danmarks Miljøundersøgelser samt en lang række videnskabelige institutioner omkring Østersøen samarbejder om at opgøre havfuglebestandene. Alt dette vil sammen med de første omfattende optællinger fra 1992-1993 starte en overvågning af bestandene samt medvirke til Helsingforskommissionens arbejde med at beskytte marine områder. Optællingerne fra 1992-93 var EU-finansierede og meget omfattende og førte til en revision af bestandsopgørelsen af flere arter. Særligt vigtigt i Østersøen er bestandene af Havlit, Fløjlsand og Lille Skallesluger. Arbejdet, som begyndte i 2006 og blev meget generet af de blæsende vejrforhold i vinteren 2006-2007, vil fortsætte i den kommende vinter.

Yderligere informationer om Havfuglegruppens arbejde, publikationer samt mere detaljerede projektskrivelser kan findes på gruppens hjemmeside på dof.dk.

DOFbasen 2007

Af Peter Lange

I maj 2007 holdt DOFbase3 sin 5 års fødselsdag. I løbet af disse år har DOFbasen gennemgået en løbende udvikling baseret på ønsker fra brugerne og DOFbasegruppen. Antal af observationer og antallet af brugere har været stigende år for år, og DOFbasen har fortsat fremgangen i 2007. Det ser ud til, at vi i løbet af få år vil runde 1.000.000 årligt indtastede observationer. Trafikken på sitet er også stigende, og i løbet af 2007 er siderne besøgt af gennemsnitlig over 700 brugere pr. dag, der åbner 10.000 sider. Det er ca. 20 % flere daglige brugere end i 2006, og de besøger 2½ gange flere sider.

Fra 2007 findes der 911.109 poster i databasen, indtastet af 1284 forskellige observatører. Observationerne er gjort på 9534 forskellige lokaliteter.

Indtastning af ynglepar

På et temmelig vigtigt område halter bidragene til DOFbasen en del, nemlig når det gælder indtastning af ynglepar. Fra 2007 findes der i DOFbasen 3489 observationer med ynglepar, fordelt på 805 forskellige lokalitetsnumre. Selvom det er en stigning fra 2006, må antallet siges at være meget lavt. Kun 165 observatører har indtastet ynglepar.

Indtastning af ynglepar giver en meget vigtig viden om fuglelokaliteterne, og disse oplysninger er helt essentielle for forvaltningen af naturområderne og derfor meget efterspurgt blandt de offentlige myndigheder (stat og kommuner), som i stigende grad trækker på data fra DOFbasen. Dette kan de gøre i kraft af en

De 10 hyppigst anvendte lokaliteter i DOFbasen i 2007 (med antal almindelige observationer):

Antal poster	Lokalitet
19016	Grenen (NJ)
16955	Blåvands Huk (SVJ)
10549	Nørrestrand (SØJ)
9276	Gedser Odde (LFM)
8037	Ringebæk Sø (F)
7916	Gl. Hviding Engsø (SVJ)
7683	Gilbjerg Hoved (S)
7367	Ølsemagle Revle (S)
7188	Ishøj Strand (S)
6708	Årslev Engsø (ØJ)

aftale mellem DOF og Miljøministeriet, som til gengæld giver økonomisk støtte til DOFbasen. Oplysninger om de ynglende fugle, herunder antal ynglepar, er blandt de allervigtigste data i arbejdet for at beskytte fuglene og deres levesteder.

Indtastning af oplysninger om antal par af ynglefugle kan ske både via www.dofbasen.dk og i DOFbaseprogrammet. Ønsker man at indtaste ynglepar via webindtastningen, gøres det ved at logge på siden og vælge *detaljeret indtastning*, hvor der efter indtastning af *turdata* (dato, sted m.v.) åbnes op for en adgang til at indtaste *ynglepar*.

Indtastning

DATE	TIDFRA	TIDTIL	LOKNR	LOKNAVN	OBSERKODE	MEDOBSE...	NOTER	METODE
24-03-2007	10:30	11:30	703100	Storing Præstegårdskov/Søhave	8464PLA			Uspecificeret metode
24-03-2007	00:00	00:00	715170	Søballe	8464PLA			Uspecificeret metode
24-03-2007	00:00	00:00	715171	Søballe Giusgrav V.I. Søballe	8464PLA			Uspecificeret metode
24-03-2007	00:00	00:00	715175	Pitterse	8464PLA			Uspecificeret metode
24-03-2007	00:00	00:00	715160	Veng Sø	8464PLA			Uspecificeret metode

ARTNR	ARTNAVN	ANTAL	ADF	KØN	ALDER	DRAGT	TID	NOTER
00050	Toppet Lappedykker	6	R	-	-	-	-	form. 3 par
01520	Knopsvane	1	R	-	AD	-	-	
01960	Gråand	6	R	-	-	-	-	
02030	Troldand	35	R	-	-	-	-	
04290	Blyhane	10	R	-	-	-	-	
01220	Fiskehejre	1	R	-	-	-	-	
10200	Hvid Vipulstjert	1	R	-	-	-	-	
03040	Tårntalk	1	FU	-	-	-	-	

Formularen, der skal anvendes til indtastning af YNGLEPAR knyttet til en tur, findes her i DOFbaseprogrammets Observationer-formular

Indtastning af ynglepar i DOFbaseprogrammet.

De 25 hyppigst indtastede arter i DOFbasen i 2007 (med antal almindelige observationer):

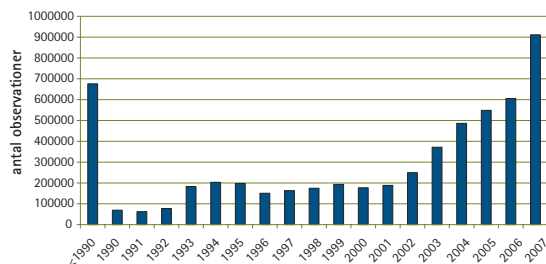
	Art	Antal observationer
1	Musvåge	19637
2	Gråand	18772
3	Grågås	17943
4	Knopsvane	15999
5	Fiskehejre	15039
6	Skarv	13866
7	Vibe	13646
8	Ringdue	13120
9	Blishøne	13054
10	Hættemåge	12694
11	Gråkrage	11510
12	Solsort	11467
13	Sølvmåge	11260
14	Troldand	11194
15	Musvit	10982
16	Gravand	10918
17	Stær	10661
18	Bogfinke	10456
19	Toppet Lappedykker	10013
20	Spurvehøg	9718
21	Gærdesmutte	9615
22	Strandskade	9567
23	Stormmåge	9536
24	Tårnfalk	9503
25	Pibeand	9443

Anvender man DOFbaseprogrammet til indtastning af sine observationer, sker indtastningen af ynglepar på et særskilt faneblad til ynglepar, der findes sammen med vinduet til indtastning af almindelige observationer, som åbnes ved klik på knappen med teksten *Observationer*.

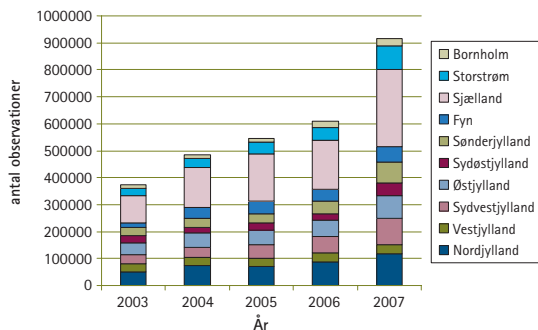
DOFbaseprogrammet giver også mulighed for at indtaste bearbejdede ynglefugletællinger, dvs. resultater som er opnået via gentagne besøg på den samme lokalitet. Hertil anvendes en særlig indtastningsformular, der åbnes via knappen med teksten *Ynglepar*.

Som det fremgår af figuren, er der en del poster i DOFbasen, fra før den nuværende DOFbase3 blev lanceret i

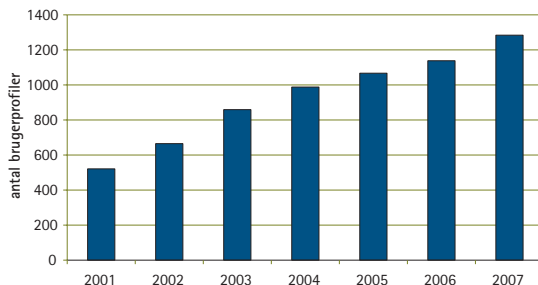
Figur 1. Antal observationer i DOFbasen, opgjort pr. år.

Figur 2. Antal observationer i DOFbasen fordelt på rapportområder 2003-2007. Bemærk, at en mindre del af Sjælland (den del der ligger i DOF Storstrøm lokalafdeling) er medregnet under LFM. Rapportområdernes navne er opdateret med de nye navne, der er besluttet i løbet af 2007. Data fra 2003-2006 er ikke opdateret i forhold til figuren i Fugleåret 2006.

Figur 3. Antal brugerprofiler med data i DOFbasen 2001-2007.

2003. Det skyldes, at en del lokale rapportgrupper har lagt datasæt fra de tidligere versioner af DOFbaser ind i DOFbase3, samt at DOF i 2006 fik konverteret et stort datasæt fra lokalitetsregistreringen under Fuglenes Danmark (se Grell 1998) ind i DOFbase3. Desuden er der en del brugere, der har tastet samtlige deres ældre observationer ind i DOFbasen.

Nyheder i DOFbasen i 2007

DOFbasens hjemmeside har i løbet af året fået indbygget flere dynamiske features, og søgninger og observationsvisning er blevet tilpasset kommunalreformen og DOFs vedtægtsændringer (en ny lokalafdeling).

DOFs hovedbestyrelse har i løbet af 2007 igangsat et pilotprojekt om digitalisering af afgrænsningen af DOFbasens lokaliteter. Pilotprojektet afsluttes ved udgangen af 2007, og resultaterne forelægges hovedbestyrelsen.

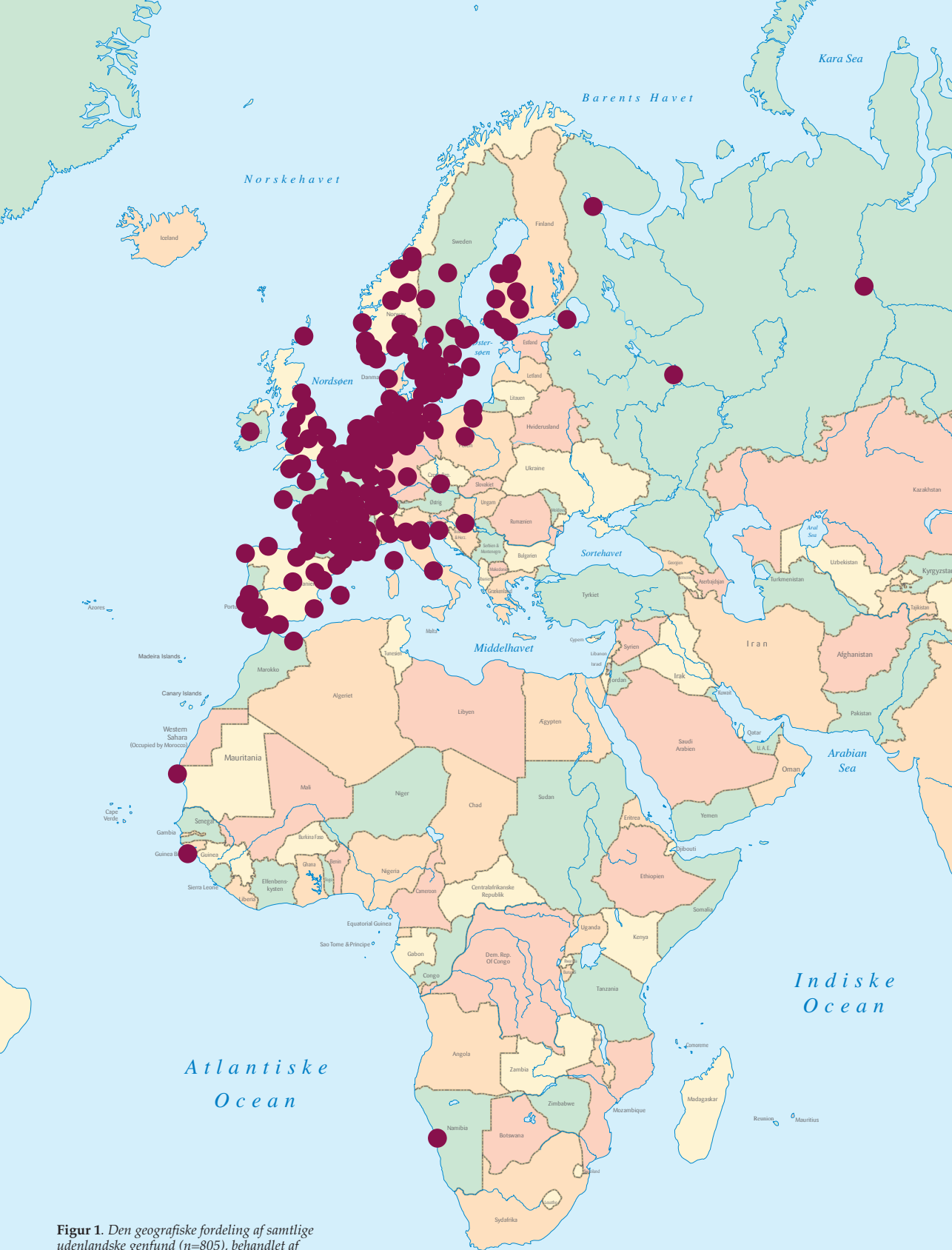
Artslisten, der ligger i DOFbasen, er blevet opdateret, så man nu følger British Ornithologists' Union's Records Committee (BOURC).

Referencer

- British Ornithologists' Union's Records Committee (BOURC): <http://www.bou.org.uk/recgen.html>
- Grell, Michael (1998): Fuglenes Danmark. DOF og Gads Forlag.

Røde Glenter, Fuglse, Lolland, 23. december 2007. Foto: Mogens Hansen.

Figur 1. Den geografiske fordeling af samtlige udenlandske genfund ($n=805$), behandlet af Zoologisk Museum i 2007.

Ringmærkningsåret 2007

– Zoologisk Museums ringmærkningsaktiviteter i Danmark

Af Jesper J. Madsen, Kjeld T. Pedersen, Jan Bolding, Gert Christensen, Peter S. Jørgensen, Rune S. Tjørnløv og Kasper Thorup

År 2007 var på mange måder et fantastisk år for ringmærkningen i Danmark. Året starter med en stor reception, hvor over et hundrede års ringmærkning for første gang blev præsenteret i et samlet værk med udgivelsen af *Dansk Trækfugleatlas* (Bønløkke m.fl. 2006). For

det andet bliver der for første gang nogensinde ringmærket unger af ynglende Havørne i Danmark, og for det tredje ringmærkes over 96.000 fugle på landsbasis – det højeste antal siden 1996.

Årets ringmærkede fugle

Der bliver ringmærket i alt 97.621 fugle med Zoologisk Museums ringe, fordelt på 96.481 i Danmark, 415 på Færøerne og 725 i Grønland. I Danmark er dette års niveau på højde med ringmærkningsaktiviteterne i begyndelsen af 1990'erne, hvor aktiviteterne på Christiansø Feltstation stadig inkluderede den omfattende standardiserede ringmærkning af småfugle. Mærkningerne i Danmark fordeler sig på 175 arter, hvoraf én enkelt var ny mærkningsart for landet; en Tretået Spætte mærkes 2/10 på Grenen, Skagen. Der er tale om en han på 76 gram.

Rødhals er atter den art, der bliver ringmærket flest af med 8.140 fugle (tabel 2), efterfulgt af Musvit (7.677), Fuglekonge (7.241), Landsvale (6.230) og Grønsisken (5.647). Alle fem arter var blandt top 10 i 2006, men i 2007 er antallet af mærkninger generelt end del højere end gennemsnittet de sidste 12 år. Særligt Grønsisken ringmærkes i stor stil i 2007: I sen vinteren og det tidlige forår oplever flere ringmærkere et stort influx, bl.a. bliver der i perioden 19/2 til 12/3 ringmærket over 2.500 Grønsisken i en villahave i Pandrup.

Blandt ikke-spurvefugle ringmærkes flest Skarv (2.714), Splitterne (1.736), Hættemåge (1.223), Sølvmåge (1.185) og Slørugle (735).

I forbindelse med specifikke godkendte ringmærkningsprojekter i 2007 bliver der, ud over allerede nævnte arter, ringmærket en del Kortnæbbet Gås (343, DMU-projekt), Rød Glente (30 unger), Hedeheg (21 unger), Vibe (98 unger, 29 ad.), DMU-projekt), Sortgrå Ryle (29), Natugle (182 unger, 30 ad.), Vendeheg (71 unger, 27 ad.) og Sortspætte (29 unger, 4 ad.).

Under museets Projekt Baggrundsmærkning ringmærkes ekstra mange Stenvender (33 ad.), Huldue (74 unger, 1 ad.), Bjergvipstjert (112 unger, 17 ad.), Gærdesmutte (12 unger, 2.135 ad.), Vindrassel (786 ad.), Gulbug (662), Havesanger (1.404), Blåmejse (5.319) og Skovspurv (1.631).

Med få undtagelser bliver der generelt ringmærket

meget få ænder, vandhøns, vadefugle og kragefugle. Det er målet, at ringmærkningen af disse arter skal øges i de kommende år, der skal blot findes ringmærkere, der har tid og lyst, samt egnede lokaliteter.

Otte fugle- og ringmærkningsstationer står for næsten 45 % af alle mærkninger i Danmark i 2007: Gedser Fuglestation, Skagen og Blåvand Fuglestation har et fantastisk år med hhv. 16.345, 7.325 og 6.153 mærkninger, men også Christiansø Feltstation og Keldsnor Fuglestation har et godt år med hhv. 8.272 og 4.474 mærkninger. De øvrige stationer er Tipperne, Fanø og Gilbjerg.

I 2007 er syv ringmærkergrupper (RG) aktive. Det drejer sig om Nordjysk RG, Nordvestjysk RG, Østjysk RG, Anholt RG, Fyns RG, Sydvestsjælland RG og Lolland-Falster-Møn RG. Målt i antal ringmærkede fugle er de mest aktive grupper: Lolland-Falster-Møn, Nordvestjysk, Fyn og Østjysk. Flere af de mest aktive grupper er involveret i forskellige mærkningsprojekter, fx CES-mærkninger og/eller har en fuglestation tilknyttet.

Blandt ringmærkerne uden tilknytning til en fuglestation eller en regional gruppe er det igen i år William C. Aarestrup og Kurt Klarborg fra Pandrup og Lars Hansen fra Nyborg, som ringmærker flest fugle i Danmark, med hhv. 7.384, 5.054 og 3.791 mærkede fugle.

Årets genmeldinger

Ringmærkningscentralen behandler i 2007 over 1.900 genmeldinger af danske ringe, som enten er modtaget fra offentligheden eller fra ringmærkere, som har aflæst "andres" ringe. Endvidere har vi behandlet omkring 500 genmeldinger af fugle ringmærket i udlandet og efterfølgende fundet i Danmark. Genfundstallene (tabel 2) er eksklusiv aflæsninger af farveringe fra de fleste store nationale og internationale farvemærkningsprojekter. I tallene er heller ikke medtaget de fleste af de aflæsninger, som ringmærkerne foretager af fugle, de selv har ringmærket. I 2007 modtog vi over 5.300 aflæsninger af denne type.

Omkring 805 genmeldinger af dansk mærkede fugle er genfundet i udlandet (se figur 1 og tabel 1). Blandt langdistance-genfundene er 5 fugle fundet ved eller syd for Sahara, alle Splitterne: 2 fugle er aflæst i Namibia. De var mærket som unger på Langli og Hirsholm i hhv. 2007 og 1989. 2 andre fugle fra Hirsholm er fundet i Guinea-Bissau, og 1 fugl fra Skalø, Odense Fjord er fundet død i Mauretania. Eneste andet genfund fra Afrika (figur 1) er af 1 ung Skarv, som findes død i Marokko et halvt år efter, at den er mærket som redeunge på Græsholm, Hirsholmene. Det er sjældent, at danske Skarver når til Marokko – oftere når de kysterne i det østlige Algeriet og Tunesien. Blandt fugle ringmærket i udlandet og genmeldt fra Danmark i 2007

	Norge	Sverige	Finland	Rusland	Polen	Tyskland	Holland	Belgien	Luxembourg	Storbritanien	Irland	Frankrig	Schweiz	Spanien	Portugal	Italien	Kroatien	Tjekkiet	Ungarn	Marokko	Mauritanien	Guinea-Bissau	Namibia	Sum
Skarv	14	13			1	21	18	194		2	170	6	3	2	7			1		1				453
Hvid Stork						21																		21
Skestork															1									1
Kortnæbbet Gås	4										1													5
Grågås		1					1				5													7
Gråand			1																					1
Troldand			1	2																				3
Ederfugl		3				1	1																	5
Spurvehøg						1					1													2
Tårnfalk		1									1													2
Strandskade						1																		1
Vibe											1													1
Sortgrå Ryle		1																						1
Almindelig Ryle		1																						1
Skovsneppe				1			1				1													3
Sorthovedet Måge		1																						1
Hættemåge		3				1	6	1		4	25													40
Stormmåge	1	5	3			1	4			1														15
Sildemåge						3	1				2													6
Sølvmåge	1	6		1	1	15	30																	54
Svartbag		5				2	9			1	5													22
Splitterne		8			1	2	10	2						1							1	2	2	29
Fjordterne						1	4																	5
Havterne						1																		1
Dværgterne							1																	1
Alk		1	1		2																			4
Slørugle						2																		2
Landsvale														1			1			1				3
Bjergvipstjert							1																	1
Vandstær						1																		1
Gærdesmutte		2																						2
Jernspurv		2						2						1										5
Rødhals	1	1	1			4	1		1		3		2	1										15
Sydlig Nattergal										1														1
Solsort	2	1					3			3														9
Sjagger											1													1
Sangdrossel											4				2									6
Vindrossel											3													3
Sivsanger							1	1		1														3
Kærsanger								1																1
Rørsanger		1				1	1	8		1	2													14
Havesanger						1																		1
Munk							1	1			1													3
Gransanger	2					1		1						2										6
Løvsanger	2									1				1										4
Fuglekonge		1						1																2
Broget Fluesnapper	1																							1
Skægmejse						1																		1
Musvit	1																							1
Pungmejse											1													1
Stær										2	1													3
Bogfinke	1	1	1							1														4
Kvækerfinke							1																	1
Grønirisk	8	2	1				2																	13
Grønsisken	1																							1
Tornirisk								2																2
Gråsisken		1																						1
Karmindompap		1																						1
Rørspurv						2	1	1			3													7
Sum	39	62	9	4	5	84	98	215	1	18	1	230	6	11	6	7	1	1	1	1	1	2	2	805

Tabel 1. Antal udenlandske genfund behandlet af Zoologisk Museum i 2007, fordelt på arter og lande.

Zoologisk Museums ringmærker, Lars Ullrich Rasmussen, med en af de tre Havørneunger ved Arreskov Sø som blev ringmærket i 2007.
Foto: Erik Ehmsen.

er 5 fugle ringmærket i Afrika, alle fra Sydafrika. En Landsvale aflæses 9/5 ved Fjerritslev, og 4 Fjordterneer fra Natal aflæses på Agger Tange 3-4/8.

Af genfund fra øst og nordøst for Danmark kan nævnes 2 Trolldænder ringmærket i Utterslev Mose. De to fugle når begge et ganske godt stykke ind i Rusland (figur 1). Bl.a. er en fugl, mærket 19/2 2006, skudt ved floden Ob øst for Uralbjergene 6/6 2007 – en strækning på omkring 3.100 km mod østnordøst. I øvrigt modtager Zoologisk Museum rigtig mange aflæsninger af Skarver fra især Belgien og Frankrig, bl.a. en del fra Korsika.

Af andre interessante genfund kan nævnes en Pungmejsje ringmærket ved Keldsnor, Langeland 28/9 2006, som bliver aflæst 33 dage senere i Roselière i det sydvestlige Frankrig af en lokal ringmærker. Der eksisterer i forvejen 8 genfund af danske Pungmejser gemeldt fra Frankrig, og de er alle fra dette område. Hertil kommer en franskmærket fugl fra Roselière genfanget i Vejlerne. Så tilsyneladende har danske Pungmejser et foretrukket overvintringsområde i det sydvestlige Frankrig. En Sorthovedet Måge ringmærket som unge på Fiskeholm, Fyn 4/6 2006 aflæses 7/5 2007 på Gotland i Sverige. En interessant genmelding fra den nye danske ynglebestand. Fundet udgør den første dokumenterede spredning mod nordøst af en dansk unge. En ung Bjergvipstjert, som mærkes i Vendsyssel 29/4,

aflæses af en ringmærker 6/10 nær Wassenaar i Holland, hvilket svarer til en strækning på 610 km. Det er blot tredje genfund fra udlandet af en dansk mærket Bjergvipstjert.

Et mere lokalt og besynderligt genfund er af en uheldig ung Skarv, ringmærket 3/6 på Tyreholm ved Nyord, som findes død 1/8 i Ølands Dyrepark i Sverige. Her er skarven ifølge stedets zoolog landet i vandgraven i tigeranlægget. Tigerne sprang på skarven og aflivede den! Det er formentlig første gang, at det er sket for en dansk Skarv.

Projekter, licenser og styring

Et af Zoologisk Museums vigtigste forskningsprojekter, der inkluderer ringmærkning, Projekt Baggrundsmærkning, sætter i 2007 en kæmpe milepæl i dansk ornitologi med udgivelsen af værket *Dansk Trækfugle-atlas*. Bogen præsenterer over hundrede års ringmærkningsarbejde med en detaljeret gennemgang af 243 danske fuglearters træk og vandringer. Dette værk viser med al tydelighed, hvad ringmærkningen kan bruges til, og illustrerer på fineste vis, hvordan ringmærkningen er et håndgribeligt udtryk for et spændende samarbejde mellem forskningen, frivillige og offentligheden. Bogen er hurtigt blevet udsolgt, og af økonomiske årsager er der ingen aktuelle planer om et genoptryk.

Grønsiken, Farstrup, 28. februar 2007. Foto: Albert Steen-Hansen. Et stort influx af Grønsiken først på året, betød ringmærkning af rekord mange fugle i 2007.

I 2007 startede Fødevarestyrelsen et overvågningsprogram af forekomsten af fugleinfluenza i vilde fugle i Danmark. Sammen med Veterinærinstituttet Århus og Danmarks Miljøundersøgelser deltager Zoologisk Museum i indsamlingen af prøver. I 2007 indsamlede museets frivillige ringmærkere godt 900 prøver fordelt på 30 arter. Flest prøver blev taget på Grønirisk, Musvit, Skovspurv, Solsort, Stormmåge, Sølvmåge og Knopsvane. Omkring 15 ringmærkere deltog i indsamlingen.

Som konsekvens af Splitternens tilbagegang i de senere år startede Zoologisk Museum, Danmarks Miljøundersøgelser og Skov- & Naturstyrelsen Vendssyssel et forvaltningsprojekt på Hirsholm, hvor bl.a. en hel del Splitterner, Hættemåger og Sølvmåger ringmærkes.

Zoologisk Museums CES-projekt (Constant Effort Site), som er standardiseret spejlnetfangst i yngletiden, har været aktive på fire lokaliteter hele sommeren med hjælp fra 15-20 ringmærkere. På en CES lokalitet skal der sommeren igennem mærkes med et fast antal netmeter, én gang i hver 10-dagesperiode, i alt 12 gange.

Blandt andre igangværende projekter med brug af ringmærkningsdata er der Kirkeugle-projektet, et pilotprojekt omkring ringmærkning af danske Hav- og Kongeørne, DTUsat-projektet, der udvikler satellitsendere til at følge mindre fuglearter, Ph.d.-projekt om forandringer i fænologi hos europæiske sangfugle, Træk-

fuglenes orientering, samt Vildtplejestationsprojektet med ringmærkning af nødstedte fugle.

Zoologisk Museum godkender i 2007 48 ringmærkningsprojekter, som rækker ud over rammerne af museets eget Baggrundsmærkningsprojekt. Projekterne er fordelt på 14 farvemærkningsprojekter, 1 eksperimentelt projekt, 13 projekter vedrørende rødlistede arter og 20 projekter vedrørende veldækkede arter. Samtlige projektsvarlige skal årligt indsende en statusrapport, hvori der redegøres for bl.a. ringmærkningsaktiviteter, publicering og kommende planer. Statusrapporten danner baggrund for godkendelse af projekterne, og godkendelsen gælder for ét år.

Zoologisk Museum udsteder i 2007 i alt 195 personlige ringmærkningslicenser gældende til Danmark og Færøerne. I alt 14 ringmærkere ønskede at stoppe eller sætte deres licens i bero og 24 nye licenser blev oprettet eller genåbnet. Antallet af aktive ringmærkere har været stabilt igennem de sidste 10 år.

Det økonomiske fundament for Ringmærkningscentralen, der har haft virke siden 1998, bygger på treårige kontrakter mellem Zoologisk Museum og Skov- og Naturstyrelsen. I den forbindelse er der udarbejdet detaljerede strategier og strategiplaner for centralens virke samt retningslinjer for ringmærkningen af fugle i Danmark. Med udgivelsen af *Dansk Trækfugleatlas* samt forhandlingerne om en ny treårig kontrakt var det naturligt at evaluere de første ti års samarbejde. Derfor har Ringmærkningscentralen i en del af 2007 arbejdet på en større revision af strategien, strategiplanen og retningslinjerne.

Endvidere har Ringmærkningscentralen haft et godt samarbejde med Danmarks Ringmærkerforening, der bl.a. kom til udtryk i forbindelse med organiseringen af et kursus for nye ringmærkere, årsmødet og ikke mindst CES-projektet. På internationalt plan har Ringmærkningscentralen et godt og velfungerende samarbejde med de øvrige europæiske ringmærkningscentraler. Dette sker bl.a. gennem EURING, sammenslutningen af europæiske ringmærkningscentraler. I 2007 deltog repræsentanter fra Ringmærkningscentralen bl.a. i EURINGs workshop i Schweiz med titlen "Observer bias in ring recovery analyses", EURINGs generalforsamling i Ungarn, EURINGs "Technical Meeting 2007" på New Zealand samt i et opstartsmøde af "IOC committee on bird marking", som skal være et organ for ringmærkningscentraler over hele verden.

Reference

- Bønløkke, J., J.J. Madsen, K. Thorup, K.T. Pedersen, M. Bjerrum & C. Rahbek (2006): *Dansk Trækfugleatlas*. – Forlaget Rhodos, Humlebæk.

Art	Latin	Mærkninger			Genfund*
		Pull	Andet	Total	
Mallemuk	<i>Fulmarus glacialis</i>		2	2	
Skarv	<i>Phalacrocorax carbo</i>	2.664	50	2.714	554
Fiskehejre	<i>Ardea cinerea</i>	3		3	2
Hvid Stork	<i>Ciconia ciconia</i>	3		3	22
Skkestork	<i>Platalea leucorodia</i>				1
Knopsvane	<i>Cygnus olor</i>	135	214	349	165
Kortnæbbet Gås	<i>Anser brachyrhynchus</i>		343	343	21
Grågås	<i>Anser anser</i>	57	9	66	35
Canadagås	<i>Branta canadensis</i>		2	2	1
Bramgås	<i>Branta leucopsis</i>		5	5	
Gravand	<i>Tadorna tadorna</i>	5		5	
Krikand	<i>Anas crecca</i>		1	1	
Gråand	<i>Anas platyrhynchos</i>	10	23	33	17
Troldand	<i>Aythya fuligula</i>		3	3	3
Ederfugl	<i>Somateria mollissima</i>		308	308	98
Hvinand	<i>Bucephala clangula</i>		7	7	
Rød Glente	<i>Milvus milvus</i>	30		30	1
Havørn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	3		3	
Rørhøg	<i>Circus aeruginosus</i>	8		8	
Blå Kærhøg	<i>Circus cyaneus</i>		1	1	
Hedehøg	<i>Circus pygargus</i>	21		21	8
Duehøg	<i>Accipiter gentilis</i>	74	1	75	4
Spurvehøg	<i>Accipiter nisus</i>	10	171	181	7
Musvåge	<i>Buteo buteo</i>		8	8	4
Tårnfalk	<i>Falco tinnunculus</i>	285	6	291	11
Vagtel	<i>Coturnix coturnix</i>		1	1	
Fasan	<i>Phasianus colchicus</i>		7	7	
Vandrikse	<i>Rallus aquaticus</i>		10	10	
Blishøne	<i>Fulica atra</i>		5	5	1
Strandskade	<i>Haematopus ostralegus</i>	9	3	12	4
Klyde	<i>Recurvirostra avosetta</i>	5		5	
Lille Præstekrave	<i>Charadrius dubius</i>	3		3	
Stor Præstekrave	<i>Charadrius hiaticula</i>	3	1	4	
Strandhjejle	<i>Pluvialis squatarola</i>		2	2	
Vibe	<i>Vanellus vanellus</i>	98	29	127	1
Islandsk Ryle	<i>Calidris canutus</i>		8	8	
Sortgrå Ryle	<i>Calidris maritima</i>		29	29	19
Almindelig Ryle	<i>Calidris alpina</i>	5	58	63	1
Enkeltebekkasin	<i>Lymnocyptes minimus</i>		1	1	
Dobbeltbekkasin	<i>Gallinago gallinago</i>		5	5	
Tredækker	<i>Gallinago media</i>		1	1	
Skovsneppe	<i>Scolopax rusticola</i>		11	11	7
Lille Kobbersnepe	<i>Limosa lapponica</i>		2	2	
Lille Regnspove	<i>Numenius phaeopus</i>		3	3	
Rødben	<i>Tringa totanus</i>	2	33	35	
Hvidklire	<i>Tringa nebularia</i>		2	2	
Svaleklire	<i>Tringa ochropus</i>		4	4	
Mudderklire	<i>Actitis hypoleucos</i>		2	2	

Table 2. Antal fugle ringmærket samt antal genmeldinger behandlet af Zoologisk Museum i 2007. Ekskluderet i genfundstallene er et større antal aflæsninger af farveringe på Skarv (i Danmark), Kortnæbbet Gås, Knopsvane og måger, samt ringmærkernes lokale aflæsninger.

Art	Latin	Mærkninger			Genfund*
		Pull	Andet	Total	
Stenvender	<i>Arenaria interpres</i>		33	33	
Sorthovedet Måge	<i>Larus melanocephalus</i>	7		7	1
Hættemåge	<i>Larus ridibundus</i>	836	387	1.223	77
Stormmåge	<i>Larus canus</i>	430	201	631	26
Sildemåge	<i>Larus fuscus</i>	170	3	173	11
Sølvmåge	<i>Larus argentatus</i>	1.128	57	1.185	138
Svartbag	<i>Larus marinus</i>	249		249	54
Ride	<i>Rissa tridactyla</i>				14
Splitterne	<i>Sterna sandvicensis</i>	1.663	73	1.736	39
Fjordterne	<i>Sterna hirundo</i>	58	61	119	7
Havterne	<i>Sterna paradisaea</i>	289	12	301	6
Dværgterne	<i>Sterna albifrons</i>	22		22	2
Alk	<i>Alca torda</i>	252		252	7
Tejst	<i>Cepphus grylle</i>	7	1	8	
Søkonge	<i>Alle alle</i>		3	3	
Huldue	<i>Columba oenas</i>	74	1	75	
Ringdue	<i>Columba palumbus</i>	5	14	19	
Tyrkerdue	<i>Streptopelia decaocto</i>	8	6	14	
Gøg	<i>Cuculus canorus</i>	1	4	5	
Slørugle	<i>Tyto alba</i>	678	57	735	56
Stor Hornugle	<i>Bubo bubo</i>	6		6	3
Kirkeugle	<i>Athene noctua</i>	13	2	15	29
Natugle	<i>Strix aluco</i>	182	30	212	6
Skovhornugle	<i>Asio otus</i>		12	12	
Natgrav	<i>Caprimulgus europaeus</i>		5	5	
Mursejler	<i>Apus apus</i>	37	6	43	7
Isfugl	<i>Alcedo atthis</i>	20	2	22	
Vendehals	<i>Jynx torquilla</i>	11	87	98	
Sortspætte	<i>Dryocopus martius</i>	29	4	33	
Stor Flagspætte	<i>Dendrocopos major</i>		53	53	1
Lille Flagspætte	<i>Dendrocopos minor</i>		1	1	
Tretået Spætte	<i>Picoides tridactylus</i>		1	1	
Digesvale	<i>Riparia riparia</i>		447	447	8
Landsvale	<i>Hirundo rustica</i>	3.306	2.924	6.230	67
Bysvale	<i>Delichon urbica</i>	767	169	936	3
Skovpiber	<i>Anthus trivialis</i>		222	222	
Engpiber	<i>Anthus pratensis</i>		49	49	
Gul Vipstjert	<i>Motacilla flava</i>		25	25	
Bjergvipstjert	<i>Motacilla cinerea</i>	112	17	129	1
Hvid Vipstjert	<i>Motacilla alba</i>	36	66	102	
Silkehale	<i>Bombicilla garrulus</i>		12	12	
Vandstær	<i>Cinclus cinclus</i>		44	44	7
Gærdesmutte	<i>Troglodytes troglodytes</i>	12	2.135	2.147	15
Jernspurv	<i>Prunella modularis</i>		2.061	2.061	13
Rødhals	<i>Erithacus rubecula</i>	7	8.133	8.140	24
Nattergal	<i>Luscinia luscinia</i>		68	68	1
Sydlig Nattergal	<i>Luscinia megarhynchos</i>		1	1	1
Blåhals	<i>Luscinia svecica</i>		8	8	

Tabel 2 – fortsat. Antal fugle ringmærket samt antal genmeldinger behandlet af Zoologisk Museum i 2007. Ekskluderet i genfundstallene er et større antal aflæsninger af farveringe på Skarø (i Danmark), Kortnæbbet Gås, Knopsvane og måger, samt ringmærkernes lokale aflæsninger.

Art	Latin	Mærkninger			Genfund*
		Pull	Andet	Total	
Husrødstjert	<i>Phoenicurus ochruros</i>		28	28	
Rødstjert	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	70	570	640	
Bynkefugl	<i>Saxicola rubetra</i>		32	32	
Sortstrubet Bynkefugl	<i>Saxicola torquata</i>		4	4	
Stenpikker	<i>Oenanthe oenanthe</i>		22	22	
Ringdrossel	<i>Turdus torquatus</i>		7	7	
Solsort	<i>Turdus merula</i>	89	2.658	2.747	53
Sjagger	<i>Turdus pilaris</i>		71	71	1
Sangdrossel	<i>Turdus philomelos</i>		1.587	1.587	7
Vindrossel	<i>Turdus iliacus</i>		786	786	3
Misteldrossel	<i>Turdus viscivorus</i>		5	5	
Græshoppesanger	<i>Locustella naevia</i>		25	25	1
Flodsanger	<i>Locustella fluviatilis</i>		1	1	
Sivsanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>		247	247	4
Lille Rørsanger	<i>Acrocephalus agricola</i>		2	2	
Buskrørsanger	<i>Acrocephalus dumetorum</i>		2	2	
Kærsanger	<i>Acrocephalus palustris</i>		649	649	1
Rørsanger	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>		1.308	1.308	20
Drosselrørsanger	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>		2	2	
Gulbug	<i>Hippolais icterina</i>		662	662	
Hvidskægget Sanger	<i>Sylvia cantillans</i>		2	2	
Sorthovedet Sanger	<i>Sylvia melanocephala</i>		1	1	
Høgesanger	<i>Sylvia nisoria</i>		7	7	
Gærdesanger	<i>Sylvia curruca</i>	3	1.133	1.136	7
Tornsanger	<i>Sylvia communis</i>	15	1.496	1.511	19
Havesanger	<i>Sylvia borin</i>		1.404	1.404	1
Munk	<i>Sylvia atricapilla</i>		1.526	1.526	5
Lundsanger	<i>Phylloscopus trochiloides</i>		1	1	
Fuglekongesanger	<i>Phylloscopus proregulus</i>		3	3	
Hvidbrynet Løvsanger	<i>Phylloscopus inornatus</i>		5	5	
Skovsanger	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>		56	56	
Gransanger	<i>Phylloscopus collybita</i>	2	2.553	2.555	9
Løvsanger	<i>Phylloscopus trochilus</i>		4.496	4.496	5
Fuglekonge	<i>Regulus regulus</i>		7.241	7.241	6
Rødtoppet Fuglekonge	<i>Regulus ignicapillus</i>		20	20	
Grå Fluesnapper	<i>Muscicapa striata</i>	20	228	248	1
Lille Fluesnapper	<i>Ficedula parva</i>		14	14	
Hvidhalset Fluesnapper	<i>Ficedula albicollis</i>		1	1	
Broget Fluesnapper	<i>Ficedula hypoleuca</i>	74	670	744	1
Skægmejse	<i>Panurus biarmicus</i>	1	224	225	5
Halemejse	<i>Aegithalos caudatus</i>		134	134	
Sumpmejse	<i>Parus palustris</i>	38	104	142	
Topmejse	<i>Parus cristatus</i>	6	130	136	1
Sortmejse	<i>Parus ater</i>	258	372	630	4
Blåmejse	<i>Parus caeruleus</i>	831	4.534	5.365	16
Musvit	<i>Parus major</i>	2.843	4.834	7.677	42
Spætmejse	<i>Sitta europaea</i>	31	41	72	2
Træløber	<i>Certhia familiaris</i>		65	65	

Art	Latin	Mærkninger			Genfund*
		Pull	Andet	Total	
Korttået Træløber	<i>Certhia brachydactyla</i>		16	16	
Pungmejse	<i>Remiz pendulinus</i>		7	7	1
Rødrygget Tornskade	<i>Lanius collurio</i>		172	172	
Stor Tornskade	<i>Lanius excubitor</i>		8	8	
Skovskade	<i>Garrulus glandarius</i>		28	28	1
Husskade	<i>Pica pica</i>	5	10	15	
Allike	<i>Corvus monedula</i>	32	32	64	3
Råge	<i>Corvus frugilegus</i>		42	42	
Krage	<i>Corvus corone</i>	5	5	10	2
Ravn	<i>Corvus corax</i>	3		3	3
Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>	235	167	402	4
Gråspurv	<i>Passer domesticus</i>	33	358	391	2
Skovspurv	<i>Passer montanus</i>	84	1.547	1.631	9
Bogfinke	<i>Fringilla coelebs</i>		1.620	1.620	21
Kvækerfinke	<i>Fringilla montifringilla</i>		511	511	3
Gulirisk	<i>Serinus serinus</i>		1	1	
Grønirisk	<i>Carduelis chloris</i>	5	5.235	5.240	53
Stillits	<i>Carduelis carduelis</i>		133	133	
Grønsisken	<i>Carduelis spinus</i>	3	5.644	5.647	9
Tornirisk	<i>Carduelis cannabina</i>	8	232	240	2
Bjergirisk	<i>Carduelis flavirostris</i>		37	37	
Gråsisken	<i>Carduelis flammea</i>		1.005	1.005	6
Hvidsisken	<i>Carduelis hornemanni</i>		1	1	
Lille Korsnæb	<i>Loxia curvirostra</i>		20	20	
Karmindompap	<i>Carpodacus erythrinus</i>		42	42	1
Dompap	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>		621	621	24
Kernebider	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>		35	35	2
Laplandsværling	<i>Calcarius lapponicus</i>		1	1	
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>		397	397	1
Hortulan	<i>Emberiza hortulana</i>		1	1	
Rørspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>		1.177	1.177	10
Hætteværling	<i>Emberiza melanocephala</i>		1	1	
Bomlærke	<i>Miliaria calandra</i>		2	2	
Sum (175 arter)		18.542	77.939	96.481	1.972

Siesanger, Ulvedybet, 10. juni 2007. Foto: Søren Kristoffersen.

Constant Effort Sites i Danmark

Af Henning Ettrup

CES Ringmærkning ved Brabrand Sø, 1. maj 2007. Foto: Henning Ettrup.

Danmarks Ringmærkerforening står for organiseringen af CES (Constant Effort Site) i Danmark i samarbejde med Zoologisk Museum. Projektet kører på andet år med blot 4 sites, da det ikke i 2007 er lykkedes at få flere ringmærkere engageret i den type ringmærkning af danske ynglefugle (se Ettrup 2007). I England har man efterhånden 25 års erfaringer med fangst af ynglefugle med spejlnet (Anon 2007).

Mærkning efter den standardiserede metode giver hurtigt oplysninger om ændringer i bestandene dels fra år til år, men på lang sigt også om generelle ændringer. I tabellen er fangsterne fra 2006 og 2007 fra de 4 fangstområder (Dybendal ved Silkeborg, Brabrand Sø, Raunstrup Sø og Vest-Amager) sammenstillet.

Der er de to år fanget i alt 46 arter, fordelt på henholdsvis 42 arter i 2006 og 43 arter i 2007. Stor Flagspætte, Vendehals og Rødrygget Tornskade er kun fanget i 2006, mens Bysvale, Halemejse, Husskade og Stær kun er fanget i 2007.

Af tabel 1 fremgår den procentvise ændring i fangsten fra 2006 til 2007 af de enkelte arter, hvor der samlet er fanget mere end 10 fugle de to år. For 13 arter noteres en fremgang i fangsten på mere end 10 %, mens der for 9 arter er fanget over 10 % færre fugle. For de øvrige arter er der ingen eller kun en ringe ændring, eller fanget så få, at der ikke er grundlag for at se, om der reelt er sket ændringer, eller om der er tale om tilfældigheder.

Der er endnu for få data til at sige noget sikkert om udviklingen, men der øjnes måske allerede nogle tendenser. Man skal også være opmærksom på, at dataene stammer fra 3 forskellige naturtyper (mose/sø, rørskov og hede). For de fleste af arterne må ændringerne indtil videre betragtes som tilfældige år til år-svingninger, men for nogle arter springer ændringerne dog i øjnene.

For Havesanger, Sivsanger, Rørsanger og Gulspurv samt måske Kærsanger (hvoraf der dog er fanget få fugle) er nedgangen i fangsten fra 2006 til 2007 stor og måske reel. Det samme gælder formentlig for Rødrygget Tornskade (i Midtjylland), hvoraf der ikke er fanget én eneste i 2007 (Drachmann 2007). Modsat ses en stor fremgang i fangsten af fx Skovpiber og Rødstjert. Når der foreligger mærkninger fra en længere årrække, vil det være muligt at sammenligne resultaterne med DOFs punktællinger (se Heldbjerg & Eskildsen 2008).

For en række arter må ændringerne ses som et udtryk for år til år-svingninger i ungeproduktionen, forårsaget af vejrforhold eller fødetilgængelighed lokalt. Det gælder for fx Gærdesmutte, Fuglekonge og flere af mejserne. Stærefangsten i 2007 må ses som en tilfældighed, idet den er et udtryk for tilfældig fangst af overnatende stæreflokke.

Det tilstræbes løbende at lægge fangstdata og resultater af de første bearbejdnings ud på Ringmærkerforeningens hjemmeside: www.ringmaerking.dk/ces.htm, hvor også de første afrapporteringer kan ses.

De danske data indgår i det fælles europæiske Constant Effort Site projekt.

Litteratur

- Anon 2008: What a Wash-Out. BTO News March-April 2008, 14-15.
- Drachmann, J. 2007: Standardiseret fangst af ynglefugle i Dybendal, Skærbæk Plantage. Upubliceret rapport.
- Ettrup, H. 2007: Danmarks Ringmærkerforening. Fugleåret 2006, 160-161.
- Heldbjerg & Eskildsen 2008: Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2007. Årsrapport for Punktællingsprojektet. DOF.

Art	2006	2007	Sum	%-ændring
Stor Flagspætte	1		1	
Vendehals	1		1	
Bysvale		1	1	
Skovpiber	10	24	34	58.3
Gærdesmutte	17	32	49	46.9
Jernspurv	32	49	81	34.7
Rødhals	54	29	83	-86.2
Nattergal	15	14	29	-7.1
Rødstjert	4	11	15	63.6
Sangdrossel	8	11	19	27.3
Solsort	30	32	62	6.3
Havesanger	64	43	107	-48.8
Munk	66	67	133	1.5
Gærdesanger	13	17	30	23.5
Tornsanger	43	28	71	-53.6
Sivsanger	31	13	44	-138.5
Græshoppesanger	12	10	22	-20.0
Rørsanger	227	145	372	-56.6
Kærsanger	10	4	14	-150.0
Gulbug	1	1	2	
Løvsanger	156	248	404	37.1
Gransanger	45	77	122	41.6
Fuglekonge	3	24	27	87.5
Grå Fluesnapper	2	2	4	
Broget Fluesnapper	1	1	2	
Musvit	70	73	143	4.1
Sortmejse	2	9	11	77.8
Blåmejse	80	77	157	-3.9
Topmejse	10	6	16	-66.7
Sumpmejse	11	6	17	-83.3
Halemejse, Nordlig		8	8	
Pungmejse	6	4	10	
Skægmejse	4	5	9	
Spætmejse	1	1	2	
Træløber	3	1	4	
Rødrygget Tornskade	6		6	
Husskade		1	1	
Skovskade	3	1	4	
Stær		22	22	100.0
Skovspurv	8	6	14	-33.3
Bogfinke	13	13	26	0.0
Gråsisken, lille	6	11	17	45.5
Grønirisk	15	14	29	-7.1
Dompap	14	15	29	6.7
Rørspurv	103	115	218	10.4
Gulspurv	18	10	28	-80.0
Total	1219	1281		4.8
Antal arter	42	43	46	

Table 1. Oversigt over fugle fanget ved CES-ringmærkning i Danmark i 2006 og 2007.

Ornitologisk forskning ved Center for Makroøkologi og Evolution

Af Carsten Rahbek, professor og centerforskningsleder, og Anders Tøttrup, ph.d. stipendiat

Kirkeugleunger med radiosendere. Foto: Niels Fabæk.

Udforskningen af biologisk mangfoldighed på jorden har stået på i århundreder. Hvor mange arter er der, hvor er de – og hvorfor lige dér? Hvorfor har arter i troperne generelt en meget lille udbredelse, mens arter i Danmark forekommer her som en del af deres generelt store geografiske udbredelse? Kun meget få arter er hyppige i antal individer. Med andre ord, det er almindeligt at være sjælden. Vi kender ikke svarene på disse helt basale spørgsmål. Men vi ved, at jordens arter ikke er ligeligt fordelt. For eksempel yngler der i hele Danmark ca. 200 fuglearter – færre end i blot nogle kvadratkilometer regnskov i Sydamerika. Som de danske ynglefugleatlas klart har demonstreret, er der også tydelige mønstre af regional variation i Danmark.

Mens vi har en god deskriptiv forståelse af sådanne makroøkologiske mønstre, typisk demonstreret gennem brug af data på fugle, er der en ivrig diskussion om, hvad der forårsager dem. Er det nutidige klimaforhold, eller er mønstrene (også) geologisk og historisk bestemt?

Center for Makroøkologi og Evolution på Biologisk Institut, Københavns Universitet, har som overordnet tema spørgsmålet: Hvad bestemmer fordelingen af liv på jorden? Centeret huser et stort antal individuelle forskningsprojekter, som kan grupperes i følgende hovedgrupper:

- **Makroøkologi og evolution** – hvordan kan man forklare fordelingen af biologisk diversitet i tid og rum på basis af historie og økologiske og evolutionære principper?
- **Conservation biologi** – hvordan kan man bruge økologiske og evolutionære principper, data og viden til at formulere videnbaserede strategier for bevarelse og forvaltning af biologisk mangfoldighed i dag og i fremtiden?
- **Klimaforandringer** – hvordan påvirker klimaet og klimaforandringer livet på jorden i dag, i fortiden og i fremtiden?
- **Ornitologi** – hvordan kan man bruge artsspecifikke, højkvalitets data og viden om fugles naturhistorie i kombination med økologisk og evolutionær viden til at få en større forståelse for livet og dets udfoldelse på jorden?

Inden for alle områderne er fugle i høj grad i fokus. Det skyldes, at vi netop for fugle ofte har de bedste data, og vi ved meget om dem. Desuden har centeret en ornitologisk baggrund med dets leder, Carsten Rahbek, som har en fortid på Zoologisk Museums ornitologiske afdeling, bl.a. som tidligere leder af Ringmærkningscentralen.

Nedenfor bringes en kort præsentation af centerets ornitologiske forskning. Hvis man er interesseret i at læse mere om et eller flere af de omtalte projekter, kan man downloade de videnskabelige publikationer fra centerets hjemmeside på:
<http://www.macroecology.ku.dk/>

Makroøkologi og Evolution

Hvad bestemmer geografiske mønstre af artsrigdom for fugle?

Der har været en generel tro på, at det nutidige klima bestemmer udbredelsen af arter, og især hvor mange arter der kan sameksistere i et givet område. Jo flere ressourcer (ofte målt som energi til rådighed), jo flere arter. Derfor er der få arter i arktiske områder og mange arter i tropenerne, hvor den solare influks af energi er størst: Solen er her tættest på jorden. Hvilke mekanismer der skulle drive denne sammenhæng mellem antal arter og energi, er omdiskuteret og svære at teste. Forskerne på Center for Makroøkologi har været blandt pionererne i det nylige gennembrud i udvikling af analytiske metoder og test på nogle af verdens største databaser med millioner af udbredelsesinformationer på tusindvis af fuglearter og tilsvarende store databaser over jordens klima og geograf.

Resultaterne er opsigtsvækkende, idet forskningen mere end antyder, at vores hidtidige opfattelse af spillet mellem klima og fordeling af arter på jorden er for simpel. Formentlig er betydningen af det nutidige klima langt mindre, end man troede. Tilfældigheder og det historiske klima synes derimod at spille en større rolle end hidtil antaget. Disse resultater har betydning for vores opfattelse af de mulige effekter af klimaforandringer og måden, hvorpå vi nationalt og internationalt forsøger at forvalte den biologiske mangfoldighed.

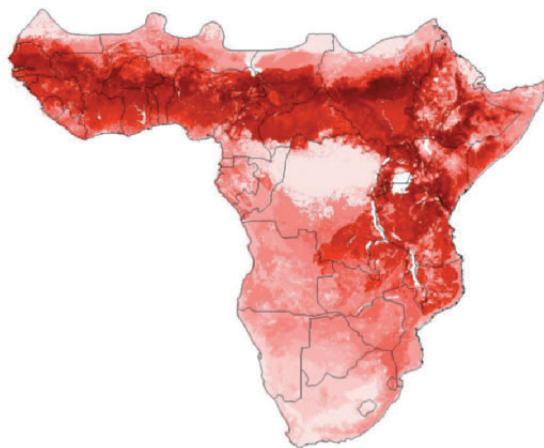
Er det frugtspisende og spredende fugle, der bestemmer udbredelse af frugttræer – eller omvendt?

Dette spørgsmål er analyseret ved hjælp af data over udbredelsen af alle arter af figustræer i Afrika og frugtædende fugle. Frugtædende fugle og træer, der er afhængige af fugle til at sprede deres frugter, findes klart nok i de samme områder.

Men det viser sig, at der også er en sammenhæng mellem mængden af forskellige arter af frugttræer og mængden af forskellige frugtædende arter, der kan sameksistere i et givet område. Hvor der er flere forskellige træarter, er der også flere fuglearter – også selvom ingen af fuglearterne er specialiseret på specifikke træarter. Analysen tyder også på, at det er fuglenes udbredelse, der følger frugttræernes udbredelse og ændringerne i disse.

Hvor overvintrer vores trækfugle i Afrika?

Vores viden om, hvor vore trækfugle er i Afrika om vinteren, er temmelig sparsom. Der mangler observationer for store dele, om ikke størstedelen af Afrika for de fleste arter. I et større forskningsprojekt har vi indsamlet alle tilgængelige observationer om forekomsten af palæarktiske trækfugle i Afrika. På basis af de

Figur 1. Fordelingen og artsrigdommen af 60 arter af vest-palæarktiske trækfugle i Afrika baseret på modeller af hver arts potentielle vinterudbredelse. Farveskalaen går fra hvid/lyserød til mest mørk rød (47 arter).

geografiske koordinater for alle fund samt tilhørende oplysninger om klima- og miljøparameter i de områder, observationerne er fra, har vi modelleret den potentielle vinterudbredelse af 60 sangfuglearter i Afrika – art for art.

Dette har for første gang givet indsigt i mønstret af artsrigdom for trækfugle i Afrika. Data har også været brugt til mere dybdegående analyser af trækruter og vinterudbredelse af lidet kendte arter som Vandsanger, Basradrosselrørsanger og Gulgrå Værling. Modellerne genererer udbredelseskort over, hvor det er mest sandsynligt at finde de ukendte overvintringsområder for arter som disse.

Conservation biologi

Fugle og mennesker vil gerne leve de samme steder

Hvis man sammenholder mønstre af artsrigdom af fugle og andre arter med mønstre af befolkningstæthed, er der sammenfald. Det vil sige, steder med størst biodiversitet er samtidig de områder, hvor mennesket også er og i størst antal. Dette mønster har vist sig at være gældende for alle regioner af verden fra Afrika til Europa og Danmark.

Vi viste fx i en stor analyse af de kommende danske nationalparker, at det vigtigste sted for biologisk mangfoldighed var i naturområderne i og omkring København. Spekulationerne om, hvad der forårsager dette tilsyneladende universelle mønster, går på, at de klima- og ressourcemæssige faktorer, som betinger, at mange arter kan sameksistere, også er bestemende for fordelingen af mennesker. Dette betyder, at ideen om, at vi kan bevare den biologiske diversitet "der", mens vi mennesker udfolder vores aktiviteter "her", ikke er gangbar. Den tankegang har kun én taber: den biologiske mangfoldighed. Der er en potentiel konflikt i kampen om pladsen på de "gode steder" på jorden, som skal løses, hvis man ønsker at bevare biologisk mangfoldighed, herunder fuglene.

Fugle som indikatorer

På basis af de mange danske atlasundersøgelser og tilsvarende datasæt på flere insektgrupper har vi løbende analyseret antagelsen om, at fugle er gode indikatorer for den øvrige biodiversitet. Det er desværre langtfra tilfældet. En strategi, der alene bygger på informationer om forekomster af fugle, er typisk endog ret ringe for andre arter.

Fugle er anderledes og som sådan dårlige "biodiversitets-indikatorer". Det er tilfældet i Danmark, og når vi foretager lignende analyser i Afrika. Årsagen er, at fugle generelt har større udbredelse og er generalister mht. krav til føde og levesteder, hvorfor de har svært ved at fange andre organismetyper, der ofte har mindre udbredelse og er mere specialiserede i deres levevis.

Men fugle har nogle klare fordele. De er nemme og billige at indsamle data på – bl.a. på grund af det enorme netværk af ornitologer i Danmark og verden over. Derfor er vi ved at lave en analyse, hvor vi tager omkostninger i betragtning i forhold til effektiviteten, man opnår mht. beskyttelse af biodiversitet. Analyserne er ikke færdige, men måske vil de vise, at fugle er den mest økonomisk omkostningseffektive måde at prioritere og monitorere biodiversitet. Vi får se, hvad resultaterne siger.

Fugle og nationalparker

Centeret forestod i 2005 en debatskabende analyse af biodiversitetværdien af de udpegede pilot-områder for nationalparker, sammenlignet med andre gode naturområder. Analysen blev lavet på basis af oplysninger om ca. 1000 arters nationale udbredelse i Danmark, repræsenterende en lang række organismetyper, herunder alle fugle, pattedyr, padde og krybdyr, samt alle sommerfugle og en række andre insektgrupper.

Resultatet viste, at de syv pilotområder var af relativ dårlig værdi for biodiversitet i forhold til andre gode naturområder. Vi har nu gentaget analysen med specifik fokus på fugle. Resultatet viser, at selvom de syv pilotområder overordnet set ikke er optimale for alle arter som sådan, så er de et rigtig godt valg for fuglene.

Klimaforandringer

Forandringer i fuglenes udbredelse som følge af klimaforandringer

Centeret har for år tilbage lavet en analyse af, hvordan den danske fuglefauna ville se ud i 2050-2100 som følge af klimaforandringer. Analysen viste, at et meget stort antal arter ville udvandre (primært arter associeret med vand), og et tilsvarende antal arter ville indvandre (primært arter associeret med skov, tørre overdrev og busksteppe). Det vil sige, op mod 20 procents udskiftning.

Størstedelen af arterne, der vil berøres af forandringer, er rødlistede arter: Nogle vil gå yderligere tilbage, og andre vil blive mere almindelige. Vi har nu foretaget en tilsvarende analyse på de europæiske pattedyr. Her er resultatet anderledes. Næsten ingen arter vil ifølge modellerne udvandre, mens op til ca. 30 arter potentielt vil kunne indvandre. Det er svært at sige præcis,

hvilke arter der vil indvandre, og hvilke der vil udvandre, men det er forholdsvis sikkert, at den danske fauna vil undergå store forandringer.

Vi har netop gennemført tilsvarende analyser af alle afrikanske fuglearters fremtidige yngleudbredelser som følge af klimaforandringer. Som i Danmark og Europa er der store forandringer på vej i Afrika. Vi har brugt resultaterne til at se på, om de af BirdLife International udpegede "Important Bird Areas" (IBA) også vil være vigtige i fremtiden. Hvis de arter, som ligger til grund for udpegelsen, forsvinder fra disse områder, risikerer vi at ende med at beskytte områder, som vil være værdiløse i fremtiden.

Den dårlige nyhed er, at en lang række af de vigtige arter i det enkelte IBA vil forsvinde fra de IBAs, hvor de findes i dag. Den gode nyhed er, at tabet af sådanne arter i det enkelte IBA erstattes af indvandring af andre vigtige arter fra andre IBAs. Modellernes resultater viser, at der formentlig vil ske en stor udskiftning af arter i IBAs. Men IBA-netværket i sig selv er tilsyneladende geografisk placeret sådan, at det vil fortsætte med at være vigtigt for fugle langt ud i fremtiden, uanset klimaforandringer.

Men forudsætningen for dette er, at arterne har mulighed for at vandre. Det kræver, at der er egnede naturområder imellem IBAs. Fuldstændig som situationen er i Europa. Fuglene vil formentlig sagtens kunne klare klimaforandringerne i sig selv, hvis der vel at mærke er gode naturområder at flytte ind og ud af, i takt med at arterne flytter sig.

Trækfugle og klimaforandringer

Med den store fokus på klimaændringer og de potentielle klimateffekter på fuglefaunaen er værdien af den standardiserede ringmærkning på Christiansø nu blevet synlig for enhver. For at spå om fremtiden er det oftest klogt at forstå fortiden, og her medvirker Christiansø 22 år lange dataserie til at udvide vores viden om trækfuglenes færden. I de seneste tre år har disse data således været basis for syv videnskabelige artikler, som allerede flittigt bruges af andre forskere.

Fra alle hjørner af biologiens verden offentliggøres i disse år studier, der viser, at naturen reagerer på de ændrede klimaforhold ved bl.a. at indlede forårets aktiviteter tidligere end forhen. Så godt som alle analyser foretaget på trækfugledata viser det samme mønster: Trækfuglene ankommer væsentligt tidligere fra deres tropiske eller subtropiske vinterområder til deres tempererede eller arktiske ynglepladser.

Men selvom vi er vidne til globalt ændrede træktider, ved vi stadig meget lidt om, hvor på rejsen ændringerne i fænologien sker. Ved at sammenstille viden om fuglenes træk igennem Mellemøsten med ankomsttidspunktet i Nordeuropa har vi vist, at rejsetiden igennem Europa er kortere i år med et tidligt forår. Det tyder på, at vores nattrækkende småfugle er i stand til at aflæse årstidens status og tilpasse deres træk således, at ankomsten til yngleområdet bliver optimal i forhold til yngleforberedelserne.

Rødstjert, 2K, ringmærkes, Christiansø, 18. maj 2007. Foto: Mikkel Holck.

Detaljegraden i data fra Christiansø er heldigvis så stor, at vi ved nærmere eftersyn har kunnet vise, at der er stor konkurrence om tidlig ankomst til yngleområderne. Lidt overraskende ses dette mønster lige stærkt hos hanner og hunner. For hannerne gælder det sandsynligvis om at erobre de gode territorier og hermed optimere chancen for ynglesucces. Mens det for hunnerne er vigtigt at indlede parforholdet til den mæge med det bedste territorium.

Sammenstilles resultaterne for de store fuglestationer i Nordeuropa, viser det sig, at kortdistance-trækkerne – dem som overvintrer i Europa og omkring Middelhavet – opretholder samme tidsperiode på ynglepladserne. Det vil sige, den tidligere ankomst følges op af tidligere afrejse. Afrika-trækkerne ser derimod ud til at trække mod syd på nogenlunde samme tidspunkt trods tidligere ankomst. Hermed er tiden, de tilbringer

hos os i Nordeuropa, blevet længere igennem de sidste tre årtier.

Ornitologi

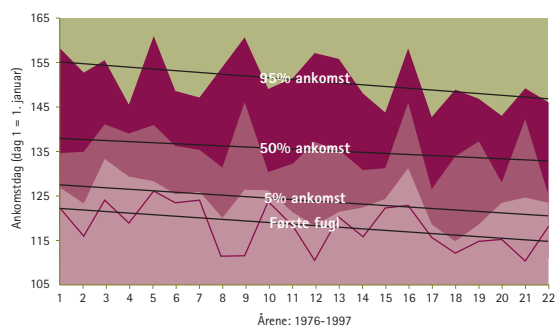
Kirkeuglen i Danmark

Den danske bestand af Kirkeugler er gået tilbage i hvert fald siden 1970'erne og går stadig tilbage. Fortsætter denne udvikling, vil Kirkeuglen uddø i Danmark i nær fremtid. Et forskningssamarbejde mellem Center for Makroøkologi og Zoologisk Museum ved Københavns Universitet og Danmarks Miljøundersøgelser ved Aarhus Universitet har kortlagt de danske Kirkeuglers biologi og årsager til tilbagegang. Resultaterne fra forskningsprojektet indikerer, at hovedproblemet for de danske Kirkeugler ligger i en for lav ungeproduktion. De voksne fugle lever lige så længe som før i tiden.

Fødemangel i yngletiden ser ud til at være nøglefaktoren, med ulykker efter ungerne udflyvning som en væsentlig ekstra faktor. I yngletiden lever Kirkeugle af både regnorm, insekter, mus, småfugle og padder. Den nuværende bestand på omkring 100 par vil være tilstrækkelig som udgangspunkt for at sikre en levedygtig bestand i Danmark fremover.

For at hjælpe bestanden bør indsatsen koncentreret om at genoprette Kirkeuglernes ynglesucces. En levedygtig bestand af kirkeugler handler primært om at sikre, at de kan få tilstrækkelig føde i yngletiden, fx gennem sikring af afgræssede enge nær redestederne. Uglerne søger føde i umiddelbar nærhed af reden, og i yngletiden foretrækker de i høj grad afgræssede enge, og par med kort afstand til sådanne områder får flere unger. Som et akut redskab kan man overveje fodring i yngletiden.

Vi har demonstreret, at fodring i yngletiden medfø-

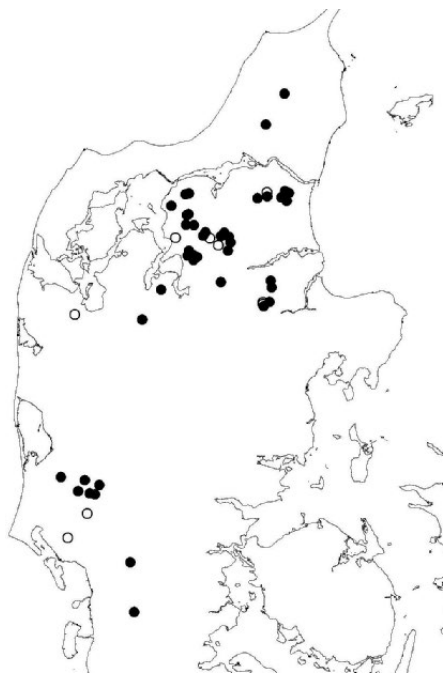

Figur 2. Rødstjertens fænologi i Danmark. Figuren viser udviklingen i ankomsttid for Rødstjert fanget på Christiansø i perioden 1976-1997. Fire forskellige mål for udviklingen i ankomsttid er benyttet: Dagen hvor første fugl er fanget, samt dagen hvor hhv. 5 % (lys baggrund), 50 % (lysegrå) og 95 % (mørkegrå) af det samlede antal Rødstjert er fanget hvert år. Som det ses af figuren, udviser hele bestanden tendens til tidligere ankomst, hvilket korrelerer fint med ændringer i temperatur i samme tidsrum.

Kirkeugleunge. Foto: Dorte Pedersen.

rer en øget ungeproduktion. Et sådant tiltag vil i starten af et forvaltningsprogram kunne sikre en god ungeproduktion og dermed stabilisere bestanden for en periode indtil naturplejetiltag, som forbedrer uglernes egen fødesøgnings succes, begynder at virke. Endelig handler det om sikring af ungerne overlevelse omkring redestedet. Kirkeuglerne er meget stedfaste efter udflyvningen, og en del dør, fordi de eksempelvis drukner i drikketrug, sidder fast i bygninger og arbejdsredskaber eller bliver taget af en hund eller en kat. En del af disse dødsfald kunne formentlig undgås, hvis beboerne blev informeret om disse risici og om, hvordan de kan undgås.

Figur 3. Kortet viser 52 lokaliteter med kirkeugle i Danmark i 2007. Der blev ikke fundet kirkeugler uden for Jylland. Såvel par som enkeltindivider er angivet. Information fra 12 steder tidligere benyttet regelmæssigt mangler, og 14 territorier, hvor den præcise lokalitet er ukendt, er ikke angivet. Et par på Djursland og enkelte nye lokaliteter fra Øst-himmerland er heller ikke angivet. I alt blev der rapporteret kirkeugler på mindst 67 lokaliteter i Danmark i 2007.

Forskningsresultaterne tolkes også således, at der ikke forventes at være en effekt – eller højst en begrænset effekt – af redekasseopsætning. Dette har tidligere været forsøgt, og der er ikke konstateret forbedret ynglesucces i redekasser. Fuglene foretrækker i høj grad "naturlige" redesteder i eksempelvis hulture eller tage. Der er heller ikke grund til opdræt og udsætning af Kirkeugler. Den nuværende bestand må forventes at være tilstrækkelig basis for opretholdelse af en bestand i Danmark. Hvis de faktorer, der forårsager kirkeuglens tilbagegang, ikke forbedres, er der heller ingen grund til at forvente, at udsætning vil få nogen synderlig effekt.

Rødrygget Tornskade

Som karakter-art i det åbne land er Rødrygget Tornskade en fugleart af særlig interesse. Samtidig har arten været i tilbagegang i Nordvesteuropa. I samarbejde med en hollandsk forskergruppe er betydningen af klimaforhold for ynglesucces blevet analyseret. Det lokale sommerklima viser sig at have direkte betydning for ynglesuccesen i både Danmark og Holland. Antallet af regnvejrsdage og mængden af nedbør har en negativ effekt, mens dagtemperaturen i antal solskinstimer påvirker ynglesuccesen positivt.

I dette studie ses ingen effekt af forholdene i yngleområdet om vinteren og om foråret eller i overvintringsområdet. Dette kan dog langtfra udelukkes, men skyldes nok til dels ringe viden om, hvor fuglene overvintrer, og hvilke forhold der påvirker tornskaderne igennem vinteren. Fra 2009 planlægges et projekt med fokus på at kortlægge tornskadernes trækveje og sammenholde dette med viden om ynglebiologien.

Havterner i Grønland

Hvad angår træklængde og trætid, er Havterneren en af vores mest ekstreme fugle. På nogle af artens mest udsatte yngleområder er en stor kommerciel interesse og klimaændringer i disse år med til at gøre mere viden om arten yderst vigtig. Den traditionelle ægsamling på Grønland skal gøres bæredygtig, for arten kan opretholde sin status. For at tilvejebringe den nødvendige viden er havternekolonier både i Vest- og Nordøstgrønland ved at blive undersøgt.

Havterner placerer typisk deres rede på jorden. I de arktiske områder er det særdeles usikkert, idet predatorer og fysiske forhold gør yngleperioden til et spil hasard med dårlige kort på hånden. Starttidspunktet for æglægning varierer da også meget fra år til år og mellem de forskellige regioner. Her spiller klimaet og vejrforhold en stor rolle ved fx at forsinke isens forsvinden omkring de ellers sikre yngleøer og begrænse fødesøgningsmulighederne. Det har vist sig, at yngleforsøgene ofte må opgives fuldstændig. Samtidig tyder det på, at hvis Havternernes første yngleforsøg mislykkes ved fx ægsamling, vil det andet kuld unger have markant dårligere overlevelsesmuligheder. Så fastlæggelse af en bæredygtig skæringsdato for en kommerciel ægsamling – som det kendes fra bl.a. Island – bliver en udfordring i de højarktiske områder.

NOVANA 2007

– fugletællinger i statsligt regi, koordineret af DMU

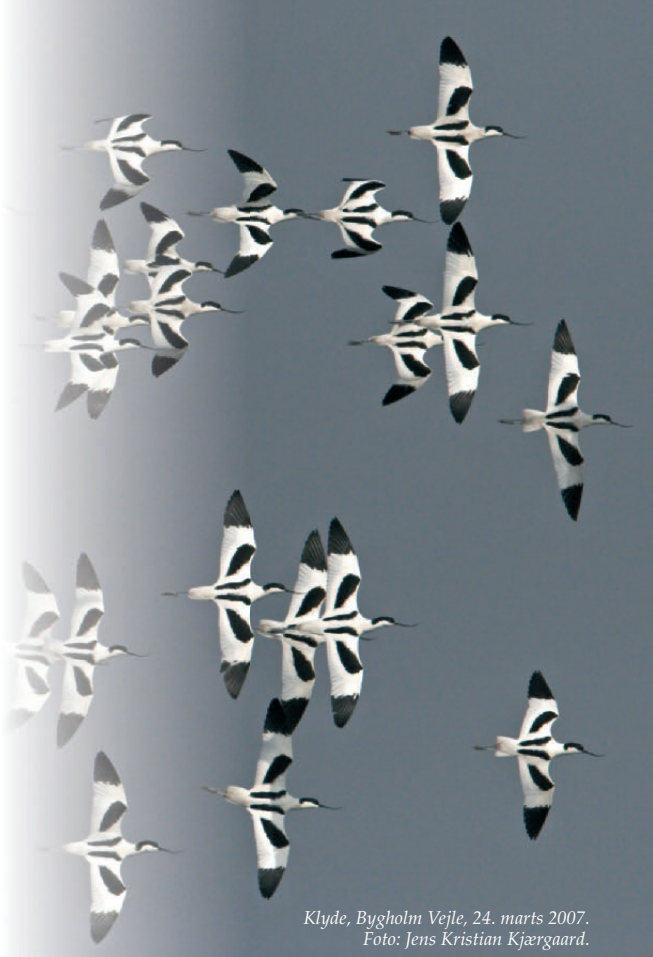
Af Stefan Pihl, DMU

NOVANA, som er det statslige natur- og miljøovervågningsprogram, blev søsat i 2004 for perioden 2004-2009, hvorefter programmet skal revideres. Der er i 2007 som i tidligere år overvåget såvel ynglefugle som trækende og overvintrende vandfugle.

Ynglefugle

NOVANA har givet mulighed for, at et udvalg af ynglefugle (se tabel 1: Fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I) har kunnet overvåges i perioden 2004-2009. I 2007 består overvågningen dels af fire arter, som overvåges årligt: Hvidbrystet Præstekrave, Sandterne, Sortterne og Markpiber, dels af Trane, Hjejle, Engryle, Brushane, Tinksmed og Mosehornugle. Natravn, Isfugl og Sortspætte har ikke tidligere indgået i programmet, men er forsøgsvis blevet overvåget gennem opsummering af indkomne data i DOFbasen. Endelig er også overvågningen af ynglefugle i Tøndermarsken en del af programmet.

Ynglefugleovervågningen gennemgik store ændringer ved overgangen fra 2006 til 2007. I perioden 2004-2006 udførte de 14 amter den praktiske del af overvågningen samt indtastning i NOVANA-databasen. Resulta-

Klyde, Bygholm Vejle, 24. marts 2007.
Foto: Jens Kristian Kjærgaard.

Tabel 1. Miljøcentrenes (i 2004-2006 amterne) aktive overvågning af 19 arter på EF Fuglebeskyttelsesdirektivet, bilag 1.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Rørdrum					x	
Hedehøg		x			x	
Plettet Rørvagtel		x			x	
Engsnarre		x			x	
Trane		x		x		x
Klyde						x
Hvidbrystet Præstekrave	x	x	x	x	x	x
Hjejle		x		x		x
Almindelig Ryle	x			x		
Brushane	x			x		
Tinksmed		x		x		x
Sandterne	x	x	x	x	x	x
Splitterne			x			x
Fjordterne			x			
Havterne			x			
Dværgterne			x			x
Sortterne	x	x	x	x	x	x
Mosehornugle		x		x		x
Markpiber	x	x	x	x	x	x

terne fra overvågningen i disse tre år er præsenteret i to DMU-rapporter (Søgaard m.fl. 2006, 2007). Fra 2007 er det de syv miljøcentre under Skov- og Naturstyrelsen, der har overtaget denne opgave. Parallelt med at den praktiske overvågning er flyttet, er artsdelen i NOVANA-databasen blevet nedlagt, og der arbejdes intenst på at få opbygget en webbaseret Naturdatabase, som skal kunne rumme naturdata fra såvel offentlige institutioner som private organisationer og private.

Disse store ændringer har ført til, at det endnu ikke er muligt at få et overblik over, hvad der er indtastet af NOVANA-data fra miljøcentrene for 2007, og dermed heller ikke muligt at give et overblik over resultaterne.

Der har i NOVANA ikke været midler til at overvåge syv relativt almindelige ynglefugle: Hvepsevåge, Rørhøg, Natravn, Isfugl, Sortspætte, Hedelærke og Rød-

Krikan, Dråby Vig, 24. november 2007. Foto: Jens Kristian Kjærgaard.

rygget Tornskade. I kraft af en samarbejdsaftale mellem DOF og Miljøministeriet, som blev indgået i 2006, kunne tre af disse arters udbredelse undersøges i 2007. Det drejer sig som tidligere nævnt om Natravn, Isfugl og Sortspætte, som er overvåget ud fra indtastede data i DOFbasen. I foråret 2008 blev de fremkomne udbredelseskort præsenteret i en lille artikel i Fugle i Felten. Forsøget var vellykket og gav et troværdigt billede af arternes nuværende udbredelse. I 2008 vil et lignende forsøg forløbe med Hvepsevåge og Rørhøg, mens udbredelsen af de to sidste arter, Hedelærke og Rødrygget Tornskade, vil blive undersøgt i 2009.

Vandfugle

Den internationale overvågning af vandfugle blev påbegyndt allerede i midten af 1960'erne, koordineret af Wetlands International (og dets forgænger IWRB), og DMU (på daværende tidspunkt Vildtbiologisk Station) har været med hele vejen.

Fra 2004 har vandfugletællingerne indgået i NOVANA. Programmet er samtidig blevet udbygget, således at alle trækkende vandfugle nævnt i Fuglebeskyttelsesområdernes udpegningsgrundlag bliver overvåget mindst én gang i seksårsperioden 2004-2009.

I 2007 har tællingerne bestået af de internationale tællinger af alle vandfugle i midten af januar måned – den såkaldte midvintertælling – tællinger af Bramgås i midten af marts, Knortegås i begyndelse af maj og Grågås i midten af september. Disse tællinger er suppleret med nationale tællinger af Kortnæbbet Gås i midten af marts samtidig med Bramgås. En tælling af vadefugle i vadehavet omfattende Klyde, Stor Regnspove, Strandhøjle, Rødben og Hvidklire er suppleret med optællinger af

Tabel 2. Oversigt over DMU's optællinger af trækfugle i perioden 2004-2009. Lok.=Udvalgte lokaliteter. De med * mærkede er internationale tællinger.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Midvintertælling*	Total	Delvis	Delvis	Total	Delvis	Delvis
Sangsvane + Pibesvane*	Total	Total	Total	Total	Total	Total
Gæs*	Total	Total	Total	Total	Total	Total
Fældefugletælling			Total			
Bramgås*	Total	Total	Total	Total	Total	Total
Kortnæbbet gås	Total	Total	Total	Total	Total	Total
Knortegås*	Total	Total	Total	Total	Total	Total
Lille Kobbersneppe	Lok.		Lok.		Lok.	
Islandsk Ryle	Vadehav		Vadehav		Vadehav	
Højle						Total
Vadefugle		Vadehav		Vadehav		Vadehav
Grågås*	Total	Total	Total	Total	Total	Total
Svømmeænder	Total	Total	Total	Total	Total	Total
Taffeland	Total	Total	Total	Total	Total	Total
Strandskade		Vadehav		Vadehav		Vadehav
Almindelig Ryle		Lok.		Lok.		Lok.
Pibesvane		Total		Total		Total

Canadagås, Nivå, 24. februar 2007. Foto: Helge Sørensen.

fældende Klyder fra andre områder. Der gennemføres årligt en tælling af svømmeænder i begyndelsen af oktober, fordi svømmeænder i modsætning til dykænder ikke kan optælles ved midvinter, da de fleste svømmeænder er trukket sydpå. Denne tælling suppleres med en tælling af Lysbuget Knortegås og Taffeland, og i 2007 også med Almindelig Ryle og Strandskade. Den sidste vandfugletælling i 2007 foregik i begyndelsen af november og havde Pibesvane som mål. Pibesvanerne trækker som svømmeænderne igennem Danmark og bliver her oftest kun i meget små antal om vinteren.

Midvintertællingen og enkelte andre tællinger kombinerer optælling fra flyvemaskine af åbne havområder med optælling fra land af ferske områder, laguner og lukkede fjorde. Dette er kun muligt takket være en meget stor indsats fra et tællenetværk på flere hundrede frivillige optællere.

Resultater

Som nævnt under ynglefugle er det endnu ikke lykket at få overblik over miljøcentrenes indtastede data fra 2007.

Midvintertællingen skulle efter planen have været en landsdækkende tælling, og optællingen fra land forløb da også planmæssigt, men vejret i januar tillod kun i nogle få dage flytællinger, og et stykke ind i februar blev optællingen opgivet og udskudt til 2008.

Midvintertællingen af gæs fortsætter de tendenser vi har oplevet de sidste 10 år. De ca. 11.000 Sædgæs er fordelt med 7.000 Skovsædgæs og 4.000 Tundrasædgæs. Tundrasædgæs er især blevet almindelige i sydøstdanmark, og samtidig er antallet af Blisgæs steget. Der er således registreret 8.200 Blisgæs.

De milde vintre uden sne har givet forbedrede fourageringsforhold for Kortnæbbet Gås, Grågås og Bramgås, og antallet af disse tre arter har været stigende. Der er således talt 36.000 Kortnæbbede Gæs, 63.000 Grågæs og 36.000 Bramgæs. Modsat giver milde vintre færre Canadagæs, da de forbliver i Sverige, hvis forholdene tillader det, og de årlige antal af Canadagæs har været faldende i de seneste år. Der er således optalt 15.000 Canadagæs.

Lysbuget Knortegås overvintrer overvejende i Danmark, og de 6.600 fugle fra 2007 er en meget stor del af den samlede bestand. De 1.600 Mørkbugede Knortegæs er fordelt på kendte lokaliteter.

De øvrige tællinger er gennemført efter programmet.

En stor del af det frivillige netværk er optællere fra DOF, og der skal lyde en stor tak til alle for det utrættelige arbejde trods kulde, sne, fedtede hjulspor og andre vanskeligheder.

Litteratur

- Søgaard, B., Pihl, S. & Wind, P. 2006: Arter 2004-2005. NOVANA. Danmarks Miljøundersøgelser. 148 s. – Faglig rapport fra DMU nr. 582. http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_fagrapporter/rapporter/FR582.pdf
- Søgaard, B., Pihl, S. & Wind, P. 2007: Arter 2006. NOVANA. Danmarks Miljøundersøgelser. 88 s. – Faglig rapport fra DMU nr. 644. <http://www2.dmu.dk/Pub/FR644.pdf>

Perleugle, Ellekrattet, Skagen, 19. oktober 2007. Foto: Ole Krogh.

FUGLEÅRET giver en samlet oversigt over almindelige, fåtallige og sjældne yngle- og trækfugles forekomst i Danmark i 2007 med årsrapporter fra Punkttællingsprojektet, Sjældenhedsudvalget, Rapportgruppen og DATSY-projektet.

Desuden fortælles om årets observationer og aktiviteter på fuglestationer, fra feltornitologiske projekter, grupper og udvalg, samt Fugleværnsfondens reservater. Desuden gives en status over årets forskellige forsknings- og overvågningsaktiviteter i statsligt regi, herunder ringmærkning.

